

DANIELE GANSER

NEZÁKONNÉ VÁLKY

**Jak země NATO
sabotují OSN
Kronika doby
od Kuby po Sýrii**

Tuto knihu věnuji mé matce Jeannette a mému otci Gottfriedovi jakož i všem lidem, kteří se odvážně, pozorně a nenásilně angažují v boji za mír.

„Všichni členové se ve svých mezinárodních vztazích vystříhají jakékoli hrozby silou nebo použití síly jako prostředků, namířených proti územní nedotknutelnosti či politické nezávislosti některého státu nebo jinak neslučitelných s cíli Spojených národů.“

Zákaz použití síly, Charta OSN z roku 1945
(kapitola 1, článek 2, odstavec 4)

Poděkování

Každého badatele podporuje řada lidí, bez nichž by nemohl kráčet svou cestou. Můj dík náleží profesorovi Reinerovi Hoffmannovi, který vyučoval na historickém semináři basilejské univerzity. Za mých studentských časů mě během nádherných a inspirujících výletů po Schwarzwaldu vyprávěl o odpovědnosti vědce vůči společnosti.

Za mnohé napínavé rozhovory o současných událostech, mezinárodní politice a o tom, co se v životě počítá, zasluhují uznání a dík také moji dlouholetí přátelé – Sherpa Hänggi, Tobi Portmann, Marcel Schwendener, Däne Aebischer, Yves Pierre Wirz, Philipp Schweighauser, Laurenz Bolliger, Nick Beglinger, Raymond Schärer a Dani Morf. Opravdoví přátelé dávají člověku vždy poctivě najevo, co si myslí, a dopomáhají mu tak k tomu, aby rozpoznal svá slabá místa a dále se vyvíjel. Poděkovat bych chtěl rovněž Andreasi Zimmermannovi, Tobimu Sutterovi a Ursu Beyelerovi za jejich drahocenný čas v tiskárně. Opomenut nesmí zůstat rovněž Alexander Robaulx de Beurieux, můj zasloužilý spolupracovník na Swiss Institute for Peace and Energy Research v Basileji – za neocenitelnou pomoc při rešerších k této knize. Mému lektorovi Alwinovi Letzkusovi náleží poděkování za pečlivé přehlédnutí rukopisu a nakladatelovi Stephanovi Meyerovi z curyšského Orell Füssli Verlag za dlouholetou a dobrou spolupráci.

Obzvláštní dík ovšem zasluhují moje matka Jeannette Ganserová, sestra Tea Ganserová a v roce 2014 v Luganu zesnulý otec Gottfried Ganser. Jsem Švýcar a také moji rodiče jsou oba Švýcaři, což formuje můj pohled na svět. Rodiče mého otce však pocházeli z Německa. Na počátku 20. století se vystěhovali do Švýcarska, kde se jim roku 1922 v La Chaux de Fonds narodil můj otec. Švýcarské státní občanství nezískal okamžitě. Za II. světové války studoval teologii na univerzitě v Basileji. Protože jeho rodiče byli Němci, povolal ho v roce 1943 německý generální konzul v Curychu k výkonu vojenské služby. Mému otci bylo tehdy 21 let a na Hitlerově válce se nechtěl podílet.

Toto rozhodnutí mého otce postavit se proti válce mne jako jeho syna a historika hluboce zasáhlo. Jsem pevně přesvědčen o tom, že každý vědec je ovlivněn národností a historií svého rodu. Také z tohoto důvodu jsem se nevěnoval jen studiu mezinárodní politiky, nýbrž také kapitolám z rodových dějin. V pozůstalosti mého zesnulého otce jsem našel rukopisnou poznámku z října 1943. Jednalo se o první koncept dopisu německému generálnímu konzulovi, ve kterém otec vyložil důvody odmítnutí nástupu vojenské služby. „Důvodem mého setrvání ve Švýcarsku je právě světový názor nové německé říše, který dělá z německých občanů po celém světě nenáviděné osoby. Kéž Vás Bůh jednou obdaří poznáním, že národy mají vedle sebe žít jako bratři a není možné, aby jeden druhému násilím vnucoval svůj světový názor. Ani dnes stále ještě nejsem s to pochopit, jak mohlo naše navýsost křesťanské Německo pozbýt veškerého pocitu odpovědnosti před Bohem.“ Toto otcovo jasné odmítnutí fašismu a nacionálního socialismu ovlivnilo veškerý můj výzkum problematiky zachování míru.

Moje matka pracovala jako dětská zdravotní sestra a z této pozice se vždy snažila zmírňovat utrpení a podporovat proces uzdravení. Děkuji matce, otci, sestře i jejímu muži Thomasovi Weissovi za oporu, kterou mi v mé práci vždy poskytovali – i tehdy, když jsem se rozhodl specializovat se na nepříliš oblíbenou problematiku vedení mezinárodních tajných válek.

Poděkování si však zaslouží především moje žena Bea. Když se člověk dostane do sporu s NATO a ve svých knihách i přednáškách kritizuje vedení nezákonných válek, nenadělá si

všude jenom přátele. Váleční štváči jsou mocní a vlivní. V posledních letech jsem byl opakovaně napadán na stránkách různých novin. Moje žena mne však vždy posilovala v odhodlání pokračovat podle nejlepšího vědomí a svědomí v nezávislém historickém výzkumu. Za to jí patří můj nejnítější dík. Bez jejího přispění by tato kniha ve své nynější podobě nikdy nevznikla.

Dr. Daniele Ganser
Swiss Institute for Peace and Energy Research (SIPER)
Basilej, 1. července 2016

Úvod

V době, kdy do Evropy přichází stále více uprchlíků, politici i občané plným právem volají po tom, že je třeba bojovat s příčinami uprchlických krizí. Ale jaké jsou to příčiny? Vedle růstu počtu obyvatelstva, bídy, devastace životního prostředí a nezaměstnanosti jsou to bezpochyby války, které pustoší rodné země uprchlíků. Války a teror dominují po léta palcovým titulům v masmédiích. V týchž evropských a severoamerických médiích se však jen velmi zřídka objeví zmínka o tom, že tyto války jsou nezákonnou záležitostí.

Od konce II. světové války a založení mírotvorné Organizace spojených národů platí celosvětový zákaz válek. Z tohoto zákazu existují pouze dvě výjimky: Za první platí právo na sebeobranu, což znamená, že země, která je napadena, se smí bránit. Za druhé smí být proti některé zemi vedena válka na základě výslovného mandátu Rady bezpečnosti OSN. Odhlédneme-li od těchto dvou výjimek, je vedení války již více než 70 let zakázáno.

Pokud někdo vezme do ruky zbraň, vyjde na ulici a tam zastřelí jiného člověka, jedná se o nezákonný čin. Vraždit je zakázáno. To vědí všichni lidé. Ve fungujícím právním státě je vrah stíhán policií, zatčen, postaven před zkušené a spravedlivé soudce, kteří mu zajistí spravedlivý proces, a poté musí strávit řadu let ve vězení. Mnozí lidé vědí, že také válka je stejně nelegální záležitostí jako vražda. Když jedna země zaútočí na druhou silou zbraní, dopouští se zakázaného jednání. Politikové země, která vede útok, ať si jsou třeba prezidenty či premiéry, jsou vinni těžkým zločinem agrese a museli by být obžalováni a potrestáni, mnozí z nich by museli skončit ve vězení.

Právě toto se však nikdy nestane, a když už, tak jen velmi zřídka, a to ze dvou důvodů. Za první proto, že odpovědní politikové jsou na rozdíl od řadových vrahů příliš mocnými lidmi na to, aby je někdo dokázal zatknout a potrestat. A za druhé proto, že si masová média nedovolí označit politiky, kteří vedou bez mandátu OSN útočné války, jasně a zřetelně za zločince. To má dalekosáhlé následky. Zprávy, které se neobjeví na televizních obrazovkách či stránkách novin, jsou jen velmi zřídka zaregistrovány a diskutovány, neboť širokému publiku přijde jen velmi zřídka na mysl, že váleční zločinci ze států NATO nesou spoluvinu na uprchlické krizi, protože se vždy doslechne pouze o kriminálních činitelích, kteří sice mají spoluodpovědnost za to, co se děje, ale v celkové hierarchii viníků stojí mnohem níže.

Jsem švýcarským historikem a badatelem v oblasti mírového hnutí, specializoval jsem se na světové dějiny po roce 1945 a vedu *Swiss Institute for Peace and Energy Research* (SIPER) v Basileji. Po řadu let jsem z patřičného odstupu sledoval průběh různých válek a se zděšením dospěl k následujícímu konstatování: Jsou to země NATO, největší vojenské aliance na světě, které v čele s USA během posledních 70 let vyprovokovaly převážně nezákonné války a vždy z nich zcela beztrestně vyvázly. USA a NATO jsou nebezpečím pro světový mír, neboť výše zmíněný zákaz vedení válek opakovaně ignorovaly.

V této knize dokládám na konkrétních příkladech z různých zemí a různých období, jak jsou tyto nezákonné války vedeny. Ukazují, jak jsou pravidla, stanovená mírovou organizací OSN, naprosto cíleně a úmyslně sabotována. Mé rešerše k tématu nezákonných válek trvaly mnoho let, a proto bych chtěl nyní ve stručnosti nastínit historii vzniku této knihy.

S bádáním na tomto poli jsem začal v roce 1997. Bylo mi tehdy 24 let a studoval jsem historii na filozoficko-historické fakultě univerzity v Basileji. V rámci závěrečných zkoušek jsem musel během šesti měsíců důkladně probádat zvolené téma a poté předložit zhruba

stopadesátistránkovou licenciátní práci (dnes magisterská práce). Věděl jsem, že války jsou nezákonné a rozhodl jsem se na příkladu kubánské krize z roku 1962 prozkoumat, zda byla tehdy pravidla, stanovená Organizací spojených národů, dodržena či nikoli. V archivu jsem studoval písemné protokoly ze zasedání Rady bezpečnosti OSN a Valného shromáždění OSN a četl jsem odbornou literaturu. Materiály OSN jsou veřejně přístupné. Každý se může dočíst, o čem zástupci různých zemí na schůzích OSN hovořili. Tehdy to bylo ještě všechno na papíře. Dnes se mnohé cenné dokumenty OSN nacházejí také v digitální podobě ve fondech United Nations Dag Hammarskjöld Library.

Přečetl jsem toho spoustu a dospěl k závěru, který mnou hluboce otřásl: Pravidla OSN byla systematicky porušována, aniž by se s tím mohli lidé prostřednictvím masových médií seznámit. Na půdě Rady bezpečnosti OSN se opakovaně lhalo. Kromě toho byly vedeny tajné války, jako například invaze v Zátocě sviní v roce 1961, proti nimž byla OSN bezmocná. Rešerše jsem zpracovával v angličtině a výsledky svého bádání jsem prezentoval v červenci 1997 na basilejské univerzitě pod titulem „The Role of the United Nations in the Cuban Missile Crisis 1962“ (Role OSN v kubánské krizi roku 1962). Práci jsem obhájil. Hodnotící profesori historie Rainer Hoffmann a Georg Kreis přičkli práci *summa cum laude* a doporučovali mi, abych výsledky svého bádání publikoval.

V roce 2000 moje licenciátní práce vyšla v malém americkém nakladatelství University Press of the South pod titulem „Reckless Gamble. The Sabotage of the United Nations in the Cuban Conflict and the Missile Crisis of 1962“. Noam Chomsky, profesor na MIT v USA, jehož si velice vážím a který se opakovaně velmi kriticky vyjádřil o nezákonných válkách, vedených jeho vlastní, mou publikaci pochválil, což mne jako novoapečeného historika potěšilo. V upoutávce na přebalu knihy napsal, že se jedná o „vysvětlující studii, která nejen, že přispívá k lepšímu pochopení kubánské krize, ale také jasně ukazuje, jak se na půdě OSN chovají nejmocnější členské země“.

Mezinárodní politika mne postupem času natolik fascinovala, že jsem po licenciátu neodešel z basilejské univerzity, ale v rámci disertační práce se od roku 1998 ještě hlouběji ponořil do bádání o problematice soudobých mezinárodních vztahů. Ve svém novém výzkumném projektu jsem se zaměřil na tajné armády NATO v období studené války a v září 2001 získal doktorát v oboru historie. Část výzkumu tajných armád mi bylo dopřáno realizovat na *London School of Economics and Political Science* (LSE), kde jsem mohl o problematice NATO a OSN opakovaně diskutovat s vědci z Finska, Norska, USA, Velké Británie i dalších zemí. Toto téma bylo nesmírně aktuální, protože v roce 1999 státy NATO bez mandátu OSN bombardovaly Srbsko. Jako mladému doktorandovi mi bylo stále jasnější, že NATO nerespektuje pravidla OSN.

Dnes je mi 44 a mohu poznamenat, že se problematikou NATO a OSN zabývám již dvacet let. Po všechna ta léta jsem shromažďoval data, citace a fakta pro tuto knihu. V únoru 2003 – krátce předtím, než USA a Velká Británie v rámci nezákonné války bez mandátu OSN napadly Irák, což později vedlo ke vzniku teroristických milic Islámského státu, které v současnosti destabilizují Sýrii – jsme spolu s manželkou a přáteli ve švýcarském hlavním městě Bernu demonstrovali proti válce v Iráku. Vzhledem k celkovému počtu cca 40 000 lidí to byla jedna z největších demonstrací, jakou Švýcarsko po roce 1945 zažilo. Tisíce lidí vyšly do ulic také v jiných metropolích Evropy a Severní Ameriky. Amerického prezidenta George Bushe a britského premiéra Tonyho Blaira to netrápilo. Přes veškeré protesty napadli v březnu 2003 Irák, uvedli Blízký východ do stavu chaosu, způsobili mnoho utrpení a uvedli do pohybu

mohutné vlny uprchlíků. Tím, čím byla pro hippies válka ve Vietnamu, je pro mne válka v Iráku – událostí, která otřásla světem a politicky ovlivnila milióny lidí, mezi nimi také mne.

Protože po válce v Iráku bylo stále většímu okruhu lidí jasné, že nezákonné války představují hrozbu pro světový mír, vzrostl také zájem o výzkum míru a historické bádání o problematice mocenské spirály. Berlínské nakladatelství Kai Homilius se mne proto dotázalo, zda by mohlo přeložit do němčiny a ve své edici soudobých dějin následně vydat moji práci o kubánské krizi, která dosud vyšla pouze v angličtině. Souhlasil jsem. Klaus Eichner můj text přeložil a kniha se v roce 2007 objevila na pultech pod titulem „Die Kubakrise – UNO ohne Chance. Verdeckte Kriegsführung und das Scheitern der Weltgemeinschaft 1959–1962“ (Kubánská krize – OSN bez šance. Zastřené vedení války a ztroskotání světového společenství v letech 1959–1962). Kniha se prodávala několik let, nyní je ale rozebrána a k dotisku již nedojde. Relevantní údaje o kubánské krizi jsou publikovány v obsáhlejší kapitole této knihy.

V rámci této práce předkládám pouze po léta shromažďované analýzy k tématu nezákonných válek. Pochopitelně se nejedná o souhrnné zpracování všech nezákonných válek od roku 1945, neboť je jich tolik, že zde nemohou být zmíněny všechny. Omezil jsem proto svůj výběr pouze na nezákonné války, na nichž se podílely státy NATO. Existují ovšem také nelegální války, kterých se státy NATO neúčastnily. To znamená, že mnohé nezákonné války zůstávají v této knize bez povšimnutí, kterýžto fakt otevírá široké pole působnosti, na němž musí být ještě vykonáno mnoho práce.

Kniha je rozčleněna do kapitol podle jednotlivých zemí a uspořádána chronologicky. Každá z kapitol tvoří samostatný celek. Čtenáři je tím poskytnuta možnost, aby po prostudování úvodních kapitol o OSN, NATO, roli USA a Mezinárodním soudním dvoře podle vlastní volby volně pře-skakoval a četl si o tom, co ho nejvíce zajímá. Chronologický přehled, uvedený na konci knihy, slouží k rychlé orientaci v nejdůležitějších datech a událostech.

Doufám, že mladá studentka či mladý student si tuto knihu pozorně přečtou a že jí nebo mu přijde stejně inspirativní jako mně, když jsem jako čtyřadvacetiletý student historie seděl v knihovně basilejské univerzity. Jedině tak totiž může vzniknout živý a setrvalý zájem o problematiku světa, lidstva a míru. Kromě toho též doufám, že se tato kniha stane vítanou pomůckou lidem všeho věku, kteří působí mimo univerzitní půdu, zajímají se o dění ve světě a angažují se v mírovém hnutí. Neboť jsem pevně přesvědčen o tom, že nezákonným válkám musíme zabránit a dbát na dodržování Charty OSN.

1. Založení OSN v roce 1945

Světová mírová organizace United Nations Organisation (Organizace spojených národů – OSN) byla založena 26. června 1945 v San Franciscu v USA. Hlavní sídlo OSN se nachází v New Yorku, vedlejší sídlo v Paláci národů ve švýcarské Ženevě. Mnozí z otců zakladatelů OSN byli otřeseni utrpením a krutostmi, které si lidé v průběhu II. světové války navzájem způsobili. Tato největší a nejstrašnější ze všech válek, které kdy byly na této modré planetě vybojovány, si vyžádala 60 miliónů lidských životů, což odpovídá veškerému dnešnímu obyvatelstvu Francie.

Již nikdy válku

Ke vzniku malých mírových hnutí došlo již po skončení I. světové války. Němečtí vojáci, kteří v ní bojovali, založili v roce 1919 „Friedensbund der Kriegsteilnehmer“ (Mírový svaz účastníků války) a aktivně se angažovali proti vzniku nového konfliktu. „Světová válka je ta tam. Jestli by vůbec měla mít nějaký smysl, mohl by to být snad jen ten, že poučila národy o pošetilosti řešení vzájemných rozporů silou zbraní,“ dospěli vojáci k moudrému poznání. „I takové gigantické poučení může být ovšem rychle zapomenuto. Platí, že vzpomínky na utrpení, krev, bolest a potlačenou lidskost je třeba zachovávat živé. A jsou to především účastníci války, kteří se o to musí zasadit. Oni vědí, co je to válka. Musejí proto bojovat proti válce a za mír všemi prostředky.“ Mírový svaz účastníků války chtěl zavést do škol výchovu k míru, vyslovoval se pro rozpuštění armád a razil heslo: „Již nikdy válku!“¹

Mírové hnutí se však, jak známo, nedokázalo prosadit. Po I. světové válce následovala II. světová válka, jež dala zabíjení zcela nové, dříve nepředstavitelné dimenze v podobě koncentračních táborů typu Osvětim a atomových bomb svržených na Hirošimu a Nagasaki. Mnozí z těch, kdo zažili a přežili II. světovou válku, usilovali o to, aby se podobný nesmysl již nikdy neopakoval, a hledali nové cesty, jak válku úplně zakázat nebo připustit jen ve zcela výjimečných případech.

Ti, kdo přežili II. světovou válku, však také byli nesmírně zděšeni sami sebou jako lidmi, neboť nahlédli možnosti téměř nepředstavitelného sebezničení, které bylo třeba vyloučit. Touha po moci a penězích, kombinovaná se lží, klamem a bezohledností, způsobila velké utrpení. Sophia Schollová, která za II. světové války jako členka odbojové skupiny „Bílá růže“ statečně vyzývala k neposlušnosti vůči nacionálně socialistické diktatuře Adolfa Hitlera, kritizovala tato negativa mezinárodní politiky ostrými slovy: „Přestože sama také politice moc nerozumím a nemám ani ctizádnost to umět, tak přece jen trošku cítím, co je právo a co nikoli,“ napsala devatenáctiletá dívka za války svému milému Fritzovi Hartnagelovi. „A já mohla jen úpět, jak nízcí jsou lidé i ve vysoké politice, jak kvůli vlastnímu prospěchu zrazují bratra ... Veškerá naše měřítko si neseme v sobě, jen je příliš málo hledáme. Snad také proto, že to jsou ta nejtvrďší měřítko.“ Sophie Schollová byla v roce 1943 spolu se svým bratrem Hansem zatčena při distribuci letáků na mnichovské univerzitě, odsouzena k smrti za „velezradu“ a „podvracení obranyschopnosti“ a popravena gilotinou.²

Sourozenci Schollovi jsou dodnes příkladem toho, že se i v nejtemnějších hodinách světových dějin našli bojovníci a bojovnice za mír, kteří se za cenu vlastního života postavili proti masovému vraždění, násilí a bezpráví. Tuto základní premisu vzali zakladatelé OSN v úvahu.

Jejich úctyhodným přáním bylo osvobodit budoucí generace od jha války a vytvořit nový, lepší svět. Tomuto cíli se upsali mnozí pracovníci OSN. K nim patří například druhý generální tajemník OSN, Švéd Dag Hammarskjöld, který byl hluboce spjat s křesťanskou vírou. Na jeho náhrobku ve švédské Uppsale stojí psáno: „Nikoli já, nýbrž Bůh ve mně“. Hammarskjöld se pokládal za člověka, který koná svou každodenní bohoslužbu tím způsobem, že se angažuje za mír ve světě. K tomu nepotřeboval kostel, nýbrž kontakt s lidmi. Po svém zvolení v dubnu 1953 řekl před hlavním sídlem OSN v New Yorku jistému reportérovi: „Z otcovy strany jsem zdědil víru, že není uspokojivější život než ten, který je prožitý v nezištné službě vlastní zemi nebo lidstvu. Tato služba vyžaduje obětování veškerých osobních zájmů, ale také odvahu neochvějně stát za svým přesvědčením.“ Hammarskjöld zemřel 18. září 1961 při dodnes nevyjasněném zřícení letadla v Africe, kde plnil v průběhu konžské krize úlohu prostředníka. Generální tajemník OSN byl pravděpodobně zavražděn. Krátce po smrti obdržel Nobelovu cenu za mír.³²

193členských států OSN

OSN je jediná mezinárodní organizace, jejímiž členy jsou prakticky všechny země světa – v současnosti jich je 193. To umožňuje vládám, aby byly prostřednictvím svých velvyslanců při OSN v New Yorku a v Ženevě v neustálém kontaktu a výměně názorů, což je zejména v dobách různých krizí nesmírně cenné. Organizace spojených národů zaznamenala v posledních 70 letech silný nárůst – stále více států usilovalo o členství, aby tak vyjádřilo svou nezávislost a suverenitu. Když byla OSN v San Franciscu založena, podílelo se na tomto aktu jen 50 států, mezi nimi USA, Francie, Velká Británie, Rusko, Mexiko, Kuba, Brazílie, Kanada, Indie, Írán, Irák, Dánsko a Norsko. Zakládajícím členem byla také Čínská republika, zastoupená Tchajwanem. Teprve v roce 1971 bylo zastoupení Číny přeneseno na komunistickou Čínskou lidovou republiku s hlavním městem Pekingem. Rakousko vstoupilo do OSN v roce 1955. Spolková republika Německo (SRN) a Německá demokratická republika (NDR) přistoupily v roce 1973 jako dvě samostatné členské země OSN. Od roku 1990 je členem OSN sjednocené Německo. Švýcarský elektorát se vstupem do OSN dlouho váhal. Švýcarky a Švýcaři jsou totiž vůči mezinárodním organizacím zásadně nedůvěřiví, protože je považují za omezení vlastní suverenity. Teprve v roce 2002 se Švýcarsko na základě referenda zařadilo mezi členské země. Jakožto volič jsem také já pro vstup Švýcarska do OSN hlasoval a kromě toho jsem pro vstup své země agitoval delším článkem, publikovaným v listu *Neue Zürcher Zeitung*.³³

Nejnovějšími třemi členskými zeměmi OSN jsou Východní Timor, Černá Hora a Jižní Súdán. Východní Timor se stal členem v roce 2002 – po vyhlášení nezávislosti na Indonésii. Černá Hora přistoupila v roce 2006 – poté, co se odštěpila od Srbska. Jižní Súdán, který se odštěpil od Súdánu, se v roce 2011 stal 193. členem OSN. Je třeba počítat s tím, že počet členských zemí bude dále vzrůstat. Vatikán a Palestina nejsou v současnosti plnoprávními členy, nýbrž mají statut stálých pozorovatelů bez hlasovacího práva ve Valném shromáždění. Republika Kosovo, po právní stránce autonomní srbská provincie, vyhlásila v roce 2008 jednostranně nezávislost. Tuto nezávislost uznalo 110 ze 193 členských států OSN. Kosovo však v současnosti nemá místo ve Valném shromáždění, a není tudíž členem OSN.

Společnost národů – mezistátní organizace založená po I. světové válce, v roce 1920, k zabezpečení světového míru – žalostně ztroskotala, protože nedokázala zabránit vypuknutí II. světové války. Bylo by ovšem chybné vyvozovat z toho závěr, že všechny mezinárodní

organizace jsou tím pádem neschopné a odsouzené ke krachu. Existuje pochopitelně nebezpečí, že také Organizace spojených národů v 21. století ztroskotá a bude smetena nějakou strašlivou III. světovou válkou, jako kdysi Společnost národů. Věci však ještě nedošly tak daleko. Proto je smysluplné a důležité dělat si o osud OSN starosti a zamýšlet se nad jejími základními ideály.

Zákaz použití násilí, zakotvený v Chartě OSN

Základní myšlenka Organizace spojených národů je prostá a jasná: Války jsou nezákonné. Tato základní myšlenka platí ještě dnes, přestože je velice zřídka zmiňována v televizi, v novinách či na internetu. V článku 2 Charty OSN je zákaz použití síly chytře a jasně formulován: „Všichni členové urovnávají své mezinárodní spory mírovými prostředky, tak, aby nedošlo k ohrožení světového míru, mezinárodní bezpečnosti a spravedlnosti. Všichni členové se ve svých mezinárodních vztazích vystříhají jakékoli hrozby silou nebo použití síly jako prostředků, namířených proti územní nedotknutelnosti či politické nezávislosti některého státu nebo jinak neslučitelných s cíli Spojených národů.“

Tento celosvětový zákaz platí od konce II. světové války a založení mírotvorné organizace OSN. Z tohoto zákazu existují pouze dvě výjimky: Za prvé existuje právo na sebeobranu, což znamená, že bude-li některá země napadena, může se bránit. Za druhé smí být vedena válka proti některé zemi, existuje-li pro takový postup výslovný mandát Rady bezpečnosti OSN. Válka může být považována za legální pouze v případě, že Rada bezpečnosti OSN takový mandát odsouhlasí. Všechny ostatní války jsou nezákonné.

Organizace spojených národů je důležitá, protože „máme celou řadu problémů, které jsou skutečně globální povahy, a mohou být tudíž také jediné společně, globálně (pokud vůbec) řešeny“, zdůrazňuje oprávněně znalec OSN Andreas Zumach.²¹ Avšak Valné shromáždění, Rada bezpečnosti a také generální tajemník nežijí žádným „nezávislým životem“. Odráží se v nich pouze jednání nejmocnějších členů. Nebo-li, jak to formuloval generální tajemník OSN Sithu U Thant: „Spojené národy mohou udělat pouze to, co jejich členské státy dovolí.“²² Na pováženou je, že v Radě bezpečnosti má nadměrně silné zastoupení vojenská aliance NATO. Rada bezpečnosti OSN sestává z pěti stálých členů s právem veta a deseti nestálých členů, volených na dvouleté období a postrádajících právo veta. Usnesení Rady bezpečnosti jsou pro všech 193 členů OSN závazná, pokud rezoluci podpoří nejméně 9 z 15 členů Rady a žádný ze stálých členů neuplatní právo veta. Dominantními pěti stálými členy Rady bezpečnosti OSN jsou členské země NATO – Spojené státy, Velká Británie, Francie – a dále Rusko a Čína. Z tohoto prostého přehledu vysvítá, že je prakticky nemožné, aby Rada bezpečnosti OSN schválila rezoluci legitimizující válku proti některému ze států NATO, neboť tři stálé členské státy (a zároveň členské státy NATO) by tomu svým vetem zabránily. Zájmy členských zemí NATO jsou v OSN zastoupeny nadproporčně.

Ostatní státy světa pochopitelně nenechaly takto nespravedlivé a nevyvážené rozdělení moci bez povšimnutí. Například Německo nebo také Indie, Japonsko či Brazílie nemají stálé místo v Radě bezpečnosti a tedy ani právo veta. Německý tisk správně hovoří o „dvojtřídní společnosti“. Tato sestává z pětice zemí s právem veta a zbývajících 188 zemí OSN bez práva veta. Je pochopitelné, že „zbytek světa“ má také nějaký hlas, a sice ve Valném shromáždění OSN. Na jeho půdě nemá nikdo právo veta. Jenomže rezoluce Valného shromáždění mají pouze doporučující charakter a nejsou závazné.²³

Tuto „dvoutřídní společnost“ kritizovaly rovněž menší členské země, jako například Libye. Charta OSN říká, „že všechny země, velké nebo malé, jsou rovnoprávné“, prohlásil libyjský prezident Muammar Kaddáfí v projevu na půdě Valného shromáždění OSN v říjnu 2009. „Existuje tato rovnoprávnost, pokud se týče stálých míst v Radě bezpečnosti? Ne, my nejsme rovnoprávní.“ Rada bezpečnosti OSN a její členové s právem veta jsou neprávem privilegováni. „Jak můžeme být spokojeni se světovým mírem a globální bezpečností, když celý svět kontroluje 15 zemí? Je nás 192 zemí a jsme jako Speakers' Corner v londýnském Hyde Parku. Prostě si tu hovoříme a nikdo se nestará o to, co se mluví.“

Vliv Valného shromáždění OSN je příliš malý a dominance Rady bezpečnosti OSN přímo odpuzivá, protestoval libyjský prezident. „Dnes je Rada bezpečnosti jakýsi bezpečnostní feudalismus, politický feudalismus pro ty, kteří požívají výhod stálého místa. Chrání se navzájem a ostatní jen využívají. Mělo by se to jmenovat Rada teroru a ne Rada bezpečnosti.“ Kritika Muammara Kaddáfího, který byl dva roky poté napaden zeměmi NATO – Francií, Velkou Británií a Spojenými státy – a v průběhu války zabit, byla ostrá, avšak dobře podložená fakty. S odkazem na kapitolu VII Charty OSN, upravující schválení použití síly Radou bezpečnosti, Kaddáfí přiléhavě naznačil, jak tato „dvojtřídní společnost“ funguje: „V běžném politickém životě využívají privilegování Radu bezpečnosti proti nám – pokud je jim to k užítku. Jinak ji ignorují. Pokud chtějí popohnat nějaký projekt nebo mají nějaký osobní požadavek, pak je OSN respektována, oslavována a článku VII je užíváno proti chudým zemím. Když ale chtějí pravidla OSN porušit, pak celou instituci prostě ignorují ... Od svého založení v roce 1945 Rada bezpečnosti selhala – nedokázala zajistit bezpečnost. My budeme veškeré rezoluce Rady bezpečnosti ignorovat, protože tyto rezoluce jsou namířeny výlučně proti nám a nikoli proti supervelmocím, jež zde mají stálé místo a právo veta.“⁵¹

Historická fakta, bohužel, potvrzují oprávněnost kritiky OSN, jež zazněla z úst libyjského prezidenta. Důležitý a cenný zákaz vedení válek byl tak často porušen, že u mnoha lidí upadl v naprosté zapomenutí. Někteří se dokonce domnívají, že zákaz vedení válek již dnes není aktuální nebo relevantní a že OSN by se mohla zrušit, protože se přežila a je nefunkční. Jaká by však byla alternativa, kdyby zákaz vedení válek padl a OSN byla zrušena? Pravděpodobně bychom tu pak měli svět, v němž by nejsilnější mocnosti, mezi nimi americké impérium, v součinnosti s největší vojenskou aliancí světa, NATO, neustále sahaly k násilným prostředkům, aby prosadily vlastní zájmy. Svět, ve kterém by se chudí a slabí bránili terorem a v duchu asymetrického vedení válek vnášeli do zemí NATO strach a hrůzu. Krátce řečeno – měli bychom tu nepřehlednou řadu válek a teroristických akcí, takže by už nikdo přesně nevěděl, kdo a proč začal tu kterou válku, kdo stojí za nejnovějším teroristickým útokem a jak by bylo možno vystoupit z roztočené spirály násilí. Bylo by pouze otázkou času, kdy by v takovém chaosu došlo také k použití atomových, biologických a chemických zbraní. Takový smutný vývoj nemůže nikdo pro své děti a vnuky chtít.

Proto je důležité a správné dodržovat a posilovat zákaz použití síly, zakotvený v Chartě OSN. Tam, kde bude ignorován, kde budou vedeny nezákonné války, musejí být tyto nezákonné války pojmenovány a konkrétní okolnosti jejich vzniku analyzovány. Přesně to činí na řadě příkladů tato kniha. Především by však chtěla připomenout, že když 50 států v roce 1945 založilo Organizaci spojených národů, byl to v dějinách lidstva neuvěřitelně důležitý a dalekosáhlý krok. Tento krok zavdal podnět k velkým nadějím, neboť prokázal nový stav lidského vědomí. Nikdy předtím, během posledních 2000 let, se vedoucí představitelé států světa neusnesli zakázat válku.

Tato zcela nová idea zůstává dál ušlechtilou a správnou, přestože uplynulých 70 let ukázalo, že její realizace se ještě nepodařila.

Činnost OSN sabotována s pomocí lží

Po II. světové válce Spojené státy založení OSN jednoznačně podporovaly. Prezident Harry Truman, jenž nechal svrhnout na Japonsko dvě atomové bomby, prohlásil, že Organizace spojených národů je důležitá, avšak nikoli dokonalá: „Ve světě bez takového mechanismu bychom byli odsouzeni k ustavičnému strachu před naším vlastním zničením. Bylo by tedy důležité, abychom s něčím začali, byť ještě i tak nedokonale.“ A Hen-ry Cabot Lodge, pozdější americký velvyslanec v OSN, mínil, že světová mírová organizace sice svět „nepřivede do nebe, ale snad nás ochrání před peklem“.¹

Protože světová mírová organizace je dnes vedena lidmi a jejich někdy projevovanou touhou po moci a bohatství, je jasné, že OSN musí být obrazem těchto lidí a aktuálního stavu jejich vědomí. Nedokonalá, a přesto nenahraditelná. Německý politolog Klaus Dieter Wolf, který vyučuje jako profesor na univerzitě v Darmstadtu, proto popisuje organizace systému OSN přiléhavě jako „souostroví civilizace v moři anarchie“, které sice „bez pravidel a jaksi od přírody daný vztah mezi státy zásadně nepřekonává“, ale přináší „důležitý příspěvek“ k tomu, „že se zavádí stále více pravidel hry, pravidel, která také v dlouhodobějším výhledu mění logiku mocenské politiky“.²

OSN je jedno velké divadlo. Irský politik Conor Cruise O'Brien kdysi OSN přiléhavě označil za „svaté drama“. Působivý prostor Rady bezpečnosti a také velká hala Valného shromáždění jsou pro něho v první řadě impozantními kulisami – ačkoli člověk ne vždy přesně ví, zda se tu odehrává komedie nebo tragédie. „Scéna zůstává mohutná, i když herci takoví nejsou ... divadlo absurdit. Přetékající přízraky ve své formě i ve svém obsahu. Ve společné rovině je to beznadějně vážná fraška, na jejímž průběhu může záviset náš život.“³

Vzhledem k velkému počtu válek jsme dnes nuceni analyzovat, proč a kde byla OSN sabotována, proč a kde selhala. Tato kniha ukazuje, že neschopnost OSN nemá svůj původ v jejím systému, nýbrž v individuálních selháních jejích členů, kteří někdy jednali nečestně a s pomocí lží na půdě Rady bezpečnosti i Valného shromáždění sabotovali její činnost. To je, do důsledku vzato, výchozí bod k řešení problému „neefektivit“. Jakákoli reforma OSN, která do svého obsahu nezahrne dominantní problém lží, musí v dlouhodobějším výhledu ztroskotat.

¹ Gründungsaufwurf Friedensbund der Kriegsteilnehmer, *Berliner Volkszeitung*, 19. Oktober 1919. Citováno in: Kurt Tucholsky: Gesamtausgabe. Texte und Briefe. Band 3 (Rowohlt 1999). 12) sd

² Sönke Zankel: Mit Flugblättern gegen Hitler (Böhlau Verlag 2008), s. 95.

³ Stephan Mögle-Stadel: Dag Hammarskjöld. Vision einer Menschheitsethik (Verlag Urach--haus 1999), s. 67.

⁴ Daniele Ganser: Die Schweiz zwischen Igel-mythos und Uno. *Neue Zürcher Zeitung*, 19. února 2002.

⁵ Globales Chaos – machtlose UNO. *Infosperber*, 4. července 2015.

- 6 Sithu U Thant: Portfolio for Peace. Excerpts from the writing and speeches of U Thant, Secretary General of the United Nations, on major world issues 1961 – 1970 (United Nations 1970), s. 1.
- 7 UN-Sicherheitsrat. Zweiklassengesellschaft alten Rechts. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 13. října 2010.
- 8 Projev Muammara Kaddáfího, prezidenta Libye, ve Valném shromáždění OSN 1. října 2009.
- 9 Stephen Schlesinger: Act of Creation: The Founding of the United Nations: A Story of Superpowers, Secret Agents, Wartime Allies and Enemies and Their Quest for a Peaceful World (Westview Press 2003), s. 7.
- 10 Klaus Dieter Wolf: Die UNO: Geschichte, Aufgaben, Perspektiven (C. H. Beck 2011), s. 31.
- 11 Conor Cruise O'Brien: The United Nations. Sacred Drama (Hutchinson 1968), s. 11.

2. Založení NATO v roce 1949

North Atlantic Treaty Organisation (NATO) je největší a nejsilnější vojenská aliance, jakou kdy svět viděl. Její členské země se nacházejí v Severní Americe a v Evropě. Zbrojní výdaje členských zemí NATO mnohokrát převyšují výdaje všech ostatních zemí. Organizace NATO se zpočátku soustředila na obranu svých členských zemí a nezákonné útočné války vedla jen zřídka. Po pádu berlínské zdi se však jejich počet zvýšil. Zařadily se mezi ně útok na Srbsko v roce 1999, útok na Afghánistán v roce 2001, útok na Irák v roce 2003, svržení prezidenta Kaddáfího v Libyi roku 2011 a bombardování Sýrie.

28 členských států NATO

Severoatlantická obranná aliance byla založena 4. dubna 1949 ve Washingtonu. Dvanáctku zakládajících členů tvořily USA, Belgie, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko a Velká Británie. Řecko a Turecko se k NATO připojily až v roce 1952. Španělsko následovalo v roce 1982. V okamžiku, kdy padla berlínská zeď a skončila studená válka, tvořilo tedy alianci 16 členských zemí. Na půdě OSN hlasovaly tyto země často tak, jak si přál Washington, protože Evropané profitovali z ochrany, poskytované Spojenými státy. V rámci rozšiřování NATO směrem na východ byla aliance po skončení studené války k nelibosti Rusů významně posílena. Dnes NATO sestává z 28 členských zemí.

Poté, co byl v květnu 1955 ve Spolkové republice Německo vytvořen Bundeswehr, vstoupila také SRN jako 15. členská země 9. května 1955 do NATO. Pět dnů poté uzavřely státy východního bloku pod vedením SSSR Varšavskou smlouvu jako protiváhu NATO. Na půdě rozděleného Německa se kapitalistická NATO a komunistická Varšavská smlouva dostaly do v bezprostřední blízkosti. Checkpoint Charlie – nejznámější z průchodů v berlínské zdi na styku sovětského a amerického sektoru Berlína – se stal dějištěm mnoha vypjatých momentů, jako například v roce 1961, kdy tu přímo proti sobě stály sovětské a americké tanky. Německá demokratická republika (NDR) byla od založení organizace Varšavské smlouvy v roce 1955 jejím členem spolu se SSSR, Polskem, Rumunskem, Bulharskem, Maďarskem, Československem a Albánií. Na půdě OSN hlasovalo těchto osm členských zemí Varšavského paktu často tak, jak to požadovala Moskva.

Spojené státy jsou bez diskuse nejmocnější členskou zemí NATO. Organizaci NATO měly pod kontrolou od jejího založení v roce 1949. „Jedinou mezinárodní organizací, která kdy fungovala, je NATO, a sice proto, že je to vojenská aliance a nachází se pod naším velením,“ prohlásil kdysi mnohoznačně americký prezident Richard Nixon.^{12/} Evropané nechtějí dominanci USA v NATO přiznat, protože tato skutečnost je snižuje do role vazalů. Evropanům je dovoleno dosazovat vždy nejvyššího civilního úředníka – generálního tajemníka NATO. Tento muž vystupuje často v televizi a rozdává mnohá interview, čímž organizace NATO získává „evropskou tvář“. V současnosti zastává funkci generálního tajemníka NATO Nor Jens Stoltenberg, před ním se v úřadě vystřídali Dán Anders Fogh Rasmussen, Nizozemec Jaap de Hoop Scheffer a Brit George Robertson.

Pro zajištění americké dominance v NATO není ovšem rozhodující osoba generálního tajemníka, který je klíčový pro takzvanou práci s veřejností, nýbrž post vrchního vojenského

velitele pro evropské teritorium. A tuto funkci vrchního spojeneckého velitele v Evropě (Supreme Allied Commander Europe – SACEUR) zastával vždy americký generál s hlavním stanem na vrchním velitelství spojeneckých sil v Evropě (Supreme Headquarters Allied Powers Europe – SHAPE) v belgickém městě Casteau. Od roku 2013 zastává tuto funkci americký generál Philip Breedlove jako SACEUR. V masmédiích se objevuje mnohem méně často, a je tudíž i mnohem méně známý, zato však mnohem mocnější než generální tajemník Jens Stoltenberg. Je tomu tak proto, že SACEUR odpovídá za plánování, přípravu a vedení všech válek v režii NATO. První SACEUR byl Dwight Eisenhower, pozdější americký prezident, který v roce 1953 svrhl vládu v Íránu. Dalším známým SACEUREm se stal Lyman Lemnitzer, jenž v roce 1962 v rámci operace Northwoods navrhol vyhodit u pobřeží Kuby do povětří americké lodě a z tohoto zločinu následně obvinil Kubánce, čímž by se v očích světové veřejnosti ospravedlnila invaze na tento karibský ostrov.

Přesto, že o tom masová média téměř neinformují, NATO je aktivní také na frontě tajné války. V roce 1990 vešlo ve známost, že organizace NATO budovala v Evropě tajné armády, určené pro působení v týlu nepřítele (Stay-behind). Tyto armády měly za studené války v případě sovětské invaze na území států NATO bojovat za nepřátelskými liniemi. Také v době míru bylo jejich úkolem ve státech NATO aktivně působit proti komunistům a socialistům, pokud by tito byli dostatečně silní, aby dokázali ohrozit NATO takřikajíc „zevnitř“. V Itálii byly tyto tajné armády vedeny pod krycím označením „Operation Gladio“. V Německu Američané verbovali do „Stay-behind“ armád pravicově orientované důstojníky s esesáckou minulostí, garantující jejich antikomunistický postoj. Tajné armády cvičily společně s britskými a americkými speciálními jednotkami, měly k dispozici výbušniny a tajná skladiště zbraní a byly podle všech pravidel začleněny do vojenské tajné služby tehdejšího státu NATO. Obyvatelé ani mnozí poslanci parlamentu o této tajné stránce NATO nic nevěděli. Některé z tajných armád NATO byly zapleteny do zločinů typu státních převratů, teroristických útoků a mučení. To byl důvod, proč parlament Evropské unie v roce 1990 požadoval přísné vyšetření činnosti tajných „Stay-behind“ armád ve všech členských zemích NATO. Vyšetřování bylo ovšem organizací NATO zablokováno a nikdy se neuskutečnilo. Já sám jsem během dlouholetého výzkumu problematiky tajných armád zjistil, že NATO žádný náhled do této temné stránky vlastních dějin nepřipustí. Přes opakované žádosti mi nikdy žádné dokumenty k činnosti „Stay-behind“ armád nezpřístupnili. NATO není ani transparentní, ani demokraticky organizované, nýbrž funguje jako vojenská aliance – hierarchicky a podle principu mlčenlivosti, zejména tehdy, jedná-li se o těžké zločiny.^{13/}

Partnerství pro mír

Švýcarsko a Rakousko jsou neutrální země a nikoli členové vojenské aliance NATO. Jsou však zcela obklopeny státy NATO, a tudíž i silně zavázány do bezpečnostní architektury aliance. Z tohoto pohledu vzato bydlím také já ve Švýcarsku v rozšířeném „prostoru NATO“. Švýcarsko se od roku 1996 podílí na tzv. Partnerství pro mír (Partnership for Peace – Pfp). Pfp je politická iniciativa aliance NATO, zaměřená na rozvíjení bezpečnostně politické spolupráce s nečlenskými zeměmi. Od roku 1995 je členem Pfp také Rakousko a rakouští vojáci se opakovaně účastní cvičení NATO.

Ve Švýcarsku se PpP netěší žádné zvláštní oblibě. Mnohé Švýcarky a mnozí Švýcaři vůbec nevědí, že jejich země je členem PpP, iniciativy, navázané tak těsně na NATO. Poslanec Luzi Stamm podal v září 2014 návrh, ve kterém citoval bývalého amerického ministra obrany Williama Perryho, jenž prohlásil: „Rozdíl mezi členstvím v NATO a účastí na iniciativě ‚Partnerství pro mír‘ musí být tenčí než list papíru.“ Poslanec Stamm kritizoval skutečnost, že program „Partnerství pro mír“ „se plíživou cestou rozvíjí směrem k navázání na NATO se záměrem připravit půdu pro členství v NATO“. Švýcarsko se již nachází „v mocenskopolitickém vleku“ NATO, což ovšem podkopává trvalou, ozbrojenou a dalekosáhlou neutralitu země. „Švýcarsko proto musí z programu NATO, známého jako PpP, vystoupit,“ zněl jasný požadavek švýcarského poslance.

Na základě mého vlastního výzkumu jsem dospěl ke stejnému závěru. Domnívám se, že švýcarské obyvatelstvo by vzhledem k mnoha nezákonným válkám, do nichž je organizace NATO zapletena, mělo hlasovat o vystoupení z tzv. Partnership for Peace, neboť se zde fakticky jedná o Partnership for War, ke kterému by Švýcarsko nemělo náležet. Švýcarská Spolková rada to však vidí jinak a na členství trvá. Ve svém stanovisku z listopadu 2014 prohlásila Spolková rada vystoupení z PpP za nesmysl a tvrdila, že „o plíživém navázání na NATO nebo dokonce o přípravě Švýcarska na členství v NATO nemůže být řeč“.¹²

Také v Německu se stále znovu ozývaly kritické hlasy, požadující vystoupení země z NATO a uzavření Ramsteinu i veškerých dalších amerických vojenských základen. K těmto odvážným hlasům, které však nereprezentují žádnou většinu a také ve vládě a parlamentu jsou jen slabě zastoupeny, patří prominentní německý teolog Eugen Drewermann. Podle rčení: „Není správného života ve falši“ je mu NATO onou falší, ve které se nemůže odehrát nic správného. Proto musí Německo z NATO vystoupit. NATO je „zločinným spolením, mafiánskou organizací“. Na NATO pohlíží kriticky rovněž Dieter Deiseroth, soudce Spolkového správního soudu. V jedné z veřejných přednášek na univerzitě v Brémách shrnul hodnocení a charakteristiku NATO – jak se tato organizace dnes prezentuje – citátem někdejšího spolkového kancléře Helmuta Schmidta: „Ve skutečnosti tato organizace není nezbytná. Objektivně viděno se dnes jedná o nástroj americké zahraniční politiky, americké světové strategie.“¹³

¹² Nixonův citát in: *The Independent on Sunday*, 21. června 1998. Recenze knihy: Monica Crowley: *Nixon in Winter* (Tauris 1998).

¹³ Daniele Ganser: *NATO-Geheimarmee in Europa. Inszenierter Terror und verdeckte Kriegsführung* (Orell Füssli 2008).

¹⁴ Curia Vista. Geschäftsdatebank Schweizer Parlament. Motion Luzi Stamm: Austritt aus dem NATO-Programm Partnership for Peace z 18. září 2014 jakož i Antwort des Bundesrates z 19. listopadu 2014.

¹⁵ Vystoupení Eugena Drewermanna a Dietera Deiserotha 26. dubna 2013 na brémském kongresu „Quo vadis NATO? – Herausforderungen für Demokratie und Recht“.

3. Impérium USA

V dějinách lidstva existovaly vždy státy, které byly po nějakou omezenou dobu mocnější a vlivnější než jiné. Tyto státy jsou označovány za impéria. Patřilo k nim římské impérium, které mělo před zhruba 2000 lety svou mocenskou základnu v Římě a Itálii. Jeho sféra vlivu tehdy zahrnovala celé Středomoří a dnešní státy Španělsko, Francii, Řecko, Turecko, Sýrii, v severní Africe pak části Egypta, Tuniska a Alžírsko. Španělské impérium mělo svou mocenskou základnu v Madridu a v 16. století zahrnovalo dnešní státy Mexiko, Guatemala, Honduras, Kostariku, Nicaragu, Panamu, Kolumbii, Peru, Filipíny, oblast Sahary a části USA. Také britské impérium bylo mocné a v 19. století disponovalo nejsilnějším obchodním i válečným loďstvem na světě. Svou mocenskou základnu mělo v Londýně a jeho zástupci se vychloubali, že nad touto říší slunce nezapadá. Zahrnovalo Austrálii, Indii, jižní Afriku, Kanadu a východní pobřeží USA. Globální dominance Britů přispěla k rozšíření anglického jazyka a kultury po celém světě.

Impéria se často pokoušela využít své pozice síly k získání ještě většího vlivu a moci tím, že ovládala surovinové zdroje a obchodní cesty a zdokonalovala válečnou techniku. Ve svém dějepisectví dbala vždy na to, aby byly jejich činy a dokonce i jejich války vlastními dvorními historiky hodnoceny jako moudré, nezbytné a spravedlivé. Britský historik Paul Kennedy však oprávněně poukázal na skutečnost, že takové dějepisectví zastírá úpadek impérií. Impéria přicházejí a odcházejí. Žádné impérium tu není navěky. „Imperiální přepětí“ – jak to nazývá Kennedy – vede vždy k tomu, že mocné státy zneužíváním moci ztrácejí svůj morální kredit a nasazují materiální i lidské zdroje na mnoha místech současně, čímž přepínají vlastní síly. V konečném důsledku to pak vede ke zhroucení impéria.¹⁶⁶

Jak se pozná impérium?

Nejmocnější zemí dneška jsou bezpochyby Spojené státy. V této knize budu proto používat termín „impérium USA“, což je pro některé čtenáře nezvyklé. Masová média v Německu, Rakousku a Švýcarsku se totiž tomuto označení vyhýbají, protože jeho užívání by mohlo vést ke vzniku napětí ve vztazích s USA s ekonomickými následky. Označení „impérium USA“ je ale historicky správné a zostruje pohled na reálné mocenské poměry po roce 1945, což je právě ve vztahu ke způsobu fungování OSN velice důležité. Rozpoznat impérium není nijak obtížné – je to podle všech pravidel největší hospodářská a vojenská mocnost určité dějinné epochy. Když se vezme hrubý domácí produkt amerického hospodářství, pak je okamžitě jasné, že USA jsou stále ještě před Čínou nejsilnější světovou ekonomickou mocností. Navíc disponují dolarem jako světovou rezervní měnou a mohou ji rovněž samy tisknout.

Také z vojenského hlediska vzato je převaha USA velká. Ve výzbroji mají deset letadlových lodí na jaderný pohon, zatímco ostatní stálí členové Rady bezpečnosti OSN, tj. Velká Británie, Francie, Rusko a Čína, provozují nyní každý pouze jednu. Dominantní postavení amerického impéria jasně vysvětluje právě z výše vojenských výdajů. V roce 2015 vydaly USA na vojenské účely 600 miliard dolarů. Čína, která se s cca 200 miliardami umístila jako druhá, jak patrně, výrazně zaostává, avšak nachází se před Ruskem (80 miliard), Saúdskou Arábií (80 miliard), Francií (60 miliard), Velkou Británií (60 miliard), Indií (50 miliard) a Německem (50 miliard).¹⁷¹

Americké impérium je také s více než třicetiprocentním podílem na trhu největším vývozcem zbraní – před Ruskem, Čínou, Francií a Velkou Británií. Je znepokojivé, že podle zkoumání stockholmského Institutu pro mírový výzkum (SIPRI) pět stálých členů Rady bezpečnosti OSN, kteří vlastně odpovídají za světový mír, je zároveň pěti největšími exportéry zbraní. Stálí členové Rady bezpečnosti profitují z toho, že někde vypukne válka, protože v důsledku toho vzroste jejich export zbraní do krizového regionu. Vedle pěti mocností s právem veta patří podle údajů SIPRI do desítky největších vývozců zbraní na světě ze států NATO také Německo, Španělsko, Itálie a Nizozemsko.^{18/}

Vedle nejvyšších vojenských výdajů mají USA rovněž více než 700 vojenských základen, rozmístěných po celém světě, mezi jinými také v Německu – jako Ramstein, proti kterému německé obyvatelstvo opakovaně demonstruje, protože je odtud koordinováno nasazení dronů. Američan Chalmers Johnson, profesor politických věd v Kalifornii, imperiální vývoj USA důkladně prostudoval. „Byla kdysi doba, že se dal imperialismus poměřovat podle počtu kolonií. Americkou verzí kolonie je vojenská základna,“ praví se v jeho bystré analýze. „Když člověk sleduje celosvětové rozmístění našich vojenských základen, může se v mnohém poučit o naší neustále rostoucí imperiální rozpínavosti a s ní spojené militarizaci politiky.“ Vojenské základny slouží námořnictvu k zakotvení lodí, letectvu jako vzletové a přistávací dráhy pro letadla či vrtulníky a pozemnímu vojsku jako báze pro jednotky a materiál. „V ostatních zemích se v roce 2005 nacházelo celkem 737 amerických vojenských základen,“ spočítal Johnson.^{19/}

V USA se pojem „impérium“ téměř nepoužívá, a když, tedy jen velmi zřídka, protože tento termín evokuje vykořisťování a utlačování jiných zemí. „My jsme velice mladé impérium. Nechceme myslet na to, že jsme impériem,“ připustil v roce 2015 Američan George Friedman z think tanku Stratfor.^{20/} Také v Evropě označuje USA za impérium jen velice málo lidí. Mnohým dělá potíže spočítat, kolik asi lidí bylo zabito ve válkách, vedených tímto impériem po roce 1945, protože tato čísla se v novinách neobjevují. „Musíme vědět, že se nacházíme v manipulačním kontextu,“ vysvětlil v roce 2015 německý psycholog Rainer Mausfeld v přednášce na univerzitě v Kielu. „Celkem vzato existují také oficiální dokumenty, vypovídající o tom, že USA jsou v období po druhé světové válce odpovědné za smrt 20 až 30 miliónů lidí. To jsou takové rozměry, že se člověk ptá: Jak se vlastně může podařit učinit takové monstrózní dimenze pro veřejnost prakticky úplně neviditelnými? ... Fakta jsou známa. Jsou jen za pomoci fragmentace a dekontextualizace učiněna pro obyvatelstvo neviditelnými. To znamená, že se to prostě nestalo. A pokud se to stalo, nehraje to žádnou roli. Nikoho to nezajímá.“^{21/}

Mausfeld právem kritizuje skutečnost, že smrt více než 20 miliónů lidí, za niž americké impérium po roce 1945 odpovídá, je ve členských zemích NATO málo reflektována. Oběti zůstávají neviditelnými v tom smyslu, že se o nich v členských zemích NATO jen velmi zřídka hovoří nebo bádá. Také sami Američané oběti svých válek často nevidí a ani je vidět nechtějí. Já však jsem toho mínění, že přišel čas nezákonné války členských zemí NATO osvětlit a nazvat je pravými jmény. Ve svých přednáškách v Berlíně, Hamburku, Mnichově, Curychu, Bernu, Luzernu, Vídní, Salcburku i na jiných místech jsem pojem „americké impérium“ v posledních letech vždy používal a historicky vysvětlil. A právě ti lidé, kteří na mé přednášky přišli, nebo je shlédli na Youtube, považovali za správné a důležité, aby se o americkém impériu a také o zneužívání moci v jiných zemích řeklo jasné slovo.

Při vši oprávněné kritice amerického impéria je však vždycky největší potíž v tom, aby člověk neskouzl k nediferencovanému antiamerikanismu. Sám jsem opakovaně cestoval do USA, setkal jsem se tam s báječnými lidmi a mnohému se od nich naučil. Navíc jsem aktivní v problematice

mírových studií a tam se již po mnoho let zdůrazňuje, že mezi národy nesmí být rozdmýchávána nenávisť, protože lidé se velmi rychle seskupují podle své národní identity. Kritika amerického impéria je podle mého názoru oprávněná, ale musí také vždy jasně stanovit, na koho se vztahuje, protože stejně jako v každé zemi existují také v USA různé společenské skupiny.

USA jsou oligarchií

V dubnu 2014 referovali v BBC s odvoláním na studii univerzity v Princetonu o tom, že USA „jsou oligarchií, nikoli demokracií“. „USA jsou ovládnuty bohatou a mocnou elitou,“ pravilo se správně v relaci BBC. Autoři studie, profesori Martin Gilens a Benjamin Page, dospěli k závěru, že politiku v USA řídí menšina superboháčů, zatímco průměrní Američané mají jen málo možností, jak politiku ovlivnit. To jsou klasické příznaky oligarchie, tedy vlády menšiny (oligoi). „Naše studie dochází k závěru, že většina Američanů má na rozhodnutí, která činí naše vláda, malý vliv. My, Američané, se sice vyznačujeme mnoha faktory, příznačnými pro demokratický systém, mimo jiné pravidelnými volbami, svobodou slova a shromažďování širokým volebním právem,“ tvrdí Gilens s Pagem, „ale my se domníváme, že pokud je politika ovládána mocnými hospodářskými organizacemi a malým počtem velmi bohatých Američanů, pak je nárok Ameriky nazývat se demokracií skutečně v ohrožení.“^{22/}

Podle amerického historika Erica Zuesseho je závěr, „že USA jsou oligarchií a vůbec ne demokracií“ správný. „Americká demokracie je jen podvodem a vytíráním zraku a je úplně lhostejné, jak často oligarchové, kteří naši zemi vládou a kontrolují média, tvrdí opak“, napsal Zuesse v časopisu *Counterpunch*. „USA jsou, jinými slovy řečeno, vlastně velice podobny Rusku nebo jiným obskurním ‚volebním demokraciím‘. Dříve jsme jí nebyli, ale nyní jsme oligarchií.“^{23/} Badatel v oboru trendů vývoje společnosti, Gerald Celente z New Yorku, proto soudí, že ve Spojených státech by musela být zavedena přímá demokracie, takže by občané podobně jako ve Švýcarsku mohli hlasovat například o pořízení bojových letounů. „Jako občané tohoto světa by měli požadovat, aby bylo jejich hlasu nasloucháno,“ tvrdí Celente. „Neměli bychom už prostě brát jako hotovou věc, že zvolení poslanci schvalují zákony a dělají politiku, která většině lidí škodí a slouží jen bohatství a moci menšiny se speciálními zájmy“.^{24/}

Domnívám se, že výsledky studie Gilense a Pageho jsou signifikantní a Spojené státy se skutečně staly oligarchií. V USA žije v současnosti něco kolem 300 miliónů lidí. Kolik z nich patří k oligarchům, to jest k elitě, která řídí zemi a její politiku, je těžké vyčíslit a v historickém výzkumu je tato otázka předmětem sporů. Já vycházím z toho, že se jedná zhruba o pouhé 1 %, tedy o něco kolem tří miliónů lidí. Tito lidé se vyznačují tím, že jsou buď velice bohatí, nebo velice vlivní – nebo oboje dohromady. Toto 1 % řídí americké impérium. Kritika amerického impéria míří na toto jedno procento a nikoli na 99 % ostatních občanů USA.

K americké elitě, tedy k onomu 1 % lidí, patří pochopitelně všichni prezidenti po roce 1945. Někteří z nich sebekriticky uznali, že americkou politiku skutečně ovládaly mocné hospodářské zájmy. Někdejší americký prezident Jimmy Carter si na podzim roku 2015 stěžoval, že nitky moci drží ve svých rukou hrstka bohatých a USA se v důsledku toho změnily z demokracie v oligarchii – vládu bohaté menšiny. Poskytováním peněz bohatí lidé určují, kdo se stane prezidentem. Ve volbách se nakonec proti sobě staví také jenom dva bohatí, tedy příslušníci zmíněného jednoho procenta. Ve volebním boji v roce 2016 to byli Donald Trump a Hillary Clintonová. „Všichni američtí kandidáti na úřad prezidenta musí disponovat nejméně 200–300

milióny dolarů,“ kritizoval Carter v rozhovoru s televizní reportérkou Oprah Winfreyovou. Tolik peněz by on sám pro svou volební kampaň v 70. letech nedokázal shromáždit, a tudíž by v dnešních USA ani nemohl být prezidentem. „Nyní jsme se stali místo demokracie oligarchií,“ konstatoval smutně Carter. „A já myslím, že je to největší poškození základních etických a morálních standardů amerického politického systému, jaké jsem ve svém životě viděl.“^{25/}

K elitě, to jest k 1 % mocných amerického impéria, patří vedle prezidenta také členové vlivné Rady národní bezpečnosti (National Security Council – NSC), založené v roce 1947 spolu s tajnou službou Central Intelligence Agency (CIA). NSC se schází v pravidelných intervalech v Situační místnosti v suterénu Bílého domu, aby udávala směr americké zahraniční politice. Protože se americké impérium téměř neustále nachází ve válce, musí být Rada národní bezpečnosti označena za strategické centrum amerického vedení války. K NSC patří špičky exekutivy, tedy americký prezident, viceprezident, ministr zahraničních věcí, ministr obrany, ředitel 16 amerických tajných služeb, náčelník generálního štábu, poradce pro národní bezpečnost a podle povahy věci i další osoby, jako ministr financí, ministr spravedlnosti nebo také velvyslanec v OSN. K jádru NSC tedy patří dohromady jen něco kolem deseti lidí. Ti tvoří jádro amerického impéria a slouží oligarchům, ačkoliv oni sami by svou roli takto nepopsali.

Z dostupných historických dokumentů jasně vysvítá, že všichni členové NSC vždy usilují o zachování nebo zvětšení moci amerického impéria. K tomuto účelu používají také lži a násilí. Žádný člen NSC ještě nikdy nenavrhl vyklizení všech amerických vojenských základů a omluvu zemím, které byly bez mandátu OSN bombardovány. Americký historik John Prados připustil, že NSC je „velmi speciální instituce, známá tím, že v minulosti operovala na hranici legality a také ji překročila“. Rada národní bezpečnosti sdružuje nejmocnější muže Ameriky a několik mocných žen, činitele, kteří rozhodují o tom, jestli bude vedena útočná válka nebo ne, a kteří lidé mají být zabiti americkými drony. NSC je mnohem mocnější než Rada bezpečnosti OSN a také opakovaně porušuje Chartu OSN. Kritika amerického impéria tudíž cílí na americkou elitu a členy NSC.^{26/}

Vedle Rady národní bezpečnosti patří k americké elitě, tedy k onomu 1 % vlivných také americký parlament, který kontroluje a pravidelně schvaluje činnost NSC. Americký parlament se dělí na dvě komory – stočlenný Senát a Sněmovnu reprezentantů, tvořenou 435 poslanci, což dohromady představuje 535 členů Kongresu. Parlament má vlastně reprezentovat americký lid. Kongres ale ve skutečnosti reprezentuje především bohatou elitu a její zájmy. „Stovka senátorů vlastní podle aktuálních údajů soukromý majetek v průměrné hodnotě tří miliónů dolarů,“ referují němečtí žurnalisté Mathias Bröckers a Paul Schreyer. Americký Senát není Radou starších ani Radou moudrých, nýbrž „Radou bohatých“. Ve Sněmovně reprezentantů zasedají sice poslanci, kteří jsou o něco chudší, v celém Kongresu však přesto milionáři představují většinu.^{27/}

Vedle tří miliónů lidí, kteří tvoří americkou elitu, je zde 297 miliónů Američanů, patřících ke střední a dolní vrstvě společnosti. Mnozí z těchto lidí jsou mimořádně laskaví, přátelští a velkorysí. Ale překvapivě velká část z nich žije v materiální nouzi. Téměř 50 miliónů lidí dostává od státu Food Stamps – poukázky na jídlo. Počty příjemců těchto poukázek jsou pro sociology indikátorem chudoby, srovnatelným s počtem příjemců dávky Hartz-IV v Německu. Moje kritika amerického impéria necílí na dolní a střední vrstvu tamější společnosti.

Do USA jsem opakovaně cestoval a rozmlouval s příslušníky různých společenských vrstev z New Yorku, Seattlu, Washingtonu, Los Angeles, Miami, Bostonu a Boise. Můj dojem je ten, že povědomí dolní a střední vrstvy americké společnosti o světě je velice omezené. Většina jejich

příslušníků neovládá žádné cizí jazyky a mnozí z nich například nedokážou rozlišit moji vlast – Švýcarsko – od Švédska. Vždyť obě země mají tak podobně znějící název a nacházejí se – alespoň z americké perspektivy vzato – zhruba ve stejné části světa. O amerických válkách jsou příslušníci dolní a střední vrstvy společnosti v zásadě velice špatně informováni. Věří tomu, že mnohé americké války nejsou vedeny ve vlastním zájmu, nýbrž ve snaze pomáhat jiným lidem a prosazovat svobodu a demokracii, protože přesně to jim denně vyprávějí americká média, kontrolovaná elitou. Vojáci z dolních a středních vrstev společnosti bojují v amerických válkách, většina lidí slepě věří prezidentovi a nedovede si představit, že by je mohl obelhat a oklamat.

Pochopitelně existují také milióny velmi kvalitně vzdělaných Američanů, kteří jsou dobře informováni o světě, hovoří různými cizími jazyky a procestovali mnoho zemí, ale nepatří k elitě, to jest k 1 % mimořádně bohatých a mocných lidí. USA vynikají nejvyšším počtem elitních univerzit a já jsem za svých studií na London School of Economics and Political Science (LSE) v Londýně i na různých vědeckých konferencích v Evropě a Severní Americe poznal mnohé skvělé americké vědce a naučil jsem se si jich vážit.

Podíl velice dobře vzdělaných Američanů, kteří jsou velmi přesně informováni o světě, ovládají různé jazyky a sami procestovali mnoho zemí, odhaduji na něco kolem 10 % z celkového počtu obyvatel, tedy na cca 30 miliónů lidí. Část z nich stojí ideologicky tvrdě za americkým impériem a doufá v postup mezi jednoprocenní elitu. Tito intelektuálové obhajují impérium ve svých knihách a přednáškách. Kdykoli americký prezident nebo ministr obrany zase jednou bombarduje nějakou zemi, tito obránci amerického impéria aplaudují a nalézají důvody, proč bylo použití mučení a síly v daném případě správné a důležité.

Jiná část těchto 30 miliónů velmi dobře vzdělaných Američanů americké impérium kritizuje. Je naprosto chybné domnívat se, že všichni Američané považují mučení a útočné války bez mandátu OSN za správné. Kritikové amerického impéria lži a zneužívání moci rozhodně odmítají. K těmto kritikům amerického impéria patří například jazykovědec Noam Chomsky, filmový producent Michael Moore, architekt Richard Gage či novináři Seymour Hersh, Glenn Greenwald a William Blum. Všichni mají vynikající vzdělání a vůči americkému impériu, zneužívání moci, mučení a dozoru ze strany státu zaujímají odmítavý postoj. Od amerických intelektuálů jsem se v průběhu své vědecké dráhy mnohému naučil, protože umějí nazvat věci pravými jmény a neutápějí se v oněch vágních a mlhavých formulacích, s jakými se člověk často setká na univerzitách ve Švýcarsku, Německu a Rakousku. Nejostřejšími kritiky amerického impéria a americké oligarchie jsou beze vší diskuse Američané. Proto se mírové hnutí v Evropě musí spojit s mírovým hnutím v USA. Tito „Transatlantické bojující za mír“ odmítají útočné války amerického impéria a vzájemně se podporují.

Martin Luther King o aroganci moci

Protože se Spojené státy vyznačují báječnou svobodou slova, existovali v Americe vždy také míroví aktivisté, kterým bylo zcela jasné, že USA jsou jednoznačně impériem. „Amerika se stala nejbohatší a nejmocnější zemí světa,“ prohlásil nositel Nobelovy ceny míru Martin Luther King již v roce 1967 v Los Angeles. „Ale upřímnost mi velí dodat, že naše moc nás často činí arogantními. Máme pocit, že si s našimi penězi můžeme všechno dovolit. Jsme arogantní a věříme tomu, že musíme jiným zemím udílet lekce, ale ničemu se od nich nemůžeme naučit. Ve své aroganci jsme přesvědčeni, že plníme jakési božské, mesianistické poslání světového

četníka,“ zaznělo v ostré, avšak oprávněné kritice z úst nositele Nobelovy ceny míru. „Větší moc v sobě skrývá větší nebezpečí, není-li její nárůst provázen povznesením ducha,“ připomínal King. „Ta pravá moc spočívá v umění spravedlivě využívat vlastní síly. Nebudeme-li moc našeho národa používat odpovědně a zdrženlivě, zachová se tak, jak praví Actonovo přísloví: Moc korumpuje – a absolutní moc korumpuje absolutně. Naše arogance může být naší zkárou.“ Rok po pronesení tohoto prozíravého projevu byl Martin Luther King v Memphisu ve státě Tennessee zastřelen.^{28/}

16 Srv. Paul Kennedy: *Aufstieg und Fall der grossen Mächte. Ökonomischer Wandel und militärischer Konflikt von 1500 bis 2000* (Fischer 1987).

17 SIPRI Fact Sheet: *Trends in World Military Expenditure 2015*.

18 Globales Hochrüsten. Bericht des Friedensforschungs-Instituts SIPRI. *Neue Zürcher Zeitung*, 5. dubna 2016.

19 Chalmers Johnson: *Nemesis: The Last Days of the American Republic* (Macmillan 2007), s. 138.

20 Přednáška v Chicago Council on Global Affairs, 4. února 2015. Youtube: George Friedman, „Europe: Destined for Conflict?“.

21 Youtube: Profesor psychologie dr. Rainer Mausfeld: „Warum schweigen die Lämmer?“ – Techniken des Meinungs- und Empörungsmanagements. Přednáška na Christian Albrechts Universität Kiel, 22. června 2015.

22 Study: US is an oligarchy, not a democracy. BBC News, 17. dubna 2014. Viz též studii: Martin Gilens a Benjamin Page: *Testing Theories of American Politics*. Publikováno in: *Perspectives on Politics*, Volume 12, Issue 3, September 2014, ss. 564–581.

23 Eric Zuesse: *The Contradictions of the American Electorate*. *Counterpunch*, 15. dubna 2014.

24 J. D. Heyes: *What is direct democracy? Learn how We the People can bypass Congress and restore liberty*. *Natural News*, 14. února 2012.

25 Jimmy Carter on whether he could be president today: „Absolutely not“. Vysílání „Super Soul Sunday: Everybody has a soul story“ Oprah Winfreyové na Oprah Winfrey Network (OWN), 22. září 2015.

26 John Prados: *Keepers of the Keys: A history of the National Security Council from Truman to Bush* (William Morrow 1991), s. 567.

27 Mathias Bröckers a Paul Schreyer: *Wir sind die Guten: Ansichten eines Putinverstehers oder wie uns die Medien manipulieren* (Books on Demand 2016), s. 99.

28 *The Casualties of the War in Vietnam*. Proslov Martina Luthera Kinga z 25. února 1967 v Los Angeles. Online k dispozici na: www.thekingcenter.org

4. Založení mezinárodního trestního soudu v roce 1998

Na pozvání Organizace spojených národů se v létě 1998 konala v Římě historická konference, které se zúčastnili ministři a diplomaté z více než 150 člen---ských států jakož i zástupci více než 320 nevládních organizací. Jejich úkolem bylo nalézt cesty k potrestání agrese, válečných zločinů, genocidy a zločinů proti lidskosti. Po pětítýdenních jednáních se účastníci rozhodli vytvořit nový mezinárodní orgán – Mezinárodní trestní soud (anglicky International Criminal Court, zkráceně ICC).

Mezinárodní trestní soud je prvním stálým soudním dvorem v historii, určeným ke stíhání a obžalobě jednotlivých osob, odpovědných za akty agrese, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti nezávisle na tom, v které části světa byly zmíněné zločiny spáchány a zda pachatelé byli v daném okamžiku prezidenty, premiéry, ministry obrany, generály nebo prostými vojáky. Od založení Mezinárodního trestního soudu nemohou váleční zločinci počítat s tím, že vyvážnou bez trestu jen proto, že jsou mocní.

Založení Mezinárodního trestního soudu je z hlediska boje za mír nesmírně důležitým a cenným krokem, učiněným směrem k posílení míru a omezení nebezpečí války ve světovém měřítku. Z historického hlediska vzato je ovšem Mezinárodní trestní soud ještě velice mladý, a tudíž dosud ani zdaleka tak silný, jak by měl být. Mnozí lidé ani nevědí, že vůbec existuje. Ale právě z toho důvodu, že Mezinárodní trestní soud se sídlem v Haagu existuje, musí dnes každý politik, který vede nezákonnou válku, a každý voják, který se takové nezákonné války účastní, alespoň teoreticky počítat s tím, že bude někdy v budoucnu postaven před soud.

Co je to zločin agrese?

Mezinárodní trestní soud se sídlem v Haagu je kompetentní k posuzování zločinu agrese. O co se ale přesně jedná? V Chartě OSN z roku 1945 se slovo „agrese“ neobjevuje. Zločin agrese je však velice přesně popsán v článku 2, odstavci 4, pojednávajícím o zákazu použití síly: „Všichni členové se ve svých mezinárodních vztazích vystříhají jakékoli hrozby silou nebo použití síly jako prostředku namířeného proti územní celistvosti či politické nezávislosti jiného státu nebo jiným způsobem neslučitelného s cíli OSN.“ Krátce řečeno zní zákaz použití síly následovně: „Všichni členové OSN se vystříhají použití síly proti jiným státům.“

Zákaz použití síly je důležitý z toho důvodu, že by se jinak muselo na všech školách a univerzitách světa vyučovat na praktických příkladech. Zákaz použití síly má svůj smysl také v rodinném životě. Tam by to znělo následovně: „Všichni členové rodiny se ve svých vzájemných vztazích vystříhají jakékoli hrozby silou či použití síly.“ Muži nesmějí mlátit ženy. Ženy nesmějí trávit muže. Rodiče nesmějí bít své děti. Děti se nesmějí ve škole ohrožovat nebo zraňovat zbraněmi. Zákaz použití síly je integrální součástí každé fungující společnosti.

Ve vztazích mezi státy je zákaz použití síly, bohužel, stále porušován – i přesto, že Valné shromáždění OSN v roce 1974 přesně definovalo těžký zločin agrese: „Agrese je použití ozbrojené síly některým státem, namířené proti suverenitě, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu, nebo jiným způsobem neslučitelné s Chartou Organizace spojených národů.“ O agresi se tedy jedná, když jedna země zaútočí na jinou zemi silou zbraní a bombarduje, jako tomu bylo v případě útoku Adolfa Hitlera na Polsko v září 1939, invaze

Saddáma Husajna do Kuvajtu v srpnu 1990 nebo bombardování Srbska silami NATO v březnu 1999.^{29/}

Agrese je ze všech zločinů tím nejhorším. Ne každá agrese musí nutně vést k válečným zločinům nebo genocidě. Stále znovu však dochází k tomu, že zločin agrese na sebe později naváže také válečné zločiny, zločiny proti lidskosti nebo dokonce genocidu. Mezi čtyřmi zločiny, které Mezinárodní trestní soud projednává, vystupuje agrese do popředí v tom smyslu, že často nejprve dojde k agresi, a teprve poté následují válečné zločiny, genocida a zločiny proti lidskosti.

„Pravomoc soudního dvora je omezena na nejtěžší zločiny, dotýkající se mezinárodního společenství jako celku,“ konstatoval Římský statut Mezinárodního trestního soudu a stanovil: „Soudní dvůr vykonává pravomoc v případech zločinů agrese.“^{30/} Dne 11. června 2010 předložil Mezinárodní trestní soud v textu jedné ze svých rezolucí vlastní definici zločinu agrese. Tento zločin spočívá v „použití ozbrojených sil některým státem, namířeném proti suverenitě, územní nedotknutelnosti či politické nezávislosti jiného státu nebo jinak neslučitelném s Chartou OSN“. Mezinárodní trestní soud tedy doslova převzal definici Valného shromáždění OSN z roku 1974, čímž ji povýšil na právní normu.^{31/}

„Agrese je nejtěžší a nejnebezpečnější formou protiprávního použití síly,“ konstatovalo v roce 1974 správně Valné shromáždění OSN. Zástupci mnohých členských zemí přitom mysleli také na nebezpečí plynoucí z existence atomových zbraní, které nesmějí být v žádném případě použity. Agrese proti mírumilovnému státu s použitím atomových zbraní je bezpochyby to nejhorší, co si člověk vůbec může představit. Státy by proto měly ve vzájemném styku pěstovat „přátelské vztahy“ s tím, že žádný nesmí porušit svrchované území druhého státu „vojenskou okupací nebo násilnými kroky“. Za útočné jednání a tím i zločin agrese jsou považovány „invaze či útok ozbrojených sil jednoho státu na svrchované území jiného státu nebo jakákoli, byť i jen dočasná vojenská okupace, která se z takové invaze či útoku vyvine, nebo jakákoli násilná anexe výsostného území jiného státu nebo jeho části,“ usneslo se Valné shromáždění OSN. Útok Velké Británie a Francie – členských států NATO – provedený spolu s Izraelem za tzv. suezské krize v říjnu 1956 proti Egyptu byl jedním z takových nezákonných zločinů agrese.^{32/}

Jako zločin agrese jsou posuzovány také „ostřelování nebo bombardování výsostného území jednoho státu ozbrojenými silami jiného státu“ a „blokáda přístavů nebo pobřeží jednoho státu ozbrojenými silami jiného státu“. Z toho důvodu byla také blokáda Kuby americkými válečnými plavidly v době kubánské krize v říjnu 1962 aktem agrese, stejně jako bombardování Vietnamu členským státem NATO, Spojenými státy, po incidentu, vykonstruovaném v srpnu 1964 v Tonkinském zálivu.^{33/}

Valné shromáždění OSN do své definice zahrnuje také vedení tajné války, když prohlásilo za útočné jednání „vysílání ozbrojených band, skupin, teroristů či žoldnéřů jedním státem, nebo jeho jménem, aby proti jinému státu prováděli ozbrojené akce, které se svou vahou vyrovnají výše uvedenému jednání, nebo podstatný podíl jednoho státu na takové činnosti“. Tato definice zahrnovala například nezákonnou válku Spojených států proti Guatemale v červnu 1954, kdy bandité a žoldnéři, vyzbrojení CIA svrhli tamějšího prezidenta. Stejně tak nezákonnou válku USA proti Kubě, kterou v roce 1961 napadly skupiny, vyzbrojené CIA, a vyloděné v Zátocě sviní. Také ve válce v Libyi v roce 2011 působili bandité a rebelové vyzbrojení NATO, což bylo nezákonné. A v dosud trvající válce v Sýrii podporovaly Turecko, Saúdská Arábie a Katar bandy teroristických milicí Islámského státu s cílem dosáhnout změny režimu v Damašku. Také toto jednání bylo nezákonné a lze je označit za zločin agrese.^{34/}

Co je válečný zločin?

Mezinárodní trestní soud je kompetentní také v problematice páchaní válečných zločinů. Za válečné zločiny jsou označovány zločiny spáchané v době války. I když už nějaká válka jednou vypukne, existují zde stále ještě pravidla, která se musí dodržovat. Vojáci a důstojníci si prostě nemohou dělat, co chtějí. Mezinárodní trestní soud definuje válečné zločiny jako „těžká provinění“ proti zákonům a potřebám použitelným v mezinárodním ozbrojeném konfliktu, zejména „úmyslné útoky na civilní obyvatelstvo ... úmyslné útoky na civilní objekty ... útok na nebráněná města, vesnice, obydlí nebo budovy, které nejsou vojenskými cíli ... usmrcení nebo zranění kapitulujících či bezbranných bojovníků ... použití jedů nebo otrávených zbraní ... znásilňování, sexuální otroctví, nucení k prostituci“ a „úmyslné vyhladovění civilních osob“. Tato jednání, která byla v dějinách, bohužel, velice často praktikována a také dnes k nim stále ještě dochází, nejsou od roku 1998 dovolena a jsou označena zcela jasně za válečný zločin.

Co je zločin proti lidskosti?

Mezinárodní trestní soud je kompetentní také v problematice páchaní zločinů proti lidskosti. Pod tímto termínem se rozumějí rozšířené a systematické útoky proti civilnímu obyvatelstvu. Již v právních podkladech pro norimberské procesy z roku 1945 byly zločiny proti lidskosti definovány jako „vražda, etnické vyhlazování, zotročování, deportace a jiné nelidské akty, páchané na civilním obyvatelstvu nebo: pronásledování na základě rasistických, politických a náboženských motivů; nezávisle na tom, zda bylo porušeno právo jednoho státu“.^{35/}

Statut Mezinárodního trestního soudu, schválený v Římě, tuto definici přejal a v článku 7 vymezuje „zločiny proti lidskosti“. Každé z následujících jednání je zločinem proti lidskosti, pokud k němu dochází v rámci rozšířeného a systematického útoku proti civilnímu obyvatelstvu: „Úmyslné vraždění, vyhlazování, zotročování, vyhánění, znásilňování, mučení, apartheid a účelové mizení osob.“

Na rozdíl od válečných zločinů může ke zločinům proti lidskosti docházet rovněž mimo ozbrojený konflikt. Je důležité a chvályhodné, že jako zločiny proti lidskosti budou posuzovány také útoky proti vlastnímu civilnímu obyvatelstvu. Někdy však, a to je obzvláště zálučné, jsou různé těžké zločiny postaveny proti sobě, což může ve veřejnosti i v médiích vyvolat velký zmatek. Toto se stalo například v březnu roku 2011, kdy organizace NATO odůvodňovala svůj útok proti Libyi tvrzením, že musí zabránit zločinům proti lidskosti, které páchá proti vlastnímu civilnímu obyvatelstvu Muammar Kaddáfí. Útokem na Libyi a předběžným vyzbrojením tamějších povstalců se však sama aliance NATO dopustila těžkého zločinu agrese.

Co je genocida?

Vyvražďování národů neboli genocida je podle mezinárodního trestního práva nejhorším zločinem. Vyvražďování národů je nepromlčitelné. Vyvražďování národů vyznačuje úmysl přímým nebo nepřímým způsobem „úplně nebo částečně zničit určitou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu“. Zaměřuje se proti multikulturním společnostem a pokouší se vytvořit „rasově čisté“ státy, které se nemísí s „cizorodými živly“. Při genocidě jsou počty obětí vždy velmi vysoké, zpravidla přes 100 000 lidí. Často se ale jedná o více než milion

usmrcených, kteří patřili ke „špatnému“ náboženství, rase nebo etniku. Nejznámější genocidou je strašlivý holocaust, vyvražďování Židů za vlády nacionálního socialismu v Německu v letech 1941–1945. V období I. světové války došlo v Osmanské říši k ohavné genocidě Arménů. Známa je také brutální genocida ve Rwandě v roce 1994, kdy většinoví Hutuové pobili velkou část menšinového kmene Tutsiů.

Kdo bude odsouzen?

Historický výzkum ukazuje, že v uplynulém 20. století proběhlo velice mnoho nezákonných válek a nezákonné války jsou vedeny i v dosud stále ještě mladém 21. století. V případě nezákonné války se vždy jedná o spojení se zločinem agrese. Zároveň také víme, že jen velice málo rozhodujících činitelů bylo pohnáno k odpovědnosti, odsouzeno a potrestáno. Mnozí váleční zločinci vyvázli bez trestu. Mnozí z odpovědných činitelů mezitím zemřeli, a nemohli se tudíž ze svých skutků zodpovídat. Jen málokterí byli obžalováni a odsouzeni. K odsouzení válečných zločinů docházelo především tehdy, když tomu vítězové chtěli a dokázali svůj rozsudek vůči poražené straně prosadit.

Když v roce 1945 skončila II. světová válka, vyslovili vítězové souhlas s obžalováním poražených ze zločinů, spáchaných v průběhu konfliktu. Němečtí a japonští váleční zločinci, mezi nimi prominentní vrchní velitel německé Luftwaffe Hermann Göring, byli poté obžalováni a odsouzeni dvěma soudními tribunály, zasedajícími v Norimberku a Tokiu. Göring byl uznán vinným v bodech obžaloby, týkajících se plánování, rozpoutání a vedení útočné války, zločinu proti válečnému právu a zločinu proti lidskosti a odsouzen k trestu smrti oběšením. V noci před popravou spáchal sebevraždu rozkousnutím ampule s cyankáli. Také Adolf Hitler – největší a nejznámější válečný zločinec 20. století – a ministr propagandy Joseph Goebbels se soudnímu procesu vyhnuli sebevraždou.

V průběhu procesů v Norimberku byla poprvé zkoumána individuální vina obžalovaných. Přestože se prohlašovali za pouhé vykonavatele rozkazů, osobní odpovědnost nemohl žádný z nich popřít. V odůvodnění rozsudku norimberského tribunálu je zločin agrese ostře odsouzen: „Rozpoutání útočné války je největším mezinárodním zločinem, který se od jiných válečných zločinů liší jen tím, že v sobě obsahuje a shromažďuje všechny hrůzy.“ Americký hlavní žalobce Robert Jackson k tomu moudře podotkl: „Stejným metrem, jakým my dnes měříme obžalovaným, budou zítra měřit dějiny nám.“^{36/}

Americký právník Benjamin Ferencz sbíral v průběhu II. světové války důkazní materiál o válečných zločinech spáchaných Němci. Tyto materiály byly následně použity při norimberských procesech. Ferencz byl v Norimberku hlavním žalobcem v procesu proti generálovi SS Otto Ohlendorfovi, který po útoku na Sovětský svaz se svou *Einsatzgruppe* na okupovaných územích povraždil 90 000 Židů, cikánů a členů komunistické strany. Ohlendorf byl v roce 1948 za spáchané válečné zločiny odsouzen k trestu smrti a v roce 1951 oběšen.

Benjamin Ferencz se otázkami války a míru intenzivně zabýval také po Norimberku. Ve věku 92 let pronesl v roce 2011 řeč, ve které shrnul své po léta shromažďované poznatky do formy obhajoby právního státu: „Shledal jsem, že společnost, která chce mír ... musí disponovat třemi předpoklady,“ prohlásil. „1. Potřebuje zákony, které stanoví, co je dovoleno a co není dovoleno. 2. Potřebuje soudy, které bdí nad dodržováním zákonů a rozhodují ve sporných případech. 3.

A potřebuje systém, který prosazuje dodržování zákonů. Pokud tyto tři komponenty spolupůsobí, vládní relativní klid. Není-li tomu tak, propadá se všechno do nepořádku.“^{37/}

Ferenczovi přirozeně neušlo, že také jeho vlastní země – USA – byla v průběhu několika desetiletí po Norimberku zapletena do různých nezákonných válek, mimo jiné do útoku na Irák v roce 2003, tedy do zločinu agrese, nebo v roce 2001 do útoku na Afghánistán, který stál životy mnoha civilistů a došlo při něm k válečným zločinům. „Je pro mne velkým zklamáním vidět, že moje vláda je dnes hotova udělat něco, za co jsme věšeli Němce jako válečné zločince,“ přiznal Ferencz.^{38/}

Po skončení procesů v Norimberku a Tokiu nebyly tribunály soudící válečné zločince institucionalizovány, aby soudily budoucí válečné zločince z jiných zemí, nýbrž vítěznými mocnostmi rozpuštěny. Teprve po genocidě ve Rwandě v roce 1994 a po válce v Jugoslávii dospělo mezinárodní společenství k širokému a cennému konsensu, že agrese, válečné zločiny, genocida a zločiny proti lidskosti musejí být stíhány a potrestány. Za tímto účelem byly zřízeny dva prozatímní tribunály pro válečné zločince. Rada bezpečnosti OSN ustavila v květnu 1993 svou rezolucí číslo 827 Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii se sídlem v nizozemském Haagu. V listopadu 1994 přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci číslo 955 a založila tak Mezinárodní trestní soud pro Rwandu se sídlem v Aruši v Tanzánii.

Úkolem soudních dvorů bylo zabývat se válkou v Jugoslávii resp. genocidou ve Rwandě. Stejně jako v případě Norimberku a Tokia, nejednalo se ani teď o stálé soudní dvory, nýbrž o instituce, jejichž pravomoc byla striktně omezena na Rwandu a Jugoslávii. Navíc byly oba tribunály vytvořeny usnesením Rady bezpečnosti OSN, a odrážely tudíž dominanci i zájmy mocností s právem veta, to jest Spojených států, Velké Británie, Francie, Ruska a Číny. Mnohým pozorovatelům bylo jasné, že oba tyto tribunály jsou v různých ohledech omezeny. Beztrestnost válečných zločinců však bylo třeba ukončit v celosvětovém měřítku, nikoli jen ve vybraných regionech a nikoli jen tehdy, podpoří-li to Rada bezpečnosti OSN.

Vláda práva místo mocenské politiky

Založení Mezinárodního trestního soudu 17. července 1998 v Římě se stalo rozhodujícím vítězstvím myšlenky na vytvoření stálého soudního dvora, který by mohl obžalovat jednotlivce ze spáchání agrese, válečných zločinů, genocidy a zločinů proti lidskosti. S návrhem vyslovili souhlas zástupci 120 z téměř 170 přítomných států, dvacet se zdrželo hlasování a jen sedm se vyslovilo proti. Mezi „odmítači“ tohoto významného vývoje mezinárodního trestního práva byly Čína, Indie, Izrael, Libye, Katar, Jemen a Spojené státy. Indie vyslovila své „ne“ poté, co nejdříve usilovala o zařazení použití jaderných zbraní mezi body obžaloby z válečných zločinů a učinila z této otázky podmínku souhlasu. Za situace, kdy tento bod v návrhu chyběl, označil její zástupce soudní dvůr za bezvýznamný. Izrael hlasoval proti kvůli své politice na okupovaných územích – v pásmu Gazy a na západním břehu Jordánu. Obou území se zmocnil v průběhu tzv. Šestidenní války v roce 1967 a nyní se obával odsouzení ze strany Mezinárodního trestního soudu, protože statut tohoto soudu jasně definuje osidlování okupovaných území jako válečný zločin.

Spojené státy se zřízení Mezinárodního trestního soudu houževnatě bránily, neboť se z dobrého důvodu obávaly, že tato instituce by mohla oklestit americké imperiální zájmy. Kanadský list *Toronto Star* napsal, že se USA v průběhu konference „jevily defenzivně, bezradně, a co je pro

ně nejtrapnější – staromódně. Je absurdní a smutné, že se Spojené státy svým postojem při hlasování ocitly bok po boku s Libyí, Katarom a Jemenem.³⁹

Chování USA však nebylo v žádném případě absurdní – bylo racionální. Z pozice impéria vedly Spojené státy mnohé nezákonné války – mezi něž lze počítat jasný akt agrese, bombardování Libye, nařízené v roce 1986 prezidentem Ronaldem Reaganem –, a musely se proto Mezinárodního trestního soudu obávat. Britský list *The Independent* s odkazem na tuto nezákonnou válku správně konstatoval, že „kdyby byl Mezinárodní trestní soud existoval již v době bombových úderů USA proti Libyi, co by mohlo zabránit Muammaru Kaddáfimu v tom, aby obžaloval americké piloty a politiky ze zločinu agrese?“⁴⁰

USA požadovaly na konferenci v Římě soud pro válečné zločince, který by mohl být zastaven vetem, vysloveným na půdě Rady bezpečnosti. Jedině tak by mohly jako stálý člen Rady bezpečnosti s právem veta uchránit příslušníky americké armády nebo prezidenty před rozsudkem Mezinárodního trestního soudu. List *Washington Post* vyjmenoval některé vybrané zločiny americké zahraniční politiky a uvedl, že v tomto kontextu je jasné, že Spojené státy nemohly s vytvořením Mezinárodního trestního soudu souhlasit. „Co by bylo, kdyby byl takový soud a takový žalobce ... zplnomocněn vyšetřovat jako ‚agresi‘ a válečný zločin nevyžádanou invazi amerických vojsk, spojenou s výměnou vlády na Grenadě v roce 1983 nebo v Panamě v roce 1989?“, ptal se *Washington Post*. Co by se stalo po masakru ve vietnamské vesnici My Lai? „Jaký by byl osud posádky americké válečné lodě *Vincennes*, která v roce 1988 sestřelila nad Perským zálivem iránský dopravní letoun a usmrtila tak 290 civilistů, kdyby mezinárodní tribunál pro válečné zločiny požadoval, aby byla za tento čin obžalována? V konečném důsledku donutily tyto otázky americké vyjednavče historickou dohodu o vytvoření takového soudního dvora a žalobce, uzavřenou tento měsíc v Římě, odmítnout.“ Americké impérium bylo rozezleno a stavělo se do role nenahraditelného světového četníka. „My jsme to, kdo odpovídá, když ve světě vytáčejí nouzové číslo 911, a jestliže chtějí, abychom tento úkol i nadále plnili, měli by brát ohled na naše přání,“ požadoval americký novinář Thomas Lippman v listu *Washington Post*.⁴¹

Za kulisami utahovalo impérium šrouby a hrozilo chudým zemím za-stavením americké finanční pomoci v případě, že tyto dohodu o vytvoření Mezinárodního trestního soudu schválí. Tyto hrozby se však minuly účinkem. Americký návrh byl zamítnut a byla uznána oprávněnost zřízení instituce nezávislého žalobce. Když byly oznámeny výsledky hlasování, zástupci jednotlivých zemí v OSN se objímali, líbali a způsobili zcela nediplomatickou vřavu. Aplaudovali, jákali a dávali svou radost najevo dokonce i hvízdáním, zatímco „výraz naprostého šoku ve tváři vedoucího americké delegace Davida Sheffera hovořil za vše“, napsal *Toronto Star*.⁴² Impérium bylo téměř úplně izolováno: „Zatímco sálem burácel potlesk, setrval vedoucí americké delegace David Sheffer v zaraženém mlčení.“⁴³

Světové veřejnosti bylo jasné, že jak dohoda o zákazu protipěchotních min, podporovaná Dianou, princeznou z Walesu, avšak odmítnutá Spojenými státy, tak i vytvoření Mezinárodního trestního soudu ke stíhání a potrestání původců agrese, genocidy, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti znamená pro svět a jeho obyvatele pokrok. List *Toronto Star* komentoval situaci přesně: „Americké výjimečné postavení ... vede k tomu, že pokroku je možné dosáhnout jen bez americké účasti. Neboť právě tak, jako každý den desítky lidí přijdou kvůli minám o končetiny, jsou stovky jiných lidí usmrceny, znásilněny nebo mučeny válečnými zločinci či diktátory. Není tedy prostě možné čekat na Američany.“⁴⁴

Po podepsání dokumentu v Římě muselo ještě smlouvu o vytvoření Mezinárodního trestního soudu ratifikovat nejméně 60 států. Teprve poté mohl Mezinárodní trestní soud v nizozemském Haagu zahájit svou činnost. Tomu chtěly Spojené státy zabránit a mluvčí amerického ministerstva zahraničních věcí James Rubin to dal po konferenci v Římě jasně najevo: „Budeme zachovávat dosavadní pozici striktního odmítání soudního dvora tím, že se budeme snažit zabránit šedesáti ratifikacím, nezbytným pro vstup smlouvy v platnost.“^{45/} Ani to se však nepodařilo. Po odevzdání 60. ratifikační listiny vstoupil Římský statut dne 1. července 2002 v platnost a 11. března 2003 následoval slavnostní slib prvních 18 soudců Mezinárodního trestního soudu v Haagu. Jen o devět dní později, 20. března 2003, zaútočilo americké impérium na Irák a dalo touto útočnou válkou najevo pohrdání institucí Mezinárodního trestního soudu.

Mezinárodní trestní soud funguje již více než 13 let ve stálé sestavě – 18 soudců z 18 různých zemí a se stálým aparátem žalobců, vyšetřovatelů a administrativních pracovníků. K Římskému statutu o vytvoření Mezinárodního trestního soudu do dnešního dne přistoupilo 123 států, mezi nimi Švýcarsko, Německo, Rakousko, Kanada, Švédsko, Norsko, Dánsko, Austrálie, Nový Zéland, Jihoafrická republika, Brazílie, Chile a Peru, což znamená, že většina zemí uznává jeho soudní pravomoc. Skupina zhruba třiceti států, zahrnující mimo jiné USA, Izrael, Írán, Indii a Kyrgyzstán, smlouvu neratifikovala a zaujímá vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu vyčkávací nebo dokonce odmítavý postoj.

Nápadné a rušivé je především odmítání soudního dvora Spojenými státy. V roce 2002 přijal americký parlament tzv. Zákon na ochranu příslušníků amerických služeb (American Service-Members Protection Act), uvedený v platnost v srpnu 2002 americkým prezidentem Georgem W. Bushem. Tento zákon americkým občanům výslovně zakazuje součinnost s Mezinárodním trestním soudem a zmocňuje amerického prezidenta nařídít vojenskou operaci k osvobození amerických občanů, kteří by se eventuálně museli před tímto tribunálem v Haagu zodpovídat. Tím je konkrétně míněno, že by se ve výše uvedeném případě na pobřeží Nizozemska mohly vylodit americké speciální jednotky s vrtulníky a tanky, aby silou zbraní – eventuálně i s podporou bojových letounů amerického letectva, střel s plochou dráhou letu typu Tomahawk a ponorek – osvobodily amerického prezidenta nebo důstojníka, stojícího před soudem v Haagu. Již sama taková představa je absurdní a příčina toho, že dosud k žádnému takovému zásahu nedošlo, spočívá ve skutečnosti, že také ještě žádný vysoký americký důstojník nebo dokonce prezident nebyl Mezinárodním trestním soudem v Haagu obžalován.

Jakkoli může být odpor amerického impéria vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu iritující, přesto daleko převažuje to pozitivní, čeho bylo jeho vytvořením dosaženo. A sice to, že se v dosavadních dějinách lidstva ještě nikdy tolik zemí nepodřídilo jedinému soudu kompetentnímu k vynášení závazných verdiktů, týkajících se agrese, genocidy, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Žalobci mohou – z vlastní iniciativy, na žádost některého státu nebo Rady bezpečnosti OSN – po celém světě vyšetřovat pravděpodobně provinivší se jedince a činit je odpovědnými za jejich skutky. „Mnozí z nás by nepochybně raději viděli soudní dvůr s většími a dalekosáhlejšími pravomocemi,“ prohlásil po podepsání římského dokumentu v roce 1998 generální tajemník OSN Kofi Annan. „Přesto však je zřízení soudního dvora darem naděje pro budoucí generace a mohutným krokem vpřed na cestě směrem k univerzálním lidským právům a vládě práva.“^{46/}

George Bush a Tony Blair jsou váleční zločinci

V čestném a spravedlivém světě by museli být Mezinárodním trestním soudem obžalováni z těžkého zločinu agrese George Bush, Dick Cheney, Donald Rumsfeld, Colin Powell a Tony Blair, odpovědní za nezákonný útok na Irák v roce 2003. Mezinárodní trestní soud se však tehdy takového kroku proti státům NATO neodvážil, protože jsou příliš mocné.

Mezinárodní trestní soud však stíhá agresi, genocidu, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, pokud jsou spáchány méně mocnými lokálními vládci v Africe. Dosud provedl oficiální šetření v osmi afrických státech. Ve čtyřech případech se tak stalo z popudu samotných dotčených států (Demokratická republika Kongo, Uganda, Středoafriická republika, Mali), ve dvou případech (Súdán a Libye) z rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN. V dalších dvou případech (Keňa a Pobřeží slonoviny) prováděl Mezinárodní trestní soud předběžné vyšetřování z vlastní iniciativy.

Mezinárodní trestní soud přirozeně nesmí zůstat soudem omezeným pouze na vyšetřování v Africe. Tak tomu ani nebude. Dosud ještě mladý soud v budoucnosti postupně rozšíří svůj akční rádius také na státy NATO. Již nyní probíhá předběžné vyšetřování údajných válečných zločinů spáchaných v Iráku britskými státními příslušníky. Kromě toho zahájila hlavní žalobkyně Mezinárodního trestního soudu Fatou Bom Bensouda, právnička z Gambie, předběžné vyšetřování situace v Palestině.

Zároveň je ovšem také pochopitelné, že dobře informovaný občan považuje za krajně nespravedlivé, že trestní soud jedná s USA a státy NATO v rukavičkách, přestože právě státy NATO s americkým impériem v čele vedly velice mnoho nezákonných válek. „Mezinárodní trestní soud byl zřízen v Haagu, aby tam byli pohnáni k odpovědnosti ti, kdož pohrdají lidskými právy a vedou války,“ prohlásil zkušený německý politik Willy Wimmer, který byl 33 let ve Spolkovém sněmu poslancem za CDU a sloužil jako parlamentní státní tajemník u spolkového ministra obrany. Také Wimmer, vzděláním právník, rychle rozpoznal, že trestní soud od svého založení ty skutečně velké válečné zločince ani nedopadl, ani neodsoudil. „Až dosud se jednalo jen o nějaké potentáty z Afriky, které dopadli a dovlekli před soud do Haagu,“ konstatoval správně Wimmer. „Avšak ti, kteří vedou skutečné války – jako George W. Bush, Tony Blair a jiní –, si cestují po světě a pořádají dobře placené přednášky. Taková je skutečnost. A tato schizofrenie by se neměla na hřbetě světa dále roznášet.“²⁹

Tento deficit Mezinárodního trestního soudu v Haagu kritizoval rovněž německý novinář Jürgen Todenhöfer. „Cožpak právní měřítko, která vztahujeme na Saddáma Husajna nebo Slobodana Miloševiče, neplatí také pro šéfy západních vlád? Proč se západní elity neodvážejí položit si otázku, zda by kvůli na lžích založené irácké válce neměli být postaveni před Mezinárodní trestní soud také George W. Bush a Tony Blair?“ ptá se Todenhöfer.³⁰ Já jsem s Willym Wimmerem a Jürgenem Todenhöferem zajedno, neboť se dotkli bolavého místa. Také George Bush a Tony Blair jsou váleční zločinci. Opravdový test akceptance Mezinárodního trestního soudu nastane v den, kdy bude obžalován a odsouzen vysoce postavený politik některého státu NATO.

²⁹ Definice agrese, Valné shromáždění OSN, 14. prosince 1974.

³⁰ Römisches Statut des Internationalen Strafgerichtshofes. Artikel 5: Der Gerichtsbarkeit des Gerichtshofs unterliegende Verbrechen. 17. července 1998.

- 31 Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression. 11. června 2010.
- 32 Definice agrese, Valné shromáždění OSN, 14. prosince 1974.
- 33 Definice agrese, Valné shromáždění OSN, 14. prosince 1974.
- 34 Definice agrese, Valné shromáždění OSN, 14. prosince 1974.
- 35 Definice londýnské Charty z 8. srpna 1945.
- 36 Jürgen Todenhöfer: Warum tötest Du, Zaid? (Bertelsmann 2008), s. 175.
- 37 David Swanson: US-Ankläger im Nürnberger Prozess sagt: Meine Regierung ist heute bereit, etwas zu tun, wofür wir Deutsche gehängt haben. *Luftpost. Friedenspolitische Mitteilungen aus der US-Militärregion Kaiserslautern Ramstein*, 16. března 2011.
- 38 David Swanson: *Friedenspolitische Mitteilungen*, 16. března 2011.
- 39 US missing out on building a new world order. *The Toronto Star*, 22. července 1998.
- 40 *The Independent*, 22. července 1998.
- 41 Thomas Lippman: America Avoids The Stand. Why the U.S. Objects To A World Criminal Court. *The Washington Post*, 26. července 1998.
- 42 Gwynne Dyer: World court second blow for US. *The Toronto Star*, 24. července 1998.
- 43 *The Independent on Sunday*, 19. července 1998.
- 44 Gwynne Dyer: World court second blow for US. *The Toronto Star*, 24. července 1998.
- 45 Thomas Lippman: America Avoids The Stand. Why the U.S. Objects To A World Criminal Court. *The Washington Post*, 26. července 1998.
- 46 *The Toronto Star*, 19. července 1998.
- 47 Pramen: Youtube: RT Deutsch-Interview: Willy Wimmer zur Münchner Sicherheits-konferenz. 15. února 2016.
- 48 Jürgen Todenhöfer: Warum tötest Du, Zaid?, s. 175.

5. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI ÍRÁNU V ROCE 1953

Írán dnes patří se svými cca 75 milióny obyvatel mezi dvacet nejlidnatějších a největších států světa. V dějinách Persie, bohatých na události, procházela tato země různými vrcholnými i krizovými obdobími. Írán sice patřil v roce 1945 k zakládajícím státům OSN, ale tato světová mírová organizace jej, bohužel, nedokázala ochránit ani před nezákonným pučem, řízeným v roce 1953 americkou tajnou službou CIA a britskou tajnou službou MI6, ani před nezákonným útokem iráckého diktátora Saddáma Husajna v roce 1980. Írán má sice velké zásoby ropy, ale toto „černé zlato“ přineslo jeho obyvatelstvu jen málo štěstí. Zásoby ropy se jim staly doslova prokletím. V celkovém kontextu způsobily mnoho utrpení a šíitský Írán svádí ještě dnes se sunnitskou Saúdskou Arábií zápas o vedoucí postavení v oblasti Perského zálivu. Blízký východ zůstává kvůli svým bohatým zásobám ropy i nadále regionem, který je předmětem mezinárodních sporů a střetů.

Vystoupení premiéra Mosaddeka v OSN v roce 1951

Od roku 1908, kdy Britové provedli na Blízkém východě první úspěšný ropný vrt, ovládala těžbu ropy v Íránu Anglo-Iranian Oil Company (AIOC), pozdější British Petroleum (BP). Většina zisků z těžby proto neplynula do Teheránu, nýbrž do Londýna. „AIOC platila mnohem více peněz ve formě daně z příjmu britské vládě než v odvodech iránské vládě,“ vypočítal americký historik Nikki Keddie.^{49/}

Poté, co jednání s AIOC o vyšších odvodech ztroskotala, schválil iránský parlament 15. března 1951 zákon o znárodnění iránské ropy, zbavující společnost AIOC kontroly nad tamními zásobami. Britové byli šokováni, protože v důsledku zmíněného vývoje pozbyli koncese na těžbu ropy v Íránu. Britské tankery odmítaly znárodněnou iránskou ropu vyvážet. Britské námořnictvo zahájilo bez mandátu OSN nezákonnou blokádu iránských přístavů a bránilo tak lodím jiných zemí v exportu tamější ropy.

Írán se rozhodl dát najevo, že dosavadní postup míní opravdu vážně, a jeho parlament proto zvolil 28. dubna 1951 Muhammada Mosaddeka novým premiérem. Mosaddek se stal v parlamentu hnací silou procesu zestátnění iránských ropných zdrojů. „Poté, co se dostal k moci dr. Mosaddek,“ píše se v historii firmy BP, neměla AIOC „nadále žádnou jinou alternativu než ukončení činnosti v Íránu a stažení vlastního personálu.“ Britská strana podala žalobu u Mezinárodního soudního dvora v Haagu, avšak neuspěla.^{50/}

Mosaddek se stal hrdinou osvobozenického boje třetího světa, mužem, který se postavil mocným ropným společnostem a upadajícímu, stále ještě však velice vlivnému britskému impériu. Aby obhájil vlastní pozici a znárodnění ropných zdrojů, odcestoval Mosaddek do Spojených států a setkal se také s prezidentem Trumanem. „V Íránu se nyní jedná o nepříjemnou situaci, způsobenou zahraničním vměšováním do vnitřních záležitostí Íránu a vykořisťováním našich surovinových zdrojů,“ vysvětloval během své cesty po USA. Naivně věřil, že se Spojené státy stanou jeho spojencem v boji proti Britům, protože také Američané se kdysi osvobodili od nadvlády britského impéria. „Sdílíme se Spojenými státy lásku ke svobodě,“ ujišťoval Mosaddek, „ale v požadování svobody od země, která jim tuto svobodu musela v roce 1776 poskytnout, jsme byli méně úspěšní.“^{51/}

Dne 15. října 1951 vystoupil Mosaddek na pozvání Britů s projevem na zasedání Rady bezpečnosti OSN v New Yorku. Britský velvyslanec v OSN Gladwyn Jebb chtěl dosáhnout toho, aby Rada bezpečnosti prohlásila znárodnění ropných nalezišť v Íránu za „ohrožující mezinárodní mír a bezpečnost“, což se mu ovšem nepodařilo. Mosaddek označil britská obvinění za „bezpodstatná“ a prohlásil, že Rada bezpečnosti OSN není k řešení otázky íránské ropy vůbec kompetentní. Protože je však Rada bezpečnosti „posledním útočištěm slabých a utlačovaných národů a posledním garantem jejich práv“, přijel on, Mosaddek, rád do New Yorku, aby zde vyložil íránské stanovisko. „Rada bezpečnosti je posledním útočištěm slabých států jen tehdy, pokud mocné státy respektují principy Charty OSN,“ připomínal, ačkoli tehdy ještě nemohl tušit, že dva stálí členové Rady ho brzy napadnou a svrhnou. Rada bezpečnosti OSN se v žádném případě nesmí stát „nástrojem umožňujícím jednomu státu vměšování do vnitřních záležitostí jiného státu“.⁵²

Chudému obyvatelstvu Íránu chybí téměř vše. „Jeho životní úroveň je bezpochyby jedna z nejnižších na celém světě,“ postěžoval si íránský premiér. „Naši nejcennější surovinou je ropa. Ta by měla být zdrojem práce a obživy pro obyvatelstvo Íránu“ a vést k povznesení jeho životní úrovně, požadoval Mosaddek. Ropný průmysl však v posledních padesáti letech neučinil pro blaho obyvatel Íránu ani pro industrializaci íránského hospodářství „prakticky vůbec nic“. Většina odborníků přicházela z ciziny a nebyl mezi nimi žádný Íránec.⁵³

Hlavní osten Mosaddekovy kritiky však mířil na skutečnost, že zisky z těžby ropy nebyly rozdělovány spravedlivě. V roce 1948 dosáhly příjmy Anglo-Iranian Oil Company podle jejich vlastních údajů výše 61 milionů liber. Z této částky však Írán získal pouhých 9 milionů liber, zatímco britské ministerstvo financí obdrželo formou daně z příjmu 28 milionů liber. To je naprosto nespravedlivé. V íránském Abadánu, kde se nachází největší ropná rafinérie na světě, žije obyvatelstvo „v absolutní chudobě a postrádá i ty nejnnutnější věci, potřebné k životu“. Jestliže si „zahraniční vykořisťovatelé i nadále ponechají prakticky všechny příjmy pro sebe, zůstane naše íránské obyvatelstvo jednou provždy odsouzeno k chudobě a bídě“. Proto íránský parlament rozhodl o znárodnění ropného průmyslu v celé zemi. Toto rozhodnutí je nezvratné.⁵⁴

Britský velvyslanec Gladwyn Jebb nebyl nikterak nadšen a pohlížel na celou věc úplně jinak. „Bez Anglo-Iranian Oil Company by Írán svou ropu vůbec nebyl schopen těžít,“ argumentoval. Bez britských odborníků na těžbu ropy by „obyvatelstvo Íránu dnes nebylo bohatší, nýbrž mnohem chudší“. Ruský velvyslanec v OSN prohlásil, že Rada bezpečnosti není v otázce těžby íránské ropy kompetentní. V konečném důsledku Rada bezpečnosti OSN Britům ke znovuzískání kontroly nad íránskou ropou nepomohla.

Nezákonné svržení Mosaddekovy vlády 19. srpna 1953

Ropná společnost AIOC a britský premiér Winston Churchill se nehodlali s touto porážkou smířit. Britská strana kontaktovala Spojené státy, ale prezident Truman nechtěl o nějakém puči nic vědět a prohlásil prorocky, že taková akce by mohla „být pro svobodný svět katastrofou“.⁵⁵ O tom, že by Mosaddek měl být svržen, se Britům podařilo přesvědčit teprve Trumanova nástupce, prezidenta Dwighta Eisenhowera, který vstoupil do Bílého domu v lednu 1953. Ředitel americké tajné služby CIA Allen Dulles vyčlenil jeden milion dolarů, které měly být „použity na všechny akce, směřující ke svržení Mosaddeka“. Milión dolarů bylo tehdy hodně peněz.⁵⁶ V CIA za vypracování akčních plánů odpovídal Kermit Roosevelt, a protože později – než přešel

k ropné společnosti Gulf Oil – napsal o tomto státním převratu knihu, jsou dnes historikové o kdysi přísně tajné operaci velice dobře informováni.⁵⁷

Podporovat v nějaké jiné zemi povstalce a militantní bandy s cílem podněcovat chaos a svrhnout vládu je, přirozeně, zakázáno. Mezinárodní trestní soud v Haagu řadí zločin agrese k nejtěžším zločinům, jaké na světě existují. Definuje agresi jako „použití ozbrojené síly některým státem, namířené proti suverenitě, územní nedotknutelnosti nebo politické nezávislosti jiného státu, nebo jiným způsobem neslučitelné s Chartou Organizace spojených národů“. OSN do své definice zahrнула také vedení tajné války, když prohlásila za útočné jednání „vysílání ozbrojených band, skupin, teroristů či žoldnéřů jedním státem, nebo jeho jménem, aby proti jinému státu prováděli ozbrojené akce, které se svou vahou vyrovnají výše uvedenému jednání, nebo podstatný podíl jednoho státu na takové činnosti“. Přesně toto se stalo v Íránu. Členské země NATO – USA a Velká Británie – nerespektovaly Chartu OSN a svrhly demokraticky zvolenou iránskou vládu.

Přípravy puče, probíhající pod krycím označením „operace Ajax“, byly zahájeny 19. dubna 1953, kdy Íránci, zaplacení CIA, unesli teheránského policejního šéfa, generála Mahmúda Afšartuse, patřícího k věrným stoupencům premiéra Mosaddeka. Generál byl poté vězněn ve skrýši mimo Teherán. Když policie zahájila operaci k jeho osvobození, jeden z únosců generála Afšartuse zastřelil. Tak byl odstraněn muž, který by mohl být pro CIA při pozdějším svržení premiéra Mosaddeka vážnou překážkou. Švéd Dag Hammarskjöld, který byl v témže měsíci v New Yorku zvolen novým generálním tajemníkem OSN, neměl o těchto tajných operacích, probíhajících v Teheránu, ani tušení.

Agent CIA Kermit Roosevelt přicestoval počátkem července 1953 do Íránu, aby se setkal s odpůrci Mosaddeka a organizoval či koordinoval odpor proti demokraticky zvolené vládě. Důležitým protihráčem Mosaddeka byl iránský generál Fazlolláh Zahedí. Roosevelt ho informoval o plánovaném puči a Zahedí slíbil, že bude s CIA spolupracovat. Dne 3. srpna 1953 jednal Roosevelt s iránským šáhem Muhammadem Rezou Pahlavím. Naléhal na něj, aby odvolal premiéra Mosaddeka a jmenoval na jeho místo Zahedího. „Kdyby šáh návrhům zástupce americké vlády nevyhověl a nepodepsal příslušné dokumenty, je třeba generála Zahedího informovat o tom, že Spojené státy budou postupovat i bez aktivní spolupráce šáha,“ zněly jasné směrnice pro „operaci Ajax“.⁵⁸

Roosevelt šáhovi oznámil, že „pokud nebude spolupracovat, vláda jeho dynastie brzy skončí. Spojené státy s Velkou Británií ho v minulosti přes různá nedorozumění podporovaly a budou tak činit i v budoucnu. Pokud se ovšem nyní nerozhodne jednat, bude tato podpora ukončena“. Aby zachránil svou mocenskou pozici, ustoupil šáh americkému a britskému tlaku a stal se, stejně jako Zahedí, jedním z podílníků na puči. Dne 13. srpna 1953 podepsal odvolání premiéra Mosaddeka a jmenování generála Zahedího novým ministerským předsedou.⁵⁹

Demokraticky zvolený premiér Mosaddek protestoval a nebyl ochoten nechat se jen tak z úřadu vyhnat. Když spatřil odvolávací dekret, podepsaný šáhem, obrátil se o pomoc k iránskému lidu: „Minulou noc byl proveden pokus o puč proti vládě. Většina zrádců je již za mřížemi. Uprchnout se podařilo jen Zahedímu a malé skupince jeho stoupenců. Za dopadení Zahedího vypisují odměnu ve výši 500 000 rijálů. Smrt všem zrádcům!“ prohlásil v rozhlasovém vystoupení 16. srpna 1953.⁶⁰

Britská a americká vláda podlehly na krátký okamžik dojmu, že pokus o Mosaddekovo svržení ztroskotal. Již 19. srpna 1953 však bandy, financované a vycvičené CIA, uvrhly zemi do chaosu. V Teheránu byly vzaty útokem ministerstvo zahraničí, velitelství policie a hlavní štáb armády.

Nejnovější výzkum problematiky iránského státního převratu ukazuje, že CIA se neštítala ani inscenování teroristických útoků proti muslimům. Tyto akce měly být následně v rámci klamně operace připisány premiérovi Mosaddekovi a iránským komunistům a přispět tak k jejich diskreditaci. „Na dům nejméně jednoho z prominentních muslimů byl proveden bombový útok, připravený agenty CIA vydávajícími se za komunisty,“ potvrzuje interní zpráva CIA o převratu, vypracovaná v roce 1954 Donaldem Wilberem a označená tehdy za tajnou. Svržení vlády stejně jako strategie stupňování napětí a provádění fingovaných teroristických útoků – to vše bylo, přirozeně, zcela nezákonné a v naprostém rozporu se zákazem použití síly, zakotveným v Chartě OSN. Ani CIA, ani MI6 se tím však nevzrušovaly.^{61/}

Dne 19. srpna se před Mosaddekovým domem srotily bojůvky rváčů, placených CIA. Premiérovi se sice podařilo uniknout přes střechu, následujícího dne se však vzdal. Byl zatčen, uvržen do žaláře a zbytek svého života strávil v domácím vězení. Generál Zahedí se stal novým premiérem. Šáh Rezá Pahlaví, který v průběhu nepokojů uprchl do Říma, se vrátil a v úzké spolupráci s americkým impériem převzal otěže moci v Teheránu. „Tím, že si CIA koupila skupiny vojáků a pouliční lůzy, dokázala vytvořit mocenský nástroj, postačující k provedení puče,“ napsal americký novinář Tim Weiner ve své knize o historii CIA. „Sumy peněz plynuly do určitých rukou a tyto ruce provedly násilnou změnu vlády.“^{62/}

Média v zemích NATO o puči mlčí

Lidé v USA a Evropě nevěděli o ústřední roli tajných služeb CIA a MI6 v iránském státním převratu prakticky vůbec nic. Ve večerních rozhlasových a televizních zprávách se v roce 1953 v souvislosti s Íránem objevovaly pouze zmínky o nepokojích, které vedly k pádu vlády. Většinu lidí tak zůstalo utajeno, kdo tahal v pozadí za nitky. Jen v hlavním sídle CIA v Langley byli dobře informováni a těšili se z úspěchu nezákonného státního převratu. „Byl to den, který jako by neměl nikdy skončit,“ vzpomínali v CIA. „Neboť byl natolik vyplněn vzrušením, uspokojením a jásotem, až lze pochybovat o tom, jestli něco takového bude někdy znovu možné.“^{63/}

Okamžitě po svržení Mosaddeka bylo zrušeno zestátnění iránských ropných zdrojů. Američané požadovali za pomoc při státním převratu podíl na iránské ropě, kterou předtím stoprocentně ovládali Britové. V roce 1954 proto vzniklo nové ropné konsorcium, ve kterém měly nyní k vzteku Britů celkem 40% podíl také americké firmy Esso a Gulf Oil. Podíl Britů byl zredukován na 40 % a zbytek připadl jiným ropným koncernům. Britská strana obdržela od šáha velkorysé náhrady za své někdejší majetky a změnila také název nenáviděné AIOC na „British Petroleum“ (BP). Ropný koncern BP je dnes za společností Shell druhou největší evropskou ropnou firmou, jejíž zisk dosáhl v roce 2015 výše 6 miliard dolarů. Měřeno podle ročního obrátu, patří BP k největším podnikům na světě.

Svržený premiér Mosaddek podrobil ve svých pamětech politiku Britů a Američanů celkem pochopitelně ostré kritice. „Je zřejmé, že americká vláda neměla žádný zájem na obraně svobody a nezávislosti Íránu, nýbrž chtěla pod záminkou boje proti komunismu profitovat z naší ropy,“ konstatovat trpce. „Přesně to (USA) udělaly, když vyměnily svobodu jedné země za čtyřicetiprocentní podíl v jistém ropném konsorciu.“ To je „nepřijatelné chování“.^{64/}

Svržením Mosaddeka se Spojeným státům podařilo stát se dominantní mocností v Íránu, ale jejich mocenský vzestup vyústil v tragickou spirálu násilí. „Americko-britská arogance brutálně

přerušila počátky slibné parlamentní demokracie a vyměnila ji za šáhovskou diktaturu,“ prohlásil znalec Blízkého východu Michael Lüders, který puč v Teheránu výstižně označil za „prohřešení“ Západu. Šáh obdržel ze zemí NATO nejmodernější zbraně a platil na Západě za spolehlivého partnera. Ve vnitřní politice však podle Lüderse šáh se svou tajnou službou SAVAK potlačoval „každý náznak občanského společenského vývoje“. Společnou platformou nespokojených se stal islám a v roce 1979 byl šáh svržen fundamentalistickým duchovním ajatolláhem Chomejním. „Bez puče v roce 1953 by nebylo islámské revoluce v roce 1979,“ komentoval Lüders stručně, ale správně. „Tento úsudek přijde americké politice stále ještě zatěžko.“^{65/}

Mnozí Evropané a Američané nechápou, jak mohl být Chomejní v Íránu tak populární. Íránci to však vědí velice dobře – dokonce i ti, kteří Chomejního vzestupu litují. Po provedení puče vyslali Američané do Íránu vojenské poradce, jejichž úkolem bylo cvičit šáhovy ozbrojené síly. Tito vojáci neměli být podle obvyklé sebedefinice každého impéria v případě přečinů souzeni podle íránského zákona, nýbrž jen podle amerických zákonů. Američanům přijde taková úprava normální a nepředstavuje pro ně žádný důvod k rozčilení. Íránci v ní ovšem zřetelně rozpoznávají rukopis imperiální mocnosti. Když šáh v roce 1964 po dohodě s Američany podepsal odpovídající zákon, hovořil Chomejní o „kapitulaci“ a ostře kritizoval jak Spojené státy, tak i samotného šáha. „Jestliže americký důstojník zavraždí íránského šáha, nemůžeme ho ani postavit před soud,“ protestoval Chomejní. „Ale když íránský šáh nějakému Američanovi zkriví byť i jen vlas na hlavě, poženou ho oni před soud.“ Chomejní se díky své kritice USA stal známým a populárním po celé zemi. Šáh ho proto v listopadu 1964 vypověděl ze země, načež se Chomejní uchýlil nejdříve do Turecka a poté do Iráku. Odtud však i nadále pokračoval v kritice šáha. V roce 1979 se vrátil do vlasti a chopil se moci.^{66/}

Omluva za puč

Trvalo dlouho, než USA veřejně přiznaly svůj zločinný postup v Íránu a do té doby pečlivě utajovaný podíl na puči z roku 1953. „Eisenhowerova vláda se domnívala, že její jednání bylo ze strategických důvodů oprávněné,“ pokoušela se v roce 2000 o vysvětlení nezákonného puče Madeleine Albrightová. „Pro politický vývoj Íránu se však puč stal zcela jasně retardačním faktorem. A je snadné poznat, proč nám mají mnozí Íránci toto vměšování Ameriky do jejich vnitřních záležitostí za zlé.“^{67/} Prezident Barack Obama v jednom ze svých projevů, proneseném v roce 2009 v Káhiře, přiznal: „Uprostřed probíhající studené války sehrály USA určitou roli při svržení demokraticky zvolené íránské vlády.“^{68/} Švýcarští novináři volili ve svých komentářích ostře kritická slova. Označili puč za „kolosální chybu“ a vůbec za „prvotní hřích Ameriky v oblasti Středního východu“, protože „napomohl zrození neblahé vlády fundamentalistických duchovních“.^{69/}

Tragika tohoto vývoje spočívá ve skutečnosti, že USA a Velká Británie v roce 1953 nerespektovaly Chartu OSN a svrhly demokraticky zvolenou íránskou vládu, aby mohly nadále ovládat tamější těžbu ropy. „Elity ropných států si nechaly vnutit zotročující smlouvy o neomezené těžbě ropy ropnými koncerny, protože se řídily výlučně svými parciálními zájmy a nemyslely ani na blaho vlastních národů, ani na osud budoucích generací,“ kritizoval je Íránec Mohssen Massarrat, který se narodil v roce 1942 v Teheránu a později – jako profesor politických věd – učil na univerzitě v německém Osnabrückeru. „Demokraticky legitimizované elity by takové smlouvy se vši pravděpodobností neodsouhlasily,“ je přesvědčen Massarrat.

„Znárodnění ropného průmyslu bylo v roce 1951 skutečně hlavním cílem první – a až dosud jediné – demokraticky zvolené vlády v Íránu a na celém Středním východě,“ tvrdí Massarrat. Svržením Mosaddeka daly Londýn a Washington jasně najevo, že pro ně byly jejich hospodářské a strategické zájmy důležitější než zákaz použití síly a respekt vůči Chartě OSN.⁷⁰

- 49 Nikki Keddie: *Roots of Revolution. An Interpretive History of Modern Iran* (Yale University Press 1981), s. 133.
- 50 British Petroleum Company: *Fifty years in pictures: a story of the development of the British Petroleum Group 1909–1959* (British Petroleum Company 1959), s. 91.
- 51 Projev ve Philadelphii, citováno in: *Profits not motive, says Mossadegh. Associated Press*, 22. října 1951.
- 52 Rada bezpečnosti OSN, 15. října 1951.
- 53 Rada bezpečnosti OSN, 15. října 1951.
- 54 Rada bezpečnosti OSN, 15. října 1951.
- 55 Morris Berman: *Dark Ages America: The Final Phase of Empire* (Norton and Company 2011), s. 163.
- 56 James Risen: *Secrets of History: The CIA in Iran – A Special Report. How a Plot Convulsed Iran in '53 (and in '79)*. *New York Times*, 16. dubna 2000.
- 57 Kermit Roosevelt: *Countercoup: The Struggle for the Control of Iran* (McGraw-Hill 1979).
- 58 Darioush Bayandor: *Iran and the CIA. The Fall of Mossadegh revisited* (Palgrave Macmillan 1010), s. 92.
- 59 Darioush Bayandor: *Iran and the CIA. The Fall of Mossadegh revisited*, s. 92.
- 60 Gérard de Villiers: *Der Schah. Der unaufhaltsame Aufstieg des Mohammed Reza Pahlewi* (Heyne 1976), s. 276.
- 61 James Risen: *The CIA in Iran*. *New York Times*, 16. dubna 2000.
- 62 Tim Weiner: *CIA: Die ganze Geschichte* (Fischer 2008), s. 136.
- 63 James Risen: *The CIA in Iran*. *New York Times*, 16. dubna 2000.
- 64 Homa Katouzian: *Musaddiq's Memoirs. The End of the British Empire in Iran* (National Movement of Iran 1988), s. 465.
- 65 Michael Lüders: *Wer den Wind sät. Was westliche Politik im Orient anrichtet* (C.H. Beck 2015), s. 20.
- 66 Robert Scheer: *Iran Agenda. The Real Story of US Policy and the Middle East Crisis* (Routledge 2016).
- 67 James Risen: *The CIA in Iran*. *New York Times*, 16. dubna 2000.
- 68 Declassified document, CIA acknowledges role in '53 Iran coup. CNN, 20. srpna 2013.
- 69 In gegenseitigem Misstrauen eng verbunden. *Tages-Anzeiger*, 3. února 2005. Viz též: Amerikas Ursünde im Mittleren Osten. *Tages-Anzeiger*, 16. června 2004.
- 70 Mohssen Massarrat: *Preis der Freiheit. Warum mehr Demokratie in den Ländern des Nahen Ostens das Öl teurer macht*. *Die Zeit*, 31. března 2005.

6. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI GUATEMALE V ROCE 1954

Menší země, jako třeba Guatemala s počtem obyvatel kolem 15 miliónů, se snaží bránit proti větším zemím, jako jsou USA, s pomocí své armády, tajné služby a policie. Jejich nejdůležitějším obranným prostředkem je ovšem mezinárodní právo, tedy Charta OSN a v ní zakotvený zákaz použití síly. Guatemala patřila v roce 1945 k zakládajícím státům OSN a doufala, že si prostřednictvím této světové mírové organizace zajistí v následujících letech ochranu. Tyto naděje se však ukázaly planými. Spojené státy s právem veta v Radě bezpečnosti OSN zákaz použití síly nerespektovaly a v roce 1954 guatemalskou vládu svrhly, přičemž současně lživou kampaní sabotovaly akceschopnost OSN.

Pozemková reforma prezidenta Arbenze

Jacobo Arbenz se stal guatemalským prezidentem v lednu 1951, poté co velkou většinou hlasů zvítězil v demokratických volbách. Stejně jako Fidel Castro, který se v roce 1959 chopil moci na Kubě, pochopil také Arbenz, že dolní vrstvy společnosti jsou v mnoha zemích světa vykořisťovány. Bohatá horní vrstva vlastnila v Guatemale rozsáhlé pozemky, ovládala nejmocnější firmy a vytvářela si tak velké zisky, zatímco armáda chudých nevlastnila firmy ani pozemky a pracovala za hladovou mzdu, jež sotva stačila na uživení rodiny či v případě onemocnění na nákup léků.

Arbenz byl vzdělaným mužem jasně vnímajícím situaci své země. Guatemala neměla rozvinutý průmysl ani sektor služeb – šlo v podstatě o agrární ekonomiku. Rozdělení půdy bylo nespravedlivé, protože dvě procenta pozemkových vlastníků měla ve svém držení 70 % zemědělsky využitelné půdy. Arbenz – syn švýcarského přistěhovalce – chtěl proto uskutečnit pozemkovou reformu, v jejímž rámci měla být půda nad 270 hektarů za finanční náhradu vyvlastněna. On i jeho ministři a poradci byli hluboce přesvědčeni o tom, že v Guatemale nemůže být nastolen spravedlivý řád, dokud bude půda v rukou velkostatkářů. Zemědělská reforma proto tvořila nejdůležitější součást Arbenzova reformního programu, zacíleného na dosažení sociálních změn.²⁴

S realizací pozemkové reformy začal krátce po svém zvolení. Obrovské plochy z velké části dosud neobdělávané zemědělské půdy rozdělil mezi zhruba 100 000 bezzemků. Tímto činem se stal úhlavním nepřítelem velkostatkářů a mocné americké společnosti United Fruit Company, které nabídl jako odškodnění pouhých 525 000 dolarů. Byla to přesně stejná suma, kterou firma udávala jako hodnotu dotčených pozemků pro účely zdanění. Tato hodnota byla přirozeně o něco nižší než tržní cena pozemků.

United Fruit Company se dnes jmenuje Chiquita a řadí se k největším producentům banánů na světě. Naneštěstí pro prezidenta Arbenze ovládala United Fruit Company nejen Guatemala, ale ve Washingtonu měla také mocné přátele, kteří patřili k americké elitě. „Jedním z akcionářů společnosti byl ředitel CIA Allen Dulles. Jeho bratr, státní tajemník John Foster Dulles, byl rovněž držitelem velkého balíku akcií a newyorská právnická kancelář Bratři Dullesové, Sullivan & Cromwell byla právním poradcem společnosti United Fruit. Generál Robert Cutler, předseda Rady národní bezpečnosti, který tajné operace schválil, seděl ve správní radě United Fruit,“ odhalil americký novinář Warren Hinckle.

Akcionáři United Fruit Company byli tedy titíž lidé, kteří obsazovali rozhodující pozice v americké vládě. Pozemkovou reformou prezidenta Arbenze nebyli rozhodně nikterak nadšeni.²²

Spolu s prezidentem Dwightem Eisenhowerem rozhodli státní tajemník a akcionář John Foster Dulles a ředitel CIA a akcionář Allen Dulles, že Arbenz musí být svržen. Toto rozhodnutí bylo pochopitelně nezákonné a v rozporu s Chartou OSN. O to se však USA – členská země NATO, a spolupracovníci CIA, jako Richard Bissell – nestarali. Bissell byl velice vzdělaným mužem, který však neměl s chudým obyvatelstvem Guatemaly žádný soucit. Vystudoval historii na elitní univerzitě Yale a později se stal příslušníkem tajné služby CIA. V jejích strukturách dosáhl vysokých funkcí a nyní řídil operaci směřující k Arbenzovu svržení. O pár let později to byl právě on, kdo ujišťoval prezidenta Kennedyho, že invaze v Zátocě sviní na Kubě skončí úspěchem.

Mnozí politikové ve Washingtonu hodnotili tehdy dění ve světě černobíle. Šedé tóny neměly v jejich vidění místo. Černými byli komunisté – zlí ateisté, proti nimž musí být veden nesmiřitelný boj. Bílí byli podnikatelé, investoři a kapitalisté, kteří nejen rozmnožovali vlastní peníze, ale zároveň také dělali ze světa lepší místo pro život. Takové tehdy vládlo ve Washingtonu přesvědčení. Historický výzkum dnes ukazuje, že Arbenz nepatřil do žádné z těchto dvou kategorií. Byl typickým příkladem onoho šedého tónu, ležícího někde mezi černou a bílou, protože v jeho osobě se střetávaly kapitalisticko-podnikatelské charakterové rysy se socialisticko-komunistickými vlastnostmi. Každopádně však neusiloval o žádný konflikt s USA. Svou pozemkovou reformou hodlal zlepšit sociální postavení dolní a střední vrstvy společnosti, což bylo smysluplné a správné, protože v takovém případě by lidé nezchudli a neproudili později v početných davech uprchlíků do bohatých metropolí na Severu. Pro Eisenhowerovu administrativu a ředitele CIA Allena Dullese však tyto šedé tóny neexistovaly. Z jejich pohledu vzato byl Arbenz komunistou, ohrožujícím vložené investice, a proto musel být odstraněn.

Guatemala se snažila nakoupit někde zbraně pro svoji armádu, protože Spojené státy je odmítaly Arbenzově vládě dodat. Podařilo se jim také přesvědčit ostatní členské země NATO, aby Guatemale žádnou výzbroj neprodaly. Guatemala měla již téměř uzavřen zbrojní kontrakt v Dánsku, ale jeho vláda nechala obchod na poslední chvíli padnout. Směrnice vydané Washingtonem se držely i další členské země aliance. Guatemalská vláda se proto pokusila nakoupit výzbroj mimo oblast států NATO a kontaktovala firmy v Mexiku, Argentině a Švýcarsku. Švýcarsko sice dodalo jednu zásilku zbraní, ale loď byla americkými úřady v newyorském přístavu zadržena a náklad do Guatemaly nikdy nedorazil. Poté zakoupila Guatemala dvě tuny lehkých zbraní a munice v Československu. Materiál byl v roce 1954 v polském přístavu Štětíně naložen na loď *Alfhem* a skutečně dopraven až do Guatemaly. V situaci, kdy Washington blokoval všechny ostatní obchodní trasy, využilo americké impérium dodávku zbraní z Československa jako „důkaz“ hrozby sklouznutí Guatemaly do komunistického tábora.²³

Prezident Arbenz svržen v rámci operace, řízené CIA

Nezákonná válka USA proti Guatemale začala 18. června 1954. Vedení takové války přitom zakazovala nejen OSN, ale také Charta Organizace amerických států (OAS), ratifikovaná v roce 1951 v Bogotě. „Žádný stát nebo společenství států nemá právo se z jakýchkoli důvodů přímo či nepřímo vměšovat do vnitřních nebo vnějších záležitostí jiného státu.“ Tolik Charta OAS. CIA

se ovšem nějakou Chartou OAS či Chartou OSN nezatažovala. Mezinárodní právo bylo porušeno úmyslně.^{74f}

Na území Guatemaly vtrhly ze sousedního Hondurasu bandy vyzbrojené CIA, letectvo bombardovalo přístavy, vojenská zařízení, školu, mezinárodní letiště a různá guatemalská města. Rozhodující ovšem bylo, že rozhlasový vysílač řízený CIA aktivně šířil pověsti o povstalcích, vynořujících se ve stále větších počtech ve všech oblastech země. Tyto historiky byly sice přehnané, ale informační válka fungovala a vzbuzovala v prezidentovi Arbenzovi mylný dojem, že musí čelit značné přesile. Propaganda CIA učinila údernou sílu povstalců mnohem větší, než ve skutečnosti byla.^{75f}

Vedení psychologické války proti Guatemale prostřednictvím rozhlasu řídil pracovník CIA Howard Hunt. Tento muž byl specialistou na nelegální tajné operace. O mnoho let později, v průběhu volebního boje v roce 1972, organizoval ve Washingtonu vloupání do centrály Demokratické strany v budově Watergate s cílem odhalit plány politického protivníka. Prozrazení této operace vyvolalo známou aféru Watergate, jež vyústila v rezignaci prezidenta Richarda Nixona. Hunt byl obviněn z vloupání, spiknutí a nelegálního odposlechu a odsouzen k 33 měsícům vězení.

Přestože se však při svržení guatemalské vlády dopustil ještě mnohem těžších zločinů, v jejichž důsledku zemřeli lidé, konal z pověření amerického impéria a nebyl za ně v USA potrestán. Je důležité pochopit, že Spojené státy striktně rozlišují mezi národním a mezinárodním právem. Je-li porušeno americké národní právo, jak tomu bylo v aféře Watergate, jsou také lidé, kteří za tím stojí, zatčeni a potrestáni. Zcela jinak tomu je u stejných nebo dokonce ještě horších skutků, spáchaných v zahraničí. V takovém případě obdrží muži, kteří porušili mezinárodní právo, od CIA mzdu pocházející ze státní pokladny.

Takové poměry vedou občas ke zmatkům. David Atlee Philipps, který nastoupil do CIA v roce 1950 jako nováček a mimo jiné se podílel také na Arbenzově svržení, tehdy položil svému nadřízenému Traceymu Barnesovi rozumnou otázku: „Arbenz je ale také prezidentem vzešlým ze svobodných voleb. Jakým právem tedy někomu pomáháme svrhnout tuto vládu a jeho samotného vyhnat z úřadu?“ Otázka byla dobrá, ale nebyla nikdy zodpovězena, protože USA přirozeně neměly na své straně žádné právo kromě práva silnějšího, který si může dělat, co se mu zlíbí.^{76f}

Rada bezpečnosti OSN Guatemala nepomohla

Zatímco invaze do země byla v plném běhu, obrátila se Guatemala okamžitě na OSN se žádostí o pomoc. Času však bylo málo, neboť vysocí důstojníci guatemalské armády se zdráhali útok, řízený CIA, odrazit a někteří dokonce vyhrožovali přeběhnutím na stranu protivníka. Arbenz byl zahnán do kouta. Pokusil se ozbrojit civilisty, kteří ho podporovali, ale armádní důstojníci tomu zabránili. CIA neponechala nic náhodě. Britská nákladní loď, kotvící v Guatemale a čekající na naložení kávy a bavlny, byla potopena, protože se CIA mylně domnívala, že přepravuje pohonné hmoty pro jednotky prezidenta Arbenze.

Dne 20. června 1954 zasedla Rada bezpečnosti a velvyslanec USA v OSN Henry Lodge ji pokrytecky ujišťoval o nevině své země. Lživě prohlašoval, že se jedná o „revoltu Guatemalců proti Guatemalcům“. Tamější události vyvolaly „velké znepokojení vlády Spojených států“, tvrdil Lodge ruku v ruce s ujištěním, že USA „nemají s děním v Guatemale nic společného“. Pro

ty, které by snad jeho ujišťování nepřesvědčilo, dodal Lodge ještě charakterovou studii nejvyššího představitele USA: „Každému, kdo zná prezidenta Eisenhowera – a mnozí v této místnosti ho znají –, musí být nad slunce jasné, že je to muž plně oddaný principům demokracie a lidským právům, muž, který odmítá všechny formy imperialismu,“ prohlašoval. „Je to muž, který už jako chlapec z Kansasu ... dokazoval, že jeho sympatie patří malému člověku, těžce se probíjejícímu životem.“⁷⁷

Lodge měl samozřejmě pravdu v tom, že Eisenhower byl kdysi malým chlapcem a žil v Kansasu. Tvrzení, že by nikdy nesvrhl řádně zvolenou vládu, bylo ovšem jasnou lží, protože přesně to udělal před rokem v Íránu Mosaddekovi. Přestože proti tomu Guatemala a Sovětský svaz protestovaly, podařilo se USA přesunout celou záležitost na půdu Organizace amerických států. OAS potřebovala na reakci mnoho času, což pochopitelně nikoho nepřekvapilo. Spojené státy stály v pozadí, tahaly za nitky a dohlížely na to, aby žádost Guatemaly přišla na pořad jednání s co největší časovou prodlevou.

Když se guatemalská vláda 25. června 1954 znovu obrátila na Radu bezpečnosti OSN, bylo již téměř celé její území v rukou povstalců. Spojené státy argumentovaly tvrzením, že se Rada bezpečnosti již nemůže touto věcí zabývat, protože byla předána do kompetence Organizace amerických států. Sovětský svaz znovu protestoval a trval na tom, že povinností Rady bezpečnosti je chránit napadený stát. Přes jeho naléhání nebyla však tato otázka na pořad jednání zařazena.

Kromě Sovětského svazu podporovaly malou zemi Guatemalu v OSN už jen Dánsko, Nový Zéland a Libanon. Zmíněné státy vyjadřovaly přesvědčení, že tato důležitá záležitost musí být projednána. Velká Británie a Francie – členské země NATO, které byly podle amerického žurnalisty Williama Bluma vystaveny „masivnímu tlaku“ Eisenhowera a Dullesse – se zdržely hlasování s vědomím, že v takovém případě nebude k prosazení záležitosti na pořad jednání dostatek hlasů. Protože tři státy NATO – USA, Velká Británie a Francie, které byly zároveň stálými členy Rady bezpečnosti – postupovaly v tomto spiknutí ve vzájemné součinnosti, nedokázala OSN nezákonnou válku CIA v Guatemale zastavit.⁷⁸

Organizace amerických států si dávala na čas. Její vyšetřovací výbor přibyl do Guatemaly teprve 30. června 1954, přesně tři dny po Arbenzově odstoupení. Bylo to předem naplánované zpoždění. Generální tajemník OSN, Švéd Dag Hammarskjöld, byl intrikami Spojených států a bezmocností OSN nanejvýš rozezlen. V důvěrném kruhu prohlásil, že je nucen „zase jednou přezkoumat své postavení v OSN“.⁷⁹

Pro Organizaci spojených národů byla změna režimu v Guatemale katastrofou. „V historii OSN se možná nenajde epizoda, která by tuto organizaci více zdiskreditovala,“ usoudil historik OSN Evan Luard. „Místo aby tato organizace vyvíjela aktivitu k odvrácení agrese, jednala způsobem, který předpokládal umožnění úspěchu agrese. Skutečností zůstává, že Spojené státy ... si nepřály, aby byla OSN v této záležitosti aktivní, a agresi zastavila nebo alespoň odsoudila.“⁸⁰

Poté, co invazní jednotky, podporované CIA, svrhly prezidenta Arbenze, pokusili se ho pučisté prezentovat jako loutku v rukou Moskvy. Zahraniční dopisovatelé byli pozváni na prohlídku někdejší Arbenzovy rezidence a uvedeni do místností, kde byly uskladněny učebnice, vytištěné v Sovětském svazu. Cílem této akce bylo přesvědčit zástupce médií o tom, že Arbenz byl nebezpečným komunistou.

Castillo Armas se chápe moci

Vůdcem povstalců, placených CIA, byl Castillo Armas. Svůj podíl na puči si zajistil tím, že se 1. září 1954 s podporou USA prohlásil novým guatemalským prezidentem. Armas zastavil probíhající pozemkovou reformu, již provedená vyvlastnění byla prohlášena za neplatná. United Fruit Company nejenže dostala své pozemky zpátky, ale nová vláda navíc s okamžitou platností zakázala činnost odborové organizace dělníků na banánových plantážích. Sedm nejaktivnějších odborářů bylo v Guatemala City zavražděno, pozadí těchto zločinů zůstalo nevyjasněno. Komunistická strana byla zakázána, Arbenzova kampaň vzdělávání obyvatelstva ukončena.

Také CIA dosazený pučista Castillo Armas se však udržel u moci jen pár let. V zemi se šířily korupce a násilí. V roce 1957 byl Armas při večeři v prezidentském paláci zastřelen jedním z příslušníků své ochranky. Jeho nástupce generál Idigoras vládl tvrdou rukou a brutálně potlačil různá povstání. V důsledku tohoto vývoje se Guatemala v roce 1960 propadla do občanské války. Konflikt byl formálně ukončen až v roce 1996, poté, co si vyžádal více než 200 000 lidských životů.

Puč z roku 1954 byl pro Guatemalu fatální záležitostí. Chudá dolní vrstva společnosti, tvořená rolníky-bezzemky, měla sice početní převahu, svůj boj proti nezákonné válce CIA však prohrála, protože byla nevzdělaná, neozbrojená a špatně organizovaná. Toho si povšiml také argentinský lékař, který žil v Guatemale od prosince 1953 a v době puče se neúspěšně pokoušel organizovat ozbrojený odpor proti invazi. Jmenoval se Ernesto „Che“ Guevara.

Ernesto Che Guevara zavražděn

Zážitky z Guatemaly Guevaru silně ovlivnily. Doktorát v oboru medicíny získal teprve v březnu 1953 a jako pětadvacetiletý lékař poté procestoval Jižní Ameriku. Poté, co v Guatemale z bezprostřední blízkosti zažil svržení Arbenze, došlo v jeho smýšlení k radikalizaci. Přestal věřit v nenásilný odpor proti bezpráví i v možnost ochrany malých zemí Organizací spojených národů a systémem mezinárodního práva. Jen o pár let později, v roce 1959, sehrál spolu s Fidelem Castrem hlavní úlohu v revoluci na Kubě, v důsledku čehož se stal ikonou evropské levice, ztělesněním ozbrojeného odporu proti americkému impériu.

K zážitkům z Guatemaly se Che Guevara ve svých pozdějších projevech neustále vracel. Dne 28. července 1960 hovořil jako zástupce kubánské vlády na kongresu mládeže Latinské Ameriky o „katastrofách“, které připravuje imperialismus. „Chtěl bych co nejsrdečněji poděkovat Jacobu Arbenzovi, někdejšímu prezidentovi jisté latinskoamerické země, za to, že nebojácně zvedl hlas proti kolonialismu a provedl dalekosáhlou a smělou pozemkovou reformu, čímž vyšel vstříc vroucným a důležitým přáním chudých rolníků,“ prohlásil. „Chtěli bychom jemu i jeho zemi poděkovat, protože svržení tamější demokracie je příkladem, který nám poskytl mnohá poučení.“^{81/}

Kvůli jeho účasti na kubánské revoluci USA Che Guevaru velice bedlivě sledovaly. Když v roce 1965 opustil Kubu, aby se pokusil zosnovat revoluci v Bolívii, rozhodl se Washington Che Guevaru zabít. V červnu 1967 vyslaly Spojené státy do Bolívie jako instruktory 16 mužů speciální jednotky Zelených baretů. V úzké součinnosti s velením bolivijské armády byl z vybraných vojáků zformován 2. prapor Rangerů, který měl za úkol s podporou CIA najít a zavraždit Che Guevaru.^{82/}

Americký prezident Lyndon Johnson byl o vývoji honu na Guevaru průběžně informován svým poradcem Waltem Rostowem. Dne 11. října 1967 sdělil Rostow Johnsonovi: „CIA hlásí, že podle nejnovějších informací byl Che Guevara dopaden živý. Po krátkém výslechu, který měl potvrdit jeho identitu, nařídil náčelník bolivijské armády generál Ovando, aby byl zastřelen.“ Rostow, potěšený dosaženým úspěchem, napsal Johnsonovi: „To ukazuje, jak dobře funguje naše preventivní medicína při podpoře zemí, nacházejících se na pokraji povstání. Byl to bolivijský 2. prapor Rangerů, cvičených od června do září letošního roku našimi Zelenými barety, který ho obklíčil a zajal.“^{83/} Po Guevarově zavraždění byly od jeho těla odděleny ruce a odeslány do Washingtonu k potvrzení revolučnické totožnosti.^{84/}

Eisenhower varuje před vojenskoprůmyslovým komplexem

Generál Eisenhower, který za II. světové války zastával funkci vrchního velitele spojeneckých vojsk v Evropě, pochopitelně věřil v silnou armádu. Když po osmi letech prezidentství odcházel z Bílého domu, prohlásil ve své závěrečné řeči 17. dubna 1961, že je hrdý na americký bezpečnostní systém. „Životně důležitým prvkem pro zachování míru je armáda. Naše výzbroj musí být mohutná, připravená k rychlému nasazení, aby se žádný z potenciálních útočníků nemohl odvážit riskovat své vlastní zničení,“ řekl odstupující prezident.

Eisenhower měl během výkonu prezidentského úřadu zájmy velkých koncernů jako United Fruit nebo BP za důležitější než respekt vůči Chartě OSN. Svržením Arbenze a Mossadeka se dopustil těžkého zločinu agrese. Kdyby byl ještě naživu, musel by stanout před Mezinárodním trestním soudem v Haagu, který tehdy ovšem ještě neexistoval. Proto je tím podivuhodnější, že to byl právě Eisenhower, kdo ve své závěrečné řeči varovně poukázal na vojenskoprůmyslový komplex, to jest na úzké propojení mezi zbrojním průmyslem, Pentagonem a politikou. Toto předivo, jež se bujně rozrostlo od konce II. světové války, by v konečném důsledku mohlo vést ke zneužití moci. Protože Eisenhower znal vojenskoprůmyslový komplex takřikajíc z první ruky, je toto hodnocení možno považovat za názor zasvěceného člověka.

Síla americké armády nutila Spojené státy „budovat permanentní zbrojní průmysl obrovských rozměrů. K tomu je nyní v sektoru obrany zaměstnáno tři a půl miliónu lidí“, řekl Eisenhower s poukazem na skutečnost, že roční výdaje na národní bezpečnost jsou enormní. „Toto propojení mohutného vojenského aparátu s obrovským zbrojním průmyslem představuje pro USA nové zkušenosti,“ zdůraznil odcházející prezident a varoval před tím, že by zbrojní průmysl mohl získat dominantní vliv na politiku. „Ve vládních grémiích se musíme ohradit proti neoprávněnému vměšování vojenskoprůmyslového komplexu, ať již záměrnému či nikoli. Potenciál pro katastrofální nárůst decentralizované moci tu existuje a zůstane zde i nadále,“ prohlásil jasně a zřetelně. Odzbrojení při vzájemném respektu a důvěře je „stále ještě platným příkazem“, řekl dále bývalý generál. „Společně se musíme naučit řešit názorové diference nikoli zbraněmi, nýbrž s porozuměním a čestnými úmysly.“^{85/}

Eisenhower však americké výdaje na zbrojení nesnížil – během jeho osmiletého působení ve funkci se pohybovaly kolem 50 miliard dolarů ročně. Tato skutečnost špatně souznívá s jeho varováním před vojenskoprůmyslovým komplexem a s požadavkem odzbrojení. Kdo mezitím uváží, že americké zbrojařské koncerny jako Boeing, Lockheed Martin a Raytheon v uplynulých desetiletích neustále rozšiřovaly svou moc a americké vojenské výdaje dnes dosáhly výše 600

miliard dolarů ročně, vidí zcela zřetelně, že Eisen-howerovo varování bylo správné a moudré – i když zůstalo nevyslyšeno.

71 William Blum: Killing Hope. US Military and CIA Interventions since World War II (Common Courage Press 1995), s. 74.

72 Warren Hinckle a William Turner: The Fish is Red. The Story of the Secret War Against Castro (Harper&Row 1981), s. 41.

73 Cole Blasier: The Hovering Giant. US Responses to Revolutionary Change in Latin America 1910–1985 (Univers. of Pittsburgh 1985), s. 168.

74 Charta Organizace amerických států, č. 15. Ratifikována v roce 1951 v Bogotě.

75 William Blum: Killing Hope (Common Courage Press 1995), s. 79.

76 David Atlee Philipps: The Night Watch: Twenty-five Years of Peculiar Service (Athenaeum 1977), s. 34.

77 Rada bezpečnosti OSN, 20. června 1954.

78 William Blum: Killing Hope, s. 79.

79 William Blum: Killing Hope, s. 80.

80 Evan Luard: A History of the United Nations. The Years of Western Domination 1945–1955 (Macmillan 1982), s. 300.

81 David Deutschmann: Che Guevara Reader. Writings on Politics and Revolution (Ocean Press 2003), s. 231.

82 Peter Kornbluh: The Death of Che Guevara: Declassified. National Security Archive Electronic Briefing Book No. 5: US Army, Memorandum of Understanding Concerning the Activation, Organization and Training of the 2d Battalion – Bolivian Army, April 28. 1967.

83 Peter Kornbluh: The Death of Che Guevara: Declassified. National Security Archive Electronic Briefing Book No. 5: The White House. Washington. Wednesday October 11, 1967. Memorandum for the President. Subject: Death of „Che“ Guevara.

84 Michael Ratner a Michael Steven Smith: Who Killed Che? How the CIA Got Away with Murder (OR Books 2011), s. 67.

85 Hermann Ploppa: Präsident Eisenhower warnte vor Militär-Industriellem Komplex. *USAControl*, 15. ledna 2016.

7. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI EGYPTU V ROCE 1956

Egypt patřil v roce 1945 v San Franciscu k zakládajícím státům OSN. Kdo z toho však vyvozuje závěr, že byl touto organizací také chráněn, hluboce se mýlí. V roce 1956 byl Egypt postižen nezákonnou válkou. Protože tuto válku vedly dva členské státy NATO – Velká Británie a Francie –, oba s právem veta v Radě bezpečnosti OSN, nedostalo se Egyptu od výše zmíněné světové mírové organizace žádné ochrany.

Spiknutí s krycím názvem „Operace Musketeer“

Egypt je ze strategického hlediska významnou zemí, protože se zde nachází 160 kilometrů dlouhý Suezský průplav, otevřený v roce 1869. Tato vodní cesta sehrává ústřední roli v zásobování Evropy ropou. Průplav, spojující Středozemní moře s Rudým mořem, ušetří lodím zdolnou cestu z Perského zálivu do Evropy kolem Afriky. Jeho vodami denně proplouvají tankery, dopravující na evropské trhy ropu a zkapalněný zemní plyn.

Pro Gamála Abdela Násira, který od roku 1954 vládl Egyptu jako prezident, byl Suezský průplav nenáviděným symbolem evropského kolonialismu. Dlouhou a úzkou vodní cestu napříč egyptskou pouští vybudovali Francouzi, a nacházela se proto jako soukromá Společnost Suezského průplavu ve společném vlastnictví Francie a egyptské koloniální mocnosti Velké Británie.

Násir sledoval v období studené války nacionalistickou politiku neutrality a rozvíjel spolupráci s Indií a Jugoslávií, jejichž koncepci nezúčastněnosti v mocenských blocích obdivoval. Aby zabránili sklouznutí Egypta do sféry vlivu komunistického Sovětského svazu, slíbili koncem roku 1955 Američané a Britové spolu se Světovou bankou Násirovi úvěr na stavbu velké přehradní hráze na řece Nilu u Asuánu. Toto vodní dílo mělo Násirovi umožnit regulaci vodních mas při každoročních záplavách a jejich využití pro potřeby zemědělství a výrobu elektrické energie, napomáhající industrializaci Egypta.

Americký prezident Eisenhower však v červenci 1956 změnil názor a po jednání s Londýnem a Světovou bankou prohlásil, že Egypt není pro úvěr způsobilý, protože uznává Čínskou lidovou republiku a kromě toho veřejně prohlašuje, že má v úmyslu zničit Izrael. Násir byl rozeznán a rozhodl, že stavba plánovaná Asuánské přehrady musí být financována z poplatků za dopravu ropy Suezským průplavem. Dne 26. července 1956 proto ke zděšení Francie a Velké Británie zestátnil Společnost Suezského průplavu.

Britský premiér Anthony Eden se obával, že Sověti nyní mohou rozšířit svou sféru vlivu. V dubnu roku 1956, krátce před zestátněním Suezského průplavu, varoval Eden sovětského vůdce Nikitu Chruščova důrazně a jasně vyřčenými slovy: „Pokud se týče ropy, musím Vám dát naprosto bez obalu najevo svoje mínění – byli bychom odhodláni o ni bojovat ... Bez ropy nemůžeme existovat a ... nemáme v úmyslu nechat se zaškrtit.“ Po zestátnění vyjádřil také americký státní tajemník John Foster Dulles v rozhovoru s britským a francouzským ministrem zahraničí přesvědčení, že „musí být nalezena možnost“, jak „přimět Násira, aby Kanál zase vyplívl“.⁸⁶

Velká Británie se rozhodla bojovat o průplav a tím i přístup k ropným polím Blízkého východu vojenskými prostředky. „Ocitli jsme se vskutku před strašlivým dilematem,“ poznamenal si do

deníku britský ministr financí Harold Macmillan. „Pokud energicky zasáhneme proti Egyptu a Kanál bude z toho důvodu uzavřen, ropovody v Levantě budou přerušeny, oblast Perského zálivu revolucionizována a dodávky ropy zastaveny – pak jsou Spojené království i celá západní Evropa ‚vyřízeny‘.“ Jenomže „pokud utrpíme diplomatickou porážku, Násir z toho vyjde ‚se zdravou kůží‘ a země Blízkého východu se shodnou na nutnosti zestátnit ropu, ... jsme ‚vyřízeni‘ zrovna tak. Co máme tedy dělat? Zdá se mi být jasným, že naše jediná šance je energicky jednat a doufat, že naši přátelé na Blízkém východě budou držet s námi, naši nepřátelé budou poraženi a my budeme moci zachránit ropu. Je to ale strašné rozhodnutí.“^{87/}

V rámci spiknutí – podle definice tajné úmluvy mezi dvěma nebo více osobami, směřující k dosažení společného cíle – se ve dnech 22.–24. října 1956 v jedné vile v Sèvres u Paříže setkali vysocí představitelé Velké Británie, Francie a Izraele, aby projednali plány přísně tajné operace „Musketeer“. Britskou delegaci vedl ministr zahraničí Selwyn Lloyd, francouzskou ministerský předseda Guy Mollet a izraelskou premiér Ben Gurion. Spiklenci se dohodli na tom, že Izrael zaútočí na Egypt a jeho jednotky proniknou řídké osídlenými oblastmi Sinajského poloostrova ke břehu Suezského průplavu. Francie a Velká Británie poté dají Násirovi nepřijatelné ultimátum, čímž bude vytvořena záminka k vojenskému obsazení Suezského průplavu. Cílem této operace bylo získat kontrolu nad Suezským průplavem a – v což doufal Izrael – svrhnout Násira.

Izrael, Francie a Velká Británie útočí

Plánovaná válečná operace byla pochopitelně nezákonná, protože odporovala zákazů použití síly, zakotvenému v Chartě OSN. Spiklenci se však o nějaké mezinárodní právo nestarali. Dne 29. října 1956 zaútočila izraelská vojska podle plánu na Egypt a obsadila Sinajský poloostrov. Izrael se tím dopustil zločinu agrese. Spojené státy rychle rozpoznaly, že se tu jedná o nezákonnou útočnou válku a svolaly již 30. října mimořádné zasedání Rady bezpečnosti. „USA svolaly toto naléhavé zasedání Rady bezpečnosti OSN,“ řekl americký velvyslanec Henry Lodge, „aby dosáhly okamžitého zastavení vojenských operací Izraele proti Egyptu.“ Izraelská invaze „se stala pro USA šokem“, OSN musí okamžitě zasáhnout a Izrael musí stáhnout svá vojska z egyptského území. „Nebude-li Rada bezpečnosti nyní reagovat, nedostojí své odpovědnosti za zachování míru a stability,“ připomínal americký velvyslanec.^{88/}

Egyptský velvyslanec Loutfi odsoudil izraelský útok na svou vlast těmi nejostřejšími slovy. „Izraelské jednotky pronikly na různých místech na egyptské území,“ což je „mimořádně nebezpečný akt agrese.“ Jugoslávský velvyslanec v OSN Brilej toto stanovisko podpořil a odsoudil „ohavný akt agrese“ ze strany Izraele. Řekl, že není žádných pochyb o tom, že „izraelské jednotky pronikly hluboko do nitra egyptského území a že boje i nadále trvají“. Izrael proto musí útok okamžitě zastavit a svá vojska stáhnout. Íránský velvyslanec v OSN Entezam se k němu připojil s požadavkem, aby „byly respektovány principy Charty OSN a Rada bezpečnosti potrestala ty, kdo těmito principy tak nestydatě pohrdají“. Také čínský velvyslanec Tsiang žádal Izrael, aby stáhl vojska z Egypta a prohlásil útok za „šokující a překvapivý“.^{89/}

Izraelský velvyslanec Eban nepopíral, že izraelská armáda zaútočila na Egypt, zdůraznil však, že se jedná o pouhý akt sebeobrany. „Cílem naší operace bylo zničení táborů fidajínů – základěn, ze kterých ozbrojené egyptské jednotky opakovaně útočí na izraelské teritorium, aby tam zabíjely, prováděly sabotážní akce a vytvářely ovzduší nejistoty.“ Fidajínští bojovníci podle jeho tvrzení stále porušují suverenitu Izraele, přičemž zranili 364 Izraelců a 101 dalších zabili.

„Odpovědnost za tyto akce a celkovou vinu má Násir.“ Protože OSN není schopna Izrael ochránit, má tento právo na sebeobranu, dodal Eban.⁹⁰

Ruský velvyslanec Sobolev toto zdůvodnění odmítl a prohlásil, že fakta jasně dokazují, že „Izrael uskutečnil proti Egyptu akt agrese“ a vytvořil tím „extrémně nebezpečnou situaci“. Musí proto útok zastavit a stáhnout svá vojska. Poukázal také zcela správně na skutečnost, že v pozadí izraelské akce stojí Francie a Velká Británie. Uvedl, že z denního tisku lze vyčíst, že obě země chtějí do oblasti bojů vyslat svá vojska, což je ovšem bez mandátu OSN nepřijatelné. „Žádný stát nemá právo využívat této vážné situace k dosažení svých egoistických cílů, a to platí také pro Francii a Velkou Británii,“ připomenul Sobolev.⁹¹

Francouzský velvyslanec v OSN posuzoval situaci pochopitelně zcela jinak a postavil se na stranu Izraele. Prohlásil, že „egyptský imperialismus“ se pokouší kontrolovat oblast od Atlantiku až po Perský záliv a má za cíl „zničení Izraele“. Kromě toho Egypt navzdory všem právním závazkům zkonfiskoval Kanál, který je „pro život národů velice důležitý“. Proto se stalo „neodvratným“, že „Izrael byl od jistého okamžiku nucen reagovat“. K tomuto stanovisku se připojil také britský velvyslanec Sir Pierson Dixon a přečetl prohlášení ministerského předsedy Anthonyho Edena. Pravilo se v něm, že průjezd lodí Suezským průplavem je v důsledku probíhajících bojových operací ohrožen. „Stovky cestujících i příslušníků lodních posádek jsou v nebezpečí. Hodnota lodí dosahuje výše přes 50 miliónů liber, hodnotu nákladu nepočítaje.“⁹²

Francie a Velká Británie se proto usnesly, že je třeba učinit vše, aby byly boje co možná nejrychleji ukončeny. Ozbrojené síly Egypta a Izraele „se musí stáhnout na vzdálenost 10 mil od průplavu“, požadoval Dixon. Kromě toho byly Egypt a Izrael požádány o „souhlas s tím, aby britské a francouzské jednotky po omezenou dobu – zdůrazňuji, jen omezenou dobu – kontrolovaly strategické pozice u Suezského průplavu“. Na odpověď byla vyhrazena dvanáctihodinová lhůta, po jejímž uplynutí budou „britské a francouzské jednotky v nezbytné síle intervenovat“.⁹³

Toto pro egyptskou stranu nepřijatelné ultimátum posloužilo členským zemím NATO, Francii a Velké Británii, jako záminka k napadení Egypta. Stejně jako útok Izraele byl přirozeně také útok obou zemí NATO nezákonný, neboť k němu neměly mandát Rady bezpečnosti. Velvyslanec Dixon odmítl, že by snad před útokem tří států na Egypt došlo k nějakému spiknutí. Podle něho ruský velvyslanec naznačil, že prý „jisté mocnosti posilovaly Izrael v odhodlání napadnout Egypt. Pravý opak je však, pochopitelně, pravdou“, prohlašoval Dixon pokrytecky. „Učinili jsme vše, co bylo v naší moci, aby se napětí na Blízkém východě zmírnilo. A jestliže se napětí zvýšilo, pak jenom proto, že ani Izrael, ani jeho arabští sousedé naneštěstí neposlouchali rady naše a našich přátel.“ Velvyslanec Dixon zakončil svoji prolhanou řeč slovy, že je „přesvědčen o tom, že většina členů Rady bezpečnosti je s ním zajedno v názoru, že postup Francie a Velké Británie je v zájmu zachování míru a bezpečnosti“.⁹⁴

Jak britský, tak i francouzský velvyslanec prohlásili, že vzhledem k překotnému vývoji událostí nevidí žádný důvod k podpoře rezoluce, navržené Spojenými státy. Tím se stalo zřejmým, že Rada bezpečnosti nemůže žádnou rezoluci schválit. Americký velvyslanec Lodge však přesto trval na hlasování, protože „má pozoruhodnou morální váhu“. Rezoluce odsuzovala útok Izraele na Egypt a požadovala okamžité stažení jeho vojsk z egyptského území. Francie a Velká Británie – mocnosti s právem veta – hlasovaly 30. října 1956 proti rezoluci, která tudíž nebyla přijata, přestože pro ni Čína, Kuba, Írán, Peru, Sovětský svaz, USA a Jugoslávie hlasovaly, zatímco Austrálie a Belgie se hlasování zdržely. Rada bezpečnosti OSN byla zcela zablokována a mezi

státy NATO – USA na jedné a Francií s Velkou Británií na druhé straně – se rozevřela hluboká propast.^{95/}

Následujícího dne, 31. října, zahájili Britové a Francouzi bombardování egyptských letišť. Z jejich strany se jednalo o nezákonnou útočnou válku, porušující ustanovení Charty OSN. Obyvatelé Káhiry byli tímto spiknutím zcela zaskočení a, jak hlásil švýcarský korespondent na Blízkém východě Arnold Hottinger, přišly jim izraelský útok i britsko-francouzské bombardování jako „blesky z čistého nebe“.^{96/}

Prezident Násir, rozrušený útoky, si byl nebezpečné závislosti průmyslových zemí na ropě dobře vědom. On sám kdysi označil ropu za „životní nerv civilizace, bez něhož nemůže existovat žádný její prvek – ani velké výrobní továrny, ani dopravní prostředky na zemi, na moři i ve vzduchu, nebo válečné zbraně, ať již bitevní letci nad mraky, nebo ponorky pod rozvlněnou vodní hladinou. Bez petroleje by nebyly ničím více než rezavými, nehybnými, mrtvými kusy železa“. Prezidentovi Násirovi bylo kromě toho naprosto jasné, že „polovina světových zásob ropy ještě stále spočívá pod povrchem arabských zemí“ a že většina této ropy bude ještě dlouhá léta dopravována do Evropy a USA přes Suezský průplav. Věděl, že Egypt sice nedisponuje žádnými významnými nalezišti a není ani stálým členem Rady bezpečnosti OSN s právem veta, přesto však není úplně bezmocný, protože je velice důležitou tranzitní zemí.^{97/}

Přes Suezský průplav tehdy procházely dvě třetiny evropské spotřeby ropy. Násir se rozhodl přítok „černého zlata“ do Evropy přerušit. Ještě téhož dne, kdy na jeho zemi dopadaly britské a francouzské bomby, potopily egyptské speciální jednotky ve vodách asi 300 metrů širokého Suezského průplavu desítky lodí, naložených kamením a cementem. Kanál byl tak pro lodní dopravu zablokován. Protože syrští ženisté na Násirovu žádost současně přerušili ropovody, procházející přes Sýrii, přísun ropy z Blízkého východu se v listopadu 1956 zastavil, což způsobilo západní Evropě obrovské starosti.

Prázdné tankery, vyslané z Evropy směrem k Suezskému průplavu, křižovaly ve Středozemním moři, zatímco naložené tankery nehybně spočívaly ve vodách Rudého moře a vyčkávaly dalšího vývoje situace. Okamžitě se ozvaly hlasy, kritizující závislost vyspělých evropských zemí na ropě. Velká závislost na dovozu z ciziny, kterou by bylo „za normálních poměrů možno bez větších výhrad akceptovat, však okamžitě nabývá nového významu, jestliže se tento dovoz zdá být v důsledku kritického vývoje mezinárodní situace, jaký jsme nedávno znovu zažili, na nejvyšší míru ohrožen“, poznamenal k tomu Švýcarský bankovní svaz.^{98/}

Nikdo nevěděl, kdy Násir blokádu průplavu ukončí. Na půdě NATO došlo k prudkému sporu. USA byly rozněvány koloniálním dobrodružstvím Britů, Francouzů a Izraelců, protože jejich spiknutí nebylo předem konzultováno s Washingtonem. Spojené státy se zdráhaly pomoci Evropě dodávkami ropy přes Atlantik, přestože by si to mohly dovolit. „Přikláním se k názoru,“ řekl Eisenhower členům své vlády, „že ti, kdo tuto operaci zahájili, se musejí se svým ropným problémem vypořádat sami. Nechme je, abych tak řekl, vařit ve vlastní šťávě.“^{99/} Eisenhower, jehož rozčílilo veto, kterým Britové a Francouzi v Radě bezpečnosti zmařili schválení navržené rezoluce, vystavil obě země mohutnému ekonomickému tlaku.

Pro Brity a Francouze se situace stávala stále bezvýchodnější. Ve snaze vyhnout se potupě porážky, zahájili 5. listopadu v Egyptě vylodování vojsk, určených k přímému zásahu v zóně průplavu. K zastavení útočné války Francouze a Brity ultimativně vyzvaly nejen Washington v čele s Eisenhowerem, ale také Moskva s vůdcem Nikitou Chruščovem. Tím byla porážka Evropanů zpečetěna. Dne 6. listopadu zastavily Francie a Velká Británie palbu. Evropané byli pokořeni a své někdejší dominantní postavení v regionu ztratili.

Násir triumfoval, protože se mu podařilo proměnit svoji vojenskou porážku v politické vítězství nad dvěma velmocemi, a posunout se tak do pozice vůdce arabského světa. Před Vánoce 1956 byli všichni britští a francouzští vojáci zpátky doma. Násirem potopené lodě blokovaly Suezský průplav až do jara roku 1957, kdy byly všechny škody odstraněny a Kanál znovu normálně zprovozněn. Izraelská vojska se ze Sinajského poloostrova stáhla. V následujících letech budoval Násir s pomocí tisíců sovětských inženýrů a architektů Asuánskou přehradu. Prestižní dílo bylo dokončeno v roce 1971.

Evropané, silně závislí na ropě, byli šťastni, že suezská krize netrvala déle. Bojové operace zabraly pouhých devět dnů. V den, kdy museli angličtí a francouzští vojáci zastavit útok, dorazily do evropských přístavů tankery s ropou, které propluly do Středozemního moře ještě před zablokováním Suez. V dovozu tekutých paliv a pohonných hmot do Evropy nedošlo proto během suezské krize k žádným narušením.

OSN vysílá mírovou misi

Za účelem dohledu nad příměřím v oblasti Suezského průplavu provedla OSN takzvanou „Peace Keeping Operation“ – vojenskou operaci k zabezpečení míru. Protože Rada bezpečnosti byla v důsledku veta obou evropských států zablokována, nemohla přijmout žádnou rezoluci. Problému se tedy na svém mimořádném zasedání chopilo Valné shromáždění. Pouhé čtyři dny po izraelské invazi do Egypta, zahájené 29. října 1956, schválilo Valné shromáždění rezoluci, v níž vyzvalo bojující strany k uzavření příměří a stažení všech vojsk z oblasti Suezského průplavu. Dne 4. listopadu 1956 schválilo Valné shromáždění na návrh kanadského zástupce Lestera Pearsona další rezoluci, pověřující generálního tajemníka OSN Daga Hammarskjölda vysláním mezinárodní skupiny pozorovatelů do krizového regionu. Tato skupina měla mandát dohlížet na stahování izraelských, britských a francouzských jednotek z egyptského území a zároveň sloužit jako nárazník mezi izraelskými a egyptskými vojsky.

Skutečnost, že mandát pro „modré přílby“ v době suezské krize vydalo Valné shromáždění OSN a nikoli zablokovaná Rada bezpečnosti, je velice neobvyklá a mohlo k ní dojít jen proto, že tomu tak USA i Sovětský svaz chtěly. První vojáci OSN dorazili do Egypta již 14. listopadu – opatření modrými přílbami, která je měly odlišovat od ostatních komбатantů. Tyto United Nations Emergency Force (UNEF) sestávaly z cca 8000 lehce vyzbrojených vojáků, pocházejících ze vzájemně velice rozdílných zemí – Brazílie, Kanady, Kolumbie, Dánska, Finska, Indie, Indonésie, Norska, Švédska a Jugoslávie. „Modré přílby“ UNEF zřídily na sluncem rozpálené poušti Sinajského poloostrova pevná pozorovací stanoviště a v bílých džípech hlídkovaly na hranici mezi znesvářenými zeměmi, Izraelem a Egyptem. „Mise UNEF byla velmi cenná, protože vytvořila nárazník mezi Araby a Izraelci,“ usoudil velitel jednotek UNEF, indický generál Indarjit Rikhye. Egyptský prezident Násir však v květnu 1967 požádal o stažení UNEF. Generální tajemník OSN Sithu U Thant s tím vyslovil souhlas a „modré přílby“ se ještě v témže měsíci stáhly. Generál Rikhye toto opatření ostře kritizoval a ve zpětném pohledu je označil za „velkou chybu“. V tom měl plnou pravdu, protože situace zůstala napjatá a již 5. června 1967 vypukla mezi Izraelem a Egyptem takzvaná Šestidenní válka.¹⁰⁰

Lidové povstání v Maďarsku v roce 1956

Suezskou krizi nelze pojednat beze zmínky o maďarském povstání, které vypuklo prakticky současně a v jehož průběhu byla Rada bezpečnosti OSN znovu zablokována – tentokrát kvůli vetu Sovětského svazu. Od 22. října 1956 demonstrovaly v Budapešti a dalších maďarských městech studenti a občané, volající po demokracii a stažení sovětských vojsk. Došlo k ozbrojeným střetům a maďarská vláda vyhlásila výjimečný stav.

Dne 27. října 1956, dva dny před útokem Izraele na Egypt, požádaly státy NATO – USA, Francie a Velká Británie – o svolání Rady bezpečnosti k projednání událostí v Maďarsku. Zástupci Maďarska a Sovětského svazu to odmítli s odůvodněním, že události v Maďarsku se týkají pouze maďarské vnitřní politiky, a podle Charty OSN tudíž nejsou tématem pro Radu bezpečnosti. Rada bezpečnosti se však přesto usnesla, že se bude situací v Maďarsku zabývat. USA kritizovaly zásah sovětských tankových jednotek a maďarské policie proti maďarským civilistům. Sovětská strana namítala, že její jednotky byly vyslány na žádost maďarské vlády a v součinnosti s maďarskou armádou vedou boj s kontrarevolučními silami, pokoušejícími se svrhnout legitimní maďarskou vládu. Současně s tímto tvrzením přesunul Sovětský svaz do Maďarska další tankové jednotky.

Dne 4. listopadu schválila Rada bezpečnosti velkou většinou rezoluci, požadující zastavení bojů a stažení sovětských vojsk. Sovětská strana však uplatnila právo veta, čímž se rezoluce stala neplatnou. Stejně jako v případě suezské krize přesunula se také nyní diskuse na půdu Valného shromáždění, jež podpořilo americký návrh rezoluce, vyzývající Sovětský svaz k neodkladnému ukončení intervence v Maďarsku. Rusové se tím však nevzrušovali, protože rezoluce Valného shromáždění měly pouze charakter doporučení. Dne 12. prosince 1956 schválilo Valné shromáždění další rezoluci, označující intervenci Sovětského svazu za porušení Charty OSN, protože zbavila Maďary svobody a nezávislosti. Valné shromáždění se rozhodlo vyslat do Maďarska pozorovatele, jimž však bylo zabráněno ve vstupu do země. Jak ve svých Dějinách OSN výstižně konstatuje Helmut Volger, byla tím tato organizace znovu odsouzena do „role bezmocného diváka“.^{101/}

Na brutálně potlačené maďarské povstání si mnozí lidé v Evropě pamatují ještě dnes. Mimo jiné i proto, že Švýcarsko tehdy přijalo něco kolem 11 000 uprchlíků z Maďarska. „Skutečnost, že Rusko nemilosrdně rozdrtilo maďarské povstání, zapadala do obrazu ‚zlých Rusů‘,“ uvedl švýcarský pamětník Karl Hotz. Švýcarskem se tehdy přelila „obrovská vlna solidarity a protestů“.^{102/}

Nezákonná válka členských zemí NATO – Francie a Velké Británie – proti Egyptu i veto, které uplatnily v Radě bezpečnosti OSN, naproti tomu v Evropě upadly v zapomenutí, mimo jiné i proto, že se k obrazu zlých Rusů nehodí. Politikové v severní Africe si na to však mohou stále ještě velice dobře vzpomenout. Libyjský prezident Muammar Kaddáfí připomenul suezskou krizi ve svém vystoupení na půdě Valného shromáždění OSN v roce 2009. „Tato záležitost by se měla znovu otevřít,“ požadoval Kaddáfí, protože tehdy „země se stálým členstvím v Radě bezpečnosti a právem veta napadly členský stát OSN. Nezávislý Egypt byl napaden a jeho armáda zničena. Tisíce Egyptanů přišly o život, mnoho měst bylo zničeno. To vše jen proto, že chtěl Egypt zestátnit Suezský kanál. Jak se něco takového mohlo stát před zraky OSN?“, ptal se Kaddáfí. Žádal, aby útočníci vyplatili Egyptu finanční odškodnění, protože jen toto může mít odstrašující účinek do budoucna. „Jak je možné vycházet z toho, že se něco takového již nikdy nestane, když nebyly splaceny žádné reparace?“ Kaddáfí tehdy ještě netušil, že o pouhé dva roky později bude on sám zbaven svého úřadu i života v důsledku nezákonné útočné války, vedené proti němu Francií, Velkou Británií a Spojenými státy.^{103/}

-
- 86 Daniel Yergin: Der Preis. Die Jagd nach Öl, Geld und Macht (Fischer 1991), s. 605 a 608.
- 87 Daniel Yergin: Die Preis, s. 609.
- 88 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 89 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 90 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 91 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 92 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 93 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 94 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 95 Rada bezpečnosti OSN, 30. října 1956.
- 96 Arnold Hottinger: Ägypten ist frei! Erinnerungen an Stimmungen in Kairo während der Suezkrise vor fünfzig Jahren. *Neue Zürcher Zeitung*, 28. října 2006.
- 97 Gamal Násir: The Philosophy of the Revolution (Economica Books 1959), s. 67.
- 98 Schweizerischer Bankverein: Erdöl – ein Unsicherheitsfaktor in der schweizerischen Energieversorgung (Schweizerischer Bank-verein 1957), s. 14.
- 99 Daniel Yergin: Der Preis, s. 615.
- 100 Indar Jit Rikhye: The Sinai blunder. Withdrawal of the United Nations Emergency Force leading to the Six-Day War of June 1967 (Frank Cass 1980), s. 2.
- 101 Helmut Volger: Geschichte der Vereinten Nationen (Oldenburg Verlag 2008), s. 107.
- 102 Karl Hotz: Wer aus dem Osten kam, war willkommen. *Schaffhauser Nachrichten*, 31. července 2010.
- 103 Projev Muammara Kaddáfího na Valném shromáždění OSN, 1. října 2009.

8. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI KUBĚ V ROCE 1961

Kuba patří k zakládajícím státům OSN. Světová mírová organizace však tento karibský ostrov neochránila. Prostřednictvím invaze, provedené v roce 1961 v Zátocě svini, vedlo americké impérium proti Kubě nezákonnou válku, zatímco američtí diplomaté současně svými lžemi ochromili OSN. Tento nebezpečný vývoj vedl k tomu, že Sovětský svaz na Kubě v roce 1962 potají umístil rakety, v důsledku čehož se svět ocitl na samém pokraji jaderné války. Kubánská raketová krize se stala nejvážnějším a nejnebezpečnějším okamžikem v nejnovějších dějinách lidstva, a pokud bude člověk tento modelový příklad podrobně a do detailu studovat, může se ještě dnes v mnohém poučit o vedení tajných válek, fungování světové mírové organizace a komplexu vzájemných vztahů v mezinárodní politice.

Revoluce v Karibiku

Dne 1. ledna 1959 se vůdce revoluce Fidel Castro chopil moci na Kubě. Zpočátku se zdálo, že zachování přátelských vztahů mezi Kubou a jejím velkým sousedem, Spojenými státy, bude ještě možné. Svržený zkorumpovaný kubánský prezident Fulgencio Batista uprchl do Dominikánské republiky. Fidel Castro právě vedl své triumfální tažení jásajícími davy ze Santiaga do Havany, když Spojené státy jako druhá země na světě 7. ledna 1959 uznaly novou kubánskou vládu. Na pozvání americké Společnosti vydavatelů novin navštívil Castro v dubnu 1959 Washington a New York. Všude, kam se charismatický Castro hnul, sledovaly jeho kroky davy diváků. Tito Američané uznávali Castra a on uznával je. „Nikdy jsme se nesečkali s Američany, jako jsou tito. My známe jenom kolonialisty,“ opakoval stále dokola svým průvodcům.¹⁰⁴

Americký prezident Dwight Eisenhower však nehodlal akceptovat ani Castra, ani jeho plány, protože byl přesvědčen, že tato revoluce poškodí americké hospodářství a imperiální zájmy USA v Latinské Americe. Proto dal novému kubánskému prezidentovi najevo strohé odmítnutí, a to tím, že během dubnové Castrovy návštěvy na týden opustil Washington, aby se v Karolině věnoval golfu.¹⁰⁵ Castro se místo toho setkal s viceprezidentem Richardem Nixonem. V memorandu, vypracovaném pro Eisenhowerovu informaci, vyjádřil Nixon přesvědčení, že Castro „buď smýšlí o komunismu neuvěřitelně naivně, nebo jedná veden komunistickou disciplínou – a já se domnívám, že posledně zmíněné je správně“.¹⁰⁶

Prezident Eisenhower se s tímto hodnocením ztotožnil a rozhodl se spolu s Nixonem zahájit boj proti kubánské revoluci. Dne 10. března 1959 konstatovala mimořádně vlivná americká Rada národní bezpečnosti NSC na tajném zasedání v Bílém domě, že je třeba hledat cesty, jak „přivést na Kubě k moci nějakou jinou vládu“. Tím bylo dáno znamení k útoku: Washington vypálil startovní výstřel pro zahájení tajné války proti Kubě.¹⁰⁷

Eisenhower pověřil CIA, aby organizovala, financovala, cvičila a vyzbrojovala kubánské exulanty k sabotování Castrovy revoluce. To bylo, přirozeně, nelegální, protože žádná země nesmí svrhnout vládu jiné země bez mandátu OSN, prostřednictvím nezákonné války. Členové NSC si byli vědomi, že svým rozhodnutím svrhnout kubánskou vládu porušují Chartu OSN, ale nijak je to netrápilo. Vždyť Fidel Castro ohrožoval hospodářské zájmy USA.

Ústředním tématem Castrova revolučního programu byla pozemková reforma. Odpovídající zákon byl přijat v květnu 1959 a v červnu začalo vyvlastňování amerických firem, které jako

koloniální vrchnost ovládaly velké části kubánské půdy. Kubánci sice zaplatili Spojeným státům odškodnění, ale američtí investoři si stěžovali, že tyto částky jsou nedostatečné. Nový kubánský zemědělský zákon, který byl mezi drobnými rolníky velice populární, omezoval rozlohu půdy na pouhých 40 hektarů na osobu, přičemž půda byla vlastnictvím státu. Castro o této reformě později prohlásil: „Způsobila skutečnou roztržku mezi revolucí a nejbohatším a nejprivilegovanějším sektorem této země – a roztržku se Spojenými státy.“^{108/}

V roce 1960 se hospodářské a politické vztahy mezi USA a Kubou dále zhoršily. Kubánská vláda pokračovala v procesu vyvlastňování, jímž byli znovu postiženi američtí investoři, a sice vlastníci zemědělské půdy, pastvin, rafinérií ropy a hotelů. Jako již předtím v Guatemale, byla i nyní zasažena společnost United Fruit Company, jež vlastnila na Kubě velké plochy půdy. V květnu 1960 prohlásila Castrova vláda vyvlastnění zhruba 110 000 hektarů United Fruit Company za ukončené. Nuñez Jimenez z kubánského Institutu pro agrární reformu uvedl, že United Fruit Company bude odškodněna pouhými šesti milióny dolarů, vyplacenými s dvacetiletou zárukou, „protože naše vláda není složena z hlupáků“. Spojené státy z vykořisťování Kuby po mnoho let těžily. Proto je nízké odškodnění oprávněné.^{109/}

Kubánci měli jediný vývozní artikl, a to cukr, a jediné odbytiště – USA. Z tohoto důvodu bylo kubánské hospodářství přirozeně velice zranitelné a Spojené státy to dobře věděly. V jednom svém projevu, prosloveném 29. ledna 1960 k tisícům rolníků, Castro hrozil vyvlastněním všech cukrovarů v amerických rukou, pokud Kongres omezí dovoz kubánského cukru tzv. cukrovou kvótou. Vyhrožoval, že „veškeré vlastnictví Yankeeů až po floky v jejich botách“ bude vyvlastněno, „pokusí-li se nás hladem donutit k rezignaci“. Na Washington to však neudělalo žádný dojem. Dne 31. března 1961 snížily USA cukrovou kvótu na nulu. Kuba tak již nemohla do Spojených států žádný cukr prodávat. Ekonomická válka tímto opatřením vzplála s plnou silou.^{110/}

Kuba musela pro svůj cukr nutně nalézt nová odbytiště a hledala je na druhé straně Atlantiku – v zemích komunistického tábora. SSSR a Čínská lidová republika vyjádřily ochotu nakupovat kubánský produkt. Zatímco se americko-kubánské vztahy dále zhoršovaly, vytvářely se stále těsnější svazky mezi Kubou a Sovětským svazem. Rusové seznali, že Castro je s Washingtonem ve sporu, a využili této příležitosti k vybudování vlastní sféry vlivu v oblasti Karibiku.

Přišli s nabídkou výměny své ropy za kubánský cukr. Fidel Castro to považoval za dobrý obchod a 19. dubna 1960 dorazil na Kubu první sovětský tanker *Vyšinskij* s nákladem ropy na palubě. Americké ropné koncerny Esso a Texaco i evropský Shell však odmítaly sovětskou ropu zpracovávat. Po předběžném varování, které se minulo účinkem, vyvlastnil Castro ropné rafinerie, prohlásil je za vlastnictví státu a nechal v nich zušlechťovat surovou ropu na finální produkty – benzín a naftu.

Zápalné bomby padají na Kubu

Prezident Eisenhower s podezřením sledoval, jak prezident Castro přebudovává kubánskou ekonomiku. Aby obhájilo své hospodářské zájmy, hodlalo americké impérium Castrovu vládu bezpodmínečně svrhnout. Příklad malého karibského ostrova by jinak mohl vést k politickým a hospodářským revolucím také v dalších částech Latinské Ameriky. CIA začala spolupracovat s těmi Kubánci, kteří neměli z tamější revoluce žádnou radost. Fidela Castra většinou nenáviděli

a uchýlili se raději na Floridu. CIA věděla, že tato komunita exilových Kubánců má na Castrově svržení eminentní zájem.

V říjnu 1959 svrhly americké letouny na Kubu první zápalné bomby, které způsobily požáry polí s cukrovou třtinou a cukrovarů. Jeden ze strojů se shodou okolností zřítil. Ministerstvo zahraničí USA následně potvrdilo, že tento letoun odstartoval z Floridy, ujišťovalo však, že se tak stalo bez vědomí americké vlády. Použití zápalných bomb bylo, pochopitelně, nezákonné, ale CIA se tím nijak nezatežovala.¹¹¹

Castro se dostal k moci silou zbraní a svou revoluci byl také odhodlán silou zbraní hájit. Kuba však měla nedostatek zbraní. V polovině roku 1959 začal proto jeden ze členů Castrovy vlády, José Ramon Fernandez, sondovat možnosti nákupu vojenského materiálu v Itálii, Švýcarsku, Spolkové republice Německo a Izraeli. Podařilo se mu sice nakoupit nějaké zbraně v Itálii, ale tlak Washingtonu na státy NATO Evropanům v dalším prodeji zabránil. Také Italové prohlásili, že na Kubu již, bohužel, nemohou nic dalšího dodat. V březnu 1960 odmítlo americké ministerstvo obchodu udělit americkým firmám licenci k prodeji vrtulníků na Kubu. Poté se Kubánci obrátili na Moskvu a dosáhli dohody. Koncem roku 1960 dorazily na Kubu první dodávky zbraní ze Sovětského svazu.¹¹²

Jistý Američan, který vývoj nepřátelství mezi USA a Kubou velmi pečlivě sledoval, v říjnu 1960 výstižně konstatoval: „Ačkoli jsme viděli marné pokusy Kuby o dosažení hospodářského rozvoje, zdráhali jsme se jí pomoci. ... Využívali jsme možností vlivu naší vlády, abychom prosadili zájmy amerických soukromých firem, ovládajících hospodářství ostrova, a rozmnožili jejich zisky. ... Mluvčí americké vlády oslavovali Batistu, velebili ho jako spolehlivého spojence a dobrého přítele v době, kdy nechal zavraždit tisíce lidí, zlikvidoval poslední zbytky svobody a okradl kubánský lid o stovky miliónů dolarů. ... Byla to tedy naše vlastní politika a nikoli ta Castrova, která jako první začala obracet našeho kdysi přátelského souseda proti nám.“ Tato analýza odhalovala imperiální zájmy USA a byla správná. Výše zmíněným pozorovatelem nebyl nikdo jiný než John F. Kennedy, který měl jen o málo později vystřídat Dwighta Eisenhowera v úřadu amerického prezidenta.¹¹³

Svržení zápalných bomb na Kubu bylo přirozeně aktem nezákonné války, byť i nízké intenzity. Kuba si to nechtěla nechat líbit a obrátila se 11. července 1960 na předsedu Rady bezpečnosti OSN dopisem, ve kterém protestovala proti „opakovaným narušením kubánského vzdušného prostoru, ztrátám na lidských životech a značným materiálními škodám, způsobeným letouny, jež startovaly z amerického území a v některých případech byly také řízeny americkými piloty“. V dokumentu se dále pravilo, že „hrozby zaškrcením ekonomiky“ – mezi jiným „odmítání ropných koncernů rafinovat surovou ropu“ a krácení cukerní kvóty – jsou projevem „politiky zasahování do vnitřních záležitostí Kuby a hospodářskou agresí, stojící v protikladu ... k základním principům Charty Spojených národů“.¹¹⁴

Kuba se rozhodla požádat o pomoc OSN a světová mírová organizace promptně zareagovala. Dne 18. července 1960 se k posouzení kubánské žádosti sešla Rada bezpečnosti. Diskuse trvala dva dny. Na jejím základě se RB rozhodla předat celou záležitost Organizaci amerických států (OAS). Takový výsledek byl pro Kubu zklamáním. Kubánský ministr zahraničních věcí Raúl Roa, který byl k diskusi v Radě bezpečnosti přizván, ve svém zahajovacím projevu uvedl, že se Kuba se svou stížností zcela záměrně obrátila na OSN a nikoli na OAS, protože posledně zmíněnou organizaci dalekosáhle ovládají USA. Roa poukázal na případ Guatemaly z roku 1954, který OSN rovněž přesunula na OAS, a označil to za „politováníhodné rozhodnutí“, protože se tehdy Guatemale ze strany OAS nedostalo žádné podpory.¹¹⁵

Ministr zahraničních věcí Roa vznesl na jednání Rady bezpečnosti stížnost na bombardování cukrovarů a polí s cukrovou třtinou americkými letouny, v důsledku čehož bylo zničeno více než 350 000 tun cukru. Uvedl jména pilotů, data útoků, imatrikulační označení letounů a jiné detaily, vztahující se ke zhruba dvaceti útokům. Uvedl, že jedna z bomb, která nevybuchla, nesla na svém plášti označení „Bristol Marines“. V jiném případě byl letoun později objeven na Floridě. Roa prohlásil, že se Kuba obává americké invaze. Odmítl také tvrzení americké strany, že jeho země je komunistickým satelitem Sovětského svazu. Zdůraznil, že revoluce byla uskutečněna ku prospěchu prostých lidí a na Kubě nyní vládne „prostý lid“.^{116/}

Americký velvyslanec v OSN Henry Cabot Lodge vyslechl projev kubánského ministra zahraničních věcí s klidem a reagoval ujištěním, že Spojené státy nechovají vůči Kubě žádné agresivní úmysly. „Ačkoliv to osobně považuji za zbytečné, chci dát Castrovi tady a teď opakovaně potvrzené ujištění, že Spojené státy nesledují ve vztahu vůči Kubě žádné agresivní cíle,“ prohlásil Lodge. To byla lež, protože útoky na pole s cukrovou třtinou přicházely z USA.^{117/}

Tato lež však slavila úspěch a evropské státy NATO se jednotně postavily za USA. „Nevěříme, že náš přítel a spojenec, Spojené státy americké, sleduje politiku agrese vůči Kubě,“ prohlásil italský velvyslanec v OSN Egidio Ortona. Armand Berard, velvyslanec členské země NATO – Francie, řekl, že „lze být spokojen s formálním ujištěním (o neprovedení invaze), které (zástupce USA) na tomto místě opakoval“. Také další členská země NATO – Turecko – ujišťovala ústy svého velvyslance Rifata Menemencioglu, že slovům zástupce USA věří: „Vzali jsme na vědomí prohlášení zástupce Spojených států, ve kterém formou dementi za svou vládu opakoval, že neexistují žádné úvahy, týkající se eventuálních aktů agrese.“^{118/}

Na stranu mocných Spojených států se však nepostavily jen členské země NATO. Velvyslanec Tuniska Mongi Slim vyzvedl, že „formální ujištění zástupce Spojených států, přednesené s jeho obvyklou upřímností, neponechává z naší strany vzato žádný prostor pro pochybnosti o mírumilovných záměrech jeho vlády vůči kubánské vládě“.^{119/} Také velvyslanec Libérie, George Padmore, zvolil květnatá slova a prohlásil, že „je nemyslitelné, že by velké Spojené státy v těchto dnech Páně napadly území kubánského lidu“ a že jeho delegace „z celého srdce vítá kategorické dementi Spojených států v souvislosti s takovým spiknutím (invazí)“.^{120/}

Americký velvyslanec Lodge měl tedy většinu velvyslanců na své straně, zatímco malá ostrovní Kuba se ocitla v izolovaném postavení. Americký velvyslanec v OSN nemohl popřít, že k útokům zápalnými bombami skutečně došlo, protože důkazy předložené kubánskou stranou byly příliš pádné. Připustil tedy, že se odehrály, pospíšil si však s ujištěním, že se tak stalo proti vůli Eisenhowerovy administrativy. „Spojené státy vybudovaly nejúčinnější a nejvýkonnější kontrolní systém v době míru, aby zabránily neschváleným letům v oblasti Karibiku, a litují těch několika málo případů, ke kterým přes veškerá naše restriktivní opatření došlo,“ prohlásil pokrytecky Lodge. „Jsou to především Spojené státy, které si přejí, aby je s Kubou pojily přátelské vztahy, a které věří, že obě země budou jednoho dne opět přáteli,“ ujišťoval americký velvyslanec v OSN.^{121/}

Rada bezpečnosti vyhověla americkému návrhu a schválila rezoluci, konstatující, že není jejím úkolem zabývat se sporem mezi Kubou a Spojenými státy. Problém byl tímto přesunut do kompetence Organizace amerických států (OAS). Sovětský velvyslanec Arkadij Sobolev, který se zdržel hlasování, vydal současně prohlášení, v němž požadoval: „Ruce pryč od Kuby, nechte Kubu, ať si sama uspořádá svůj osud“ a protestoval proti tomu, „že záležitost amerických agresí je přesouvána na organizaci, ve které mají Spojené státy dominantní vliv a mohou tak nakládat

s Kubou, jak se jim zlíbí“. Problém se zápalnými bombami byl přesunut na Organizaci amerických států, od níž se Kuba – přesně podle očekávání – žádné pomoci nedočkala.¹²²

Vražedné úklady

Hlavním cílem americké zahraniční politiky vůči Kubě od ledna 1959 bylo odstranění Castra. Ke splnění tohoto cíle byly proti osobě kubánského prezidenta mimo jiné osnovány také vražedné úklady. Tyto akce zůstaly dlouhou dobu utajeny. Teprve v roce 1975 vytvořil Senát speciální vyšetřovací komisi v čele s odvážným a chytrým senátorem Frankem Churchem z Idaha. Jejím úkolem bylo zjistit, zda americká zahraniční politika používá k prosazení svých cílů kromě jiných prostředků také vraždy zahraničních vůdců. Senát shledal, že používá, odpovídá-li to jejím zájmům, k odklizení představitelů cizích států skutečně i vražd.

„Jsme přesvědčeni, že veřejnost má právo být informována o tom, jakých nástrojů její vláda používá,“ konstatovala senátní vyšetřovací komise v úvodu své mimořádně brizantní zprávy. „Komise je přesvědčena, že pravda o těchto vražedných pokusech musí být vyslovena, neboť demokracie je závislá na dobře informovaných voličích.“ V závěru zprávy vyjádřila komise „zhnusení tím, co jsme shledali“. „Je to smutná historie. Ale tato země má sílu tuto historii vyslechnout a poučit se z ní,“ konstatovali senátoři. „Musíme zůstat národem, který vidí své chyby a je pevně odhodlán je neopakovat. Pokud to nedokážeme, zhyneme. Ale jestliže to dokážeme, bude naše budoucnost stejně zářivá jako nejlepší doby naší minulosti.“¹²³

Zpráva senátní vyšetřovací komise o rozsahu 350 stran se vedle Fidela Castra zabývala také případy Patrice Lumumby – prvního ministerského předsedy nezávislého Konga, zavražděného v roce 1961, diktátora Rafaela Trujilla, zavražděného v roce 1961 v Dominikánské republice, prezidenta jižního Vietnamu Ngo-dinh-Diema, zavražděného v roce 1963, a generála René Schneidera, zavražděného v roce 1970 v Chile. Z pětice vysoce postavených zahraničních vůdců, zmíněných ve zprávě, přežil tedy jedině Castro.

Útoky na Castra nezačaly hned vražednými pokusy. Od března do srpna 1960 hledal ředitel CIA Allen Dulles způsob, jak poškodit pověst Fidela Castra jako oblíbeného řečníka. Podle jednoho návrhu měla být do rozhlasového studia rozprášena chemikálie s podobnými účinky jako LSD. Jiný nápad spočíval v napuštění Castrových oblíbených doutníků chemikálií, vyvolávající dezorientaci. Na zvířatech byly konány pokusy s látkou, způsobující ztrátu ochlupení. Tento útok cílil proti Castrovu plnovousu, protože CIA byla přesvědčena, že kubánský vůdce bude bez této ozdoby vypadat méně dobře.

První akce proti některému z členů kubánského vedení nemířila na Castra, nýbrž na jeho bratra Raúla, který se stal v roce 2008 prezidentem. V červenci 1960 nabídli jistému kubánskému emigrantovi 10 000 dolarů za zinscenování smrtelné „nehody“. Vrah odcestoval na Kubu, Raúla však zabít nedokázal. Podle zjištění vyšetřovacího výboru amerického Senátu byly v únoru 1961 předány jistému atentátníkovi doutníky, napuštěné prudkým jedem, který měl mít smrtící účinek již při pouhém dotyku s ústy. Ani tento útok nepřinesl úspěch.

CIA spolupracovala dokonce i s mafií, která se v oboru vražd zvláště dobře vyznala. Za časů Batistovy diktatury provozovala mafie na Kubě kasina. Po Castrově nástupu k moci byly tyto podniky zavřeny. Havana tak přerušila dlouholetý tok stovek miliónů dolarů, plynoucích z mafiánských obchodů. CIA dospěla k závěru, že mafie má nejen praktické zkušenosti s vražděním lidí, ale, co bylo mnohem důležitější, také motivaci k zabití Fidela Castra. V září

1960 se pracovník CIA Robert Aime Maheu v jednom baru v Beverly Hills sešel s Johnem Rossellim, gangsterem z chicagského prostředí mafie. Bylo to, pokud je dnes známo, poprvé, kdy se některá agentura americké vlády pokusila využít mafii k provedení vražedného útoku. Mnohým lidem se ještě dnes zdá obłudné a těžko uvěřitelné, že by CIA kula spolu s mafií vražedné plány, ale přesně to je historicky prokázáno a doloženo.^{124/}

Po schůzce s Rossellim v Beverly Hills byly navázány kontakty s mafiány Salvatorem Giancanou a Santosem Trafficantem. Giancana figuroval na seznamu deseti nejhledanějších zločinců v USA, ale CIA to nikterak netrápilo. Mafie odmítla plán CIA, podle kterého měl být Castro prostě přepaden a zastřelen, a navrhla místo toho jako méně nebezpečnou alternativu použití jedových kapslí, propašovaných do Castrova nápoje. Kapsle, které CIA připravila a úspěšně otestovala na opicích, předali Rosselli s Trafficantem spolu s několika tisíci dolarů jistému vrahovi na Kubě. Vražedný útok, zahájený během vyloďení v Zátocě sviní, ztroskotal, protože Castro se v restauraci, kde k němu mělo dojít, neobjevil. O rok později byli opět najati vrahové a vyzbrojeni jedovými kapslemi, výbušninami, roznětkami, puškami, pistolemi, vysílačkami a lodním radarem. V té době existovaly plány na zavraždění nejen Fidela Castra, ale také Raúla Castra a Che Guevary. Také tyto vražedné úklady však selhaly.

Věci, které lidé vidí na plátnech kin ve filmech s Jamesem Bondem a považují je za směšně přehnané fabulace, se v reálném světě skutečně děly a byly agenty CIA používány například právě proti Fidelu Castrovi. Počátkem roku 1963 plánovala CIA nastražit v místech, kde se Castro často potápěl, exotickou mušli, která měla při dotyku explodovat. Plán byl nakonec jako neproveditelný zrušen. Později impregnovala CIA potápěčský oblek látkou, která měla vyvolat chronické kožní onemocnění a infikovala dýchací přístroj tuberkulózními bacily. Tyto věci měly být Castrovi podsunuty formou daru. Castro však ještě předtím obdržel normální potápěčskou výzbroj odjinud, a smrtící dary CIA proto nikdy neopustily laboratoř. Ještě v roce 1963 obdržel jistý vrah od pracovníka CIA kuličkové pero, opatřené otrávenou injekční jehlou.^{125/}

Na rozdíl od některých jiných politiků Castro všechny vražedné úklady CIA přežil. Tematika „CIA a vraždy“ je mimořádně temná a dokonce ještě dnes jen stěží průhledná. Nejvíce dohadů panuje kolem zavraždění prezidenta Kennedyho 22. listopadu 1963 v Dallasu. Vězela za tím CIA? Kennedy si vysloužil nenávisť ředitele CIA Allena Dullese za odvolání po nezdařeném vyloďení v Zátocě sviní.

Kdo byl odpovědný za vraždu Kennedyho – to nevím. Zmíněnému tématu se věnovalo velké množství autorů, a pokud se týče původce, přišli s celou řadou tezí, sahajících od osamělého střelce Lee Harvey Oswalda přes CIA a vojenskoprůmyslový komplex až po mafii. Americký autor David Talbot, známý řadou velice dobře hodnocených prací, rozvíjí ve své nejnovější knize teorii, že prezidenta dala zavraždit CIA, přičemž její bývalý ředitel Allen Dulles tahal za nitky k podsvětí, navázané již v průběhu plánování vraždy Fidela Castra. Dulles byl přesvědčen, že Kennedy je příliš kompromisnický vůči komunismu, a představuje tudíž hrozbu pro národní bezpečnost Spojených států. „Dulles byl na ústřední pozici zapojen do plánování vraždy,“ tvrdí Talbot. „Do akce byl nasazen tým, který sestavil se záměrem vraždit zahraniční státníky typu Fidela Castra. Někteří z jeho příslušníků byli v týdnech před vraždou spatřeni v Dallasu.“^{126/}

Schválil Kennedy, když ještě žil, vražedné úklady CIA proti Castrovi? V tomto ohledu je zpráva senátní vyšetřovací komise velice neurčitá. V jejím závěru je konstatováno, že zástupce ředitele CIA pro plánování Richard Bissell o vražedných plánech věděl a souhlasil s nimi. Také ředitel CIA Allen Dulles byl informován. To je jisté. Na úrovni nad Bissellem a Dullesem nesli politickou odpovědnost prezident Eisenhauer a Kennedy. Nějaký písemný rozkaz k vraždě však

žádný z nich nikdy nepodepsal. Protože toto téma bylo příliš choulostivé, dohadovala se řada věcí toliko ústně, což je pro historiky, jako jsem já, nešťastné, neboť scházejí písemné důkazy. Zůstávají pouhé indicie. Podle Bissella se sice slovu „vražda“ vyhýbali, ale prezidenti se vyjadřovali v opisech typu „nechat Castra zmizet“, „odstranit Castra“ nebo „vyřadit Castra“, u nichž není zcela jasné, zda v sobě obsahovaly také usmrcení.^{127/}

Američtí žurnalisté Hinckle a Turner, kteří se nezákonnou válkou USA proti Kubě zabývali velmi kriticky, jsou přesvědčeni, že prezidenti schválili také vraždy, protože CIA „je relativně poslušným, byť i perverzním nástrojem imperialistického prezidentství“.^{128/} Masová média nepřinášela o vraždách osnovaných CIA žádné zprávy, protože tyto operace byly přísně tajné. Také dnes si mnozí Američané nedokážou představit, že by CIA byla spolu s mafií zapletena do plánování vražd, protože o něčem takovém ještě nikdy neslyšeli.

Kubáncům však tyto vražedné úklady utajeny nezůstaly. Dne 10. října 1961 oznámila Kuba Valnému shromáždění OSN, že Spojené státy osnují spiknutí s cílem zavraždit Fidela Castra a jeho bratra Raúla. Americký velvyslanec v OSN Adlai Stevenson prohlásil, že se jedná o „nepříjemné obvinění“, které je úplně „směšné“, a že Spojené státy „přes mizivou náklonnost, kterou chovaly vůči Fidelu Castrovi a jeho stoupcům, vždy odmítaly vražedné útoky jako prostředek k prosazení svých politických cílů“.^{129/} Také toto byla lež. Je historicky dokázáno, že americké impérium se ve své zahraniční politice nezastavilo ani před vraždou.

Fidel Castro v New Yorku

V září 1960 si OSN připomínala 15. výročí svého vzniku. Tato událost poskytla mnoha státníkům příležitost pro setkání na půdě Valného shromáždění. Do USA se dostavil také Castro a jeho cesta se stala jedinečným spektáklem. Z nařízení americké vlády měly všechny hotely na Manhattanu instrukci nepronajímat početné kubánské delegaci žádné pokoje. Vedení luxusního hotelu Shelbourne, nacházejícího se v blízkosti sídla OSN, požadovalo od Kubánců platbu předem. Kubánci se cítili uraženi a Castro, oděný v olivově zelené polní uniformě, protestoval u švédského generálního tajemníka Daga Hammarskjölda, který mu poté nabídl vlastní ubytovací kapacity. Castro měl ovšem jiné plány a využil situace k rozsáhlé propagandistické akci. Poslal celou delegaci do nuzného hotelu Theresa v Harlemu – mezi masu Afroameričanů, kteří to oslavovali jako symbolický akt. Castro tak nalezl skupinu obyvatel, sympatizující s jeho myšlenkou boje proti utlačovatelům.

Dne 20. září 1960 skýtal hotel Theresa v Harlemu obrázek, který americký novinář Tad Szulc přílehavě označil za „jedno z nejnepravděpodobnějších setkání v poválečných letech“.^{130/} Sovětský vůdce Nikita Chruščov, který rovněž dorazil na oslavy výročí vzniku OSN, se objímal s Castrem ve vstupních dveřích hotelu Theresa. Bylo to jejich první setkání. Dalšími prominentními státníky, kteří se vypravili do Harlemu uvítat Castra, byli Abdel Násir z Egypta a Džaváharlal Nehru z Indie.

Dne 26. září 1960 promluvil Castro na Valném shromáždění OSN. Ujišťoval delegáty, že „učiní vše, co bude v jeho silách, aby se vyjádřil stručně“ – a potom hovořil pět hodin o tzv. kubánském problému. Prohlásil, že „někteří jsou o něm možná dobře informováni a jiní naopak méně – to závisí na zdrojích informací, ale pro svět jako celek je kubánský problém zcela bezpochyby situací, vzniklou teprve v posledních dvou letech“. „Předtím měl svět jen málo

důvodů brát existenci Kuby vůbec na vědomí. Pro mnoho lidí to byl pouhý přívěsek Spojených států.^{131/}

Podobně jako v mnoha jiných svých projevech, soustředil se kubánský prezident i nyní na ekonomickou nespravedlnost. „Když Batista s pomocí amerických tanků ovládal zemi, ve které trpělo 95 % dětí nemocemi způsobovanými parazity, tak žádný ‚kubánský problém‘ neexistoval. Kubánský problém vznikl teprve tehdy, když nová vláda započala se zestátňováním a dostala se tím do konfliktu s mocenskými zájmy Spojených států.“ Castro tvrdil, že pozemková reforma je jedinou cestou k vyřešení problémů zoufalých chudých rolníků. Jediným způsobem odškodnění amerických vlastníků je poskytnout odškodnění, odložené o dvacet let se 4,5% úrokem. „Jak bychom mohli platit za půdu v dolarech? Jak bychom mohli tyto platby okamžitě realizovat?“ To je zcela nemožné, ospravedlňoval se Castro.

Kubánský prezident zmínil ve svém dlouhém projevu rovněž negativní důsledky zkrácení cukerní kvóty a útoky zápalnými bombami. „Jednou odpoledne přiletělo ze severu letadlo, prolétlo nad cukrovarem a shodilo jednu bombu. To byla pro nás neznámá a neobvyklá událost.“ Castro prohlásil, že Kubánci dokázali sledovat stopy letounu zpátky do Spojených států. „Mnozí obyčejní lidé, malí lidé naší země, viděli svůj majetek, který je nyní skutečně jejich majetkem, zničený, spálený a zpusťšený neustálými nemilosrdnými bombovými útoky pirátských letadel,“ kritizoval Castro.

Ve svém projevu dále zdůraznil, že Kuba to s osvobozením myslí vážně a že „nemůže být politické nezávislosti bez ekonomické nezávislosti“. Prohlásil, že masová média prezentují konflikt naprosto falešně. Je třeba „myslet samostatně“ a ne tak, „jak to prezentují *United Press* nebo *Associated Press*“, nabádal Castro světové politiky shromážděné v New Yorku. Ostře kritizoval rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN předat řešení kubánských potíží Organizaci amerických států. „Podle všeho se vycházelo z toho, že bude snadnější získat automaticky většinu na půdě OAS, lze však stěží pochopit proč, neboť také zde, v OSN, se obvykle podařilo automaticky dosáhnout většiny. Při veškerém respektu vůči této organizaci musím říci, že náš lid, kubánský lid, se v mnohém poučil,“ prohlásil Castro. Kuba očividně ztratila naději, že se od světové mírové organizace dočká ochrany nebo pomoci.

Vylodění v Zátocě svíní 15. dubna 1961

Kubánská revoluce byla právě pouhý rok stará, když Eisenhowerova administrativa zahájila přípravy k invazi na Kubu a svržení Castrova režimu. Taková invaze byla, přirozeně, nezákonná a odporující zásadám Charty OSN. Americké impérium se tím ovšem nezatežovalo. Washington to viděl tak, že Castro je pro politickou a hospodářskou nadvládu USA výzvou. Dne 17. března 1960 vyslovil prezident Eisenhower souhlas s doporučením CIA a nařídil zahájit v prostředí kubánských exulantů na Floridě nábor, organizování, vstrojování, výcvik a financování ozbrojených jednotek.^{132/}

Prezident Eisenhower a viceprezident Nixon považovali za důležité, aby existence této americké armády zůstala utajena. Vojenský výcvik kubánských exulantů z toho důvodu probíhal na území Guatemaly. Americké letouny bez imatrikulačních označení nabíraly kubánské exulanty na opuštěném letišti Opa-Locka v Miami a přepravovaly je na tajné vojenské letiště v Guatemale. První emigranti, kteří tam v létě 1960 dorazili, si museli sami vybudovat tábor ve

vulkanické pustině 1500 metrů nad mořem. Peníze, zbraně a instruktory dodávaly Spojené státy. V srpnu 1960 schválil prezident Eisenhower na tento účel rozpočet ve výši 13 miliard dolarů.^{133/}

Netrvalo ale dlouho, a prezident Castro byl svou zpravodajskou službou o budování tajné americké armády v Guatemale informován. Kubánská otázka se tak znovu ocitla na pořadu jednání OSN a kubánský ministr zahraničních věcí Raúl Roa žádal světovou mírovou organizaci, aby vyšetřila, zda USA skutečně připravují invazi. Americký velvyslanec James Jeremiah Wadsworth však se vši rozhodností odmítl Roovy domněnky jako „monstrózní zkreslení a absolutní nepravdy“. Touto lží se mu podařilo utajit přípravy invaze před ostatními členskými státy OSN.^{134/}

USA požadovaly, aby se o záležitosti nediskutovalo na plenárním zasedání, nýbrž aby byla předána politickému výboru Valného shromáždění, kde by zůstala kvůli přeplněnému jednacímu programu ležet. Washington slavil s touto taktikou úspěch. Valné shromáždění rozhodlo 1. listopadu 1960 poměrem hlasů 45:29 při 18 absencích, že o žádosti Kuby, podporované také Sovětským svazem, nebude diskutováno v plénu. A to i přesto, že velvyslanec Barmy a pozdější generální tajemník OSN Sithu U Thant připomínal, že problém zasluhuje „nejvážnější projednání“ a nesmí být v žádném případě delegován politickému výboru.^{135/}

Velvyslanec Sovětského svazu v OSN Valerian Zorin byl velice rozezlen a ve svém vystoupení se vyslovil se vši ostrostí proti přesunutí kauzy na politický výbor, protože existují jasné důkazy o blížící se invazi. Zdůraznil, že Moskva bere obavy Kuby vážně, a citoval z Chruščovova poselství Kubě: „Váš boj měl až dosud, má dnes a bude mít i v budoucnu naši podporu.“ Tím se Havana, podobně jako Berlín, stala jedním z nejnebezpečnějších ohnisek studené války, v nichž si supervelmoci USA a Sovětský svaz stanuly tváří v tvář. S odkazem na vzájemné jaderné odstrašení varoval Zorin, že „s moderními prostředky vedení války mohou být i ty nejvzdálenější body na Zemi zasaženy v řádu minut“. Všem přítomným bylo jasné, že je tím míněno nasazení raket, jimiž USA i Sovětský svaz disponovaly. Právě proto, že takové nebezpečí mezinárodní eskalace existovalo, musela být žádost Kuby v OSN bezpodmínečně projednána. Neboť Zorin měl ve svém nabádání pravdu: „Je zcela jednoznačně jasné, že každý lokální konflikt se může kdykoli vyvinout ve velkou válku.“^{136/}

Poté, co se Kuba ze strany OSN znovu nedočkala žádné pomoci, nařídil Fidel Castro mobilizaci na obranu proti očekávané invazi. Tisíce kubánských milicionářů byly povolány do zbraně a zaujímaly od listopadu 1960 postavení v různých částech Havany i jejím okolí. Nemocnice obdržely rozkaz připravit rezervní lůžka a pohotovostní zásoby materiálu k ošetřování raněných.^{137/}

Zatímco se Kubánci připravovali na invazi a CIA cvičila v horách Guatemaly svou tajnou armádu, probíhala ve Washingtonu kampaň před prezidentskými volbami. Republikán Dwight Eisenhower zastával úřad osm let a jeho prezidentství se chýlilo ke konci. Republikánským kandidátem byl úřadující viceprezident Richard Nixon a jeho protivníkem a vyzyvatelem se stal demokratický senátor John F. Kennedy. Ve volebním boji hrála, pochopitelně, určitou roli také kubánská otázka. Nixon, jako aktivní člen dosavadní administrativy, byl o tajných invazních plánech informován, zatímco Kennedy o nich nevěděl zhora nic.

Kennedy přitom vystupoval ve vztahu vůči této problematice ještě agresivněji než Nixon a explicitně požadoval svržení Fidela Castra. Prohlašoval, že je třeba podporovat kubánské „bojovníky za svobodu“ a vybudovat tak frontu Castrových protivníků. USA měly „posilovat demokratické proticastrovské síly, nezávislé na Batistovi, a to jak v exilu, tak i na samotné Kubě“, protože tyto „by mohly přinést naději na svržení Castra“.^{138/} Kennedy tvrdil, že

Eisenhowerova administrativa pro Castrovo odstranění neudělala dost. Nixon, který později ve své knize *My Six Crises* (Mých šest krizí) napsal, že „tajný výcvik kubánských exulantů“ CIA „vycházel v podstatných částech z mého úsilí“, byl bez sebe vzteky.^{139/} Na veřejnosti se však pochopitelně nemohl o existenci supertajné armády CIA, která se již cvičila v Guatemale, zatímco ve Washingtonu probíhal volební boj, zmínit ani slovem.

Jestřáb Nixon se za této situace rozhodl vystupovat jako holubice. Ve čtvrté a poslední televizní debatě s Kennedym předvedl mistrovskou ukázkou pokrytectví. „Jsem přesvědčen, že politika a návrhy senátora Kennedyho, týkající se postoje vůči Castrovu režimu, jsou pravděpodobně těmi nejnebezpečnějšími a nejnezodpovědnějšími návrhy, s jakými v průběhu předvolebních debat přišel,“ prohlásil Nixon. „Jeho návrhy vycházejí z toho, že vláda Spojených států by měla poskytnout pomoc kubánským exulantům a opozičním silám na Kubě jen proto, že jsou proti Batistovi. Podívejme se už jednou na to, co to znamená. S Latinskou Amerikou máme pět smluv včetně smlouvy z Bogoty z roku 1948 o vytvoření Organizace amerických států. V těchto dokumentech jsme se zavázali, že nebudeme zasahovat do vnitřních záležitostí žádné americké země, a tyto země se stejným způsobem zavázaly k témuž.“

Nixon studoval práva, a tudíž znal zásady mezinárodní politiky včetně Charty OSN, kterou citoval, zatímco s tajnou armádou cvičenou v Guatemale současně připravoval její porušení: „Charta Organizace spojených národů, její preambule, článek I a článek II stanovují, že nesmí dojít k vměšování jednoho státu do vnitřních záležitostí jiného státu,“ konstatoval správně Nixon. „Teď nevím, co senátor Kennedy navrhuje, když říká, že bychom měli pomáhat těm, kdo bojují proti Castrovu režimu na Kubě i jinde. S jistotou však vím, že pokud bychom se těmito návrhy řídili, ztratili bychom všechny naše přátele v Latinské Americe, byli bychom pravděpodobně odsouzeni na půdě OSN a nedosáhli bychom našich cílů. A vím také ještě něco. Bylo by to otevřené pozvání panu Chruščovovi, aby vstoupil do Latinské Ameriky a zatáhl nás do občanské války nebo něčeho ještě horšího.“^{140/}

Nixon měl pravdu v tom, že americká invaze na Kubu by mohla vést k zásahu Sovětů, a to se také později skutečně stalo. Naprosto se však mýlil v názoru, že by se Spojené státy dočkaly odsouzení v OSN. Možná to myslel takto: „Spojené státy by byly odsouzeny v OSN, kdyby Radu bezpečnosti poctivě seznámily se všemi fakty,“ což ovšem neučinily. Přesvědčit se nenechali ani televizní diváci. Nixon prohrál volby a charismatický, dobře vypadající Kennedy vstoupil v lednu 1961 do Bílého domu jako nový prezident.

Kubánci průběh volebního boje pozorně sledovali a nebyli potěšeni tím, že Kennedy vyzval ke svržení Fidela Castra. Kuba se proto znovu obrátila na Radu bezpečnosti OSN dopisem, obsahujícím tvrzení, že „vláda Spojených států ... se podle všeho během několika málo hodin dopustí přímé agrese proti vládě a lidu Kuby“.^{141/}

Rada bezpečnosti OSN promptně reagovala a uskutečnila 4. a 5. ledna 1961 dvoudenní zasedání k projednání kubánského problému. Ministr zahraničních věcí Roa znovu přednesl výtky vůči Spojeným státům. Obvinění byla v principu stejná jako dříve. Roa je však nyní přednesl s větším důrazem a podpořil je dalšími argumenty včetně fotokopií, fotografií, časových údajů, jmen a míst, představujícími důkazy pro jeho tvrzení. Ekvádor a Chile předložily návrh rezoluce, vyzývající USA a Kubu, aby své spory řešily mírovými prostředky. Tato rezoluce byla však členskými státy NATO – USA, Velkou Británií a Francií – odmítnuta, a k jejímu odhlasování proto nedošlo. Rada bezpečnosti OSN se také tentokrát rozhodla nic nepodniknout.^{142/}

Ze zpětného pohledu vzato se člověk může ptát, zda ministr zahraničních věcí Roa nemohl svou obžalobu ještě lépe podepřít ověřitelnými fakty. Oficiální záznamy OSN však dokazují, že právě to kubánský politik učinil. Uvedl, že ve středisku na rohu 17. ulice a bulváru Biscayne v Miami se veřejně provádí nábor kubánských exulantů. Předložil jména a osobní data mužů, kteří byli přepraveni do Guatemaly, a lokalizoval výcvikové tábory na Floridě, v Guatemale, Nicaragui a na Swan Islands. Prohlásil, že guatemalský poručík Eduardo Chacon potvrdil, že USA vycvičily v Guatemale 12 000 mužů. Roa dále uvedl, že žoldněřům v táborech vyplácí CIA týdně 25 dolarů a dalších 275 dolarů jejich rodinám. Předložil i fotokopii jedné výplatnice. Zdůraznil, že Eisenhower 2. prosince podepsal úvěr ve výši jednoho miliónu dolarů pro takzvané „kubánské uprchlíky“ – tedy pro kubánské exulanty, kteří nyní jako žoldněři CIA připravují invazi. Poukázal na to, že na Park Avenue číslo 225 v New Yorku se nachází sídlo „Mezinárodního záchranného výboru“, disponujícího více než miliónem dolarů určeným pro „antikomunistické bojovníky na Kubě“. Zmínil se také o tom, že na boj proti Kubě štědře přispívají společnosti Texaco, Esso, United Fruit, CIA a další subjekty. Prohlásil, že ředitel CIA Allen Dulles vypracoval plán invaze, a přestože její zahájení bylo několikrát odloženo, nyní bezprostředně hrozí.^{143/}

Na základě dlouhého a podrobného seznamu obvinění by se dalo očekávat, že Rada bezpečnosti OSN přinejmenším zavede vyšetřování, aby přezkoumala, zda jsou předložené údaje pravdivé nebo falešné. Ani to se však nestalo – OSN naprosto selhala. Jak se americkému velvyslanci Wadsworthovi podařilo obvinění vyvrátit? Odpověď je jednoduchá – vůbec to neudělal. Prohlásil prostě paušálně, že se Kubáncům nedá věřit a jejich obvinění jsou „nicotná, bezdůvodná, falešná a podvodná“. „Při pokusu o detailní vyvrácení všech těchto obvinění by bylo třeba postupovat bod po bodu a člověk by si připadal jako Alenka v říši divů,“ řekl americký velvyslanec Wadsworth pohrdavě.^{144/}

Jen velvyslanec Sovětského svazu Zorin znovu vehementně protestoval. „Pokud Rada bezpečnosti OSN na obranu Kuby nic nepodnikne, nepodnikne žádné kroky, aby zabránila agresii USA proti Kubě, a pokud k tomuto přepadení přese všechno dojde, nezůstane Kuba, samozřejmě, osamocena.“ Na členské státy NATO – Francii a Velkou Británii – neučinilo toto prohlášení žádný dojem. Nepřály si žádné vyšetřování záležitosti a přiklonily se na stranu USA. Americký velvyslanec Wadsworth prohlásil: „Doufáme, že kubánská vláda po třech marných pokusech o získání podpory Spojených národů ... nyní konečně pochopí, že taková taktika nemůže Spojené státy ovlivnit.“^{145/}

Poté, co Kennedy 9. listopadu 1960 zvítězil ve volbách, byl 17. listopadu – tedy ještě před nástupem do Bílého domu – ředitelem CIA Allenem Dullem a pracovníkem CIA Richardem Bissellem, odpovídajícím za tajné operace, poprvé informován o kubánské armádě budované Spojenými státy na území Guatemaly. Při jednom z dalších setkání o několik dnů později Kennedy, který byl dalek toho, aby se nad plánovanou nezákonnou válkou rozhořčoval, „pozorně naslouchal a nařídil Dullesovi pokračovat v práci“.^{146/}

Existence táborů v Guatemale mezitím pro bdělé pozorovatele už dlouho nebyla žádným tajemstvím. Hromadné sdělovací prostředky však v předvečer invaze v Zátocě sviní úplně selhaly. Teprve o mnoho let později vešlo ve známost, že tajná služba CIA infiltrovala do masových médií a prostřednictvím svých důvěrníků potlačila zveřejňování nežádoucích zpráv. „Seznam žurnalistů z důležitých médií, kteří spolupracovali s CIA, by byl skutečným ‚Kdo je kdo‘ v americkém mediálním průmyslu,“ prohlásil Howard Hunt, který v letech 1949–1970 pracoval pro CIA. „Pocházeli z ABC, NBC, The Associated Press, UPI, Reuters, Zeitungen,

Newsweek a jiných.“ Protože CIA nařídila, že se o chystané invazi nesmí referovat, neobjevilo se toto téma v novinách ani v televizi a internet tehdy ještě neexistoval.^{147/}

Společenství kubánských exulantů v Miami se požadavkem CIA na přísné utajení operace necítilo vázano. V tomto prostředí se vzrušeně a bez zábrán tlachalo o nadcházející invazi. Ramiro Valdés z kubánské rozvědky prohlásil: „Kontrarevoluční bandy jsme účinně infiltrovali.“ Kuba tak mohla přípravy invaze sledovat krok za krokem – od Miami až po výcvikové tábory v Guatemale. „Bylo to veřejným tajemstvím.“^{148/}

Přestože úkolem parlamentu je dohlížet na vládu, o chystanou nezákonnou válku proti Kubě, představující naprosto jednoznačné porušení Charty OSN, se zajímalo jen málo amerických senátorů. „Poskytovat této akci skrytou podporu je dílem pokrytectví a cynismu, z nichž USA v OSN i jinde neustále obviňují Sovětský svaz,“ protestoval demokratický senátor William Fulbright z Arkansasu, jeden z mála odvážných poslanců. „Tato výtka nesměruje proti zbytku světa, nýbrž proti našemu vlastnímu svědomí.“ Avšak Fulbright pro svůj postoj nenalezl v legislativě většinovou podporu.^{149/}

Obyvatelstvo bylo uklidňováno lžemi politiků, rozšiřovanými v médiích. Čtyři dny před útokem, 11. dubna 1961, byl prezident Kennedy na pravidelné týdenní tiskové konferenci dotázán na invazi proti Kubě. Odpověděl, že „k intervenci amerických ozbrojených sil na Kubě v žádném případě nedojde“. Jeden z komentátorů to později označil za „vynikající ukázkou klamání“, protože invazi neměli provést američtí vojáci, nýbrž americkými vojáky cvičení kubánští exulanti.^{150/}

Allen Dulles a Richard Bissell z CIA ujišťovali mladého prezidenta, že tajná operace proběhne právě tak dobře jako svržení guatemalského prezidenta Arbenze v roce 1954. Poté, co také členové Spojeného výboru náčelníků štábů a ministr obrany Robert McNamara schválili vojenskou stránku a ministr zahraničí Dean Rusk politické aspekty operace, dal Kennedy svůj souhlas.^{151/}

Nákladními auty bylo dopraveno z guatemalských hor na pobřeží Nicaraguy 1400 kubánských exulantů. Když se nalodovali, nicaragujský diktátor generál Luis Somoza jim kynul a volal: „Přineste mi chomáč chlupů z Castrova plnovousu.“ Z iniciativy několika zasvěcenců CIA došlo náhle v New Yorku ke zvýšení kursů kubánského cukru. Předpokládalo se, že se bude brzy znovu prodávat v USA. Když se invazní brigáda nalodovala na pobřeží, ceny výrazně stouply.^{152/}

Útok byl zahájen v sobotu 15. dubna 1961 bombardováním Kuby. Zatímco invazní loďstvo se ještě nacházelo na moři, startovaly z Nicaraguy bombardéry B-26, řízené piloty placenými CIA. Tyto stroje začaly bombardovat kubánská letiště. Podle zásady „utajení amerického rukopisu“ nesly tyto letouny falešné poznávací znaky. Na spodní straně křídel měly namalovány kubánské vlajky a na zádi písmena „FAR“ (Fuerzas Armadas Revolucionarias) – zkratku kubánských ozbrojených sil. Castro, který invazi velkého souseda již dlouho očekával, byl na ni připraven. Když padaly bomby, prohlásil klidně: „To je agrese.“^{153/}

Americký ministr zahraničních věcí Dean Rusk byl na tiskové konferenci 17. dubna 1961 dotázán, zda mají USA s probíhajícím bombardováním Kuby a invazí něco společného. Rusk se pokusil zmást veřejnost lží, když prohlásil: „Americký lid má právo vědět, zda zasahujeme na Kubě, nebo jestli to máme do budoucna v úmyslu. Odpověď na tuto otázku zní: ‚Ne.‘ To, co se děje na Kubě, si musí rozhodnout kubánský lid sám.“^{154/}

Po bombardování následovala invaze pozemních jednotek, která však skončila úplnou katastrofou kubánských exulantů a vynikajícím vítězstvím Castra. Když se invazní jednotky v pondělí 17. dubna brodily mořem k pláži v Zátocě sviní, byly okamžitě odhaleny kubánskými

vojsky a ocitly se pod palbou. Moment překvapení byl ztracen. Protože bombardérům B-26 v žoldu CIA se nepodařilo zničit všechny stroje Castrova malého letectva, dokázal jeden kubánský letoun *Sea Fury* odstartovat. Vznesl se do kubánského vzdušného prostoru a potopil u pobřeží transportní loď přepravující pro invazní jednotky munici na příštích deset dnů. V důsledku toho neměli útočníci žádné zásoby.

Castrovy jednotky byly podstatně silnější a efektivnější, než CIA očekávala. Přesvědčení CIA o tom, že kubánský lid je nespokojen s revolucí a připojí se k invazi vnitřním povstáním, se ukázalo jako chybný odhad. Útočníci byli ztraceni. Prozatímní kubánská vláda, sestavená CIA a čekající v domácím vězení v dřevěném domku poblíž letiště na okraji Miami, k letu na Kubu nikdy neodstartovala. Ve středu odpoledne, 72 hodin poté, co se nohama poprvé dotkly kubánské půdy, byly invazní jednotky poraženy. Kdyby bývala měla invaze úspěšný průběh, dopravila by CIA prozatímní vládu z Miami do Zátoky sviní. Tato vláda by následně požádala USA o vojenskou pomoc. Castro řekl po odražení invaze jednomu novináři: „Pro nás bylo naléhavou politickou nutností vyhnat je co možná nejrychleji, aby nestačili nasadit do hry žádnou vládu.“^{155/}

Pro Kennedyho bylo důležité, aby nebyl odhalen podíl USA a aby se invaze nezúčastnil žádný Američan. Díky historickému výzkumu dnes víme, že oba první útočníci, kteří se vylodili na pobřeží Kuby byli – proti Kennedyho rozkazu – Američané. Když se stalo zřejmým, že Castro pokus o invazi rozdrtil, byl to samotný Kennedy, jenž nařídil přímý zásah amerického letectva. Ve středu ráno, kdy americké torpédoborce pátraly u pobřeží po přeživších, vyslal Kennedy šest amerických letounů bez poznávacích znaků z letadlové lodě *Essex* s úkolem poskytnout doprovod bombardérům B-26, odstartovávším z Nicaraguy k ještě jednomu náletu na Kubu. Kvůli další chybě, vzniklé tentokrát opomenutím rozdílu časových pásem, dosáhly B-26 Kuby o hodinu dříve než Kennedyho „neutrální“ stíhačky, vyslané na jejich ochranu. Bombardéry vletěly bez ochrany do kubánské obranné palby a čtyři z pilotů zahynuli. Castro mohl na nalezených mrtvolách demonstrovat světu, že se Spojené státy na invazi aktivně podílely. Americký rukopis nebylo v daném okamžiku již možno žádnou lží zakrýt.

Dne 21. dubna uspořádal Kennedy tiskovou konferenci a připustil, že se USA podílely na zmařeném pokusu o svržení kubánského režimu. „Já jsem odpovědným v této vládě,“ řekl Kennedy. Následujícího pondělí oznámil Bílý dům: „Prezident Kennedy od začátku prohlašoval, že on, jako prezident, nese výhradní odpovědnost.“^{156/} Historik Richard Walton suše konstatoval: „Je pravda, že Kennedy za tuto blamáž převzal odpovědnost, ale proč také ne? Byla to také jeho blamáž.“^{157/}

Moskva byla rozhněvána. V pondělí 17. dubna, kdy již byly invazní jednotky zapojeny do bojů, zaslal Chruščov Kennedymu diplomatickou nótu. Odsoudil invazi a slíbil Castrovi „veškerou nezbytnou pomoc“.^{158/} Dne 19. dubna Chruščov Kennedyho znovu varoval před vyzbrojováním kubánských exulantů k dalším útokům proti Kubě. Napsal, že taková politika „neodůvodněných akcí je kluzkou a nebezpečnou cestou, která by mohla zavést svět do nové globální války“.^{159/} Nezákonná válka USA proti Kubě vedla k přímé konfrontaci se Sovětským svazem. „Kubánská raketová krize z října 1962,“ napsal historik Tad Szulc, „byla historicky nevyhnutelným důsledkem událostí, které se odehrály v Zátocě sviní.“^{160/}

Organizace spojených národů v průběhu invaze selhává

V prvním článku Charty OSN stojí, že Organizace spojených národů byla založena, aby „zachovala mezinárodní mír a bezpečnost a prosadila účinná kolektivní opatření k eliminaci hrozeb, ohrožujících mír“.^{161/} Když ale USA v roce 1961 vedly nezákonnou válku proti Kubě, Organizace spojených národů naprosto selhala.

Kubánský ministr zahraničních věcí Raúl Roa prohlásil v sobotu 15. dubna 1961 před Politickým výborem – jedním z výborů Valného shromáždění OSN, že bombardéry B-26 právě útočí na Havanu, San Antonio a Santiago de Cuba a že již bylo zabito sedm lidí. Řekl, že Kuba očekává také útok pozemních jednotek a že bezprostředně hrozí invaze, vycházející z území Guatemaly. Americký velvyslanec v OSN Adlai Stevenson však licoměrně ujišťoval, že USA se na této nezákonné válce nepodílejí a on musí kubánská obvinění „několika fakty“ odmítnout. Tvrdil s vážnou tváří, že kubánští piloti, kteří údajně dezertovali z Castroových ozbrojených sil, před opuštěním své rodné země tuto ještě zasypali bombami. To bylo odvážné tvrzení. Aby je doložil, ukázal Stevenson snímek jednoho z letounů a poukázal na jasně viditelné poznávací znaky na zádi, svědčící o příslušnosti stroje ke kubánskému letectvu. Prohlásil, že z toho důvodu se zcela jednoznačně jedná o vnitrokubánskou záležitost.^{162/}

Protože CIA věděla, že bombardování Kuby není možné udržet v tajnosti, více či méně pečlivě předem připravila podklady pro lež, prezentovanou nyní Stevensonem. Americké letouny, použité k bombardování Kuby, byly opatřeny falešnými poznávacími znaky. Na spodní straně křídel bombardovacích letounů B-26 byla namalována kubánská vlajka a na zádi zmíněná již zkratka „FAR“.^{163/}

Aby si zástupci tisku mohli letouny s falešnými poznávacími znaky vyfotografovat, bylo v sobotu 15. dubna na floridské letecké základně Key West v časných ranních hodinách zinscenováno „nouzové přistání“ jednoho bombardéru B-26, jež mělo podpořit lživou konstrukci CIA. O několik minut později se show opakovala s dalším letounem B-26, tentokrát na mezinárodním letišti v Miami. Piloti okamžitě zmizeli za zavřenými dveřmi, neboť se v žádném případě nejednalo o příslušníky kubánského letectva. Zástupci tisku si však mohli zaparkované stroje podle libosti vyfotografovat. Tyto zmanipulované snímky předložil téhož odpoledne velvyslanec Stevenson zástupcům ostatních zemí v OSN. Mírová organizace OSN, jejíž činnost byla takto nestydatým způsobem záměrně sabotována, nemohla, přirozeně, fungovat.

Někteří zvláště pozorní novináři na Floridě nicméně poznali, že byli oklamáni, protože letoun B-26 měl špičku trupu z plexiskla, zatímco nos skutečných kubánských strojů tohoto typu byl neprůhledný. Lživá konstrukce CIA se začala otřásat v základech. Ruský velvyslanec v OSN Zorin americkému tvrzení také nevěřil. Požadoval, aby OSN podnikla neodkladná opatření a varoval: „Nesmí se zapomínat na to ... že Kuba má ve světě mnohé přátele, kteří jsou připraveni přispěchat jí na pomoc, mezi nimi v neposlední řadě Sovětský svaz.“ Poté se všichni velvyslanci v OSN rozjeli na víkend s usnesením, že se k projednávání záležitosti vrátí následující týden.^{164/}

Když se velvyslanci v pondělí 17. dubna znovu sešli v sídle OSN v New Yorku, prohlásil kubánský ministr zahraničních věcí Raúl Roa, že jeho země je nyní přepadena, a sice „žoldnéřskými jednotkami, organizovanými, financovanými a vyzbrojovanými vládou Spojených států a vyplouvajícími z Guatemaly a Floridy“. Roa vypočítal řadu případů, kdy Kuba v uplynulých letech marně žádala OSN o pomoc. „Aktuální případ“ označil za „rozhodující zkoušku pro Spojené národy“.^{165/}

Americký velvyslanec Adlai Stevenson Roova konstatování nečestně odmítl jako „totálně falešná. Spojené státy se proti Kubě nedopustily žádné agrese“.^{166/} To byla záměrná lež, protože

Stevenson byl o probíhající nezákonné válce USA informován. Prezident Kennedy byl „znepokojen možností zásahu OSN do kubánské operace“, a vyslal proto již 8. dubna 1961 do New Yorku Arthura Schlesingera a pracovníka CIA Traceyho Barnese, kteří Stevensona o chystané invazi na Kubu informovali v obsáhlém rozhovoru.^{167/}

Protože postupem času vycházelo najevo o nezákonné válce USA proti Kubě stále více podrobností, hrozilo, že se nálada členských zemí OSN změní. Velvyslanec Camara z Guineje prohlásil, že jeho delegace „si vzpomíná na vlastní zkušenosti jako oběti kolonialismu, a je proto připravena podpořit každé opatření, které by mohlo přispět k ukončení vnější agrese“. Zdůraznil, že Spojené národy „nesmějí zůstat neutrální“.^{168/} Kriticky se k věci vyjadřovali především zástupci členských států Moskvou ovládané organizace Varšavské smlouvy. Rumunský velvyslanec Silviu Brucan prohlásil s přímým odkazem na Guatemalu, že „Spojené národy v roce 1954 porušily své povinnosti ... a pokud by je nyní ve vztahu ke stížnosti Kubu porušily znovu, pak by na sebe tato organizace i každá její členská země vzala těžkou odpovědnost“.^{169/}

Zástupce Ukrajinské sovětské socialistické republiky, velvyslanec Palamarčuk, hovořil o „aktu provokace, pro který nemůže existovat žádné ospravedlnění“ a odsoudil „agresivní politiku Spojených států vůči Kubě“.^{170/} Velvyslanec Čobanov z Bulharska prohlásil, že „Spojené státy jsou vinné“.^{171/} Pan Nosek z Československa konstatoval, že nyní „existují nezvratné důkazy, že Spojené státy zosnovaly akt agrese proti Kubě“.^{172/} Zástupce SSSR Zorin konstatoval, že „sled událostí je přesně stejný jako v roce 1954, kdy USA organizovaly invazi do Guatemaly“, a naléhal na provedení „okamžitých opatření“.^{173/} Zorin řekl jasně, že OSN nyní musí jednat „a pokud nebude, pak se může kubánský lid spolehnout na ochranu ze strany svých opravdových přátel“.^{174/}

Také zástupci jiných zemí se k nezákonné válce USA stavěli velmi kriticky. Velvyslanec Mišo Pavičević z Jugoslávie jasně a zřetelně prohlásil, že „invaze proti Kubě je těžkým porušením litery a ducha Charty Organizace spojených národů“.^{175/} Velvyslanec Ly tlumočil „pobouření vlády a lidu Mali nad agresí proti Kubě, uskutečněnou kontrarevolučními silami s mohutnou podporou“. Současně shledal „alarmujícím“, že Sovětský svaz přislíbil Kubě „bezpodmínečnou pomoc“, a poukázal tak na nebezpečí konfrontace mezi supervelmocemi.^{176/} Také velvyslanec Pačaći z Iráku podpořil Kubu, „jejíž problémy a snahy jsou identické“ s problémy a snahami jeho země. Naléhal na provedení „efektivních opatření“ a neobyčejně jasným způsobem deklaroval, že od těch, kdo stojí za invazí, by bylo mnohem slušnější, „kdyby otevřeně řekli, že se rozhodli svrhnout Castra“.^{177/}

V tomto momentu dramatické diskuse přišel kubánský ministr zahraničních věcí Roa s informací, že byl donucen k přistání jeden z amerických letounů. Pilot se jmenoval Leo Francis Berliss a měl u sebe nejen pilotní průkaz, ale i kartu sociálního pojištění a řidičský průkaz, jakož i dokumenty, týkající se invaze.^{178/} Nepálský zástupce velvyslanec Shaha varoval: „To, co se nyní děje na Kubě, se může stát v každé menší zemi, pokud se Organizace spojených národů nedokáže prosadit jako účinný nástroj k řešení situace tohoto druhu.“ Prohlásil jasně, že „aktivní účast nějakého cizího státu na kontrarevoluci nesmí být dovolena“.^{179/} Pozdější generální tajemník Organizace spojených národů U Thant jakožto zástupce Barmy zdůraznil, že „existují obsáhlé důkazy o tom, že do rozšíření konfliktu jsou zapojeny zahraniční síly“.^{180/} Pan Subasinghe z Cejlonu podotkl, že obavy, že by Kuba mohla být napadena, byly vývojem událostí potvrzeny. Dodal, že tento případ „potvrdil obavy mnoha menších a slabších členských států OSN“, a požadoval „rozhodné kroky“ ze strany Organizace spojených národů.^{181/}

Zástupci latinskoamerických států, nacházející se pod silným vlivem USA, však argumentovali úplně jinak. Ekvádorský zástupce pan Benites Vinueza prohlásil krveprolití na Kubě za „občanskou válku“.^{182/} Pan Schweitzer prohlásil, že „chilská delegace věří v upřímnost odpovědných činitelů USA, dementujících účast USA v probíhající občanské válce“.^{183/} Velvyslanec Amadeo řekl, že Argentina „nemá žádný důvod pochybovat o upřímnosti Spojených států“.^{184/} Velvyslanec Umana Bernal prohlásil, že Kolumbie stojí „na straně USA ... pevně rozhodnuta setrvat v táboře demokracie a západní křesťanské civilizace“.^{185/} Guatemala, která sloužila jako výcvikový tábor invazních jednotek, popřela veškerou odpovědnost a její velvyslanec Alejos vystoupil s následující lží: „Ozbrojené síly, které se vylodily na Kubě, nebyly vycvičeny v Guatemale a nevyrazily z guatemalského území. Guatemala nikdy nedovolila a nikdy nedovolí, aby bylo jejího území zneužito k organizování agresivních akcí proti sesterským americkým republikám.“^{186/} Když se na půdě OSN takto drze a záměrně lhalo, nemohla světová mírová organizace pochopitelně fungovat.

Evropské členské země NATO se postavily na stranu USA a kritiky nezákonné války se zdržely. Velvyslanec Ortona z Itálie pateticky prohlásil, že „vývoj událostí dokazuje, že Spojené státy udělaly přesně to, že se vystříhaly vměšování. Tato zdrženlivost je ... pozoruhodná“.^{187/} Sir Patrick Dean, velvyslanec členské země NATO Velké Británie, prohlásil, že „podle zkušeností, které má vláda Spojeného království, se lze na slovo Spojených států spolehnout“.^{188/} Muž, který zastupoval Čínu, označil kubánskou stížnost za „nicotnou“. Velvyslanec Liu pochválil USA a řekl: „Spojené státy se vždy snažily posouvat vpřed hospodářský vývoj a demokracii na celém světě.“^{189/} Americký velvyslanec Adlai Stevenson – takřikajíc hlavní obžalovaný v „soudní síni světového mínění“ – hovořil málo a trval lživě na tom, že USA nemají s touto válkou nic společného: „Nejlepším důkazem, že Spojené státy nemohou být do těchto machinací zapleteny, je skutečnost, že tyto akce se až dosud minuly svým cílem,“ poznamenal Stevenson chladně.^{190/}

Lži, které prezentoval na půdě OSN, Stevensonovi dodaly. „Kvůli absurditě kubánské záležitosti jsem na týden onemocněl,“ napsal v květnu 1961 Agnes Meyerové.^{191/} V rozhovoru s Pierrem Salingerem později přiznal, že tato epizoda se stala „nejpotupnějším zážitkem“ jeho kariéry.^{192/} Charles Yost, který Stevensona na plenárním zasedání OSN podporoval, později vzpomínal, že Stevenson „považoval svou věrohodnost a prospěšnost za zničenou“.^{193/}

Přes veškeré bombardování a invazi se dlouhá debata uzavřela a Kuba z ní nic nevytěžila. Rada bezpečnosti OSN se rozhodla mimořádná opatření nepodnikat, neoznačila USA za agresora a nenavrhlá odsuzující rezoluci, kterou by Stevenson zcela bezpochyby vetoval. Organizace spojených národů se omezila na to, že vyzvala všechny členské státy k provádění „mírotvorných akcí, protože na nich závisí rozptýlení panujícího napětí“. To se stalo nejen hořkým zklamáním pro Kubu, nýbrž i porážkou OSN.

Operace „Mongoose“ sabotuje kubánské hospodářství

Prezident Kennedy se po nezdařené invazi v Zátocě sviní nacházel ve stavu zuřivosti. V rozhovoru s Nixonem prohlásil: „Každý z těch čubčích synů – vojenských expertů i příslušníků CIA – mne při posuzování této záležitosti ujišťoval, že operace bude úspěšná.“^{194/} Tajná válka však ztroskotala a všichni, kdo za to nesli odpovědnost, se museli poroučet. Allen Dulles, který zastával osm let funkci ředitele CIA, byl odvolán a nahradil ho John McCone.

Odejít musel také hlavní plánovač CIA – historik Richard Bissell, který stál jak za svržením guatemalského prezidenta Arbenze v roce 1954, tak i za vyloděním v Zátocě svíní.

Ztroskotání invaze v Zátocě svíní však neznamenalo konec tajné války USA proti Kubě. Naopak. Již 4. listopadu 1961 se v Bílém domě konalo další tajné jednání o kubánském problému. Prezidentův bratr Robert Kennedy chtěl Castra i nadále svrhnout. Navrhl „dále vyostřit situaci na ostrově za pomoci špionáže, sabotáží a veřejných nepokojů, které budou prováděny samotnými Kubánci“.^{195/} Generálmajor letectva Edward Lansdale dostal za úkol uvést tuto politiku v život. Lansdale – odborník na vedení tajné války – cvičil ve vši tajnosti na Filipínách jednotky, určené k sabotování místního komunistického hnutí. Poté působil jako poradce francouzských vojsk v jejich válce proti Vietnamcům. K jeho profesi vždy patřily lež, klam a válka. Pro některé badatele byl Lansdale „ošklivým Američanem“.^{196/}

Prezident Kennedy v žádném případě nestál o nějaký další veřejný skandál. Lansdale měl svrhnout Castra tím, že s pomocí sabotáží zničí kubánské hospodářství. Své nezákonné počínání opatřil krycím názvem operace „Mongoose“ – podle savce mangusty. Hlavním stanem operace se stala expozitura CIA v Miami. Patřila tehdy mezi největší střediska CIA na světě, disponovala ročním rozpočtem ve výši více než 50 miliónů dolarů a zaměstnávala přes 300 Američanů. Stanice, skrytá v jižní části pozemku univerzity v Miami, měla více než 100 pronajatých vozidel a provozovala vlastní benzínovou pumpu.^{197/}

Lansdaleovým záměrem bylo zásadně zkomplikovat životní podmínky na Kubě. Věřil, že když bude tamní život těžký, dojde k revoluci a lid Castra svrhne. „Z Kuby se vyváželo mnoho cukru a my jsme do něj přimíchávali větší množství jedů,“ vzpomínal později jeden z pracovníků CIA. Kromě toho docházelo k sabotážím strojového vybavení, prováděným cestou záměny mazadel – také s pomocí jiných států NATO, například Německa a Anglie. „Nechávali jsme naše lidi přimíchávat do mazadel neodhalitelné chemikálie,“ vyprávěl. „Tato mazadla se používala do dieselových motorů, což znamenalo, že se patřičné součástky někdy opotřebovávaly rychleji, než bylo možno opatřit náhradní díly.“ To, co CIA prováděla, se dá nazvat opakem rozvojové pomoci, protože každá taková akce měla za cíl co nejvíce poškodit kubánské hospodářství a zároveň utajit americký podíl na její realizaci. „Přesvědčili jsme jednoho německého výrobce kuličkových ložisek z Frankfurtu, aby připravil zásilku nevycentrovaných ložisek. Musí být řeč o velké sumě peněz, když se podařilo přemluvit továrníka k realizaci takového plánu ... souhlasí také, že jsme učinili nepojízdnými autobusy Leyland, připravené k odeslání z Anglie na Kubu – a to byl velmi citlivý obchod,“ vzpomínal jeden z pracovníků CIA.^{198/}

Mnozí z mužů, kteří prováděli sabotážní akce přímo na Kubě, byli kubánští emigranti naverbovaní CIA ve střediscích na Floridě. V prosinci 1961 vyhodila sabotážní skupina CIA do vzduchu železniční most na Kubě a sledovala, jak se příjíždějící vlak řítí do průrvy. Poté vypálila cukerné silo. Jiné skupiny ničily ropné rafinerie, chemičky a cukrovary. „Obecně vzato to byla pozoruhodně nenápadná operace, držící se stále v požadovaných mezích co možná nejmenší veřejné pozornosti,“ uvedl Lansdale v jednom z hlášení v červenci 1962.^{199/} Útočilo se také na hotely. Dne 24. srpna 1962 doplula šestice mladých Kubánců v žoldu CIA ve člunu na vzdálenost pouhých 200 met-rů od havanského hotelu Blaquita, v němž právě probíhala jakási oslava za účasti českých a ruských vojenských poradců. Útočníci ostřelovali objekt granáty a poté rychle zmizeli.^{200/}

Kubánská strana, stále více frustrovaná nezákonnou válkou USA, se znovu obrátila na OSN a 5. února 1962 vznesla stížnost na půdě Politického výboru Valného shromáždění této organizace. Kubánský velvyslanec Garcia Inchaustegui uvedl, že na útocích proti Kubě se

podílejí sabotéři, placení CIA. Existují pro to důkazy: Reynold Gonzales, Pedro Lopez Peres a Isaias Iglesias Pons byli zajati a vypověděli, že obdrželi od USA výzbroj a plat. „Neměly by se Spojené státy stydět,“ ptal se Inchaustegui, „že vyzbrojují žoldnéřské expedice, cvičí skupiny sabotérů, inscenují pomlouvačné kampaně ... a konají přípravy k jednostranné intervenci – a to všechno pouze za účelem napadení malého, rázného, suverénního a nezávislého ostrova Kuby?“^{201/}

Když však bylo toto téma o několik dnů později projednáváno ve Valném shromáždění OSN, prohlásil zastupující americký velvyslanec Francis Plimpton kubánská obvinění za „bezduvodná“, „nepodložená“, „zcela neprůkazná“, „bezcestná“, „nechutná“, „pomlouvačná“ a „falešná“.^{202/} Svými lžemi Plimpton záměrně sabotoval jednání OSN. Návrh rezoluce, která měla Kubu ochránit, byl odmítnut. „Bylo dosaženo bodu,“ napsal znalec OSN Evan Luard, „v němž žádná rezoluce, která by byť i jen zcela nepřímým způsobem podporovala kubánskou pozici, neměla šanci na přijetí.“^{203/}

Kuba se však nevzdávala a obrátila se 22. února 1962 na Radu bezpečnosti OSN s naléhavou prosbou o vyšetření agresivních akcí CIA. Ani Rada bezpečnosti OSN však Kubě nepomohla a 27. února 1962 se rozhodla o kubánském problému nejednat. Členská země NATO Velká Británie přitom podpořila členskou zemi NATO – Spojené státy. „Tato Rada má být donucena plýtvat časem i silami,“ tvrdil velvyslanec Sir Patrick Dean ze Spojeného království a hlasoval proti projednávání kubánské otázky. Také americký velvyslanec Plimpton byl rozčilen a prohlásil, že Organizace spojených národů „by neměla být neustálým opakováním neodůvodněných a egoistických obvinění zneužívána k propagandistickým účelům a rozvrácena“.^{204/}

Pouze sovětský velvyslanec Platon Morozov prohlásil, že situace je „velice vážná“ a jejímu dalšímu vývoji nelze nečinně přihlížet. „Pokud se týče nás, považujeme za nutné se vším důrazem prohlásit, že ti, kteří připravují invazi proti Kubě, by měli velice jasně vědět, že kubánský lid je ve svém současném boji podporován a bude podporován i nadále. ... Kuba není sama. ... Má mnohé přátele ... mezi nimi i Sovětský svaz.“^{205/}

„Operace ‚Mongoose‘ byla hloupost – akceptuji toto hodnocení,“ omlouval se americký ministr obrany Robert McNamara o mnoho let později na mezinárodní konferenci, konané v roce 1991 na Antigui.^{206/} Tajná válka USA skutečně dále roztáčela spirálu násilí. S americkým historikem Michaelem Beschlossem jsem zajedno v názoru, že takzvanou raketovou krizi vyvolaly USA. „Kdyby Kennedy neprovokoval Chruščovův tým, že ... mu operací ‚Mongoose‘ a vojenskými přípravami vsugeroval, že Spojené státy by mohly v roce 1962 ostrov obsadit, pak lze pochybovat o tom, že by se Chruščov cítil nucen jít v případě Kuby na tak velké riziko.“^{207/} K tomuto mínění se připojuje také znalec Kuby Thomas Paterson. „Je dost dobře možné,“ tvrdí, „že kdyby nebylo žádné exilové expedice, žádných tajných ničivých akcí a žádného hospodářského a diplomatického bojkotu – této koncentrované americké krevní msty, zaměřené na zničení kubánské revoluce – nebylo by v říjnu ani žádné raketové krize.“^{208/}

Operace „Northwoods“ zastavena

Pentagon, který je ve sdělovacích prostředcích ještě dnes stále označován za „ministerstvo obrany“, ale na základě historických faktů by se vlastně měl nazývat „ministerstvem útoku“, usiloval o invazi na Kubu a svržení Fidela Castra. Ukazuje to přísně tajný plán s krycím

označením operace „Northwoods“ ze 13. března 1962, který však – na rozdíl od operace „Mongoose“ – nikdy nebyl uveden v život. Plán „Northwoods“ podepsal nejvyšší generál v Pentagonu, předseda Spojeného výboru náčelníků štábů Lyman Lemnitzer, podřízený přímo ministru obrany Robertovi McNamarovi. Dokumenty, klasifikované kdysi jako *Top Secret* – přísně tajné, umožňují velmi vzácný, zároveň však také otřesný náhled do zákulisí vedení americké tajné války. Podle tohoto plánu měly být totiž vyhozeny do povětří letouny a lodě Pentagonu a provedeny teroristické útoky na území USA. Zmíněné zločiny měly být připsány na vrub režimu Fidela Castra. Účelem takových útoků „pod falešnou vlajkou“ bylo šířit mezi americkým obyvatelstvem v duchu strategie stupňování napětí strach a hrůzu. Zachvácen hněvem a rozhořčením, měl americký občan podle představ Pentagonu odsouhlasit provedení invaze na Kubu.

„Aniž by to tehdy v Kongresu někdo zpozoroval, Lemnitzer a členové Spojeného výboru náčelníků štábů tajně překročili hranice státoprávnosti,“ vyjádřil se kriticky americký novinář James Bamford, který veřejnosti zpřístupnil tajné dokumenty operace „Northwoods“. „Ve jménu antikomunismu navrhovali vojáci vedení tajné a krvavé teroristické války proti vlastní zemi, aby získali americkou veřejnost pro scestnou válku, kterou chtěli vést proti Kubě.“^{209/}

Plán byl zosnován ještě prezidentem Eisenhowerem v posledních dnech jeho působení v úřadě. Pokud Castro neposkytne věrohodný důvod k válce, soudil Eisenhower, pak by snad mohly Spojené státy „vyfabrikovat něco, co by bylo všeobecně akceptovatelné“.^{210/} Tyto nové plány byly vymyšleny s odkazem na proslulou explozi americké válečné lodi *Maine* v havanském přístavu, v jejímž průběhu přišlo 15. února 1898 o život 266 amerických námořníků. Exploze lodi *Maine* tehdy vyústila ve španělsko-americkou válku a konec španělské přítomnosti na Kubě. Pod úderným sloganem „Remember the *Maine*, to hell with Spain!“ (Vzpomeňte si na *Maine*, k čertu se Španělskem!) burcoval na konci 19. století americký tisk k válce. Proč se *Maine* potopila, zůstalo dlouho nejasné. Mansur Khan ve svých Dějinách amerických válek dospívá k závěru, že se v případě potopení této válečné lodi „mohlo jednat o zinscenovanou a zmanipulovanou provokaci s cílem vyvolat válku – vyrobit záminku k válce, kterou si odpovědní činitelé toužebně přáli mít“.^{211/}

Přesně v tomto smyslu navrhl americký generál Lemnitzer v plánu operace „Northwoods“: „S odkazem na případ *Maine* by mohl být zinscenován podobný incident: Mohli bychom v zálivu Guantanamo vyhodit do vzduchu nějakou americkou loď a učinit za to odpovědnou Kubu. ... Seznamy padlých, zveřejněné v americkém tisku, by v národě vyvolaly potřebnou vlnu rozhořčení.“ Vyhodit do povětří vlastní loď, svalit odpovědnost za tento čin na protivníka a získat tak záminku k válce, je pochopitelně nezákonné. Ve své svaze šokovat vlastní obyvatelstvo a šířit v jeho řadách strach a hrůzu se však Pentagon nezastavil před ničím – v rámci operace „Northwoods“ plánoval dokonce i teroristické útoky na území USA.^{212/}

„Mohli bychom rozvinout komunisticko-kubánskou teroristickou kampaň v oblasti Miami i dalších měst na Floridě a dokonce i ve Washingtonu. Teroristická kampaň by mohla být zaměřena proti kubánským uprchlíkům, kteří našli útočiště ve Spojených státech ... Mohli bychom (reálně nebo simulovaně) potopit loď s nákladem kubánských uprchlíků, směřující na Floridu ... Mohli bychom podporovat útoky proti kubánským uprchlíkům ve Spojených státech, dokonce takovým způsobem, že by někteří utrpěli zranění, což by vedlo ke zvýšení publicity takových událostí. ... Exploze několika bomb s plastickou trhavinou na pečlivě vybraných místech, zatčení kubánských agentů a zveřejnění připravených dokumentů, dokazujících

kubánskou účast, by bylo rovněž velice prospěšné vytvoření obrazu nezodpovědné vlády,“ pravilo se v ďábelském návrhu generálů z Pentagonu.

Pro normálního člověka je těžko uvěřitelné, že v Pentagonu byly rozvíjeny takto temné plány. Mnozí lidé operaci „Northwoods“ neznají, nebo o ní nechtějí nic slyšet, protože jsou zde zcela jasně patrné zásadní odchylky mezinárodní politiky od ustanovení Charty OSN a zákazu použití násilí. Dne 13. března 1962 prošel generál Lemnitzer s brigádním generálem Williamem Craigem v Pentagonu ještě jednou poslední detaily operace „Northwoods“ a podepsal dokument. Poté se sešel s ministrem obrany Robertem McNamarou v jeho kanceláři. O obsahu jejich jednání není nic známo. Jisté však je, že McNamara generálovi zahájení operace „Northwoods“ zakázal – pravděpodobně po rozhovoru s prezidentem Kennedym.

To, že Kennedy s McNamarou operaci „Northwoods“ zastavili, není v žádném případě nějaká samozřejmost. Tímto krokem totiž prezident na svou hlavu přivolal nenávist nejen Lemnitzera, ale také mnoha jiných vysoce postavených generálů z Pentagonu, kteří se domnívali, že Kennedy je vůči komunismu příliš měkký. Stále znovu se pokoušeli prezidenta přemluvit, aby názor změnil, ale Kennedy agresivním plánům Pentagonu nedůvěřoval a nechtěl mít Lemnitzera nadále ve své blízkosti. V září 1962 ho odvolal z funkce předsedy Spojeného výboru náčelníků štábů a přemístil ho do Evropy na funkci vrchního velitele NATO (SACEUR).

Otázka svržení vlády na Kubě zůstala však i nadále součástí agendy Bílého domu. Dne 16. října 1962 požadoval Robert Kennedy na tajném jednání v Bílém domě, aby se na Kubu vyvíjel větší „tlak“ a přišlo se s novými podněty pro sabotážní akce, které by mohly invazi ospravedlnit. „Jiná věc je, zda bychom, eh, neměli uvažovat také o tom, eh, eh, není-li tu ještě jiná cesta, jejímž prostřednictvím bychom mohli zasáhnout, jako, eh, záliv Guantanamo nebo něco takového – nebo nějaká loď, která by mohla být potopena podobně jako *Maine*, jejíž příběh všichni znáte, nebo něco na ten způsob,“ prohlásil Robert Kennedy. Poněkud kostrbatě vyjádřený nápad potopit v zálivu Guantanamo nějakou vlastní loď a odpovědnost za tento čin svalit na Fidela Castra se přesně shodoval s tím, který již předložil generál Lemnitzer.^{213/}

Člověk by mohl operaci „Northwoods“ ignorovat, protože se její plán tehdy neuskutečnil. Dokumenty k této operaci byly dlouhá léta klasifikovány jako přísně tajné, a tudíž neznámé. Když však v roce 1998 vešly ve známost, otřásly důvěrou různých Američanů ve svou vlastní vládu. Americký profesor teologie David Ray Griffin prohlásil, že tyto dokumenty dokazují, že se v Pentagonu přinejmenším uvažovalo o provedení teroristických útoků proti vlastnímu obyvatelstvu. Když v roce 2001 – tři roky po zveřejnění dokumentů k operaci „Northwoods“ – otřásly Spojenými státy teroristické útoky v New Yorku a Washingtonu, jež vyvolaly celou sérii válek, pojednával Griffin v různých knihách o tom, je-li možné, že by v jejich pozadí stál znovu Pentagon. Považoval za myslitelné, že na rozdíl od Kennedyho, který podobný plán zastavil a o rok později byl zavražděn, poskytl Bush možná v tomto případě Pentagonu volnou ruku.

Podle Griffina „mnohé ukazuje na to, že Pentagon, americké tajné služby a Bílý dům na teroristických útocích z 11. září 2001 nesou spoluvinu“. Ve Spojených státech i v Evropě se o 11. září dodnes vedou vášnivé spory. Není jasné, je-li Griffinova teze správná či nikoli. „Mnozí, nebo snad téměř všichni Američané se budou bránit představě, že by snad tento útok na Ameriku mohl být její vnitřní záležitostí, provedenou její vlastní vládou,“ napsal Griffin. „Protože my všichni už napřed víme, že všechny spiklenecké teorie tohoto druhu musejí být falešné, neboť političtí i vojenští vůdcové Spojených států by něco takového prostě neučinili.“ Jenomže právě tato jistota může být nyní dokumenty k operaci „Northwoods“ otřesena, ba dokonce vyvrácena.^{214/}

Zajímavé je, že generál Lemnitzer také navrhl zinscenované sestřelení nějakého letounu, kterýžto zločin měl být připsán prezidentu Castrovi: „Bylo by možno zinscenovat nějaký případ, který by vyvolal přesvědčivý dojem, že stroj kubánského letectva napadl a sestřelil jakýsi civilní charterový let. ... Pasážery by mohla být skupina studentů cestujících na prázdniny, nebo nějaká jiná skupina lidí se společnými zájmy, která si pronajala neplánovaný let.“ Sestřelení amerických studentů nad Kubou by americké obyvatelstvo v každém případě šokovalo a dalo by se snadno zinscenovat, protože vzdušný prostor je pro všechny lidi na zemi těžko přehledný, a tudíž pro klamné operace mimořádně vhodný.

„Na letecké základně Eglin“ na Floridě, navrhoval plán operace „Northwoods“, „bude některý z letounů natřen a označen tak, aby představoval přesnou repliku registrovaného civilního stroje, patřícího některé z organizací CIA v oblasti Miami. Ve stanovenou dobu bude duplikát zaměněn za pravý civilní letoun a na jeho palubu nastoupí předem vybraní cestující pod pečlivě zvolenými falešnými jmény. Skutečný registrovaný letoun bude přestavěn na dron (dálkově ovládaný stroj bez osádky). Časy startu budou sladěny tak, aby se oba letouny setkaly jižně od Floridy. V okamžiku setkání sklesá letoun s cestujícími na minimální výšku a vrátí se přímo na nouzovou přistávací plochu letecké základny Eglin, kde mezitím proběhnou přípravy k odvezení cestujících a uvedení letounu do původního stavu. Dron nadále bude pokračovat v letu podle registrovaného letového plánu. Nad Kubou vyšle na mezinárodní nouzové frekvenci tísňové volání „May Day“ a ohlásí útok kubánských letounů. Vysílání bude přerušeno zničením stroje, provedeným rádiovým signálem. Tímto způsobem oznámí rádiové stanice Mezinárodní organizace pro civilní letectví (International Civil Aviation Organisation – ICAO) Spojeným státům, co se stalo, a Spojené státy se nebudou muset pokoušet incident zveřejnit.“^{215/}

Je naprosto falešné domnívat se, že obyvatelstvo USA s tajnou válkou proti Kubě souhlasilo. Většina Američanů neměla tehdy a ani ještě dnes nemá o této skryté stránce mezinárodní politiky ani tušení. Avšak ti, kteří – jako americký investigativní novinář James Bamford – do problematiky pronikli hlouběji, odmítají neetické jednání své vlády. „Operace ‚Northwoods‘ měla vyprovokovat válku, ve které by nesmyslně umírali mnozí američtí vlastenci a nevinní Kubánci. A to všechno jen pro uspokojení ega některých šílených generálů, kteří si ve Washingtonu sedí v bezpečí svých domů, zaplacených z peněz daňových poplatníků, se služebními vozy přede dveřmi,“ kritizoval Bamford. „Obhájci Pentagonu ovšem podobná obvinění vždy popírají, s argumentem, že vysocí vládní úředníci by se k takovému podvodu nikdy nepropůjčili. Od okamžiku zpřístupnění dokumentů o operaci ‚Northwoods‘ je však zřejmé, že klamání veřejnosti a umělé vyvolávání válek, ve kterých museli Američané bojovat a umírat, je na nejvyšších úrovních Pentagonu považováno za normální politické prostředky.“^{216/}

Při zpětném pohledu je očividné, že nelegální válka USA proti Kubě roztočila spirálu násilí a rozdmýchala jak v Havaně, tak i v Moskvě nedůvěru vůči Washingtonu. To vedlo k nebezpečnému rozhodnutí Moskvy instalovat na Kubě jaderné rakety, jež přivedlo svět na pokraj atomové války. „Musíme mít na paměti, že obsah krize tkvěl v pokusu Ameriky svrhnout Castrovu vládu a nahradit ji jinou, která by byla vůči finančním zájmům USA poslušnější,“ usoudil správně již v roce 1963 brilantní britský filozof a mírový aktivista Bertrand Russell. „Lze jen těžko zpochybnit fakt, že pokud by Rusové nezasáhli, Amerika by v tomto kursu pokračovala a spáchala by podobné zločiny, jakých se Rusové dopustili v Maďarsku a východním Německu. Je absolutně nelogické takové zločiny odsuzovat, když je páchá jedna strana, a naopak přikrašlovat, dopustí-li se jich strana druhá.“^{217/}

Rusové rozmisťujú rakety na Kubě

Nezákonná válka USA proti Kubě a současná sabotáž jednání Organizace spojených národů členskými státy NATO měla dramatické následky: Sovětský svaz se rozhodl vyzbrojit Kubu jadernými raketami. Toto nebezpečné rozhodnutí Moskvy opět vedlo k přímé konfrontaci mezi Spojenými státy a Sovětským svazem a málem také k atomové válce.

Sovětský vůdce Nikita Chruščov tento nebezpečný krok ve své autobiografii ospravedlňuje následovně: „Vzhledem ke stálé hrozbě, vyvolávané americkým vměšováním v oblasti Karibiku, vyvstávala otázka, jak by měla vypadat naše vlastní politika? Tato otázka mi stále znovu přicházela na mysl. Všichni se shodovali v názoru, že pokud proti tomu nic neuděláme, Amerika nenechá Kubu na pokoji ... a mne neustále zaměstnávala jedna myšlenka: Co by se stalo, kdybychom Kubu ztratili? Kdyby snad Kuba padla, mohly by se od nás odvrátit také jiné latinskoamerické země s odůvodněním, že Sovětský svaz přes veškerou svou moc nebyl – kromě planých protestů na půdě Organizace spojených národů – schopen pro Kubu nic udělat.“^{218/}

Chruščov chtěl kubánskou revoluci ochránit. Moskva správně rozpoznala, že Organizace spojených národů není s to sabotážní akce proti Kubě zastavit. Proto bylo 21. května 1962 na jednání nejvyšších sovětských politických činitelů v Moskvě rozhodnuto rozmístit na Kubě taktické rakety středního doletu. Plán, který obdržel krycí označení „Operace Anadyr“, měl být dokončen do začátku listopadu a byl přísně tajný.^{219/} Byla to nebezpečná hra s ohněm, neboť Moskva musela počítat s tím, že USA dříve nebo později rakety na Kubě odhalí. Generální tajemník OSN Sithu U Thant ve své biografii vyslovuje názor, že když Chruščov zahajoval Operaci Anadyr, „nebyl zcela při smyslech“.^{220/}

Spojené státy dění na Kubě velice pečlivě monitorovaly. „Vojenské kapacity Kuby jsou prioritně zaměřeny na obranné aktivity,“ pravilo se v jednom hlášení Pentagonu ze srpna 1962. Tentýž dokument však obsahoval také varování, že Moskva může Fidela Castra posílit a že by tedy bylo zapotřebí jeho vládu pokud možno co nejdříve svrhnout: „V budoucnu se budou schopnosti Castrový Kuby zlepšovat, neboť jí Sověti zajistí další dodávky výzbroje i odpovídající výcvik. Vzhledem k narůstajícím Castrovým schopnostem proto vyvstává se vši naléhavostí požadavek odstranění kubánské komunistické vlády.“^{221/}

Zatímco Spojené státy pokračovaly v přípravách na svržení Castra, Rusové vyzbrojovali Kubu. Byly to regulérní závody. Rusové zahájili „Operaci Anadyr“ v květnu 1962, když vyslali na lodích plujících přes Atlantik na Kubu tanky, stíhací letouny, vrtulníky, jeepy, nákladní vozidla, protiletadlové rakety, bombardéry a 50 000 vojáků. Těžištěm „Operace Anadyr“ se stalo rozmístění celkem 60 raket s jadernými hlavicemi – z toho 36 raket R-12 středního doletu (Medium Range Ballistic Missiles – MRBM) o dosahu 1000 až 3000 kilometrů a 24 raket typu R-14 delšího středního doletu (Intermediate Range Ballistic Missiles – IRBM) s možným dosahem 3000 až 5500 kilometrů. Bojové hlavice a rakety byly naloženy odděleně. Všechny bojové hlavice se dostaly na Kubu. Z raket dorazily na Kubu jen rakety středního doletu – rakety delšího středního doletu ostrova nikdy nedosáhly, neboť sovětské lodě s jejich nákladem byly zastaveny a vrátily se do Sovětského svazu.

Ruské lodě musely proplouvat kontrolními oblastmi států NATO, jako byly Gibraltar nebo Norské moře. První loď vyplula 12. července 1962 a po dvoutýdenní plavbě dosáhla Kuby. Tam byla vyložena a vrátila se do Sovětského svazu, kde ji naložili dalším materiálem. Celkem 85 pasažérských i nákladních plavidel obchodního loďstva překonalo v průběhu července, srpna,

září a října 1962 v rámci „Operace Anadyr“ vzdálenost mezi Sovětským svazem a Kubou asi 150krát. Celá akce probíhala za podmínek přísného utajení. Během první plavby obdrželi kapitáni lodí a velitelé jednotek zapečetěnou obálku, kterou směli otevřít teprve po dosažení stanovených souřadnic v Atlantiku. Obsahovala rozkaz k plavbě na Kubu.

Protože rakety nesměly zůstat při vykládání a instalaci na Kubě nezabezpečeny proti sabotáži nebo invazi, byly tyto velké zbraňové systémy dopravovány na ostrov teprve od září 1962. Třicet šest raket R-12 středního doletu přepravovaly dvě lodě – *Poltava* a *Omsk*, jež dosáhly Kubu v polovině září. Jejich bojové hlavice dorazily 4. října. Když prezident Kennedy 22. října 1962 pronášel svůj televizní projev, byla zhruba polovina raket R-12 středního doletu zkompletována do té míry, že mohly být natankovány. Jednalo se o proces, který trval 18 hodin. Žádná z raket nebyla dosud naprogramována k odpálení. Bojové hlavice byly stále ještě uloženy v bunkrech. Jaderné rakety tudíž zatím nebyly plně bojeschopné.^{222/}

Kubánci byli posílením své výzbroje potěšeni. Skutečnost, že kromě tanků a nákladních vozidel dorazily na ostrov také atomové bomby, se stala přísně střeženým tajemstvím. Ve svém vystoupení na Valném shromáždění OSN 8. října 1962 prohlásil kubánský velvyslanec Osvaldo Dorticos, že Kuba je nucena se bránit, protože jediným cílem Spojených států je dosáhnout „svržení revoluční kubánské vlády“.^{223/} „Viděli jsme, že jsme nuceni zbrojit. Kdyby Spojené státy poskytly slovy i činy ujištění, že nebudou proti naší zemi provádět žádné agresivní akty, potom bychom my slavnostně prohlásili, že neexistuje žádná nutnost nakupovat zbraně a budovat naši armádu. ... Ale dokud to tragické okolnosti vyžadují, musíme naši vojenskou obranyschopnost v zájmu naší vlastní ochrany dále posilovat.“^{224/}

Americký velvyslanec Stevenson namítal, že Dorticos zneužívá fóra OSN, a tvrdil, že projev kubánského zástupce „obsahoval bezpříkladně falešná obvinění, pomluvy a chybné interpretace“.^{225/} Kdo však Dorticosův projev pozorně přečte, sezná v jeho pozadí naprosto jasně, že Kuba členské země Organizace spojených národů nevarovala před ničím menším než atomovou válkou: „Doufáme se vši vážností, že vláda Spojených států nepropadne žádným dalším omylům,“ prohlásil Dorticos. „Kdyby ale, k našemu politování a proti našim vlastním představám, mělo k takovému omylu přece jenom dojít, pak upozornujeme Spojené národy tady a teď na skutečnost, že jsme rozhodnutí bojovat. Pokud by taková chyba měla být spáchána, pak varujeme před tím, že agrese proti Kubě, proti našim přáním, jak zde již byla výslovně vyjádřena, by znamenala začátek nové světové války. ... Přejeme si toliko varovat před rizikem a chceme toto varování prostřednictvím Organizace spojených národů oznámit celému světu.“^{226/} Většina posluchačů považovala Dorticosova slova za pouhý bluf a neuvěřila jim. Teprve později se titíž činitelé vyděsili, když se ukázalo, že Moskva vyzbrojila Kubu jadernými raketami a svět se ocitl na samém pokraji nukleární války.

Kennedy vyhlašuje námořní blokádu Kubu

V neděli 14. října 1962 přeletěl americký průzkumný letoun U-2 ve velké výšce kubánský vzdušný prostor a jeho pilot vyfotografoval postavení raket. Tehdy byl ještě přenos obrázků ve srovnání s dneškem velice pomalý. Film byl v pondělí vyvolán, získané snímky analyzovány a prezidentovi předloženy teprve v úterý časně ráno. Potvrzovaly, že Kuba je na cestě k vyzbrojení jadernými raketami.

Prezident Kennedy svolal obratem do Bílého domu svoje nejbližší poradce a vytvořil komisi, jež byla později pojmenována jako „Ex Comm“ (Executive Committee – Výkonný výbor Rady národní bezpečnosti). Mezi čtrnácti členy Výkonného výboru byli prezidentův bratr Robert Kennedy, viceprezident Lyndon Johnson, ředitel CIA John McCone, ministr zahraničních věcí Dean Rusk, ministr obrany Robert McNamara a velvyslanec v OSN Adlai Stevenson. Prezident zahájil jednání a prokázal skvělý smysl pro skupinovou psychologii, když střídavě odcházel z místnosti, aby přítomným poskytl možnost volnějšího vyjadřování vlastních názorů. Současně s tím nechal nedůvěřivý Kennedy průběh porady tajně – aniž by o tom přítomní věděli – zaznamenávat na magnetofonový pásek. Pro historiky, jako jsem já, je tato skutečnost velmi cenná, protože se mohou seznámit s kompletním obsahem rozhovorů.

Kennedymu bylo jasné, že existuje nebezpečí vypuknutí jaderné války, a nálada byla tudíž velice napjatá. Jednání v Bílém domě probíhala v přísné tajnosti. Aby zástupcům tisku nebyl nápadný větší počet černých limuzín, muselo se při příjezdu na některá zasedání vměstnat do jediného vozu až devět osob. Ani Castro, ani Chruščov nevěděli, že Spojené státy již přítomnost raket odhalily. Až do 22. října nebyli informováni ani spojenci v NATO, ani členové amerického Kongresu.^{227/}

V okamžiku, kdy Spojené státy objevily rakety, nebyla „Operace Anadyr“ ještě dokončena. Práce na odpalovacích rampách na Kubě byly v plném běhu a sovětské lodě s raketami na palubách se ještě nacházely na cestě ke kubánským přístavům. Členové Výkonného výboru, kteří zahajovali každé zasedání informací CIA o stavu bojové připravenosti raket, si byli plně vědomi významu faktoru času. Jakmile by rakety na Kubě dosáhly stavu plné bojové pohotovosti, bylo by riziko, spojené s úderem amerického letectva na Kubu, značně vyšší. Navíc by výrazně poklesla hodnota námořní blokády, protože všechny zbraně by se již nacházely na místě určení.

Kennedy a jeho poradci se okamžitě shodli na tom, že rakety musejí zmizet. USA nebyly připraveny tolerovat jaderné rakety na Kubě. Otázka, jak tohoto cíle dosáhnout, byla na půdě Výkonného výboru předmětem intenzivních diskusí. Spojené státy nechtěly v Radě bezpečnosti OSN argumentovat tím, že Sovětský svaz nemá žádné právo rozmísťovat na Kubě rakety, protože Kuba byla jeho prvním a dosud jediným zahraničním vojenským opěrným bodem, vyzbrojeným jadernými zbraněmi, zatímco USA měly jaderné rakety „Jupiter“ v Itálii, jaderné rakety „Thor“ ve Velké Británii a od roku 1961 jaderné rakety „Jupiter“ na území Turecka – v bezprostřední blízkosti Sovětského svazu. Americké impérium tedy nemohlo argumentovat tím, že je ze zásady špatné rozmísťovat jaderné rakety v jiných státech. Ještě dnes jsou ostatně v Německu, na letišti Büchel v Porýní-Falci, skladovány americké jaderné zbraně.

Výše uvedené diskuse ukázaly, že ani sám americký prezident úplně přesně neví, kde všude jsou americké atomové bomby rozmístěny. Svět je velký komplex, a dokonce i prezidenti o něm občas ztrácejí přehled. Tak například Kennedy se v průběhu jednoho zasedání ptal: „Proč on (Chruščov) je (rakety) tam vlastně rozmístil? To je úplně stejné, jako bychom my rozmístili větší počet raket středního doletu v Turecku. Myslím, že by to bylo zatraceně nebezpečné.“ Jeho poradce pro otázky národní bezpečnosti McGeorge Bundy opáčil: „No jo, ale přesně tohle jsme udělali, pane prezidente.“^{228/}

Zástupci Pentagonu, mezi nimi generál Curtis Le May, důrazně požadovali okamžitý vojenský útok na Kubu. Kennedy se naštěstí postavil proti tomuto návrhu, který by vyústil v přímou vojenskou konfrontaci se Sovětským svazem. Na opačném konci jednacního spektra se velvyslanec v OSN Adlai Stevenson jako jediný vyslovoval pro diplomatické řešení krize. Navrhl, aby námořní blokáda byla bezpodmínečně doprovázena politickými aktivitami. Jejich

součástí by mohlo být stažení amerických raket z Turecka, vyklizení základny Guantanamo a ujištění o neútočení, vyslovené vůči Kubě. Tyto rozumné návrhy však nebyly přítomnými oceněny a jejich autor se okamžitě stal terčem silných útoků. Dillon, McCone a bývalý ministr obrany Robert Lovett „byli vzteky bez sebe“ a Robert Kennedy ve svých zápiscích o jednání poznamenal: „Dosti tvrdě jsme na něj útočili.“ Podle historika Marka Whitea byl Stevenson „jediným Američanem, který vyslovil pečlivě promyšlenou alternativu ke strategii vojenského úderu respektive blokády“.^{229/}

V okruhu vojenských alternativ byl nejintenzivnější variantou mohutný letecký úder následovaný invazí, kteréžto řešení si generálové z Pentagonu přáli prosadit. Méně intenzivní byl selektivní, chirurgický letecký úder na postavení raket a některé další strategicky významné cíle. Nejmenší intenzitou se konečně vyznačovala námořní blokáda ostrova, která nevyžadovala invazi ani bombardování. Po šesti dnech jednání se Kennedy rozhodl pro námořní blokádu. To poskytlo Chruščovovi čas k promyšlení vlastní reakce, zatímco Kennedy si stále držel otevřenou možnost zahájení invaze.

Kennedy věděl, že Rada bezpečnosti OSN by nikdy nedala USA souhlas k provedení leteckých útoků nebo zřízení námořní blokády, neboť se v obou případech jednalo o nezákonné válečné akty vůči suverénnímu státu Kubě. Žádná ze zemí nesmí bez mandátu Organizace spojených národů zřídit námořní blokádu jiné země. „Jakmile se jednou s těmito politickými kroky začne, pak nevěřím, že ještě existuje nějaká možnost vojenské operace,“ prohlásil v průběhu tajných jednání ministr obrany McNamara.^{230/} Také státní podtajemník George Ball věděl: „Pokud se týče diplomatických možností, jeví se naše vyjednávací pozice přece jen jako dosti slabá. Potřebujeme pevný základ, abychom čelili vzniklé situaci dokonalými skutky.“^{231/}

Po zhruba jednom týdnu tajných jednání vystoupil prezident Kennedy na veřejnosti a 22. října přednesl televizní projev k národu, který vyvolal v celém světě velký rozruch. Na Kubě jsou rozmístěny sovětské rakety, prohlásil Kennedy s vážnou tváří. Tyto jsou hrozbou a „hrubým a úmyslným porušením“ Charty Organizace spojených národů, znělo jeho smělé tvrzení, s nímž byl ale úplně vedle. Rozmístění jaderných zbraní v jiných zemích je sice projevem nebezpečných závodů ve zbrojení, ale nikoli porušením Charty OSN. Kennedy prohlásil: „Nařídil jsem, aby byly neodkladně podniknuty následující kroky: Za prvé: Aby bylo toto intenzivní zbrojení zastaveno, bude vyhlášena striktní karanténa nad veškerou ofenzivní vojenskou výzbrojí, dopravovanou na palubách lodí na Kubu. ... Za druhé: Pokud budou tyto ofenzivní vojenské přípravy i nadále pokračovat ... jsou veškeré další akce oprávněné. Nařídil jsem ozbrojeným silám, aby se připravily na všechny eventuality. ... Za šesté: Požadujeme dnes večer, aby bylo bez prodlení svoláno naléhavé zasedání Rady bezpečnosti OSN ... naše rezoluce bude požadovat okamžitou demontáž a stažení všech útočných zbraní z Kuby pod dohledem pozorovatelů OSN.“^{232/}

Krizové zasedání OSN v New Yorku

Generální tajemník Organizace spojených národů Sithu U Thant sledoval Kennedyho projev v televizi. U Thant byl věřícím buddhistou a vynikajícím generálním tajemníkem, protože usiloval o mír nejen ve vnějším světě, ale také ve svém nitru, neboť věděl, že lidské nitro je s vnějším světem spojeno nejtěsnějšími vazbami. „Nemůžeme nikdy dosáhnout míru na světě, budeme-li zanedbávat vnitřní svět a neuzavřeme-li mír sami se sebou,“ řekl kdysi moudře na

jedné přednášce v Zürichu 14. dalajláma, mnich Tendzin Gyatsho. „Světový mír se musí vyvinout z vnitřního míru. ... Naše bitevní pole neleží mimo nás, nýbrž uvnitř nás samotných.“^{233/}

Této pradávne radě naslouchal generální tajemník Organizace spojených národů U Thant. Každé ráno strávil určitý čas v naprosté tichosti meditací. „Byl jsem vychován k toleranci vůči všemu, kromě intolerance,“ řekl U Thant. „Byl jsem vychován k tomu ... abych dokázal ocenit morální a duchovní kvality, zvláště pak skromnost, pokoru a soucit, a dosáhl určité míry emocionální vyrovnanosti. Učili mne ovládat vlastní pocity soustředěním a meditací.“^{234/}

Když generální tajemník U Thant naslouchal Kennedyho projevu, byl naplněn obavami, neboť okamžitě seznal, že Spojené státy vyhlásily blokádu Kuby bez předběžné konzultace s OSN. To byl válečný akt, a protože k němu došlo bez mandátu OSN – tedy nezákonný válečný akt. U Thant „nevěřil vlastním očím a uším“, neboť se nyní vznášelo ve vzduchu nebezpečí přímé konfrontace mezi jadernými mocnostmi, Spojenými státy a Sovětským svazem. „Kdyby se Spojené státy nacházely ve válečném stavu se Sovětským svazem, pak by byla taková násilná veřejná reakce pochopitelná,“ prohlásil U Thant. Jelikož to nebyl ten případ, bylo by podle generálního tajemníka OSN rozumnější dosáhnout stažení raket cestou osobního kontaktu s Chruščovem. Z pohledu U Thanta přivedl Kennedy svět na pokraj atomové války. „Jak si správně vzpomínám, byla to nejzuřivější a nejpochemurnější řeč, jakou kdy nějaká hlava státu pronesla.“^{235/}

Také v Evropě byli někteří politikové šokováni. Mluvčí britské Labouristické strany a pozdější ministerský předseda Harold Wilson prohlásil v jedné televizní diskusi, že Spojené státy by měly kubánský problém nejprve předložit Organizaci spojených národů, a teprve potom vyhlásit blokádu. V parlamentu kritizoval Wilson skutečnost, že USA by vyhlášením blokády riskovaly totální válku, aniž by se kdy poradily se svými evropskými spojenci v NATO.^{236/} Britský filozof a logik Bertrand Russell, angažovaný v mírovém hnutí, ostře kritizoval americkou dvojí morálku: „Jestliže nejsou raketové základny tolerovatelné na Kubě, pak nejsou tolerovatelné ani ve Velké Británii. ... Mohlo by být zajímavé spekulovat o tom, jak by vypadaly americké reakce, kdyby se kubánská špionážní letadla objevila nad Washingtonem. Tato blokáda je nejnezodpovědnějším činem za dlouhou dobu.“^{237/}

Vzhledem k napjaté situaci ve světě se Rada bezpečnosti OSN v úterý, 23. října 1962, sešla na mimořádném zasedání, zatímco Kuba se již nacházela pod námořní blokádou. Velvyslanec Sovětského svazu Valerij Zorin vyjádřil politování nad „jednostranným americkým válečným aktem v podobě námořní blokády Kuby“ a protestoval proti tomu, že blokáda je „porušením Charty Organizace spojených národů a ohrožením světového míru Spojenými státy“. Zcela jinak to ovšem viděly USA. Americký velvyslanec v OSN Adlai Stevenson předložil návrh rezoluce, požadující neodkladnou demontáž a stažení sovětských raket.^{238/}

Rada bezpečnosti Organizace spojených národů se stala jevištěm studené války a odrážela se vši dramatičností střet supervelmocí. Velvyslanec Stevenson se pokoušel argumentovat tím, že některé rakety v některých zemích jsou akceptovatelné, zatímco jiné rakety v jiných zemích akceptovatelné nejsou: „Je ... významný rozdíl mezi odpalovacími rampami pro rakety středního doletu, které byly vybudovány před lety v Evropě, a odpalovacími rampami pro rakety středního doletu, které Sovětský svaz postavil před třemi měsíci na Kubě,“ prohlásil Stevenson. Neboť když USA rozmístily svoje jaderné rakety v Evropě, stalo se to „v souladu s principy Spojených národů“, zatímco tajné rozmístění raket Sovětským svazem mimo jeho teritorium představuje „zásadní rozdíl“. To bylo od Stevensona odvážné tvrzení, které nemohlo všechny přítomné přesvědčit. Stevenson rozdmýchal strach z komunismu a prohlásil, že Sovětský svaz je

„expansionistická mocnost“, která buduje na Kubě svoje „předmostí“, ze kterého „rozvíjí komunistické akce, směřující k získání světovlády“.^{239/} Prezident Kennedy, který sledoval řeč svého velvyslance v televizi, mu telegrafoval: „Milý Adlaii, Tvou řeč jsem dnes odpoledne sledoval s velkým uspokojením. Zajistila naší záležitosti dobrý start.“^{240/}

Kubánský velvyslanec Garcia Inchaustegui s tím vůbec nebyl srozuměn a kritizoval blokádu jako „nezákonnou“. Prohlásil, že Kuba zbrojí „za účelem obrany“, proto, aby mohla čelit celé měsíce trvající nezákonné válce USA. „Kuba je zemí, která viděla, jak její plantáže stravují požáry způsobené americkými letadly ... zemí, která zažila, jak jsou v jejích továrnách prováděny sabotáže a vraždění dělníci ... zemí, která zažila invazi žoldnéřů na své území,“ protestoval Inchaustegui. Zdůraznil, že Spojené státy učinily „něco velmi podivného“, když nejdříve vyslaly své lodě a uvedly do pohotovosti svá letadla, a teprve poté konzultovaly OSN. „To vypadá, jako by mezinárodní organizace a Rada bezpečnosti neměly vůbec žádné právo na existenci!“ A ptal se dále: „Proč proti nám nevznesly (Spojené státy) stížnost v Radě bezpečnosti OSN a nevyčkaly jejího rozhodnutí? Spojené státy tak neučinily, protože nemají ani jediné právní nebo morální zdůvodnění, kterým by mohly svá donucovací opatření ospravedlnit.“^{241/}

Sovětský svaz se postavil na stranu Kuby. Ruský velvyslanec v OSN Zorin prohlásil, že existuje velký rozdíl mezi „ofenzivními“ a „defenzivními“ zbraněmi a že „údajná přítomnost ofenzivních sovětských raket na Kubě“ je „jednoznačně falešná a pomlouvačná konstrukce“. Zorin sice nepopřel, že Moskva dodala Havaně zbraně, zdůraznil však, že „pomoc, kterou Sovětský svaz poskytl Kubě ... slouží pouze a jedině ke zlepšení obranyschopnosti Kuby“, neboť Kuba je „cílem nepřetržitých hrozeb a provokačních akcí ze strany Spojených států.“ Dodané zbraně mají obranný charakter. Zorin požadoval okamžité zrušení blokády, která je nezákonná a představuje porušení Charty OSN. Zároveň položil otázku, proč Spojené státy nejdříve vyhlásily blokádu, a teprve poté se obrátily na Radu bezpečnosti, a došel k závěru, že „jenom někdo, kdo si je již jistý tím, že nezíská v Radě bezpečnosti žádnou podporu – neboť Rada bezpečnosti OSN skutečně nikdy nesmí něco takového podpořit –, může provést agresivní akt tímto způsobem“. Po jeho vystoupení, bylo to již pozdě v noci, Rada bezpečnosti OSN své mimořádné zasedání přerušila.^{242/}

Když pak ve středu, 24. října 1962, jednání obnovila, nacházela se Kuba i nadále pod vojenskou blokádu. Tato sestávala z řetězu amerických lodí, rozmístěných před severovýchodním pobřežím ostrova. Americké válečné lodě měly za úkol zastavit a prohledat každé cizí plavidlo směřující do kubánských přístavů. Pokud by se na jeho palubě nacházely útočné zbraně, mělo být podle plánu vráceno zpět. V případě, že by se posádka zdráhala uposlechnout, neměla být loď potopena, ale ochromena výstřely na kormidlo. Zástupci jednotlivých zemí v OSN věděli, že takový incident by mohl vést k eskalaci, která by v nejhorším případě vyústila v celosvětovou jadernou válku mezi Spojenými státy a Sovětským svazem.

Všechno záviselo na tom, zda jsou sovětské lodě připraveny zastavit, nebo pokračovat v plavbě a pokusit se blokádu prorazit. Situace byla velice vážná. Moskva vyslala do krizové oblasti sovětské ponorky, které měly za úkol transportní lodě doprovázet. Prezident Kennedy a jeho tým v Bílém domě sledovali situaci v Atlantiku s velkým napětím. Ve středu 24. října v 10.00 hodin sdělil ministr obrany McNamara členům Výkonného výboru, že sovětské lodě, blížící se k linii blokády, se možná nezastaví. Námořní průzkum kromě toho hlásil, že jedna ze sovětských ponorek zaujala postavení mezi dvěma sovětskými loděmi, nacházejícími se pouhých několik mil před linií blokády. Zasedání Výkonného výboru bylo toho rána podle pozdějších vzpomínek

Roberta Kennedyho „nejnamáhavější, nejobtížnější a nejnapjatější“ za celou dobu krize. Svět přihlížel se zatajeným dechem.^{243/}

Také v Radě bezpečnosti Organizace spojených národů byl 24. říjen poznamenán stresem a napětím. Nebezpečí světové nukleární války bylo naprosto reálné. Každé zasedání bylo plně navštíveno a mnozí z delegátů museli stát. Zástupci jednotlivých zemí se postupně hlásili o slovo. Určitá skupina zemí se stavěla proti americké blokádě a požadovala její zrušení. Jiná skupina byla proti sovětským raketám a požadovala jejich stažení. Je důležité uvědomit si, že taková diskuse se mohla odehrát jedině na půdě Organizace spojených národů s její rozmanitostí názorů a zájmů, což dokládá, že OSN je důležitou scénou mezinárodní politiky. Světovou scénou, u níž však není vždy úplně jasné, zda se na ní odehrává komedie nebo tragédie.

Na rozdíl od mnohotvárnosti názorů v OSN byli muži, kteří promýšleli další postup v Moskvě a ve Washingtonu, jednotní. V Kennedyho táboře ve Washingtonu zastávali jednomyslně názor, že přítomnost raket nemůže být akceptována. V Chruščovově táboře v Moskvě se zase všichni domnívali, že nemůže být akceptována blokáda a že Kuba je ohrožena nelegální válkou, vedenou proti ní Spojenými státy. Do přímé vzájemné diskuse se oba tyto tábory dostaly toliko na půdě OSN. Jedině tady, a to je pro historika zvláště významné, byly tyto obě strany nuceny zdůvodňovat své aktuální postoje veřejně.

Členské státy NATO – Velká Británie a Francie – se solidárně postavily na stranu amerického impéria a požadovaly stažení sovětských raket. „Ani s největším vypětím sovětské fantazie nemůže být jaderná raketa na Kubě s doletem více než 2000 mil označována za obrannou zbraň,“ prohlásil britský velvyslanec v OSN Sir Patrick Dean. Dean přirozeně věděl, že USA již nějaký čas udržují jaderné zbraně v Evropě, tyto zbraně však pro něj nepředstavovaly problém, protože NATO bylo „ryze obranným společenstvím“, které „nikoho neohrožuje“. Tím byl určen směr diskuse: Organizace NATO označovala své vlastní jaderné rakety za ryze defenzivní, kdežto sovětské rakety odsuzovala jako zbraně jednoznačně ofenzivní.^{244/}

Také (Formosa) Čína se postavila na stranu Spojených států a argumentovala tím, že rakety musejí být staženy, protože komunismus představuje hrozbu. Pan Liu Chieh prohlásil, že pevninská Čína si stejně jako Kuba zvolila komunismus. To je špatná volba. Zbraně nelze rozdělit na „dobré“ a „zlé“, lidi však ano. „Zda je člověk gangsterem, nebo mírumilovnou osobností, to závisí na jeho minulosti. A jaký zločinný vývoj má mezinárodní komunismus v uplynulých letech za sebou!“^{245/}

Státy Moskvou ovládaného Varšavského paktu to viděly zcela jinak a požadovaly okamžité zrušení námořní blokády. Dlouhá série amerických agresí – prohlásil velvyslanec Mircea Malitza z Rumunska – „má za cíl svrhnout legální kubánskou vládu“. Proto Kuba tuto výzbroj nyní potřebuje, neboť každá země má právo se ozbrojit, považuje-li to za nutné. „Vojenská blokáda mimo pobřežní vody nějakého státu nesmí být zřízena, pokud mezi zúčastněnými stranami nevypukla válka,“ kritizoval Malitza. Podle „Konvence o definici agrese“ by se Spojené státy námořní blokádou dopustily agresivního aktu vůči Kubě.^{246/}

Také Ghana a Sjednocená arabská republika zdůrazňovaly, že každá země má právo se ozbrojit a sama si zvolit svůj politický a sociální systém. „Donucovací opatření“ jako je námořní blokáda smí přijmout jedině Rada bezpečnosti OSN. „Sjednocená arabská republika považuje jednostranné rozhodnutí Spojených států o vyhlášení karantény v oblasti Karibiku za neomluvitelné,“ protestoval velvyslanec Mahmoud Riad. Tato akce porušuje lidská práva a je chybná, protože byla „provedena bez vědomí Organizace spojených národů a bez schválení Radou bezpečnosti OSN,“ konstatoval Riad.^{247/}

Velvyslanci Ghany a Sjednocené arabské republiky věděli, že návrh rezoluce, odsuzující blokádu jako nezákonný akt, by byl odmítnut americkým vetem. Návrh rezoluce, požadující okamžité stažení raket z Kuby, by byl naopak odmítnut vetem sovětským. Proto předložil zástupce Ghany rezoluci ukládající generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů U Thantovi „aby se rychle s přímo zúčastněnými stranami poradil o okamžitých krocích, které je třeba podniknout k odstranění existující hrozby světovému míru a normalizaci situace v oblasti Karibiku“. Rada bezpečnosti o návrhu rezoluce nehlasovala, nýbrž schválila ho bouřlivým potleskem.^{248/}

Když U Thant onoho středečního večera promlouval v Radě bezpečnosti, vládlo na přeplněné galerii naprosté ticho. Bylo slyšet jen šustění papíru, nebo nanejvýš tlumený kašel. Všechny oči i objektivy všech kamer byly upřeny na generálního tajemníka. „Pokud se Organizace spojených národů dnes projeví jako neefektivní, zůstane takovou již po všechny časy,“ varoval U Thant před atomovou válkou. Vyjádřil naději, že „proti všem jiným úvahám se prosadí umírněnost, sebeovládání a dobrá vůle“. U Thant opatrně kritizoval americkou námořní blokádu a prohlásil, že „některá již provedená opatření jsou, s výjimkou období války, ... velmi neobvyklá – a chtěl bych říci: mimořádná“. Zaslal proto Kennedymu i Chruščovovi identická poselství, v nichž všechny zúčastněné vyzýval, aby upustili od všech akcí, které „by situaci dále vyostřily a mohly by v sobě nést riziko vypuknutí války“. Konkrétně požadoval U Thant „dobrovolné zastavení veškerých dodávek zbraní na Kubu a právě tak dobrovolné odvolání karanténních opatření“ v časovém rozpětí „dvou až tří týdnů“.^{249/}

Při své snaze o deeskalaci napětí vzal U Thant vážně také obavy Kuby a citoval pasáž, kterou pronesl předešlého dne kubánský velvyslanec Garcia Inchaustegui: „Kdyby nás Spojené státy slovy a činy ujistily, že proti nám nebudou provádět žádné agresivní akce, potom bychom my slavnostně prohlásili, že pro naše zbraně a naše vojska neexistuje žádné odůvodnění.“ U Thant k tomu dodal: „Zde znovu cítím, že na základě diskuse může být nalezena společná základna, s jejíž pomocí by bylo možné nalézt východisko ze slepé uličky, ve které se v současnosti nacházíme.“ U Thant tím měl na mysli, že slib Spojených států nepodnikat žádné agresivní akce proti Kubě by byl za dané situace velmi žádoucí.^{250/}

OSN je soudní síň světové veřejnosti

Ve čtvrtek, 25. října 1962, zasedání Rady bezpečnosti OSN pokračovalo. Americký velvyslanec v OSN Adlai Stevenson se pokoušel shromážděným zástupcům ostatních zemí vysvětlit, proč USA vyhlásily námořní blokádu Kuby bez mandátu OSN. Zmínil se přitom o možnosti jaderného útoku na sídlo Organizace spojených národů: „Jedna z těchto raket by mohla být namířena na New York a pět minut po odpálení udeřit do tohoto prostoru,“ znělo Stevensonovo temné upozornění. Proto byly Spojené státy nuceny reagovat. „Pokud bychom se s naší protiakcí opozdili, bylo by vyzbrojení Kuby atomovými zbraněmi celkem rychle dokončeno.“ Stevenson prohlásil, že rezoluce o zřízení námořní blokády by byla „zablokována vetem“ sovětského zástupce v Radě bezpečnosti, a Spojené státy tudíž nemohly hledat cestu k řešení krize prostřednictvím OSN. „Měli jsme snad nečinně přihlížet, zatímco se brousily nože? Měli jsme nic nedělat a čekat, až nám tyto nože budou přiloženy na hrdlo?“^{251/}

Sovětský velvyslanec Valerij Zorin znovu protestoval proti tomu, že námořní blokáda je nezákonná, a prohlásil, že „hybatelem v této věci“ jsou „agresivní úmysly Spojených států vůči

Kubě“. Poté se Stevenson se Zorinem dostali do sporu, který se stal celosvětově známou záležitostí. Zorin podnikl obvyklý zastírací manévr a rozhovořil se o „zfalšovaných důkazech“, čímž se snažil přítomným vsugerovat, že Moskva na Kubu vůbec žádné jaderné rakety nedopravila. To byla ovšem lež. Stevenson poté předložil v Radě bezpečnosti zvětšené snímky raket, rozmístovaných na Kubě. Zorin však fotografie označil za „padělky“. Stevenson se nedal zatlačit do defenzivy. „Pane Zorine, připomínám Vám, že jste existenci těchto zbraní v jiných dnech nepopřel,“ upozorňoval. „Dovolte mi, abych Vám položil jednoduchou otázku: Lžete, velvyslanče Zorine, v tom, zda Sovětský svaz rozmisťoval a stále ještě rozmisťuje na Kubě rakety krátkého a středního doletu, jakož i odpalovací rampy? Nečekejte na překlad. Ano, nebo ne?“^{252/}

Zorin mu rozezleně odpověděl: „Já tady nejsem v nějaké americké soudní síni, a nejsem proto ochoten odpovídat na otázku, položenou mi stylem amerického žalobce. Odpověď obdržíte v souladu s mým prohlášením jakožto zástupce Sovětského svazu.“ Stevenson dodal: „Vy se v tomto okamžiku nacházíte v soudní síni světové veřejnosti a máte možnost odpovědět ‚ano‘ nebo ‚ne‘. Popřel jste, že tam jsou, a já bych chtěl jenom vědět, jestli jsem Vám správně rozuměl.“ Zorin se však zdráhal existenci raket potvrdit a prohlásil vyhýbavě: „Prosím, pokračujte ve svém výkladu. Odpověď obdržíte ve stanoveném okamžiku.“ Načež spor skončil Stevensonovým výrokem: „Jsem připraven čekat na Vaši odpověď, dokud peklo nevychladne.“^{253/}

Na prezidenta Kennedyho, který vývoj sporu na půdě Rady bezpečnosti OSN sledoval na televizní obrazovce, učinilo Stevensonovo vystoupení zjevně hluboký dojem, neboť prohodil ke svému příteli Kennethu O'Don-nellovi: „Nikdy jsem netušil, co v tom Adlaiovi vězí.“ Kenneth Davis napsal, že na Stevensonově „pozici bylo v následujících dnech znát, že pro širší americké publikum, jehož denní televizní potravu tvořila směsice agitačních lží, prostoupených brutálním násilím a sexem, se stal určitým způsobem hrdinou“.^{254/} Okamžik, kdy velvyslanec Adlai Stevenson 25. října 1962 předložil v Radě bezpečnosti zvětšeniny snímků raket, rozmístěných na Kubě, skutečně vstoupil do dějin Organizace spojených národů. Stevenson využil veřejné půdy OSN k publikování svého poselství velice obratně. Mezi těmi, které měly zveřejněné snímky přesvědčit, nebyli jen velvyslanci jednotlivých členských států OSN, nýbrž také američtí a evropští televizní diváci sledující rozpravu v Radě bezpečnosti prostřednictvím médií. Generální tajemník Organizace spojených národů U Thant později správně prohlásil, že OSN „umožnila vládám svých členských zemí vést současný dialog se zbytkem světa, což by s využitím normálních kanálů bilaterální diplomacie nebylo nikdy možné“.^{255/}

Krizová diplomacie generálního tajemníka U Thanta

Za kubánské krize se proti sobě postavily dvě supervelmoci, vyzbrojené jadernými zbraněmi. Americké bombardéry s atomovými bombami na palubách byly neustále ve vzduchu, připraveny k úderům na cíle v Sovětském svazu. Americké pozemní síly byly na jihu USA ve stavu bojové pohotovosti, připraveny k útoku na Kubu. Sovětské lodě a ponorky pendlovaly sem a tam mezi Kubou a Sovětským svazem. Na Kubě pracovali sovětští vojáci na výstavbě ramp, aby jaderné rakety připravili k odpálení. Sovětské pozemní jednotky byly vyzbrojeny mobilními taktickými jadernými raketami, aby je použily proti případnému americkému invaznímu uskupení. Castro očekával blížící se invazi a rozmístil své ozbrojené síly do adekvátních postavení. Peklo bylo

těsně před rozpoutáním, k čemuž ovšem nakonec nedošlo. Kombinací štěstí a obratného vyjednávání se podařilo atomovou válku odvrátit.

Po sporu mezi Stevensonem a Zorinem se jednání Rady bezpečnosti zcela zablokovalo. Nyní bylo na generálním tajemníkovi Organizace spojených národů U Thantovi, aby se pokusil zamezit další eskalaci konfliktu. Veden snahou zabránit „námořnímu střetnutí mezi sovětskými plavidly a americkými válečnými loděmi“, požádal dopisem z 25. října 1962 Chruščov, aby zastavil své lodě. Téhož dne napsal U Thant také Kennedymu, informoval ho o obsahu svého kontaktu s Moskvou a požádal ho, aby také on učinil vše, co je v jeho silách, pro zabránění konfrontaci.^{256/}

Protože Spojené státy odmítaly zrušit námořní blokádu, doufal U Thant, že Rusové by mohli zastavit své lodě. Chruščovovu odpověď obdržel generální tajemník OSN v pátek 26. října a četl ji s velkým ulehčením. „Akceptujeme Vaše návrhy,“ sděloval Chruščov a nařídil své lodě zastavit. Krize tím sice vyřešena nebyla, ale nastalo jisté uvolnění. „Rozumím Vaším obavám o zachování míru a pocítuji nejvyšší uznání vůči Vaším snahám zabránit vojenskému konfliktu. ... Akceptujeme proto Váš návrh, a jak jste si přál, nařídili jsme velitelům sovětských lodí, které plují na Kubu a ještě se neocitly v oblasti pirátských aktivit amerických válečných plavidel, aby zastavili před zónou kontroly. Toto nařízení jsme však vydali s nadějí, že druhá strana chápe, že taková situace, kdy musíme na volném moři udržovat válečné lodě v bojové pohotovosti, může trvat jen velice krátce. ... Děkuji Vám za Vaše úsilí a přeji Vám úspěch při plnění Vašeho úctyhodného úkolu,“ napsal Chruščov U Thantovi.^{257/}

Generální tajemník OSN se v pátek 26. října obrátil dopisem na Castra a žádal ho o zastavení výstavby raketových základen. Prezident Castro odpověděl, že je tak v zájmu zachování míru připraven učinit, kritizoval však „troufalost Spojených států rozhodovat o tom ... jaký druh zbraní máme považovat za vhodný k zabezpečení naší obrany“. Prohlásil, že Kuba nikomu nezpůsobila žádné bezpráví a neporušila žádnou právní normu. Spojené státy však prováděly vůči Kubě agresivní akce a vyhlášením blokády se dopustily porušení mezinárodního práva.^{258/}

Pro U Thanta bylo velice obtížné dovést aktéry v Moskvě, Havaně a Washingtonu ke sblížení vzájemných stanovisek. Generální tajemník OSN ve své biografii vzpomíná, že v průběhu kubánské krize byla jeho kancelář v sídle Organizace spojených národů „zavalena telegramy a dopisy, a to nejen od šéfů států a vlád, ale také od organizací a soukromníků“.^{259/} Také britský filozof Bertrand Russell napsal jak Chruščovovi, tak i Kennedymu a apeloval na U Thanta, aby „odsoudil tragickou akci Spojených států“. Rus-sell vyjádřil ochotu osobně vystoupit na Valném shromáždění Organizace spojených národů – pokud mu to U Thant dovolí. U Thant vyjádřil politování nad skutečností, že jednací řád OSN takovou výjimku neumožňuje, protože na půdě OSN smějí hovořit jedině hlavy států nebo jejich zástupci.

Moskva stahuje své rakety

Nikita Chruščov ve svých pamětech tvrdí, že on sovětské lodě nezastavil: „Nedali jsme se zastrašit. Naše lodě se zbývající částí dodávek pro Kubu pokračovaly v plavbě přímo skrz *Armadu* amerického námořnictva, ale Američané je nezastavili, pouze je prohledali.“^{260/} Toto líčení je falešné a nepravdivé. Ve skutečnosti, a nutno říci, že naštěstí, zastavil nejmocnější muž Sovětského svazu ty z lodí, které přepravovaly rakety, a zabránil tak přímé konfrontaci se Spojenými státy – přestože to ve svých pamětech nechtěl veřejně přiznat. Pouze ve shora

citovaném dopise U Thantovi, který ovšem tehdy ještě nebyl zveřejněn, jasně uvedl, že nařídil svým lodím „zastavit plavbu před zónou kontroly“.

Dnes již dostupné dokumenty ukazují, že Moskva přerušila „Operaci Anadyr“ poté, co Spojené státy v 10.00 hodin 23. října zřídily blokádu. V tomto okamžiku mířilo podle dokumentů CIA ke Kubě 22 sovětských lodí, z nichž však pouze tři měly na palubě rakety.^{261/} Již v 10.25 hodin změnilo tyto tři lodě kurs.^{262/} „Hleděli jsme si z očí do očí a já věřím, že ten druhý právě uhnul,“ komentoval tehdy americký ministr zahraničních věcí Dean Rusk nebezpečné vyvrcholení raketové krize.^{263/} Podle údajů CIA se 25. října nejméně 14 z 22 lodí vydalo na zpáteční plavbu.^{264/} Moskva odvolala všechna plavidla s nákladem zbraní a nechala pokračovat jen „bezproblémové lodě“, přepravující například ropu. V ranních hodinách 25. října dorazil k linii blokády sovětský tanker *Bucharest* a byl prohledán příslušníky amerického námořnictva. Protože nepřevážoval žádné zbraně, bylo poté tankeru povoleno blokádu proplout a pokračovat v cestě na Kubu.^{265/}

Jen o pár dnů později navštívil generální tajemník Organizace spojených národů U Thant na Kubě prezidenta Fidela Castra a otevřeně s ním o námořní blokádu pohovořil: „Moji kolegové a já jsme toho mínění, že blokáda je nezákonná. Žádný stát nemůže tolerovat vojenskou nebo právě hospodářskou blokádu.“ U Thant k tomu dodal ještě své osobní mínění, které svědčí o tom, že zaujímal vůči americkému impériu velmi kritický postoj. „Zůstanou-li CIA a Pentagon i nadále tak mocnými, pak vidím budoucnost světa velice černě,“ prohlásil.^{266/}

Také Fidel Castro Spojeným státům nedůvěřoval. Před raketovou krizí i v jejím průběhu narušovala CIA nepřetržitě kubánský vzdušný prostor. Jen opakovanými přelety Kuby mohly být získány potřebné zpravodajské informace pro Kennedyho a členy Výkonného výboru Rady národní bezpečnosti. Spojené státy k tomuto účelu převážně využívaly průzkumných strojů U-2, létajících ve velkých výškách. Tato praxe byla velmi nebezpečná a mohla snadno vést k další eskalaci konfliktu. Dne 27. října 1962 nařídil Fidel Castro svému dělostřelectvu zahájit na americké průzkumné letouny U-2 palbu a baterie sovětských protiletadlových raket SAM jeden z nich sestřelila. Jeho pilot zahynul. Stal se jedinou obětí raketové krize.^{267/}

Přes tento incident se Kennedy rozhodl pro deeskalaci. Uvědomoval si zjevnou paralelu mezi sovětskými raketami v blízkosti amerických hranic a americkými raketami v blízkosti sovětských hranic. V rámci „výměnného obchodu“ stáhli Sověti jaderné rakety z Kuby, zatímco Spojené státy odstranily jaderné rakety z území Turecka. Aby tento „obchod“ s Chruščovem dojednal, vyslal Kennedy v noci 26. října svého bratra Roberta na sovětskou ambasádu ve Washingtonu, kde se tento ve vší tajnosti – aniž by o tom věděl kdokoli z ostatních členů Výkonného výboru – setkal s velvyslancem Anatolijem Dobryninem a přednesl mu návrh na výměnu raket. Jak tomu často bývá, zůstala i tato skrytá stránka mezinárodní politiky před veřejností, čerpající informace z médií, utajena.^{268/}

Dne 27. října se Robert Kennedy a Dobrynin setkali znovu, tentokrát v budově ministerstva spravedlnosti. „Rozmístili jste tyto rakety v blízkosti naší hranice. Proč tedy děláte takový povyk kvůli raketám na Kubě?“ tázal se Dobrynin s odvoláním na americké rakety v Turecku. Robert Kennedy zdůraznil, že jeho bratr je ochoten americké jaderné rakety z Turecka stáhnout, ale nepřeje si o tom vést žádnou veřejnou diskusi, která by celou věc jedinež zkomplikovala. Ke stažení raket z Turecka potřebuje „podle všeho tak čtyři až pět měsíců“. Rusové s tím byli srozuměni a obě strany se dohodly zachovat o tomto ujednání mlčení. „Robert Kennedy poukázal varovně na skutečnost, že vše, co mi řekl o Turecku, musí být považováno za přísně důvěrné a kromě něho a jeho bratra je to známo pouze dvěma nebo třem lidem ve Washingtonu,“ vzpomínal později Dobrynin.^{269/}

Spojené státy považovaly výměnu raket za dobrý obchod, protože rakety Jupiter, rozmístěné v Turecku, byly již zastaralé. Na zasedání 27. října 1962 prezident Kennedy přiznal, že rakety Jupiter v Turecku „už nemají žádný vojenský užitek“. Kromě toho má výměna raket smysl, protože v očích „každého člověka v Organizaci spojených národů i jinde vypadá jako férový obchod,“ prohlásil Kennedy.^{270/}

Nakonec tedy Kennedy s Chruščovem vyřešili kubánskou krizi bilaterálně, výměnou raket. V neděli 28. října 1962 informoval Chruščov Kennedyho o tom, že své rakety stáhne. Spojené státy ujistily Moskvu, že na oplátku provedou stažení jaderných raket z území Turecka. Tímto způsobem mohla každá ze stran prezentovat svému lidu výsledek jednání jako vítězství. Také Kuba obdržela 28. října 1962 telegram. Moskva oznamovala, že rakety je nutno stáhnout, „aby se zabránilo světovému válečnému požáru a tím i zničení kubánské revoluce“.^{271/} Castro nad americko-sovětskou dohodou běsnil, protože se ho při tomto výměnném obchodu nikdo na nic neptal. Kromě toho byl zklamán, neboť Washington přes veškeré sliby nedal na půdě OSN žádné ujištění o tom, že na Kubu v budoucnu nezaútočí. Také generální tajemník Organizace spojených národů U Thant toho litoval, nakonec byl ale rád, že se podařilo zabránit světové válce. V roce 1964 skromně, leč správně připomenul, že Organizace spojených národů „je něco víc než pouhá morální síla, zároveň ale všechno jiné než velmoc“.^{272/}

Spojené státy proces stahování sovětských raket důsledně kontrolovaly. Na širém moři dohlížely na odplouvající sovětské lodě vrtulníky, letadla a válečné lodě. V dubnu roku 1963 pak USA bez jakéhokoli veřejného oznámení stáhly své rakety Jupiter z území Turecka a nahradily je raketami Polaris, rozmístěnými na ponorkách. Tím opět dosáhly nejvyššího stupně vývoje vojenské techniky, protože v roce 1960 vyplula na moře první americká raketová ponorka *USS George Washington*. V roce 1963 rozmístily Spojené státy v oblasti Středozemního moře atomové ponorky, vyzbrojené řízenými jadernými zbraněmi. Díky zvýšené schopnosti přežití v případě vypuknutí atomové války měla tato plavidla zajistit možnost zasazení odvetného jaderného úderu. V podstatě tak americké impérium své jaderné zbraně v oblasti Středomoří uhájilo, zatímco Moskva musela „Operaci Anadyr“ odepsat jako neúspěšnou a nedokázala na Kubě žádné jaderné zbraně rozmístit.

Americké hospodářské embargo odsouzeno Organizací spojených národů

Poté, co byl prezident Kennedy v roce 1963 zavražděn, přežil kubánský prezident Castro nástup a odchod několika dalších amerických prezidentů – Johnsona, Nixona, Forda, Cartera, Reagana, Bushe staršího, Clintona, Bushe mladšího a Obamy. Prezident Castro zůstal u moci mytických 49 let a odstoupil teprve v roce 2008 z důvodu nemoci. Vládu předal svému bratrovi Raúlovi Castrovi. Sotva se najde jiný světový státník, který by byl déle u moci.

Svou revolucí Fidel Castro zcela nepochybně pomohl chudým lidem a odstranil dosavadní privilegia horních vrstev společnosti. Na karibském ostrově s jedenácti milióny obyvatel zavedl bezplatnou zdravotní péči, zrovnoprávnění mužů a žen, prosadil zákon na ochranu přírody, umožnil všem bezplatný přístup ke vzdělání a celkově tak omezil nerovnost mezi chudými a bohatými. Index lidského rozvoje (Human Development Index – HDI), publikovaný každoročně Organizací spojených národů, řadí dnes proto Kubu spolu s 50 jinými státy – mimo

jiné Finskem, Německem, Švýcarskem a Rakouskem – po právu do skupiny zemí s „velmi vysokým stupněm vývoje“ (44. místo ze 187 zemí v HDI v roce 2013).

Tajná válka, vedená Spojenými státy, však Kubu zocelila a vedla k vytvoření bezpečnostního aparátu, který za vším věští špionáž a sabotáž. Komunis-tická strana Kuby (Partido Comunista de Cuba – PCC) je i nadále jedinou legální stranou v zemi, takže lidé nemají možnost rozhodovat se u volebních urn mezi různými stranami. Média se nacházejí pod kontrolou komunistické strany. Vycestování ze země je pro mnohé Kubánky a Kubánce obtížnou, pro některé dokonce úplně nemožnou záležitostí, protože jsou nuceni podstoupit složitou schvalovací proceduru.

Především však strádá hospodářství, protože hospodářské embargo, vyhlášené Spojenými státy v roce 1960 a patřící mezi nejdélejší hospodářské blokády moderních dějin, je stále v platnosti a velice Kubu poškozuje. Embargo donutilo Kubu úplně přeorientovat svůj export, zaměřený předtím na Spojené státy. Například kubánský cukr se poté prodával do Ruska výměnou za sovětskou ropu. S koncem studené války v roce 1991 a rozpadem sovětského obchodního partnera se hospodářská situace Kuby zdramatizovala. Protože z Ruska již nepřicházela žádná ropa a Spojené státy trvaly na hospodářském embargu, nemohla tehdy na Kubě kvůli nedostatku pohonných hmot vyjet mnohá auta. Kubánský parlament se proto pokoušel rozvinout turistický průmysl, aby zabezpečil holé přežití lidu a především jeho zásobování základními životními potřebami.

Organizace spojených národů je proti hospodářskému embargu, vyhlášenému jednostranně USA, bezmocná. Rada bezpečnosti OSN nedokázala embargo odsoudit nebo dokonce odstranit ani jedinou rezolucí, protože by proti takovému dokumentu zasáhly Spojené státy svým právem veta. Proto byla v roce 1992 na Valném shromáždění OSN předložena rezoluce, požadující ukončení embarga vůči Kubě. Rezoluce byla přijata, ale Spojené státy ji ignorovaly. Od té doby se o stejné rezoluci hlasovalo každý rok znovu, pokaždé byla přijata a pokaždé byla ignorována. Například v listopadu 1996 hlasovaly proti pouze Spojené státy, Izrael a Uzbekistán – na rozdíl od drtivé většiny 138 členských států OSN. Z hlasování se stal „každoroční rituál, který má za cíl přivést Washington do nesnází“, jak to trefně komentoval britský tisk.^{273/}

Kubánci americké embargo opakovaně kritizovali jako prohřešek proti volnému obchodu a útok na suverenitu Kuby. V říjnu 1995 vystoupil Fidel Castro při příležitosti 50. výročí založení OSN s projevem v New Yorku. Místo obvyklé olivově zelené vojenské uniformy měl na sobě tmavý oblek a pokračující embargo ostře odsoudil. Obvinil Radu bezpečnosti OSN z podpory „nového kolonialismu mocných“ a požadoval zrušení práva veta jakož i stálé místo pro Indii a státy z Afriky a Latinské Ameriky. „Jak dlouho máme ještě čekat na demokratizaci Organizace spojených národů, na vymýcení násilí, arogance a nátlaku v mezinárodních vztazích?“ ptal se Castro. „Chceme svět bez bezohledných blokad, které mají na svědomí smrt mužů, žen a dětí – jako tiché atomové bomby ... Vývojem překonané privilegium práva veta a zneužívání Rady bezpečnosti mocnými oslavují nový kolonialismus uvnitř Organizace spojených národů.“^{274/}

Také Evropská unie a evropské členské země NATO dnes embargo odmítají, protože mají zájem na dobrých hospodářských vztazích s Kubou. Někdejší britský velvyslanec na Kubě John Dew zdůraznil, že embargo vůči Kubě je chybou. „Spojené státy jsou v této otázce zcela jasně izolovány,“ prohlásil, „protože jedinou zemí, která USA v otázce embarga každý rok na půdě OSN podporuje, jsou Marshallovy ostrovy, což není právě znamením přílišné věrohodnosti. Myslím, že embargo již není aktuální.“^{275/}

V posledním roce výkonu své funkce navštívil prezident Obama v březnu 2016 Havanu. „Nepovažujeme již Kubu za hrozbu pro USA,“ ujišťoval Raúl Castro. Návštěva se stala historickou událostí, protože od vítězství kubánské revoluce v roce 1959 na ostrově žádný z amerických prezidentů nestanul. Raúl Castro zdvořile poděkoval za návštěvu a požádal americkou stranu, aby vyklidila vojenskou základnu Guantanamo a vrátila její území Kubě. Prohlásil, že vítá politiku mírového sousedství, poukázal však na skutečnost, že stále ještě existují překážky stojící v cestě normalizaci vztahů. V této souvislosti požadoval úplné odstranění americké hospodářské blokády. „Embargo bude ukončeno,“ ujišťoval ho prezident Obama, aniž by ovšem zmínil konkrétní datum. Blokáda, trvající více než 50 let, nesloužila ku prospěchu Spojeným státům ani Kubě. „Sotva která jiná země na světě čelila Spojeným státům tak energicky a byla touto světovou velmocí tak dlouho izolována jako Kuba,“ komentoval situaci správně německý tisk.²⁷⁶

104 Geoff Simons: Cuba. From Conquistador to Castro (Macmillan 1996), s. 287.

105 Thomas Paterson: Contesting Castro. The United States and the Triumph of the Cuban Revolution (Oxford University Press 1994), s. 256.

106 Geoff Simons: Cuba. From Conquistador to Castro, s. 288.

107 Tad Szulc: Fidel: A Critical Portrait (William Morrow 1986), s. 480.

108 Tad Szulc: Fidel: A Critical Portrait, s. 493.

109 Lester Sobel: Facts on File: Cuba, the U.S. & Russia 1960–1963. A journalistic narrative of events in Cuba and of Cuban relations with the U.S. and the Soviet Union (Facts on File Inc. 1964), s. 10.

110 Lester Sobel: Facts on File, s. 10–11.

111 William Blum: Killing Hope, s. 186.

112 Lester Sobel: Facts on File, s. 6.

113 Geoff Simons: Cuba. From Conquistador to Castro, s. 279.

114 United Nations Security Council Official Records. Příložený dokument S/4378.

115 Rada bezpečnosti OSN, 18. července 1960.

116 Rada bezpečnosti OSN, 18. července 1960.

117 Rada bezpečnosti OSN, 18. července 1960.

118 Rada bezpečnosti OSN, 18. července 1960.

119 Rada bezpečnosti OSN, 18. července 1960.

120 Rada bezpečnosti OSN, 5. ledna 1961.

121 Rada bezpečnosti OSN, 18. července 1960.

122 Rada bezpečnosti OSN, 19. července 1960.

123 United States Senate: Alleged Assassination Plots Involving Foreign Leaders. An Interim Report of the Select Committee to study Governmental Operations with respect to Intelligence Activities (US Government Printing Office 1975), s. 2 a 285.

124 Warren Hinckle a William Turner: The Fish is Red, s. 23 a 36.

125 United States Senate: Alleged Assassination Plots Involving Foreign Leaders, s. 71–90.

126 David Talbot: The Devil's Chessboard: Allen Dulles, the CIA and the Rise of America's Secret Government (Harper Collins 2016).

- Jakož i: Every President has been manipulated by national security officials. David Talbot exposes America's deep state. *Salon*, 15. října 2015.
- 127 United States Senate: Alleged Assassination Plots Involving Foreign Leaders, s. 255–258.
- 128 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 18.
- 129 Valné shromáždění OSN, 10. října 1961.
- 130 Tad Szulc: *Fidel: A Critical Portrait*, s. 526.
- 131 Valné shromáždění OSN, 26. září 1960.
- 132 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days. John F. Kennedy in the White House* (Fawcett Publications 1965), s. 209.
- 133 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 215.
- 134 Valné shromáždění OSN, 1. listopadu 1960.
- 135 Valné shromáždění OSN, 1. listopadu 1960.
- 136 Valné shromáždění OSN, 1. listopadu 1960.
- 137 Lester Sobel: *Facts on File*, s. 23.
- 138 Richard Walton: *Cold War and Counterrevolution. The Foreign Policy of John F. Kennedy* (Viking Press 1972), s. 38.
- 139 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 40.
- 140 Richard Walton: *Cold War and Counterrevolution*, s. 38.
- 141 Roa k předsedovi Rady bezpečnosti, 31. prosince 1960. United Nations Security Council Official Records. Příložený dokument S/4605.
- 142 Rada bezpečnosti OSN, 5. ledna 1961.
- 143 Rada bezpečnosti OSN, 4. ledna 1961.
- 144 Rada bezpečnosti OSN, 4. ledna 1961.
- 145 Rada bezpečnosti OSN, 4. ledna 1961.
- 146 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 219.
- 147 Howard Hunt: *American Spy: My Secret History in the CIA. Watergate and Beyond* (John Wiley & Sons 2007), s. 150.
- 148 Tad Szulc: *Fidel: A Critical Portrait*, s. 543.
- 149 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 236.
- 150 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 82.
- 151 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 227.
- 152 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 84 a 85.
- 153 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 85.
- 154 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 257.
- 155 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 94.
- 156 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 271.
- 157 Richard Walton: *Cold War and Counterrevolution*, s. 49.
- 158 Richard Walton: *Cold War and Counterrevolution*, s. 257.
- 159 Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962. A National Security Archive Documents Reader* (The New Press 1992), s. 349.
- 160 Tad Szulc: *Fidel: A Critical Portrait*, s. 562.
- 161 První článek Charty OSN.
- 162 United Nations General Assembly Official Records. Fifteenth Session. First Committee. 1149th meeting. 15. dubna 1961.
- 163 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 85.

- 164 Valné shromáždění OSN. First Committee, 15. dubna 1961.
- 165 Valné shromáždění OSN. First Committee, 17. dubna 1961.
- 166 Valné shromáždění OSN. First Committee, 17. dubna 1961.
- 167 Arthur Schlesinger: *A Thousand Days*, s. 253.
- 168 Valné shromáždění OSN. First Committee, 17. a 20. dubna 1961.
- 169 Valné shromáždění OSN. First Committee, 17. dubna 1961.
- 170 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 171 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 172 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 173 Valné shromáždění OSN. First Committee, 18. dubna 1961.
- 174 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 175 Valné shromáždění OSN. First Committee, 18. dubna 1961.
- 176 Valné shromáždění OSN. First Committee, 18. a 20. dubna 1961.
- 177 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 178 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 179 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 180 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 181 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 182 Valné shromáždění OSN. First Committee, 18. dubna 1961.
- 183 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 184 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 185 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 186 Valné shromáždění OSN. First Committee, 18. dubna 1961.
- 187 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 188 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 189 Valné shromáždění OSN. First Committee, 19. dubna 1961.
- 190 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.
- 191 Jeff Broadwater: *Adlai Stevenson and American Politics. The Odyssey of a Cold War Liberal* (Twayne Publishers 1994), s. 207.
- 192 Jeff Broadwater: *Adlai Stevenson and American Politics*, s. 207.
- 193 Porter McKeever: *Adlai Stevenson. His Life and Legacy* (William Morrow and Company 1989), s. 490.
- 194 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 96.
- 195 Arthur Schlesinger: *Robert Kennedy and his Times* (Andre Deutsch 1978), s. 476.
- 196 Warren Hinckle a William Turner: *The Fish is Red*, s. 110.
- 197 Taylor Branch a George Crile: *The Kennedy Vendetta. How the CIA waged a silent war against Cuba. Harper's Magazin* 1975, s. 51.
- 198 Taylor Branch a George Crile: *The Kennedy Vendetta*, s. 52.
- 199 Lansdale, Review of OPERATION MONGOOSE, Phase I, 25. července 1962; In: Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962, jako dokument 7*.
- 200 Taylor Branch a George Crile: *The Kennedy Vendetta*, s. 58–62.
- 201 Valné shromáždění OSN. First Committee, 5. února 1962.
- 202 Valné shromáždění OSN, 20. února 1962.
- 203 Evan Luard: *A History of the United Nations. Volume II: The Age of Decolonisation, 1955–1965* (Macmillan 1989), s. 389.

- 204 Rada bezpečnosti OSN, 27. února 1962.
- 205 Rada bezpečnosti OSN, 15. března 1962.
- 206 Bruce Allyn, James Blight, David Welch: Cuba on the Brink. Castro, the Missile Crisis, and the Soviet Collapse (Pantheon Books 1993), s. 36.
- 207 Michael Beschloss: Kennedy v. Khrushchev. The Crisis Years 1960–1963 (Faber and Faber 1991), s. 564.
- 208 Thomas Paterson: Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy 1961–1963 (Oxford University Press 1989), s. 140.
- 209 James Bamford: NSA. Die Anatomie des mächtigsten Geheimdienstes der Welt (Bertelsmann 2001), s. 89.
- 210 James Bamford: NSA, s. 90.
- 211 Mansur Khan: Die geheime Geschichte der amerikanischen Kriege. Verschwörung und Krieg in der US-Außenpolitik (Grabert 1998), s. 96.
- 212 Joint Chiefs of Staff: Top Secret: Pretexts to Justify US Military Intervention in Cuba. 12. března 1962. Cit. in: James Bamford: NSA, s. 91.
- 213 Zasedání Ex-Comm ze 16. října 1962, 18.30–19.55 hod. In: Laurence Chang a Peter Kornbluh: The Cuban Missile Crisis, 1962, dokument 16.
- 214 David Ray Griffin: The New Pearl Harbor (Olive Branch Press 2004), s. 101.
- 215 Joint Chiefs of Staff: Top Secret: Pretexts to Justify US Military Intervention in Cuba. 12. března 1962. Cit. in: James Bamford: NSA, s. 92–93.
- 216 James Bamford: NSA, s. 90 a 98.
- 217 Bertrand Russell: Unarmed Victory (George Allen & Unwin 1963), s. 71.
- 218 Strobe Talbott: Khrushchev Remembers (Bantam Books 1970), s. 545–546.
- 219 Anatoli Gribkov: Operation Anadyr. US and Soviet Generals Recount the Cuban Missile Crisis (Edition Q 1994), s. 8.
- 220 Sithu U Thant: View from the UN (Doubleday 1978), s. 156.
- 221 Laurence Chang a Peter Kornbluh: The Cuban Missile Crisis, 1962, dokument 8.
- 222 Anatoli Gribkov: Operation Anadyr, s. 63.
- 223 Valné shromáždění OSN, 8. října 1962.
- 224 Valné shromáždění OSN, 8. října 1962.
- 225 Valné shromáždění OSN, 8. října 1962.
- 226 Valné shromáždění OSN, 8. října 1962.
- 227 Elie Abel: The Missile Crisis (Lippincott 1966), s. 81.
- 228 Protokol Ex-Comm ze 16. října 1962, 18.30–19.55 hod. In: Laurence Chang a Peter Kornbluh: The Cuban Missile Crisis, 1962, dokument 16.
- 229 Mark White: The Cuban Missile Crisis (Macmillan 1996), s. 170 a 175.
- 230 Protokol Ex-Comm ze 16. října 1962, 18.30–19.55 hod. In: Laurence Chang a Peter Kornbluh: The Cuban Missile Crisis, 1962, dokument 16.
- 231 Bruce Allyn, James Blight, David Welch: Cuba on the Brink, s. 49.
- 232 Radio-TV Address of the President to the Nation from the White House, 22. října 1961. In: Laurence Chang a Peter Kornbluh: The Cuban Missile Crisis, 1962, dokument 28.
- 233 Proslov dalajlámy na konferenci Fear and Anxiety, ETH Zürich, 4. srpna 2005.
- 234 Ramses Nassif: U Thant in New York 1961–1971. A Portrait of the Third UN Secretary-General (Hurst & Company 1988), s. 20.
- 235 Sithu U Thant: View from the UN, s. 155–156.

- 236 Dino Brugioni: *Eyeball to Eyeball. The Inside Story of the Cuban Missile Crisis* (Random House 1990), s. 402.
- 237 Bertrand Russell: *Unarmed Victory*, s. 52.
- 238 Rada bezpečnosti OSN, 23. října 1962.
- 239 Rada bezpečnosti OSN, 23. října 1962.
- 240 Porter McKeever: *Adlai Stevenson. His Life and Legacy* (William Morrow and Company 1989), s. 524.
- 241 Rada bezpečnosti OSN, 23. října 1962.
- 242 Rada bezpečnosti OSN, 23. října 1962.
- 243 Robert Kennedy: *Thirteen Days. A Memoir of the Cuban Missile Crisis* (Norton & Company 1969), s. 67–72.
- 244 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 245 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 246 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 247 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 248 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 249 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 250 Rada bezpečnosti OSN, 24. října 1962.
- 251 Rada bezpečnosti OSN, 25. října 1962.
- 252 Rada bezpečnosti OSN, 25. října 1962.
- 253 Rada bezpečnosti OSN, 25. října 1962.
- 254 Jeff Broadwater: *Adlai Stevenson and American Politics* (Twayne Publishers 1994), s. 212–213.
- 255 Projev U Thanta z 2. června 1963. Cit. in: UN Office of Public Information: *Portfolio for Peace* (United Nations 1970), s. 2.
- 256 David Larson: *The Cuban Crisis of 1962. Selected Documents, Chronology and Bibliography* (Lanham 1986), s. 169.
- 257 David Larson: *The Cuban Crisis of 1962*, s. 170.
- 258 David Larson: *The Cuban Crisis of 1962*, s. 182.
- 259 Sithu U Thant: *View from the UN*, s. 168.
- 260 Strobe Talbott: *Khrushchev Remembers*, s. 550.
- 261 CIA: *Timing of the Soviet Military Build-up in Cuba*. 22. října 1962. In: *The Secret Cuban Missile Crisis Documents*. Central Intelligence Agency (Brassey's 1994), s. 271.
- 262 *The Secret Cuban Missile Crisis Documents*. Central Intelligence Agency, s. 300.
- 263 Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962*, s. 370.
- 264 *The Secret Cuban Missile Crisis Documents*. Central Intelligence Agency, s. 304.
- 265 Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962*, s. 372.
- 266 Bruce Allyn, James Blight, David Welch: *Cuba on the Brink*, s. 218.
- 267 Tad Szulc: *Fidel: A Critical Portrait*, s. 584.
- 268 Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962*, s. 375.
- 269 Richard Lebow: *We all lost the Cold War* (Princeton University Press 1994), s. 126.
- 270 Protokol ze zasedání Ex-Comm z 27. října 1962. In: Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962*, dokument 49.
- 271 Laurence Chang a Peter Kornbluh: *The Cuban Missile Crisis, 1962*, s. 381.

272 U Thant v hlavním sídle OSN, 28. května 1964. Cit. in: UN Office of Public Information: Portfolio for Peace (United Nations 1970), s. 134.

273 The Independent, 13. listopadu 1996.

274 The Guardian, 23. října 1995.

275 Youtube: Mehdi Hassan. Head to Head – Should the US get out of Latin America? 5. prosince 2014.

276 Das Ende des Embargos wird kommen. *Zeit Online*, 21. března 2016. Též: *Que bola Cuba?* *Zeit Online*, 21. března 2016.

9. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI VIETNAMU V ROCE 1964

Vietnam nepatřil k zakládajícím státům OSN a do této světové mírové organizace vstoupil teprve v roce 1977. Vietnamci byli nuceni opakovaně bojovat proti cizím mocnostem. Země byla po mnoho let francouzskou kolonií a za II. světové války se ocitla pod japonskou okupací. Po incidentu v Tonkinském zálivu v roce 1964 zahájily USA bez mandátu OSN nezákonnou útočnou válku, která trvala jedenáct let a skončila v roce 1975 porážkou Američanů. Tato nezákonná útočná válka způsobila mnoho utrpení a vysoké ztráty. Usmrčeno bylo něco kolem tří miliónů Vietnamců, z nich mnoho žen, dětí a starců. Spojené státy ztratily 58 000 vojáků – více než v kterékoli jiné válce vedené americkým impériem po roce 1945. Jak v Evropě, tak i v USA demonstrovali tehdy proti válce ve Vietnamu mnozí lidé. Dnes má tato jihoasijská země 93 miliónů obyvatel a nachází se pod vládou Komunistické strany Vietnamu – jediné legální politické strany ve státě.

1954– Francie ztrácí svoji kolonii Indočínu

Aby zajistila obchodní cestu, vedoucí do Číny, vyslala Francie v 19. století do oblasti jihovýchodní Asie své válečné lodě. Francouzi tak nastolili v „Indočině“, zahrnující území dnešního Vietnamu, Laosu a Kambodže, koloniální režim. Ten zavedl vysoké daně a chudé zemědělské obyvatelstvo reagovalo řadou povstání, která byla francouzskou koloniální správou krvavě potlačena.

Za II. světové války, po okupaci Francie německými jednotkami, vpadli do Vietnamu Japonci. Vietnamci se museli znovu bránit proti cizím okupantům. Ve stejnou dobu bojovali také Francouzi ve své vlastní zemi proti německé okupaci. Boj proti fašismu přispěl v řadách obyvatelstva k oblíbě francouzských komunistů. V poválečných volbách v roce 1946 tak získala Komunistická strana Francie (Parti Communiste Français – PCF) téměř 29 % hlasů, a stala se tak nejsilnější politickou stranou ve Francii. K jejímu programu měli blízko umělci jako Španěl Pablo Picasso a intelektuálové jako Francouz Jean-Paul Sartre.

Ve vzdáleném Vietnamu vedl komunistický revolucionář Ho Či Min povstání proti japonskému imperialismu a francouzskému kolonialismu. Po porážce Japonska ve II. světové válce vyhlásil Ho Či Min v září 1945 nezávislost Vietnamu. V prohlášení nezávislosti se Vietnam explicitně odvolával na Deklaraci práv člověka a občana z doby francouzské revoluce a na Deklaraci nezávislosti Spojených států.

Francouzská vláda nebyla s tímto vývojem srozuměna a zahájila proti Vietnamu válku s cílem dostat zemi zpátky pod svou kontrolu. V listopadu 1946 ostřelovaly francouzské válečné lodě přístav Haiphong a usmrtily zde 6000 Vietnamců. Tato útočná válka byla nezákonná, protože probíhala bez mandátu OSN. Ve francouzském parlamentu se nasazení armády proti Vietnamu stalo předmětem sporů. Dne 28. ledna 1950 protestovala komunistická poslankyně Jeannette Vermeerschová v Národním shromáždění proti válce jasně řečenými slovy: „Vietnamci Marseille nebombardovali. Ale vy jste Haiphong bombardovali!“ Vermeerschová, žena generálního tajemníka francouzské komunistické strany Maurice Thoreze, se nebála srovnání války Francie proti Vietnamu se všeobecně nenáviděnou útočnou válkou, vedenou Německem.

Tím, že francouzští vojáci nyní vypalují vesnice ve Viet-namu, „dopouštějí se stejných zločinů“ jako nacisté před několika lety ve Francii, zaznělo v kritice Vermeerschové.

Toto brizantní srovnání vyvolalo v Národním shromáždění v Paříži vřavu. Komunisté aplaudovali. Poslanci konzervativních stran volali: „Dost! Dost! Přestaňte s tím nesmyslem! Pryč s tebou!“ Jiní křičeli: „Nejsi hodna toho, nazývat se Francouzkou!“ A předseda Národního shromáždění řekl Vermeerschové: „Madame, musím Vám velice zdvořile říci ... že jste neúnosným způsobem urazila tento parlament a celý francouzský národ.“ Na což Vermeerschová odpověděla: „Pak se tedy ptám: Bombardovali jsme Haiphong, nebo jsme Haiphong nebombardovali?“ Toho dne trvalo nějaký čas, než se ve francouzském parlamentu znovu podařilo nastolit klid a pořádek.^{277/}

Přes opozici komunistické strany vedla Francie od roku 1946 válku proti Vietnamu, rozdělenému na komunistický severní Vietnam, podporovaný Čínou, a jižní Vietnam, kontrolovaný Francií. V takzvané válce v Indočíně bojovalo na francouzské straně v řadách Cizinecké legie také něco kolem 30 000 Němců včetně mnoha válečných sirotků a bývalých příslušníků Wehr-machtu či Zbraní SS. Někteří z Němců změnili během války stranu a bojovali po boku vietnamských komunistů.^{278/} Spojené státy zasáhly do války na straně koloniální mocnosti a dodávaly Francouzům od roku 1950 zbraně včetně kulometů, jeepy, nákladní auta a letadla.^{279/} Ho Či Min a jím vedená Liga za nezávislost Vietnamu, Viet Minh, však v roce 1954 zvítězili nad evropskými kolonialisty v rozhodující bitvě o Dien Bien Phu a donutili Francouze k odchodu. Francouzské vojenské elity, které ještě nestrávily porážku od Německa z roku 1940, braly novou porážku, utrpěnou ve Vietnamu, jako velkou potupu.

Zavraždění prezidenta Ngo-dinh-Diema

Tak, jako je dnes Korea rozdělena na komunistický sever a kapitalistický jih, sestával tehdy také Vietnam ze dvou různých zemí. V komunistickém severním Vietnamu, udržujícím těsné vztahy s Čínou, byl prezidentem Ho Či Min. V jižním Vietnamu instalovaly USA po zmanipulované volbě v roce 1955 do prezidentského úřadu katolíka Ngo-dinh-Diema. Snažily se tak zabránit rozšíření komunismu na území celého Vietnamu. Diem však nastolil diktátorský režim, obohacoval sebe i členy své rodiny a postupoval s mimořádnou brutalitou proti komunistům a buddhistům. Buddhističtí mniši se veřejně upalovali, aby tímto drastickým způsobem upozornili na panující zlořády. Administrativa amerického prezidenta Kennedyho byla s Diemem stále více nespokojena a vysílala do jižního Vietnamu vojenské poradce. Dne 2. listopadu 1963 byl prezident Diem v Saigonu svržen vojenským převratem a spolu se svým mladším bratrem Ngo-dinh-Nhuem zastřelen. Vdova po Diemovi, Madame Nhu, okamžitě seznala, že do vraždy jejího manžela byly zapleteny Spojené státy, a tři dny po jeho smrti prohlásila: „Kdo má za spojence Američany, ten nepotřebuje žádné nepřátele.“^{280/}

Před veřejností dávalo americké impérium nad Diemovou smrtí pokrytecky najevo překvapení. Dnes již odtajněné dokumenty Pentagonu však dokazují, že USA svržení a zavraždění Diema cílevědomě připravovaly. Ministr obrany Robert McNamara nechal v lednu 1969 vypracovat o situaci ve Vietnamu přísně tajnou zprávu. Tento „Report of the Office of the Secretary of Defense Vietnam Task Force“ – zkráceně „Pentagon Papers“ – byl v roce 1971 po částech postoupen tisku a dnes je veřejně přístupný. O Diemově zavraždění se v něm praví: „Za vojenský puč proti Ngo-dinh-Diemovi musí USA nést svůj plný díl odpovědnosti.“ Tolik Pentagon. „Od

srpna 1963 jsme autorizovali a podporovali pučistické plány vietnamských generálů a ujišťovali je naší plnou podporou nástupnické vlády. V říjnu jsme zastavili vojenskou pomoc Diemovi, což byla urážka, a současně dali generálům zelenou k akci. Jak ve fázi plánování, tak i při provádění puče jsme v tajnosti udržovali kontakt s generály. ... Když devítiletá Diemova vláda dospěla ke svému krvavému konci, zvýšila naše spoluvina na jeho svržení míru naší odpovědnosti i angažovanosti za de facto bezvládný Vietnam.^{281/}

V kapitole věnované Kubě jsem vyložil, jak se Spojené státy neúspěšně pokoušely zavraždit Fidela Castra. Ve Vietnamu byly úspěšnější. Podporovat vraždu prezidenta jiné země je ovšem nezákonné a odporuje to zásadám Charty OSN. Je to nezákonné i v tom případě, že dotyčný prezident vládne brutálně a bezohledně a výše zmíněná podpora se realizuje v utajení. Vraždění a útočné války jsou těžkými zločiny. Také Spojené státy podepsaly Chartu OSN, ale když prezident Kennedy a jeho poradci podporovali vrahy vietnamského prezidenta, zákaz použití násilí tím ignorovali.

Charismatický Kennedy byl nejen v USA, ale také v Evropě velice oblíben. Jeho šance na znovuzvolení v roce 1964 byly vysoké. Jen málokdo tehdy věděl, že Kennedy měl v úmyslu malý počet amerických vojáků, kteří ve Vietnamu tehdy byli, stáhnout. Kennedy chtěl vietnamskou válku zastavit. „Tuto válku ve Vietnamu nosím neustále v hlavě, pronásleduje mne dnem i nocí,“ prohlásil 20. října 1963. „Budu-li znovu zvolen, první, co udělám, je, že stáhnou Američany z Vietnamu.“^{282/} Někteří generálové v Pentagonu a vedoucí pracovníci CIA, kteří o tom věděli, byli šokováni a zastávali názor, že Kennedy je vůči komunismu příliš „měkký“. Dne 22. listopadu 1963 byl americký prezident v Dallasu zastřelen. Zemřel pouhých 20 dnů po Diemovi.

Dvojnásobná vražda prezidentů roztočila spirálu násilí a uvrhla Vietnam do chaosu. Principy udržování míru byly zcela pošlapány. „Mír vyžaduje něco mnohem těžšího než vykonávat pomstu nebo se pouze přetvařovat,“ vysvětluje americký psycholog a mediátor Marshall Rosenberg. „Vyžaduje empatické zacházení s obavami a nenaplněnými potřebami, zadávajícími podnět ke vzájemnému napadání,“ říká Rosenberg, který svými pracemi, ceněnými nejen v USA, ale i v dalších zemích, výrazně přispěl ke změnám vědomí a odbourávání obrazu nepřítel. „Pokud si lidé tyto pocity a potřeby uvědomí, pozbudou touhy po odvetném úderu, protože poznají, že k těmto útokům vede nevědomost. Místo toho se jejich cílem stane utváření empatických spojení a osvěty, která jim umožní překonat násilí a navázat partnerské vztahy.“^{283/}

Válečná lež o incidentu v Tonkinském zálivu v roce 1964

Americký prezident Lyndon Johnson, který nastoupil do Bílého domu po Kennedyho zavraždění, ujišťoval v prosinci 1963 generálního tajemníka OSN, že OSN je mezinárodní organizací, která je velmi cenná a důležitá pro prosazování světového míru. „Podporujeme Organizaci spojených národů jakožto nejlepší nástroj, který byl vytvořen k tomu, aby napomohl zachování světového míru a přispěl k blahu všeho lidstva,“ prohlásil Johnson.^{284/}

To byla drzá lež. Prezident Johnson a další vedoucí představitelé amerického impéria opakovaně sabotovali činnost OSN prostřednictvím vražd a útočných válek. Spojené státy využívaly Radu bezpečnosti OSN a Valné shromáždění OSN pouze tehdy, pokud to odpovídalo jejich zájmům – například za kubánské krize v roce 1962, kdy veřejně kritizovaly rozmístění sovětských jaderných raket a vyzývaly Moskvu k jejich stažení. V těchto případech byla

Organizace spojených národů svým způsobem „světovou scénou“, na které mohly Spojené státy s velkou publicitou předkládat široké veřejnosti své požadavky. Americký státní tajemník pro mezinárodní záležitosti Richard Gardner se vyjádřil mnohem poctivěji než Johnson, když v únoru 1963 prohlásil: „My ve Washingtonu ... považujeme Spojené národy tvrdým a pragmatickým způsobem za prostředek k prosazování našich vlastních národních zájmů.“^{285/}

Také útočná válka proti Vietnamu byla zahájena bez mandátu OSN. Nejenom americký lid, ale celý svět byl tehdy oklamán a uveden v omyl sérií válečných lží. Prezident Johnson odůvodňoval válku troufalým tvrzením, že Vietnamci zaútočili jako první a americké impérium pouze vrací úder. Konkrétně tvrdil, že cílem vietnamského útoku se stala americká válečná loď Maddox, hlídkující u pobřeží Vietnamu. Ve svém projevu, odvysílaném 4. srpna 1964 pozdě v noci (ve 23.36 hodin) televizí, doslova uvedl: „Jako prezident a vrchní velitel ozbrojených sil mám za povinnost sdělit americkému národu, že opakované nepřátelské akce proti americkým lodím v oblasti Tonkinského zálivu mne dnes donutily vydat americkým ozbrojeným silám rozkaz, aby na tyto akce reagovaly. První útok na loď Maddox ze 2. srpna byl dnes, 4. srpna, nepřátelskými plavidly opakován. ... Tento nový akt agrese proti našim jednotkám ukazuje, jak důležitý je boj za zachování míru a bezpečnosti v jihovýchodní Asii. ... Zachování míru vyžaduje tvrdost.“^{286/}

Co se však v Tonkinském zálivu skutečně odehrálo? Americká válečná loď Maddox křižovala při pobřeží severního Vietnamu. To je dovoleno, pokud válečná loď nepronikne do vietnamských výsostných vod. Jako své výsostné vody nárokoval severní Vietnam dvanáctimílové pásmo, tedy vzdálenost dvaceti kilometrů od pobřeží. Pro historiky je velice těžké rekonstruovat, kde přesně se Maddox tehdy nacházel. Jisté je, že jeho přítomnost severní Vietnamce provokovala, neboť severní Vietnam se nacházel ve válce s jižním Vietnamem a Spojené státy podporovaly jižní Vietnam.

Od listopadu 1963 pomáhali američtí vojenští poradci jižnímu Vietnamu s realizací Operačního plánu 34A (Operational Plan 34A – OPLAN 34A). V rámci tohoto plánu podnikaly jihovietnamské hlídkové čluny pod ochranou noční tmy nájezdy na pobřeží severního Vietnamu, během kterých ničily radarová zařízení a vojenské sklady protivníka. Tyto jihovietnamské útoky na infrastrukturu severního Vietnamu byly CIA označovány jako přísně tajné a veřejnost o nich tehdy neměla ani tušení. Organizace spojených národů je proti takovým akcím tajné války úplně bezmocná. Malé jihovietnamské loďstvo rychlých hlídkových člunů provádělo sabotážní akce také na počátku srpna 1964. Útoky z moře trvaly vždy jen krátce a připomínaly spíše bodání špendlíkem. Z pohledu severních Viet-namců vzato vypadala situace tak, jako by americká válečná loď Maddox kryla a koordinovala jihovietnamské útoky. „Loď měla jako námořní provokatér prezentovat svůj ostře řezaný šedý trup a americkou vlajku tak blízko podbřišku severních Vietnamců, jak bylo jen možné – jako by měly její pětipalcové kanóny praštit komunistické námořnictvo přímo do nosu,“ napsal americký žurnalista James Bamford. „Její mise provokovala tím více, že probíhala současně s nájezdy na pobřeží, a vytvářela tak dojem, že Maddox tyto případy řídí.“^{287/}

Severní Vietnam na provokaci reagoval vysláním tří rychlých člunů do vod Tonkinského zálivu, kde se měly podílet na odražení útoků prováděných nepřítelem v rámci OPLAN 34A. Když se severovietnamské rychlé čluny přiblížily k válečné lodi Maddox na vzdálenost menší než šest mil, zahájili Američané palbu. Jeden ze severovietnamských rychlých člunů byl zasažen a čtyři členové jeho posádky zahynuli. Severní Vietnamci vypálili torpéda – podvodní zbraně s vlastním pohonem a výbušnou náloží, docílit zásahu se jim však nepodařilo. Americká válečná

lod' Maddox nebyla v průběhu potyčky z 2. srpna zasažena ani poškozena, žádný Američan nezemřel.^{288/}

Kapitán lodi John Herrick chtěl po střetnutí oblast opustit, jeho nadřízení v Pentagonu mu však vydali rozkaz k návratu do Tonkinského zálivu. Dne 4. srpna informoval ministr obrany Robert McNamara prezidenta Johnsona o tom, že Maddox byl znovu ostřelován torpédou. To však byla lež. Národní bezpečnostní agentura (National Security Agency – NSA) – tajná služba Spojených států, odpovídající za monitorování a rozšifrovávání celosvětové elektronické komunikace – totiž uvolnila v prosinci 2005 více než 140 do té doby přísně tajných dokumentů, vztahujících se k incidentu v Tonkinském zálivu. Mezi nimi je také studie historika NSA Roberta Hanyoka, která potvrzuje to, co jiní historikové již dlouho tušili: Dne 4. srpna 1964 se v Tonkinském zálivu žádný druhý útok na americké lodě nekonal. „Většina zpráv po důkladném vyhodnocení zřetelně ukazuje, že k žádnému útoku nedošlo,“ dochází ke střízlivému a jasnému závěru Hanyok.^{289/}

Útok na Maddox byl pouhým výmyslem. Celá ta historie byla od samého počátku neudržitelná. Gene Poteat, který tehdy pracoval jako vedoucí radarový analytik CIA, z předložených údajů vyvodil závěr, že je „nemožné, aby byla torpéda na torpédoborec vypálena“. Odhalil tak válečnou lež Johnsonovy administrativy. „Je dost jasné, že si prezident a McNamara vytvořili svou konstrukci, jak dále postupovat. Chtěli válku. Byl jsem na rozpacích, když jsem příštího rána četl noviny, a začaly letecké útoky,“ vzpomínal později Poteat. „Věřil jsem, že není od věci ověřit si fakta, dříve než se začne. Dalo by se prostě vyšetřit, zda to byl věrohodný útok či nikoli, a to celkem rychle.“^{290/}

Bílý dům si však žádné vyšetřování incidentu nepřál. A to přesto, že Charta OSN výslovně požaduje, aby v případě nepřehledných sporů byla nejprve vyložena na stůl fakta a teprve potom se sahalo k použití síly. „Rada bezpečnosti může vyšetřovat každý spor a každou situaci, která by mohla vést k mezinárodním třenicím, aby stanovila, zda by pokračování sporu nebo situace mohlo ohrozit zachování světového míru a mezinárodní bezpečnosti,“ zdůrazňuje článek 34. Protože si ale prezident Johnson přál válku, na Organizaci spojených národů se neobrátil. Když byl McNamara v roce 1999 tázán, zda se „útok“ ze 4. srpna skutečně odehrál či nikoli, připustil: „Myslím, že je jasné, ehm, že se neodehrál.“^{291/}

Na zasedání Rady bezpečnosti OSN 5. srpna 1964 v New Yorku byla fakta zcela překroucena. Britové prohlásili, že Spojené státy byly napadeny Vietnamem, a proto existuje právo na sebeobranu podle článku 51 Charty OSN. „Protože zde máme co do činění s opakovanými útoky, které byly silnějšího rázu, mají Spojené státy podle principu sebeobranu právo ... být aktivní, aby zamezily dalším útokům na své lodě,“ prohlásil britský velvyslanec v OSN. Není jasné, zda Britové v daném okamžiku věděli, že tonkinský incident je vylhaný. „Preventivní akce, které slouží k tomuto cíli ... jsou v plném souladu s Chartou OSN a článkem 51,“ dodal britský zástupce v Radě bezpečnosti OSN.^{292/}

Manipulace CIA s masovými médii

Americký tisk převzal válečnou lež prezidenta Johnsona, aniž by ji nějak prověřoval, a postavil tak Spojené státy do pozice oběti, která je nucena reagovat na zákeřný a zlý vietnamský útok. „Americké letouny bombardovaly Vietnam po druhém útoku na naše válečné lodě. K akci došlo, aby se zamezilo dalším agresivním činům,“ hlásal 5. srpna 1964 palcový titulek v listu

Washington Post. A vážené *New York Times* informovaly téhož dne na své titulní straně o tom, že: „Po nových útocích na americké lodě v Tonkinském zálivu nařídil prezident Johnson provedení odvetných úderů na vietnamské lodě a infrastrukturu severního Vietnamu.“ To byly válečné lži, ale čtenáři o tom neměli ani tušení.

Zglajchšaltovaný tisk řídil v souzvuku s Bílým domem také Kongres. Již 7. srpna 1964 schválil americký parlament tzv. tonkinskou rezoluci a dal prezidentovi Johnsonovi svolení „podniknout všechny nezbytné kroky k odražení útoku na americké ozbrojené síly a zamezení další agrese“. Spojené státy byly znovu falešně prezentovány jako napadená a nikoli jako útočící země. Organizace spojených národů nebyla do řešení krize zapojena. Vietnamská válka byla nezákonnou útočnou válkou, založenou na jedné lži. Prezident Johnson se dopustil těžkého zločinu agrese. Kdyby ještě žil, musel by stanout před mezinárodním soudním tribunálem OSN v Haagu. Tato instituce ovšem v době tonkinské lži ještě neexistovala.

Paralela s válkou proti Iráku v roce 2003 a lži o existenci zbraní hromadného ničení je zjevná. „Stejně jako později před tažením v Iráku udělil Kongres také v roce 1964 americkému prezidentovi generální plnou moc k zahájení války na základě lži,“ kritizoval švýcarský novinář Martin Killian v listu *Tages-Anzeiger*. Tonkinská válečná lež byla v médiích šířena s takovou intenzitou, že proti tonkinské rezoluci hlasovali toliko dva senátoři. „Normálně nepředpokládám, že by mne prezident obelhal,“ ospravedlňoval později senátor William Fulbright svůj souhlas.^{293/} „Země a tento výbor byly pod falešnou záminkou zataženy do konfliktu, který stál tisíce životů a masivně poškodil morální pozici naší země ve světě,“ prohlásil v roce 1968 kriticky senátor Albert Gore starší – otec pozdějšího viceprezidenta Ala Gorea, když seznal, že prezident Johnson tehdy parlament obelhal. Jenomže válka již začala a vyvázat se z ní bez ztráty tváře bylo velice obtížné.^{294/}

Skutečnost, že tonkinská lež byla šířena na titulních stranách všech tiskovin, není nikterak náhodná. Americký novinář Carl Bernstein, jenž dříve pracoval pro list *Washington Post*, odhalil v článku, který způsobil v roce 1977 mnoho rozruchu, těsné vztahy CIA k americkým masovým médiím. „Jak potvrzují bývalí spolupracovníci CIA, zdaleka nejplodnější vztahy existovaly s listem *New York Times* a televizní stanicí *CBS*,“ napsal Bernstein. Tajná služba začala rozvíjet spolupráci s médii již záhy po svém založení v roce 1947. „Kdyby se tato věc podrobněji zkoumala, tvrdili spolupracovníci CIA, vedlo by to k celé sérii velice trapných odhalení, která by se dotkla některých nejvlivnějších osobností americké žurnalistiky z období 50. a 60. let.“

Někteří novináři shromažďovali informace v cizině a předávali je CIA. Jiní „byli na sto procent zaměstnání u CIA, v zahraničí se ale vydávali za novináře,“ odhalil Bernstein. Od založení CIA s touto tajnou službou tím či oním způsobem kooperovalo více než 400 amerických žurnalistů, z nich mnozí na velice vlivných pozicích. „Když byla činnost CIA v roce 1976 vyšetřována senátním výborem, v jehož čele stál senátor Frank Church, shledali mnozí senátoři, jak silně byla CIA ve světě médií přítomna,“ píše Bernstein. „Avšak vysoce postavení pracovníci CIA, jako například bývalý ředitel CIA William Colby a George Bush, přesvědčili členy senátního výboru, aby vyšetřování na tomto poli omezili a ve své závěrečné zprávě zastřeli celkový rozsah kooperace CIA s médii.“^{295/}

Tehdejší čtenáři listu *New York Times* stejně jako dnešní konzumenti masových médií neměli ani tušení o tom, že texty, které pročítali ráno u snídaně nebo v kanceláři jakož i zprávy, jež sledovali po večeri v televizi, vyšly původně z dílny CIA a byly sestaveny tak, jak si to přála vláda v Bílém domě. Konkrétně chtěla Johnsonova administrativa v roce 1964 získat souhlas amerického národa a Kongresu s válkou ve Vietnamu. Televize i noviny mohly být

prostřednictvím CIA řízeny takovým způsobem, že se skutečně podařilo dosáhnout širokého konsensu, přestože válka byla zahájena bez mandátu Organizace spojených národů. Tento trik byl jednoduchý: Absence mandátu OSN byla v tisku, rozhlase i televizi cíleně zamlčena, takže na ni nikdo nepomyslel.

Nejen list *New York Times*, ale také známé noviny *Washington Post* zpracovávaly tzv. vlasteneckou frontu, to jest matky a otce posílající své syny jako vojáky do války a financující letadla a bomby ze svých daní. Katharine Grahamová, dcera investičního bankéře Eugene Meyera, tehdy vlastnila vlivné mediální tituly *Washington Post* a *Newsweek*. Její manžel Philip Graham, který spáchal v roce 1963 sebevraždu, byl velice vlivným redaktorem v listu *Washington Post*. Vychloubal se, že „člověk může získat novináře za méně peněz než dobrou *callgirl*, tedy za pouhých pár set dolarů měsíčně“. Byl přesvědčen o tom, že pracovníci médií jsou stejně prodejní jako prostitutky – nabízejí za úplatu své služby, a to dokonce výhodněji.²⁹⁶

Graham a jiní redaktoři byli velice vlivní. Redakce je dodnes strategickým centrem každých novin, přičemž šéfredaktor zde má ve všech záležitostech poslední slovo. Redaktoři rozhodují o tom, které příběhy se budou tisknout a které nikoli. Rozhodují o titulcích a obrázcích, které ovlivňují myšlení a pocity čtenářů i televizních diváků. Hypotetický palcový titulek „USA bombardují Vietnam bez mandátu OSN“, doplněný fotografií vietnamského děvčátka, naplněného strachem a zoufalstvím a klečícího vedle rodičů zabitých americkými bombami, by v srpnu 1964 pochopitelně neatiskli, protože by domácí „vlasteneckou frontu“ úplně destabilizoval. Místo toho šířil list *Washington Post* propagandistickou lež Johnsonovy administrativy o tom, že „v Tonkinském zálivu byla napadena americká válečná loď“, doplněnou obrázkem dotčeného plavidla. Proto také nikdo nemyslel na OSN a zákaz použití síly, zakotvený v souboru lidských práv. V mnohem větší míře byl aktivován obranný reflex, založený na přesvědčení, že ten, kdo byl napaden, se přece musí bránit, aby přežil.

CIA se pokoušela ovlivnit dějepisce již od dob svého založení a činí tak ostatně i nadále. V rámci operace „Mockingbird“, což v překladu znamená „drozd mnohohlasý“, tajná služba od 50. let systematicky sledovala noviny, časopisy, televizi, hollywoodské filmy a také knihy a snažila se vždy prosazovat pozitivní pohled na americkou zahraniční politiku jakož i CIA a její aktivity. V rámci operace „Mockingbird“ „se CIA rovněž pokoušela zabránit publikování článků a knih, které stavěly tuto organizaci do negativního světla“, praví encyklopedie o amerických tajných službách. „CIA také skrytě napomáhala publikaci knih, představujících tajnou službu v pozitivním světle ... právě tak se dostalo finanční podpory vhodným hollywoodským filmům.“²⁹⁷

Dnes, více než padesát let od incidentu v Tonkinském zálivu, se svět mě--díí od základu změnil. Tištěné noviny nacházejí stále méně čtenářů a nejsou to jen náklady listů *New York Times* a *Washington Post*, jež prudce klesají. Čtenáře ztrácejí rovněž německojazyčné noviny. Zejména mladí lidé získávají informace z elektronických médií, prostřednictvím smartphonů a laptopů. Při tom využívají právě také elektronických vydání novin, jako jsou *New York Times* nebo *Neue Zürcher Zeitung*, přecházejí ale poté velmi rychle k jiným zdrojům a videím na Youtube. Každý, kdo si svá témata sám vybírá a porovnává zprávy z různých pramenů, má dnes – pokud je jen trochu obezřetný – možnost válečné lži prohlédnout. Ve 21. století nutně potřebujeme více mediální kompetentnosti, abychom překonali nezdravou kombinaci násilí a lži.

Nezákonné bombardování Laosu a Kambodže

Vietnamská válka přinesla utrpení také sousedním zemím – Laosu a Kambodži. Obě země byly od roku 1955 členy Organizace spojených národů a ve vietnamské válce oficiálně zaujímaly neutrální postoj, což znamená, že se nepodílely na bojových operacích. Ani to jim však nezaručovalo ochranu. Poté, co byly zásobovací trasy ze severního Vietnamu na jih z velké části zničeny americkými nálety, přesunuli se severní Vietnamci na komunikace v sousedních zemích – Laosu a Kambodži. Zásobovali tak své bojovníky na jihu a zároveň porušili neutralitu sousedních států. Síť komunikací, známá pod označením „Ho Či Minova stezka“, sestávala jak z větších silnic, sjízdných nákladními vozidly, tak i z menších cest pro cyklisty a spletitých stezek určených pouze pro pěší.

Dne 14. prosince 1964 zahájily Spojené státy na rozkaz prezidenta Johnsona v rámci operace „Barrel Roll“ bombardování Laosu s cílem „Ho Či Minovu stezku“ zničit. To se však nepodařilo. Stejně jako si řeka, narazí-li na překážku, hledá nové řečiště, nalézali také severní Vietnamci stále nové obchvaty úseků, poničených bombami. Americký útok na Laos byl zahájen bez mandátu OSN, a byl tudíž nezákonný. Ve Spojených státech se o tom ovšem nereferovalo, protože to byla tajná válka. Na operaci „Barrel Roll“ navázala v roce 1965 operace „Steel Tiger“ a v roce 1968 následovala operace „Commando Hunt“. „Žádná jiná země na světě nebyla bombardována intenzivněji,“ tvrdí americký historik T. D. Allman. „V průběhu vietnamské války svrhly Spojené státy na Laos více než dva milióny tun bomb. Každých osm minut se řítíl k zemi náklad jednoho letounu. Po dobu devíti let.“ Lao-sané – většinou chudí rolníci – se po léta ukrývali v jeskyních a tunelech, aby přežili. Dnes patří Laos podle indexu HDI k zemím se „středním stupněm lidského rozvoje“. Allman, jenž po Laosu často cestoval, však dobře ví, že v jeho půdě se stále ještě nachází velké množství nevybuchlé munice. „Každá matka, každá manželka, každá sestra a každé dítě,“ tvrdí, „má manžela, bratra nebo malou dcerku, které ještě dlouho po konci války zabily nebo zmrzačily americké bomby.“^{298/}

Americké bombardování, prováděné se záměrem zničit tamější vojenské tábory severních Vietnamců, zažila také Kambodža. Útok začal 18. března 1969 pod krycím označením operace „Menu“ a byl nařízen americkým prezidentem Richardem Nixonem, který se v lednu téhož roku ujal svého úřadu v Bílém domě. V průběhu volební kampaně byl zastřelen nadějný kandidát Demokratů, senátor Robert Kennedy – bratr někdejšího prezidenta Johna F. Kennedyho. Nixon slíbil, že pokud se mu podaří zvítězit, válku ve Vietnamu ukončí. Jakmile se však ujal prezidentského úřadu, učinil pravý opak. Nixon neměl mandát OSN, a jeho bombardování Kambodže bylo tudíž nezákonné. Neměl ani mandát amerického Kongresu, protože o operaci „Menu“ bylo informováno jen pět vlivných kongresmanů. Nařízením útoku na Kambodžu se tak prezident Nixon dopustil těžkého zločinu agrese. Kdyby ještě žil, musel by stanout před Mezinárodním soudním dvorem v Haagu, který ovšem tehdy ještě neexistoval.

Aby zastřeli tajnou válku proti Kambodži, falšovali američtí piloti bojová hlášení a udávali, že útočili na cíle v jižním Vietnamu, zatímco jejich bomby byly ve skutečnosti svrženy nad Kambodžou. S pomocí svého poradce pro národní bezpečnost Henryho Kissingera a vedoucích činitelů Pentagonu rozvíjel Nixon tajný zastírací systém. Americký parlament byl tak o tajné válce proti Kambodži informován teprve v roce 1972. Poslanci byli rozezleni, že je Nixon obelhal a ponížil tím, že ona pětice poslanců z obou politických stran, která se počítala mezi spiklence, neinformovala své kolegy o probíhající nezákonné válce. „Lež, která slouží k oklamání nepřítele, je jedna věc,“ tvrdí historik Earl Tilford. „Ale obelhat Kongres a vedoucí vládní činitele včetně náčelníka štábu letectva – to je něco úplně jiného.“^{299/}

Válka v jihovýchodní Asii byla vedena s maximální tvrdostí. Protože zásobovací komunikace severovietnamských komunistů byly z větší části kryty vegetací, použily Spojené státy ve Vietnamu, Laosu a Kambodži také Agent Orange. Tento pesticidní chemický prostředek způsobil zasaženému obyvatelstvu řadu nemocí včetně rakoviny a těžce poškodil dosud nenarozené děti v matčině lůně. Ještě dlouho po válce se rodily znetvořené děti. Podle odhadů Červeného kříže trpělo v roce 2002 na následky aplikace přípravku Agent Orange něco kolem jednoho miliónu Vietnamců, z toho zhruba 100 000 dětí s různými tělesnými vadami.³⁰⁰ Hromadná žaloba obětí byla ve Spojených státech v roce 2005 zamítnuta. USA argumentovaly tím, že použití přípravku Agent Orange nebylo chemickou válkou, a nelze je tudíž považovat za porušení mezinárodního práva. Skutečnost, že vietnamská válka byla zahájena na základě tonkinské lži – bez mandátu OSN – a znamenala tedy nejhrubší porušení mezinárodního práva, nebyla vzata v úvahu.

Generální tajemník OSN U Thant se marně pokouší o zprostředkování

Generální tajemník Organizace spojených národů U Thant byl útokem Spojených států na Vietnam a eskalací války v jihovýchodní Asii mimořádně znepokojen. Stejně jako v případě kubánské krize však proti jednostranné akci amerického impéria nemohl nic podniknout. Mnohé z členských států OSN zaujaly vůči americkému útoku na Vietnam odmítavý postoj. Přes veškerou brutalitu vietnamského konfliktu však Rada bezpečnosti OSN ani Valné shromáždění OSN nedokázaly podniknout účinné kroky k tomu, aby tuto nezákonnou útočnou válku zastavily.

Generální tajemník OSN U Thant se 6. srpna 1964 – dva dny po tonkinském incidentu – sešel v Bílém domě s prezidentem Johnsonem, minis-trem zahraničních věcí Deanem Ruskem a velvyslancem v OSN Adlaiem Stevensonem a navrhl jim zahájit jednání mezi severním a jižním Vietnamem. Vladimira Suslova, který tehdy zastával funkci zástupce generálního tajemníka OSN, požádal, aby předal prezidentovi severního Vietnamu Ho Či Minovi ústní poselství, obsahující návrh na zahájení důvěrných rozhovorů se Spojenými státy. Ve svých pamětech se U Thant zmiňuje o tom, že jeho spolupracovník Suslov obdržel v září přes Moskvu pozitivní odpověď severovietnamské strany. Ho Či Min byl k zahájení rozhovorů připraven. Dne 23. září informoval U Thant amerického velvyslance v OSN Adlaie Stevensona, který mu slíbil, že o tom bude obratem informovat Bílý dům. K ničemu ale nedošlo, protože prezident Johnson neměl na zahájení rozhovorů zájem.

V listopadu 1964 sdělil Stevenson U Thantovi, že Washington přezkoumal připravenost Hanoje vlastními kanály a nenabyl dojmu, že by Hanoj chtěla skutečně seriózně vyjednávat.³⁰¹ Dne 24. února 1965, kdy již bylo jasné, že jeho zprostředkovací iniciativa zkrachovala, informoval U Thant veřejnost na tiskové konferenci. „Jsem si jist, že kdyby velkolepý národ Američanů znal skutečná fakta a historické pozadí vývoje situace v jižním Vietnamu, byl by se mnou zajedno v názoru, že další krveprolití není nutné,“ prohlásil generální tajemník OSN s neobvyklou otevřeností. „Jak víte, první obětí války je pravda.“ Těmito slovy zaujal U Thant jasný a důrazný postoj proti vietnamské válce. Americký státní tajemník Dean Rusk jimi byl natolik rozrušen, že se na generálního tajemníka rozkřičel. „Kdo si vlastně myslíte, že jste – nějaká země, nebo něco takového?“ otázal se ho vztekle.³⁰²

Také prezident Johnson byl rozladěn. Stevenson prohlásil, že prezident Johnson byl „zvláště otřesen“ odkazem na „skutečná fakta“, protože se tím naznačovalo, „že pravda zůstala americkému obyvatelstvu utajena“. U Thant vyjádřil Stevensonovi politování nad skutečností, že se Spojené státy kvůli jeho výrokům dostaly do rozpaků.²⁷⁷ Přesto se nevzdal a ještě vícekrát se pokoušel zprostředkovat mezi severním Vietnamem a USA tajná jednání, jež by mohla vyústit v dohodu o příměří. Takové rozhovory se poté konaly také v Paříži, k úspěchu však nevedly.

Na domácí politické scéně musela Johnsonova administrativa čelit vlně protiválečných demonstrací, z nichž některé nabyly velkého rozsahu. „Jednou z prvních obětí vietnamské války se stala Charta Organizace spojených národů,“ protestoval nositel Nobelovy ceny Martin Luther King v bojovném projevu, proneseném 25. února 1967 v Los Angeles. „Tím, že podnikly vojenské operace proti Vietcongu a severnímu Vietnamu, porušily Spojené státy zcela jednoznačně Chartu OSN,“ prohlásil správně tento afroamerický bojovník za občanská práva. „Je naprosto zřejmé, že naše vláda hanebným způsobem nedbala svých povinností, když nepředala obvinění vznesená vůči severnímu Vietnamu k přezkoumání Radě bezpečnosti OSN. Místo toho jsme jednostranně zahájili totální válku na teritoriu jihovýchodní Asie. Tím jsme podlomili smysl i účel Organizace spojených národů, jejíž schopnost účinně reagovat se vytrácí.“

Martin Luther King požadoval jasnými a angažovanými slovy ukončení vietnamské války, přičemž prohlásil, že ve Vietnamu padlo mnohem více černých Američanů než bělochů a že vysoké výdaje na válečný materiál by bylo lepší vynaložit na zabezpečení sociální spravedlnosti v USA. „Ať si to uvědomujeme nebo nikoli, naše účast na válce ve Vietnamu ukazuje, že máme vůči utlačovaným tohoto světa příliš málo sympatií. Válka odhaluje naši antikomunistickou paranoiu a naši neschopnost vcítit se do obav a nouze chudých. Válka odhaluje náš podíl na neokolonialistickém dobrodružství. ... Tyto bomby, svržené ve Vietnamu, explodují u nás doma: Ničí naši naděje a možnost vytvoření poctivé Ameriky.“ Svou angažovaností za práva Afroameričanů a ostrou kritikou vietnamské války přivolal Martin Luther King na svou hlavu nenávist americké elity. Bojovník za občanská práva a mírový aktivista byl 4. dubna 1968 zastřelen v Memphisu ve státě Tennessee.²⁷⁸

Mírové demonstrace ve Spojených státech nemohly samy o sobě zastavit ani vietnamskou válku, ani budování vojensko-průmyslového komplexu. Zbrojní výdaje Spojených států dosáhly v roce 1975 nové nejvyšší hranice 90 miliard dolarů. Válka ve Vietnamu skončila teprve vítězstvím komunistů a definitivním obsazením Saigonu 1. května 1975 vojsky severního Vietnamu. Spojené státy byly vojensky poraženy a musely se, stejně jako předtím Francouzi, z Vietnamu stáhnout. Ho Či Min, který prosadil své požadavky na zapojení rolníků do politiky a zrovnoprávnění muže a ženy, zemřel v roce 1969 na selhání srdce. Vítězství nad Spojenými státy a opětovného sjednocení Vietnamu se už nedožil.

²⁷⁷ Edward Rice-Maximin: *Accommodation and Resistance. The French Left, Indochina and the Cold War 1944–1954* (Greenwood Press 1986), s. 95.

²⁷⁸ Peter Scholl-Latour: *Der Tod im Reisfeld* (dtv 2000).

²⁷⁹ Pentagon Papers. Top Secret. United States – Vietnam Relations 1945–1967. Office of the Secretary of Defense. Vietnam Task Force.

- 280 Geoffrey Shaw: *The Lost mandate of Heaven: The American Betrayals of Ngo Dinh Diem* (Ignatius Press 2015), Conclusion.
- 281 Office of the Secretary of Defense. Vietnam Task Force. United States – Vietnam Relations 1945–1967. Top Secret. *The Overthrow of Ngo Dinh Diem. May – November, 1963. S. VIII.*
- 282 James Douglass: *JFK and the Unspeakable. Why He Died and Why It Matters* (Simon and Schuster 2010), s. 182.
- 283 Marshall Rosenberg: *Speak Peace in a World Conflict. What You Say Next Will Change Your World* (Puddle Dancer Press 2005), s. 129.
- 284 Johnson na Valném shromáždění OSN, 17. prosince 1963. Cit. in: Field Haviland: *The United Nations and the United States. In: International Organization, Volume 19, Summer 1965, s. 643.*
- 285 Lloyd Gardner: *Imperial America. American Foreign Policy Since 1898* (Harcourt 1976), s. 477.
- 286 Projev prezidenta Johnsona ze 4. srpna 1964 pozdě v noci, ve 23.36 hodin. Youtube: Lyn-don Johnson – Report on the Gulf of Tonkin Incident.
- 287 James Bamford: *Body of Secrets* (Anchor 2002), s. 296.
- 288 Donald Schmidt: *The Folly of War: American Foreign Policy 1898–2005* (Algora Publishing 2005), s. 264.
- 289 John Prados: *Tonkin Gulf Intelligence „Skewed“ According to Official History and Intercepts. National Security Archive Washington, 1. prosince 2005.*
- 290 Peter Lennon: *The attack that never was. The Guardian, 17. dubna 1999.*
- 291 Peter Lennon: *The attack that never was. The Guardian, 17. dubna 1999.*
- 292 Rada bezpečnosti OSN, 5. srpna 1964.
- 293 Martin Kilian: *18 Leitersprossen bis zur Frei-heit. Tages-Anzeiger, 30. dubna 2005.*
- 294 Sebastian Moll: *Die Lüge im Golf von Tonkin. Frankfurter Rundschau, 1. srpna 2014.*
- 295 Carl Bernstein: *The CIA and the Media. Hoe America’s Most Powerful News Media Worked Hand in Glove with the Central Intelligence Agency and Why the Church Committee Covered It Up. Rolling Stone, 20. října 1977, s. 60–61.*
- 296 Deborah Davis: *Katharine the Great* (Sheridan Square Press 1991), s. 131.
- 297 Glenn Hastedt: *Spies, Wiretaps and Secret Operation: An Encyclopedia of American Espionage* (ABC CLIO 2011), s. 517.
- 298 T. D. Allman: *Mehr als zwei Millionen Ton-nen Bomben warfen die USA während des Vietnamkriegs über Laos ab. National Geographic, únor 2016, s. 130.*
- 299 Earl Tilford: *Setup: What the Air Force did in Vietnam and Why* (Air University Press 1991), s. 196.
- 300 Vietnam Red Cross urges more aid for Agent Orange casualties. *Red Cross, 14. března 2002.*
- 301 Helmut Volger: *Geschichte der Vereinten Nationen* (Oldenbourg 2008), s. 133.
- 302 Stanley Meisler: *United Nations: A History* (Grove Press 2011), s. 162.
- 303 William Gibbons: *The US Government and the Vietnam War* (Princeton 2014), s. 101.
- 304 *The Casualties of the War in Vietnam. Projev Martina Luthera Kinga z 25. února 1967 v Los Angeles. Online dostupné na: www.thekingcenter.org*

10. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI NICARAGUI V ROCE 1981

Nicaragua je členem OSN od roku 1945. Tato středoamerická země má dnes šest miliónů obyvatel a hraničí na severu s Hondurasem a na jihu s Kostarikou. Její hospodářský rozvoj je spojen se zemědělstvím – Nicaragua je proslulá zejména produkcí kávy. V 16. století přišli do země španělští dobyvatelé. Na odpor původního indiánského obyvatelstva proti podmaňování odpověděli koloniální vládci z Evropy válkou, odvlékáním a zotročováním. Nezávislost na Španělské koruně získala Nicaragua až v roce 1821. Ve 20. století byla postižena mnoha brutálními občanskými válkami, na kterých se aktivně podílely Spojené státy. Mezinárodní soudní dvůr OSN sice americké vměšování do vnitřních záležitostí Nicaraguy v roce 1986 odsoudil, Washington však jeho rozsudek ignoroval.

Guerillový vůdce Augusto Sandino bojuje proti Yankeeům

V roce 1909 vyslaly Spojené státy své vojáky do Nicaraguy a stáhly je teprve poté, co tamější úřadující vláda slíbila, že bude dostatečně respektovat americké zájmy. Nespokojenost s opakovanými americkými invazemi byla velká. V čele boje proti Američanům stanul Augusto Sandino. Věřil v násilí a byl přesvědčen o tom, že je třeba „Yankee“ porazit vojensky. „Sandino je optimistou a má neobvyklý dar přesvědčit o proveditelnosti svých fantastických plánů ostatní lidi,“ řekl důstojník, který v roce 1927 sloužil pod Sandinem. „Sandino není v žádném případě chladnokrevný a nikdy se sám nedopustil žádné krutosti, protože je velice nábožensky založený a věří, že každé špatné jednání dojde spravedlivého trestu. ... Nejde mu o peníze a v kapse u kalhot nemívá ani penny. ... Vždycky hovoří o ‚blahu naší vlasti‘ a jeho hlavní zájem patří třídě rolníků.“^{305/}

Washington ovšem hodnotil situaci úplně jinak a označoval Sandina za „banditu“. Nelze ani dostatečně zdůraznit, že pojmy jako „bandité“ či „teroristé“ sehrávají v dějepiscectví a informační válce naprosto zásadní roli. Pro většinu lidí v Nicaragui nebyl Sandino žádným banditou, nýbrž „vlastencem“ a „revolucionářem“. Jistý poručík americké námořní pěchoty si tehdy poznamenal do deníku: „Lidé, kteří bojují proti vládě v Nicaragui, jsou revolucionáři – bez ohledu na skutečnost, že my je považujeme za bandity. To všechno je pouhá záminka, jež nám umožňuje legitimizovat naše vlastní činy a klamat americké obyvatelstvo, protože kdyby mělo přístup k faktům, požadovalo by naše okamžité stažení z Nicaraguy.“^{306/}

Spojené státy znovu stáhly své vojáky až v roce 1933 – poté, co vytvořily nicaragujskou Národní gardu a vrchní velení převzal jejich důvěrník Anastasio Somoza Garcia. Generál Somoza vedl boj proti sandinovskému sociálně revolučnímu guerillovému hnutí a jeho stoupence nechal unášet a vraždit. V roce 1934 dal zabít také Sandina. O málo později se Somoza stal nicaragujským prezidentem a vládl své zemi jako brutální diktátor až do chvíle, kdy byl v roce 1956 sám zastřelen. Spojené státy podporovaly diktátora Somozu i přesto, že bylo známo, že je – stejně jako pozdější chilský diktátor Pinochet – zapleten do těžkých zločinů. Somoza totiž pomohl americkému impériu k tomu, aby si zabezpečilo vlastní hospodářské a geopolitické zájmy v Nicaragui. V tomto smyslu se také vyslovil americký prezident Franklin D. Roosevelt, který o Somozovi prohlásil: „Je to pravděpodobně čubčí syn. Ale je to náš čubčí syn.“^{307/}

Anastasio Somoza Debayle – syn zavražděného diktátora Anastasia Somozy Garcíi – se v roce 1967 sám stal nicaragujským prezidentem. Studoval na americké vojenské akademii ve West Pointu a jako vrchní velitel Národní gardy udržoval úzké kontakty s americkými vojenskými činiteli. Poté, co se prohlásil diktátorem, bojoval Somoza junior se svými politickými protivníky, sandinisty, s pomocí tzv. eskader smrti. Somozova Národní garda nesla odpovědnost za popravu, mučení, znásilňování a mrzačení lidí. Když v roce 1972 postihlo Nicaraguu ničivé zemětřesení, „odklonil“ diktátor Somoza mezinárodní pomoc ve výši půl miliardy dolarů do vlastní kapsy i přesto, že tyto prostředky byly určeny pro trpící obyvatelstvo. Jako diktátorovi mu scházela empatie i poctivost.^{308/}

V Organizaci spojených národů stál zástupce Nicaraguy vždy pevně na straně Spojených států. Když kubánský ministr zahraničních věcí Raúl Roa v lednu 1961 – krátce před invazí v Zátocě sviní – seznámil Radu bezpečnosti OSN s podrobnostmi o výcvikových táborech v Guatemale a Nicaragui, zástupce Nicaraguy tato obvinění odmítl a Rada bezpečnosti neudělala nic. Jak Kuba předpověděla, zahájily pak v dubnu exilové jednotky, podporované Spojenými státy, z nicaragujského pobřeží invazi. Přestože Kuba po invazi předložila tato fakta na půdě Organizace spojených národů, Somozův velvyslanec všechno popřel a tvrzení, že jeho vláda je „nějakým způsobem zapletena do agresivních akcí“, prohlásil za lež. Nicaragua „bude i nadále dodržovat striktní neutralitu“.^{309/} Spojené státy se mohly na svého diktátora Somozu spolehnout.

Sandinisté se chápou moci

Sandinistická Fronta národního osvobození (Frente Sandinista de Liberación Nacional – FSLN) svrhla brutálního diktátora až v roce 1979. Somoza musel uprchnout do Miami. Moci se chopilo vládní spojenectví, k němuž patřil také Daniel Ortega. Sandinisté rozpustili nenáviděnou Národní gardu a zahájili vzdělávací kampaň, protože mnozí lidé v chudé Nicaragui neuměli ani číst. Za pouhý jeden rok snížili sandinisté podíl negramotných z 50 % na 13 % a zorganizovali kampaň za zlepšení zdravotnické péče, v důsledku čehož mohla být dětská úmrtnost snížena na 40 % předrevolučního stavu.^{310/}

Sandinisté kromě toho prosadili nový zákon, zaručující právo na život, osobní nedotknutelnost, právní zabezpečení, svobodu názoru, ochranu před zotročením, svobodu svědomí a vyznání, právo na práci, právo na členství v odborech a právo na stávkou. Odstranili rovněž trest smrti a zakázali mučení. Po letech plných násilí doufala země v nový začátek. Nová nicaragujská vláda udržovala úzké vztahy s Kubou a zeměmi Varšavského paktu. Od kubánských komunistů kolem Fidela Castra se však sandinismus lišil explicitní kritikou politiky tradičních komunistických stran a zdůrazňováním demokratického a socialistického charakteru nicaragujské revoluce.

1981: Contrás zahajují nezákonnou útočnou válku

Charta OSN velice jasně stanoví, že všechny členské státy si mají o své vnitřní politice rozhodovat samy – ať jsou již socialistické, komunistické nebo kapitalistické. Administrativa prezidenta Reagana, který v lednu roku 1981 vstoupil do Bílého domu, však dospěla k závěru, že sandinisté jsou komunisty, a je proti nim tudíž třeba bojovat. Tentokrát Spojené státy do Nicaraguy nevyslaly své jednotky, jak to učinily ve dvacátých letech, ale poskytovaly finanční a vojenskou pomoc tamějším kontrarevolucionářům, známým pod označením *Contrás*. Tyto

paravojenské jednotky, v jejichž řadách se nacházelo mnoho příslušníků rozpuštěných Národních gard svrženého diktátora Somozy, operovaly převážně z území sousedního Hondurasu a vyznačovaly se mimořádnou brutalitou.

Správné datování začátku této tajné války není úplně jednoduché, protože byla vedena ve skrytu a veřejnost ji přinejmenším v počáteční fázi téměř nezaznamenala. Podle amerického Senátu začala CIA s podporou Contras v prosinci 1981, takže vypuknutí nezákonné války musí být datováno do roku 1981.^{311/} Contras, označovaní prezidentem Reaganem jako „bojovníci za svobodu“, kladli miny, kradli dobytek, spalovali úrodu a prováděli teroristické akce proti civilnímu obyvatelstvu se záměrem destabilizovat situaci v zemi. Aby rozvrátili morálku sandinistů, mučili a znásilňovali Contras jejich ženy. Podle zprávy amerického vyšetřovacího výboru byli Contras odpovědní za „bezohledné útoky na civilní cíle, únosy, znásilnění, vraždy, mrzačení a jiné formy násilných činů“.^{312/} Z výpovědí někdejších vůdců Contras i dalších svědků vyplývá, že Contras „neozbrojené civilisty, mezi nimi i ženy a děti, skutečně mučili, sekali na kusy, stínali jim hlavy a vypichovali oči“.^{313/}

Tyto těžké zločiny nebyly nikdy potrestány, protože Reagan držel nad svými „bojovníky za svobodu“ ochrannou ruku. Válka byla, pochopitelně, nezákonná, protože ani Honduras, ani Spojené státy, ani jednotky Contras neměly mandát Rady bezpečnosti OSN, který by brutální útoky na území sousední Nicaraguy legitimizoval. Valné shromáždění OSN výslovně zakázalo „vysílání ozbrojených band, skupin, teroristů či žoldnérů jedním státem nebo jeho jménem, aby títo silou zbraní prováděli akce proti jinému státu“, protože to považovalo za agresivní jednání.^{314/} Přesně to však činil prezident Reagan. Dopustil se tím těžkého zločinu agrese, a pokud by byl ještě naživu, musel by spolu s vůdci Contras stanout před Mezinárodním soudním dvorem OSN v Haagu, který tehdy ovšem ještě neexistoval.

V prvním válečném roce 1981 uvolnil americký Kongres 19 miliónů dolarů, aby s pomocí Contras destabilizoval nicaragujskou vládu. Později schválil zákon, který CIA zakazoval, aby s pomocí Contras nicaragujskou vládu (Boland Amendment) svrhla. V roce 1983 však pro Contras uvolnil další 24 miliónů dolarů jako „pomoc proti chudobě“. Poté, co sandinisté kolem Daniela Ortegy v roce 1984 zvítězili ve volbách a konsolidovali svou moc, schválil americký Kongres v roce 1985 dalších 27 miliónů dolarů na „humanitární pomoc“ pro Contras. Tyto peníze jim umožnily pokračovat ve válce. Členové jednotek Contras přilétali do Spojených států a na Floridě i v Kalifornii absolvovali výcvik pod vedením příslušníků amerických speciálních jednotek a tajné služby CIA. Ve svých příručkách CIA kontrarevolucionáře výslovně nabádala k užití násilí proti civilistům. Na území Hondurasu, severně od Nicaraguy, začali Američané od roku 1982 s budováním letišť, vojenských základen a radarových zařízení, sloužících ve prospěch Contras. Kromě toho byly v nicaragujských přístavech kladeny miny, jež měly ochromit lodní dopravu. Američtí piloti se účastnili operací proti nicaragujským jednotkám a zásobovali bojovníky Contras. Tajná služba CIA infiltrovala kanceláře sandinistů, aby Spojené státy mohly sledovat, jakým způsobem Nicaragua na útoky Contras reaguje. „Naše monitorování Nicaraguy fungovalo tak dobře, že jsme byli schopni odposlechnout i zvuk splachovače záchodu v Managui,“ pochlubil se jeden z analytiků CIA.^{315/}

Prezidenta Reagana a jeho válku proti Nicaragui však všichni Američané nepodporovali. Někteří podporu brutálních Contras ostře kritizovali. Jedním z těchto kritiků se stal Bill Gandall. Jako mladý příslušník námořní pěchoty se v roce 1928 účastnil boje proti Nicaragui a revolučnímu vůdci Augustu Sandinovi. „Nikdy jsme ho nedopadli, protože jsme od místních obyvatel – ať jsme je mučili, jak jsme chtěli – nezískali žádné informace.“ Gandall a ostatní

mariňáci poznali špinavou stránku probíhající války včetně „znásilňování, vypalování chatrčí a uřezávání genitálií. Ještě celá léta mne pronásledovaly noční můry“, vzpomínal později Gandall. „Během služby v řadách námořní pěchoty mne svědomí příliš netížilo. Učili nás, že si nemáme s ničím dělat hlavu.“ V pozdějším věku se jeho svědomí ozvalo a Gandall se stal rozhodným kritikem nezákonné války proti Nicaragui. „Podporovat Contras je hotová katastrofa, protože převážnou většinu jejich velitelů tvoří bývalí Somozovi lidé,“ protestoval Gandall. „Viděl jsem, že některé z těch krutostí spáchali právě oni. Naučili se tomu od námořní pěchoty a pokračují v našem díle dál.“ Obecně vzato bylo však protiválečné hnutí ve Spojených státech příliš omezené na to, aby dokázalo nezákonnou válku, vedenou Contras, oslabit nebo snad dokonce ukončit.^{316/}

1986: Mezinárodní soudní dvůr odsuzuje Spojené státy

Současně s Organizací spojených národů byl v roce 1945 založen také Mezinárodní soudní dvůr se sídlem v Haagu. Je to hlavní orgán OSN pro mírové řešení sporů. Valné shromáždění nebo Rada bezpečnosti OSN mohou Mezinárodní soudní dvůr požádat o odborný posudek v jakékoli právní otázce. Stranami před Mezinárodním soudním dvorem mohou být pouze státy, jako Nicaragua, Kuba nebo USA, nikoli jednotlivé osoby, jako Anastasio Somoza nebo Ronald Reagan. Mezinárodní soudní dvůr nesmí být zaměňován s Mezinárodním trestním soudem, vytvořeným v roce 1998, který má své sídlo rovněž v Haagu a rozhoduje v případech jednotlivců, nikoli států.

Nicaragua se opakovaně obracela na Radu bezpečnosti se žádostí o pomoc. Americký velvyslanec v OSN Vernon Walters, který předtím zastával funkci zástupce ředitele CIA, a tudíž velice dobře znal pozadí tajné války proti Nicaragui, však uplatnil právo veta, v důsledku čehož nemohly být Spojené státy Radou bezpečnosti odsouzeny a nemusely se obávat žádných sankcí. Frustrovaná nicaragujská vláda podala 9. dubna 1984 u Mezinárodního soudního dvora žalobu na Spojené státy, jež porušují suverenitu Nicaraguy prostřednictvím války, vedené oddíly Contras. Jak dokazují historická fakta, byl to opravdu ten případ. Nicaragua prohlašovala, „že vláda Spojených států ve skutečnosti řídí Contras, určuje jejich strategii a rozvíjí jejich taktiku a že cílem americké vlády bylo od samého počátku svržení nicaragujské vlády“.^{317/}

Spojené státy se žalobou nijak nevzrušovaly. Washington prohlásil, že se jenom brání, a odvolal se na článek 51 Charty OSN, zajišťující všem státům světa právo na sebeobranu. Spojené státy požadovaly, aby se Mezinárodní soudní dvůr žalobou vůbec nezabýval. Tyto argumenty však soud nepřesvědčily a ten 10. března 1984 prohlásil, že obě strany sporu jsou povinny Chartu OSN respektovat. „Právo Nicaraguy na suverenitu a politickou nezávislost musí být plně respektováno a nesmí být žádným způsobem podkopáváno – ani vojenskými, ani paravojenskými aktivitami, které jsou podle principů mezinárodního práva zakázány,“ připomněl Mezinárodní soudní dvůr.^{318/}

USA se však těmito závěry odmítaly řídit a přes varování, jehož se jim dostalo, i nadále podporovaly oddíly Contras, pokračující ve vedení tajné války proti Nicaragui. Daly tak najevo pohrdání Mezinárodním soudním dvorem i Chartou OSN. Nicaragua si stěžovala, že Spojené státy proti ní formují, cvičí a vyzbrojují povstaleckou armádu, čímž porušují Chartu OSN i Chartu Organizace amerických států. USA prohlásily proces za nespravedlivý, soud za nekompetentní a dalšího jednání se neúčastnily.

Dne 27. června 1986 patnáct soudců Mezinárodního soudního dvora případ „Nicaragua versus USA“ uzavřelo jasným odsouzením nezákonné války Spojených států proti Nicaragui. Mezinárodní soudní dvůr konstatoval: „Soud odmítl zdůvodnění USA, že se jedná o akt kolektivní sebeobrany, a konstatoval, že se Spojené státy podporou Contras dopustily neoprávněného vměšování do vnitřních záležitostí jiného státu a bombardováním nicaragujských přístavů neoprávněného použití síly vůči jinému státu. Přelety nad územím Nicaraguy porušily její suverenitu a zaminováním jejích výsostných vod neoprávněně použily sílu vůči jinému státu a narušily mírovou obchodní loďní dopravu. Těmito útoky se dopustily porušení smlouvy o přátelství, obchodu a dopravě s Nicaraguou, potlačováním informací o zaminování jejích vod pak porušení mezinárodního obchodního práva. Vypracováním příručky pro guerillové bojovníky, určené skupinám Contras, porušily zásady humanitárního válečného práva. Těmito útoky a všeobecným obchodním embargem porušily Spojené státy smlouvu o přátelství s Nicaraguou. Soud prohlašuje, že Spojené státy jsou povinny všechny výše zmíněné neoprávněné akce neprodleně ukončit respektive se od nich distancovat. Prohlašuje rovněž, že USA jsou povinny zaplatit Nicaragui válečné reparace.“^{319/}

Každý, kdo si rozsudek Mezinárodního soudního dvora a jeho více než stostránkové odůvodnění přečte, zjistí, že z celkového počtu patnácti soudců hlasovali všichni pro – s výjimkou tří: Roberta Jenningse z Velké Británie, Shigeru Ody z Japonska a Stephena Schwebela z USA. Spojené státy ze svého ryze pragmatického hlediska pochopitelně dobře věděly, že Mezinárodní soudní dvůr nemá k prosazení svého usnesení žádné prostředky. Obávaly se zejména reparací, které by mohly sloužit jako precedens. Také jiné latinskoamerické země – v neposlední řadě i Kuba – měly totiž vážné důvody požadovat na Spojených státech zaplacení reparací. Výše reparací byla vyčíslena na 17 miliard dolarů. Spojené státy toto řešení odmítly a nezaplatily Nicaragui ani cent.

Dne 22. října 1986 odmítl rozsudek na půdě Rady bezpečnosti americký velvyslanec v OSN Vernon Walters. „USA neuznávají výkon soudní pravomoci Mezinárodního soudu v případě, předloženém Nicaraguou,“ prohlásil. Kritizoval spolupráci sandinistů se Sovětským svazem a Kubou a prohlásil, že Nicaragua přispívá k destabilizaci sousedních zemí. „Od roku 1979 změnili sandinisté Nicaraguou v ráj pro teroristy z celého světa,“ prohlásil Walters s tím, že domácím obyvatelstvu přinesli jen „utrpení, smrt a zotročení“, čímž „zradili svůj lid“ a donutili tak 20 000 Nicaragujských oprávněně pozvednout zbraň proti vlastní vládě. Nicaragua svou „propagandou“ dokázala „zmanipulovat“ Mezinárodní soudní dvůr, Valné shromáždění i Radu bezpečnosti OSN a odvedla je od projednávání jiných, mnohem důležitějších věcí.^{320/}

Indický velvyslanec v OSN Chinmaya Gharekhan viděl celou záležitost ze zcela jiné perspektivy. Důrazně vyzval Spojené státy, aby se rozsudku Mezinárodního soudního dvora podřídily. Soud rozhodl, „že USA se mnoha agresivními akty vůči Nicaragui dopustily porušení mezinárodního práva a jejich povinností nyní je s těmito akcemi okamžitě přestat a zaplatit Nicaragui reparace. Pokud se o nich zúčastněné strany nedohodnou, budou tyto platby stanoveny soudem“, prohlásil indický velvyslanec. Jen tehdy, budou-li všechny země respektovat zásady Charty OSN, může se do regionu znovu vrátit mír a bezpečnost.^{321/}

USA se však nestaraly ani o rozsudek Mezinárodního soudního dvora, ani o názor Nicaraguy, Indie a dalších zemí. Místo aby „neprodleně ukončily všechny tyto neoprávněné akce respektive se od nich distancovaly“ – jak to požadoval rozsudek –, schválily, jako na výsměch Mezinárodnímu soudnímu dvoru v témže týdnu, kdy byl verdikt vyneseno, dalších 100 miliónů dolarů na podporu Contras. Nezákonná válka proti Nicaragui pokračovala dál.

Přestože Spojené státy rozsudek ignorovaly, z morálního hlediska utrpěly škodu. Když totiž Valné shromáždění OSN v listopadu 1986 hlasovalo o tom, zda se má Mezinárodní soudní dvůr znovu zabývat vojenskými a paravojenskými aktivitami USA vůči Nicaragui, byl souhlas, dosažený v poměru 94 : 3 zcela jasný. Velká Británie se zdržela hlasování, proti se vyslovily pouze Spojené státy, Izrael a Salvador. K novému projednání případu Mezinárodním soudním dvorem však nedošlo, protože po hlasování na půdě Valného shromáždění následovalo americké veto v Radě bezpečnosti OSN. Americký velvyslanec v OSN Herbert Okun tvrdil, že je nucen využít práva veta, protože rezoluce porušuje základní principy lidských práv.

Jak může stát, který má ve svém vládním archivu jako jediný na světě uložen originál zakládací listiny OSN, sabotovat a arogantně ignorovat Chartu OSN i Mezinárodní soudní dvůr? Co vědí občané Spojených států o těchto událostech? Málo, protože americká média o nich nereferují. To je tragické, protože korektura chování americké vlády nemůže být vynucena silou zvenčí, nýbrž demokratickými procesy uvědomění vlastního obyvatelstva a amerického mírového hnutí.

Aféra Írán – Contras

Administrativa prezidenta Ronalda Reagana, která vedla nezákonnou válku proti Nicaragui, ignorovala nejen rozsudek Mezinárodního soudního dvora v Haagu, ale také vlastní americký parlament ve Washingtonu, což ukázala tzv. aféra „Írán – Contras“. Toto spiknutí vzbudilo celosvětovou pozornost, a kdyby bylo důkladně vyšetřeno, mohlo vést až k odvolání (Impeachment) prezidenta Reagana.

Dne 5. října 1986 sestřelili sandinisté nad Nicaraguou malý transportní letoun CIA, přilétající ze Salvadoru. Na jeho palubě se nacházelo pět tun zbraní, munice a bot, určených pro Contras. Jediný přeživší člen osádky, Američan Eugene Hasenfus, byl zadržen a před běžícími kamerami přiznal, že USA podporují Contras dodávkami zbraní a že on sám se již vícekrát účastnil úspěšných shozů zbraní a munice. To bylo velice ožehavé, protože americký Kongres CIA dodávky zbraní pro Contras výslovně zakázal (tzv. Boland Amendment). Ve Washingtonu se rozběhla snaha o minimalizaci škod. Prezident Reagan ujišťoval zástupce médií, že Bílý dům nemá s Hasenfusem a dodávkami zbraní pro Contras nic společného.

Ve stejné době prodala CIA na druhém konci světa Íránu, v jehož čele stál ajatolláh Ruholláh Chomejní a který se tehdy nacházel ve válce s Irákem Saddáma Husajna, protitankové řízené střely a mobilní protiletadlové prostředky. Íránci na oplátku slíbili pomoc při osvobození amerických rukojmí, zadržovaných militantními islamisty v libanonském Bejrútu. Obchod „zbraně za rukojmí“ byl mimořádně citlivou záležitostí, protože americký Kongres označil Írán jednoznačně za „teroristický režim“, kterému za žádných okolností zbraně nelze prodat. Když 5. listopadu 1986 jedny libanonské noviny přinesly informaci o tajném prodeji zbraní, snažili se ve Washingtonu způsobené škody opět co možná nejvíce omezit. Prezident Reagan znovu všechno popřel. Žádná výměna zbraní za rukojmí se nekoná, celý ten příběh je naprosto falešný a od začátku do konce vymyšlený.

Pak se ale 22. listopadu objevily tajné dokumenty, potvrzující, že peníze z prodeje zbraní Íránu byly použity na financování dodávek zbraní pro Contras. Prezident byl nucen otočit o stoosmdesát stupňů a 25. listopadu 1986 v přeplněném tiskovém středisku Bílého domu potvrdil, že USA skutečně tajně prodaly zbraně Íránu a peněz z této transakce použily na nákup a dodávku zbraní pro Contras. Reagan před shromážděnými novináři prohlásil, že on sám o celé

záležitosti nic nevěděl. Do nelegálního spiknutí byli prý zapojeni poradce pro národní bezpečnost John Poindexter a jeho spolupracovník v NSC (National Security Council) Oliver North, kteří za aféru nesou plnou odpovědnost.

Skandál nyní propukl plnou silou. Při slyšeních v Kongresu vyšlo najevo, že Contras již léta pašovali do USA tuny kokainu, CIA byla o tomto obchodu s drogami informována a trpěla ho nebo dokonce podporovala. Aby si zachránil existenci, vytvořil prezident Reagan v prosinci 1986 jím samým jmenovanou neparlamentní vyšetřovací komisi („Tower Commission“), nazvanou podle jejího předsedy, bývalého republikánského senátora Johna Towera. Tato komise zveřejnila v únoru 1987 zprávu, obsahující jen mírnou kritiku prezidenta Ronalda Reagana. Prezident neučinil zadost své odpovědnosti za kontrolu a řízení centrálních zahraničně politických aktivit, protože si vůbec neuvědomil, že Rada národní bezpečnosti dělá svémocně svou vlastní zahraniční politiku. Tower prezentoval prezidenta jako bezmocného, naivního, občas také nekompetentního a především nic netušícího účastníka, jehož důvěřivosti bylo nejbližšími spolupracovníky zneužito.

To naprosto neodpovídalo pravdě, protože Reagan tvořil součást spiknutí a do nezákonné války proti Nicaragui i zbrojního obchodu s Íránem byl přímo zapojen. Jednoznačně nezákonné aktivity, které se v rámci aféry Írán – Contras odehrály, však Towerova vyšetřovací komise prezidentovi na vrub nepřipsala, takže k impeachmentu nedošlo a Reagan nebyl nucen odstoupit. Také vlivní muži z druhé řady, mezi nimi viceprezident George Bush senior, ředitel CIA William Casey, ministr obrany Caspar Weinberger a ministr zahraničních věcí George Shultz, kteří vedli nezákonnou válku proti Nicaragui a byli do zbrojního obchodu s Íránem přímo zapojeni, z toho vyvázli s pouhým pokáráním. Trestní řízení bylo zavedeno jen proti poradci pro národní bezpečnost Johnu Poindexterovi a jeho spolupracovníku Oliverovi Northovi jakož i proti bývalému poradci pro národní bezpečnost Robertovi McFarlanemu a šefovi štábu Bílého domu Donaldu Reaganovi. Oliver North byl sice odsouzen, kvůli jisté procesní chybě však zůstal i nadále na svobodě. Vláda udělala všechno pro to, aby zmátla vlastní občany. A protože skandál s Nicaraguou, Íránem, Libanonem a Spojenými státy zahrnoval tajnou politiku ve čtyřech zemích, stal se pro mnohé americké občany příliš komplexním, v důsledku čehož nebylo zneužití moci ze strany NSC správně pochopeno. Když Reaganovo prezidentství koncem roku 1988 dospělo k závěru, zvolil si americký lid v osobě George Bushe staršího za nového prezidenta muže, který byl jakožto viceprezident do výše zmíněného spiknutí přímo zapojen. Jako nový prezident pak Bush starší účastníky aféry obratem omilostnil. Trestní stíhání účastníků spiknutí tím zcela ztroskotalo.

305 Michael Coniff: *A History of Modern Latin America* (Thomson Wadsworth 2005), s. 296.

306 Alan McPherson: *The Invaded: How Latin Americans and Their Allies Fought and Ended U.S. Occupations* (Oxford University Press 2014), s. 196.

307 Hugh Rawson: *The Oxford Dictionary of American Quotations* (Oxford University Press 2006), s. 268.

308 Nicaragua unter der Peitsche des Somoza--Clans. *Hamburger Abendblatt*, 22. června 1979.

309 Valné shromáždění OSN. First Committee, 20. dubna 1961.

310 *The Times*, 28. června 1986.

311 United States Senate. Select Committee on secret military assistance to Iran and the nicaraguan opposition. November 17, 1987, s. 3.

312 Investigative report commissioned by the Washington office on Latin America by Congressman James Jefferson (R-Vt) and Peter Kostmayer (D-Pa), February 1986.

313 William Blum: *Killing Hope*. US Military and CIA Interventions since World War II (Common Courage Press 1995), s. 293.

314 Valné shromáždění OSN: Definice agrese, 14. prosince 1974.

315 William Blum: *Killing Hope*, s. 293.

316 *Washington Post*, 2. března 1986.

317 Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua. Nicaragua v. United States of America. Rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora, zveřejněné 27. června 1986 v Haagu, s. 21.

318 Nicaragua v. United States of America. Rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora, 27. června 1986, s. 146–150.

319 Nicaragua v. United States of America. Rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora, 27. června 1986 v Haagu. Viz též *The Times*, 28. června 1986.

320 Rada bezpečnosti OSN, 22. října 1986.

321 Rada bezpečnosti OSN, 22. října 1986.

11. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI SRBSKU V ROCE 1999

Po pádu berlínské zdi se v Evropě vzedmuly naděje na mírovou dividendu – omezení vojenských výdajů, slábnutí nepřátelských tendencí či dokonce rozpuštění NATO. Nastal však, bohužel, pravý opak. Jugoslávie – od roku 1945 zakládající členská země Organizace spojených národů – se rozpadla po sérii válek, na kterých se podílely státy NATO. Jugoslávie dnes již neexistuje. Místo ní je zde šestice nových států, které jsou všechny členy OSN: Slovinsko, Chorvatsko, Bosna, Srbsko, Makedonie a Černá Hora. Mezinárodně právní statut Kosova je předmětem sporů. Tento region byl v roce 1999 nezákonnou útočnou válkou, vedenou státy NATO bez mandátu OSN, odtržen od Srbska.

USA zřizují vojenskou základnu na území bývalé Jugoslávie

Balkán představuje most mezi Evropou a Středním východem, a pro silnou Evropu je tudíž strategicky významnou oblastí. Ještě v období studené války nemělo americké impérium na mnohonárodní socialistickou Jugoslávii, v jejímž čele stál komunista Josip Tito, žádný vliv. Jugoslávie sledovala vlastní, na Sovětském svazu nezávislou politiku nezúčastněnosti. Nebyla členem Varšavského paktu, vedeného Moskvou. Komunistická strana Jugoslávie, která se za II. světové války proslavila bojem proti německým a italským okupantům, byla jedinou povolenou stranou a třímala ve svých rukou otěže moci. Různé národnostní skupiny tu spolu žily v míru.

S rozpadem Sovětského svazu se však změnila také geostrategická role Jugoslávie. Státy NATO využily slabosti Sovětského svazu, bombardovaly Jugoslávii a zajistily vliv amerického impéria a transatlantické vojenské aliance na Balkáně. Albánie, Chorvatsko a Slovinsko jsou dnes členskými státy NATO. Na území Kosova byla v roce 1999 vybudována velká americká vojenská základna – Camp Bondsteel, kde je umístěno 5000 amerických vojáků. Camp Bondsteel má svou fastfoodovou restauraci, kina, fitness centra, dvě křesťanské kaple a supermarket. Nad táborem vlaje americká vlajka. Americké impérium tím prezentuje svou přítomnost na Balkáně.

Zkusme si jen představit, že by Jugoslávie v devadesátých letech minulého století bez mandátu OSN bombardovala Spojené státy a poté vybuďovala na Floridě vojenskou základnu s 5000 muži. Pochopitelně se nic takového nestalo. Ale kdyby ano, vyvolalo by to v celém světě zcela oprávněně velký povyk. Spojené státy by co nejostřeji protestovaly v Radě bezpečnosti OSN a současně by vojenskou silou donutily Jugoslávii k uzavření základny, stažení vojsk a zaplacení reparací za nezákonnou útočnou válku. V tomto smyslu jsou vojenské základny pro historiky jako jsem já důležitým znakem soudobých dějin, protože vypovídají o tom, jak je rozdělena moc mezi impériem a vazaly.

Ve vztahu k veřejnosti jsou tyto věci, pochopitelně, prezentovány zcela jinak. Média se pojmu „americké impérium“ vyhýbají a zůstává také nepřehledné, kdo přesně kde má jaké vojenské základny. NATO a Spojené státy kromě toho v průběhu války v Jugoslávii zdůrazňovaly, že jim v žádném případě nejde o rozšiřování mocenské sféry ani o vlastní zájmy. Všechno, co se v Jugoslávii odehrálo, stalo se podle oficiální verze s cílem pomoci lidem na Balkáně a vytvořit pro ně lepší svět. „Chceme vytvořit svět, v němž vládne tolerance a svoboda,“ prohlásil zaníceně americký prezident George Bush při své návštěvě základny Camp Bondsteel 24. července 2001

před shromážděnými americkými vojáky, kteří jeho slovům napjatě naslouchali a věřili jim. „Díky vám se šíří svoboda po celém světě,“ ujišťoval je prezident.^{322/}

Americké impérium štěpí Jugoslávii

Bývalý agent CIA Robert Baer má na americkou zahraniční politiku úplně jiný názor. V roce 2016 prohlásil, že Spojené státy komunistickou Jugoslávii cíleně destabilizovaly a rozštěpily na menší státy tím, že proti sobě štvaly různé etnické skupiny této mnohonárodnostní země. O toleranci, kterou zmínil prezident Bush ve svém proslovu k vojákům, nemůže být v americké zahraniční politice ani řeči. Jestliže to sloužilo imperiálním zájmům, byly různé národnostní skupiny naopak záměrně štvány proti sobě. „Kosovo bylo v centru pozornosti ze dvou důvodů,“ tvrdí Baer, který v roce 1991 spolu s dalšími agenty CIA přiletěl do bosenského hlavního města Sarajeva. „Za prvé proto, že disponovalo cennými zdroji minerálů a jiných surovin, a za druhé jako vojenský opěrný bod NATO. V srdci Evropy je to největší vojenská základna NATO.“^{323/}

Baer je věrohodným zdrojem. Jako čtyřadvacetiletý mladík vstoupil v roce 1976 do CIA a patří k oněm Američanům, kteří znají svět a z vlastní zkušenosti vědí, co je mocenská politika a jak funguje. V roce 1997 z CIA odešel a od té doby se věnuje psaní knih a přednáškám, aby lidem osvětlil dosud málo známou odvrácenou stranu americké zahraniční politiky.

Pro Spojené státy bylo snadné Jugoslávii rozbít, protože mezi různými národnostními skupinami zde existovaly historicky podložené rivality a třecí plochy, které bylo možno posílit a využít. V etnologii se pod pojmem etnikum nebo národ rozumí skupina lidí, kteří se liší od jiných etnik svým náboženstvím, jazykem, historií a kulturou. Etnika na území bývalé Jugoslávii se od sebe liší velice výrazně. V Srbsku žijí pravoslavní křesťané, hovořící srbsky. V Chorvatsku žijí rovněž křesťané, ale jsou to většinou katolíci a hovoří chorvatsky. Chorvaté se mohou bez problémů dorozumět s Bosňáky a Srby, protože jejich jazyky jsou velice podobné. V Bosně existuje většina tvořená muslimy. Slovinsko je naproti tomu většinově katolické a hovoří se zde slovensky.

Žádný z různých balkánských národů není ani lepší, ani horší než ostatní. V průběhu destabilizace Jugoslávie byla však Srbům přisouzena role zlosynů. „Cílem propagandy bylo rozdělit jednotlivé jugoslávské republiky, aby odpadly od mateřské země a staly se samostatnými,“ píše Baer, který se osobně podílel na tajných operacích CIA ve Slovinsku. „Potřebovali jsme k tomu pouze obětního beránka, jenž by nesl odpovědnost za všechno – tedy i za válku a násilí. Pro tuto úlohu bylo vybráno Srbsko, protože bylo jistým způsobem jádrem jugoslávského státu.“^{324/}

Mnohým Evropanům není jasné, že americké impérium svými tajnými operacemi Jugoslávii úmyslně rozbilo. Tato taktika však má svou tradici. „Spojené státy nemohou jako impérium v Eurasii intervenovat trvale,“ vysvětlil americký geostratég George Friedman v roce 2015. „V okamžiku, kdy vstoupíme na evropskou půdu, jsme na základě demografických rozdílů početně v totální nevýhodě. Můžeme ale podporovat jednotlivé soupeřící mocnosti,“ zdůraznil. V Iráku byli takto proti sobě štváni sunnitě, šiíté a Kurdové, což vedlo k úplné destabilizaci země. Přesně to samé se stalo s etniky v Jugoslávii. „Také Britové kdysi neobsadili Indii, nýbrž podněcovali proti sobě jednotlivé indické státy,“ předkládal Friedman k uvážení.^{325/}

Během války v Jugoslávii došlo na všech stranách k těžkým zločinům, v důsledku čehož panuje dodnes mezi Srby, Chorvaty a Albánci velká nedůvěra. Bývalý příslušník CIA Robert

Baer radil postiženým lidem, aby na minulost zapomněli a hledali cesty ke spolupráci a toleranci v budoucnu. To je moudrá rada. „Zapomeňte na minulost, neboť tato byla zinscenovaná a falešná. Pouze vámi manipulovali a dosáhli toho, co chtěli,“ soudí Baer. „Vy však kvůli tomu nesmíte i nadále vůči sobě chovat nenávisť. Musíte ukázat, že se nad to dokážete povznést a pochopit, kdo nese skutečnou vinu na této situaci! Chtěl bych vám také vyjádřit upřímnou omluvu. To je také důvod, proč se již delší čas věnuji rešeršům a píši knihy, které se zabývají odhalováním tajemství CIA a Bílého domu.“^{326/}

Vyhlášení nezávislosti Chorvatska a Slovinska v roce 1991

Po znovusjednocení Německa 3. října 1990 zažila Evropa zásadní změnu poměrů. Sjednocením Německa skončilo čtyřicetileté rozdělení země a lidé na německých náměstích i v ulicích nadšeně slavili. Současně s tím však propukl konflikt v dosud sjednocené Jugoslávii. Co se stalo? Startovní výstřel padl v USA, soudí Mansur Khan. Dne 5. listopadu 1990 schválil americký Kongres zákon o poskytování finančních prostředků pro zahraničí (Foreign Operations Appropriations Law 101-513). Zákon stanovoval, že po dobu šesti měsíců bude Jugoslávii zastavena veškerá finanční podpora a zrušeny veškeré úvěry a půjčky. Tento málo známý zákon dále požadoval, aby byly v každé ze šesti jugoslávských svazových republik uspořádány separátní volby. Volební výsledky měly být poté předloženy Washingtonu. Teprve po splnění této podmínky mohla být jednotlivým republikám znovu poskytnuta finanční pomoc. Tento zákon byl krajně nebezpečný a již 27. listopadu 1990 citoval list *New York Times* jednu zprávu CIA, která správně předpovídala, že se v Jugoslávii schyluje ke krvavé občanské válce.^{327/}

Americký zákon vystavil Jugoslávii masivnímu finančnímu tlaku, protože země nebyla nadále schopna splácet dluhy, které měla na Západě. Brzy došlo na všech stranách ke sporům o platby. Rozkladné síly začaly působit. Vzhledem k neustále se tenčícím finančním prostředkům požadovaly bohatší svazové republiky, Slovinsko a Chorvatsko, větší díl peněz pro sebe. To bylo oprávněné, protože tyto republiky také přinášely větší finanční prostředky. Jenomže chudší svazové republiky – Bosna, Makedonie, Černá Hora a Srbsko – požadovaly kvůli špatné hospodářské situaci rovněž více peněz, a to na základě argumentu, že finanční vyrovnání jednotlivých zemí je právě v době hospodářské krize velice důležité pro zachování celistvosti Jugoslávie.

Nálada byla stále napjatější a dne 25. června 1991 vyhlásily svazové republiky Chorvatsko a Slovinsko současně nezávislost. Jugoslávské vedení, znepokojené úbytkem finančních prostředků, prohlásilo odštěpení za nezákonné, protože žádná ze svazových republik se nesmí jednostranně odtrhnout, a 26. června 1991 vyslalo do Slovinska jednotky jugoslávské lidové armády s tanky. To byla občanská válka a nikoli nezákonná útočná válka jedné členské země OSN proti jiné členské zemi OSN. Jelikož však jugoslávská lidová armáda sestávala z naprosto rozdílných etnik, vyvolalo její bojové nasazení ve vlastní zemi okamžitě v život mnohé rozpory a třecí plochy. Jak líčí Hans Koschnick, velká většina jugoslávské armády „již nesestávala z přesvědčených Jugoslávčů“. Slovinci, Chorvaté, Makedonci a kosovští Albánci, sloužící v lidové armádě, „nepomýšleli na to, bít se tělem i duší za ideu, která už nebyla jejich“. Válka ve Slovinsku byla vedena měkce a netrvala ani dva týdny, neboť Bělehrad „neměl na Slovinsku nijak velký zájem, protože tam nežili prakticky žádní Srbové“, vzpomíná Koschnick, který se po válce podílel na obnově Bosny.^{328/}

Dne 25. září 1991 vyhlásila Rada bezpečnosti OSN vůči Jugoslávii všeobecné zbrojní embargo, jež však rozhodně nemohlo situaci uklidnit, protože zbraně již v zemi dávno byly. Poté, co byly jednotky jugoslávské lidové armády staženy ze Slovinska, eskalovala situace v Chorvatsku. Tam se pravoslavná srbská menšina postavila proti secesi, neboť se obávala diskriminace ze strany katolické většiny. Protože v Chorvatsku žilo mnoho Srbů, nehodlalo se Srbsko s nezávislostí této země v žádném případě smířit. Přes napjatou situaci uznalo Německo nezávislost Chorvatska a Slovinska již 23. prosince 1991. To nebylo moudré, neboť to vyvolalo u Srbů v Bělehradě velkou nelibost, jako krok, podporující snahy o nezávislost svazových republik, který jen dále podněcuje občanskou válku.

Válka v Chorvatsku vzplála mezi katolickými Chorvaty a pravoslavnou srbskou menšinou, podporovanou vojáky ze Srbska. Obě křesťanské skupiny se vraždily navzájem. Rychle se rozmáhaly projevy nacionalismu a nenávisti vůči cizincům. Katolík Franjo Tuđman, kterého si Chorvaté po vyhlášení nezávislosti zvolili za prezidenta, podněcoval proces štěpení a tvrdil, že se Chorvaté nadále nesmějí mísit se Srby. „Díky Bohu nemám za manželku Srbku ani Židovku,“ prohlášoval posměšně. Tím podporoval secesionistické a nikoli sjednocující tendence. Nenávist mezi jednotlivými národnostními skupinami sílila.^{329/}

Jugoslávie se nyní začala rozpadat stále rychlejším tempem. V září 1991 vyhlásila nezávislost také Makedonie. V říjnu 1991 následovalo vyhlášení nezávislosti Bosny-Hercegoviny. Ve zbytku Jugoslávie setrvali už jen Srbové v čele se Slobodanem Miloševićem, kteří se silou zbraní postavili proti odtržení ostatních svazových republik. Srbsko však bylo nuceno uznat, že Chorvatsko na své nezávislosti trvá a je také vojensky dostatečně silné, aby si ji prosadilo. Dne 9. ledna 1992, zhruba šest měsíců po vypuknutí konfliktu, prohlásil srbský prezident Milošević válku v Chorvatsku za ukončenou, „protože cílů jugoslávské lidové armády bylo dosaženo a rozmístěním pozorovatelů OSN je zajištěna ochrana srbské menšiny před chorvatskými útoky“.^{330/}

Po vyjednání příměří v Chorvatsku rozhodla Rada bezpečnosti OSN rezolucí číslo 743 z 21. února 1992 o vyslání „modrých přileb“ na Balkán, aby „chránily tamější obyvatelstvo před hrozbou ozbrojených útoků“. Jednotky United Nations Protection Force (UNPROFOR) měly za úkol chránit srbskou menšinu v Chorvatsku a vytvořit nárazník mezi jednotlivými stranami konfliktu. Jejich celkový počet činil na počátku operace 16 000 vojáků, později vzrostl až na více než 30 000 mužů. Vojáci pocházeli ze zemí NATO – Francie, Velké Británie, Kanady, Dánska, Belgie, Holandska a Norska, ale i z Ruska, Keni a Nepálu.

Mezinárodní smíšené jednotky „modrých přileb“ měly na území Chorvatska zřídit ochranné zóny (United Nations Protected Areas – UNPA), v nichž žili Srbové. Na jejich ochranu měly k dispozici tanky, jeepy, sanitky a nákladní vozidla. Vozidla OSN byla jednotně natřena bílou barvou a označena velkými písmeny UN. Díky tomuto opatření byla špatně maskovaná a z dálky viditelná. Mandát Rady bezpečnosti OSN zavazoval „modré přilby“ k neutralitě, což znamenalo, že nesměly zasahovat do bojů ve prospěch žádné z válčících stran.

Vypuknutí války v Bosně v roce 1992

Po skončení bojových operací ve Slovinsku v červenci roku 1991 a v Chorvatsku v lednu 1992 vypukla válka v Bosně a zuřila zde strašlivou silou. Na území Bosny žili bosenští muslimové, katoličtí Chorvaté a pravoslavní Srbové. Na etnických dělicích liniích byly v průběhu války

spáchány těžké zločiny. Válka v Bosně začala 7. dubna 1992, když USA a Evropská unie podpořily odtržení Bosny uznáním nezávislosti mladého státu. Tento krok vyvolal velké rozhořčení Srbů. Poté došlo k eskalaci bojů mezi bosenskými Srby a bosenskými Chorvaty a muslimy. Chorvatský prezident Franjo Tuđman vyslal své jednotky, aby bojovaly za zájmy Chorvatů v Bosně. Srbové, vedení prezidentem Slobodanem Miloševićem, vyslali své jednotky, aby bojovaly za zájmy Srbů v Bosně po boku Radovana Karadžiće, vůdce bosenských Srbů.

Rozbití Jugoslávie podporovala také OSN. Na základě rezoluce Valného shromáždění byly Bosna, Chorvatsko a Slovinsko 22. května 1992 přijaty do OSN jako samostatné státy. Muslimský prezident Bosny Alija Izetbegović nato prohlásil jugoslávskou lidovou armádu, do jejíž kompetence Bosna ještě před několika málo měsíci patřila, za okupační vojsko. Občanská válka se tím změnila ve válku útočnou, vedenou proti suverénnímu členskému státu OSN. Boje na území Bosny se dále vystupňovaly.

Spojené státy v Bosně podporovaly někdy Chorvaty a někdy muslimy, ale nikdy Srby. Je málo známou skutečností, že během války v Bosně sem přilétali militantní muslimové ze zahraničí, což konflikt dále rozněcovalo. Írán dodával bosenským muslimům zbraně. Jako mladý stát, který právě získal nezávislost, neměla Bosna, pochopitelně, stálou armádu. „S pomocí peněz a bojovníků z islámského světa byla vybudována armáda bosenských muslimů,“ praví německý žurnalista Jürgen Elsässer ve své knize „Wie der Dschihad nach Europa kam“ (Jak přišel džihád do Evropy). Militantní muslimové, kteří v 80. letech společně s CIA bojovali proti Rusům v Afghánistánu, se nyní slétali do Bosny. Mezi nimi byli i prominenti, jako například saúdskoarabský občan Usáma bin Ládín. Bin Ládín obdržel v roce 1993 bosenský pas a dostalo se mu osobního přijetí v prezidentském paláci v Sarajevu, píše Elsässer. „Byli to především zahraniční džihádisté, kteří se v průběhu tříletých bojů (1992–1995) dopustili strašlivých krutostí,“ soudí Elsässer. Podpora džihádistů ze strany Spojených států ukazuje, že americké impérium nemělo na deeskalaci konfliktu v Bosně zájem, nýbrž zákulisními machinacemi k vyostřování napětí ještě přispívalo.^{331/}

Aktivita džihádistů na území Bosny pochopitelně nezůstala bez povšimnutí srbskou stranou. Jugoslávský velvyslanec v OSN Dragomir Djokić protestoval 19. února 1993 na půdě Rady bezpečnosti proti tomu, že přes území Chorvatska „jsou dodávány zbraně muslimům a Chorvatům v Bosně“. Rada bezpečnosti však jeho protest ignorovala.^{332/} O několik měsíců později předal velvyslanec Djokić Radě bezpečnosti dokumenty, obsahující seznam srbských vesnic, zničených muslimy, a výčet srbských obětí. Všechny strany konfliktu nyní hovořily o „genocidě“, přičemž Chorvaté vyzdvihovali „genocidu, páchanou na Chorvatech“, Srbové „genocidu Srbů“ a muslimové protestovali proti „genocidě muslimů“.

Květen 1995: NATO bombarduje Bosnu

Vzhledem k napětí mezi jednotlivými etniky byly také v Bosně od června 1992 rozmístěny „modré přílby“ OSN. I zde měly za úkol zřídit kontrolované zóny, určené na ochranu menšin. Jenomže to, co v Chorvatsku relativně dobře fungovalo, skončilo v Bosně katastrofou. Výzbroj, počty i mandát vojáků v modrých přílbách se ukázaly příliš slabými. Katastrofa jako by byla předem naprogramována. Všechny tři válčící strany – chorvatská, muslimská i srbská – bojovaly v Bosně s brutální tvrdostí a na etnických dělicích liniích se navzájem vraždily. Organizace

spojených národů byla naprosto neschopná bojovníky od sebe oddělit a zaručit bezpečnost obyvatelstva ochranných zón.

Rada bezpečnosti OSN v New Yorku obdržela od kompetentních odborníků informace o tom, že zabezpečení ochranných zón v Bosně je příliš slabé. Dne 24. května 1995 generální tajemník OSN, Egyptan Butrus Butrus-Ghálí, a francouzský generál a velitel UNPROFOR Bernard Janvier shodně prohlásili, že mandát Rady bezpečnosti je nerealistický a ochranné zóny jsou ohroženy. Janvier navrhoval opustit Srebrenicu a dalších pět ochranných zón OSN.³³³

S pokračujícím nárůstem násilí vystoupila organizace NATO do popředí a prezentovala se jako možné řešení. Zasvěcení pozorovatelé však NATO před leteckými údery proti Srbům varovali s poukazem na skutečnost, že tyto by se mohly stát kontraproduktivními, neboť existuje možnost, že vystaví slabé jednotky „modrých přileb“ pomstě válčících stran a možná také povedou k braní rukojmí. Státy NATO však tohoto varování nedbaly. Ultimátum OSN, aby bosenští Srbové stáhli těžké zbraně z prostoru Sarajeva a předali je pod kontrolu OSN, vypršelo 25. května bez odezvy. Poté zahájily letouny NATO na žádost USA 25. a 26. května 1995 bombardování srbských pozic v blízkosti Sarajeva.

Bombardováním Bosny v roce 1995 se organizace NATO zpronevěřila principu obrany a vsadila vše na útok. Porušila tím svůj vlastní slib, že bude aktivní toliko v případě napadení některého z členských států. Toto ale nebyl ten případ, protože bylo zcela zřejmé, že Bosna žádný ze států NATO nenapadla, a neexistuje tudíž důvod k naplnění odpovídajícího článku smlouvy. Organizace NATO však tyto skutečnosti ignorovala a odvolávala se na ultimátum, které dala bosenským Srbům Rada bezpečnosti OSN. Argumentovala tím, že pouze pomáhá zabezpečit ochranné zóny OSN. Přispěla však k pravému opaku. Srbové odpověděli na bombardování NATO útokem na ochranné zóny OSN, vzali více než 300 příslušníků „modrých přileb“ jako rukojmí a připoutali tyto jako živé štíty ke stromům a sloupům, aby NATO odradili od dalších náletů.

Rada bezpečnosti OSN si nyní uvědomila slabost „modrých přileb“ v Bosně, a vytvořila proto 16. června 1995 Síly rychlé reakce (Rapid Reaction Force – RRF) v síle 4000 mužů. Sestávaly z příslušníků armád států NATO – Francie, Velké Británie a Nizozemska – a jejich úkolem bylo poskytnout podporu UNPROFOR. Ani tyto nepřiliš početné jednotky však nemohly stačit k obnově bezpečnosti ochranných zón OSN na území Bosny. Napětí mezi jednotlivými etnickými skupinami vzrůstalo a stále více eskalovalo.

Masakr ve Srebrenici v červenci 1995

Srebrenica je město na východě Bosny, osídlené převážně muslimským obyvatelstvem. Vedle hlavního města Sarajeva je dnes pravděpodobně nejznámějším bosenským městem, protože jeho jméno je spojeno s masakrem, který se zde odehrál v průběhu války v Bosně. Otázka, co přesně se tehdy ve Srebrenici stalo, je předmětem sporu historiků. Jisté je, že Rada bezpečnosti OSN prohlásila obě východobosenské muslimské enklávy – Goražde a Zepu – za ochranné zóny OSN, ve kterých bylo zakázáno držení a použití těžkých zbraní. Jisté rovněž je, že vojáci OSN byli příliš slabí a ochranu cca 50 000 lidí ve Srebrenici nedokázali zajistit.

Srbské jednotky obléhaly ochrannou zónu OSN ve Srebrenici po celá léta a humanitární konvoje vpouštěly do města jen ve výjimečných případech. Poté, co letouny NATO v květnu 1995 bombardovaly Srby, došlo k dalšímu vyostření napětí. Z hlediska Srbů to byla organizace

NATO, jež vystupňovala boje, a oni nyní odpověděli odvetným úderem. Dne 5. července 1995 zaútočilo na Srebrenici 12 000 srbských vojáků, podporovaných tanky a dělostřelectvem pod velením bosenskosrbského generála Ratka Mladiće. Enklávu mělo z pověření OSN ochránit cca 300 lehce vyzbrojených nizozemských „modrých příleb“. Ale jak mohlo 300 lehce vyzbrojených Nizozemců bez bojových zkušeností udržet v šachu 12 000 těžce vyzbrojených a v bojích zocelených Srbů? O výsledku jednostranného boje bylo rychle rozhodnuto. Dne 11. července byla ochranná zóna dobytá a v rukou Srbů. Ze Srebrenice bylo vyhnáno více než 40 000 muslimů. Ne všichni se však dostali z ochranné zóny živí. Srbové v ochranné zóně OSN několik tisíc bosenských muslimů povraždili. Přesný počet obětí je předmětem sporů. Podle zjištění tribunálu OSN pro válečné zločince bylo ve Srebrenici zabito 7000–8000 bosenských muslimů.^{334/} Podle autora Alexandra Dorina není toto číslo doloženo a je zjevně příliš vysoké. Historické práce ke Srebrenici, vzniklé pod vlivem amerického impéria, mají v první řadě sloužit k diskreditaci Srbů.^{335/}

Pro věrohodnost Organizace spojených národů znamenala Srebrenica doslova katastrofu. V zemích NATO hovořili politici a novináři o „genocidě“ a tvrdili, že OSN je naprosto neschopná. V Německu vyzval politik Zelených Joschka Fischer koncem července 1995 svou stranu otevřeným dopisem ke změně koncepce. Srebrenica prý ukazuje, že vojenské intervence k zabránění genocidě jsou nyní nutností. V týdnech, následujících po dramatu ve Srebrenici, byla Organizace spojených národů „ocejchována za obětního beránka“, soudí expert OSN Andreas Zumach. „S tím důsledkem, že OSN je dnes ve velké části veřejného mínění zdiskreditována a pro jakoukoli formu vojenských misí – ať již misí ‚modrých příleb‘ nebo bojové operace – již, jak se zdá, nepřipadá v úvahu.“^{336/}

Impérium USA prezentovalo NATO jako alternativu k OSN a vojenská aliance se po Srebrenici stavěla do role mohutné bojové jednotky, která je jako jediná s to zabezpečit mír a zabránit těžkým zločinům. To všechno bylo pouhé divadlo. Srebrenica ukazuje, že Charta OSN či sama organizace OSN nejsou bezcenné, nýbrž že odpovědnost za slabou výzbroj a nesplnitelný mandát 300 nizozemských „modrých příleb“ nesou mocnosti s právem veta v Radě bezpečnosti. Bylo by stejně absurdní, kdyby fotbalový trenér poslal na hřiště jen dva hráče v poli a brankáře, aby tam po dobu devadesáti minut čelili silnému soupeři o 11 mužích. Jejich porážka by byla i zde předem daná.

V zákulisí tahalo za nitky americké impérium. Andreas Zumach odhalil, že CIA a americká vojenská tajná služba Defence Intelligence Agency (DIA) odposlouchávaly rádiovou a telefonickou komunikaci mezi bosenskosrbským generálem Mladićem a náčelníkem štábu srbské armády Momčillo Perišićem, nejvyšším vojenským funkcionářem prezidenta Miloševiče. „V těchto rádiových a telefonních hovorech byl srbský útok na Srebrenici do všech detailů naplánován a připraven,“ tvrdí Zumach. „Také cíl útoku – dobytí města a vyhnání jeho muslimských obyvatel – byl vícekrát jasně zmíněn.“ Před srbským útokem i v jeho průběhu přelétaly nad Srebrenicí americké bezpilotní letouny a pořizovaly letecké snímky. Spojené státy byly informovány nejlépe.^{337/}

Během války v Bosně zemřelo celkem něco kolem 100 000 lidí, vojáků i civilistů ze všech národnostních skupin, to jest muslimů, Chorvatů a Srbů. Není pochyb o tom, že Srbové spáchali během války v Bosně těžké zločiny, což ostatně potvrdilo i vyšetřování OSN. Avšak také Chorvaté a také bojovníci muslimské armády postupovali v Bosně bezohledně a vraždili ženy, děti a starce. Zločiny muslimů a Chorvatů, spáchané na Srbech, byly však v médiích států NATO sotva zmíněny, protože muslimský prezident Bosny Alija Izetbegović se těšil podpoře

amerického prezidenta Billa Clintona, a státy NATO tudíž stály na straně muslimů. Veřejně kritizovány, fotografovány a detailně vyšetřovány byly toliko zločiny spáchané Srby na muslimech. Mira Beham toto jednostranné zpravodajství kritizuje ve své knize „Kriegs-trommeln“ (Válečné bubny) a tvrdí, že také příběh Srebrenice byl vyličen jen z poloviny. „Druhou polovinou toho příběhu je skutečnost, že na podzim roku 1992 bylo v obcích Srebrenica a Bratunac zmasakrováno zhruba 1200 až 1500 srbských civilistů a vypáleno 50 srbských vesnic. Ukázalo se, že za tyto činy nese odpovědnost Naser Orić – bosenskomuslimský generál a velitel Srebrenice.“^{338/}

Vojáci nizozemských „modrých příleb“ byli porážkou ve Srebrenici traumatizováni a holandský historický výzkum se z toho důvodu válkou v Bosně podrobně zabýval. Nizozemský badatel Cees Wiebes, který získal neomezený přístup k dokumentům nizozemské tajné služby, potvrzuje, že obecně vzato bylo o válce v Bosně referováno velice jednostranně: Zločiny Srbů byly zveličovány, zločiny muslimů a Chorvatů bagatelizovány. Shledal, že Spojené státy sice prostřednictvím Rady bezpečnosti vyslaly do Bosny „modré přílby“ a tím – přinejmenším v očích světové veřejnosti – podporovaly mír, současně však také vyzbrojovaly bosenské muslimy a napětí tím podněcovaly. Cees Wiebes potvrdil „tajnou alianci mezi Pentagonem a radikálními islamistickými skupinami ze Středního východu, které měly pomáhat bosenským muslimům“. Když Bill Clinton v lednu 1993 jakožto nový prezident vstoupil do Bílého domu, byla americká podpora bosenských muslimů ještě vystupňována – impérium je nasměřovalo proti srbským křesťanům. Clintonova administrativa byla „skrz naskrz promuslimsky a protisrbsky orientovaná“, shledal Cees Wiebes „a v politických postojích byla pravda všeobecně překrucována, aby mohli být Srbové prezentováni negativněji než ostatní strany této občanské války. To se dělo ruku v ruce s ignorováním nežádoucích aktivit Chorvatů a muslimů“.^{339/}

Americká velvyslankyně v OSN Madeleine Albrightová nenechala nikoho na pochybách o tom, že impérium podporuje muslimského prezidenta Bosny Aliju Izetbegoviće. „Vaše budoucnost a budoucnost Ameriky jsou nedělitelně spojeny,“ zdůraznila při příležitosti otevření americké ambasády v bosenském hlavním městě Sarajevu.^{340/} Zločiny džihádistů nebyly vyšetřovány. Zločinům, spáchaným Srby se však dostalo publicity. Spojené státy k tomu využívaly svého dominantního postavení v Radě bezpečnosti, kde velvyslankyně Albrightová 10. srpna 1995 předložila letecké snímky, které měly dokládat zločiny bosenských Srbů v okolí Srebrenice. „Asi 10 000 civilistů ze Srebrenice a okolo 3000 ze Zepy je nezvěstných,“ prohlásila velvyslankyně v OSN znepokojeně. „Někteří z nich se dobře ukryli, jiní jsou snad v zajetí. Někteří jsou však jistě mrtvi. Musíme to vyšetřit,“ nabádala Albrightová. „Tito lidé byli na rozkaz bosenských Srbů systematicky popravováni ... máme o tom údaje od naší tajné služby.“ Rezoluce navržená Spojenými státy, která požadovala vyšetření událostí ve Srebrenici a tím ovlivňovala i způsob psaní historických prací o válce v Bosně, byla všemi 15 členy Rady bezpečnosti OSN přijata jednohlasně.^{341/}

Srbové se v průběhu války v Jugoslávii bezpochyby podíleli na těžkých zločinech. Je však chybné připisovat jim všechny zločiny a zcela zakrýt zločiny bosenských muslimů a bosenských Chorvatů jakož i skrytý vliv amerického impéria. Také rozsudky Mezinárodního trestního soudu pro bývalou Jugoslávii, kterými byli jako pachatelé zločinů potrestáni především Srbové, ukazují, že dějiny vždycky píší vítězové. Zákulisní role prezidenta Clintona a Spojených států ve válce v Jugoslávii zde byla zcela zamlčena. V dubnu 2016 odsoudil trestní soud s odkazem na

mrtvé ze Srebrenice v okamžiku vynesení rozsudku již sedmdesátiletého vůdce bosenských Srbů Radovana Karadžiće za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny ke 40 letům vězení.

Pro pozorovatele, nahlížející válku v Bosně z vnějšku, byla tamější situace vesměs zcela nepřehledná. Jen nemnozí tehdy rozpoznali, že Spojené státy měly na rozpadu Jugoslávie zájem. „Ve skutečnosti založila požár na Balkáně americká vláda. V každém stadiu tamějších událostí se Washington choval jako žhář, přilévající olej do ohně,“ zní kritický závěr americké mírové aktivistky Sarah Flundersové z International Action Center v New Yorku – organizace, která informuje americkou veřejnost o válkách vlastní vlády. „Za rozpad Jugoslávie a z něj povstávající občanskou válku nese z větší části odpovědnost americká vláda. Nic se nestalo náhodou nebo nedopatřením, všechno mělo svůj základ ve strategických úvahách a rozhodnutích. Každý krok, který Spojené státy podnikly, sloužil k rozšíření války a podporoval další štěpné procesy v regionu.“^{342/}

Dne 28. srpna 1995 dopadl na tržiště Merkale v Sarajevu dělostřelecký granát, který usmrtil 38 lidí. Vojáci „modrých přileb“ OSN dospěli k závěru, že byl vypálen ze srbských postavení, což srbská strana popřela. Organizace NATO vzala tento incident za podnět k dalšímu bombardování Bosny. V období od 30. srpna do 14. září 1995 padaly na srbská postavení v Bosně bomby NATO. V rámci operace Deliberate Force uskutečnili letci z osmi států více než 3000 bojových misí a svrhli přes 1000 pum. Dvě třetiny misí absolvovaly americké stroje, ale na bombardování Bosny se podílela také německá Luftwaffe. Z amerických válečných lodí byly na pozice bosenských Srbů odpáleny rakety s plochou dráhou letu Tomahawk, které zničily mimo jiné i jejich hlavní stan v blízkosti města Banja Luka. Organizace NATO dala znovu jasně najevo, že se bombardováním Bosny v roce 1995 a prvním nasazením svých bojových letounů mimo území NATO („out of area“) proměnila z obranné aliance v útočné společenství.

Srbové měli proti letecké válce NATO jen málo co postavit. Z pohledu velení NATO byli Srbové schopni pouhého „píchnání špendlíkem“. Dne 30. srpna sestřelili poblíž Pale protiletadlovou raketou francouzský bojový letoun. Letci se zachránili. V členských státech NATO byla aliance v médiích prezentována jako mírotvorná síla a mnozí občané tomu dokonce i věřili. „Tyto letecké údery spolu s obnovenou odhodlaností našich evropských partnerů jakož i bosenskými a chorvatskými územními zisky konečně Srby přesvědčily, aby přemýšleli o míru,“ prohlásil americký prezident Bill Clinton o několik měsíců později v celostátně přenášeném televizním projevu.^{343/}

Rusko bylo nasazením letectva NATO „out of area“ rozduřeno a poděšeno a 8. září 1995 na půdě Rady bezpečnosti OSN požadovalo, aby byly nálety na Bosnu okamžitě zastaveny. Tento požadavek podpořila také Čína. Státy NATO – USA, Francie, Velká Británie a Itálie – se však postavily proti a bombardování pokračovalo ještě celý další týden. V září 1995 vyjádřili Srbové souhlas se stažením svých zbraní ze Sarajeva. Mise „modrých přileb“ UNPROFOR, která zcela ztroskotala, byla ukončena. Žezlo vlády v Bosně převzala organizace NATO. Dějiny válek na Balkáně jsou „zároveň dějinami zbavení OSN moci, provedeného organizací NATO“, seznává správně Hessenská nadace pro výzkum míru a konfliktů (Hessische Stiftung Friedens- und Konfliktforschung). „OSN se smrškla na notariát NATO.“^{344/}

Daytonská dohoda z listopadu 1995

Na veřejnosti hrálo americké impérium roli mírotvůrce. Koncem roku vyzvalo muslimského prezidenta Aliju Izetbegoviče, srbského prezidenta Slobodana Miloševiče a chorvatského prezidenta Franja Tudjmana, aby přiletěli do Spojených států, a donutilo je k tomu, aby na letecké základně v Daytonu ve státě Ohio, odloučení od veřejnosti, po tři týdny jednali o budoucnosti Bosny. Milošević nakonec musel americkému tlaku ustoupit a 21. listopadu 1995 byla tzv. Daytonskou dohodou všemi třemi prezidenty potvrzena nezávislost Bosny. Aby nebyla tak jasně patrná dominance Spojených států, dokument nebyl slavnostně podepsán na americké vojenské základně, nýbrž 14. prosince 1995 v Paříži. Ceremoniálu byli přítomni americký prezident Bill Clinton, francouzský prezident Jacques Chirac, německý spolkový kancléř Helmut Kohl a ruský premiér Viktor Černomyrdin. Daytonskou dohodou skončila válka v Bosně.

Generální tajemník OSN Butrus Butrus-Ghálí byl po skončení války v Bosně v roce 1996 Spojenými státy vypuzen ze svého úřadu a ve funkci ho nahradil Kofi Annan. Přestože 14 z 15 členů Rady bezpečnosti v listopadu 1996 hlasovalo pro znovuzvolení pozitivně hodnoceného egyptského generálního tajemníka, americká velvyslankyně Madeleine Albrightová využila svého práva veta, a druhému funkčnímu období Butruse-Ghálího tak zabránila. Jako bývalý profesor mezinárodního práva byl Butrus-Ghálí s případy porušení Charty OSN Spojenými státy i jinými zeměmi velmi přesně obeznámen a občas tyto přestupky také kritizoval, čímž na svou hlavu přivolal hněv impéria. Ředitel Jednoty spojených národů Malcolm Harper kritizoval později „hanebné jednání“ USA a neslaný nemastný postoj ostatních členů Rady bezpečnosti.^{345/} A samotný Butrus-Ghálí se ptal: „Nač celá tahle všeobecná válka proti mně? Byli by přece mohli využít právo veta, aniž by museli nutně udělat to, co udělali.“^{346/}

Spojené státy posilují Kosovskou osvobozenickou armádu

Albánie je muslimskou zemí s pouhými třemi milióny obyvatel, zemí, hraničící na jihu s Jugoslávií. Od roku 1955 je členem OSN. Rozpadem sousední Jugoslávie byla také ona zavlčena do spirály násilí, protože někteří Albánci žijí v Srbsku. Tito tzv. kosovští Albánci tvoří v Srbsku menšinu a žijí v srbské provincii Kosovo. To bylo tehdy součástí Srbska, přesně tak, jako je Bavorsko součástí Německa, Vorarlbersko součástí Rakouska či kanton Tessin součástí Švýcarska. Kosovští Albánci seznali, že s rozpadem Jugoslávie dojde k novému vymezení hranic, a začali usilovat o získání nezávislosti na Srbsku. To ovšem nechtěli Srbové v žádném případě připustit. Prohlásili s veškerým důrazem, že nebudou odštěpení Kosova nikdy tolerovat.

Aby dosáhli svého cíle, formovali kosovští Albánci guerillovou armádu pod označením Kosovská osvobozenická armáda (Ushtria Clirimtare Kosoves – UCK). Její jednotky měly za úkol Kosovo etnicky vyčistit a odtrhnout od Srbska. Dne 22. dubna 1996 zahájily guerilly UCK útoky na srbské policisty i civilisty v Kosovu. Tyto útoky se v následujících měsících a letech opakovaly. Veden snahou čelit nepokojům, prezident Milošević v letech 1997 a 1998 svoje policejní síly v Kosovu posílil. Příslušníci paramilitární UCK vraždili Srby a dobyli několik vesnic. Srbské policisty a vojáky vraždili kosovské Albánci a příslušníky UCK, kteří se pokaždé museli stáhnout přes hranice do Albánie. Konflikt probíhal podél etnické dělicí linie. Tisíce Srbů, vyhnaných z Chorvatska, byly přesídlovány do provincie Kosovo, aby tam zabezpečily srbskou většinu.^{347/}

Američané věděli o etnickém nepřátelství, panujícím mezi muslimskými Albánci a křesťanskými Srby, a rozhodli se tohoto štěpení využít tím, že se postaví na stranu Albánců

a podpoří snahy kosovských Albánců o dosažení nezávislosti. Před Mezinárodním trestním soudem pro bývalou Jugoslávii to v Haagu potvrdil britský důstojník John Crosland, který působil až do 23. března 1999 jako vojenský atašé na britské ambasádě v Bělehradě. „Mezinárodní společenství podporovalo UCK,“ prohlásil. „Bill Clinton, Richard Holbrooke a Madeleine Albrightová se rozhodli, že v Srbsku musí dojít ke změně vlády, a UCK se stala jedním z nástrojů, sloužících k prosazení tohoto záměru.“ Zločiny UCK nebyly Spojenými státy kritizovány, protože UCK představovala užitečný nástroj ke svržení Miloševiče. Současně s tím byly v televizi i novinách států NATO intenzivně probírány zločiny Srbů. Tak vznikl zkreslený obraz: Stejně jako již v případě války v Bosně, byla i nyní připsána veškerá vina Srbům, i přesto, že spirálu násilí roztáčely obě strany konfliktu.^{348/}

„Podle mého názoru byla UCK teroristickou organizací a nikoli hnutím bojovníků za svobodu,“ prohlásil Crosland před soudem OSN. „UCK zahájila ozbrojený boj proti suverénnímu státu a Srbsko mělo právo bránit se její teroristické taktice. Jestliže říkám, že Srbové měli právo bojovat proti povstání, nemá tím být ovšem zastřena skutečnost, že také Srbové spáchali hrozné zločiny,“ uvedl Crosland, který tím moudře poukázal na fakt, že spirálu násilí roztáčely obě strany konfliktu. Odštěpení Kosova od Srbska považoval za chybu. „Odštěpit Kosovo od Srbska, to je jako odtrhnout Wales od Anglie,“ dal tento Brit na uvážení.^{349/}

Mnozí kosovští Albánci a také někteří Srbové uprchli v průběhu války do Švýcarska, a já jsem proto mohl hovořit jak se Srby, tak i s Albánci. Vzájemná nenávist je v nich stále ještě hluboce zakořeněná a obě strany svalují odpovědnost za válku na tu druhou. Jen nemnozí mají jasno o tom, že americké impérium cíleně podporovalo UCK a tím v zákulisí podněcovalo spirálu násilí. Již v roce 1998 bylo „několik set bojovníků UCK cvičeno ve vedení bojové činnosti a taktice příslušníky elitních jednotek Special Operations Forces a členy jedné americké soukromé žoldnéřské firmy. UCK dostávala také moderní výzbroj“, potvrzuje Albert Stahel ze švýcarského Institutu strategických studií. Přestože bylo známo, „že UCK není ničím jiným než bandou kriminálníků a teroristů“, podporovaly Spojené státy její jednotky zbraněmi, poradci a výcvikem, uvedl Stahel. „Přes stažení většiny jednotek jugoslávské lidové armády v roce 1998 z Kosova útočily jednotky UCK i nadále na policejní opěrné body v provincii a vraždily policisty.“^{350/}

Vzhledem k přetrvávajícímu napětí požadovala OSN 23. září 1998, aby bylo v Kosovu uzavřeno příměří a srbská policie se stáhla do kasáren. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) vytvořila 25. října 1998 Kosovskou ověřovací misi (Kosovo Verification Mission – KVM) a vyslala do Kosova 2000 pozorovatelů, kteří měli dohlížet na dodržování příměří. Po tomto opatření vlna násilí opadla. V březnu 1999, před útokem NATO, bylo v celém Kosovu zaznamenáno pouze 39 mrtvých. Civilní opatření OBSE bylo úspěšné. Organizace NATO však přesto chtěla svrhávat bomby. „Legitimizačním základem pro německou účast se stala takzvaná humanitární katastrofa“ v Kosovu,“ vzpomíná německý generál Heinz Loquai, který byl v rámci mise OBSE na místě jako pozorovatel. Ale „taková humanitární katastrofa jako mezinárodně právní kategorie, která by opravňovala vstup do války, před zahájením války v Kosovu neexistovala“.^{351/}

Německý ministr obrany, sociální demokrat Rudolf Scharping, však přesto bubnoval do války, kterou prolhaným způsobem označil za „humanitární angažmá“. „Nikdy bychom nepřikročili k vojenským opatřením,“ ujišťoval Scharping v rozporu s dobrým svědomím 27. března 1999, kdy již na Srbsko padaly bomby, „kdyby v Kosovu nedocházelo k humanitární katastrofě s 250 000 uprchlíky uvnitř provincie, o celkovém počtu daleko přesahujícím 400 000 uprchlíků

a dosud nezjištěném počtu mrtvých.“ Jenže historie s „nespočetným množstvím mrtvých“ byla neudržitelná. Také Norma Braunová, americká diplomatka v Kosovu, potvrzuje, že Loquai mluvil pravdu a Scharping lhal. „Až do zahájení leteckých útoků NATO žádná humanitární krize neexistovala.“^{352/}

Údajný masakr v Račaku v lednu 1999

Americký senátor Hiram Johnson v průběhu I. světové války v roce 1917 trefně poznamenal: „První obětí války je pravda.“^{353/} V případě války v Kosovu v roce 1999 tomu nebylo jinak. Tak jako lež o incidentu v Tonkinském zálivu vyvolala válku ve Vietnamu, bylo jako spouštěče války v Kosovu využito události z Račaku. V noci z 15. na 16. ledna 1999 bylo ve vesnici Račak v srbské provincii Kosovo zavražděno 45 lidí. Americký diplomat William Walker, člen kosovské mise OBSE, obratem obvinil Srby z provádění etnických čistek a hovořil o „masakru“. Tato verze byla později převzata také do obžaloby Miloševiče před tribunálem OSN pro válečné zločince v Haagu. Walker hlásil, že v Račaku Srbové z bezprostřední blízkosti popravili 45 neozbrojených albánských civilistů. „Když jsem viděl ty mrtvoly s ustřelenými obličejí, protože jim přiložili zbraně těsně k hlavám – 15 z nich bylo zjevně zabito jako při popravě –, potřeboval jsem prostě pár minut, abych se vzpamatoval a byl znovu mocen slova,“ řekl Walker 16. ledna 1999, přibližně dva měsíce před útokem NATO.^{354/}

Západní politikové využili tragédie z Račaku k tomu, aby kritickou evropskou veřejnost přesvědčili o nutnosti útoku NATO na Jugoslávii. Teprve po válce byli mrtví z Račaku exhumováni a ohledáni finskou patoložkou Helen Rantaovou. Rantaová byla nedůvěřivá a vyslovila podezření, že se v daném případě mohlo jednat o manipulaci a klamání veřejnosti. „Jsem si vědoma toho, že by se mohlo říci, že celá ta scéna v malém údolí byla naaranžovaná. Jsem si toho vědoma, neboť je to skutečně možné. První výsledky našeho ohledání se tomuto závěru velice blíží, stejně jako pozdější výsledky forenzního šetření, které jsme provedli v listopadu 1999 přímo na místě.“^{355/}

Někteří mrtví z Račaku nebyli neozbrojení civilisté, nýbrž příslušníci paravojenské UCK. Jenže Američan Walker „prodal“ mrtvé bojovníky UCK médiím jako nevinné civilisty, popravené bezdůvodně Srby, vzpomíná Heinz Loquai, který tehdy sloužil v dozorčí misi OBSE: „Walker kolem sebe shromáždil asi 30 novinářů, odjel tam s nimi a zakrátko vyhlásil, že se jedná o masakr, spáchaný Srby,“ tvrdí Loquai. „V daném okamžiku sice ještě vůbec nemohl vynést žádný soud, ale tato verze byla nekriticky přijata OBSE, OSN i všemi vládami. Organizace NATO zahájila následujícího dne mimořádné zasedání, což byla naprosto neobvyklá událost. Dá se říci, že Walker svým chováním zapálil doutnák, vedoucí k válce.“^{356/}

Račak posloužil jako spouštěč války v Kosovu. Skutečnost, že americký diplomat William Walker sloužil v 80. letech jako velvyslanec v Salvadoru a ututlal tam masakr civilistů, nikoho nezajímala. Proč zástupci médií věřili zrovna člověku, jako je Walker, mi zůstává záhadou. Všichni se však přesto Američanem oklamat nedali. Jedním z mála těch, kteří válečnou lež, předcházející válce v Kosovu nejen, že mlčky nepřijali, ale rozhodně odmítli, byl německý generál Heinz Loquai. „Německé generalitě se v minulosti často předhazovalo, že mlčela tehdy, když měla promluvit rozhodné slovo,“ prohlásil generál Loquai. „A já jsem chtěl v této situaci také něco říci a nenechat manipulaci a propagandu jen tak bez povšimnutí.“^{357/} Tím, že Spojené státy svou tajnou podporu UCK zaretušovaly a prezentovaly mrtvé bojovníky UCK jako

zmasakrované civilisty, vytvořily účinnou válečnou lež, kterou byla veřejnost v Evropě i Spojených státech oklamána.

NATO bombarduje 24. března 1999 Kosovo

Na základě událostí z Račaku vyhlásila organizace NATO, že je třeba etnické čistky zastavit. Dne 24. března 1999 zahájily letouny NATO bombardování Srbska. Útok byl proveden bez souhlasu OSN, a jednalo se tedy o nezákonnou útočnou válku. Útok NATO na Kosovo probíhal pod velením USA za aktivní účasti různých západoevropských demokracií. Mezi nimi byly státy NATO – Německo, Velká Británie, Francie, Dánsko, Norsko, Itálie, Nizozemsko, Belgie, Portugalsko, Turecko a Španělsko. Tím se velký počet zemí, které se řadí k předním světovým demokraciím, prohřešil proti Chartě OSN, neboť tato vojenský útok na nezávislé státy bez mandátu OSN výslovně zakazuje. Všechny zúčastněné státy se dopustily těžkého zločinu agrese.

Po bombardování Bosny v roce 1995 byl útok na Srbsko z roku 1999 druhou operací NATO „out-of-area“. Organizace NATO se v kosovské válce pro všechny jasně a zřetelně proměnila z obranné aliance v útočné spojenectví. Výzkum provedený historikem Kurtem Gritschem ukazuje, že německé noviny *FAZ*, *Süddeutsche Zeitung*, *Zeit* a *Spiegel* této proměně aplaudovaly. Organizací NATO předestřený obraz nepřítele – „zlých křesťanských Srbů“ proti „dobrým muslimům“ – slepě a nekriticky přebírala masová média. Přebírala od NATO také termín „kolaterální škody“, označující neúmyslně usmrcené lidi, přestože v mezinárodním právu platí toto označení pro věci, nikoli pro lidi. Některé historiky byly zcela smyšlené. Novinář Erich Rathfelder publikoval v srpnu 1998 v *taz* hororovou zprávu o tom, že Srbové v Orahovaci povraždili 567 lidí, z toho 430 dětí. Zpráva však byla nepravdivá, za což Rathfelder obdržel pokárání od rakouské rady pro tisk. Teprve po válce někteří z novinářů sebekriticky přiznali, že až příliš slepě věřili interpretaci NATO. „Jsem stále znovu velice překvapen tím, jak dalece jsme se nechali zneužít,“ řekl Andreas Pawlouschek z ARD.^{358/}

Mluvčí NATO Jamie Shea věděl, že politici vůdcové států NATO musí na domácí scéně „prodat“ válku vlastnímu národu. „Rudolf Scharping odvedl opravdu dobrou práci,“ radoval se Jamie Shea. „Není skutečně nijak lehké, speciálně v Německu, které po dobu 50 let znalo pojem obrana jedině jako označení pro ochranu vlastní země, poslat vlastní vojáky daleko za hranice.“ Také sociálně demokratický spolkový kancléř Gerhard Schröder a ministr zahraničních věcí za stranu Zelených Joschka Fischer splnili svůj úkol na výtečnou, pochvaloval si propagandistický expert NATO. Formování veřejného mínění v Německu bylo pro NATO stěžejní záležitostí. „Kdybychom prohráli boj o veřejné mínění v Německu, prohráli bychom ho v celé alianci,“ řekl Jamie Shea.^{359/}

Německo táhne znovu do války

Od roku 1945 do roku 1995 Německo nebombardovalo žádnou jinou zemi. V širokých vrstvách obyvatelstva bylo pevně zakotveno a respektováno všemi politickými stranami ušlechtilé heslo „Již nikdy válku“. Bombardováním Bosny v roce 1995 a nezákonnou útočnou válkou proti Srbsku v roce 1999 se však všechno náhle změnilo. Politické vedení a masová média vysvětlovaly národu, že válka je správná a nutná i přesto, že je vedena bez mandátu OSN. Co se to, pro všechno na světě, stalo?

Důvody vstupu Německa do války na straně amerického impéria jsou dnes dobře známy: Za prvé se nikdo neptal lidu – žádné celoněmecké referendum o vstupu do války se nekonalo. Útok na Srbsko byl možný jedině proto, že v Německu – na rozdíl například od Švýcarska – se obyvatelstvo k důležitým věcným otázkám nemůže vyjádřit u volebních urn. Kdyby byl dotázán lid, s velkou pravděpodobností by zapojení německých vojáků do této nezákonné útočné války odmítl.

Za druhé podporovala válku organizací NATO ovlivněná německá masová média a prezentovala ji jako „humanitární válku“. Tato formulace je naprostým nesmyslem, protože žádná válka není humanitární. Ale protože masová média představovala Srby jako „vždy zlé“ a Albánce jako „vždy dobré“ a podporovala tento jednostranný narativ lživými konstrukcemi, podařilo se jim nesmyslný koncept „humanitární války“ národu skutečně vnutit. Je zklamáním, že tato klasická válečná propaganda nebyla v Německu prohlédnuta. Vždyť poučení z minulosti byla všem přístupná, a jak funguje válečná propaganda, také nebylo žádným tajemstvím. „Vnímavost velké masy je jen velice omezená, porozumění malé, zato zapomnětlivost velká,“ shrnul své úvahy o propagandě před II. světovou válkou Adolf Hitler. „Vzhledem k této skutečnosti se musí každá účinná propaganda omezit pouze na velice málo bodů a heslovitě je využívat tak dlouho, až si i ten poslední dokáže pod těmito slovy představit požadovaný obsah.“ A jeho ministr propagandy Joseph Goebbels doplnil: „Propaganda musí být jasná a jednoduchá, ne-li primitivní,“ protože „lid je většinou mnohem primitivnější, než si představujeme. Podstatou propagandy je proto nutně jednoduchost a opakování.“^{360/} Přesně tímto způsobem byla německému národu prezentována formulace „humanitární válka“.

Protože občané nebyli dotázáni a masová média šířila propagandu, byli by museli nezákonné útočné válce zabránit zvolení politikové, jenomže ti činili pravý opak a explicitně požadovali použití vojenské síly. Rozhodující hlasování v německém parlamentu proběhlo v říjnu 1998. Mnozí z poslanců válečnou propagandu neprohlédli a následovali slepě své stranické vůdce. Protože jak odstupující ministr zahraničních věcí Klaus Kinkel z FDP, tak nový ministr zahraničních věcí Joschka Fischer ze strany Zelených a také odstupující ministr obrany Volker Rühle z CDU i nový ministr obrany Rudolf Scharping z SPD od svých straníků požadovali souhlas s válkou, vznikla na základě hlasů CDU/CSU, SPD, FDP a Zelených solidní většina. „Německo nesmí stát stranou ve chvíli, kdy se aliance v této mimořádné situaci pokouší vojenskou silou zabránit hrozící humanitární katastrofě,“ nabádal Kinkel. Scharping prohlásil, že Německo musí následovat Spojené státy a NATO, když tyto táhnou do války: „Chceme k tomu přidat náš vlastní příspěvek, protože ten našim přátelům a partnerům navenek něco signalizuje – a sice spolehlivost, pevnost a stálost v zahraničních vztazích Spolkové republiky Německa a převzetí dílu odpovědnosti, který z toho pro Německo vyplývá.“ Joschka Fischer předstíral, že k válce možná vůbec nedojde: „Dnes rozhodujeme o účasti Bundeswehru ve vojenské operaci NATO, o které všichni doufáme, a, díky Bohu, můžeme doufat odůvodněně, že se nikdy nebude muset konat a nikdy se konat nebude.“^{361/}

Proti válce hlasovala jednotně pouze PDS, přejmenovaná později na Die Linke (Levice). Její poslanec Gregor Gysi obvinil ostatní poslance ze selektivního vnímání konfliktu a prohlásil, že bomby žádné humanitární katastrofě nezabrání, nýbrž ji pouze vyostří. Nesouhlas PDS však nic nezměnil na konečném výsledku: Dne 16. října 1998 hlasovalo z 580 přítomných poslanců 500 pro, 62 proti a 18 se zdrželo hlasování. Dlouholetá zásada: „Již nikdy nesmí z německého území vzejít válka, již nikdy nesmějí být němečtí vojáci nasazeni k jiným účelům než k obraně vlasti“

byla hozena přes palubu. Poslanci rozhodli, že se Bundeswehr může podílet na leteckém útoku NATO proti Srbsku, v nutném případě i bez mandátu OSN.

Dne 24. března, když začal útok NATO, tvrdil sociálně demokratický spolkový kancléř Gerhard Schröder v televizi, že Německo vůbec žádnou válku nevede: „Milé spoluobčanky, milí spoluobčané, dnes večer zahájila organizace NATO letecké údery na vojenské cíle v Jugoslávii,“ prohlásil. „Tím chce aliance zamezit dalšímu hrubému a systematickému porušování lidských práv a zabránit humanitární katastrofě v Kosovu. Jugoslávský prezident Milošević tam vede nemilosrdnou válku. My žádnou válku nevedeme, nýbrž jsme povoláni k tomu, abychom prosadili mírové řešení situace v Kosovu třeba i vojenskými prostředky.“³⁶²

Dne 25. března 1999, to jest den po zahájení útočné války, se německý Spolkový sněm sešel na mimořádném zasedání. „Vy všichni víte, že Charta OSN zná pouze dva případy oprávněného vojenského zásahu,“ protestoval Gregor Gysi. Měl na mysli mandát Rady bezpečnosti a sebeobranu. „Ani jedna z těchto možností nenastala. Svazová republika Jugoslávie – jakkoli je její vnitřní stav odsouzeníhodný – žádnou zemi nenapadla.“ Proto je tato válka zcela jasně nezákonná. „Copak si myslíte, že jiné státy se budou v budoucnu příliš ohlížet na Chartu OSN, když NATO a také Spolková republika Německo jednou dokázaly, že jsou připraveny Chartu OSN ignorovat a bez ohledu na její ustanovení vyvíjet vojenskou aktivitu? A sice ve formě války!“ Účast Německa v této válce je chybou. „Německo nemá v tomto století vůbec žádné právo házet znovu bomby na Bělehrad,“ připomínal Gysi. „Když stát vede válku, aniž by byl sám napaden, pak je to útočná válka a žádná obranná válka. Přesně toto zakazuje Základní zákon Spolkové republiky Německo. Také proti němu jste se prohřešili.“³⁶³

Rovněž poslanec Hans-Christian Ströbele ze strany Zelených se postavil proti válce a proti své vlastní straně, většina jejích poslanců válku podpořila. „Je nedůstojné pro tuto sněmovnu, že Německo po 54 letech od včerejšího večera opět vede válku,“ kritizoval Ströbele ve svém projevu. „Nerozumím frakci své strany, která jindy vystupuje za posílení míru ve světě... To nemůže a nesmí být pravda. Stydím se za svou zemi, která nyní znovu vede válku v Kosovu a znovu hází bomby na Bělehrad.“ Poslanec Wolfgang Schäuble z CDU to viděl právě opačně. Podpořil válku NATO ve smyslu „humanitárního zásahu“ a prohlásil: „Bereme-li vážně naši odpovědnost za mír, za svobodu a za lidská práva, nemáme žádnou jinou alternativu. Proto musí náš jednotný apel na agresora znít: Vraždění v Evropě musí přestat!“ Za tato slova sklídl Schäuble potlesk CDU/CSU, SPD, FDP a mnoha poslanců ze strany Zelených.³⁶⁴

Bombardování NATO trvalo 78 dní a nocí. Letouny NATO bombardovaly také civilní cíle, mimo jiné vodárny, mosty, zdymadla, elektrárny, nádraží, školy a nemocnice. Celkový počet obětí bombardování Srbska byl odhadnut na 3500 mrtvých. NATO používala jak tříštivé bomby, tak i spornou munici s uranovým jádrem, která může způsobovat rakovinu. Podle srbských údajů, zveřejněných po válce, zemřelo prý takto na rakovinu 10 000 lidí.³⁶⁵

Poté co se Čína v Radě bezpečnosti OSN zasazovala o rezoluci, která by zastavila bombardování NATO, ocitli se Číňané sami pod palbou. Dne 7. května 1999 zasáhly letouny NATO čínské velvyslanectví v Bělehradě, přičemž tři Číňané zahynuli a 21 bylo raněno. Velení NATO hovořilo o „strašlivém omylu“. Číňané tomu však nevěřili, považovali incident za úmysl a hovořili o „barbarském aktu“. „Vláda v Pekingu byla tehdy rozhodnuta podpořit v Radě bezpečnosti OSN rezoluci, zaměřenou na ukončení války v Jugoslávii,“ vzpomíná německý politik Willy Wimmer. „A na tom jistě americké kruhy neměly zájem. Neříkám, že to byla celá americká vláda. Ale někdo tyto bomby poslal, aby udělal Číňanům lekci. Aby se čínská vláda na rezoluci nepodílela a válka mohla pokračovat dál.“³⁶⁶

Pro alianci NATO bylo důležité, aby ji veřejnost nevnímala jako brutální a bezohledné vojenské spojenectví – jímž ve skutečnosti opravdu byla, které vede podobně jako Hitler nezákonné útočné války. Bill Clinton byl proto v masových médiích oslavován jako mírotvůrce, který svým rozhodným postupem proti řezníkovi Miloševićovi zastavil krveprolití na Balkáně. Že tentýž Clinton za války v Bosně podporoval džihádisty proti křesťanům, v Kosovu posiloval muslimskou UCK a svou nezákonnou útočnou válkou zničil Chartu OSN, o tom se již válečná propaganda nezmiňovala.

„Musím říci, že když aliance NATO v roce 1999 zahájila útok, otevřeli jsme láhev šampaňského,“ vzpomíná na bombardování Srbska James Harff z vlivné americké PR-firmy Ruder Finn. Jeho komunikační firma se sídlem ve Washingtonu pokrývala rozpad Jugoslávie válečnou propagandou. V srpnu 1991 obdržela propagandistické zadání od chorvatské vlády, v květnu 1992 od bosenské vlády a na podzim 1992 od vedení kosovských Albánců. Ve všech případech měla stejné zadání – prezentovat Srby jako utlačovatele a agresory, zatímco Chorvaty, bosenské muslimy a kosovské Albánce jako oběti. Přesně tato interpretace posloužila NATO.³⁶⁷

PR-firma splnila svůj úkol profesionálně. Podařilo se jí prezentovat konflikt špatně informované a málo aktivní veřejnosti států NATO jako válku proti „zlým Srbům“. James Harff později prohlásil, že měl seznam několika stovek novinářů, politiků, zástupců humanitárních organizací a akademiků, kterých využil v procesu formování veřejného mínění. „Rozhodující je rychlost,“ tvrdí Harff. „Je to první tvrzení, které skutečně platí. Veškerá dementi jsou zcela neúčinná.“ Málo vzdělaní Američané balkánské války nikdy nepochopili. „Nikdo nerozuměl tomu, co se v Jugoslávii dělo. Velká většina Američanů přemýšlela o tom, ve které africké zemi se ta Bosna asi nachází,“ vzpomíná s pobavením Harff.³⁶⁸

Když médiím dominují válečné lži, je Organizace spojených národů bezmocná. Harff se po válce radoval, že se mu podařil „velkolepý tah“, protože firma Ruder Finn dokázala na svou stranu získat židovské veřejné mínění s velkým vlivem v médiích. To nebylo v žádném případě samozřejmé, nýbrž naopak velice obtížné, protože chorvatský zadavatel Tudjman opakovaně pronášel antisemitské výroky, a další Harffův klient – muslimský bosenský prezident Izetbegović – požadoval vytvoření fundamentalistického státu. Když však „židovské organizace vstoupily do hry na straně muslimských Bosňáků, mohli jsme okamžitě ve veřejném mínění srovnávat Srby s nacisty“, radoval se odborník na propagandu. „Téměř bezprostředně poté využila média jiný projev, nabitý emocionálními pojmy jako etnická čistka, koncentrační tábor a tak podobně. Pojmy, které bývají spojovány s představou nacistického Německa a Osvětlení. Nikdo se už nemohl proti tomu postavit, protože by byl obviněn z revizionismu. Zaznamenali jsme stoprocentní úspěch.“³⁶⁹

Válečná lež o koncentračním táboře v Prištině

Jen několik týdnů po zahájení útoku NATO otiskly německé noviny *Bild* 1. března 1999 otřesný palcový titulek: „Nahnali je do koncentračního tábora“ s komentářem: „Koncentrační tábor. Noční můra znovu ožila. Z Kosova se včera množily zprávy, že Srbové nahánějí tisíce Albánců do obrovských táborů.“ Každý, kdo v Německu dělá takové narážky, dotýká se národního traumatu, pod jehož vlivem jsou lidé otřeseni a lze je snadněji získat pro válku. „Tajné služby i očité svědkové referují o koncentračních táborech a masových popravách zastřelením,“ napsal 12. dubna 1999 také německý list *Express* pod titulkem: „Válka v Kosovu: Akty krutosti“.

Také německý ministr obrany Rudolf Scharping 28. března 1999 na tiskové konferenci výslovně hovořil o koncentračních táborech, aby tak legitimizoval probíhající válku, vedenou NATO. „Když slyším, že severně od Prištiny bude zřízen koncentrační tábor, když slyším, že tam zavírají rodiče i učitele dětí a učitele přímo před očima dětí střílejí, když slyším, že jsou v Prištině srbští obyvatelé vyzýváni, aby malovali na dveře svých bytů velké „S“ a vyhnuli se tak čistkám, pak vidím, že je tady v běhu něco, před čím nemůže žádný civilizovaný Evropan nadále zavírat oči, leda že by chtěl pohlédnout do šklebu vlastních dějin,“ prohlásil Scharping chmurně.^{370/}

Německý ministr obrany Scharping s pomocí svých lží „prodal“ válku v Kosovu vlastnímu obyvatelstvu. Němečtí novináři Jo Angerer a Mathias Werth se rozhodli Scharpingovo tvrzení ověřit a odletěli po válce do Prištiny, aby se očitého svědka Shabana Kelmendiho zeptali, zda fotbalový stadion v Prištině skutečně sloužil jako koncentrační tábor. „Tehdy tam nebyl vězněn ani jediný zajatec nebo rukojmí,“ prohlásil očitý svědek. Koncentrační tábor neexistoval. Neexistovalo ani ono „S“ na dveřích srbských bytů. To, co německý ministr obrany vyprávěl, bylo „v lepším případě bona fide šířenou propagandou, pravděpodobně však jednoduše vymyšlenou historkou o krutostech“, zní v závěru pozoruhodného dokumentárního filmu „Es begann mit einer Lüge“ (Začalo to lží), natočeného oběma novináři.^{371/}

Také ministr zahraničních věcí Joschka Fischer ze strany Zelených se pokoušel legitimizovat útočnou válku NATO srovnáním Srbů s nacisty. „Učil jsem nejen: Již nikdy válku! Učil jsem také: Již nikdy Osvětím!“ proklašoval 7. dubna 1999, zatímco na Srbsko dopadaly bomby NATO.^{372/} Generál Heinz Loquai, který jakožto pozorovatel OBSE znal situaci v Kosovu z první ruky, Fischerovy a Scharpingovy lži o koncentračních táborech oprávněně označuje za nesnesitelné. „V tomto momentu se musím opravdu ovládat,“ poznamenal, „protože srovnání Osvětími se situací v Kosovu je obludným tvrzením. Jeden se musí jako Němec stydět za to, že němečtí ministři něco takového udělali, protože pokud normální člověk, normální Němec vezme Osvětím takovým způsobem do úst, bude popotahován před soudem.“ Loquai věděl, že vymyšlené historky o koncentračním táboře získaly Němce pro nezákonnou válku, vedenou organizací NATO. „A shledal jsem v zásadě strašlivým, že právě Němci zvolili taková srovnání,“ řekl generál.^{373/}

Válečná lež o masakru v Rugovu

Způsob vytváření propagandistických lží byl překvapivě jednoduchý. Malá válka, probíhající v Kosovu mezi srbskými bezpečnostními silami a gueril-lami UCK, si vyžádala mrtvé na obou stranách – to bylo známo. Jenomže toto násilí bylo překrouceně prezentováno tak, jako by vždy brutální Srbové v Kosovů bezdůvodně vraždili bezbranné Albánce. Organizace NATO následně argumentovala tím, že musí Srbsko bombardovat, aby zastavila etnické čistky. Že přitom porušila Chartu OSN a že také kosovští Albánci se dopustili násilností a zločinů – o tom nepadla ani zmínka. Především však docházelo k cílenému rozšiřování lží. „K naší práci nepatří ověřování pravdivosti informací. Nejsme na to vůbec zařizeni,“ omlouval expert na propagandu Harff svoji prohanou práci. „Naším úkolem je informace, které nám slouží, co nejrychleji rozšířit a dostat je k pečlivě vybraným cílovým skupinám.“^{374/}

Ještě před útokem NATO zemřeli 29. ledna 1999 během jednoho z bojů v malé zemědělské vesnici Rugovo v jižním Kosovu srbský policista a 24 kosovských Albánců. Několik padlých

mělo vojenské boty, průkazky příslušníků UCK a hodnotní označení. Německý ministr obrany Rudolf Scharping však na tiskové konferenci, konané dne 27. dubna 1999, prezentoval boj v Rugovu úplně jinak – tak, aby legitimizoval probíhající útok NATO. „Jak jsem již řekl, to, co vám tady ukazujeme, vyžaduje silné nervy, aby člověk pohled na takové hrůzné obrázky vůbec snesl. Ty obrázky však jasně dokládají, s jakou brutalitou to tehdy začalo a od té doby pokračuje dodnes,“ prohlásil Scharping, když novinářům předváděl snímky, zachycující mrtvá těla, zalitá krví. „Uniformy, které tady vidíte, jsou stejnokroje srbských speciálních policejních jednotek. Z toho také jasně vysvítá, že na těchto vraždách mají podíl armádní a speciální policejní jednotky – a v pozdějším průběhu nejen ty, ale také normální bandy propuštěných trestanců a jiných živelů. Jsou to otřesné obrázky. A já se musím velice namáhat, abych tyto věci líčil tónem, který neskončí jakýmsi výbuchem,“ řekl německý ministr útoku.^{375/}

Tisk ministrovu interpretaci bez pokusu o verifikaci převzal, čímž pomohl v řadách německého obyvatelstva rozdmýchat vlnu nenávisti vůči Srbům. „Mrtvoly, všude mrtvoly. Postřílení muži s obličejí rozmlácenými baseballovými pátkami, aby je nikdo nebyl schopen identifikovat,“ referoval 28. dubna 1999 německý bulvární plátek *Express*. „Obrazy hrůzy, obrazy z Kosova. Ministr obrany Rudolf Scharping je včera předvedl novinářům, aby důrazně doložil: S takovou krutostí řadí srbský vůdce Milošević. Proto je nutná tato válka: Masové vraždění musí skončit.“

Propaganda NATO oznamovala: Užíváme násilí jen proto, abychom zastavili násilí. Jenže stejně jako předtím, v případě srovnání s koncentračními tábory, neodpovídalo líčení ministra obrany Scharpinga ani nyní pravdě. Německý policejní úředník Henning Hensch byl jako pozorovatel OBSE na místě v Rugovu. Dosvědčil, že se tam jednalo o boj mezi UCK a Srby a nikoli o masakr, spáchaný na civilistech. Rovněž pozorovatel OBSE Heinz Loquai potvrzuje: „Bylo také zcela jasné, že nešlo o žádný masakr civilního obyvatelstva, protože podle hlášení OBSE sami velitelé UCK prohlásili, že to jsou bojovníci za velkou věc Albánců, kteří tam zemřeli. Takže na masakr to vlastně teprve poté ve své interpretaci povýšil německý ministr obrany.“^{376/} Kromě lži o neexistujícím koncentračním táboře a lži o masakru neozbrojených civilistů v Rugovu klamal Scharping veřejnost také s pomocí tzv. „operace Podkova“. Podle něho chtěli údajně Srbové v rámci této operace vyhnat všechny Albánce z Kosova. Ani toto tvrzení však Scharping nedokázal podložit věrohodnými důkazy.

Milošević umírá ve vězení OSN

Srbský prezident Slobodan Milošević nebyl sice útokem NATO svržen, ale přece jen těžce otřesen. Dne 5. října 2000 byl po dlouhotrvajících protestních akcích a masových demonstracích, podporovaných ze zahraničí, svržen lidovým povstáním a 29. června 2001 vydán do Haagu. Rada bezpečnosti OSN tam vytvořila Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii a Milošević se musel před soudem OSN zodpovídat z válečných zločinů.

Zakladatelé OSN se v roce 1945 shodli na tom, že největším válečným zločinem je útok proti suverénnímu státu. Tohoto zločinu se v případě války v Kosovu v roce 1999 dopustila aliance NATO. Nelze jej relativizovat tvrzením o svržení „zlého diktátora“, protože Charta OSN žádná kritéria pro definování skutkové podstaty „zlého diktátora“ neobsahuje. Tak vznikla podivuhodná situace, kdy se prezident Milošević musel zodpovídat před tribunálem OSN pro válečné zločince, zatímco aliance NATO tímž soudem obžalována nebyla.

Milošević byl západním tiskem prezentován jako nový Hitler a hlavní viník rozpadu Jugoslávie jakož i krvavých válek v Chorvatsku, Bosně a Kosovu. „Toto vzkříšení hitlerovského strašidla bylo namířeno především proti až dosud válku odmítajícím Němcům a tamějšímu mírovému hnutí,“ správně rozpoznala kolínská socioložka Maria Miesová.^{377/} Na Balkáně totiž neexistoval žádný Hitler. Jugoslávští komunisté za II. světové války proti Hitlerovi bojovali. Pro Washingtonem koncipovanou válečnou propagandu však tato historická fakta nebyla důležitá. Americký *Time Magazine* nazval již v roce 1992 Miloševiče „balkánským řezníkem“ a předurčil tak jeho roli „nového Hitlera“.^{378/}

Proces, vedený před tribunálem OSN pro válečné zločince v Haagu, se vlekl přes čtyři roky, vyslechnuto bylo více než 400 svědků. Švýcarská hlavní žalobkyně Carla Del Ponteová byla v roce 2006 přesvědčena o tom, že byl předložen dostatek důkazů, umožňujících prokázat Miloševičovu vinu. Milošević se však přesto odsouzení nedočkal. Zemřel 11. března 2006 ve vězení tribunálu OSN pro válečné zločince v Haagu. Po jeho smrti bylo řízení zastaveno. Miloševičovy ostatky byly pohřbeny v Srbsku.

Válkou v Kosovu dala aliance NATO jasně najevo, že je připravena bombardovat jiné země, a to i bez mandátu OSN. „Někteří vládní činitelé z ministerstva zahraničních věcí hovoří o tom, že Kosovo je pouhým úvodem k budoucím válkám NATO, které budou vedeny na ještě mnohem větší vzdálenosti,“ odhalil poradce americké vlády Wayne Merry, který měl přístup k tajným dokumentům Pentagonu. Washingtonu nešlo v Kosovu o Albánce, ani o Chorvaty – tito byli pouhými pěšci na šachovnici impéria. „Mělo se ukázat, že NATO má vůbec ještě nějaký účel,“ nastínil Merry hlavní důvod balkánských válek. „A tímto účelem je něco úplně jiného než ryze defenzivní úkoly, k jejichž plnění byla aliance NATO založena.“^{379/}

Ve skutečnosti znamenala válka v Jugoslávii – a v jejím rámci bombardování Bosny v roce 1995 a Srbska v roce 1999 – přelom v historii NATO. Od té doby vede NATO jakožto vojenská aliance útočné války po celém světě. Předtím vedly jednotlivé členské země NATO individuální útočné války bez vzájemné dohody, jako například Spojené státy proti Vietnamu a Kubě nebo Francouzi a Britové proti Egyptu. Válka proti Jugoslávii byla specifická tím, že probíhala mimo území aliance NATO („out of area“) a Jugoslávie předtím žádnou z členských zemí NATO nenapadla. Tím se organizace NATO s konečnou platností proměnila z obranného spojení v útočný pakt. „Tento vývoj NATO nemá s ‚obranou‘ nic, ale vůbec nic společného,“ kritizoval alianci oprávněně německý profesor mezinárodních vztahů Werner Ruf. „Mnohem spíše je zde naprosto jasně formulován nárok na určování světového řádu.“^{380/}

Americký prezident Bill Clinton a NATO jsou bezpochyby vinni tím, že bez mandátu OSN napadli Jugoslávii a porušili tak Chartu OSN. Tuto historickou vinu nesou také německý ministr obrany Rudolf Scharping se svým energickým šířením válečné propagandy a německý ministr zahraničních věcí Joschka Fischer. Tato skutková podstata nebyla však hlavní žalobkyní Carlou Del Ponteovou před tribunálem pro válečné zločince v Haagu projednávána, protože Spojené státy z pozice stálého člena Rady bezpečnosti OSN úzkostlivě dbaly na to, aby tento Radou bezpečnosti vytvořený tribunál samotný útok NATO nevyšetřoval.

Německý spolkový kancléř Gerhard Schröder alespoň čestně přiznal, že se dopustil porušení mezinárodního práva. V průběhu jedné z diskusí o válce na Ukrajině prohlásil, že by se vůči Rusům v otázce Krymu nemělo vystupovat příliš všetečně. Je prý nedůvěryhodné, když se Západ neustále odvolává na mezinárodní právo. „Protože já sám jsem udělal totéž, prohřešil jsem se proti mezinárodnímu právu,“ řekl Schröder. „Když se jednalo o otázku, jak se vyvíjejí věci v Jugoslávii, o válku v Kosovu, vyslali jsme nad Srbsko naše letouny, naše Tornada, a spolu

s NATO bombardovali suverénní stát, aniž bychom k tomu měli rozhodnutí Rady bezpečnosti.“^{381/}

Když se přihlédne k tomu, že Spojené státy podporovaly UCK a záměrně tím vyostřovaly napětí v Kosovu, lze dojít pouze k závěru, že americký prezident Bill Clinton by se musel u trestního soudu OSN v Haagu zodpovídat z nezákonného útoku NATO, provedeného v roce 1999 bez mandátu Rady bezpečnosti OSN proti Srbsku. Také Gerhard Schröder, Joschka Fischer a Rudolf Scharping by museli u trestního soudu v Haagu čelit obžalobě ze zločinu agrese. Že by se to kdy stalo, je zatím nepravděpodobné, neboť platí i nadále to, co řekl již v roce 1935 generálmajor americké námořní pěchoty a nositel Medaile cti Smedley Butler: „Válka je podvod. Vždycky tomu tak bylo. Možná nejstarší, avšak zdaleka nejvýnosnější a jistě nejzhoubnější. Jako jediná s mezinárodním dosahem. Jediná, u níž se počítají zisky v dolarech a ztráty na životech.“^{382/}

322 The White House. Remarks by the President to the American Troops in Kosovo. Camp Bondsteel, 24. července 2001.

323 Schuldbekennnis eines CIA-Agenten: Man gab uns Millionen für die Zerstückelung Jugoslawiens! *Info-DIREKT*, 2. ledna 2016.

324 Schuldbekennnis eines CIA-Agenten: Man gab uns Millionen für die Zerstückelung Jugoslawiens! *Info-DIREKT*, 2. ledna 2016.

325 George Friedman v Chicagu, v rámci přednášky pro Chicago Council on Global Affairs, 4. února 2015. Youtube: STRATFOR: US--Hauptziel seit einem Jahrhundert ist es, ein deutsch-russisches Bündnis zu verhindern.

326 Schuldbekennnis eines CIA-Agenten: Man gab uns Millionen für die Zerstückelung Jugoslawiens! *Info-DIREKT*, 2. ledna 2016.

327 Mansur Khan: Die geheime Geschichte der amerikanischen Kriege. Verschwörung und Krieg in der US-Aussenpolitik (Grabert 1998), s. 453.

328 Hans Koschnick: „Ethnisch gesäubert?“ – Bosnien-Herzegowina, Kroatien und Serbien nach dem Daytoner Abkommen. In: Franz Josef Hutter: Das gemeinsame Haus Europa. Menschenrechte zwischen Atlantik und Ural (Nomos Verlag 1998), s. 171.

329 Cit. in: Holm Sundhaussen: Jugoslawien und seine Nachfolgestaaten 1943–2011: Eine ungewöhnliche Geschichte des Gewöhnlichen (Böhlau Verlag 2014), s. 295.

330 Annegret Bendiek: Der Konflikt im ehemaligen Jugoslawien und die Europäische Integration (Verlag für Sozialwissenschaften 2004), s. 58.

331 Jürgen Elsässer: Wie der Dschihad nach Europa kam (Niederösterreichisches Pressehaus 2005), s. 15.

332 Rada bezpečnosti OSN, 19. února 1993.

333 Joachim Koops: The Oxford Handbook of United Nations Peacekeeping Operations (Oxford University Press 2015), s. 387.

334 United Nations. International Tribunal for the prosecution of persons responsible for serious violations of International Humanitarian Law committed in the territory of former Yugoslavia since 1991. Rozsudek soudu nad Radislavem Krstićem. 2. srpna 2001. s. 174.

- 335 Alexander Dorin: Srebrenica: Die Geschichte eines salonfähigen Rassismus (Homilius Verlag 2010).
- 336 Andreas Zumach: Was geschah wirklich in Srebrenica? In: Thomas Leif: Leidenschaft: Recherche. Skandal-Geschichten und Enthüllungs-Berichte (Springer Verlag 2013), s. 215.
- 337 Andreas Zumach: Was geschah wirklich in Srebrenica?, s. 216.
- 338 Mira Beham: Kriegstrommeln: Medien, Krieg und Politik (Deutscher Taschenbuch Verlag 1996), s. 228.
- 339 Cees Wiebes: Intelligence and the War in Bosnia 1992–95 (LIT Verlag 2003), s. 64.
- 340 Mansur Khan: Die geheime Geschichte der amerikanischen Kriege, s. 464.
- 341 Rada bezpečnosti OSN, 10. srpna 1995.
- 342 Sarah Flounders: Die bosnische Tragödie – Die unbekannt Rolle der USA. Fla-schenpost für unangepasste Gedanken. Sonderheft Jugoslawien (Ahriman 1996), s. 14.
- 343 Projev Billa Clintona z 27. listopadu 1995. Cit. in: Joachim Schild: Die bedrohte Supermacht: Die Aussen- und Sicherheitspolitik der USA nach dem Ende des Kalten Krieges (Springer Verlag 2013), s. 69.
- 344 Bruno Schock: Friedensgutachten 1996. Hessische Stiftung Friedens- und Konfliktforschung (HSFK), s. 114.
- 345 *The Guardian*, 24. prosince 1996.
- 346 *The Guardian*, 2. ledna 1997.
- 347 Nigel Thomas: The Yugoslav Wars. Volume 2. Bosnia, Kosovo and Macedonia (Osprey 2006), s. 47.
- 348 Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii v Haagu. 3D510. ICTY. Statement of Colonel John Crosland. Witness Statement 29. and 30. June 2006. Viz též: Andreij Zgonjanin: Der Umgang mit Kriegsverbrechen in den jugoslawischen Kriegen 1991–1999. Licenciální práce, Universität Zürich 2014.
- 349 ICTY. Statement of Colonel John Crosland. Witness Statement 29. and 30. June 2006.
- 350 Albert Stahel: Die Ursprünge der Killer-Strategie von Obama. Institut für Strategische Studien. Wädenswil, 13. srpna 2012.
- 351 Heinz Loquai, cit. in: Es begann mit einer Lüge. Wie die NATO im Kroeg um Kosovo Tatsachen verfälschte und Fakten erfand. Film Jo Angerera a Mathiase Wertha z WDR. První vysílání, Erstes Deutsches Fernsehen, 8. února 2001.
- 352 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 353 Jörg Callies: „Das erste Opfer eines Krieges ist die Wahrheit“ oder die Medien zwischen Kriegsberichterstattung und Friedensberichterstattung (Evangelische Akademie Loccum 1997), s. 9.
- 354 Neue Zweifel am Massaker von Racak. MONITOR-Sendung z 8. února 2001.
- 355 Neue Zweifel am Massaker von Racak. MONITOR-Sendung z 8. února 2001.
- 356 Neue Zweifel am Massaker von Racak. MONITOR-Sendung z 8. února 2001.
- 357 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 358 Es begann mit einer Lüge. NachDenkSeiten, 26. dubna 2016. Viz též: Kurt Gritsch: Krieg um Kosovo: Geschichte, Hintergründe, Folgen (Innsbruck University Press 2016).
- 359 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 360 Lutz Hachmeister: Das Goebbels-Experiment. Propaganda und Politik (Spiegel Buchverlag 2005), s. 50.

- 361 Nik Milosevic: Deutsche Kriegsbeitiligung und Kriegsverweigerung (Diplomica Verlag 2012), s. 51.
- 362 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 363 Deutscher Bundestag. Plenarprotokoll. Bonn 25. März 1999.
- 364 Deutscher Bundestag. Plenarprotokoll. Bonn 25. März 1999.
- 365 Serbien: Tausende Krebstote durch NATO--Bombardement 1999. *Salzburger Nachrichten*, 24. března 2016.
- 366 Youtube: KenFM am Telefon: Willy Wimmer zur Entsendung deutscher Truppen nach Syrien. Publikováno 30. listopadu 2015.
- 367 Helmut Scheben: PR-Aufträge für Hass und Tod. *Neue Rheinische Zeitung*, 15. října 2014.
- 368 Helmut Scheben: PR-Aufträge für Hass und Tod. *Neue Rheinische Zeitung*, 15. října 2014.
- 369 Interview Jaquese Merlina s Jamesem Harffem z dubna 1993. Cit. in: Michael Opperskalski: Serbien muss sterbien. *Geheim*, Nr. 2, 1998.
- 370 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 371 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 372 Rolf Goebel: A Companion to the Works of Walter Benjamin (Camden House, 2009), s. 191.
- 373 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 374 Michael Opperskalski: Serbien muss sterbien. *Geheim*, Nr. 2, 1998.
- 375 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 376 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 377 Nie wieder Krieg (ohne uns)! Zur Rolle von Grünen, Linken und Medien im Kosovo--Krieg. *NachDenkSeiten*, 11. června 2015.
- 378 Slobodan Milošević: The Butcher of the Balkans. *Time Magazin*, 8. června 1992.
- 379 Cit. z: Es begann mit einer Lüge. Dokumentární film. ARD, 8. února 2001.
- 380 Die NATO ist ein Angriffspakt. *NachDenkSeiten*, 4. prosince 2015.
- 381 Gerhard Schröder 9. března 2014 v pořadu „Hamburg im Gespräch“ s vydavatelem listu *Zeit* Josefem Joffem a redaktorem téhož listu Jochenem Bittnerem. Phoenix TV.
- 382 Smedley Butler: War is a Racket. (Feral House 1935), s. 23.

12. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI AFGHÁNISTÁNU V ROCE 2001

Afghánistán vstoupil do Organizace spojených národů v roce 1946 spolu se Švédskem a Islandem. Zatímco Švédsku a Islandu však bylo od té doby souzeno prožít více než 70 let mírového vývoje, Afghánistánem otřásala série válek, která přinesla zemi pod Hindúkušem mnoho chaosu a utrpení. OSN nebyla schopna Afghánistán ochránit před invazí Rusů v roce 1979, ani před nezákonnou útočnou válkou Spojených států v roce 2001. Obě velmoci, disponující právem veta na půdě Rady bezpečnosti, hanebným způsobem porušily Chartu OSN i zákaz použití síly. Protože si Afghánci přítomnost žádných cizích vojsk ve své zemi nepřáli, vedli proti invazním silám vždy nelítostný boj. Také nyní, v roce 2016, kdy vychází tato kniha, panuje v Afghánistánu válka. Vojska NATO v čele se Spojenými státy jsou různými afghánskými kmeny považována za ilegální vetřelce a stejně jako kdysi Sověti se budou pravděpodobně muset stáhnout v roli poražených.

Invaze sovětských vojsk v roce 1979

Dne 24. prosince 1979 vpadl Sovětský svaz na rozkaz svého vůdce, generálního tajemníka KSSS Leonida Brežněva, vojsky v síle 100 000 mužů na území Afghánistánu. Bylo to první bojové nasazení Rudé armády mimo území států Varšavského paktu od doby II. světové války. Vstup Rusů do Afghánistánu byl nezákonnou útočnou válkou bez mandátu OSN. Pokud by ještě žil, musel by se Brežněv zodpovídat před trestním soudem OSN v Haagu ze zločinu agrese. Rada bezpečnosti OSN se obratem sešla na mimořádném zasedání, aby invazi odsoudila, ale odpovídající rezoluce nemohla být přijata kvůli sovětskému vetu. Protože Rada bezpečnosti byla takto blokována, chopilo se tématu na svém mimořádném zasedání ve dnech 10.–14. ledna 1980 Valné shromáždění OSN. Invazi odsoudilo a vyzvalo všechny zúčastněné státy ke stažení vojsk. Rezoluce Valného shromáždění OSN však válku nezastavila, protože dokumenty této provenience měly pouze doporučující charakter. Sovětská vojska bojovala v Afghánistánu po dobu devíti let a válka si vyžádala krvavou daň: Zatímco Afghánci odhadovali vlastní ztráty na něco mezi miliónem a půldruhým miliónem mrtvých, na sovětské straně padlo asi 15 000 mužů. Obě strany zaznamenaly nespočet fyzicky a psychicky traumatizovaných bojovníků.^{383/}

Na válce v Afghánistánu se kromě Sovětského svazu a Afghánistánu podílely také Spojené státy, Saúdská Arábie a Pákistán. Ústřední úlohu tehdy hrála – stejně jako dnes – geostrategická a náboženská hlediska. Afghánské guerillové skupiny mudžáhedínů považovaly za svou svatou povinnost vést boj proti bezbožným ruským komunistům a usilovaly o rozšíření islámu ohněm a mečem v rámci „svaté války“. Džihád byl podporován Saúdskou Arábií a Pákistánem – obě země posílaly v těsné součinnosti s americkým impériem do Afghánistánu zbraně a bojovníky.

„Fundamentalističtí islamisté byli silní, protože je CIA potřebovala pro tajnou válku, které se také účastnili, aby vyhnali Sověty z Afghánistánu,“ vzpomíná ředitel pákistánské tajné služby ISI (Inter Services Intelligence) generál Hamid Gul. Nejprominentnějším z militantních muslimů byl saúdský občan Usáma bin Ládín, který v Afghánistánu vybudoval teroristickou síť al-Kajda, sloužící americké CIA jako užitečný nástroj v boji proti Sovětskému svazu. „Jako ředitel ISI jsem držel v rukou nitky celého mudžáhedínského hnutí. Byli jsme všichni proamericky

naladění,“ vzpomíná pákistánský generál Gul. „Jenže Američané nás nechali na holičkách a všechno šlo k čertu – také Afghánistán.“^{384/}

Zbraně, které americká tajná služba CIA dodávala božím bojovníkům v Afghánistánu, přispěly valnou měrou k porážce Rusů. Protože klíčové komunikace, procházející hornatými oblastmi Afghánistánu, byly blokovány mudžáhedíny, museli Sověti často přepravovat důstojníky, jednotky a materiál na palubách letadel a vrtulníků. V průběhu těchto misí byly sovětské stroje sestřelovány přenosnými protiletadlovými střelami typu Stinger, dodávanými mudžáhedínům ze Spojených států. „Teď můžeme Sovětskému svazu připravit jeho vlastní Vietnam,“ radoval se americký bezpečnostní poradce Zbigniew Brzezinski v dopise prezidentovi Carterovi, odeslaném v roce 1979, v den, kdy Rusové vpadli do Afghánistánu.^{385/}

Avšak nejen Rusové, také Američané a Saúdové rozvíjeli v Afghánistánu aktivity bez mandátu OSN. Tajná spolupráce Spojených států se Saúdskou Arábií ve věci podpory sunnitských mudžáhedínů v Afghánistánu byla pro Washington nebezpečná, ale lákavá, protože – jak vysvětluje bývalý spolupracovník CIA Robert Baer – „byla nejen levná, ale také šetřila Američanům oběti z vlastních řad“. Teprve když se militantní islámští bojovníci, podporovaní konzervativním sunnitským královským dvorem Saúdské Arábie obrátili proti Západu, přestali být nazýváni „bojovníky za svobodu“ a začali být prezentováni jako „teroristé“.^{386/}

Od kdy přesně Spojené státy podporovaly militantní muslimy v Afghánistánu, bylo historickému bádání dlouho nejasné. Teprve po skončení studené války zveřejnil někdejší ředitel CIA Robert Gates, který za prezidentů George Bushe mladšího a Baracka Obamy zastával také funkci ministra obrany, brizantní skutečnost, že americké tajné služby podporovaly mudžáhedíny již půl roku před vpádem Sovětů.^{387/} Bezpečnostní poradce prezidenta Cartera Zbigniew Brzezinski tuto dalekosáhlou výpověď potvrdil v roce 1998. „Podle oficiální verze celého příběhu byla pomoc CIA mudžáhedínům zahájena v roce 1980 – tedy poté, co Sověti 24. prosince 1979 vpadli do Afghánistánu,“ říká Brzezinski. „Jenže skutečnost, přísně utajovaná až dodnes, je úplně jiná. Bylo to 3. července 1979, kdy prezident Carter podepsal první směrnici, zahajující tajnou pomoc protivníkům prosovětského režimu v Kábulu.“ Spojené státy tak spolu se Saúdskou Arábií zcela podstatně přispěly k vypuknutí války v Afghánistánu. Na půdě Rady bezpečnosti OSN se o tom, přirozeně, nehovořilo, protože se jednalo o tajnou válku.

Prezident Carter byl o tajné válečné politice Spojených států v Afghánistánu informován, zdůrazňuje Brzezinski: „Téhož dne (3. července 1979) jsem napsal prezidentovi, že tato podpora (mudžáhedínů) by mohla vyvolat sovětskou invazi.“ Z dnešního pohledu vzato je úzká součinnost Spojených států s fundamentalistickými militantními muslimy překvapující. Jistý francouzský novinář se poté Brzezinskiho otázal, zda nelituje „podpory islámských fundamentalistů, kteří předali své zbraně a zkušenosti teroristům“. Brzezinski, který se narodil v Polsku, odkud se sice po II. světové válce vystěhoval do Spojených států, ale nenávisti vůči Rusům se stejně nikdy nezbavil, však nespatořoval důvod k lítosti žádný: „Čeho bych měl litovat? Tajná operace byla vynikajícím nápadem. Měla ten efekt, že vlákala Rusy do afghánské pasti,“ radoval se Brzezinski. „Co je důležitější pro světové dějiny? Taliban, nebo zhroucení sovětského impéria? Pár poblázněných muslimů, nebo osvobození střední Evropy a konec studené války?“^{388/}

„Pobláznění muslimové“, kteří způsobili Rusům na bitevním poli těžké porážky, byli Spojenými státy v devadesátých letech nasazeni v Bosně a dnes destabilizují Sýrii. V polovině osmdesátých let se ukázalo, že Sověti nemohou válku v Afghánistánu vyhrát. „V Afghánistánu už bojujeme šest let,“ prohlásil generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu Michail Gorbačov na zasedání politbyra 13. listopadu 1986. „Budeme bojovat do nekonečna jen

proto, abychom si potvrdili, že naše jednotky nemají situa-ci v rukou? V následujícím období je pro nás žádoucí ukončení tohoto procesu.“^{389/} Reformátor Gorbačov, který prosadil také pokojné stažení sovětských vojsk z NDR a umožnil tím po pádu berlínské zdi sjednocení Německa, válku v Afghánistánu skutečně ukončil. Poslední sovětské jednotky opustily Afghánistán 15. února 1989 pod dohledem OSN.

Teroristické útoky z 11. září 2001

Po skončení studené války se ve Spojených státech ultranacionalistický think- tank „Project for the New American Century“ (PNAC – Projekt pro nové americké století) zabýval otázkou, jak získat a dále rozvíjet imperiální vůdčí roli USA ve 21. století. K neokonzervativcům patřili Dick Cheney, Donald Rumsfeld a Paul Wolfowitz, kteří od ledna 2001 zaujímali v Bushově administrativě vlivná místa viceprezidenta, ministra obrany a náměstka ministra obrany. Pro Chartu OSN měli členové PNAC jen opovržení. Neokonzervativci „ustavičně usilují o globální vojenskou dominanci a vůči Organizaci spojených národů chovají stejně bezbřehé pohrdání, jako vůči multilateralismu obecně“, varoval novinář Jim Lobe.^{390/}

Přestože americký prezident Bill Clinton nařídil bombardování Jugoslávie, považovali ho neokonzervativci z PNAC za pacifistu. Tvrdili, že Clinton oslabil nadvládu Spojených států a učinil zemi zranitelnou vůči útoku. Think-tank požadoval zvýšení obranných výdajů USA a soudil, že Spojené státy musejí uplatňovat svou celosvětovou imperiální moc mnohem agresivněji. Ve své studii „Rebuilding America’s Defenses“ požadoval PNAC v září 2000 radikální proměnu Spojených států s cílem zabezpečit ve 21. století imperiální velmocenské postavení země. Autoři připouštěli, že „transformační proces, i když přinese revoluční změnu, bude zřejmě dlouhodobý, pokud nedojde k nějaké katastrofální nebo urychlující události – k něčemu jako k novému Pearl Harboru“.^{391/} Čtenáři této radikální studie netušili, že přesně o rok později něco takového jako nový Pearl Harbor, to jest útok na americkou pevninu s mrtvými Američany, skutečně nastane.

Dne 11. září 2001 se ve Spojených státech odehrál největší teroristický útok v dosavadních dějinách, který si vyžádal téměř 3000 mrtvých. Unese--ný dopravní letoun společnosti American Airlines let č. 11 narazil v 8.46 ho----din do severní věže Světového obchodního centra (World Trade Center – WTC) v New Yorku. O čtvrt hodiny později narazil stroj společnosti United Airlines, let č. 195 do jižní věže WTC. Obě věže ještě stále hořely, když přišla zpráva, že v 9.37 hodin zasáhl další letoun společnosti American Airlines, let č. 77, Pentagon. Krátce před desátou hodinou se zřítila jižní věž (WTC 2) a newyorskými ulicemi se prohnala obrovská oblaka prachu. Hasiči a lidé, žijící v sousedství, prchali, aby si zachránili životy. Krátce po desáté se poblíž Shanksville zřítil čtvrtý letoun s cestujícími, let č. 93 společnosti United Airlines. V 10.28 hodin následoval dramatický kolaps severní věže (WTC 1). Většina lidí sledovala teroristický útok, trvající zhruba dvě hodiny, v přímém přenosu na televizních obrazovkách. Nejen Spojené státy, ale také evropské země se ocitly ve stavu hlubokého šoku. Od té doby působí 11. září ve státech NATO jako kolektivní trauma.

Prezident George Bush a viceprezident Dick Cheney obratem připsali odpovědnost za útoky Saúdovi Usámovi bin Ládinovi a muslimské teroristické síti al-Kajda, kterou vybudovala CIA za války proti Sovětskému svazu. A již 7. října 2001 zahájily Spojené státy útočnou válku proti Afghánistánu. V různých zemích současně kolovala fáma, že USA teroristické útoky

zmanipulovaly, aby získaly důvod pro války o suroviny a své imperiální mocenské postavení. Prezident George Bush podobná tvrzení v projevu, proneseném 10. listopadu 2001 na půdě Valného shromáždění OSN, odmítl jako nepravdivá a trval na tom, že pravda je taková, že za útoky nese odpovědnost bin Ládín. „Nechtějte po nás, abychom tolerovali neuvěřitelné spiklenecké teorie o útocích z 11. září,“ žádal Bush. „Tyto zlovolné lži se pokoušejí sejmout odpovědnost z teroristů a odvrátit pozornost od viníků.“^{392/}

Většina evropských politiků i médií věřila Bushově administrativě. Přestože americký prezident nebyl v Evropě oblíbený, Evropané jeho výrok o spikleneckých teoriích převzali. Každý, kdo podroboval oficiální vyjádření o podstatě teroristických útoků dodatečnému zkoumání, byl obratem difamován jako spiklenecký teoretik – přesně tak, jak požadoval americký prezident. To je naprosto nesmyslné, protože dějiny jsou plny lži i tajných ujednání, uzavřených mezi dvěma nebo více osobami za účelem dosažení společných cílů – to jest regulérních spiknutí. Vražda Julia Caesara v Římě v roce 44 před Kristem byla regulérním spiknutím, protože Caesarovi vrazi před útokem nikoho neinformovali, nýbrž drželi svůj plán v tajnosti. Je naprosto nesmyslné požadovat od nás, historiků, že napříště nesmíme politická spiknutí zkoumat. Bylo by to zhruba stejně nesmyslné, jako kdyby se lékařům zakazovalo léčit rakovinu.

Také teze prezidenta Bushe o tom, že odpovědnost za teroristické útoky z 11. září nesou Usáma bin Ládín a dalších 19 muslimů, je spiknutím, tedy tajnou dohodou mezi dvěma nebo více osobami. Prezident od OSN ve skutečnosti požadoval následující: Musíte věřit mojí spiklenecké teorii, protože jiné spiklenecké teorie, předpokládající americký podíl na tomto zločinu, jsou nesmyslné. Bush tímto vyslovil regulérní zákaz zkoumání událostí z 11. září. Uvedený přístup však nelze akceptovat. Řečnický pult v OSN nebyl stvořen k vyhlašování zákazů zkoumání, nýbrž k upevňování míru mezi lidmi. Historickému zkoumání musí být vždy umožněno klást otázky a porovnávat různé verze událostí.

Protože teroristické útoky z 11. září způsobily OSN a světovému míru obrovské škody a vyvolaly celou sérii útočných válek, potřebuje nové, nezávislé a poctivé vyšetřování těchto činů pod egidou Valného shromáždění. Musíme se dozvědět, co se tehdy skutečně stalo. Vyšetřování nemůže být zavedeno Radou bezpečnosti OSN, protože Spojené státy, mocnost s právem veta, na něm nemají zájem. Avšak Valné shromáždění OSN by mohlo – přirozeně, že přes odpor USA a některých dalších zemí – zavést nové mezinárodní vyšetřování teroristických útoků z 11. září a vyslechnout svědky. „Valné shromáždění může posuzovat všechny otázky, týkající se zachování světového míru a mezinárodní bezpečnosti,“ praví se v článku 11 Charty OSN. Vedoucí představitelé různých zemí, kteří vždy vystupují na půdě Valného shromáždění OSN, mají svobodu projevu, a pokud chtějí, mohou téma teroristických útoků z 11. září 2001 znovu otevřít a požadovat nové vyšetření.

Spojené státy budou vždy odkazovat na vlastní vyšetřování, provedené v červenci 2004, a argumentovat tím, že další zkoumání naprosto není nutné. Já jsem výsledky tohoto vyšetřování důkladně přečetl. Šestisetstránková zpráva je k ničemu, protože se ani jednou nezmiňuje o zřícení třetího mrakodrapu, WTC 7, a vykazuje tím vážné nedostatky, svědčící o nutnosti nového zkoumání. Lee Hamilton a Thomas Keen, kteří se podíleli na vyšetřování, v jedné ze svých pozdějších knih připustili, že jejich vyšetřování „bylo odsouzeno ke krachu“, protože na komplexní objasnění útoku měli málo času a málo peněz. Přístup k důležitým dokumentům a osobám jim ztížila krajně napjatá nálada ve Washingtonu.^{393/} Zpráva o vyšetřování z roku 2004 jednoduše potvrzuje verzi Bushovy vlády a konstatuje, že teroristické útoky byly provedeny 19

muslimskými teroristy na příkaz Usámy bin Ládina. Spojené státy byly těmito útoky úplně překvapeny. V historickém výzkumu je dnes tato verze označována za oficiální spikleneckou teorii, tzv. teorii překvapení (Surprise-Theory).^{394/}

Někteří Američané jsou přesvědčeni, že jejich vláda v otázce teroristických útoků z 11. září nemluví pravdu. Profesor teologie David Ray Griffin a novinář Michael Ruppert napsali o teroristických útocích knihy, ve kterých tvrdí, že kriminální elementy Bushovy administrativy útoky buď vědomě umožnily (teorie „Lihop“ – Let it happen on purpose), nebo je dokonce samy inscenovaly (teorie „Mihop“ – Make it happen on purpose) – proto, aby bylo možno vybudovat imperiální nadvládu, válkami vedenými v zahraničí se zmocnit ropy a zemního plynu, v samotných Spojených státech pak oklestit občanská práva, legitimizovat autoritářský stát a zvýšit zbrojní výdaje. Tyto pochybnosti podporuje také Američan Thomas Drake – *whistleblower*, který pracoval v Národní bezpečnostní agentuře (National Security Agency – NSA) –, a mohl by být proto jako osoba zasvěcená (*Insider*) vyslechnut Valným shromážděním OSN.

Stejně jako „teorie překvapení“ jsou také teorie „Lihop“ a „Mihop“ spikleneckými teoriemi. Dodnes je mi nejasné, co se onoho 11. září doopravdy stalo. Čím déle však člověk tyto teroristické útoky zkoumá, tím je mu jasnější, že mnohé otázky zůstávají stále otevřené, a vybízejí tudíž k novému, nezávislému vyšetřování, které vezme vážně všechny tři teorie – to jest „Surprise“, „Lihop“ a „Mihop“ – a porovná je s dostupnými fakty.

Protože oficiální zpráva o vyšetřování z roku 2004 se vůbec nezmiňuje o zřícení *World Trade Center 7*, musíme dnes připustit, že se žádné poctivé vyšetřování těchto teroristických útoků nekonalo. Budova, vysoká 170 metrů, se zřítily 11. září v 17.21 hodin. Na rozdíl od WTC 1 a WTC 2 však předtím nebyla zasažena žádným letadlem. Proto nemohly být letouny příčinou zřícení všech tří „věží“ – přestože právě tomu dnes stále ještě mnozí lidé v zemích NATO věří, neboť tisk, blízký NATO, jim o tom neustále vypráví. „Zřícení WTC 7 zůstává dodnes nevyřešenou hádankou,“ připouštějí dokonce i *New York Times*, „protože do té doby se ve Spojených státech žádný výškový dům z betonu a oceli nezřítily jen kvůli požáru.“^{395/} Skutečnost, že v oficiální vyšetřovací zprávě Leeho Hamiltona a Thomase Keana není zřícení WTC 7 vůbec pojednáno, je naprosto nepřijatelná a zakládá dostatečný důvod pro nové vyšetřování pod dohledem Valného shromáždění OSN. „Komise obešla nepříjemný problém – vysvětlení, jak se mohla WTC 7 prakticky volným pádem zřítit – tím, že se o zřícení této budovy jednoduše vůbec nezmínila,“ protestoval odvážný a čestný Američan David Ray Griffin, který na dané téma publikoval několik knih.^{396/}

O příčinách zřícení WTC 7 se v řadách odborníků dodnes vedou spory. Ve Spojených státech zkoumá tuto problematiku profesor Leroy Hulsey z University of Alaska ve Fairbanksu. Nezůstala stranou pozornosti ani ve Švýcarsku. „Podle mého názoru byla budova WTC 7 s velkou pravděpodobností odborně odstřelena,“ řekl mi v roce 2006 v jednom rozhovoru Hugo Bachmann, emeritní profesor v oboru statiky a stavebních konstrukcí na ETH v Zürichu. Byl tehdy starším výzkumným pracovníkem Výzkumného centra pro bezpečnostní politiku (*Forschungsstelle für Sicherheitspolitik*) ETH v Zürichu. Také Jörg Schneider, rovněž emeritní profesor v oboru statiky a stavebních konstrukcí, interpretuje dostupné údaje tak, že „budova WTC 7 byla s velkou pravděpodobností odstřelena“. Já jsem s těmito vyjádřeními následně seznámil veřejnost v článku publikovaném v *Tages-Anzeiger*, který obratem vyvolal protesty americké ambasády ve Švýcarsku. Toto téma je, přirozeně, velice brizantní, protože mají-li

Schneider s Bachmannem pravdu a WTC 7 byla skutečně odstřelena, pak výklad prezidenta Bushe o teroristických útocích prostě nesedí.^{397/}

O jistý rozruch se postarala také reportérka BBC Jane Stanleyová, která v den útoků z New Yorku živě referovala o zřícení WTC 7, zatímco budova stále ještě stála a naprosto zřetelně se rýsovala v pozadí. Vedoucí zpravodajství BBC Richard Porter se teprve v roce 2008 omluvil za omyl, že BBC oznámila zřícení budovy příliš brzy, což je ve skutečnosti velice nepříjemné a volá to po vysvětlení. BBC argumentovala tím, že tuto zprávu obdržela od agentury *Reuters*.^{398/}

Zatímco BBC oznámila zřícení budovy příliš brzy, kompetentní americký vládní úřad National Institute of Standards and Technology (NIST) si dal s vysvětlením příčin zřícení WTC 7 načas. Teprve krátce před koncem úředního období prezidenta Bushe předložil pracovník NIST Shyam Sunder 21. srpna 2008 zprávu, podle níž se WTC 7 zřítily kvůli požáru, který poškodil ocelový nosník č. 79. V budově tehdy skutečně vypukl požár. Ten však podle názoru Richarda Gageho – kalifornského architekta a člena skupiny „Architects and Engineers for 9/11 Truth“ (Architekti a inženýři za pravdu o 11. září) – nebyl dostatečně mohutný: „Vyskytly se mnohem větší požáry s větší teplotou, které zuřily v mrakodrapech delší dobu – a přesto se tyto budovy nezřítily,“ kritizoval Gage.^{399/} NIST nedokázal vysvětlit, proč se WTC 7 zřítily v perfektní symetrii a po dobu dvou sekund dokonce úplně volným pádem. Oheň by nikdy nemohl oslabit všech 81 ocelových nosníků současně. To mohl dokázat jedině řízený odpal. Bushova vláda a rovněž NIST světovou veřejnost obelhaly. Richard Gage dochází k závěru, že je třeba zavést nové vyšetřování teroristických útoků. Podle mého názoru by takové vyšetřování muselo iniciovat Valné shromáždění OSN a vyslechnout experty, jako je Richard Gage a Shyman Sunder, i svědky z různých zemí.^{400/}

Osobně mi je nápadné, že on-line encyklopedie Wikipedia, založená v roce 2001 a v dnešní době intenzivně využívaná mnoha lidmi, informuje o vybraných tématech, týkajících se americké zahraniční politiky, velice jednostranně. Konkrétně prezentuje Wikipedia například téma teroristických útoků z 11. září 2001 přesně tak, jak to činila administrativa prezidenta George Bushe. To je udivující, protože 11. září se mezitím stalo předmětem širokého a diferencovaného výzkumu, naznačujícího, že na tehdejší události existují přinejmenším různé pohledy. Veškeré pokusy o vysvětlení, které se odchýlily od Bushovy linie, byly však Wikipedií zavrženy jako „spiklenecké teorie“, což přesně odpovídá zadání prezidenta Bushe. Tento postup není, pochopitelně, ani neutrální, ani věcně správný.

Vykonává americké impérium vliv na Wikipedii? Prokázáno to není. Je pouze známo, že Wikipedia je nadace s hlavním sídlem v San Franciscu. Je také známo – a já jsem to při svém příspěvku do Wikipedie osobně zažil, že kolem některých příspěvků probíhají regulérní redakční války (*Edit Wars*), o jejichž výsledku vždy rozhoduje velice malý počet administrátorů. V dokumentárním filmu „Die dunkle Seite der Wikipedia“ (Temná strana Wikipedie), dostupném na Youtube, jeho autoři Markus Fiedler a Frank Michael přesně ukázali, jak tyto *Edit Wars* probíhají. Povrchní uživatel Wikipedie o nich nemá často ani tušení a mylně vychází z toho, že všechny informace, které Wikipedia nabízí, jsou věcné, neutrální a nezpochybnitelné. Kdo se však ponoří do materie hlouběji, sezná, že Wikipedii dominuje hierarchie byrokratů, administrátorů a dohlizitelů, kteří nepracují pod vlastními jmény, nýbrž pod pseudonymy. To je špatné z toho důvodu, že jen oni mohou vymazat příspěvky nebo zablokovat uživatele. Byrokraté představují v hierarchii Wikipedie nejvyšší mocenský stupeň, a jak se zdá, pro německou verzi Wikipedie jsou tu pouze dva. Kromě nich je v německojazyčné Wikipedii něco kolem 240 administrátorů a více než 1000 třídičů. „Tvzení, že se ve Wikipedii vyjadřuje ‚moudrost mas‘, je

pouhým mýtem. Moudrost Wikipedie je moudrostí nemnohých,“ konstatují správně *Neue Zürcher Zeitung*, proto by bylo důležité vědět, kdo tito nemnozí jsou. Jak moudře navrhuje *NZZ*, „měla by se Wikipedia až do té doby používat nikoli jako příručka, nýbrž jako pouhé orientační východisko – jako podnět pro vlastní rešerše“.^{401/}

Útok na Afghánistán 7. října 2001

Od 7. října 2001 – necelý měsíc po teroristických útocích – začal americký prezident George Bush junior útočit na Afghánistán střelami s plochou dráhou letu, bojovými letouny a dálkovými bombardéry B-2. Teroristické útoky Spojené státy prohlásily za první případ aktivace článku 5 Severoatlantické smlouvy v historii NATO. Tím byly také mnohé evropské státy NATO donuceny k účasti na válce v Afghánistánu.

Útok Spojených států na Afghánistán byl nezákonnou útočnou válkou bez mandátu OSN – stejně jako útok Sovětů na Afghánistán v roce 1979. Po teroristických útocích z 11. září zavládla ve Spojených státech válečná nálada. Mnozí lidé byli zachvázeni panikou, nacházeli se ve stavu šoku, nebo byli naplněni vztekem a nenávisí. V armádě a tajných službách získali převahu nejagresivnější muži včetně psychopatů, překypujících nenávisí a bez jakékoli empatie. Vedoucí protiteroristického oddělení CIA Cofer Black prohlásil na jednání s prezidentem Bushem bezprostředně po teroristických útocích, že by měly být do Afghánistánu vyslány paramilitární jednotky CIA s úkolem zabít bin Ládina a jeho pomocníky. „Až s nimi budeme hotovi, polezou po jejich očních bulvách mouchy,“ řekl Black. Prezident dal na jeho radu a již 26. září – ještě před oficiálním zahájením války 7. října – přistálo v Afghánistánu komando zabijáků CIA s úkolem zabít v rámci operace „Jaw-breaker“ Usámu bin Ládina. „Nechtěl bych, aby byli bin Ládina a jeho kumpáni dopadeni, chtěl bych je vidět mrtvé,“ nařídil Black komandu CIA. „Musí být vyřizeni. Chtěl bych vidět snímky jejich nabodnutých hlav. Chtěl bych, aby byla bin Ládina hlava dopravena do Spojených států v bedně, naplněné suchým ledem. Chtěl bych ji ukázat prezidentovi. Slíbil jsem mu to.“^{402/}

Umírněné hlasy, vyslovující se pro mírovou koexistenci, reflexi vlastního podílu na spirále násilí, omezení vojenských výdajů a dodržování lidských práv, se ocitly v naprosté defenzivě. Když se v americkém Senátu hlasovalo o válce v Afghánistánu, nebyl proti ani jediný hlas. Ve Sněmovně reprezentantů hlasovala 14. září 2001 proti válce jen jedna jediná odvážná afroamerická politička. „Naše země truchlí,“ zdůvodňovala Barbara Leeová své odmítnutí. „Musí se mezi námi najít někteří, kdož řeknou: Nechte nás, abychom se na okamžik usebrali a uvážili následky našich činů, aby se spirála násilí nevymkla kontrole ... Jsem přesvědčena o tom, že samotná vojenská síla nemůže teroristickým útokům do budoucna zabránit ... Pod pláštěm národní bezpečnosti můžeme velice rychle zlikvidovat naše občanská práva,“ varovala Leeová a nabádala: „Nedopust'te, abychom páchali zlo, na které si stěžujeme.“^{403/}

Pro Barbaru Leeovou bylo tehdy velice těžké, aby jako jediná hlasovala proti více než 400 ostatních politiků. „Toto je nejdelší válka v amerických dějinách a Kongres ani jednou nevedl debatu o otázce, zda máme táhnout do války, nebo nemáme,“ vzpomínala později Leeová ve své autobiografii. „Přesně proto jsem proti této strašlivé rezoluci 14. září 2001 hlasovala. Bylo extrémně těžké tak hlasovat, protože jsem byla jedinou političkou v Kongresu, ale bylo to správné rozhodnutí – mnozí jiní poslanci mi to později také přiznali.“^{404/}

Po teroristických útocích byli mnozí natolik pobouřeni, že se sotva našel žurnalista, který by vůbec pomyslel na Chartu OSN a v rozhlase, televizi nebo novinách poukázal na zákaz použití síly, příkazující všem členům OSN, aby se ve svých mezinárodních vztazích zdrželi použití síly, namířené proti územní nedotknutelnosti jiného státu. Proto se také v amerických médiích neodehrávala prakticky žádná debata o tom, je-li útok Spojených států na Afghánistán podle Charty OSN legální, nebo ilegální. Nehrálo to prostě žádnou roli. Bushova administrativa pochopitelně zákaz použití síly, vydaný OSN, znala, ale nestarala se o to a využila nepřehledného teroristického útoku k tomu, aby s odkazem na právo na sebeobranu napadla Afghánistán. Takto však nebylo právo na sebeobranu, zakotvené v Chartě OSN, nikdy zamýšleno. Věc se má tak, že dokud není jasné, kdo nese za útok odpovědnost, neexistuje žádné právo na sebeobranu.

Rada bezpečnosti OSN se teroristickými útoky přirozeně zabývala. Rezoluce č. 1368 Rady bezpečnosti z 12. září 2001 potvrdila, že teroristické útoky z 11. září 2001 představují ohrožení světového míru a že „ti, kteří pachatelům, osnovatelům a podporovatelům pomáhají, podporují je nebo jim poskytují útočiště, musí být povoláni k odpovědnosti“. Rada bezpečnosti OSN vyzvala všechny státy světa, aby spolupracovaly a „podnikly veškeré nezbytné kroky, umožňující odpovědět na teroristické útoky z 11. září a bojovat s jakoukoli formou terorismu souladu s kompetencemi, zakotvenými v Chartě OSN“.

Protože však v rezoluci č. 1368 nebyl Afghánistán zmíněn, nedával dotčený dokument Spojeným státům právo tuto zemi činit odpovědnou za úder z 11. září a následně ji napadnout. K něčemu takovému by Spojené státy musely členským zemím OSN nejprve předložit důkaz, že má Afghánistán s teroristickými útoky opravdu co do činění. Silný mandát Rady bezpečnosti OSN, opravňující k použití síly, musí přinejmenším přesně pojmenovat zemi, proti které se válka povede. Spojené státy by s odkazem na rezoluci číslo 1368 také nemohly bombardovat například Saúdskou Arábii s argumentem, že je zapojena do financování terorismu. Rezoluce jim nedávala žádnou bílku plnou moc k napadení nějaké země světa podle vlastní volby. Rada bezpečnosti touto rezolucí spíše znovu moudře zdůraznila, že boj proti terorismu musí být vždy veden „v souladu“ s Chartou OSN.

Zatímco agenti CIA již přistáli v Afghánistánu, obrátily se Spojené státy 28. září 2001 znovu na Radu bezpečnosti OSN a prosazovaly přijetí rezoluce číslo 1373, která potvrzovala „přirozené právo států na individuální nebo kolektivní sebeobranu“, obsažené již v Chartě OSN. Rada bezpečnosti se ve své rezoluci usnesla, „že žádný stát nemá poskytovat úkryt těm, kdož plánují, financují, podporují nebo provádějí teroristické útoky“. Ani tentokrát to však pro Spojené státy nepředstavovalo žádné formální zmocnění k zahájení války proti Afghánistánu. Afghánistán nebyl v rezoluci číslo 1373 zmíněn, protože se Spojeným státům nepodařilo přesvědčit světovou veřejnost o jeho vině na teroristických útocích. Úhrnem může být řečeno, že útok Spojených států na Afghánistán ze 7. října 2001 nebyl podepřen solidní rezolucí Rady bezpečnosti OSN, a musí být tudíž hodnocen jako nezákonná válka.

Německo posílá vojáky do Afghánistánu

Německý spolkový kancléř Gerhard Schröder 12. září 2001 prohlásil, že teroristické útoky v USA jsou „vyhlášením války celému civilizovanému světu“. Ponechal však otevřenou otázku, co konkrétně by se mělo proti terorismu podniknout, a prohlásil zcela obecně: „Musíme nyní

rychle přijmout ještě účinnější opatření, abychom terorismu v celosvětovém měřítku odňali živnou půdu. Necht' platí: Kdo pomáhá teroristům nebo je ochraňuje, prohřešuje se proti všem základním hodnotám soužití národů.^{405/}

Poté už všechno šlo velice rychle. Již 2. října 2001 vyhlásila aliance NATO poprvé ve svých dějinách napadení jedné z členských zemí podle článku 5 Severoatlantické smlouvy. Tímto krokem bylo do spirály násilí zataženo také Německo. Britský generální tajemník NATO George Robertson oznámil, že Spojené státy Radě NATO přesvědčivě doložily, že atentátníci a další spolupachatelé útoku z 11. září jsou členy teroristické organizace al-Kajda, vedené Usámou bin Ládinem a podporované talibanským režimem z Afghánistánu. Tím je dokázáno, že na Spojené státy byl proveden útok zvenčí.

Rada NATO však nemůže sama o sobě vyhlásit nějaké zemi válku. Musí k tomu mít mandát Rady bezpečnosti OSN. Protože NATO tento mandát neměla, musí být útok jejich členských zemí na Afghánistán hodnocen jako nezákonná útočná válka. Nestačí, že Spojené státy tehdy dokázaly přesvědčit 19 zemí v Radě NATO o tom, že Afghánistán je odpovědný za teroristický útok. Tuto přesvědčovací práci by Spojené státy musely odvést tváří v tvář 193 členským zemím OSN, což by ovšem bylo mnohem těžší, protože tam mají svůj hlas také obviněné a napadené muslimské země – což, přirozeně, nebyl případ Rady NATO.

V Afghánistánu i Pákistánu sledovali lidé teroristické útoky v New Yorku a Washingtonu i následnou reakci impéria. Jejich pohled na věc byl však úplně jiný. Dne 26. září 2001 obvinil pákistánský generál Hamid Gul, který se v 80. letech minulého století spolu s CIA podílel na vybudování al-Kajdy, Spojené státy ze lži. „CNN tvrdila, že to udělal Usáma bin Ládin. To byla plánovaná dezinformace ze strany skutečných viníků,“ řekl generál Gul. „Ta okamžitě ovlivnila veřejné mínění a uvedla lidi do transu – dokonce i chytrí lidé rezignovali na samostatné uvažování o problému.“ Celá ta historie je podle něho vylhaná. „Znám osobně bin Ládina a jeho spolubojovníky,“ tvrdí Gul. „Byl jsem tam s nimi... Věříte skutečně tomu, že bin Ládin spáchal tyto útoky z nějaké horské jeskyně nebo nuzné rolnické chatrče? Buďme přece trochu upřímní ... on neměl prostředky na tak sofistikovanou operaci.“ Americké letectvo vlastní vzdušný prostor záměrně nebránilo, což je velice podezřelé. „Byla to zcela zřejmě domácí záležitost,“ zní závěr pákistánského generála.^{406/}

Obyvatelstvo v Německu, Rakousku a Švýcarsku bylo v šoku a nevědělo, co se vlastně stalo. Mělo by se důvěřovat Spojeným státům? Nebo Pákistáncům? Komu lze vůbec důvěřovat? Kdo byl vinen? Co se má podniknout proti teroru? Na mnoho otázek neexistovala žádná jasná odpověď. Jisté bylo pouze to, že Charta OSN i po teroristických útocích zapovídá vedení útočných válek. Není to tak, že teroristický útok staví Chartu OSN mimo působnost. „Spojené státy a Velká Británie bombardují Afghánistán, protože chtějí dosáhnout vydání bin Ládina. Dosud však neexistuje žádná formální žádost o vydání. Co to má ještě společného s mezinárodním právem?“ ptal se list *Junge Welt* znalece mezinárodního práva Normana Paecha. „Bohužel, vůbec nic. Byl to značně brutální nátlak na jednu stranu,“ vysvětloval Paech. „Aby se vůči Afghánistánu zdůvodnilo právo na obranu, muselo by se nejdřív prokázat, že za těmi útoky stojí.“ To se ovšem v tak krátkém časovém rozpětí nepodařilo. „Doufali jsme,“ říká Paech, „že poté, co Spojené státy zapojily Radu bezpečnosti, sladí s ní také svůj další postup. Ale ony se vědomě od Rady bezpečnosti i NATO znovu odvrátily, aby nebyly ve svém strategickém plánování v žádném ohledu závislé na jiných. To není dobré znamení.“^{407/}

V Německu dal spolkový kancléř Gerhard Schröder hlasovat o válce v Afghánistánu 16. listopadu 2001 ve Spolkovém sněmu. Po útoku na Srbsko v roce 1999 byl útok na

Afgánistán v roce 2001 od roku 1945 druhým konkrétním případem zapojení Německa do války. Stejně jako při útoku na Srbsko, nebylo ani nyní dotázáno obyvatelstvo; média informovala o situaci jednostranně v intencích propagandy NATO a vše se znovu dělo bez mandátu OSN. Debata v parlamentu byla intenzivní a kontroverzní. Většina Zelených hlasovala pro válku v Afgánistánu. Ministr zahraničních věcí Joschka Fischer ze strany Zelených tvrdil s odkazem na Jugoslávii a Afgánistán, že proti zlu se dá bojovat jedině násilím. „Když nastupují na scénu pachatelé násilných činů, když hrozí spáchání těžkých zločinů, nebo tyto již dokonce byly spáchány, pak je třeba radikálně zasáhnout,“ požadoval Fischer a sklídl za svůj projev vytrvalý a bouřlivý potlesk z lavic Zelených a SPD. Mnozí z poslanců vstali a vyjádřili tak jasně svoji podporu. Také spolkový kancléř Gerhard Schröder horoval pro válku a vyzýval k rozhodnému postoji: „Boj proti terorismu bude mít ještě dlouhého trvání a bude od nás vyžadovat vytrvalost.“ Jeho SPD ho následovala a hlasovala jednohlasně pro válku v Afgánistánu. Poslanec SPD Gert Weisskirchen odůvodňoval svůj souhlas dokonce odkazem na OSN a prohlásil, že světová rada bezpečnosti vyzývá všechny státy k obraně i boji proti teroristickým útokům, a žádá je, aby přijaly opatření k dopadení pachatelů. „Toto je mezinárodně právním základem našeho jednání,“ věřil Weisskirchen. „Bundeswehr bude nasazen za tím účelem, aby byl v Afgánistánu konečně nastolen mír,“ na kterážto slova reagovali poslanci strany Zelených a SPD novým aplausem.

FDP válku v Afgánistánu jednomyslně odmítla a její poslanec Guido Westerwelle Zelené kritizoval jízlivými slovy: „Dnes jste vystoupili z mírového hnutí na vojevůdcovský chloumek.“ Také PDS, přejmenovaná později na Die Linke (Levice), vyslovila jednohlasně své „Ne“ a její poslanec Gregor Gysi prohlásil, že válka v Afgánistánu „nepostihne viníky a neochrání nevinné, nýbrž právě naopak“. CDU/CSU, která rovněž hlasovala jednomyslně proti, kritizovala skutečnost, že Schröder spojil hlasování s otázkou důvěry. „Taková vláda, takový spolkový kancléř si důvěru nezasloužili,“ prohlásil poslanec za CDU Friedrich Merz.⁴⁰⁸ Nakonec se německý parlament vyslovil pro účast v Operation Enduring Freedom (operace Trvalá svoboda) jen těsnou většinou 336 : 326 hlasů. Německý historik Gregor Schöllgen se domnívá, že to znovu jedině rudo-zelená koalice byla s to vyslat jednotky do Afgánistánu, aniž by v Německu došlo k masovým demonstracím a silným rozmrškám.⁴⁰⁹

První němečtí vojáci dorazili do Afgánistánu již v lednu 2002. V průběhu roku stoupl jejich počet na 5000 a následně poklesl na 1000 mužů. Uvážíme-li, že Sovětský svaz měl v 80. letech v Afgánistánu 100 000 vojáků, a přesto zde byl poražen, je jasné, že německý příspěvek k válce nebyl v žádném směru rozhodující. Nasazení Bundeswehru pod Hindúkušem je třeba chápat mnohem více jako politický signál. Stoupenci atlantismu v Německu chtěli na příkladu války v Afgánistánu ukázat, že když Spojené státy a NATO zavolají, Berlín přispěchá na pomoc a zapojí se do boje. Zapomíná se přitom, že mnozí Afgáneci německé vojáky ve své zemi nechtěli a spolu s britskými, francouzskými a americkými příslušníky NATO je považovali za okupanty. Takový postoj nelze Afgánecům zazlívat, protože kdyby byli ozbrojeni afgánští vojáci nasazení v Německu, také by je mnozí Němci odmítali a nazývali okupanty.

„Co donutilo velení Bundeswehru vyslat vojáky do Afgánistánu?“ otázal se v roce 2009 v diskusním pořadu německé televize Afgánec Khazan Gul. Svou otázkou trefil do černého. Poslanec SPD Gert Weisskirchen, který v roce 2001 stejně jako všichni poslanci této strany hlasoval pro válku v Afgánistánu, odpověděl spíše nejasně: „Je to docela prosté. Jistě si vzpomenete, co se stalo v září 2001. A bylo to v Afgánistánu, vyšlo to z Afgánistánu a ve

spojení s Hamburkem i jinými regiony a městy tohoto světa došlo k útoku na World Trade Center. To byl výchozí bod a od té doby....“

Při tomto zdůvodňování války zkušený novinář Peter Scholl-Latour, který se diskusního kulatého stolu rovněž účastnil, ztratil nervy a přerušil politika SPD slovy: „A to je velká lež! Lež, na kterou chci nyní ostře reagovat. Dosud se nenašel jeden jediný Afghánec, který by spáchal mezinárodní atentát. Tento atentát – to byl saúdský atentát! Podíleli se na něm jenom Saúďové! Ti lidé ani nebyli vycvičeni v Afghánistánu. Pilotní výcvik, který byl rozhodující, absolvovali v Americe.“ Scholl-Latour zdůraznil, že ho oficiální zdůvodnění mise Bundeswehru v Afghánistánu vůbec nepřesvědčilo. „Je to přece všechno vylhané. Co se tam stalo, co je to al-Kajda? Al-Kajda je přece výtvar Američanů, určený k boji proti Sovětskému svazu.“ Viditelně rozčilený poslanec SPD Gert Weisskirchen se pokusil obhájit svůj názor odkazem na OSN a oponoval: „Ale pak tedy celá světová rada bezpečnosti lhala?“ Načež Scholl-Latour opáčil: „Ano, a činí tak pořád! Činí tak přece pořád, copak jste tak naivní?“⁴¹⁰

Od té doby se OSN teroristickými útoky z 11. září zabývala jen zřídka. V projevu na Valném shromáždění OSN v roce 2009 kritizoval libyjský prezident Muammar Kaddáfí útok na Afghánistán a prohlásil, že nemá s teroristickými činy z 11. září 2001 žádnou souvislost. „Byli snad teroristé, kteří napadli New York, Talibanci nebo Afghánci? Ne.“ uvedl Kaddáfí ve svém projevu. „Co tedy bylo důvodem válek proti Afghánistánu a Iráku? Vyletěla snad ona letadla z Afghánistánu nebo Iráku? Ne. Startovala z amerických letišť. Proč byl tedy Afghánistán napaden?“⁴¹¹

Rovněž v Německu politikové, autoři knih, vědci a občané operaci proti Afghánistánu opakovaně a oprávněně kritizovali jako nezákonnou útočnou válku. „Také aktivaci článku 5 Severoatlantické smlouvy ze 4. října 2001 pokládá spolková vláda znovu za právní základ operace ‚Trvalá svoboda‘. To však nebylo nic jiného než zmocnění sebe sama k vedení války,“ prohlásil v roce 2008 ve Spolkovém sněmu Gert Winkelmeier ze strany Die Linke (Levice). „Konstatuji tedy, že spolková vláda a parlamentní většina nechtějí respektovat právo, ústavu a mezinárodní právo.“⁴¹²

Nezákonná válka proti Pákistánu v roce 2001

Válka NATO proti Afghánistánu destabilizovala celý region. Stejně jako za vietnamské války byly také nyní do válečné vřavy zataženy sousední země. Pákistán, který na jihu hraničí s Afghánistánem, je jedinou muslimskou zemí vlastníci atomovou bombu. Hranice mezi Afghánistánem a Pákistánem, dlouhá 2500 kilometrů, je hornatá a nekontrolovatelná, není proto možné zabránit přesunům jednotek z jedné země do druhé. Na rozpadu Pákistánu nemůže mít NATO žádný zájem, protože by se atomová zbraň mohla dostat do rukou radikálních islamistů.

Vztahy mezi Pákistánem a USA jsou napjaté. Když CIA v 80. letech podporovala v Afghánistánu boží bojovníky Usámy bin Ladina v jejich boji proti Sovětskému svazu, spolupracovala velice úzce s pákistánskou tajnou službou ISI a využívala pro tajnou válku proti Rusům pákistánského území i dlouhé a propustné hranice.

Když Spojené státy v říjnu 2001 vstoupily do Afghánistánu, byl Pákistán znovu využíván jako základna pro vedení války v sousední zemi. Washington sem vyslal skupiny CIA a speciální jednotky, ovšem bez mandátu OSN. V přísném slova smyslu Charty OSN vedly tedy Spojené státy nezákonnou útočnou válku také proti Pákistánu. Ve skutečnosti však Pákistánci

spolupracovali s Američany v boji proti al-Kajdě alespoň částečně. Generál Parváz Mušaraf, který se v červnu 2001 jmenoval pákistánským prezidentem, dal vzdušný prostor své země k dispozici Spojeným státům, což vyvolalo mohutné protesty islamistických skupin. Mnozí Pákistánci spatřovali v Američanech nevítané vetřelce. Pákistánská tajná služba ISI znovu spolupracovala s CIA, tentokrát ovšem nikoli proto, aby al-Kajdu posílila, nýbrž proto, aby al-Kajdu oslabil. Součinnost obou tajných služeb byla velice obtížná. V některých případech považovali Pákistánci USA za nepřátelskou mocnost a kladli operacím CIA překážky. „Ve vzájemné shodě se vyvinul vztah, který byl založen na nedůvěře, nečestném jednání a zradě a který se nakonec stal nuceným spojenectvím,“ konstatoval americký žurnalista Jeremy Scahill.^{413/}

Válka USA v Pákistánu musí být označena za tajnou válku. Mnozí Evropané a Američané vůbec nevěděli, že se vede válka nejen proti Afghánistánu, nýbrž také proti Pákistánu. V roce 2002 podepsal pákistánský prezident Mušaraf s Američany tajnou dohodu, která americkým jednotkám umožňovala doprovázet pákistánské ozbrojené síly při razích proti domnělým skupinám al-Kajdy. „Otázkou bylo jen to, jak hrubě a závažně narušíme suverenitu Pákistánu,“ poznamenal americký podplukovník Anthony Schaffer, který se účastnil války v Afghánistánu a Pákistánu jako agent vojenské zpravodajské služby. Na základě nepsané dohody bylo stanoveno, že americké jednotky při honbě na teroristy nesmějí proniknout do hloubky pákistánského území více než 10 kilometrů. Tato hranice se však nedodržovala.^{414/}

Aby udržela zdání suverenity, popírala pákistánská vláda, že by o narušení hranice cokoli věděla, a vznášela veřejné protesty. V zákulisí však měli všechny potřebné informace jak vedoucí činitelé pákistánské tajné služby ISI, tak i prezident Mušaraf. Charta OSN, jež stanoví, že všichni členové OSN se ve svých mezinárodních vztazích musí zdržet použití síly, namířené proti územní nedotknutelnosti jiného státu, tím byla úplně opomenuta. Mezinárodní právo existovalo pouze na papíře a v posluchárnách univerzit; na bojišti mezi Afghánistánem a Pákistánem na ně nebyl brán zřetel.

Americké impérium využilo teroristických útoků z 11. září 2001 jako záminku k tomu, aby vedlo po celém světě tajné války bez mandátu OSN. „V roce 2004 vydali odpovědní činitelé v Bílém domě a Pentagonu řadu tajných rozkazů, které dohromady představují trvalý příkaz k cílenému zabíjení po celém světě a nerespektování suverenity národních států Spojenými státy,“ odhalil žurnalista Jeremy Scahill ve své knize „Špinavé války“. Americký ministr obrany, neokonzervativec Donald Rumsfeld, budoval od roku 2001 Spojené velitelství speciálních operací (Joint Special Operations Command – JSOC), které bylo nasazeno k vedení tajných válek v Pákistánu i dalších zemích. „JSOC je do jisté míry jednotkou pro chirurgické zásahy,“ vysvětlil generál Hugh Shelton, velitel amerického Velitelství speciálních operací (US--Special Operations Command – SOCOM), jemuž je podřízeno také JSOC. „Bude-li zapotřebí lidí, kteří dokážou seskočit padákem 50 kilometrů v týlu nepřítele, proniknout komínem do pevnosti a vyhodit ji zevnitř do povětří, pak toto jsou přesně ti správní chlapi. Jsou to mlčenliví profesionálové.“ Veřejnost ovšem zpravidla nemá o operacích JSOC ani tušení.^{415/}

Proniknout speciálními jednotkami na teritorium jiné země a cíleně tam zabíjet lidi je podle Charty OSN, samozřejmě, nezákonné. Přesně to však dělá JSOC, které tím Chartu OSN opakovaně porušilo. V Afghánistánu a Pákistánu rozpoutali Američané od října 2001 válku dronů, jakou dosavadní dějiny lidstva nepamatují. Bezpilotní stroje, které létají vysoko nad zemským povrchem a stále znovu zabíjejí nevinné lidi, traumatizovaly afghánské i pákistánské obyvatelstvo. Od roku 2001 bylo americkými drony usmrceno kolem 6000 lidí, z toho cca 3000

v Afghánistánu. Podle londýnského Byra pro investigativní žurnalistiku je Afghánistán „drony nejvíce bombardovanou zemí světa“.⁴¹⁶

Nezákonné války proti Afghánistánu a Pákistánu si mezi místním obyvatelstvem vybraly velkou krvavou daň. Šetření, které provedli Physicians for Social Responsibility (Lékaři za sociální odpovědnost), dospělo v roce 2015 k závěru, že v důsledku války v Afghánistánu bylo zabito 220 000, v Pákistánu pak 80 000 lidí. Když se v rámci aritmetiky hrůzy těchto 300 000 mrtvých porovná se 3000 mrtvých, které si vyžádaly teroristické útoky z 11. září 2001, je zřejmé, že za každého mrtvého Američana muselo zemřít 1000 Af--ghánců nebo Pákistánců, přestože většina z nich neměla s teroristickými útoky nic společného.⁴¹⁷

Válka v Afghánistánu zcela jasně ukazuje, že násilí nemůže být vymýceno násilím. Válka zemí NATO pod Hindúkušem je nezákonná a chybná a NATO v ní bude poraženo. Osmdesát procent Němců považuje misi Bundeswehru pod Hindúkušem „nikoli jen za chybu, nýbrž přímo za zločin“, protestoval teolog Eugen Drewermann. „Pryč, definitivně a s konečnou platností pryč z Afghánistánu. Zastavte všechny takzvané zahraniční mise!“⁴¹⁸ Jenže Drewermann se v médiích státní NATO dostane ke slovu jen velice zřídka, a mnozí lidé proto nejsou s jeho moudrými analýzami seznámeni. „Je zcela v našich rukou, zda se vydáme cestou míru, nebo se budeme i nadále ubírat dosavadní, naší civilizace nehodnou cestou brutálního násilí,“ připomínal již v roce 1934 fyzik Albert Einstein. „Na jedné straně nám kyne svoboda jedinců a bezpečnost společenství, na druhé straně hrozí poroba jedinců a zkáza naší civilizace. Náš osud bude takový, jaký si zasloužíme.“⁴¹⁹

383 Makr Adkin: Afghanistan – The Bear Trap: The Defeat of a Superpower (Casemate 2001).

384 Arnaud de Borchgrave: Interview UPI s Hamidem Gulem. United Press International (UPI), 26. září 2001.

385 Bernd Greiner: 9/11: Der Tag, die Angst, die Folgen (C.H. Beck 2011), s. 56.

386 Robert Baer: Die Saudi-Connection. Wie Amerika seine Seele verkaufte (Goldmann Verlag 2005), s. 182.

387 Robert Gates: From the Shadows (Simon & Schuster 1996), s. 146.

388 Vincent Javert: The CIA's Intervention in Afghanistan. *Le Nouvel Observateur*, 15. ledna 1998.

389 Albert Stahel: Afghanistan, ein Land am Scheideweg (vdf Hochschulverlag, 2002), s. 19.

390 Jim Lobe: Cold War Intellectuals reenlist for war on Iraq, Arabs. *Inter Press Service News Agency*, 17. listopadu 2001.

391 Project for the New American Century: Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces, and Resources for a New Century (September 2000), s. 51.

392 President Bush speaks to the United Nations. White House Press Release, 10. listopadu 2001.

393 Thomas Kean a Lee Hamilton: Without Precedent. The inside Story of the 9/11 Commission (Knopf Doubleday Publishing Group 2006).

394 The 9/11 Commission Report. Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks upon the United States (Norton and Company 2004).

- 395 James Glanz: Burning Diesel Is Cited in Fall of 3rd Tower. *New York Times*, 2. března 2002.
- 396 David Ray Griffin: The 9/11 Commission Report. Omissions and Distortions (Olive Branch Press 2005), s. 28.
- 397 Daniele Ganser: Der erbitterte Streit um den 11. September. *Tages-Anzeiger*, 9. září 2006.
- 398 The Conspiracy Files: 9/11 – The Third Tower. *BBC News*, 6. července 2008.
- 399 E. Lipton: Report Says Fire, Not Explosion, Felled 7 W.T.C. *New York Times*, 22. srpna 2008.
- 400 9/11 Explosive Evidence, Experts Speak Out (Architects and Engineers for 9/11 Truth 2011). Dostupné na: www.ae911truth.org
- 401 Stefan Betschon: Schafft drei, vier, viele Wikipedias! *Neue Zürcher Zeitung*, 23. února 2016.
- 402 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege: Amerikas geheime Kommandoaktionen (dtv 2015), s. 44.
- 403 Barbara Lee: A Lone Voice of Dissent. *Counterpunch*, 18. září 2001.
- 404 Barbara Lee: Renegade for Peace and Justice: Congresswoman Barbara Lee Speaks for Me (Rowman and Littlefield Publishers 2008), s. 211.
- 405 Gerhard Schröder: Regierungserklärung vom 12. September 2001.
- 406 Arnaud de Borchgrave: Interview UPI s Hamidem Gulem. United Press International (UPI), 26. září 2001.
- 407 Wolfgang Pomrehn: Bomben auf Afghanistan: Abschied vom Völkerrecht? *Die Junge Welt*, 10. října 2001.
- 408 Rozprava v německém Spolkovém sněmu ze 16. listopadu 2001. Jednotlivá vystoupení v originále na: documentarchiv.de
- 409 Udo Kempf: Kanzler und Minister 1998–2005: Biographisches Lexikon der deutschen Bundesregierungen (Springer Verlag 2008), s. 331.
- 410 Diskusní pořad, moderovaný Anke Plättnerovou pod titulem „Deutschland im Krieg – Raus aus Afghanistan?“, Phoenix, 1. dubna 2009.
- 411 Vystoupení Muammara Kaddáfího na Valném shromáždění OSN, 1. října 2009.
- 412 Gert Winkelmeier, Die Linke, vystoupení v německém spolkovém sněmu, 4. listopadu 2008. Cit. in: *Zeitfragen*, 17. listopadu 2008.
- 413 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 213.
- 414 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 213.
- 415 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 79 a 214.
- 416 Emran Feroz: Portrait of an Afghan drone victim. *Al Jazeera*, 9. března 2016.
- 417 Physicians for Social Responsibility (PSR) a International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW): Body Count. Casualty Figures after 10 Years of the War on Terror. Iraq, Afghanistan, Pakistan. Březen 2015.
- 418 Eugen Drewermann. Wir sind hier, Nein zu sagen. – Proslov k demonstrantům před budovou Bundespräsidialamt v Berlíně, 13. prosince 2014.
- 419 Albert Einstein: Mein Weltbild (Ullstein 2005), s. 65 (první vydání 1934).

13. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI IRÁKU V ROCE 2003

Irák byl v březnu roku 2003 napaden členskými zeměmi NATO – Spojenými státy a Velkou Británií. Tato válka je dnes v Evropě bezpochyby nejznámější nezákonnou útočnou válkou, protože ji mnozí lidé stále ještě mají v živé paměti. Mimo to vyvolala uprchlickou krizi a uvrhla celý region do chaosu. Od roku 2003 zemřelo v Iráku více než milion lidí. Bývalí důstojníci z tajné služby a armády svrženého iráckého prezidenta Saddáma Husajna se připojili k teroristickým milicím Islámského státu. Tyto ovládají části Iráku a Sýrie a vyznačují se brutálním a bezohledným postupem. Boje nadále trvají a region, bohatý na ropu, má k bezpečnosti, stabilitě a demokracii hodně daleko.

Svým útokem se Spojené státy a Velká Británie velice demonstrativním a bezohledným způsobem prohřešily proti zákazu použití síly, deklarovanému Organizací spojených národů. Válka v Iráku ukázala zřetelněji než jiné nezákonné konflikty, že nerespektování Charty OSN vede k zabíjení, mučení, utrpení, chaosu, uprchlickým vlnám a rozšíření fundamentalistických teroristických milicí. Rozhodující činitelé států NATO – mezi nimi George Bush, Dick Cheney, Donald Rumsfeld, Colin Powell a Tony Blair – by museli být hlavním žalobcem Mezinárodního trestního soudu OSN v Haagu obžalováni z těžkého zločinu agrese.

První válka v Zálivu v roce 1980

Irák patřil v roce 1945 k zakladatelům OSN. Podepsal Chartu OSN, obsahující mimo jiné zákaz použití síly. Staré filmové záběry z 50. a 60. let prezentují Irák jako velice kultivovanou zemi s vysokou úrovní vzdělání, emancipovanými ženami, mírumilovnými muži a nedotčenou infrastrukturou. „To všechno bylo zničeno a zruinováno nejprve Angličany a poté za Saddáma Husajna, kvůli ‚proklaté ropě‘“, připomíná kriticky Švýcar Samir Jamal Aldin, který se narodil v Bagdádu, Irák i utrpení tamějšího lidu zná takřkajíc z první ruky a natočil o těchto věcech působivý film.^{420/}

Jak v Íránu, tak i v Iráku se ropa skutečně nestala pro tamější obyvatelstvo požehnáním, nýbrž prokletím. Bezohledný a krutý irácký diktátor Saddám Husajn nevěřil na kompromisy ani právní stát, nýbrž na násilí a autoritativní vládu. Ve Spojených státech i v Evropě je málo známo, že CIA v roce 1979 Saddáma Husajna na jeho cestě k uchopení moci tajně podporovala. „Dostali jsme se k moci výtahem CIA,“ vzpomíná Ali Saleh Sadeh, tajemník strany Baas, jejímž členem byl také Saddám Husajn. A tehdejší šéf ústředny CIA v Bagdádu James Critchfield potvrzuje, že CIA v podstatě „Saddáma Husajna stvořila“. Zásobovala totiž bezohledného vládce seznamy politických odpůrců, kteří byli po převzetí moci zlikvidováni. Saddám Husajn patřil k oněm politikům, které je nutno označit za kruté psychopaty bez empatie. Americké impérium však, bohužel, s takovými muži stále znovu spolupracovalo, aby upevnilo nebo vybuodovalo jejich moc.^{421/}

Když se v sousedním Íránu v roce 1979 chopil moci ajatolláh Ruhol-láh Chomejní a prozápadně orientovaný šáh Mohammad Reza Páhlaví byl svržen, zavěťřil Saddám Husajn vhodnou příležitost k napadení oslabeného souseda. Dne 22. září 1980 zaútočila irácká vojska na Írán na frontě dlouhé 600 kilometrů. Byla to nezákonná útočná válka, vedená bez mandátu OSN.

Saddám Husajn se ovšem o Chartu OSN nikdy nestaral a jakožto bezcenným dokumentem jí pohrdal. Jeho útok na Írán vstoupil do historie pod označením První válka v Zálivu.

Ústřední roli hrálo za První války v Zálivu napětí mezi sunnity a šíity. Husajn, jenž usiloval o vedoucí mocenské postavení v oblasti Perského zálivu a postavil svou moc na násilí, fanatickém nacionalismu a sunnitské menšině, se obával šíitského duchovního Chomejního a jeho íránské revoluce. Husajnov strach nebyl bezdůvodný, neboť také v Iráku tvořili šíité s 55% podílem většinu obyvatelstva. Někdejší americký ministr zahraničních věcí Henry Kissinger o zuřivé nenávisti mezi Husajnem a Chomejním dobře věděl. „Doufám, že se oba navzájem pobijí,“ prohlásil cynicky. „Je jen velká škoda, že nemohou prohrát oba.“^{422/}

Podle historika Mansura Khana Spojené státy napětí mezi Irákem a Íránem podněcovaly, „protože aby se v oblasti Perského zálivu prosadil americký vliv, musely být dva z potenciálně mocných států Zálivu, Irák a Írán, vojensky a hospodářsky oslabeny“.^{423/} Khan je přesvědčen o tom, že intrikující americký poradce pro otázky bezpečnosti Zbigniew Brzezinski Saddáma Husajna k útoku na Írán popíchl. Pro tuto tezi neexistuje dnes žádný důkaz. Brzezinski později pouze prohlásil, že proti „iráckému postupu vůči Íránu“ nic neměl.^{424/}

Ve všech válkách na Blízkém východě hrála hlavní roli ropa. Americký prezident Jimmy Carter 23. ledna 1980 prohlásil, že ropné zdroje Blízkého východu může kontrolovat jedině americké impérium. „Každý pokus nějaké cizí mocnosti ovládnout oblast Perského zálivu silou bude hodnocen jako útok na životní zájmy Spojených států amerických,“ řekl Carter. „Takový útok bude odražen všemi nezbytnými prostředky včetně vojenské síly.“^{425/} Spojené státy v žádném případě nechtěly dopustit, aby Sovětský svaz rozšířil svůj vliv na oblast Perského zálivu. Za tímto účelem zřídil Pentagon americké Centrální velitelství (Central Command – CENTCOM), které mělo za úkol prosadit Carterovu doktrínu a kontrolovat obrovskou oblast zemí při Rudém moři a Perském zálivu včetně Saúdské Arábie, Iráku, Íránu, Kuvajtu, Spojených arabských emirátů, Bahrajnu, Kataru, Egypta, Súdánu a Somálska.

První válka v Zálivu mezi Irákem a Íránem uvrhla tyto dva důležité světové producenty ropy do chaosu. Byla vedena s maximální brutalitou. Chomejní prohlásil konflikt za „svatou válku“. Jeho vojáci irácký útok odrazili a přešli do úspěšného protiútoku. Prezident Husajn se však nehodlal vzdát. S pomocí západních firem se Iráku podařilo vyrobit chemické zbraně, mezi nimi hořčičný plyn, tabun a sarin. „V roce 1981, po vypuknutí íránsko-irácké války, rozvinul Irák vzhledem k možnosti porážky a početní převaze Íránské islámské republiky široce založený program výroby chemických zbraní,“ potvrdila Rada bezpečnosti OSN o mnoho let později.^{426/}

Aby odvrátil porážku, neštítel se Husajn válečných zločinů a v průběhu První války v Zálivu chemické zbraně použil. Zadokumentované útoky otravnými plyny se odehrály v srpnu 1983 jakož i v lednu a únoru 1984. Zástupcům mezinárodního tisku byly v Teheránu předvedeny oběti útoků otravnými plyny. Někteří z Íránců zasažených plynem byli letecky přepraveni na léčení do Švýcarska, Rakouska, Švédska a Německa. Krátce před koncem války, v březnu 1988, použil Saddám Husajn otravné plyny také proti vlastnímu obyvatelstvu, když nechal bombardovat sarinem a hořčičným plynem příslušníky kurdské menšiny v irácké vesnici Halabďa. V důsledku útoku zemřely tisíce Kurdů včetně starců, žen a dětí.^{427/}

V prvních letech války pozorovaly Spojené státy zápas mezi Husajnem a Chomejním toliko zpovzdálí. Když si však Kuvajt stěžoval, že jeho ropné tankery byly opakovaně napadeny, vmísily se Spojené státy do konfliktu přímo. Od března 1987 se jedenáct kuvajtských ropných tankerů plavilo pod americkou vlajkou, eskortováno loděmi amerického válečného námořnictva. Prezident Ronald Reagan varoval válčící strany, že každý útok na lodě bude hodnocen jako útok

na Spojené státy. Od doby, kdy Washington svržením Mosaddeka v roce 1953 v Íránu a instalací Husajna v roce 1979 v Iráku opakovaně skrytě intervenoval na Blízkém východě, to byla první veřejná vojenská akce amerického impéria v této ropou a zemním plynem bohaté oblasti.^{428/}

Přestože bylo známo, že Saddám Husajn použil chemické zbraně a dopustil se tak válečných zločinů, USA ho za První války v Zálivu podporovaly. Dne 17. května 1987 vypálil irácký bojový letoun Mirage rakety na americkou válečnou loď USS Stark. Při incidentu zahynulo 37 amerických námořníků, dalších 21 bylo raněno. Saddám Husajn se omluvil s tím, že se jednalo o omyl. Spojené státy se přes to přenesly. „Vzdor útoku na válečnou loď Stark,“ uvádí encyklopedie Britannica, „podporovaly USA Irák i nadále – jak diplomaticky na půdě OSN, tak i vojensky předáváním informací o pohybech iráckých vojsk v oblasti Zálivu.“^{429/}

Vůči Chomejního Íránu bylo americké impérium méně shovívavé. Poté, co americká válečná loď USS Samuel Roberts narazila na iráckou minu, napadly Spojené státy 18. dubna 1988 Íránce v regulérní námořní bitvě, v jejímž průběhu potopily řadu iráckých plavidel a zničily irácké ropné plošiny. O tři měsíce později, 3. července 1988, sestřelila dokonce americká válečná loď USS Vincennes civilní stroj společnosti Iran Air, let č. 655. Všech 290 iráckých civilistů, kteří se nacházeli na palubě, zahynulo. V Pentagonu hovořil předseda Spojeného výboru náčelníků štábů, admirál William Crowe, o „strašlivé nehodě“. Íránci tomu však odmítali uvěřit a tvrdili, že se USA sestřelením civilního letounu dopustily úmyslného „barbarského aktu“.^{430/}

Nikoli formální, nýbrž faktický vstup Spojených států do války na straně válečného zločince Saddáma Husajna vedl nakonec k rozhodnutí. Válkou vyčerpaní Íránci dali OSN najevo připravenost k uzavření příměří, které bylo 20. srpna 1988 podepsáno také Irákem. „Přijmout toto rozhodnutí bylo více smrtící než si vzít jed,“ prohlásil trpce Chomejní. „Jestliže Bůh tomu tak chce, vytěsníme v pravém okamžiku bolest z našich srdcí a vykonáme pomstu na ... Americe.“^{431/}

První válka v Zálivu skončila po osmi letech bez vítěze, hranice zůstaly v podstatě nezměněny. Obyvatelstvo obou ropných států muselo zaplatit vysokou krvavou daň v podobě mrtvých, jejichž celkový počet činil nejméně 400 000. Na celé záležitosti profitoval jedině zbrojní průmysl. Francie, Německo, Čína a Sovětský svaz podporovaly dodávkami zbraní Irák, který válku rozpoutal. Irák zásobovaly zbraněmi také Spojené státy. Teprve po vypuknutí skandálu „Írán – Contras“ v roce 1986 se však ukázalo, že administrativa prezidenta Ronalda Reagana dodávala v tajnosti zbraně rovněž Íránu. Tím, že americké impérium zásobovalo zbraněmi obě strany konfliktu, přispělo zároveň k tomu, že žádná z nich nebyla schopna dosáhnout rychlého vítězství.^{432/}

Tento postup nebyl nikterak náhodný, nýbrž předem naplánovaný. „Spojené státy nemohou jako impérium v Eurasii intervenovat trvale,“ vysvětloval Američan George Friedman z think tanku Stratfor na přednášce, konané v únoru 2015 v Chicagu. „Doporučuji techniku, kterou použil prezident Ronald Reagan vůči Íránu a Iráku: Podporoval obě válčící strany! Ty pak bojovaly proti sobě a nikoli proti nám. Bylo to cynické a nemorální, ale fungovalo to. Vždyť USA nejsou s to obsadit celou Eurasii. V okamžiku, kdy vstoupíme na evropskou půdu, jsme na základě demografických rozdílů v totální početní nevýhodě. Můžeme porazit armádu, ale nemůžeme Irák obsadit.“ Friedman, který má minimální soucit s utrpením místního obyvatelstva, je přesvědčen o tom, že je chytré popouzet proti sobě navzájem nepřátelené strany a tím je oslabit – přestože tato koncepce zásadně odporuje zákazu použití síly, zakotvenému v Chartě

OSN. „Můžeme podporovat svářící se mocnosti,“ soudí Friedman. „Také Britové kdysi neobsadili Indii, nýbrž jednotlivé indické státy navzájem rozeštvávali.“^{433/}

Druhá válka v Zálivu v roce 1990

Pouhé dva roky po skončení První války v Zálivu došlo za prezidentství George Bushe staršího k druhé válce v Zálivu. Dne 2. srpna 1990 zaútočil Irák na sousední Kuvajt a během velice krátké doby tuto malou zemi okupoval. Jednalo se o další nezákonnou útočnou válku bez mandátu OSN a agresorem byl znovu diktátor Saddám Husajn. Irácký prezident si před vypuknutím války stěžoval, že Kuvajt a Spojené arabské emiráty nedodrží těžební kvóty stanovené organizací OPEC, čímž působí Iráku miliardové ztráty. Kuvajt obvinil rovněž z toho, že šikmými vrty vedenými pod společnou hranicí navrtává irácká ropná pole.

Druhá válka v Zálivu vedla poprvé v dějinách k masivní přítomnosti amerických a evropských vojsk v muslimských zemích při Perském zálivu. Události, předcházející této válce, a role, kterou v nich sehrály Spojené státy, jsou předmětem sporů. Jisté je, že prezident Husajn si 25. července 1990 – krátce před útokem na Kuvajt – k sobě do vládního paláce povolal americkou velvyslankyni April Gaspieovou. Podle amerického žurnalisty Larryho Everesta, který oblast Perského zálivu během let procestoval a získal přístup k protokolu z jednání, Husajn ujišťoval, že ví, že Spojené státy jsou odkázány „na nerušený přísun ropy“. Není však přijatelné, aby Kuvajt úmyslně držel ceny ropy na nízké úrovni a „rozšiřoval své území na úkor Iráku“. Pokud to tak půjde dál, varoval Husajn, pak „má Irák právo na sebeobranu“. Velvyslankyně Gaspieová odpověděla: „Mám od prezidenta /Bushe/ přímý pokyn ke zlepšení vztahů s Irákem.“ A poté dodala: „Nemáme žádný názor na vnitroarabské konflikty jako je pohraniční konflikt s Kuvajtem. ... Doufáme, že budete moci vyřešit problém prostředky, které uznáte za vhodné.“^{434/}

Ramsey Clark, který za prezidenta Johnsona zastával úřad ministra spravedlnosti, je přesvědčen, že tím velvyslankyně Gaspieová vlákala diktátora Husajna do léčky, protože mu vsugerovala, že Spojené státy přijmou útok na Kuvajt lhostejně, nebo ho dokonce doporučí. Podle Clarka Spojené státy pohraniční konflikt mezi Irákem a Kuvajtem záměrně rozdmýchaly. „Americká vláda využila královskou rodinu z Kuvajtu k vyprovokování irácké invaze,“ soudí Clark. Cílem intriky bylo legitimizovat „mohutný útok na Irák a zabezpečení americké dominance v oblasti Zálivu“.^{435/} Prezident Bush starší a jeho bezpečnostní poradce Brent Scowcroft tuto tezi rozhodně odmítli: „Jestliže se dochází k závěru, že jsme snad dali Saddámovi zelenou k útoku na sousední zemi, je to absolutně falešná interpretace tohoto rozhovoru /mezi Husajnem a Gaspieovou/,“ ujišťoval později Bush.^{436/}

Invaze do Panamy v roce 1989

Útok Saddáma Husajna na Kuvajt se dá velice dobře srovnat s útokem prezidenta Bushe staršího na Panamu, provedeným 20. prosince 1989: V obou případech se jednalo o nezákonné útočné války bez mandátu OSN. Reakce však byly velice rozdílné, a proto je zde třeba se o válce proti Panamě alespoň v krátkosti zmínit. Prezident Bush starší a jeho ministr obrany Dick Cheney dali útočné válce proti Panamě krycí označení „Operation Just Case“, tedy operace „Spravedlivá věc“. Spravedlivá však určitě nebyla a vstup amerických vojsk do země vyvolal na mezinárodní scéně vlnu rozhořčení. Organizace amerických států (OAS) požádala již 22. prosince 1989 OSN,

aby přinutila Spojené státy ke stažení. Tři státy NATO – Francie, Velká Británie a USA – však využily svého práva veta a Radu bezpečnosti OSN zablokovaly. Státy NATO se v případě Panamy zachovaly tedy úplně jinak než v případě Kuvajtu.

Američané mají na území Panamy vojenské základny, sloužící ke kontrole Panamského průplavu, a NSA dohlíží z amerických stanic v Panamě na celou Latinskou Ameriku. Panama je proto pro Spojené státy strategicky významná a Washington si byl vědom toho, že v lednu 1990 bude muset být Panamský průplav částečně – v roce 2000 pak úplně – předán Panamě. Proto Spojené státy svrhly nevypočitatelného diktátora Manuela Noriegu. Oficiálně oznámily, že Noriega musel jít, protože byl zapojen do obchodu s drogami. To byla skutečně pravda, jenomže známá již od sedmdesátých let, kdy se Noriega ještě nacházel na výplatní listině CIA. Stejně jako Saddám Husajn spolupracoval s CIA také brutální Noriega. Když byl George Bush v letech 1976–1977 ředitelem CIA, obdržel „více než 100 000 dolarů ročně“, tvrdí americký autor William Blum. Ještě v roce 1984 byl Noriega s veškerými počty přijat ve Washingtonu a absolvoval dlouhý oběd s ředitelem CIA Williamem Caseyem, který byl podle Bluma „nejvlivnějším podporovatelem Noriegy ve Washingtonu“.^{437/}

Noriega, který znal mnohá tajemství týkající se tajné války Spojených států proti Nicaragui a Bushovi staršímu dokonce pomáhal s financováním volební kampaně, se cítil nezranitelným a ještě v roce 1988 se chvástal, že má „Bushe na háku“. To se ovšem ukázalo jako chybná kalkulace. Noriega byl v rámci války proti Panamě 3. ledna 1990 zatčen a přepraven letecky do Miami, kde byl kvůli obchodu s drogami a praní špinavých peněz odsouzen ke 40 letům vězení. Zatímco si odpykával svůj trest v americkém vězení v Miami, v Panamě byl v nepřítomnosti odsouzen na dalších 20 let kvůli vraždě jistého disidenta. V roce 2011 byl vydán do Panamy, kde je od té doby držen ve věznici El Renacer.^{438/}

„Panama byla napadena, přestože se jednalo o nezávislý členský stát OSN,“ kritizoval libyjský prezident Muammar Kaddáfí o mnoho let později tento postup na půdě OSN. „Čtyři tisíce lidí přišly o život a prezident této země byl zajat a vsazen do vězení. Noriega měl být osvobozen a celá záležitost znovu otevřena. Jak můžeme zemi, která je členem OSN, opravňovat k tomu, aby napadla jinou zemi a jejího prezidenta zavřela do vězení jako zločince? Kdo může něco takového akceptovat? Mohlo by se to opakovat. Neměli jsme mlčet,“ varoval Kaddáfí. „Měli jsme jednat. Každý člen OSN by se mohl ocitnout ve stejné situaci – zvláště když jde o agresi ze strany členského státu, který má stálé místo v Radě bezpečnosti.“^{439/}

Rada bezpečnosti OSN odsuzuje útok na Kuvajt v roce 1990

Když Saddám Husajn 2. srpna 1990 se 100 000 vojáky vpadl do Kuvajtu, americký prezident George Bush starší tento čin okamžitě ostře odsoudil jako nezákonnou útočnou válku a zjevné porušení Charty OSN. Rada bezpečnosti OSN bleskově reagovala a 2. srpna – tedy ještě v den invaze – na žádost USA a s podporou partnerů v NATO, Velké Británie a Francie, schválila rezoluci číslo 660, vyzývající Irák k „okamžitému a bezpodmínečnému“ stažení z Kuvajtu. Čína a Rusko nevyužily práva veta, čímž se rezoluce stala právoplatnou. OSN poskytla Iráku lhůtu na stažení až do 15. ledna 1991. Tento rychlý a rozhodný postup Rady bezpečnosti byl správný a v souladu s Chartou OSN. Rada bezpečnosti by měla takto rychle, jasně a rozhodně reagovat na každou útočnou válku. Jenomže když provedou útok státy NATO, je Rada bezpečnosti, jak ukazují historická data, zablokována vetem tří členských zemí aliance.

Když ultimátum vypršelo a Saddám Husajn svá vojska z Kuvajtu nestáhl, vypukla znovu válka. Část amerického obyvatelstva však zaujala vůči tažení proti Iráku odmítavý postoj. Kuvajt proto spolu s Bushovou administrativou rozněcoval válečnou propagandu, podporovanou prostřednictvím americké komunikační firmy Hill & Knowlton se sídlem v New Yorku. Jako součást procesu zpracování veřejnosti, který Kuvajt honoroval částkou ve výši 10 miliónů dolarů, prezentovala firma Hill & Knowlton „lež o inkubátorech“, která líčila Saddáma Husajna jako „nového Hitlera“ a démonizovala Iráčany jako barbary. Dne 10. října 1990 líčila patnáctiletá dívka, představená jako Nayirah, ve Výboru pro lidská práva amerického Kongresu se slzami v očích, že během irácké invaze pracovala v jedné z kuvajtských nemocnic. Viděla prý, jak iráčtí vojáci vyjímali z inkubátorů kojence a házeli je na zem, kde tito zemřeli. Bylo to vylhané, nicméně prezident Bush se této brutální historky chopil, opakovал ji v četných vystoupeních a tvrdil, že uvedeným způsobem bylo usmrceno 312 novorozenců.⁴⁴⁰ Teprve po válce vyšlo najevo, že vyprávění o inkubátorech bylo hanebnou lží a že Nayirah nikdy v žádné kuvajtské nemocnici nepracovala. Ve skutečnosti se jmenovala Nijirah al-Sabah a byla dcerou kuvajtského velvyslance ve Spojených státech. Bushova administrativa a kuvajtský královský dvůr veřejnost prostě oklamaly.⁴⁴¹

Spojeným státům se podařilo přesvědčit 22 zemí, aby vyslaly své jednotky do oblasti Perského zálivu. Z evropských států NATO se účastnily Velká Británie, Francie, Španělsko, Itálie, Belgie, Turecko a Nizozemsko. Také Československo a Polsko, které později vstoupily do NATO. Celkem se soustředilo mohutné uskupení v počtu 960 000 vojáků, z nichž tři čtvrtiny poskytly Spojené státy, které také převzaly velení. Války na straně USA se účastnily rovněž Saúdská Arábie, Egypt, Sýrie, Pákistán, Maroko a Bangladéš. Japonsko a Německo, poražené mocnosti z II. světové války, vojáky nevyslaly, ale zavázaly se poskytnout miliardové příspěvky na náklady, spojené s vedením bojových operací.

„Válka v Zálivu z roku 1991 byla první válkou v moderních dějinách, která byla vedena cíleně kvůli ropě,“ komentoval situaci americký expert na energetiku Edward Morse. „Tato válka upomíná na skutečnost, že dokud jsou fosilní zdroje energie základem ekonomického růstu ..., bude užíváno síly s cílem zabránit tomu, aby mohla trh s ropou kontrolovat jedna jediná vláda.“⁴⁴² Jako historik jsem se válkami o ropu dlouho a intenzivně zabýval. Konflikty tohoto druhu vyžadují obrovské finanční a technické náklady a způsobují lidem strašlivé utrpení. Proto jsem osobně přesvědčen, že bychom měli odejít od fosilních zdrojů – ropy, zemního plynu a uhlí – jakož i od atomové energie a usilovat o vizi stoprocentně obnovitelných zdrojů. Proto jezdím v elektromobilu, vytápím svůj dům bez použití ropy a zemního plynu – tepelným čerpadlem – a vyrábím elektřinu ze solárních panelů, umístěných na střeše. V Německu, Rakousku a Švýcarsku se za získávání energie ze stoprocentně obnovitelných zdrojů angažuje stále více lidí.

Aby osvobodili Kuvajt, museli Američané a jejich spojenci nejprve soustředit v Saúdské Arábii uskupení pozemních vojsk a vybudovat tam vojenské základny. To bylo krajně ožehavé, protože ortodoxní sunnitské obyvatelstvo Saúdské Arábie v žádném případě nechtělo vidět křesťanské vojáky na muslimské půdě. V Saúdské Arábii leží posvátná města islámu – Mekka a Medína. Saúdský král Fahd bin Abd al-Azíz zaujímal vůči masivnímu přílivu amerických jednotek do své země kritický postoj. Aby rozptýlil pochyby Saúdů, přiletěl do Rijádu 6. srpna 1990 – čtyři dny poté, co Husajn obsadil Kuvajt – americký ministr obrany Dick Cheney spolu s generálem Normanem Schwarzkopfem. Předložil saúdskému králi satelitní snímky a varoval ho před

možností, že se Saddám Husajn chystá obsadit také jeho zemi. Teprve po tomto důrazném varování povolil král rozmístit v Saúdské Arábii americké jednotky.

Dne 17. ledna 1991 zahájili Američané se svými spojenci v rámci operace „Desert Storm“ (Pouštní bouře) mohutné letecké údery na Kuvajt a Irák. Tentokrát se nejednalo o žádnou nezákonnou válku, protože Američané a jejich spojenci měli v rezoluci číslo 678, schválené Radou bezpečnosti OSN 29. listopadu 1990, obsažen explicitní souhlas s použitím vojenské síly. Rezoluce byla schválena dvanácti kladnými hlasy. Čína se zdržela a toliko Kuba a Jemen hlasovaly proti. Protože však obě tyto země nedisponovaly právem veta, stala se rezoluce právoplatnou. Zmocňovala členské státy OSN k „použití všech potřebných prostředků“ k osvobození Kuvajtu „a obnovení světového míru a mezinárodní bezpečnosti v oblasti“. Druhá válka v Zálivu je jednou z mála válek amerického impéria po roce 1945, které byly podpořeny rezolucí OSN a tudíž legální.

Saddám Husajn měl proti převaze protivníků jen velice málo co postavit. Dne 24. února 1991 překročily spojenecké pozemní síly, dislokované na území Saúdské Arábie, hranice Kuvajtu a Iráku a již čtyři dny nato ovládly Kuwait City. Iráčtí vojáci vyklízeli Kuvajt a na ústupu zapalovali tamější ropná pole. Obrázky hořících vrtů, zahalených obrovskými černými kouřovými mraky, obletěly svět. Iráčtí mrtví nebyli naproti tomu v západních médiích prezentováni zcela záměrně. „Veřejnost ve Velké Británii a Spojených státech nabyla dojmu, že to byla válka s málo mrtvými a velice malou mírou krutosti,“ připouštěl Ian Hargreaves z listu *Financial Times*.⁴⁴³ Ve skutečnosti však byla i tato válka mimořádně krutá. Děti byly roztrhány bombami, iráčtí vojáci, ležící v okopech, zaživa pohřbeni obrněnými americkými buldozery, zahrnujícími jejich postavení pískem. Podle zpravodajské agentury *Reuters* bylo za Druhé války v Zálivu usmrceno 85 000 Iráčanů – přesto, že konflikt trval pouhé tři měsíce.⁴⁴⁴ Státy NATO ztratily jen 313 mužů, z toho 266 Ame---ričanů, 44 Britů, dva Francouze a jednoho Itala.⁴⁴⁵ Dne 3. dubna 1991 prohlásil prezident Bush Kuvajt za osvobozený a válku za skončenou.

OSN vyhláší hospodářské embargo vůči Iráku

Irácký diktátor Saddám Husajn nebyl v důsledku Druhé války v Zálivu Spojenými státy svržen, nýbrž zůstal v Bagdádu u moci. To umožnilo Spojeným státům s podporou OSN vyhlásit vůči Iráku přísné hospodářské embargo, jež Iráčanům zakazovalo vyvážet ropu a ochromilo tak jejich ekonomiku. Embargem byl silně omezen také dovoz léků a potravin do Iráku.

Spojené státy prohlásily, že embargo je nezbytné pro zničení všech iráckých zbraní hromadného ničení. Podle Charty OSN může Rada bezpečnosti vyhlásit embargo, aby určitou zemi donutila řídit se usneseními OSN. „Rada bezpečnosti může rozhodnout o tom, která opatření – s vyloučením ozbrojené moci – je třeba učinit, aby svým usnesením dodala účinnosti,“ praví se v článku 41 Charty OSN. Rada bezpečnosti „může vyzvat členy Spojených národů, aby tato opatření provedli. Mohou zahrnovat úplné nebo částečné přerušení hospodářských styků, železniční, námořní a letecké dopravy, poštovního, telegrafického a rádiového spojení jakož i jiných dopravních možností a přerušení diplomatických vztahů“.

Brutální embargo OSN si vyžádalo mnoho mrtvých v řadách iráckých civilistů. „Z toho, co bylo zamýšleno jako potrestání a zneškodnění agresivního režimu, se vyvinula pohroma pro celý národ,“ kritizoval oprávněně Henner Fürtig z hamburského Institutu blízkovýchodních studií (Institut für Nahost-Studien). Ve skutečnosti si embargo vyžádalo mezi iráckým civilním

obyvatelstvem daleko víc než 500 000 mrtvých, a stalo se tak ještě smrtonosnějším než druhá válka v Zálivu. Přesto na něm s veškerou tvrdostí trvala také administrativa prezidenta Billa Clintona.^{446/} „Slyšeli jsme, že nyní zemřelo půl miliónu dětí,“ strchoval se v roce 1996 americký televizní žurnalista Lesley Strahl a otázal se Madeleine Albrightové, která od roku 1993 pracovala jako velvyslankyně Clintonovy administrativy v OSN, zda je embargo ještě ospravedlnitelné: „Myslím, že je to více dětí než těch, které zemřely v Hirošimě, stojí to /embargo/ za tuto cenu?“ Velvyslankyně v OSN Albrightová chvíli přemýšlela a pak chladně prohlásila: „Vím, že je to obtížné rozhodnutí, ale cena – věříme, že za tu cenu to stojí.“^{447/}

Spolupracovníci OSN, kteří působili na místě, v Bagdádu, věděli, že embargo zabíjí nevinné. Ir Denis Halliday, koordinátor OSN pro humanitární otázky v Iráku, v roce 1998 na protest rezignoval, protože embargo Rady bezpečnosti právem hodnotil jako nelidské opatření. „Často se mě ptali, proč jsem chtěl po třicetileté kariéře v OSN rezignovat, proč jsem se poměřoval se všemi těmi mocnými státy v Radě bezpečnosti OSN,“ řekl Halliday na jedné ze svých přednášek. K tomuto kroku jej dohnalo jeho vlastní svědomí, protože Rada bezpečnosti OSN neodpovídala v Iráku za nic menšího než za genocidu. „Ve skutečnosti jsem neměl žádnou jinou volbu. Kdybyste byli na mém místě v Iráku, udělali byste totéž,“ prohlásil *whistleblower* Halliday. „Byl jsem k rezignaci dohnán, protože jsem se zdráhal uposlechnout nařízení Rady bezpečnosti – stejné Rady bezpečnosti, která zavedla a udržovala genocidní sankce, postihující nevinné obyvatele Iráku. Nechtěl jsem být komplicem, chtěl jsem o tomto zločinu hovořit svobodně a veřejně,“ prohlásil Halliday v jednom vystoupení v lednu 2003 – v době, kdy embargo stále ještě trvalo. „Nejdůležitějším důvodem je, že můj vrozený cit pro spravedlnost byl a je pobouřen násilností následků, které sankce OSN měly a mají na život dětí a rodin. Pro zabíjení mladých, starých, nemocných a chudých obyvatel Iráku neexistuje žádné ospravedlnění. A mezinárodní právo nezná pro nezměrné a vražedné následky již více než dvanáct let trvajících embargo OSN žádný základ.“^{448/}

Embargo OSN vůči Iráku bylo zahájeno v srpnu 1990 – po invazi do Kuvajtu – a skončilo teprve v březnu 2003, kdy USA a Velká Británie Irák znovu napadly. Celkový počet mrtvých, jež si embargo v tomto období vyžádalo, je předmětem sporů. Denis Halliday tvrdí, že se jednalo o „hodně přes milión“ mrtvých, čímž se celá Rada bezpečnosti OSN sama dopustila těžkého zločinu proti lidskosti, definovaného jako rozšířené a systematické útoky proti civilnímu obyvatelstvu.^{449/}

Také německý diplomat v OSN Hans Christof von Sponeck, který v roce 1998 dorazil do irácké metropole Bagdádu jako Hallidayův nástupce ve funkci koordinátora pro humanitární otázky, rychle seznal, že embargo Rady bezpečnosti OSN je nelidské a zabíjí děti, ženy a starce, což nikdy nebylo smyslem OSN. Čestný a odvážný Sponeck v únoru 2000 na protest rezignoval a spolu s Irem Hallidayem zformuloval ostrou kritiku Rady bezpečnosti OSN, publikovanou v britském listu *Guardian*. 218 „Slouží snad Rada bezpečnosti OSN pouze bohatým?“ zněla přesná otázka obou autorů. „Spojené státy a Velká Británie jsou jako stálé členské země Rady bezpečnosti OSN velice dobře informovány o tom, že embargo OSN porušuje deklaraci lidských práv, ženevské konvence a jiné mezinárodní zákony,“ kritizovali Sponeck s Hallidayem. „Tyto dvě vlády pokaždé zabránily tomu, aby Rada bezpečnosti OSN jednala podle svého pověření a měla na zřeteli vliv sankcí na civilní obyvatelstvo. My to víme z první ruky, protože vlády těchto dvou zemí nám vždy zabránily v tom, abychom o těchto věcech informovali Radu bezpečnosti.“ Jenže Washington a Londýn nespátřovaly žádný důvod k omluvě a plánovaly již další válku. Sponeck s Hallidayem varovali již v roce 2001 před válečnou propagandou na téma

zbraní hromadného ničení. „Britské a americké tajné služby vědí velice přesně, že Irák je dalekosáhle odzbrojen,“ tvrdili oba autoři. „To, co nyní naléhavě potřebujeme, je útok na tuto nespravedlnost, nikoli útok na irácký lid.“^{450/}

USA a Velká Británie bombardují v roce 1998 Irák

Irák v devadesátých letech netrpěl jen nemilosrdným embargem, byl také stále znovu bombardován. Po porážce ve Druhé válce v Zálivu neměl Irák žádné letectvo ani protivzdušnou obranu, které by stály za zmínku a dokázaly by hájit vlastní vzdušný prostor před technicky neskonale vyspělejším letectvem států NATO. To umožnilo Američanům a Britům zřízení bezletových zón, v nichž se nesměly pohybovat žádné irácké letouny a vrtulníky (operace „Southern Watch“ a operace „Northern Watch“).

Dne 16. prosince 1998 nařídili americký prezident Bill Clinton a britský premiér Tony Blair svým letectvům provést v rámci operace „Desert Fox“ čtyřdenní intenzivní bombardování Iráku. Americké válečné lodě odpálily na Irák střely s plochou dráhou letu, zatímco britské a americké letouny bombardovaly válkou a embargem již beztak zpustošenou zemi. Ani prezident Clinton, ani ministerský předseda Blair neměli k bombardování Iráku explicitní mandát Rady bezpečnosti OSN, a operace „Desert Fox“ byla tudíž nezákonnou útočnou válkou.

Američané a Britové tvrdili, že museli Irák bombardovat, protože tento plánovitě neprováděl odzbrojovací kroky, požadované Radou bezpečnosti OSN. Toto smělé tvrzení rozšiřoval australský diplomat Richard Butler, jenž stál v čele Speciální komise Rady bezpečnosti OSN pro Irák (United Nations Special Commission – UNSCOM), která měla za úkol dohlížet na zničení všech iráckých chemických a biologických zbraní a raket. Butler byl rozhodným zastáncem brutálního embarga a obviňoval opakovaně Irák, že v tajnosti vyrábí zbraně hromadného ničení a skrývá je před pozorovateli z UNSCOM. Zdráhal se rovněž vypracovat závěrečnou zprávu, která by se stala předpokladem pro ukončení sankcí OSN.

Dne 16. prosince 1998 tvrdil Butler v Radě bezpečnosti OSN, že Irák s personálem UNSCOM plně nespolupracuje. Irácký velvyslanec v OSN toto tvrzení odmítl a stěžoval si, že Spojené státy se chystají napadnout jeho zemi, podle všeho i bez mandátu OSN. Britové a Američané se však nenechali zmást a ještě téhož dne zahájili útoky v rámci operace „Desert Fox“. Zpráva, kterou Australan Richard Butler předložil Radě bezpečnosti k ospravedlnění bombardování, byla předem dohodnuta s Bílým domem tak, aby útok legitimizovala. „Zdroje ve Washingtonu a New Yorku hlásí, že zástupci Clintonovy administrativy v průběhu několika rozhovorů s Butlerem hráli přímou roli při formulaci textu dokumentu,“ napsal list *Washington Post*.^{451/}

Američan Scott Ritter, který v letech 1991–1998 pracoval jako zbrojní inspektor v UNSCOM, tuto manipulaci prohlédl a ostře ji kritizoval: „To, co Richard Butler v posledním týdnu dělal, byla předem dohodnutá hra. ... Měl být vyvolán konflikt, který by ospravedlnil bombardování. ... Richard Butler šel během včerejška čtyřikrát k telefonu. Hovořil s /americkým/ poradcem pro národní bezpečnost. Nařídili mu, aby tón své zprávy ještě vyostřil, aby bylo ospravedlněno bombardování.“^{452/} Butlerova tvrzení neodpovídala pravdě, neboť – jak uvedl Scott Ritter – „pokud se týkalo odzbrojení, Irák v 98 procentech inspekci spolupracoval“.^{453/}

Po nezákonném bombardování Iráku Brity a Američany v rámci operace „Desert Fox“ panovala v Radě bezpečnosti OSN v New Yorku špatná nálada. Rusko a Čína požadovaly Butlerovo odvolání. Také Francie byla nespokojena a zaujala zdrženlivě kritický postoj. Ruský

velvyslanec v OSN zuřil. Prohlásil, že Britové a Američané tímto „nevyprovokovaným použitím síly hrubě porušili Chartu OSN“. Trik s Butlerovou zprávou UNSCOM je nepřipustný, protestovali Rusové. „Jen sama Rada bezpečnosti má právo rozhodnout, jaké kroky mají být podniknuty k zachování nebo obnovení míru. Odmítáme tvrzení /Britů a Američanů/, že použití síly bylo umožněno dřívější rezolucí Rady bezpečnosti. Tyto dřívější rezoluce ... takové činy žádným způsobem nedovolují. ... Nikdo nesmí svémocně jednat jménem OSN, nebo si dokonce osvojovat roli světového čteníka.“^{454/}

Útok Bushe a Blaira na Irák v roce 2003

Když George Bush mladší 20. ledna 2001 vstoupil do Bílého domu jako nový americký prezident, dostali se spolu s ním k moci mnozí neokonzervativci, mezi nimi Dick Cheney jako viceprezident, Donald Rumsfeld jako ministr obrany, Paul Wolfowitz jako náměstek ministra obrany a John Bolton jako velvyslanec v OSN. Ve svém think tanku Projekt pro nové americké století (Project for the New American Century – PNAC) neokonzervativci jasně vyložili, že chtějí zachovat a rozvinout celosvětovou nadvládu amerického impéria. Byli přesvědčeni o tom, že Spojené státy nemají brát ohled na Chartu OSN a překážející mezinárodní právo, nýbrž využít své vojenské, technologické a ekonomické převahy k zabezpečení dominance impéria v 21. století.

Neokonzervativci sázeli na změnu režimů, to jest na svržení vlád, které se nepodřídí imperiálnímu vůdcovskému ambicím Spojených států. Přirozeně, že podle ustanovení Charty OSN je toto vše nezákonné. Tím se však neokonzervativci nevzrušovali, protože měli pro OSN stejně jenom pohrdání. Již 26. ledna 1998 požadovali v dopise prezidentovi Clintonovi změnu režimu v Bagdádu a odstavení „režimu Saddáma Husajna od moci“^{455/}

Impérium chtělo prostřednictvím kontroly irácké ropy kontrolovat surovinové zdroje Blízkého východu a tím i nepřímo své konkurenty v Evropě a Asii. „USA napadly Irák, protože jeho nejdůležitější surovinou je ropa,“ vysvětlil správně profesor MIT Noam Chomsky. „A vlastnictví této ropy dává Spojeným státům, abychom citovali Brzezinskiho, ‚rozhodující vliv‘ oproti konkurentům Evropě a Japonsku ... to je hlavním důvodem války proti Iráku a nic jiného.“^{456/} Zbigniew Brzezinski ve svých knihách stále znovu zdůrazňoval, že Spojené státy sledují na Blízkém východě „závažné ekonomické a strategické zájmy“. „Spojené státy z relativně příznivé situace s ropou na Blízkém východě neprofitují pouze ekonomicky, nýbrž svou bezpečnostní politikou v regionu nepřímo dosahují také rozhodujícího politického vlivu na evropské a asijské ekonomiky, které jsou rovněž odkázány na dovoz energie z regionu.“^{457/} Kdyby se Spojeným státům podařilo kontrolovat blízkovýchodní ropu, mohly by kontrolovat také dodávky ropy do Evropy a Číny a tím i ekonomiky obou zmíněných regionů. Touto cestou by byla nadvláda amerického impéria zajištěna.

Během teroristických útoků z 11. září 2001 se americký ministr obrany Donald Rumsfeld nacházel v Pentagonu. Ještě téhož dne trval na tom, že napaden musí být nejen Afghánistán, ale také Irák. Svým spolupracovníkům nařídil: „Posuďte, zda jsou údaje o teroristických útocích dost dobré, aby bylo možné současně zasáhnout rovněž S.H. /Saddáma Husajna/. Nejen UBL /Usámu bin Ládina/. Jděte přímo k jádru věci. Sbírejte všechno. Odkazy, které jsou s útoky v nějaké souvislosti, i takové, které nejsou.“^{458/} Rumsfeld hodlal zcela bezpodmínečně využít šoku, vyvolaného teroristy, k dlouho plánované změně režimu v Bagdádu. Jenže spojení Iráku

s teroristickými útoky, o kterém na veřejnosti opakovaně hovořil také viceprezident Dick Cheney, neexistovalo. Saddám Husajn neměl s teroristickými útoky z 11. září nic společného.

Neokonzervativci však přesto naléhali na zahájení útoku na Irák. Paul O'Neill – ministr financí v Bushově administrativě, potvrzuje, že válka proti Iráku se plánovala již dlouho před teroristickými útoky. Svržení Husajna se stalo ústředním tématem už na prvním zasedání Rady národní bezpečnosti v lednu 2001. „Již v únoru se jednalo o logistickou realizaci“ iráckého tažení, tvrdí O'Neill. „Už nešlo o to, ‚proč‘, nýbrž pouze o to ‚jak‘ a ‚jak rychle‘.“^{459/}

Válka proti Iráku byla nezákonnou útočnou válkou, vedenou bez mandátu OSN. Americký prezident George Bush a britský premiér Tony Blair vedli své země do války na základě drzých lží. Bush s Rumsfeldem prohlašovali, že Saddám Husajn je ve spojení s teroristickými útoky z 11. září 2001. Toto tvrzení nesouhlasilo a bylo vylhané. Bush s Blairem kromě toho tvrdili, že Irák vlastní biologické a chemické zbraně hromadného ničení. Blair doslova prohlásil: „Irák vlastní chemické a biologické zbraně. ... Jeho rakety jsou během 45 minut schopny nasazení.“^{460/} I toto tvrzení nesouhlasilo a bylo vylhané. Americký viceprezident Dick Cheney tvrdil, že Saddám hodlá vyvinout atomovou bombu. „Máme důvod k domněnce, že Saddám Husajn vyvíjí atomovou bombu,“ prohlásil Cheney doslova. Irák prý za tím účelem nakoupil v Nigeru uran. Také toto byla troufalá lež.^{461/}

Jako jeden z mála evropských státníků šířil tyto lži kromě Blaira také dánský ministerský předseda Anders Fogh Rasmussen a řekl si tak o funkci generálního tajemníka NATO, kterou vykonával v letech 2009–2014. „Irák vlastní zbraně hromadného ničení,“ prohlásil Rasmussen před válkou. „To není něco, co si pouze myslíme. My to víme.“ Nic z toho nebyla pravda.^{462/}

Bush, Blair a Rasmussen později tvrdili, že je tajné služby špatně informovaly. To však byla další lež. Dne 23. července 2002, téměř rok před zahájením amerického útoku na Irák, ředitel britské zahraniční tajné služby MI6 Sir Richard Dearlove po setkání s ředitelem CIA Georgem Tenetem ve Washingtonu varoval britského premiéra Tonyho Blaira, že prezident Bush a viceprezident Dick Cheney hodlají za každou cenu dosáhnout změny režimu v Iráku a zmanipulovali kvůli tomu informace. Tajné služby věděly, že Irák je dalekosáhle odzbrojen, ale Cheney a neokonzervativci chtěli mít svou válku. „Použití vojenských prostředků se nyní zdá být nevyhnutelným,“ varoval Dearlove premiéra po návratu do Londýna. „Data tajných služeb a fakta jsou přizpůsobována politice.“^{463/} Také Rasmussen rozšiřoval svoje lži bez ohledu na dobrou výzvednou činnost dánského obranného zpravodajství. Jak odhalil důstojník tajné služby Frank Grevil, bylo před válkou v jedné ze zpráv jasně uvedeno, že neexistují „absolutně žádné důkazy o zbraních hromadného ničení v Iráku“.^{464/}

OSN byla americkým impériem zneužita jako mediální platforma ke globálnímu šíření těchto troufalých lží. Na mimořádném zasedání Rady bezpečnosti za předsednictví německého ministra zahraničních věcí Joschky Fischera 5. února 2003 prezentoval americký ministr zahraničních věcí Colin Powell vládám i televizním kamerám celý balík lží. „Mým ... dnešním úmyslem je poskytnout vám dodatečné informace – sdělit vám, co Spojené státy vědí o zbraních hromadného ničení a podílu Iráku na teroristických útocích,“ řekl Powell, který ve vztažené ruce demonstrativně svíral skleněnou trubičku, naplněnou bílým práškem. Prohlásil, že Saddám Husajn disponuje zbraněmi hromadného ničení. „Víme, že Saddám Husajn je rozhodnut si své zbraně hromadného ničení podržet a vyrobit další. Měli bychom snad – vzhledem k tomu, co víme o jeho dosavadní agresivitě, grandiózních plánech a teroristických vazbách a vzhledem k jeho odhodlání pomstít se protivníkům – přijmout riziko, že jednoho dne tyto zbraně použije v době, na místě a způsobem, které si sám zvolí? V době, kdy bude svět v mnohem slabší pozici,

pokud se týče účinné reakce? Spojené státy toto riziko za americký lid nemohou přijmout a nepřijmou.^{465/}

Na chodbách sídla OSN v New Yorku prohlašovali američtí diplomaté, že jim je jedno, zda OSN útok na Irák podpoří či nikoli. „To je naše rozhodnutí a my jsme je učinili. Jedinou otázkou ještě zůstává, jestli se k nám Rada bezpečnosti připojí nebo ne.“^{466/} Na půdě Rady bezpečnosti byli stoupcem války – Spojené státy, Velká Británie, Španělsko a Bulharsko – v menšině proti státům, které válku rozhodně odmítali – Číně, Rusku, Francii, Německu, Mexiku, Chile, Pákistánu, Kamerunu, Angole, Guineji a Sýrii. Rozhodující bylo, že se mezi odmítajícími zeměmi nacházely tři s právem veta, díky čemuž bylo zřejmé, že Američané a Britové mandát pro válku nezískají.

Německo se odvážně postavilo proti válce v Iráku. Německý ministr zahraničních věcí Joschka Fischer v Radě bezpečnosti oznámil, že ho argumenty Američanů nepřesvědčily. Svou krátkou větou: „I am not convinced“ uhodil hřebík na hlavičku a vyjádřil postoj mnohých Evropanů. Německá vláda s kancléřem Gerhardem Schröderem rozhodla, že se na útoku proti Iráku nebude podílet. Fischer ve svých pamětech líčí, že toto rozhodnutí nebylo pro Němce nijak jednoduché. Obávali se, že se na zahraničně politickém poli ocitnou mimo hru, protože Berlín přesně nevěděl, jaký postoj zaujmou jiné důležité země a jaké argumenty ke zdůvodnění války předloží Washington.

„Dne 28. ledna americká vláda pro nás překvapivě veřejně oznámila, že ministr zahraničních věcí Powell 5. února předloží Radě bezpečnosti „nové důkazy o zbraních hromadného ničení Saddáma Husajna,“ vzpomíná Fischer. Poté se v Berlíně rozezněly „všechny poplašné zvonky, neboť jsme si dovedli jen stěží představit, že by americká vláda prezentovala veřejnosti svoje – nám známé – poznatky, založené spíše na podezřeních a domněnkách než na důkazech“. Fischer se Schröderem se vážně ptali, mají-li snad Spojené státy nové důkazy, což ovšem nebyl ten případ. „Samozřejmě, že nám všem okamžitě vyvstalo před očima historické vystoupení amerického velvyslance v OSN Adlaie Stevensona, když na veřejném zasedání Rady bezpečnosti 25. října 1962, v době kubánské krize, předložil rozhodující důkazy o rozmístování ruských raket na Kubě,“ vzpomíná Fischer. Hned poté se telefonicky spojil s Colinem Powellem. „Po tomto telefonátu jsem mohl trochu uvolnit napětí, protože Colin Powell se sám od sebe zmínil o Stevensonově historickém vystoupení, s nímž se ovšem nadcházející středa nedala srovnat.“^{467/}

Fischer věděl již před zasedáním Rady bezpečnosti OSN, že Spojené státy nemohou dokázat, že Saddám Husajn disponuje zbraněmi hromadného ničení. Němci byli dobře informováni, protože Spojené státy svou lživou konstrukci založily mimo jiné na výpovědi nespolehlivého Iráčana Rafida Alwana, který v roce 1999 získal v Německu politický azyl. Pod krycím jménem Curveball sdělil tento inženýr chemie pracovníkům německé tajné služby BND, že v Iráku existují mobilní zařízení na výrobu chemických bojových látek. BND předala tyto údaje americké CIA. Prezident BND August Hanning však v dopise z prosince 2002 varoval ředitele CIA George Teneta, že Curveballova tvrzení nelze ověřit z jiných zdrojů. Ani uvedený krok však nezabránil Powellovi v tom, aby svou lživou historku v OSN opřel o Curveballovy výpovědi, čímž se americké impérium pokoušelo svalit část viny na Německo.^{468/} Rafid Alwan teprve v roce 2011 přiznal, že si celou tu historii vymyslel, protože chtěl dosáhnout svržení nenáviděného diktátora Saddáma Husajna.^{469/}

Americký ministr zahraničních věcí Colin Powell se později za své lživé vystoupení styděl a v roce 2005 prohlásil, že se cítí „hrozně“, protože tehdy obelhal celý svět. Jak přiznal televizní stanici ABC, stala se tato řeč „škrálopem“ na jeho politické kariéře, a to škrálopem nad jiné

„bolestným“^{470/} S přímým odkazem na ředitele CIA George Teneta pak roztrpčeně dodal: „V tajné službě byli lidé, kteří v té době věděli, že některé zdroje nejsou spolehlivé, ale nic neřekli. To mne zničilo.“^{471/} Také někdejší americký ministr obrany Robert McNamara uznal, že útok na Irák byl hroznou chybou. „To, co děláme, je prostě chybné. Je to morálně chybné, politicky chybné, ekonomicky chybné.“^{472/}

Když bylo stále zřejmější, že Spojené státy hodlají zaútočit na Irák i bez mandátu OSN, proběhly 15. února 2003 po celém světě pokojné demonstrace proti válce. Také já jsem tehdy se svou ženou a s přáteli ve švýcarském hlavním městě Bernu demonstroval proti hrozící válce v Iráku. Vzhledem ke zhruba 40 000 zúčastněných se jednalo o jednu z největších demonstrací, jaké Švýcarsko zažilo od roku 1945. V Berlíně vyšlo do ulic 500 000 lidí, v Římě dokonce dva milióny. Lidé vyšli do ulic také ve Spojených státech a Velké Británii: V New Yorku 400 000 a v Londýně dva milióny, což ukazuje, že i v útočících zemích mnozí občané odmítali lži a válku svých vlád.

Americký prezident Bush se však o to nestaral. Dne 17. března 2003 dal Saddámu Husajnovi nepřijatelné ultimátum a vyzval ho, aby do 48 hodin opustil zemi. „Moji milí spoluobčané,“ prohlásil Bush v televizním vystoupení, „informace tajných služeb, které se této vládě i dalším vládám podařilo získat, nenechávají žádných pochyb o tom, že vláda Iráku vlastní a ukrývá některé z nejsmrtonosnějších zbraní, jaké vůbec existují. Nebezpečí je zřejmé: Pokud teroristé použijí chemické, biologické a jednoho dne snad i jaderné zbraně, které by mohli získat s pomocí Iráku, pak budou v naší nebo některé jiné zemi zabity tisíce či statisíce nevinných lidí.“^{473/} Po vypršení ultimáta americký prezident George Bush mladší a britský premiér Tony Blair 19. března 2003 bez mandátu OSN zaútočili na Irák a obsadili zemi i její ropné zdroje 300 000 vojáky.

Švýcarsko a další malé země sledovaly vypuknutí války s obavami. „Koalice pod vedením Spojených států napadla Irák. Tato operace nebyla povolena Radou bezpečnosti,“ kritizoval švýcarský spolkový prezident Pascal Couchepin. Nezákonná útočná válka je „nebezpečným precedentem“, obával se Couchepin a požadoval více respektu vůči Chartě OSN, protože právě malé země jako Švýcarsko jsou odkázány na ochranu ustanoveními mezinárodního práva. „Spolková rada s politováním konstatuje, že Spojené státy a další zúčastněné země nedbaly Charty OSN.“ Prohlásila, že Švýcarsko zůstane neutrální a „nebude se přímo ani nepřímo podílet na vojenských operacích“. Švýcarsko vyjádřilo solidaritu s osudem iráckého „civilního obyvatelstva, které již od roku 1990 mimořádně těžce trpělo pod dopadem mezinárodních sankcí“^{474/}

Útok na Irák otřásl mezinárodním právem i Chartou OSN v samých základech, protože jím americké impérium zcela zjevně demonstrovalo nebezpečný imperiální princip „moc předchází právu“. Generální tajemník OSN Kofi Annan připomínal, že útok Američanů a Britů na Irák „nebyl v souladu s Chartou OSN, byl nezákonný ... Doufám jen, že teď po dlouhou dobu nezažijeme takové operace, jako tu proti Iráku, to jest operace bez mandátu OSN“, prohlásil Annan. „Věřím, že většina lidí nyní dospěla k závěru, že nejlepší je spolupracovat v rámci OSN.“^{475/}

Zatímco v Iráku zuřila válka, slavila Organizace spojených národů v září 2005 se smíšenými pocity svoje 60. narozeniny. Při této příležitosti se shromáždili vedoucí činitelé států a vlád z více než 170 zemí. Za řečnickým pultem v New Yorku se objevil také americký prezident George Bush. „Členové OSN zakotvili před šesti desetiletími své ušlechtilé cíle v Chartě OSN,“ prohlásil prezident Bush v projevu, proneseném 14. září 2005. „Tento dokument zavazuje tuto

organizaci, aby chránila následující generace před jhem války, posilovala důvěru v základní lidská práva a podporovala sociální pokrok, vyšší životní standart a větší svobodu.“ Toto jsou také hodnoty Spojených států, ujistoval pokrytecky Bush, přestože mu většina lidí zřejmě nevěřila. „Zůstáváme těmto ušlechtilým ideálům věrni.“ Poté vyzval – aniž by si byl vědom zjevného rozporu – znovu k takzvané „válce proti terorismu“ a prohlásil: „Teroristé si musejí být vědomi, že ať se uchýlí kamkoli, spravedlnosti uniknout nemohou.“^{476/}

Zástupci shromážděných zemí se obávali moci amerického impéria a netroufli si pokrytectví supervelmoci veřejně kritizovat. Generální tajemník Kofi Annan zklamaně prohlásil, že je škoda, že se zástupci států nedokázali shodnout na definici terorismu, přestože je tohoto pojmu nyní užíváno v různých rezolucích OSN. Kdo je pro jednoho teroristou, je pro druhého bojovníkem za svobodu. Avšak ani některými státy navržená minimální definice, podle které „terorismus“ je „vraždění civilistů za účelem dosažení politických cílů“, nezískala většinu a tudíž ani začlenění do závěrečného dokumentu smutné oslavy narozenin Organizace spojených národů.^{477/}

Američtí vojáci věděli o debatách v newyorském sídle OSN a o mezinárodním právu jen velice málo a byli setrvale ovlivňováni válečnou propagandou neokonzervativců, rozšiřovanou ve Spojených státech na všech televizních stanicích i na stránkách tisku. V jedné anketě v roce 2006 prohlásilo 85 % amerických vojáků v Iráku, že jejich „hlavní úkol“ spočívá v „potrestání Husajna za jeho roli v teroristických útocích z 11. září“.^{478/} Jenže Saddám Husajn neměl s teroristickými útoky v New Yorku a Washing-tonu vůbec nic společného. Jedna ze zpráv amerického Senátu potvrdila několik let po vypuknutí války, že Saddám nikdy žádné spojení na teroristickou síť al-Kajda neměl. Senát kromě toho konstatoval, že irácké vedení nemělo žádný aktivní jaderný program, ani mobilní laboratoř na výrobu biologických zbraní. Celé to byla jedna velká lež. Bushova administrativa „vybrala, přehnal a zamlčela“ informace tajných služeb, aby ospravedlnila své rozhodnutí pro válku proti Iráku. Americká elita obelhala a oklamala své vlastní vojáky.^{479/}

Triumf neokonzervativců spočíval v tom, že se podařilo dosáhnout změny režimu. Saddám Husajn byl svržen a 30. prosince 2006 oběšen na šibenici. Americké impérium tak dalo jasně najevo, že může přepadnout nějakou zemi a svrhnout její vládu. Lži, prezentované na půdě OSN, a absence mandátu Rady bezpečnosti však zároveň odhalily dekadenci impéria. Irák se propadl do chaosu. Země se stala líhni terorismu. Mnozí z bývalých důstojníků armády a tajné služby Saddáma Husajna přešli do podzemí a přidali se k teroristickým milicím Islámského státu. Tyto sunnitské milice ovládly větší oblasti Iráku a Sýrie, v důsledku čehož došlo k další destabilizaci regionu Blízkého východu. Změna režimu v Iráku jen dále roztočila spirálu násilí.

Výše finančních nákladů na válku v Iráku je předmětem sporů. Oficiální údaje americké vlády vycházejí z částky 800 miliard dolarů. Americký ekonom Joseph Stiglitz naproti tomu spočítal, že válka v Iráku si včetně následných výdajů vyžádala 3000 miliard dolarů. Tato obrovská suma v přepočtu znamená, že se po dobu osmi let vydávala každý den miliarda dolarů na válku.^{480/} Pro zbrojní průmysl a firmy jako Raytheon, Lockheed Martin a Boeing je tedy válka velice zajímavou záležitostí. Každý, kdo však o válce v Iráku důkladněji přemýšlí, se nakonec nevyhne otázce, co by se s takovými penězi a odpovídajícím pracovním nasazením dalo udělat v jiných oblastech, jako jsou například přechod na obnovitelné zdroje energie, léčba válečných invalidů nebo vzdělávání mládeže. Války požírají ohromné částky, kterých by bylo naléhavě třeba na jiných místech. Válečná propaganda je nejagresivnější formou reklamy zbrojního průmyslu.

Pro lidi v Iráku znamenala válka katastrofu. Děti byly roztrhány tříštivými bombami. Ženy znásilněny a zabity. Starci zastřeleni. Mnozí přišli o svůj dům i veškerý majetek. Mladí muži byli

krutě mučení: Jak v roce 2004 odhalil skandál s mučením vězňů ve věznicí Abú-Ghrajb, připevňovali američtí vojáci Iráčanům na ruce a penis vodiče a pouštěli do nich elektrický proud. Podrobné vyšetřování – „Body Count“ – Mezinárodní organizace lékařů pro zabránění jaderné válce dospělo v roce 2015 k závěru, že válka si od roku 2003 vyžádala životy miliónu Iráčanů. „Zmíněné vyšetřování dospělo k výsledku, že v Iráku bylo přímo nebo nepřímo usmrceno něco kolem jednoho miliónu lidí.“ Protože „přepadení Iráku bylo zcela jednoznačně agresí, odporující mezinárodnímu právu, jsou také Američané a jejich spojenci odpovědni za následky“, zní jasný závěr studie.^{481/}

Téměř ve všech případech zůstává strašlivé číslo, hovořící o miliónu mrtvých Iráčanek a Iráčanů, naprostým abstraktem, protože tito mrtví nebyli v západních médiích takřka vůbec prezentováni. Kdo chce a má na to dostatečně silné nervy, může shlédnout Wikileaks-video „Collateral Murder“, zveřejněné odvážným australským aktivistou Julianem Assangem. Uvidí, jak byli iráčtí civilisté zcela beztrestně postříleni z vrtulníku americkými vojáky. Americké impérium nemá žádnou radost z těchto i dalších informací, zveřejněných v rámci Wikileaks, a chce pohnat Assange do USA před soud. Aby se vyhnul vydání do Spojených států, uchýlil se Assange v roce 2012 na ekvádorské velvyslanectví v Londýně, jehož budovu od té doby neopustil. Rada OSN pro lidská práva kritizovala ve své zprávě z února 2016 skutečnost, že Assangeovo postavení se prakticky rovná nezákonnému věznění a je tedy porušením lidských práv. Na britskou stranu to ovšem neudělalo žádný dojem. Prohlásila, že londýnská policie učiní „vše“ pro to, aby aktivistu za-tkla, pokusí-li se budovu velvyslanectví opustit.^{482/}

Je to paradox: Zatímco Julian Assange, který zveřejnil zločiny spáchané v průběhu války proti Iráku, se bojí o vlastní život a neví, co se stane, když opustí ekvádorskou ambasádu, nejsou činitelé odpovědní za válku v Iráku nijak postíženi. Protože jsou velice mocní a vlivní, nebyli dosud ani prezident George Bush, ani ministerský předseda Tony Blair obžalováni Mezinárodním trestním soudem v Haagu z těžkého zločinu agrese. „Zákon je jako pavoučí síť,“ věděl již Řek Anacharsis kolem roku 550 před Kristem. „Malé mouchy se chytí, zatímco ty velké protrhnou síť a uniknou.“^{483/}

⁴²⁰ Samir im Interview. Iraqi Odyssey startet für die Schweiz ins Rennen um den Oscar. *TagesWoche*, 1. března 2015.

⁴²¹ Robert Kennedy: Why the Arabs don't want us in Syria. *Politico*, 23. února 2016.

⁴²² Ramsey Clark: The Fire this Time – US War Crimes in the Gulf (Thunder's Mouth Press 1992), s. 6.

⁴²³ Mansur Khan: Die geheime Geschichte der amerikanischen Kriege. Verschwörung und Krieg in der US-Aussenpolitik (Grabert 1998), s. 345.

⁴²⁴ Jean Smith: George Bush's War (Henry Holt and Company, 1991), s. 43.

⁴²⁵ Johannes Becker: Zerstörer Irak – Zukunft des Irak? (LIT Verlag 2008), s. 59.

⁴²⁶ United Nations Security Council: Twenty-fifth quarterly report on the activities of the United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission in accordance with paragraph 12 of Security Council resolution 1284 (1999). 30. května 2006, s. 7.

⁴²⁷ Fariborz Riyahi: Ayatollah Khomeini (Ullstein 1986), s. 128.

⁴²⁸ Peter Huchthausen: America's Splendid Little Wars (Penguin 2004).

- 429 Encyclopedia Britannica, Macropedia. Knowledge in Depth, Vol. 21, s. 994.
- 430 John Barry: Sea of Lies. *Newsweek*, 13. července 1992.
- 431 Daniel Yergin: Der Preis. Die Jagd nach Öl, Geld und Macht (Fischer 1991), s. 941.
- 432 Peter Kornbluh a Malcolm Byrne: The Iran-Contra Scandal (The New Press 1993).
- 433 Přednáška pro Chicago Council on Global Affairs, 4. února 2015. Youtube: George Friedman, „Europe Destined for Conflict?“
- 434 Larry Everest: Oil, Power and Empire. Iraq and the US global Agenda (Common Courage Press, 2004), s. 125.
- 435 Ramsey Clark: The Fire this Time – US War Crimes in the Gulf (Thunder’s Mouth Press 1992), s. 3.
- 436 George Bush a Brent Scowcroft: A World Transformed (Vintage Books 1998), s. 307.
- 437 William Blum: Killing Hope. US Military and CIA Interventions since World War II (Common Courage Press 1995), s. 306 a 307.
- 438 Johanna Lutteroth: US Operation gegen Diktator Noriega. „Ich habe Bush an den Eiern“. *Spiegel*, 19. prosince 2014.
- 439 Vystoupení Muammara Kaddáfího na Valném shromáždění OSN, 1. října 2009.
- 440 Ramsey Clark: The Fire this Time – US War Crimes in the Gulf, s. 32.
- 441 Nicholas Cull: Propaganda and Mass Persuasion: A Historical Encyclopedia, 1500 to the Present (ABC-CLIO 2003), s. 158.
- 442 Edward Morse: A new political economy of oil? *Journal of International Affairs*, Vol. 53, No. 1 (podzim 1999), s. 16.
- 443 Philipp Taylor: War and the Media: Propaganda and Persuasion in the Gulf War (Manchester University Press 1992), s. 265.
- 444 Muhammad Faour: The Arab World After Desert Storm (US Institute of Peace Press 1993), s. 16.
- 445 Philipp Taylor: War and the Media, s. 318.
- 446 Henner Fürtig: Kleine Geschichte des Irak (C.H. Beck 2003), s. 132.
- 447 Madeleine Albrightová 12. května 1996 v televizním pořadu „60 Minutes“ stanice CBS.
- 448 Proslov Denise Hallidaye 30. ledna 2003, kdy obdržel od Gandhi Foundation Peace Award (Cenu míru). Online na webových stránkách Gandhi Foundation pod: 2003 Peace Award: Denis Halliday.
- 449 Mark Curtis: Web of Deceit: Britain’s Real Foreign Policy (Random House 2008), s. 29.
- 450 Hans von Sponeck a Denis Halliday: The hostage nation. *Guardian*, 29. listopadu 2001.
- 451 *The Washington Post*, 16. prosince 1998.
- 452 *The New York Post*, 17. prosince 1998.
- 453 Scott Ritter on the Untold Story of the Intelligence Conspiracy to Undermine the UN and Overthrow Saddam Hussein. *Democracy Now*, 21. října 2005. Srv. též: Scott Ritter: Iraq Confidential: Untold Story of the Intel-ligence Conspiracy to Undermine the UN and Overthrow Saddam Hussein (Nation Books 2006).
- 454 Rada bezpečnosti OSN, 16. prosince 1998.
- 455 Dan Wood: Presidential Saber Rattling: Causes and Consequences (Cambridge University Press 2012), s. 153.
- 456 Profesor Noam Chomsky v interview Michaelu Hastingsovi. *Newsweek Magazine*, 4. ledna 2006.

- 457 Zbigniew Brzezinski: *The Choice. Global Domination or Global Leadership* (Basic Books 2005), s. 63.
- 458 Jerald Combs: *The History of American Foreign Policy* (Sharpe 2008), s. 373.
- 459 Ron Suskind: *The Price of Loyalty* (Simon & Schuster 2004), s. 96.
- 460 Zwei Jahre danach. Bush's endloser Krieg gegen den Terror. *Spiegel*, 18. září 2003.
- 461 Zwei Jahre danach. Bush's endloser Krieg gegen den Terror. *Spiegel*, 18. září 2003.
- 462 Bývalý generální tajemník NATO Rasmussen působí v Kyjevě jako Porošenkův zvláštní poradce. *Russia Today*, 30. května 2016.
- 463 Michael Smith: Blair planned Iraq war from the start. *Times*, 1. května 2005.
- 464 Bývalý generální tajemník NATO Rasmusen působí v Kyjevě jako Porošenkův zvláštní poradce. *Russia Today*, 30. května 2016.
- 465 Colin Powell v Radě bezpečnosti OSN, 5. února 2003.
- 466 Anonymní zdroj cit. in: Thomas Paterson: *American Foreign Relations. Volume 2* (Cengage Learning 2014), s. 520.
- 467 Joschka Fischer: I am not convinced. Der Irak-Krieg und die rot-grünen Jahre (Kiepenheuer und Witsch 2011), s. 205.
- 468 Bad Information: US Officials Accuse German Intelligence of Pre-Iraq War Failures. *Spiegel Online International*, 20. března 2008.
- 469 Defector admits to WMD lies that triggered Iraq war. *The Guardian*, 15. února 2011.
- 470 Powell Calls His U.N. Speech a Lasting Blot on His Record. *New York Times*, 9. září 2005.
- 471 Powell bedauert Irak-Rede. *Spiegel*, 9. září 2005.
- 472 Der perfekte Kriegstreiber. Der wohl einflussreichste US-Verteidigungsminister ist tot. Robert McNamara war ein Kriegstreiber, bevor er im hohen Alter zur Besinnung kam. *Tages-Anzeiger*, 7. července 2009.
- 473 President Says Saddam Hussein Must Leave Iraq Within 48 Hours. *The White House*, 17. března 2003.
- 474 Projev spolkového prezidenta Pascala Couchepina ve spolkovém shromáždění v Bernu 20. března 2003.
- 475 Iraq war illegal, says Annan. *BBC News*, 16. září 2004.
- 476 Karin Reber: Bush will Armut und Terrorismus bekämpfen. *Schaffhauser Nachrichten*, 15. září 2005.
- 477 Karin Reber: Bush will Armut und Terrorismus bekämpfen. *Schaffhauser Nachrichten*, 15. září 2005.
- 478 Martin Amis: The real conspiracy behind 9/11. *The Times*, 2. září 2006.
- 479 Saddam Hussein wollte nichts von der Kaida wissen. *Neue Zürcher Zeitung*, 8. září 2006.
- 480 Joseph Stiglitz: The Three Trillion Dollar War: The True Cost of the Iraq Conflict (Norton & Company 2008). Taktéž: Irak – Bilanz eines Krieges. *NZZ am Sonntag*, 18. prosince 2011.
- 481 IPPNW: Body Count. Počty obětí po 10 letech. Září 2015, s. 16, 17 a 33.
- 482 BBC: UN-Experten halten Assanges Status für menschenrechtswidrig. *Heise Online*, 4. února 2016.
- 483 Samuel Singer: *Lexikon der Sprichwörter des romanisch-germanischen Mittelalters* (Walter de Gruyter 2001), s. 69.

14. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI LIBYI V ROCE 2011

Libye vstoupila do Organizace spojených národů v roce 1955. O dva roky později začal v Libyi poprvé těžit ropu americký ropný koncern Esso. Země, ležící při pobřeží Středoziemního moře, disponuje největšími zásobami ropy v Africe a jejím nejdůležitějším vývozním artiklem je právě ropa, exportovaná do mnoha zemí světa. Také pro Švýcarsko je Libye nejdůležitějším dodavatelem surové ropy. Černé zlato umožnilo Libyi a jejím šesti miliónům obyvatel postoupit během krátké doby z jedné z nejméně rozvinutých zemí světa na pozici nejbohatšího afrického státu.

Stejně jako v případě Iráku se však ropa pro Libyi a její obyvatele nestala požehnáním, nýbrž prokletím. Muammar Kaddáfí, který se v roce 1969 chopil moci, vliv zahraničních ropných koncernů systematicky omezoval. V roce 1973 převzala Libye 51 % všech nelibyjských ropných společností a tím i kontrolu těžby vlastního černého zlata. Tímto opatřením přivolal Kaddáfí na svou hlavu nenávisť Britů a Američanů. Spojené státy bombardovaly Libyi bez mandátu OSN poprvé v roce 1986, ale Kaddáfí útok přežil. V roce 2011 napadly tři státy NATO – Francie, Velká Británie a Spojené státy – Kaddáfího znovu. Tentokrát byl libyjský prezident svržen a zabit. Přestože před útokem na Libyi byla schválena rezoluce OSN, neopravňoval tento dokument ke svržení vlády ani k nasazení pozemních jednotek. Proto byla také útočná válka z roku 2011 nezákonná.

Prezident Ronald Reagan bombarduje Libyi v roce 1986

V noci ze 14. na 15. dubna 1986 bombardovalo americké letectvo libyjskou metropoli Tripolis a pobřežní město Bengházi. Byla to první nezákonná útočná válka Spojených států proti Libyi, vedená bez mandátu OSN. V Evropě i samotných Spojených státech dnes tento útok upadl téměř v zapomnutí. V tehdejší době však narazil dokonce i uvnitř NATO na negativní postoj – Francie, Itálie a Španělsko odmítly vydat Spojeným státům povolení k přeletu svého území. Útočnou válku podpořili pouze Britové a dali americkému letectvu k dispozici svá vojenská letiště.

Americké bomby, svržené v rámci operace s krycím označením „Operation El Dorado Canyon“, usmrtily asi 100 lidí, mezi nimi také adoptivní dceru Muammara Kaddáfího. Většina obětí byla americkými bombami zabita ve spánku. „Libyjcem, kterého chtěly Spojené státy skutečně zabít, byl Kad-dáfí,“ soudí americký žurnalista William Blum. „Bombardování bylo vražedným atentátem.“ Blum opírá svou výpověď o svědectví nejmenovaného, leč podle listu *New York Times* dobře informovaného důstojníka amerického letectva, který prohlásil: „Je mimo jakoukoli pochybnost, že cílili na Kaddáfího. Tak to bylo naplánováno. Chtěli ho zabít.“ Jedna z bomb dopadla v těsné blízkosti Kaddáfího, který byl sice raněn, ale přežil.^{484/}

Americký prezident Ronald Reagan, odpovědný za nezákonný útok proti Libyi, prohlásil, že se jedná o odpověď na útok na berlínskou diskotéku La Belle, při kterém 5. dubna 1986 zemřeli tři lidé, z toho dva američtí vojáci dislokovaní v Německu. „Podle důkazní situace je jednoznačné,“ tvrdil Reagan v televizním vystoupení 15. dubna 1986, „že teroristický útok na diskotéku La Belle byl naplánován a proveden na přímý rozkaz libyjské vlády.“ Aby čelily teroru, jsou tedy Spojené státy nuceny bombardovat Libyi. „Před pár týdny, v New Orleansu, jsem plukovníka

Kaddáfího varoval, že budeme jeho režim činit odpovědným za všechny další teroristické útoky namířené proti americkým občanům,“ prohlásil Reagan v americké televizi. „A kdybychom jen nečinně ignorovali zabíjení amerických civilistů a amerických vojáků – ať již v nočních klubech, nebo letištních halách –, nebylo by to prostě v souladu s americkou tradicí ... Sebeobrana není pouze naším právem, je naší povinností. To právě ona je účelem mise, podniknuté dnes v noci – mise, která je v plném souladu s článkem 51 Charty Organizace spojených národů. ... Tato mise – jakkoli byla násilná – přiblíží bezpečnější svět pro řádné muže a ženy.“⁴⁸⁵

Když prezident Reagan ve svém televizním vystoupení prohlašoval, že mu bombardování Libye umožňuje článek 51 Charty OSN, jednalo se o tvrzení značně troufalé. Není tomu tak. Žádná země nesmí bombardovat jinou zemi bez mandátu Rady bezpečnosti OSN. Takový mandát však neexistoval. Útok byl nezákonný. Článek 51 Charty OSN sice zaručuje právo na sebeobranu, ale následovně: „Tato Charta v případě ozbrojeného útoku na člena Organizace spojených národů nikterak nezkracuje přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu.“ Otcové zakladatelé OSN však tehdy rozhodně neměli na mysli neprůhledný útok se třemi mrtvými v jakési berlínské diskotéce. Zůstávalo nejasné, zda za útokem skutečně stojí Libye. Především však tři mrtvé oběti teroru v Berlíně nebyly žádným „ozbrojeným útokem“ na Spojené státy, a nezakládaly tudíž právo na sebeobranu.

Sovětský svaz zuřil. Ruská státní média odsoudila americký útok jako „státní terorismus“ a „krvavý zločin“. Také většina západoevropských médií útok odsoudila, i když ne tak drastickými slovy. V Německu, Itálii a dalších zemích došlo k veřejným mírovým demonstracím. Německý spolkový kanc-léř Helmut Kohl se vyjádřil kriticky: „Zrazovali jsme od použití síly. Síla není dobrý prostředek k řešení problémů.“ Kohl zároveň zdůraznil, že Libye představuje nebezpečí. Tato země je „zdrojem regionální destabilizace a centrem mezinárodního terorismu“. Také italský ministerský předseda Bettino Craxi varoval před roztáčením spirály násilí. „Tyto vojenské akce terorismus neoslabí, právě naopak. Mohou dokonce vyprovokovat explozivní reakce a podporovat fanatismus a sebevražedné atentáty.“ Ve Velké Británii byla ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová, jež Reaganův útok na Libyi podpořila, vystavena tvrdé kritice ze strany opozice, která útok spolu s většinou britského obyvatelstva odmítala.⁴⁸⁶

Dva dny před nezákonným útokem na Libyi, 14. dubna 1986, oznámila Libye v Radě bezpečnosti OSN, že „americké letadlové lodě a další americké lodě se blíží k libyjskému pobřeží se záměrem provést vojenský útok na Libyi“.⁴⁸⁷ OSN však nereagovala. Teprve po útoku se Rada bezpečnosti 16. dubna 1986 sešla na naléhavém zasedání. Americký velvyslanec v OSN Vernon Walters, který dříve pracoval pro CIA, tvrdil, že existují „přímé, přesné a nezvratné důkazy“, že Libye je odpovědná za teroristický útok v Berlíně. Sovětský velvyslanec v OSN Jurij Dubinin opáčil, že Spojené státy nemají právo bez mandátu OSN jako samozvaný mstitel vojensky zasahovat proti jiným státům. Také Čína, Thajsko, Bulharsko a další země prohlásily, že útok Spojených států na Libyi je nezákonný a představuje jasné porušení Charty OSN. Rezoluci, která 21. dubna 1986 útok odsoudila, podpořili zástupci devíti zemí. Dokument však nemohl být přijat, protože státy NATO se stálým místem v Radě bezpečnosti – Francie, Velká Británie a USA – využily svého práva veta. Tím se stal zřejmým následující vzorec: Když bude nějaký stát NATO bombardovat nějakou zemi v Africe, Rada bezpečnosti OSN ho za to neodsoudí, protože státy NATO s právem veta tomu zabrání. Z opačného pohledu vzato by bylo zcela nemyslitelné, že by se Libye vyhnula odsouzení v Radě bezpečnosti, kdyby Kaddáfí v roce 1986 bombardoval Washington, Paříž nebo Londýn.

Libyjci shledali, že je Rada bezpečnosti zablokována, a obrátili se rozezně na Valné shromáždění OSN. Tam byla 20. listopadu 1986 poměrem hlasů 79 : 28 schválena rezoluce, která americký útok odsoudila. Libyjci tak přece jen měli většinu států světa na své straně. Toto morální vítězství však bylo jen slabou náplastí, protože je známo, že rezoluce Valného shromáždění mají jen charakter doporučení a nejsou závazné. Rezoluce tudíž neměla pro americké impérium žádné následky, odhlédneme-li od ztráty morálního kreditu, která byla ovšem minimalizována tím, že se americká média o rezoluci prakticky nezmínila.

Teroristický útok nad Lockerbie v roce 1988

Italský ministerský předseda Bettino Craxi měl pravdu, když tvrdil, že více válek plodí jenom více teroru. Jak válka, tak i terorismus jsou výrazem přesvědčení, že velké problémy musí být řešeny násilím, což je ovšem hrozný omyl. Po bombardování Libye došlo k eskalaci napětí mezi Tripolisem, Londýnem a Washingtonem. Dne 21. prosince 1988 explodoval nad skotským městečkem Lockerbie stroj americké letecké společnosti PanAm. Při tomto velkém teroristickém útoku zahynulo všech 259 lidí na palubě letadla – z toho 189 Američanů, jakož i 11 obyvatel Lockerbie.

Zničit trhavinami dopravní letoun je podle Charty OSN, přirozeně, naprosto nezákonné. Teroristé opakovaně porušili zákaz užití síly, obsažený v tomto dokumentu. Postižené země mají v případě teroristického útoku vždycky stejný problém – za co možná nejkratší dobu vyšetřit, kdo za touto akcí stojí. Poté, co jsem se při práci na jiné knize teroristickými útoky v Evropě a jejich objasňováním léta zabýval, mohu říci, že v případě teroristických útoků jde o velice komplikované a neprůhledné zločiny, jejichž objasňování může trvat celá léta. Nejprve je třeba vyšetřit, jestli se jedná o soukromé – „nestátní“ – pachatele, nebo o státní terorismus. V případě státního terorismu musí být následně objasněno, který stát za útokem stojí, což bývá krajně obtížné. Je tomu tak proto, že každý „státní“ pachatel – zpravidla tajná služba nebo vojenská speciální jednotka – se za sebou snaží zahladit stopy.^{488/}

V průběhu let byli prezentováni různí viníci teroristického útoku nad městečkem Lockerbie. Někteří badatelé tvrdili, že za útokem stojí Írán, aby se pomstil za sestřelení dopravního letounu společnosti Iran Air, let číslo 655, americkou válečnou lodí USS Vincennes 3. července 1988. Při incidentu, který se odehrál půl roku před Lockerbie, přišlo o život 290 lidí. Jiní autoři tvrdili, že letoun zničila CIA v rámci klamné operace s cílem připsat vinu Libyi a zdiskreditovat Kaddáfího. Další zastávali názor, že k akci dal rozkaz osobně Kaddáfí, aby se pomstil za Reaganovu nezákonnou útočnou válku.

V roce 2001 rozhodl skotský soud v Nizozemsku, že útok z Lockerbie byl aktem libyjského státního terorismu, a odsoudil libyjského tajného agenta Abdelbassera al-Megrahiho k doživotnímu trestu. V roce 2009 byl Megrahi z vězení propuštěn. Důležitou roli v pozadí přitom hrála znovu ropa. Jak oznámil list *Neue Zürcher Zeitung*, zasazovala se o Megrahiho propuštění britská vláda, aby britský ropný koncern BP „získal přístup k libyjským ropným zdrojům“.^{489/} Zpravodajové, kteří sledovali proces, dospěli k názoru, že Megrahi byl nevinný. „Byl jsem jedním z pozorovatelů vyslaných sledovat proces za OSN,“ vysvětloval Rakušan Hans Köchler, profesor filozofie na univerzitě v Innsbrucku. „Podle mého mínění byl Megrahi nevinný ve smyslu obžaloby ... soud se opíral o výpovědi nespolehlivých svědků. ... Celé to dělalo spíše dojem operace tajné služby.“^{490/}

Teroristickým útokem z Lockerbie spirála násilí neskončila – právě naopak. V rámci tajné války tajných služeb se údajně pokoušeli zabít Kaddáfího také Britové – přestože podobné jednání je podle Charty OSN nezákonné. Brit David Shayler, který pracoval pro britskou domácí tajnou službu MI5 na úseku boje proti terorismu, odhalil, že britská zahraniční tajná služba MI6 vyplatila teroristické síti al-Kajda 100 000 liber, aby zavraždila Kaddáfího. V MI6 koordinoval vražedný útok Richard Bartlett. Akce byla provedena v roce 1996, ale ztroskotala, protože teroristé upevnili bombu pod nesprávné auto. Při explozi zahynuli libyjští civilisté, zatímco Kaddáfí přežil.^{491/}

Posílení práv žen v Libyi

Muammar Kaddáfí byl diktátor a za více než 40 let jeho autoritativní vlády došlo opakovaně ke zneužití moci. „Stovky případů ‚zmizení osob‘ a jiných hrubých porušení základních lidských práv ze 70., 80. a 90. let nebyli nikdy vyšetřeny,“ kritizovala Amnesty International v roce 2010. „Vnitřní bezpečnostní služba (Internal Security Agency – ISA), která se na těchto porušeních lidských práv podílela, mohla operovat i nadále beztrestně.“ ISA dohlížela na libyjskou společnost. „Osoby zastávající odlišné politické názory, nebo podezřelé z trestných činů souvisejících s terorismem, putovaly do vězení a byly vyslýchány,“ prohlásil kritik z Amnesty International na adresu Kaddáfího režimu.^{492/}

Přes tyto zlořády je chybné označovat Kaddáfího čtyřicetiletou vládu za „teroristický režim“, jak to činila některá média států NATO. Jak dosvědčují různé zprávy OSN, prosadil Kaddáfí rozsáhlé sociální reformy a zlepšil situaci na poli lidských práv v Libyi. Byla posílena práva žen. Na rozdíl od mnoha jiných zemí arabského světa, kde jsou ženy utlačovány, měly ženy v Libyi za Kaddáfího právo na vzdělání, na práci, na rozvod, na majetek a na důchod. Nemusely chodit zahaleny. Počet studujících žen za Kaddáfího vlády prudce vzrostl. OSN oprávněně počítá podporu práv žen mezi své nejdůležitější rozvojové cíle, protože mírový a spravedlivý rozvoj společnosti je možný pouze tehdy, když skončí násilí mužů vůči ženám a obě pohlaví nastoupí cestu rovnoprávného a nenásilného spoluzití.

Kaddáfí se bránil dominanci mezinárodních ropných koncernů, zestátnil libyjskou ropu a díky příjmům z jejího prodeje zajistil ubytování pro veškeré obyvatelstvo. Lidí bez přístřeší zde prakticky nebylo. Kromě toho Kaddáfí zvýšil sociální dávky pro rodiny. Protože považoval matky za oporu společnosti, těšily se libyjské matky celé řadě výhod včetně přídatků na děti, bezplatných jeslí, bezplatné zdravotní péče a důchodu v 55 letech. Je tragédie, že Evropané a Američané, kteří si často stěžují na zaostalost afrických zemí, uvrhli jednu z nejméně úspěšných afrických zemí do chaosu. „Muammar Kaddáfí zdědil jednu z nejchudších zemí Afriky. V době jeho zavraždění byla však Libye bezpochyby nejbohatší africkou zemí. Měla nejvyšší hrubý národní produkt na hlavu a nejvyšší životní úroveň v Africe a pod hranicí chudoby tady žilo méně lidí než v Nizozemsku,“ tvrdí Garikai Chengu z Du Boisova ústavu pro africká bádání Harvardské univerzity. Libyjci se těšili nejen bezplatné lékařské péči a bezplatnému vzdělání, ale neplatili ani za elektřinu a vodu. Na indexu lidského rozvoje sestavovaném OSN zaujímala Libye 53. místo. „Libye za Kaddáfího měla daleko k vojenské diktatuře a byla nejzámožnější demokracií Afriky,“ tvrdí Chengu.^{493/}

O těchto pozitivních skutečnostech se však masová média nezmiňovala. Aby byla morálně legitimizována útočná válka proti Libyi, vykreslovala média států NATO úplně jiný obraz

Kaddáfího a Libye. Kaddáfí byl hrozný diktátor, odpovědný za teroristické útoky po celém světě, Libye pak zaostalá země – v podstatě poušť, obydlená barbary.

Muammar Kaddáfí hovoří v OSN v roce 2009

Kaddáfí rozhodně odmítal globální nadvládu Spojených států. Když USA v roce 2008 vytvářely regionální vojenské velitelství pro africký kontinent (United States Africa Command – AFRICOM), přesvědčoval Kaddáfí vlády ostatních afrických zemí, k velkému rozezlení Washingtonu, aby neposkytovaly AFRICOM sídlo. Tato politika nakonec Spojené státy donutila umístit AFRICOM ve Stuttgartu v Německu, kde tomu ani vláda, ani obyvatelé nekladli žádný odpor.

Kaddáfí se svou kritikou impéria nijak netajil. Dne 1. října 2009, jen pár let před svým zavražděním, vystoupil ve Valném shromáždění OSN s pozoruhodným projevem, ve kterém ostře kritizoval selhání OSN a zneužívání moci státy NATO. Charta OSN zakazuje vedení útočných válek. „Ale co se od té doby stalo? Od založení OSN a Rady bezpečnosti vypuklo 65 válek – 65 válek s více milióny obětí, než si vyžádala II. světová válka,“ prohlásil Kaddáfí. „Jsou snad tyto války v zájmu obecného blaha? Ne, byly vedeny v zájmu několika málo zemí a nikoli v zájmu obecného blaha.“^{494/}

OSN ochraňuje především zájmy nejmocnějších zemí s právem veta v Radě bezpečnosti. „Pokud by nějaká země, například Libye, měla napadnout Francii, reagovala by na to celá OSN, protože Francie je suverénním členem OSN a my všichni neseme odpovědnost za ochranu nezávislosti států.“ Z opačného pohledu vzato však ochrana OSN pro menší země neplatí. Stálí členové Rady bezpečnosti opakovaně „sahaly po válkách a násilných prostředcích“, prohlašoval Kaddáfí. „S využitím svého práva veta, které si samy jako stálé členské země Rady bezpečnosti zajistily, vedly války, jež si vyžádaly milióny obětí.“

Princip nezasahování do vnitřních záležitostí států je zakotven v Chartě OSN, a proto „žádná země nemá právo vměšovat se do vnitřních záležitostí jiné země, ať je tato demokracií, diktaturou, socialistickou, kapitalistickou, pokrokovou nebo reakční“, uvedl Kaddáfí ve svém projevu. OSN musí být reorganizována. Moc Rady bezpečnosti musí být přenesena na Valné shromáždění. „Říká se, že Valné shromáždění by mělo udělat všechno, co navrhne Rada bezpečnosti. Naopak – Rada bezpečnosti by měla udělat všechno, co navrhne Valné shromáždění,“ požadoval Kaddáfí. „Neboť ono je Organizací spojených národů, shromážděním 192 zemí. Ne tak Rada bezpečnosti, sestávající z pouhých 15 zemí.“ Zatím je to úplně obráceně, protože usnesení Rady bezpečnosti mají závazný charakter, zatímco usnesení Valného shromáždění jsou pouhými doporučeními. Tento poměr se musí obrátit, požadoval libyjský prezident.

Především ale neexistuje žádný respekt vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu OSN v Haagu. Tento orgán má v hledáčku „pouze malé země a země třetího světa. Mocné země jsou soudním dvorem buďto opomíjeny, nebo jeho rozsudky nerespektují“, řekl Kaddáfí. Takhle to dál nejde. „Koloniální země, které svým panstvím poškodily jiné národy, by jim měly zaplatit odškodnění za způsobenou újmu a utrpení,“ požadoval Kaddáfí. Jen tehdy, pokud viníci zaplatí, dojde k určitému vyrovnání a pozitivní změně. Také viníci války v Iráku by museli být postaveni před soud, požadoval Kaddáfí. Útok na Irák v roce 2003 „byl hrubým prohřeškem proti Chartě OSN. ... Byl to masakr, byla to genocida. Více než 1,5 miliónu lidí přišlo o život. Budeme se zasazovat

o to, aby případ Iráku přišel před Mezinárodní trestní soud (ICC), a činitele, odpovědné za tyto masové vraždy, chceme vidět před soudem.“ Kaddáfí tak vyhlásil, že chce dostat Bushe s Blairem za mříže. Menší země jako je Libye jsou si vědomy, že větší země mají větší moc, řekl Kaddáfí. „My však nejsme žádný dobytek, který lze jen tak prostě hnát na porážku,“ prohlásil libyjský prezident dva roky před svým zavražděním. „Máme právo žít a jsme připraveni se bránit. Máme právo na této planetě důstojně žít.“

Aniž by americké impérium výslovně jmenoval, kritizoval Kaddáfí Spojené státy. „Dalo by se přece vycházet z toho, že prezidenti velkých zemích se stálým místem v Radě bezpečnosti a právem veta nás budou chránit a chovat se jako mírotvůrci. Místo toho jsme dostali laserem naváděné bomby z bojových letounů F-111. Tak oni postupují. Pod heslem: My vedeme svět a nezáleží na tom, jestli to akceptujete. Potrestáme každého, kdo se proti nám postaví.“ Přítomní v sále, kteří měli určité historické povědomí, věděli, že F-111 je americký bojový letoun použitý v roce 1986 k útoku na Libyi a zmiňovaným prezidentem byl prezident Reagan.

Libyjský prezident kritizoval rovněž nezákonnou útočnou válku Spojených států na karibském ostrově Grenada 25. října 1983. V době svého projevu Kaddáfí pochopitelně netušil, že sama Libye bude brzy destabilizována povstalci a bombardována státy NATO. Znal však osud Grenady. Tato země „byla okupována, přestože je členem OSN. I když je to nejmenší země světa, byla napadena 5000 válečnými loděmi, 7000 vojáky a nesčetnými letouny“, připomínal Kaddáfí posluchačům ve Valném shromáždění OSN. „To se stalo po vytvoření OSN, Rady bezpečnosti a práva veta. Prezident Grenady, pan Maurice Bishop, byl zavražděn. Jak se to mohlo stát a zůstat nepotrestáno? Je to tragédie. Jak můžeme garantovat, že OSN je dobrou věcí? Že určitá země je dobrá? Že chceme mít jistou budoucnost. Můžeme věřit Radě bezpečnosti? Můžeme věřit OSN?“ Kaddáfí měl chmurnou předtuchu, že Radě bezpečnosti nelze důvěřovat a že ani Libye si není jista před nezákonnými útočnými válkami. Ukázalo se, že měl pravdu.

Vypuknutí občanské války v únoru 2011

Arabské jaro vyvolalo na Blízkém východě a v severní Africe (Middle East and North Africa – zkráceně MENA) velké změny. Řada vlád byla svržena. Protestní hnutí vyhnalo 14. ledna 2011 ze země tuniského diktátora bin Alího. Poté odstoupil 11. února 2011 egyptský prezident Husní Mubarak. V království Bahrajn při pobřeží Perského zálivu požadovali demonstranti provedení reform, načež Saúdská Arábie vyslala 14. března 2011 bez mandátu OSN do sousední země svá vojska, aby zabezpečila moc bahrajnské vlády a potlačila revoluci.

Arabským jarem byla zachváčena také Libye. Dne 15. února 2011 došlo k menším manifestacím s několika sty účastníky. Výzvu opozičních skupin k účasti na „dni hněvu“ 17. února vyslyšelo v různých libyjských městech několik tisíc lidí. Zatímco odpůrci vlády v Tunisku a Egyptě však převážně setrvali u pokojných protestů, sáhly opoziční skupiny v Libyi – stejně jako v Sýrii – od počátku k masivním projevům násilí.

Odpůrci vlády přímo napadaly policisty a vojáky – tedy reprezentanty státu – a rozpoutali tím občanskou válku. Povstalci si počínali bezohledně. Dne 15. února zapálili ve městech Zintan a al-Baida policejní stanice. Policisté byli dopraveni do nemocnice s těžkými popáleninami. „Také v následujících dnech byly na mnoha místech vypáleny obvodní policejní služebny a jiné veřejné budovy,“ referoval Joachim Guilliard v novinách *Junge Welt*. V al-Baidě bylo v „den hněvu“ popraveno padesát černých Afričanů, označených za „žoldáky ve službách Kaddáfího“.

V Bengházi došlo k lynčování dvou policistů. V Derně dobyli ozbrojení islamisté vojenský tábor a vzali vojáky a civilisty jako rukojmí. Povstalci hrozili zastřelením rukojmích, pokud se pravidelná armáda nestáhne z města. Dne 20. února bylo Bengházi dalekosáhle pod kontrolou muslimských rebelů.^{495/}

Těmito útoky povstalci zcela záměrně provokovali násilnou reakci libyjských bezpečnostních složek a eskalaci celkové situace. Kaddáfího armáda postupovala proti povstalcům silou a padla do nastražené pasti. Západní média a televizní stanice Kataru a Saúdské Arábie *Al Džazíra* a *Al Arabíja* připravovaly půdu pro intervenci států NATO tím, že – jak píše Guilliard – „silně přeháněly násilí, páchané vládními silami, a zastíraly skutky povstalců“. Obvinění, pocházející z opozičních kruhů, byla přejímána bez ověření.“ Také v Německu rozdmýchávala masová média nenávisť vůči Kaddáfímu. List *Frankfurter Rundschau* například nereferoval o útoku povstalců na vládní jednotky, nýbrž teprve o reakci Kaddáfího: „Vzhledem k největším nepokojům od doby, kdy se před 42 lety chopil moci, dal Muammar Kaddáfí rozpoutat masakr libyjských občanů,“ napsal list *Frankfurter Rundschau* 20. února. „V mnoha městech pálili vojáci koncem týdne bezhlavě do davu. Proti demonstrantům použili někde také kulometry a granáty. Podle údajů organizace Human Rights Watch zemřelo za posledních pět dnů nejméně 104 lidí, zatímco jiné zdroje hovoří o mnohem více než dvou stovkách mrtvých. Podle svědectví lékařů z nemocnic zemřely téměř všechny oběti po zásahu do hlavy, týla nebo prsou.“^{496/}

Nedostatečně informovaní čtenáři novin nevěděli nic o tom, že předtím muslimští povstalci lynčovali policisty a vraždili vojáky. Když četl o mrtvých, měl laik vždycky dojem, že tito lidé byli povražděni Kaddáfího jednotkami. Válečná propaganda proti Libyi vyvrcholila zprávou, pocházející z televizní stanice *Al Džazíra* a hovořící o tom, že libyjská vláda nechává do pokojných demonstrantů střílet z letadel a vrtulníků. Televizní stanice emirátu Katar dala 21. února slovo „očitému svědkovi“ na telefonu, který vzrušeně referoval o údajných Kaddáfího zločinech, spáchaných v průběhu velké demonstrace v Tripolisu. „To, co zde vidíme, je nepředstavitelné. Bojové letouny a vrtulníky svévolně bombardují jednu oblast za druhou. Je tu mnoho, mnoho mrtvých,“ líčil po telefonu Adel Mohamed Saleh. Každý, kdo se odváží jít raněným na pomoc, ocitá se pod palbou „ostřelovačů a zahraničních žoldáků“. Na stanici *Al Džazíra* – na pozadí záběrů průvodu pokojných demonstrantů – adresoval tento muž nakonec plamenné výzvy „mezinárodnímu společenství“, aby nadále nečinně nepřihlíželo masakrům, nýbrž zasáhlo a prosadilo zřízení bezletové zóny. Všude prý padají bomby, a pokud se nic nestane, „bude libyjské obyvatelstvo vyhlazeno“. Je to „genocida, krvavá lázeň, masové vraždění jako ve Rwandě“, tvrdil po telefonu svědek Saleh.^{497/}

Je velice udivující, že tyto pověsti o vrtulnících byly bez jakéhokoli ověření přebírány západními médii. Dnes je třeba vycházet z toho, že tyto hororové příběhy byly podle všeho zcela vymyšlené. „Přestože pro toto tvrzení – jak přiznávají Pentagon i spolková vláda – neexistovaly žádné důkazy, stalo se základem pro požadavek zřízení bezletové zóny nad Libyí a rezoluci Rady bezpečnosti OSN,“ seznal německý žurnalista Joachim Guilliard.^{498/} Rovněž bývalý britský velvyslanec v Libyi Oliver Miles prohlásil 24. února v rozhovoru pro list *Tages-Anzeiger*, že tyto historiky nejsou věrohodné. „Pochybuji o tom, že by libyjské letectvo útočilo na civilisty,“ uvedl. „Pokud by tomu tak bylo, věděli bychom o tom mnohem více.“^{499/}

Občanská válka si vyžádala oběti na životech jak v řadách rebelů, tak i civilistů a příslušníků Kaddáfího jednotek. Otázka, kolik lidí v době od 17. února do 19. března – začátku bombardování NATO – vlastně zahynulo, je předmětem sporů. Je rovněž nejasné, kolik lidí bylo

během oněch zhruba 30 dnů zabito povstalci a kolik vládními jednotkami. Novináři oblast bojů opustili, internet byl vyřazen, mobilní síť prakticky nefungovala.

Americký prezident Barack Obama v březnu 2011 tvrdil, že mrtví z Benghází se stali příčinou zásahu států NATO, jež chtěly zabránit tomu, aby bylo v Benghází zabito ještě více lidí. Dal prý rozkaz k válce, „aby chránil civilisty, zastavil armádu na jejím postupu a zabránil masakru“. Kaddáfí podle něho „vedl vojenské tažení proti libyjskému národu. Byli zabijeni nevinní lidé“, prohlásil americký prezident. Kaddáfí, „zasáhl tryskovými bojovými letouny a vojenskými vrtulníky proti vlastnímu obyvatelstvu, které se útokům ze vzduchu nemohlo bránit“. Kaddáfího jednotky se prý nacházely na postupu k Benghází. „Věděli jsme, že kdybychom čekali ještě celý další den, mohlo by v Benghází dojít k masakru s následky pro celý region a k hanbě pro svědomí celého světa.“ O zločinech povstalců se Obama nezmínil ani jediným slovem.^{500/}

Také Mezinárodní trestní soud OSN v Haagu zastával z podnětu Spojených států toto stanovisko a zahájil 3. března 2011 oficiální vyšetřování proti Kaddáfimu. „Vůdcové států, kteří se dopustí zločinů proti lidskosti, musejí pochopit, že nepožívají žádné imunity,“ prohlásil před zástupci médií hlavní žalobce Luis Moreno-Ocampo. Na rozdíl od války proti Iráku, kdy se trestní soudní dvůr OSN neodvážil zakročit proti prezidentovi Bushovi a ministerskému předsedovi Blairovi, byl nyní aktivní již tři týdny po vypuknutí občanské války. Jak uvedl Moreno-Ocampo, vyšetřování proti Kaddáfimu bylo zavedeno kvůli zabíjení neozbrojených demonstrantů, vyhánění, svévolné zatýkání a letecké útoky na civilní obyvatelstvo.^{501/}

Jak prezident Obama, tak i hlavní žalobce Moreno-Ocampo chápali občanskou válku jednostranně, a tudíž chybně. Je pravda, že Kaddáfí politické odpůrce potlačoval a dával zabíjet. Ale také povstalci v průběhu občanské války zabíjeli Kaddáfího přívržence, jeho vojáky a policisty. Tím, že se organizace NATO přiklonila na stranu povstalců, vytvořil se v médiích členských států falešný obraz „dobrých rebelů“ proti „zlému Kaddáfimu“. Taková je válečná propaganda. Papežský nuncius v Libyi, Giovanni Innocenzo Martinelli, řekl, že před útokem NATO k „nějakým konfliktům“ sice došlo, „ale masakry civilistů se neodehrály“.^{502/}

Aby byl groteskní obraz „brutálního Kaddáfího“ stojícího proti „dobrým rebelům“ dále posílen, musela být zveřejněna čísla, dokazující, že Kaddáfí zabil víc lidí než povstalci. Dne 9. března publikovaly *Frankfurter Allgemeine Zeitung* zprávu o 1000 mrtvých, kteří údajně padli v boji proti Kaddáfího režimu.^{503/} Tisícovka mrtvých v občanské válce však sotva stačila k tomu, aby legitimizovala útočnou válku NATO. Proto začalo z jiných zdrojů kolovat ještě vyšší číslo: 6000 mrtvých, které měl mít Kaddáfí před zásahem NATO na svědomí.

Odpovídá však toto číslo skutečnosti? Odkud se vzalo? Obvinění, podle kterého Kaddáfí zabil 6000 lidí, poprvé zaznělo 25. února 2011 na zasedání Rady OSN pro lidská práva v Ženevě, a sice z úst Libyjce Slimana Bouchuiguira – jednoho z Kaddáfího odpůrců. Bouchuiguir, takto generální tajemník libyjské Ligy pro lidská práva, měl na svržení Kaddáfího osobní zájem. Na zasedání Rady pro lidská práva v Ženevě hovořil o „6000 mrtvých, z toho 3000 pouze v Tripolisu“. S odvoláním na novou koncepci OSN „Responsibility to Protect“ (R2P) požadoval mandát Rady bezpečnosti k vojenskému zásahu v Libyi.

Bouchuiguir je korunným svědkem pro válku, vedenou státy NATO. Na jeho popud bylo 1. března 2011 suspendováno členství Libye v Radě pro lidská práva. Jestliže lhal a oněch šest tisíc mrtvých nebylo, pak se veškerá argumentace NATO hroutí. Francouzský novinář Julien Teil proto udělal s Bouchuiguirem rozhovor a chtěl vědět, jakými důkazy může své tvrzení o 6000 mrtvých podložit. Bouchuiguir k Teilovu úžasu před běžící kamerou prohlásil, že žádné důkazy nemá. Výše zmíněný údaj získal od Mahmuda Džibrila z kmene Warfallah, který je rovněž

Kaddáfího odpůrcem. Džibril, který promoval ve Spojených státech, sloužil před válkou v Kaddáfího vládě, poté však přeběhl na stranu povstalců. Během války v Benghází byl členem Národní přechodné rady, vytvořené 27. února 2011, z níž po smrti Kaddáfího vzešla nová libyjská vláda.^{504/} Počet 6000 mrtvých pochází tedy od Kaddáfího protivníků, kteří si přáli jeho svržení a smrt. Je tudíž dost dobře možné, že neodpovídá skutečnosti a byl prostě vymyšlen. „Neexistují žádné důkazy, které by ospravedlňovaly humanitární válku proti Libyi,“ zní Teilův jednoznačný závěr.^{505/}

V Německu si někteří politikové neuvědomili, že organizace NATO využila údajných 6000 mrtvých a porušování lidských práv k tomu, aby válku „prodala“ veřejnosti. Nadšení pro „humanitární válku“ NATO bylo velké právě ve straně Zelených, jejíž mnozí členové kdysi prosluli jako odpůrci války a kritikové NATO. Na tomto místě musím proto se vším důrazem poukázat na skutečnost, že termín „humanitární válka“, puštěný do oběhu také při útoku na Srbsko v roce 1999, je naprostý nesmysl a pustá válečná propaganda. Neexistují žádné „humanitární války“, stejně jako neexistují „láskyplná znásilnění“ nebo „humanitární dekapitace“.

Poslanci Zelených převzali lži NATO bez jakéhokoli ověření. „Zelený“ Tom Koenigs hovořil o „genocidě v Libyi“, o „vládě ... odhodlané páchat hromadné zločiny proti vlastnímu lidu“, o „Kaddáfím ohlášené genocidě v Benghází“ a o nutnosti „skoncovat s nejhrubějším porušováním lidských práv“. Takto jednostranná a pokřivená analýza, představující NATO a povstalice jako „vždy dobré“ a Kaddáfího a jeho stoupence jako „vždy špatné“, nutně vyústila ve válečné nadšení, přičemž těch několik málo útočících zemí bylo zavádějícím způsobem označováno za „mezinárodní společenství“. „Mezinárodní společenství v Libyi dokázalo,“ prohlásil Koenigs 8. listopadu 2011, „že ochrana civilistů před genocidou a zločiny proti lidskosti není žádným prázdným slibem.“^{506/}

Organizace NATO nebyla v únoru 2011 žádným nezúčastněným pozorovatelem, nýbrž tajnou podporou povstalců podněcovala vypuknutí občanské války. Stejně jako v případě nezákonné války proti Srbsku v roce 1999, kde britské a americké speciální jednotky podporovaly jednu ze stran občanské války, UCK, a přispívaly tím ke zvyšování napětí, působili tito tajní bojovníci NATO také v Libyi. A to dlouho předtím, než Rada bezpečnosti OSN přijala rezoluci číslo 1973. Jejich nasazení v Libyi bylo proto nezákonné.

Britové vyslali jednotky Special Air Service (SAS) s úkolem podpořit povstalice, bojující proti Kaddáfímu v Benghází, a sabotovat libyjskou protivzdušnou obranu. „Stovky britských příslušníků SAS operují již asi tři týdny v součinnosti s povstaleckými skupinami v Libyi,“ odhalil britský list *Mirror* 20. března 2011. Z toho vyplývá, že britské speciální jednotky byly na libyjském území aktivní přinejmenším od konce února 2011. Jejich nasazení bylo nezákonné a porušovalo suverenitu Libye. Z opačného pohledu vzato by bylo Kaddáfímu jistě zakázáno vyslat libyjské speciální jednotky do Severního Irsku, aby tam vyzbrojovaly a cvičily katolíky, nacházející se v konfliktu s Londýnem, a sabotovaly britskou protivzdušnou obranu.^{507/}

Jednotky SAS ničily rakety země-vzduch dalekého dosahu a napadaly tudíž také libyjskou obranu. Protiletadlové rakety byly připraveny k boji proti letadlům a vyřazení protivzdušné obrany protivníka je válečným aktem. Britové napadli Libyi bez mandátu OSN speciálními jednotkami. Válku začala organizace NATO, nikoli Libyjci. „Elitní vojáci měli v hledáčku nejdůležitější strategickou zbraň libyjské armády – raketový obranný systém SAM-5,“ referoval anglický list *Mirror*. SAM-5 mají dosah přes 200 mil a „mohly by zasáhnout cíle na druhé straně Středoziemního moře“. Noviny citovaly jistého nejmenovaného příslušníka britské

armády: „Nikdo neví, co Kaddáfí podnikne. Je důležité, že vyřadíme jeho klíčové zbraně, protože on je nevypočitatelný.“^{508/}

Britové vysazovali své elitní vojáky na libyjském území z vrtulníků dávno předtím, než Rada bezpečnosti OSN vydala mandát pro válku. Některé z britských vojáků v blízkosti Benghází zadrželi libyjští povstalci, protože si nebyli jisti, zda jim Britové mají pomáhat, nebo proti nim bojovat. „Jedna z britských speciálních jednotek, vysazená před zhruba čtyřmi dny vrtulníkem, byla zadržena v blízkosti města Khadra, 20 mil západně od Benghází,“ referoval britský list *Guardian* 6. března 2011, tedy ještě předtím, než Rada bezpečnosti OSN přijala rezoluci číslo 1973. Britský ministr obrany Liam Fox musel přiznat, že se s povstalci spolupracuje: „Jsme s nimi v kontaktu, ale nebudu to nijak komentovat,“ řekl Fox s tím, že okolnosti spolupráce jsou předmětem utajení.^{509/} Noviny *Independent* přinesly zprávu, že v prostoru Benghází působí rovněž agenti britské tajné služby MI6 s úkolem podporovat „mocenský převrat“.^{510/}

Kromě Britů byli v Libyi prostřednictvím své tajné služby CIA přítomni také Američané, a sice rovněž ještě předtím, než Rada bezpečnosti OSN přijala rezoluci číslo 1973. „Zatímco prezident Obama zdůrazňoval, že v Libyi nebudou nasazeny žádné americké pozemní jednotky, působily tam již několik týdnů malé týmy CIA jako západní stínová armáda,“ odhalil list *New York Times* 30. března 2011. Protože „několik týdnů“ znamená dva nebo více týdnů, je jasné, že také CIA byla v Libyi ilegálně aktivní ještě před přijetím rezoluce číslo 1973. „Američtí agenti se setkávají s rebely,“ vysvětloval spolupracovník americké vlády, který si nepřál být jmenován. „Prezident Obama podepsal před několika týdny tajné usnesení, nařizující CIA podporovat povstalce zbraněmi.“ Podporou rebelů Obama a jeho ministryně zahraničních věcí Hillary Clintonová záměrně rozdmýchávali napětí.^{511/}

NATO bombarduje od 19. března 2011 Libyi

Americký prezident Barack Obama, francouzský prezident Nicolas Sarkozy a britský ministerský předseda David Cameron začali 19. března 2011 s bombardováním Libye. Na útočné válce se podílely také další země NATO – Itálie, Dánsko, Kanada, Španělsko, Belgie, Nizozemsko, Norsko, Řecko a Bulharsko – a překvapivě rovněž jinak neutrální Švédsko. Z celkového počtu 28 států NATO se jich tedy na válce v Libyi podílelo dvanáct – přesto, že Libye žádnou členskou zemi NATO nenapadla. Z arabského světa se na útoku podílely Katar a Spojené arabské emiráty. Katar využil k diskreditaci Kaddáfího rovněž své televizní stanice *Al Džazíra*.

Německo se války v Libyi neúčastnilo a jako nestálý člen se v Radě bezpečnosti OSN zdrželo hlasování. Spolková kancléřka Angela Merkelová, ministr zahraničních věcí Guido Westerwelle a ministr obrany Thomas de Maizièere měli o vojenském zásahu v Libyi vážné pochybnosti. Hlasovat v Radě bezpečnosti proti však Merkelové připadalo jako naprosto nepřijatelné, protože se nechtěla dotknout přátel z NATO. Souhlasem v Radě bezpečnosti by Německo sice podpořilo západní partnery, ale se zřetelem na odmítavý postoj většiny Němců k válce v Afghánistánu by patrně vyprovokovalo prudkou veřejnou diskusi na domácí scéně. Proto bylo rozhodnuto zdržet se hlasování. „Na vojenskou intervenci ... pohlížím skepticky,“ prohlásila Merkelová již před hlasováním v OSN. „Jakožto spolková kancléřka nás nemohu vést do operace s krajně nejistým koncem.“^{512/}

Odmítnutí války v Libyi ze strany kancléřky Merkelové a ministra zahraničních věcí Westerwelleho bylo správné, německá média, nakloněná NATO však jejich přístup vůbec neocenila. „Zbabělá zahraniční politika Německa,“ zněl titulěk v listu *Zeit*, který Westerwelleho hanobil jako „zbabělce“ a „nezodpovědného“ člověka. Ještě nikdy „se Německo nepostavilo proti svým klíčovým západním partnerům“, kritizovaly zmíněné noviny odchylku od kursu NATO. A také *Welt* lál: „Německé zdržení se hlasování je nezodpovědné,“ protože Německo chtělo za každou cenu do Rady bezpečnosti a „nyní propáslo šanci podílet se na jedinečném úspěchu tohoto grémia“, čímž se samo vmanévrovalo „do postavení mimo hru“.^{513/}

Vedoucí činitelé NATO věděli, že musí domácí frontu – to jest obyvatelstvo svých zemí – o správnosti a nutnosti války přesvědčit. Termínům „útočná válka“ nebo „válka“ se NATO jak je to jen možné vyhýbá a hovoří místo toho o „operaci“. Tento pojem vyvolává u obyvatelstva „na domácí frontě“ nevědomky asociace s „nemocnicí“, neboť tam přece probíhají „operace“, které jsou někdy bolestivé a krvavé, zároveň však nezbytné pro přežití. Americké velení nazvalo útok proti Libyi „Operation Odyssey Dawn“, tedy „Úsvit Odyssey“. Uvážíme-li, že odyssea znamená „dlouhá bludná pout“, bylo toto krycí označení naprosto příléhavé.

Libyjský diktátor Muammar Kaddáfí neměl proti převaze NATO co postavit. Organizace NATO provedla v Libyi změnu režimu a svrhla tamější vládu. Dne 23. srpna 2011 padlo hlavní město Tripolis a již 20. října 2011 skončila válka smrtí Kaddáfího v Syrtě. Jeden z mluvčích vítězných rebelů vyhlásil, že mrtvolky Kaddáfího a jeho syna Mutassima byly pohřbeny na tajném místě v libyjské poušti.

Nový princip „Responsibility to Protect“ (R2P)

Dne 17. března 2011, dva dny před zahájením bombardování Libye, se Rada bezpečnosti OSN usnesla zřídit nad Libyí bezletovou zónu, aby chránila civilní obyvatelstvo před útoky libyjské pravidelné armády. Rezoluce Rady bezpečnosti číslo 1973 požadovala okamžitý klid zbraní a zmocňovala členské státy OSN „podniknout veškerá nezbytná opatření k ochraně útoky ohroženého civilního obyvatelstva a civilním obyvatelstvem osídlených oblastí v Libyi včetně Benghází – s vyloučením nasazení zahraničních okupačních jednotek jakéhokoli druhu v jakékoli části libyjského výsoštného území“. Rezoluce byla schválena deseti kladnými hlasy při pěti absencích. Rusko a Čína mohly svým vetem přijetí dokumentu zmařit, zdržely se však hlasování stejně jako zástupci Německa, Brazílie a Indie.

Na první pohled se zdá, jako by válka NATO proti Libyi byla legální, protože na rozdíl od války proti Kosovu v roce 1999 disponovala mandátem Rady bezpečnosti. Bylo tomu však jinak. Válka v Libyi byla nezákonnou útočnou válkou, protože rezoluce OSN umožňovala pouze zřízení bezletové zóny k ochraně civilního obyvatelstva a nikoli změnu režimu. Mezi zřízením bezletové zóny a svržením vlády existuje obrovský rozdíl. Organizace NATO se tedy nijak nadržela v rámci rezoluce a změna režimu byla nezákonná. Navíc rezoluce výslovně zakazovala nasazení pozemních jednotek. Jenže britské a americké speciální jednotky působily na území Libye ještě předtím, než byla schválena rezoluce číslo 1973. Také to bylo nezákonné. Souhrnně řečeno tedy útočící státy „porušily mezinárodní právo a překročily rámec rezoluce Rady bezpečnosti“, jak správně konstatoval odborník na otázky zachování míru Johannes Becker z univerzity v Marburgu.^{514/}

Také v Rakousku se po vypuknutí války hlásili o slovo kritičtí intelektuálové a prohlašovali, že válka v Libyi není pokryta mandátem OSN. „Mezitím se ukázalo, že je vypracována přeměna rezoluce ve válku, v jejímž průběhu má být změněn politický systém v Libyi. To je cíl duchem a literou naprosto neslučitelný s rezolucí Rady bezpečnosti,“ kritizoval Rakušan Hans Köchler, profesor na univerzitě v Innsbrucku, v létě 2011, kdy na Libyi padaly bomby. Znalec OSN Köchler vytýkal rezoluci, že obsahuje mnohoznačnou formulaci „veškerá nezbytná opatření“, což vedlo k jejímu svévolnému výkladu. Rada bezpečnosti OSN tak použila pojem, který je „z rodu gumových paragrafů“. Organizace NATO této mnohoznačnosti využila a vystupuje „více nebo méně jako exekutivní orgán Spojených národů“. To je naprosto falešné, neboť NATO je podle svého zakládacího dokumentu obranným paktem a má být aktivní pouze v případě napadení některé členské země. Libye však žádnou členskou zemi NATO nenapadla. NATO nemá „vůbec žádné oprávnění intervenovat v oblastech, ... které nepatří k teritoriu vymezenému Severoatlantickou smlouvou“. Je „úplně pervertované“, že NATO „nyní více nebo méně oficiálně jedná jménem světového společenství“.^{515/}

Teprve když byl Kaddáfí svržen a zabit, zjistili Rusové, kteří se mylně domnívali, že NATO hodlá pouze zřídit bezletovou zónu, že byli v Radě bezpečnosti oklamáni. „V Libyi měly Spojené státy mandát Rady bezpečnosti OSN pouze pro zřízení *no fly zone*, aby Kaddáfí nemohl bombardovat povstalce ve své zemi,“ prohlásil ruský prezident Putin. „Co však Spojené státy udělaly? Začaly tuto zemi bombardovat! To je jasné porušení rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Je to jasný útok proti jinému státu.“^{516/}

Také Reinhard Merkel, profesor trestního práva a právní filozofie na univerzitě v Hamburku, prohlásil, že mezinárodní právo tuto válku zakazuje. A to proto, že obsahuje „striktní zákaz vojenského vměšování do občanských válek na cizím teritoriu“. Kaddáfí je „padouch, jehož odstranění od moci by bylo požehnáním“, připouštěl Merkel. „Avšak domněnka, že rebelové bojující proti němu jsou nějakým demokratickým hnutím s homogenními mírumilovnými cíli, je naprosto zcestná.“ Nikdo nezkoumá „temnou směsici politicko-ideologické orientace“ povstalců. „Demokratický intervencionismus, propagovaný v roce 2003, kdy se tvrzení o iráckých zbraních hromadného ničení ukázalo jako lživé, a nyní znovu vstávající z mrtvých pod eufemistickou maskou povinnosti poskytnout vojenskou pomoc v boji za svobodu, je z politického, etického a mezinárodně právního hlediska zmetek,“ praví v ostré, ale naprosto výstižné kritice německý profesor trestního práva.^{517/}

V Chartě OSN z roku 1945 je garantována suverenita každé země. Článek 2 jasně stanoví, že OSN je vybudována „na principu suverénní rovnosti všech svých členů“. Vměšování do vnitřních záležitostí jiné země je Chartou striktně zakázáno. „Z této Charty nelze vyvozovat oprávnění Spojených národů k vměšování do záležitostí, které ze své podstaty náležejí do vnitřní kompetence státu, nebo povinnost členů uspořádat záležitosti tohoto druhu na základě této Charty,“ praví se v článku 2. Kvůli principu suverenity nesměla OSN zasahovat do občanských válek, s nimiž byla postupem času stále znovu konfrontována. Základní idea OSN spočívá v tom, že tato organizace vstupuje do akce pouze při mezistátních konfliktech.

Znalec trestního práva Reinhard Merkel správně seznává, že válkou v Libyi v roce 2011 byla tato zásada opuštěna. Bylo to poprvé, co Rada bezpečnosti povolila operace proti zemi, která žádnou jinou zemi nenapadla, nýbrž nacházela se ve stavu nepřehledné občanské války. Aby byl útok NATO legitimizován, vstoupil do hry princip takzvané „odpovědnosti za ochranu“ (Responsibility to Protect – R2P). Tato odpovědnost za ochranu postihuje především jednotlivý stát a stanovuje jeho povinnost zaručit blaho svých občanů. Pokud některý stát není schopen

nebo ochoten ochránit své občany před hrubým porušováním lidských práv, může mezinárodní společenství zasáhnout na ochranu ohroženého obyvatelstva, má-li k tomu odpovídající mandát Rady bezpečnosti. Takový je názor některých právních expertů. Rezoluce Rady bezpečnosti číslo 1973 se výslovně vztahovala k tomuto novému konceptu a hovořila o tom, že bude zřízena bezletová zóna na ochranu „civilních osob, ohrožených útoky“. To je princip R2P. OSN shledala, že Kaddáfí nemůže blaho jemu podřízených občanů zabezpečit.

Princip R2P je dobře míněný, ale nebezpečný v případě, podkopává-li suverenitu všech států a pomáhá legitimizovat vojenské útoky na země, které žádnou zemi nenapadly. R2P je výrazem naděje, že s pomocí vojenské síly bude možno vytvořit lepší svět. Já tuto naději nesdílím, neboť se domnívám, že ve 21. století potřebujeme nikoli více, nýbrž naopak méně vojenské síly. R2P byl poprvé aplikován v Libyi a vývoj této země po útoku NATO ukazuje, že situace civilního obyvatelstva se nezlepšila, ale zhoršila. Po útoku NATO zemřelo mnohem více civilistů než předtím. Podle německého mírového aktivisty a badatele Johannese Beckera si válka NATO vyžádala životy celkem 50 000 lidí, téměř bez výjimky Libyjců.⁵¹⁸ Většina z nich byla usmrcena po zahájení útoku NATO. Z toho důvodu je chybné a nelogické označovat útok NATO za pomoc libyjskému civilnímu obyvatelstvu. Ti, kteří byli usmrceni bombami NATO, to jako pomoc rozhodně necítili. Princip Responsibility to Protect byl organizací NATO využit jako nástroj k prosazení změny režimu.

„Koncept sám o sobě je dobrý,“ soudí badatel Johannes Becker, „v případě války v Libyi byl ale zneužit.“ Rezoluce OSN číslo 1973 totiž neumožňovala svržení Kaddáfího, nýbrž pouze ochranu civilního obyvatelstva. Tento úkol byl již po několika dnech splněn. Poté měla organizace NATO s používáním vojenské síly přestat. Neučinila tak ovšem, nýbrž pokračovala ve válce až do svržení Kaddáfího. Také profesor mezinárodního práva Norman Paech spatřuje v principu R2P nebezpečí trvalého vměšování do vnitřních záležitostí států, které povede k jakési „anarchii států“.⁵¹⁹

Před válkou v Libyi Evropa a Spojené státy prakticky nezaznamenaly protesty mírového hnutí. To proto, že Kaddáfí byl v médiích států NATO úspěšně líčen jako „nový Hitler“. „Říká se: ‚Válka je špatná, ale Kaddáfí je ještě horší,‘“ popsal italský novinář a autor dokumentárních filmů Fulvio Grimaldi náladu v této věci. To, co Evropa nechtěla vidět, byla skutečnost, že větší část Libyjců byla se svou životní úrovní za Kaddáfího režimu spokojena. Tito lidé nechtěli, aby organizace NATO jejich zemi bombardovala. „Kaddáfí a většina Libyjců, která stojí na jeho straně, brání suverenitu lidí a jejich sociální pokrok proti pronikání, vměšování, destabilizaci a agresí ze strany imperialistických mocností, rozvíjejících mohutnou neokolonialistickou ofenzivu,“ vyjádřil se kriticky Ital Grimaldi, který Libyi v průběhu války NATO i po jejím skončení procestoval. „Pro vlády států NATO pod vedením USA je nepřijatelné, že ve světě existují regiony jako Libye, Sýrie a jisté země Latinské Ameriky, které odmítají jejich vymoženosti „volného trhu“ a globalizace. Tyto vymoženosti spočívají v největším přerozdělování bohatství v historii lidstva, směřujícím od širokých mas k elitám.“ Libye byla jednou z nejuspěšnějších zemí Afriky. „OSN hodnotila rozvojový standard jejího (libyjského) obyvatelstva (zdravotnictví, vzdělání, práce, bydlení, ženy, mateřství, postoj k životu) jako nejvyšší na celém kontinentu,“ uvádí Grimaldi. Proto je absurdní operovat s argumentem odpovědnosti za ochranu. Útočná válka NATO byla zločinem.⁵²⁰

Dnes víme, že americké impérium a státy NATO svrhávají jiné vlády, ale nedokážou je nahradit žádnou fungující demokracií. V dnešní době je Libye destabilizována zneprátenými ozbrojenými skupinami a muslimský fundamentalismus se nachází na vzestupu, což je pro

libyjské obyvatelstvo špatný vývoj, ukazující, že násilí zpravidla vede k ještě většímu násilí a novým problémům. „V tomto chaosu budou přátelé radikálních islamistů dále posíleni,“ varoval v roce 2015 švýcarský expert na Blízký východ Arnold Hottinger. „Hrozí, že se Libye stane Somálskem Středomoří.“⁴⁸⁴

Po svržení Kaddáfího zmohutněl proud uprchlíků, směřujících do Evropy, protože rozbitý státní útvar se již nemohl tématem migrace zabývat. Těžce postižen byl školský systém i zdravotnictví. Bomby NATO posílily jedině radikální islamisty. „Libyjské město Syrta je nejdůležitějším opěrným bodem teroristických milicí Islámského státu mimo Sýrii a Irák,“ referovaly *Neue Zürcher Zeitung* v květnu 2016 v článku pod titulkem „Horor u Středozemního moře“. V Syrtě podle něho zavedli bojovníci Islámského státu právo šarí‘a, zahrnující trest smrti stětím za rouhačství. Vládne tu atmosféra strachu, mravnostní policie je všudypřítomná a ženy jsou nuceny chodit zahaleny. Vyučování dějepisu na školách a univerzitách je zakázáno.⁴⁸⁵

Ve Spojených státech a v Evropě je mnohým pozorovatelům zatěžko připustit, že NATO rozbilo Libyi a vytvořilo tím živnou půdu pro fundamentalisty. Útok na Libyi byl právě tak chybný, jako útok na Irák a Afghánistán – tyto nezákonné války jen dále roztočily spirálu násilí. V průběhu prezidentské volební kampaně, vedené v roce 2016 Donaldem Trumpem a Hillary Clintonovou, bylo jen velmi zřídka poukázáno na skutečnost, že se Hillary Clintonová rozhodující mírou podílela na svržení Kaddáfího a zničení Libye. „Hillary Clintonová byla velice pro bombardování Libye,“ vzpomíná Američan Noam Chomsky. „Byla jedním z původců této války, která zničila Libyi a její fungující společnost.“ Nyní se tato země nachází v rukou ozbrojených milicí „a Islámský stát a džihádisté se šíří severní Afrikou“, kritizuje Chomsky. „To se stane tehdy, když jeden neví, co činí, a zpracovává zranitelné systémy perlíkem.“⁴⁸⁶

484 William Blum: *Killing Hope. US Military and CIA Interventions since World War II* (Common Courage Press 1995), s. 281.

485 Amerikanische Streitkräfte in Libyen erfolg-reich. *Amerika Dienst. Embassy of the United States of America*. Bonn, 16. dubna 1986.

486 Brian Lee Davis: *Qaddafi, Terrorism, and the Origins of the U.S. Attack on Libya* (ABC-CLIO 1990), s. 146–153.

487 Rada bezpečnosti OSN, 12. dubna 1986.

488 Daniele Ganser: *NATO-Geheimarmeen in Europa. Inszenierter Terror und verdeckte Kriegsführung* (Orell Füssli 2008).

489 Die langen Schatten von Lockerbie. *Neue Zürcher Zeitung*, 26. července 2010.

490 Nicht schuldig. Der als Lockerbie-Attentäter verurteilte Abdel Basset Ali al-Megrahi wurde aus Barmherzigkeit aus der Haft entlassen. *St. Galler Tagblatt*, 21. srpna 2009.

491 Annie Machon: *Spies, Lies and Whist-leblowers: MI5, MI6 and the Shayler Affair* (Book Guild 2005), s. 170.

492 Amnesty International: *Report 2010 zur welt-weiten Lage der Menschenrechte* (Fischer Verlag 2010), s. 288 a 290.

493 Garikai Chengu: *Gaddafis Libyen war Afrikas reichste Demokratie. Einartysken*, 16. ledna 2013.

494 Vystoupení Muammara Kaddáfího na Valném shromáždění OSN, 1. října 2009.

- 495 Joachim Guilliard: Hand in Hand. Bewaffneter Aufstand in Libyen: Proteste gegen Ghaddafi waren von Anfang an von Gewalt begleitet. Intervention von NATO-Staaten hat Zehntausende Tote zur Folge. *Junge Welt*, 18. února 2012.
- 496 Massaker in Libyen. Schüsse in Kopf, Nacken oder Brust. *Frankfurter Rundschau*, 20. února 2011.
- 497 Joachim Guilliard: Inszenierungen. Gezielte Propaganda aus Katar. *Junge Welt*, 18. února 2012.
- 498 Joachim Guilliard: Hand in Hand. *Junge Welt*, 18. února 2012.
- 499 Christof Münger: Für die Schweiz ist das Libyen-Problem erledigt. *Tages-Anzeiger*, 24. února 2011.
- 500 President Obama on Libya. *New York Times*, 29. března 2011.
- 501 Haager Gericht eröffnet Untersuchung gegen Gaddafi. *Neue Zürcher Zeitung*, 3. března 2011.
- 502 Johannes Becker: Der Libyen-Krieg. Das Öl und die „Verantwortung zu schützen“ (LIT Verlag 2012), s. 205.
- 503 Gaddafi droht, Rebellen unter Beschuss. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 9. března 2011.
- 504 Libya in(ter)vention: False facts fatal for Gaddafi. *Russia Today*, 2. prosince 2011.
- 505 Libya in(ter)vention: False facts fatal for Gaddafi. *Russia Today*, 2. prosince 2011.
- 506 Johannes Becker: Der Libyen-Krieg, s. 218.
- 507 Crack SAS troops hunt Gaddafi weapons inside Libya. *Mirror*, 20. března 2011.
- 508 Crack SAS troops hunt Gaddafi weapons inside Libya. *Mirror*, 20. března 2011.
- 509 Martin Chulov: SAS unit captured in Libya. *The Guardian*, 6. března 2011.
- 510 Terri Judd: British special forces team released after botched mission. *The Independent*, 7. března 2011.
- 511 Mark Mazzetti: CIA Agents in Libya aid airstrikes and meet rebels. *New York Times*, 30. března 2011.
- 512 Jenny Wendler: Mehr Verantwortung in der Welt: Deutschlands Rolle bei der Fortentwicklung der europäischen Sicherheits- und Verteidigungspolitik (Diplomica Verlag 2016), s. 59.
- 513 Markus Horeld: Deutschlands feige Aussenpolitik. *Zeit Online*, 18. března 2011. Taktéž: Andrea Seibel: Die deutsche Enthaltung ist unverantwortlich. *Die Welt*, 18. března 2011.
- 514 Der Marburger Friedensforscher Johannes M. Becker im Interview über den Libyen--Krieg und die Folgen. *Oberhessische Presse*, 29. června 2012. Srv. též: Johannes Becker: Der Libyen-Krieg. Das Öl und die „Verantwortung zu schützen“.
- 515 Den Grundsatz von der Würde des Subjekts ernst nehmen. Interview s Hansem Köchlerem. *Zeit-Fragen*, 4. července 2011.
- 516 Präsident Putin: Konferenz: The New World Order. Sochi, 22. října 2014. Youtube: Putin Reveals Who Really Created ISIS.
- 517 Reinhard Merkel: Die Militärintervention gegen Gaddafi ist illegitim. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 22. března 2011.
- 518 Číslo z: Der Marburger Friedensforscher Johannes M. Becker im Interview über den Libyen-Krieg und die Folgen. *Oberhessische Presse*, 29. června 2012.
- 519 Der scheinbar alternativlose Krieg. Friedensforscher analysieren den Libyen-Konflikt. NATO wollte eine neue Doktrin durchsetzen. *Oberhessische Presse*, 29. června 2012.

520 Die Aggression der Nato gegen Libyen und die Haltung der Linken. *Neue Rheinische Zeitung*, 1. června 2011.

521 Arnold Hottinger: Libyen zerstört sich selbst.
NZZ am Sonntag, 22. února 2015.

522 Der Horror am Mittelmeer. *Neue Zürcher Zeitung*, 18. května 2016.

523 Noam Chomsky on Syria Conflict: Cut Off the Flow of Arms & Stop Bombing to Stem the Atrocities. *Democracy Now*, 17. května 2016.

15. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI UKRAJINĚ V ROCE 2014

Válka, která na Ukrajině vypukla v roce 2014, je na první pohled občanskou válkou Ukrajinců proti Ukrajincům. Podle Charty OSN tudíž tento konflikt není případem pro Organizaci spojených národů, protože tato je kompetentní pouze k urovnávání mezistátních konfliktů. Ten, kdo se však do problému ponoří bedlivěji, záhy sezná, že jak USA, tak i Rusko jsou ve válce na Ukrajině skrytě angažovány. Tím se válka na Ukrajině, která v době publikování této knihy stále trvá, stává zvláště delikátním mezinárodním konfliktem, protože zde proti sobě koneckonců stojí dva stálí členové Rady bezpečnosti OSN – Spojené státy a Rusko, přičemž oba disponují jadernými zbraněmi. Stejně jako v době kubánské krize hrají i nyní obě strany se zakrytými kartami a pokoušejí se stáhnout Ukrajinu do své sféry vlivu. Tato politika staví zemi tvář v tvář hrozbě roztržky mezi proamerickými a proruskými Ukrajinci.

Rozšiřování NATO směrem na východ

Z historického hlediska vzato patří Ukrajina do ruské sféry vlivu. Patří zároveň k zakladatelům OSN a od roku 1945 je členem s vlastním hlasem ve Valném shromáždění. V období studené války však nebyla samostatným státem, nýbrž stejně jako Bělorusko svazovou republikou Sovětského svazu. Z toho důvodu odevzdávala Ukrajina svůj hlas na půdě OSN vždy ve shodě s Moskvou. Jako svazová republika Sovětského svazu patřila také do sestavy Varšavského paktu – Ruskem vedené vojenské aliance, vzniklé v roce 1955 v reakci na založení NATO. Komunistická strana Ukrajiny určovala místní politiku v úzké shodě s Komunistickou stranou Sovětského svazu (KSSS) – jedinou relevantní politickou silou na teritoriu SSSR. V období let 1945–1991 byla tedy Ukrajina pevně zakotvena ve sféře vlivu Moskvy.

S pádem berlínské zdi a rozpadem Sovětského svazu se geopolitická mapa světa od základu změnila. Dne 24. srpna 1991 vyhlásila Ukrajina nezávislost na Sovětském svazu. Rozpad Sovětského svazu poskytl americkému impériu poprvé šanci na rozšíření vlivu do východní Evropy a přijetí Moskvou dříve ovládaných, nyní již bývalých členských států Varšavského paktu do NATO. Polsko, Česká republika a Maďarsko se staly členy NATO v roce 1999. Bulharsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko přistoupily v roce 2004. Albánie a Chorvatsko byly přijaty do NATO po rozpadu Jugoslávie, v roce 2009. Touto expanzí vzrostl počet členských států na dnešních 28.

Z pohledu Rusů je toto masivní rozšiřování NATO směrem na východ nejen provokací, nýbrž reálným nebezpečím. Rusové se cítili oklamáni. Vždyť po pádu berlínské zdi v roce 1989 podpořili mírové sjednocení Německa tím, že souhlasili, aby Německá demokratická republika vystoupila z Varšavského paktu a znovusjednocené Německo zůstalo členem NATO. Aby toto umožnili, stáhli Rusové za vlády Michaila Gorbačova z NDR pokojnou cestou 340 000 vojáků.

Znovusjednocení Německa prosazovali spolkový kancléř Helmut Kohl a ministr zahraničních věcí Hans-Dietrich Genscher. Americký ministr zahraničních věcí James Baker v listopadu 1989 prohlásil, že Spojené státy nemají proti znovusjednocení námitek, avšak pouze tehdy, zůstane-li sjednocené Německo členem NATO. Tehdy byla na stole také zajímavá idea, podle níž by NDR opustila Varšavský pakt a SRN NATO a znovusjednocené Německo by se stalo jako Rakousko, Švédsko nebo Švýcarsko neutrálním státem, stojícím mimo vojenské bloky. Osobně bych

považoval za správné, kdyby Německo odešlo z NATO a zaujalo pozici v Evropě jako neutrální stát. Pro amerického prezidenta George Bushe staršího však neutrální Německo přijatelnou variantou nebylo.^{524/}

Sovětský prezident Michail Gorbačov, který v roce 1990 obdržel Nobelovu cenu za mír, souhlasil se znovusjednocením Německa a jeho setrváním v NATO, jako protihodnotu však požadoval záruku, že se NATO poté nebude rozšiřovat dále na východ. USA o tom Rusy ujistily, NATO nerozšíří svou sféru vlivu „ani o centimetr dále na východ“, slíbil 9. února 1990 americký ministr zahraničních věcí James Baker v Kateřině sále moskevského Kremlu. Německý ministr zahraničních věcí Genscher již předtím, 31. ledna, v zásadním projevu na Evangelické akademii v Tutzingu prohlásil, že „k rozšíření teritoria NATO směrem na východ, to jest blíže k hranicím Sovětského svazu, nedojde“.^{525/}

Přijetím Polska, České republiky, Maďarska, Bulharska, Estonska, Lotyšska, Litvy, Rumunska, Slovenska, Slovinska, Albánie a Chorvatska poté organizace NATO svůj slib mnohokrát porušila. To Rusy pochopitelně rozzuřilo. „Naši západní kolegové nás opakovaně obelhali, činili rozhodnutí za našimi zády a stavěli nás před hotovou věc,“ kritizoval Putin. „Tak tomu bylo při rozšíření NATO směrem na východ a budování vojenských zařízení u našich hranic.“^{526/}

O skutečnosti, že Američané porušili svůj slib nerozšiřovat Severoatlantickou obrannou alianci, se média západních států NATO zmiňují jen velice málo, protože by to vrhlo špatné světlo na NATO a americké impérium. Něterá z médií dokonce tvrdí, že takový slib nebyl nikdy dán. „Porušení daného slova je pouhou legendou,“ tvrdil směle německý žurnalista Ignaz Lozo.^{527/} V tom se ale mýlí. Německá novinářka Gabriele Krone-Schmalzová, někdejší moskevská korespondentka ARD, dokazuje, že z odtajněných dokumentů amerického ministerstva zahraničních věcí vysvítá, že ministr zahraničních věcí James Baker 9. února 1990 dal Michailu Gorbačovovi a sovětskému ministři zahraničních věcí Eduardovi Ševardnadzemu „skálopevné garance“, že pokud Moskva vysloví souhlas s členstvím sjednoceného Německa v NATO, „ani jurisdikce, ani ozbrojené síly NATO nebudou posunuty dále na východ“. Gorbačov tehdy prohlásil: „Jakékoli rozšíření zóny NATO je nepřijatelné.“ Načež Baker odpověděl: „S tím souhlasím.“^{528/}

O slibu nerozšiřovat NATO neexistuje žádná písemná smlouva, možná proto, že Gorbačov to nepovažoval za nutné, jelikož v době tohoto ujednání Varšavský pakt stále ještě existoval. Ale pro Rusy bylo ústní ujištění závazné. Mezi německým ministrem zahraničních věcí Hansem-Dietrichem Genscherem a ruským ministrem zahraničních věcí Eduardem Ševardnadzem panoval vzácný vztah vzájemné důvěry. V jednom ze záznamů německého ministerstva zahraničních věcí se o rozhovoru, který vedl Genscher se Ševardnadzem 10. února 1990, praví: „Jsme si vědomi, že příslušnost sjednoceného Německa k NATO vyvolává komplikované otázky. Pro nás je ale jisté: NATO se nebude rozšiřovat směrem na východ.“^{529/}

Přistoupení Německé demokratické republiky ke Spolkové republice Německo bylo prvním rozšířením NATO na východ od konce studené války. Přestože však Německo a Spojené státy Rusům slíbily, že se poté NATO nebude dále rozšiřovat, byly to právě tyto dva státy – Německo a USA, které se v průběhu 90. let o rozšíření NATO směrem na východ nejsilněji zasazovaly. Německý ministr obrany Volker Rühle z CDU byl prvním prominentním západním politikem, který v přednášce na londýnském Mezinárodním institutu strategických studií v březnu 1993 požadoval rozšíření NATO veřejně. Rühleho chování bylo porušením daného slova a v naprostém rozporu s dřívějšími sliby. „Rühle viděl stát Německo před volbou mezi okrajovou nebo centrální strategickou polohou,“ komentoval to americký politolog Stephen Szabo, který se vyslovoval pro

rozšíření NATO. „Bud' mohlo tvořit východní hranici Západu – s nestabilními sousedy –, nebo posunout Západ dále směrem na východ a samo se tak dostat do centrální polohy.“^{530/}

Když v průběhu 90. let stále více zemí vstupovalo do NATO, seznal také Gorbačov, že ho oklamali. Německo, USA a další západní státy mu po znovusjednocení Německa v roce 1990 slíbily, že se NATO nepohne ani o centimetr směrem na východ, připomněl v roce 2009 při příležitosti vstupu Albánie a Chorvatska do NATO. „Američané to nedodrželi a Němcům to bylo lhostejné. Možná, že si dokonce mnuli ruce nad tím, jak šíleně se podařilo Rusy doběhnout,“ zlobil se Gorbačov. Toto nespolehlivé chování vedlo k tomu, „že Rusové už nyní západním slibům nevěřili“.^{531/}

Americké impérium sledovalo rozšiřováním NATO směrem na východ koncepci Zbigniewa Brzezinskiho, poradce prezidenta Cartera v otázkách národní bezpečnosti, který vždy posílení transatlantického spojení doporučoval. „Evropa je přirozeným spojencem Ameriky,“ říkával Brzezinski. „Sdílí stejné hodnoty a v podstatě i stejné náboženské dědictví, je vázána demokratickými principy a je původní vlastní velké většiny Američanů.“ Proto je Evropa vhodná jako „nepostradatelné geopolitické předmostí Ameriky na eurasijském kontinentu“, umožňující na celém eurasijském kontinentu vybudovat americké mocenské pozice. „Starý svět je ze strany Spojených států hoden enormního geostrategického zájmu,“ zdůrazňoval Brzezinski.^{532/}

Nelze zapomínat, že v období po rozpadu Sovětského svazu a rozpuštění Varšavského paktu 1. července 1991 se také organizace NATO nacházela ve velice vážné existenční krizi, neboť nejdůležitější důvod jejího vlastního práva na existenci byl náhle ten tam. Mírové hnutí v Evropě doufalo, že s koncem studené války dojde k omezení zbrojních výdajů a posílení míru. Osobně bych byl přivítal, kdyby byla spolu s Varšavským paktem v roce 1991 rozpuštěna také organizace NATO. To se však nestalo. USA prohlásily, že organizace NATO je důležitá a musí jako ryze obranná aliance existovat i nadále.

Tehdejší úřadující generální tajemník NATO a bývalý německý ministr obrany Manfred Wörner z CDU pronesl 17. května 1990 v Brémách plamenný projev, ve kterém se stavěl za zachování NATO. „Neutralita sjednoceného Německa nebo jeho postavení mimo vojenské bloky jsou věci pro nás nepřijatelné,“ zdůraznil. Této organizace se nemusí nikdo obávat, neboť podstatou funkce NATO je „zabránit válce. Naše strategie a naše aliance jsou výlučně defenzivní. Nikoho neohrožují – ani dnes, ani zítra. Nebudeme nikdy prvními, kdož použijí zbraně“, ujišťoval Wörner. To se mělo později ukázat jako lež. Podle jeho dalších slov měly být v budoucnu respektovány také legitimní bezpečnostní zájmy Sovětského svazu. „Skutečnost, že jsme připraveni nevysílat žádné jednotky NATO za hranice území Spolkové republiky, poskytuje Sovětskému svazu pevné bezpečnostní záruky,“ znělo ujištění ze strany generálního tajemníka, jež se však později rovněž ukázalo jako lež.^{533/}

Nikdo tehdy netušil, že v roce 1999 bude organizace NATO bez mandátu OSN bombardovat Jugoslávii, že pak v roce 2001 zaútočí na Afghánistán, v roce 2003 na Irák a v roce 2011 na Libyi a Sýrii. Takový vývoj od obranné aliance k útočnému spojení byl krátce po pádu berlínské zdi prostě nemyslitelný, a pokud by ho tehdy někdo předpověděl, považovali by ho (nebo ji) za šílence.

Vrcholný summit NATO v Bukurešti v roce 2008

Prakticky všichni ruští politikové odmítají rozšiřování NATO směrem na východ. V této otázce existuje v Rusku vnitropolitický konsensus. „Démonizace Vladimíra Putina není žádná politika,“ připomínal správně bývalý americký ministr zahraničních věcí Henry Kissinger. „Západ musí pochopit, že Ukrajina nikdy nemůže být pro Rusko cizí zemí jako kterákoli jiná.“ Tyto obavy Rusů je třeba brát vážně a Ukrajina nesmí vstoupit do NATO, tvrdil Kissinger. Ukrajina byla dlouho součástí Ruska a navíc má Rusko v Sevastopolu a Feodosiji na poloostrově Krymu dislokovány Černomořské loďstvo a jednotky v počtu 25 000 vojáků. Přítomnost ruských vojsk na Krymu je smluvně garantována do roku 2047 a Moskva vždy zdůrazňovala, že se této zóny vlivu nevzdá.^{534/}

Organizaci NATO to však nezajímalo. Na jejím vrcholném summitu, konaném v dubnu 2008 v rumunském hlavním městě Bukurešti, podpořil americký prezident George Bush mladší plán na přijetí Ukrajiny a také Gruzie do NATO, přestože věděl, že to Rusy rozzuří. „Člověk si může představit ten poprask, který by nastal ve Washingtonu, kdyby Čína dávala dohromady mocnou vojenskou alianci a pokusila se pro ni získat Kanadu a Mexiko,“ komentoval později trefně tento vývoj americký politolog John Mearsheimer z univerzity v Chicagu. Podle Mearsheimerova názoru Západ Rusy provokoval, a nese tudíž vinu na válce na Ukrajině.^{535/} Myšlenku rozšíření NATO o Ukrajinu a Gruzii podpořili na bukurešťském summitu také Britové. Francie a Německo se však postavily proti a došlo tak ke konfliktu uvnitř NATO. Přesto se v závěrečném „Prohlášení z Bukurešti“ ze 3. dubna 2008 pravilo, že organizace NATO „vítá“ „euroatlantické aspirace“ Ukrajiny a Gruzie. Aliance „se dnes usnesla, že tyto dvě země se mají stát členskými státy NATO“.^{536/}

Organizace NATO „se stala především strategickým nástrojem Američanů, po roce 1991 víc než kdykoli předtím“, vyjádřil se někdejší spolkový kancléř Helmut Schmidt kriticky v jednom novinovém článku z října 2008. „Spojené státy si s pomocí NATO nárokují vedoucí úlohu v Evropě.“ Úřadující německá spolková kancléřka Angela Merkelová se těmto vůdcovským aspiracím plně podřídila a postavila se za amerického prezidenta George Bushe a jeho plán na přijetí Ukrajiny a Gruzie do NATO. „Řekli jsme, že Gruzie a Ukrajina budou členy NATO, pokud si to budou přát,“ prohlásila Merkelová 17. srpna 2008 v ruském Soči. „Toto stanovisko zůstává nezměněno.“^{537/}

Rusové byli zalarmováni a Američané to věděli. Americký velvyslanec v Rusku William Burns v jednom interním memorandu, určeném členským státům NATO a zveřejněném Wikileaks, varoval před tím, že plánované členství Gruzie a Ukrajiny v NATO Rusům „tne do živého“. Také na Ukrajině je obyvatelstvo v otázce NATO rozpolceno. Etničtí Rusové na Ukrajině jsou proti a Rusko se obává, „že by to mohlo vést k velkému štěpení, násilí nebo dokonce občanské válce“, praví se v důrazném varování velvyslance Burnse. Dokument byl datován 1. února 2008, tedy ještě před summitem NATO v Bukurešti. „V tomto případě by se Rusko muselo rozhodnout, zda zasáhne nebo ne. Rusko by si přálo, aby toto rozhodnutí nemuselo učinit.“^{538/}

Čtyři měsíce po summitu NATO, 8. srpna 2008, napadla Gruzie s americkou podporou odštěpenickou jižní Osetii. Gruzínský prezident Michail Saakašvili předtím povýšil vstup své země do NATO na národní prioritu a doufal, že se s americkou podporou jižní Osetie znovu zmocní. Gruzínská armáda byla cvičena americkými důstojníky. Gruzie neměla mandát Rady bezpečnosti OSN, a její útočná válka byla proto nezákonná. Rusko intervenovalo a ve válce zvítězilo. Heidi Tagliaviniová, specialistka švýcarského ministerstva zahraničních věcí na oblast Kavkazu a někdejší zvláštní pověřenkyně OSN pro Gruzii, zkoumala okolnosti vypuknutí konfliktu. A dospěla k závěru, že válku začala Gruzie.^{539/}

Krátká gruzínská válka byla předebranou k daleko nebezpečnějšímu konfliktu o Ukrajinu. Američtí geostratégové mezitím otevřeně prohlásili, že je třeba zaplést Německo a Rusko do války, oslabit tak Evropu a zabezpečit dominanci amerického impéria. „Hlavním zájmem USA, pro který jsme vždy vedli válku – první, druhou i studenou –, byly vztahy mezi Ruskem a Německem,“ prohlásil v roce 2015 na přednášce v Chicagu americký geostratég George Friedman z poradenské služby Stratfor. „Pokud jsou jednotny, jsou jedinou mocí, která nás může ohrozit. Naším hlavním zájmem je zajistit, aby tento případ nenastal.“ Nejlepší by bylo, kdyby se obě země navzájem oslabily, navrhol Friedman. „Doporučuji techniku, kterou použil prezident Ronald Reagan vůči Íránu a Iráku: Podporoval obě válčící strany! Ty pak bojovaly proti sobě a nikoli proti nám. Bylo to cynické a amorální,“ připustil Friedman, „ale fungovalo to.“^{540/}

Díky svému dominujícímu letectvu může americké impérium kontrolovat vzdušný prostor nad mnoha oblastmi světa. Svými loděmi ovládá Washington světová moře. „Spojené státy ovládají všechna světová moře. To žádná mocnost předtím nedokázala. Proto můžeme vstoupit do jiných zemí, ale ony nemohou vstoupit k nám. To je velmi krásná věc,“ jásal Friedman. Pokud se týče pozemních vojsk, jsou ovšem Američané v Evropě a Asii zcela přečíslení, protože „v okamžiku, kdy se vojenskou botou dotkneme evropské půdy, jsme na základě demografických rozdílů v totální početní nevýhodě“, dával Friedman k úvaze. Je proto třeba podněcovat rivalitu mezi domácími lidmi a dodávat zbraně na Ukrajinu. „Rusko věří, že Spojené státy chtějí Ruskou federaci zničit. Ale já myslím, že ji nechceme zabít, nýbrž jen zranit.“^{541/}

V německém Spolkovém sněmu vedly americké válečné plány k protestům, protože některým poslancům bylo jasné, že tímto způsobem nemá být oslabeno pouze Rusko, ale také Německo. „Specifické americké zájmy v Evropě, které před nedávnem s tak působivou otevřeností vysvětlil šéf úřadu Stratfor,“ kritizovala dobře informovaná poslankyně Sahra Wagenknechtová ze strany Die Linke, zatímco kancléřka Angela Merkelová seděla v první řadě a naslouchala. „Hlavním zájmem Spojených států je zabránit spojenectví mezi Německem a Ruskem. Protože pokud jsou tyto jednotny, představují jedinou moc, schopnou Spojené státy ohrozit.“^{542/}

Puč na Ukrajině 20. února 2014

Poté, co se ukrajinský prezident Viktor Janukovyč v listopadu 2013 zdráhal podepsat asociační dohodu s EU, došlo na známém náměstí Majdan v ukrajinském hlavním městě Kyjevě k velkým demonstracím. Dne 15. prosince 2013 navštívil tábor protestujících na Majdanu americký senátor John Mc--Cain a povzbuzoval demonstranty, aby svrhli ukrajinskou vládu.^{543/}

Koncem února situace na Majdanu eskalovala. Dne 20. února 2014 došlo k masakru, když ostřelovači zahájili z různých domů palbu na policisty a demonstranty. Na místě zůstalo více než 40 mrtvých. Vypukl chaos. Odpovědnost za masakr byla okamžitě připsána úřadující vládě prezidenta Viktora Janukovyče a její speciální policejní jednotce Berkut. „Svět nesmí přihlížet tomu, jak nějaký diktátor vraždí svůj lid,“ komentoval situaci pro německý bulvární list *Bild* boxer Vitalij Kličko, který chtěl svrhnout vládu. Změna režimu slavila úspěch: Janukovyč byl svržen a uprchl do Ruska.^{544/}

Kdo však skutečně stál v pozadí za pučem? „Kdo střílel, nelze říci, já to také nevím,“ prohlásila Ina Kirschová, která byla 20. února v Kyjevě a předtím pracovala jako ředitelka Evropského centra pro moderní Ukrajinu (European Centre for a Modern Ukraine). „Ale musel to být někdo, kdo měl zřejmý zájem na eskalaci situace. Tedy nikoli Janukovyč, který přece sám

sebe svrhnout nechtěl.“ Mnozí z demonstrantů byli placeni, tvrdí Kirschová. „Existují lidé jako americký miliardář George Soros, kteří financují revoluce. Soros podporoval také Majdan. Platil tamějším lidem, kteří si za dva týdny na Majdanu vydělali víc než za čtyři pracovní týdny na západní Ukrajině,“ prohlásila Kirschová. Také na akci protivníků, anti-Majdanu, byli lidé zaplacení. „Existovaly taxy za každý úkon. Znáám lidi, kteří ráno inkasovali u odpůrců na anti-Majdanu, pak vyrazili na Majdan a inkasovali tam ještě jednou. To není na Ukrajině nic neobvyklého.“^{545/}

Okolnosti puče zkoumala také německá televize ARD, která vyslala na Ukrajinu tým žurnalistů. „Jsme přesvědčeni, že mnozí mrtví z 20. února byli cíleně zabiti seshora – nebo jinak řečeno: profesionálními odstřelovači,“ prohlásil německý novinář Stephan Stuchlik z politického magazínu *Monitor*. „To je ovšem v rozporu s teorií státní prokuratury: Většina jednotky Berkut se podle všeobecného mínění nacházela dole na ulici.“ *Monitor* v napínavém vysílání oznámil, že vláda, která se dostala pučem k moci, poštvála svou státní prokuraturu na jednotku Berkut a učinila ji odpovědnou za masakr. „Státní prokuratura říká: My víme, kdo byl vinen, byli to Janukovyčovi lidé, známe vojáky z Berkutu,“ konstatuje Stuchlik. Jenomže tato teze nesouhlasí s fakty. „Tak jednoduché to nemohlo být,“ vysvětluje Stuchlik. „Za prvé byli demonstranti onoho dne očividně střeleni do zad, což je důležité z toho důvodu, že se v týlu demonstrantů nacházel hotel „Ukrajina“, který byl 20. února vlastně jedním z jejich hlavních stanů. Pak je v radioprovozu slyšet Janukovyčovy odstřelovače, jak se diví, že tu jsou lidé zabíjeni – a sice profesionálními střelci, které neznají. Berkut, speciální jednotka ukrajinské policie, byla vybrána za obětního beránka.“^{546/}

Po puči se na Ukrajině dostali k moci ministerský předseda Arsenij Jaceňuk a prezident Petro Porošenko – dva přátelé USA, kteří chtějí vést zemi do NATO. Porošenko v květnu 2014 přiznal, že nyní na Ukrajině „není pro vstup do NATO většina“, slíbil však, že se bude o členství Ukrajiny v NATO zasazovat. „Obecně vzato potřebujeme nové bezpečnostní spojení se Spojenými státy a Evropou, abychom ochránili Ukrajinu také vojensky,“ prohlásil. „Jako prezident budu za toto spojení bojovat a okamžitě zahájím jednání.“^{547/}

Fuck the EU: Nezákonný puč USA v Kyjevě

Zatímco svržený prezident Janukovyč obdržel v Rusku politický azyl, odcestoval pučem k moci dosazený nový prezident Petro Porošenko do Washingtonu a pronesl v září 2014 v americkém Kongresu plamenný projev, ve kterém prohlásil: „Děkuji Spojeným státům za solidaritu.“^{548/} Zatím je třeba na základě dostupných historických dokumentů vycházet z toho, že Spojené státy podporovaly puč, provedený na Ukrajině v únoru 2014. „Byl to Západem sponzorovaný puč, o tom není žádných pochyb,“ prohlásil bývalý důstojník CIA Ray McGovern. Spojené státy svrhly vládu na Ukrajině a Victoria Nulandová tahala v americkém ministerstvu zahraničních věcí za nitky spolu s americkým velvyslancem na Ukrajině Geoffreyem Pyattem.^{549/}

Také detailní zkoumání okolností puče politologem Ivanem Katchanovskim ze Školy politických studií univerzity v Ottawě potvrzuje, že se na Ukrajině v únoru 2014 odehrál puč. Příslušníci jednotky Berkut byli pouhými obětními beránky, kterým byl zločin, provedený v rámci klamně operace, připsán se záměrem zdiskreditovat úřadujícího prezidenta. „Masakr na Majdanu z 20. února 2014 byl úspěšnou klamnou operací (False Flag Operation), provedenou vůdci majdanského protestního hnutí a skrytými odstřelovači s cílem chopit se moci na

Ukrajíně,“ usoudil politolog Katchanovski. „Nová vláda, která se prostřednictvím masakru dostala k moci, zfalšovala vyšetřování.“⁵⁵⁰

Velice podobnou analýzu provedl také estonský ministr zahraničních věcí Urmas Paet, který v odposlechnutém telefonátu již 26. února 2014 – to jest pouhých šest dnů po masakru – sdělil Vysoké pověřenkyni EU pro zahraniční politiku Catherin Ashtonové, že mrtví demonstranti z 20. února nebyli zavražděni režimem, nýbrž vlastními souputníky, kteří nyní sestavují vládu. Paet prohlásil, že zranění mrtvých demonstrantů jakož i některých policistů, kteří byli na onom místě rovněž zastřeleni, nesou „stejný rukopis“. Byl použit „stejný druh střel“. Paet dodal, že proto vzniká stále silnější „dojem, že v pozadí za zákeřnými střelci nestál Janukovyč, nýbrž někdo z nové koalice“, tedy skupiny kolem Porošenka, která se pučem dostala k moci. Ashtonová byla vývody estonského ministra zahraničních věcí zjevně ohromena a odpověděla: „Myslím, že chceme vyšetřování. Domnívám se, nevím. Svatá dobrota.“⁵⁵¹

Ve většině evropských a amerických novin stejně jako na známých televizních stanicích nebylo o této tajné stránce mezinárodní politiky možno prakticky nic číst ani zaslechnout. Většina obyvatel proto vůbec neměla dojem, že by Spojené státy na Ukrajině právě svrhly vládu. Jenže Paul Craig Roberts, který působil jako náměstek ministra financí v Reaganově administrativě, přesně toto potvrdil. „Neokonzervativci věří, že dějiny vyvolily Spojené státy k vytvoření hegemonie nad celým světem,“ řekl Roberts. „Obama jmenoval neokonzervativní Victorii Nulandovou náměstkyní státního tajemníka. Kancelář Nulandové spolupracuje s CIA, stejně jako s Washing-tonem financovanými nevládními organizacemi, a organizovala americký státní převrat na Ukrajině.“⁵⁵²

Jak vyplývá z odposlechnutého telefonního rozhovoru, Victoria Nulandová organizovala puč v americkém ministerstvu zahraničních věcí, sestavovala novou vládu kolem ministerského předsedy Jaceňuka a urazila Evropany rčením „Fuck the EU“. Krátce před pučem z 20. února hovořila po telefonu s americkým velvyslancem v Kyjevě Geoffreyem Pyattem. Pyatt byl odpovědný za udržování kontaktu s pučisty. „Nemyslím, že by Klič měl být součástí nové vlády. ... Myslím, že to není nutné, myslím, že to není dobrý nápad,“ sdělovala Nulandová telefonicky Pyattovi s odkazem na známého boxera Vitalije Klička, který vedl protesty na Majdanu. „Jsem přesvědčena, že ten správný muž je Jaceňuk, má ekonomickou zkušenost a má také politickou zkušenost.“ Nulandová navrhovala zapojit do zpracování veřejnosti OSN a generálního tajemníka Pan Ki-muna. Pan Ki-mun „by mohl pomoci, aby se celá ta věc stala neprůstřelnou. A víš co: Fuck the EU.“⁵⁵³

Několik týdnů před pučem, 2. února 2014, vystoupil americký ministr zahraničních věcí John Kerry na bezpečnostní konferenci v Mnichově spolu s ukrajinskými opozičními politiky Petrem Porošenkem, Vitalijem Kličkem a Arsenijem Jaceňukem. Chválil je a ve světle blesků přítomných fotografů jim potřásal rukama. Po puči se stal Jaceňuk ministerským předsedou a Porošenko prezidentem – přesně, jak si Nulandová a její představený, ministr zahraničních věcí John Kerry, přáli. Boxer Vitalij Kličko, někdejší mistr světa v těžké váze, se musel spokojit s postem starosty Kyjeva.

Někteří Ukrajinci věděli, že Američané chtějí jejich vládu svrhnout. V ukrajinském parlamentu odhalil americké přípravy puče již 20. listopadu 2013 poslanec Oleg Carov v projevu, přerušovaném četnými výkřiky z pléna. „Ve své funkci zástupce ukrajinského lidu jsem od aktivistů organizace Volja obdržel jasné důkazy, že na našem území je s podporou a přímou účastí amerického velvyslanectví v Kyjevě realizován projekt ‚TechCamp‘, v jehož rámci se připravuje občanská válka na Ukrajině.“ V rámci projektu bude podněcována revoluce, mající za

cíl svrhnout úřadující vládu. „Projekt dozoruje americký velvyslanec na Ukrajině Geoffrey Pyatt, který také odpovídá za jeho průběh,“ odhalil poslanec Carov. „Američtí instruktoři vysvětlovali, jak lze využít internetu a digitálních sociálních sítí k manipulaci veřejného mínění ... a provokování násilných nepokojů.“ Tito technici slavili již úspěch v Libyi, Egyptě a Tunisku. Podle ustanovení Charty OSN je však „nepřípustné zasahovat do vnitřních záležitostí jiného státu“, protestoval správně Carov. „To musíme vyšetřit!“ Jeho požadavek však nezískal potřebnou většinu.^{554/}

Odposlechnutý rozhovor mezi Victorií Nulandovou a velvyslancem Pyattem je historickým důkazem, že Spojené státy svrhávají vládu na Ukrajině. Když byl odposlechnutý telefonát s iritujícím výrazem „Fuck the EU“, tedy „Srát na Evropskou unii“, zveřejněn, bylo to pro Nulandovou pochopitelně trapné. „Paní Nulandová přirozeně se svými evropskými partnery hovořila a za poznámky se omluvila,“ sdělila mluvčí amerického ministerstva zahraničních věcí ve Washingtonu Jennifer Psakiová 7. února 2014.^{555/} Spolkové kancléřce Angele Merkelové to však příliš zábavné nepřipadalo a prostřednictvím své mluvčí vzkázala, že taková vyjádření Nulandové považuje za „absolutně nepřijatelná“. Jistý mluvčí ministerstva zahraničních věcí v Berlíně dodal: „Tady je zase jednou vidět, že odposlouchávání je holt zpozdilé.“^{556/}

Skutečnost, že se Nulandová změnou režimu na Ukrajině zabývala již celé měsíce, je jasně patrná z jejích veřejných prohlášení. „Od vyhlášení nezávislosti v roce 1991 podpořil americký lid přechod Ukrajiny k demokracii a tržnímu hospodářství pěti miliardami dolarů, v rozpočtovém roce 2013 překročila naše pomoc částku 100 miliónů dolarů,“ uvedla Nulandová 14. listopadu 2013 v přednášce pro vlivnou Atlantickou radu (Atlantic Council) ve Washingtonu. Americké impérium poté usilovalo o rozšíření svého vlivu na Ukrajinu. Pokoušelo se vytvořit hospodářský prostor, „který sahá od Lisabonu až po Doněck a bude stimulován tržně orientovanými reformami“, jak horovala Nulandová. „S tímto úmyslem vyjednávají Evropská unie a Spojené státy Transatlantickou zónu volného obchodu TTIP, slibující ekonomický růst, investice a pracovní místa na obou stranách Atlantiku.“^{557/}

Podle ustanovení Charty OSN je svržení vlády cizí země, pochopitelně, nezákonným aktem a porušením mezinárodního práva. To vědí i Američané. „Slyšeli jsme nahrávky pracovníků ministerstva zahraničních věcí, jak se spolu s americkým velvyslancem na Ukrajině spikli za účelem svržení tamější vlády,“ kritizoval bývalý americký kongresman Ron Paul. „Slyšeli jsme, jak se náměstkyně ministra zahraničních věcí Victoria Nulandová chlubila tím, že Spojené státy vydaly na změnu režimu na Ukrajině 5 miliard dolarů. Proč je to O.K.“^{558/}

Také německý profesor státního práva Karl Albrecht Schachtschneider oprávněně kritizoval puč na Ukrajině jako akt, odporující mezinárodnímu právu. „Západ převrat na Ukrajině podporoval, pokud vůbec neřídil,“ konstatoval. „Byla to hrubá porušení vnitřní i vnější suverenity Ukrajiny. To, že Majdan z podstatné části nevznikl z vlastního popudu a vlastních sil občanů Ukrajiny, je zřejmé,“ seznal Schachtschneider dva měsíce po puči. Západ „použil osvědčenou metodu převratu, nějakým způsobem zdánlivě zabarvenou revolucí“. V jádru věci se jednalo o rozšíření NATO. „Lze sotva pochybovat o tom, že Západ intervenoval ‚subverzivně‘ – jak to nazývá mezinárodní právo –, aby získal vhodnou vládu ochotnou vést Ukrajinu do Evropské unie a časem i do NATO,“ konstatuje tento německý znalec státního práva.^{559/}

Rusové byli pučem velice rozrušení. „Jsem přesvědčen o tom, že tato krize byla vyvolána úmyslně,“ vyjádřil se kriticky Putin v rozhovoru pro italský list *Corriere della Sera*. Zpravodajství západních médií „o tomto procesu bylo absolutně nepřijatelné“, řekl ruský prezident. Byl přesvědčen o tom, že státy NATO by byly bývaly mohly puči zabránit. „Kdyby

Amerika a Evropa těm, kdo se tohoto protiústavního jednání dopouštěli, řekly: „Pokud se tímto způsobem dostanete k moci, nebudeme vás za žádných okolností podporovat. Musíte uspořádat volby a vyhrát je“, vyvíjela by se situace úplně jinak.“ Státy NATO tak ovšem neučinily, proto bylo Rusko nuceno reagovat. „Rád bych ještě jednou zdůraznil: To nebylo naše rozhodnutí, my jsme o ně neusilovali. Byli jsme prostě nuceni reagovat na to, co se stalo.“^{560/}

Znovuzískání Krymu v březnu 2014

Rusové sledovali události v Kyjevě velice pozorně. Díky zdrojům z ukrajinské tajné služby mohli sledovat nejdůležitější aktéry. Výstřely z 20. února 2014 „přišly od budovy filharmonie na Majdanu. Tato budova ... byla v okruhu kompetence velitele Majdanu Andreje Parubije“, prohlásil Alexander Jakemenko, který za vlády svrženého prezidenta Janukovyče stál v čele ukrajinské tajné služby. „Byl jsem připraven vyslat na Majdan speciální jednotku, aby zahájila boj s odstřelovači, ale Parubij to nedovolil“, tvrdil šéf tajné služby. Parubij prý pracoval pro oligarchu Porošenka, který se po puči chopil moci. Porošenko s Parubijem koordinovali průběh puče a „na americkém velvyslanectví v podstatě bydleli, protože neuplynul den, během kterého by americkou ambasádu v Kyjevě nenavštívili“.^{561/}

Prezident Vladimir Putin neměl v úmyslu vzdát Ukrajinu bez boje. Podle vlastních slov vydal bezprostředně po svržení Janukovyče, v časných ranních hodinách 23. února 2014, rozkaz zahájit proces „znovuzískání“ Krymu. Až do tohoto „státního převratu ... jsme nikdy nepomysleli na to, oddělit Krym od Ukrajiny“, vykládal Putin v ruské televizi. Jakmile však bylo jasné, že se v Kyjevě po puči chopila moci proamerická a Rusům nepřátelská vláda, bylo třeba hájit základnu Černomořského loďstva a strategické zájmy Ruska.^{562/}

Ruští vojáci v zelených uniformách bez označení obsadili 27. února 2014 všechny strategicky významné body v Simferopolu, největším městě poloostrova Krymu. Dne 28. února požádal ukrajinský parlament, odkazujíc na přítomnost neoznačených vojáků na Krymu, o pomoc Radu bezpečnosti OSN se záměrem „zastavit agresi Ruské federace“. Protože ruští vojáci neměli mandát Rady bezpečnosti OSN, byl jejich vojenský zásah na Krymu nezákonný. Těto nezákonné ruské intervenci však předcházela nezákonná americká puč v Kyjevě, pro který rovněž neexistoval mandát Rady bezpečnosti OSN. Puč v Kyjevě a následné obsazení Krymu ukazují, že porušení mezinárodního práva stálými členy Rady bezpečnosti OSN je mimořádně nebezpečnou věcí.

„Na cizí státní území se nevstupuje“, prohlašuje nositel Nobelovy ceny za mír Obama ve vztahu ke Krymu a Donbasu“, komentoval situaci na mírové demonstraci v Berlíně v prosinci 2014 teolog Eugen Drewermann. „Jenže kdo potom vstoupil do Vietnamu, do Iráku a kromě toho do Somálska, na Grenadu, do Panamy, do Afghánistánu a podruhé do Iráku? A kdo obelhal svět vykonstruovanými obviněními – tonkinským incidentem počínaje, přes story o kojencích v kuvajtských nemocnicích a srbskou operaci „Podkova“ až po zbraně hromadného ničení Saddáma Husajna?“ Americké impérium, prohlásil Drewermann, ztratilo veškerou morální autoritu, a není tudíž oprávněno kritizovat jiné země.^{563/}

Dne 1. března 2014 se sešla v New Yorku Rada bezpečnosti OSN k projednání situace na Ukrajině. „Ruské jednotky ilegálně pronikly na území Ukrajiny a poloostrov Krym“, čímž Rusové „brutálně porušili“ ustanovení Charty OSN, stěžoval si velvyslanec Jurij Sergejev, zástupce nové ukrajinské vlády. Ruský velvyslanec Vitalij Čurkin namítal, že Rusko je toho

názoru, „že svržení prezidenta Janukovyče bylo nezákonné“. Janukovyč se stal demokraticky a legálně zvoleným prezidentem Ukrajiny. V důsledku vývoje událostí na Ukrajině v posledních dnech došlo nyní „ke krizi, která vlastně vůbec neměla nastat. Pro vypuknutí této krize neexistovaly vůbec žádné objektivní důvody,“ prohlásil Čurkin, který zároveň obvinil Západ z podpory demonstrací v ulicích Kyjeva. „Proč někteří naši kolegové ze Západu dostali do ulic ozbrojené bojovníky“ a podněcovali konfrontaci, ptal se ruský velvyslanec. „Proč došlo k tak hrubým zásahům do vnitřních záležitostí suverénní země?“⁵⁶⁴

Spojené státy to, pochopitelně, viděly jinak. Americká velvyslankyně v OSN Samantha Powerová vyzvala všechny členské země OSN, aby „podporovaly novou ukrajinskou vládu a zabránily veškerému zbytečnému násilí“. Ve svém prolhaném vystoupení zdůrazňovala, že žádná zahraniční mocnost nesmí na Ukrajině zasahovat, přestože Spojené státy již v případě puče učinily přesně totéž. Powerová to však držela v tajnosti a kritizovala místo toho ruskou intervenci: „Jsme velice znepokojeni zprávami o ruské vojenské intervenci na Krymu, které jsme obdrželi dnes ráno,“ prohlásila. „Pro tuto intervenci neexistuje žádný legální základ. Rusko porušuje suverenitu a územní integritu a nezávislost Ukrajiny,“ protestovala Powerová. „Je naší velkou prosbou ukončit tuto konfrontaci a nalézt takové řešení, které umožní, aby si ukrajinské obyvatelstvo mohlo samo určovat svůj osud, svou vládu a svou budoucnost.“⁵⁶⁵

Britský velvyslanec v OSN Sir Mark Lyall Grant se postavil na stranu USA a prohlásil, že ruská vojenská operace představuje „pro suverenitu, nezávislost a územní integritu Ukrajiny velkou hrozbu. Odsuzujeme každou agresi proti Ukrajině“, ujistňoval Grant, „a podporujeme novou vládu Ukrajiny“. Velvyslanec Francie Gerard Araud prohlásil opatrně, že kdyby Rusko vyslalo na Ukrajinu své jednotky, „byl by to nebezpečný vývoj“, nabádal však zároveň ukrajinskou vládu, aby „odůvodněné ruské zájmy zohlednila“.⁵⁶⁶

Prezident Putin rychle seznal, že OSN v New Yorku je zablokována. Dne 1. března si vyžádal od ruského parlamentu souhlas s vojenským zásahem na Ukrajině, který měl ochránit ohrožené ruské obyvatelstvo a vojáky Černomořského loďstva. Dne 4. března prohlásil Putin v televizním vystoupení změnu režimu v Kyjevě za protiústavní státní převrat. Téhož dne popřel, že by vojenské jednotky bez výsostných označení, operující na Krymu, tvořili ruští vojáci – podle jeho tvrzení se jednalo o „místní jednotky sebeobran“.⁵⁶⁷ Teprve 16. dubna 2014 přiznal Putin v televizním interview, že v případě přátelských „zelených mužičků“ skutečně šlo o ruské jednotky.⁵⁶⁷

Na poloostrově Krymu a ve východních oblastech Ukrajiny hovoří většina lidí rusky a cítí se s Ruskem spojena. Již 16. března 2014 proto 97 % obyvatel Krymu hlasovalo pro vystoupení ze svazku Ukrajiny a připojení k Rusku. Bezprostředně poté následoval návrh na připojení k Ruské federaci, který Moskva již 18. března akceptovala. Všechno šlo velice rychle. Od té doby poloostrov Krym nepatří k Ukrajině, nýbrž k Rusku.

„Naši kolegové v západní Evropě a Severní Americe teď říkají, že jsme porušili mezinárodní právo,“ hájil se Putin v jednom z vystoupení, pronesených v Kremlu po připojení Ukrajiny. „Nyní si alespoň vzpomínají na to, že mezinárodní právo vůbec existuje – lépe později, než nikdy,“ dodal a vyvolal tak smích v sále. Ruské jednotky podle něj na Krym nevstoupily, „protože tam již byly – v souladu s mezinárodními dohodami. Ano, my jsme naši tamější přítomnost posílili, ale dohodnutý počet vojsk jsme nepřekročili, protože to nebylo nutné,“ připustil Putin. Charta OSN zdůrazňuje právo národů na sebeurčení, prohlásil Putin. „Když Ukrajina vyhlásila nezávislost na Sovětském svazu, argumentovala přesně tak – téměř slovo od slova. Ukrajina toto právo uplatnila, ale obyvatelům Krymu by mělo zůstat upřeno. Proč?“ Ve

známém precedenčním případě Kosova ostatně Západ prohlásil, že jednostranné odštěpení Kosova od Srbska je legitimní a nevyžaduje souhlas centrální vlády. Nelze tedy pochopit, proč by nyní pro Krym měla platit jiná měřítko. Rusko svou námořní základnu v Sevastopolu nepřenechá NATO, protože by to znamenalo „reálnou hrozbu pro celý jih Ruska“.^{568/}

Podobně jako před ním Kaddáfí, kritizoval také Putin ve svém projevu velice ostře americké impérium. „Spojené státy americké se nedávají vést mezinárodním právem, nýbrž svou vojenskou mocí. Jednají, jak se jim zlíbí,“ prohlásil Putin. Aby svým „agresím dodaly zdání legitimacy, vynucují si potřebné rezoluce mezinárodních organizací, a když to z nějakého důvodu nefunguje, nedbají Rady bezpečnosti ani celé OSN“, jako například v případě útoku na Jugoslávii v roce 1999. „Byl snad tento postup kryt mandátem Rady bezpečnosti OSN? Ne. A pak přepadly Afghánistán, Irák a zcela otevřeně opovrhly rezolucí Rady bezpečnosti OSN k Libyi. Místo toho, aby tam zřídily takzvanou bezletovou zónu, začaly s bombardováním.“ Toto opakované pohrdání mezinárodním právem těžce poškodilo mezinárodní vztahy.^{569/}

Secese Krymu a ruské veto v Radě bezpečnosti

Dne 15. března 2014 předložily Spojené státy v Radě bezpečnosti OSN rezoluci, která potvrzovala „suverenitu, nezávislost, jednotu a územní integritu Ukrajiny v jejích mezinárodně uznaných hranicích“ a měla zabránit odštěpení Krymu od Ukrajiny. Rusko však využilo svého práva veta. Dalších 13 zemí, zastoupených v Radě bezpečnosti, hlasovalo pro přijetí rezoluce. „Pouze Rusko je připraveno porušit mezinárodní právo, pohrdnout Chartou OSN a roztrhat svoje bilaterální smlouvy,“ kritizoval britský velvyslanec v OSN Mark Lyall Grant. Ruský velvyslanec v OSN Vitalij Čurkin opáčil, že obyvatelé Krymu měli právo na sebeurčení poté, co „v únoru došlo v Kyjevě k protiústavnímu ozbrojenému puči, provedenému radikálními nacionalisty“. Čínský velvyslanec Liu Jieyi projevil pro toto hodnocení pochopení. Soudil, že na Ukrajině se projevil „vliv zahraničních aktérů“, jenž „vyvolal násilné střety v ulicích a krizi v zemi“. Čína se hlasování zdržela.^{570/}

V Německu se navíc diskutovalo o tom, zda má být připojení Krymu k Rusku označeno za „secesi“, nebo za „anexi“. V USA a v Evropě „všichni okamžitě použili termínu ‚anexe‘“, říká žurnalistka Gabriele Krone-Schmalzová. „Přitom je to z hlediska mezinárodního práva chybné. Faktem je, že mezinárodní právo v sobě spojuje nejméně dva rozporné principy. Nenarušitelnost hranic a právo národů na sebeurčení. Oba jsou stejně důležité. Nyní je třeba případ od případu zkoumat, který převáží. A nemůže to být tak, že u některých oblastí světa právo na sebeurčení akceptujeme a u jiných nikoli,“ tvrdí Krone-Schmalzová v narážce na Kosovo. Slovo „anexe“ sloužilo k hanobení Ruska v zemích NATO, což je nečestné.^{571/}

Termínem „anexe“ se rozumí násilné získání území jedním státem na úkor druhého. V hovorovém jazyku by se mluvilo o „dobytí“. Anexe je mezinárodním právem jednoznačně zakázána. Za „secesi“ se naproti tomu označuje oddělení určitých oblastí od existujícího státu se záměrem vytvořit stát nový, nebo se připojit k jinému již existujícímu státu. K tomu došlo například v případě státy NATO podporovaného odštěpení Kosova od Srbska. V mezinárodním právu je předmětem sporů otázka, zda právo národů na sebeurčení zahrnuje také právo menšin vyvázat se ze státního svazku cestou secese. Část právních expertů to považuje za přípustné a legální.

Německý profesor státního práva Karl Albrecht Schachtschneider je toho názoru, že v případě připojení Krymu k Rusku se jednalo zcela zřejmě o secesi, nikoli o anexi. Po puči a „násilném převzetí moci“ povstaleckými silami v Kyjevě měl Krym právo provést referendum a připojit se k Rusku. Moskva „odvrátila zasahování USA do své vymezené mocenské sféry“ za pomoci „měkkých prostředků“, srovnatelných s námořní blokadou, kterou prezident Kennedy v roce 1962, během kubánské krize, zabránil rozmístění ruských atomových zbraní. „Nikdo na Západě tuto blokádu nekritizoval jako čin, odporující mezinárodnímu právu,“ připomíná Schachtschneider.^{572/}

Také právní expert Reinhard Merkel, profesor trestního práva na univerzitě v Hamburku, považuje připojení Krymu k Rusku za secesi. „Anektovalo Rusko Krym? Ne. Bylo referendum na Krymu a následné odštěpení od Ukrajiny porušením mezinárodního práva? Ne.“, prohlásil Merkel. Bylo tedy hlasování na Krymu právně čisté? „Ne; postupovalo proti ukrajinské ústavě,“ vysvětluje Merkel. „Ale to není otázka mezinárodního práva.“ Západ hovoří pobouřeně o anexi. „Ale to je propaganda,“ prohlásil Merkel. „To, co se stalo na Krymu, bylo něco jiného: secese, vyhlášení státní nezávislosti potvrzené referendem, které schválilo odštěpení od Ukrajiny. Poté následoval návrh na přistoupení k Ruské federaci, který Moskva přijala.“^{573/}

Na základě dostupných údajů jsem toho názoru, že odštěpení Ukrajiny musí být označováno za secesi a že pojem anexe je chybný a slouží pouze k dalšímu rozdmýchávání napětí ve vztazích s Ruskem. Spolková kancléřka Angela Merkelová, nacházející se pod silným vlivem Spojených států, však 10. května 2015 v Moskvě, za přítomnosti Putina, znovu hovořila o „anexi Krymu“, kterou označila za „zločinnou“. Putin byl rozezlen a Kreml okamžitě reagoval. „Pokud se týče terminologie, vloudila se paní Merkelové do jejího vyjádření jedna chyba. Použila slova anexe a nikoli znovusjednocení,“ prohlásil mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov s tím, že se jedná o „chybnou definici“.^{574/}

Ani Spojené státy, ani Rusko nerespektovaly ve válce na Ukrajině ustanovení mezinárodního práva. Jako první porušily mezinárodní právo Spojené státy – pučem z 20. února 2014. V reakci na to porušilo mezinárodní právo také Rusko – obsazením Krymu z 23. února 2014. Obsazení spočívalo v tom, že ruské jednotky, nacházející se již na místě, byly posíleny a rozmístěny na strategických pozicích. Ruská „vojenská přítomnost na Krymu mimo pronajatá území byla v rozporu s mezinárodním právem“, je přesvědčen také Reinhard Merkel.^{575/} Obsazení Krymu Ruskem „bylo porušením platného mezinárodního práva ... mezinárodněprávní suverenita a územní integrita Ukrajiny byly ignorovány“, zdůrazňuje rovněž Dieter Deiseroth, soudce Spolkového správního soudu. Západ tyto skutečnosti ostře kritizuje, přestože on sám „se v četných případech proti platnému mezinárodnímu právu prohřešil a prohřešuje (Kosovo, Irák, Afghánistán, Libye, válka dronů, Guantanamo atd.)“, uvedl Deiseroth ve své vyvážené analýze na *Telepolis*.^{576/}

V německé televizi a v novinách žádné objektivní zpravodajství o válce na Ukrajině neexistovalo. Veškerá vina za válku byla připisována výlučně Putinovi a Rusku, kterýžto přístup byl chybný a neodpovídal historickým faktům. Dokladem této jednostrannosti slouží titulky vybraných televizních vysílání a novinových článků: „Putin znovu na postupu – Je Krym teprve začátek?“ (12. března 2014); „Chaos na Ukrajině – Žene Rusko zemi do občanské války?“ (16. dubna 2014); „Nebezpečí války v Evropě – Dá se Putin ještě zastavit?“ (16. listopadu 2014); „Vladimir Putin – Nejnebezpečnější muž Evropy?“ (8. září 2014); „Putinův hlad po moci – Jak daleko Moskva zajde?“ (20. listopadu 2014); „Konflikt na Ukrajině – Rusko proti Západu“ (5. února 2015).^{577/} Ve všech médiích států NATO byl šířen obraz nepřítele – „zlých Rusů“.

„Putin se postaral o to, že se válka v naší části světa stala znovu myslitelnou,“ poznamenal žurnalista Rolf-Dieter Krause v *Erstes Deutsches Fernsehen*. „On již není partnerem, nýbrž protivníkem.“^{578/}

Občanská válka na Ukrajině začíná 15. dubna 2014

Po puči v Kyjevě a secesi Krymu se Ukrajina propadla do občanské války. Nový ministerský předseda Arsenij Jaceňuk se pokoušel s pomocí armády, tajné služby a policie získat kontrolu nad celou zemí. Ne všichni vojáci, policisté a pracovníci tajné služby však byli ochotni poslouchat rozkazy nové vlády. Na ruskojazyčném východě Ukrajiny, hraničícím s Ruskou federací, vyhlásily Doněcká a Luhanská oblast, že pučistickou vládu v Kyjevě neuznávají. Separatisté obsadili policejní stanice a správní budovy s argumentem, že nová vláda nemá žádnou legitimitu, protože se dostala k moci nezákonným způsobem. Ministerský předseda Jaceňuk to vehementně odmítl a prohlásil všechny separatisty za teroristy.

Dne 15. dubna 2014 zahájila ukrajinská armáda svoji „zvláštní protiteroristickou operaci“ a s podporou tanků a obrněných transportérů napadla město Slavjansk v Doněcké oblasti. Tím začala občanská válka na Ukrajině. Někteří politikové v Kyjevě před zásahem armády proti vlastním občanům varovali. Když se postupujícím jednotkám na různých místech postavili civilisté, odmítli mnozí z vojáků výkon služby, protože nechtěli střílet do vlastních lidí.

Ruský prezident Vladimir Putin volal ještě téhož dne, 15. dubna 2014, generálnímu tajemníkovi OSN Pan Ki-munovi a nasazení ukrajinských vládních jednotek proti vlastnímu lidu ostře kritizoval. Organizace spojených národů by podle něho měla „protiústavní postup“ vládců z Kyjeva odsoudit. Také ruský ministr zahraničních věcí Sergej Lavrov kritizoval „porušení ukrajinských právních norem a mezinárodního práva“.^{579/} Protože však ukrajinská armáda nepřekročila žádné hranice, nestalo se nic. Pro vnitrostátní konflikty a občanské války, jakou je boj Ukrajinců proti Ukrajincům, není Organizace spojených národů vhodná, protože nesmí porušovat suverenitu národních států. OSN sice, jak bylo zmíněno výše, v roce 2011 zasáhla do libyjské občanské války a ostře kritizovala postup Kaddáfího proti vlastnímu lidu, na Ukrajině však byly karty rozdány jinak než tehdy. Tentokrát podporovaly Spojené státy v čele s prezidentem Obamou postup premiéra Jaceňuka proti vlastnímu lidu, zatímco Putin ho kritizoval. Bylo proto jasné, že Rada bezpečnosti OSN není jednotná a nemůže schválit žádnou rezoluci, která by opravňovala nasazení vojenských prostředků na Ukrajině.

Krátce před vypuknutím bojů přiletěl do Kyjeva ředitel CIA John Brennan, podle všeho proto, aby pučistické vládě radil při její „protiteroristické“ operaci. „Ukrajinská vláda obnovila zodpovědnost, právo a pořádek,“ argumentoval Jay Carney, mluvčí prezidenta Baracka Obamy v Bílém domě. Kyjev měl v občanské válce postupovat opatrně, „krok za krokem a zodpovědně“.^{580/} Návštěva ředitele CIA vyvolala v Rusku podrážděnou reakci. „Byl zde pod jiným jménem. Po jeho setkání s šéfy bezpečnosti byla operace ve Slavjansku ukončena,“ tvrdil anonymní ukrajinský úředník ruské zpravodajské agentury Ria Novosti. Ruský ministr zahraničních věcí Sergej Lavrov požadoval obratem ve Washingtonu vysvětlení účelu cesty a vznesl dotaz, zda byl útok ukrajinské armády na separatisty ve Slavjansku nařizen CIA. Vedení CIA však odmítlo záležitost jakkoli komentovat. Mluvčí amerického ministerstva zahraničních věcí Jennifer Psakiová pouze potvrdila, že Brennan v Kyjevě skutečně byl. „Cesty ředitele CIA obvykle nekomentujeme, avšak vzhledem k mimořádným okolnostem a falešným obviněním ze

strany Rusů můžeme potvrdit, že ředitel v rámci své evropské cesty v Kyjevě byl.“ Brennan však Kyjev k vojenskému útoku na separatisty na východní Ukrajině v žádném případě nevybídl. „Tato tvrzení jsou naprosto falešná,“ tvrdila Psakiová.^{581/}

V Německu stále více lidí chápalo, že jak americké impérium, tak i Rusko se skrytě pokoušejí získat na politický vývoj na Ukrajině vliv. Někteří začali využívat také ruských médií, vydávaných v němčině. Ve snaze omezit vzrůstající nedůvěru vůči Washingtonu radil americký prezident Obama Němcům, aby nesledovali ruskou televizi, jako například *Russia Today*. „Vyskytly se pomluvy typu, že Američané kdesi na Ukrajině podněcují nepokoje,“ prohlásil Obama na společné tiskové konferenci se spolkovou kancléřkou Merkelovou, konanou u příležitosti její návštěvy Washingtonu v květnu 2014. „Musím říci, že se nám jedná pouze o to, aby mohla Ukrajina činit svá vlastní rozhodnutí.“ To přirozeně nebyla pravda, protože Obamovi spolupracovníci tři měsíce předtím provedli na Ukrajině puč. „Poslední, co chceme, je nepořádek a chaos ve středu Evropy,“ ujišťoval Obama pokrytecky. „Německé veřejnosti, která možná sleduje ruskou televizi, bych chtěl poradit, aby zůstala soustředěná na fakta – na to, co se v zemi skutečně děje.“^{582/}

Současně s tím na Ukrajině docházelo k další eskalaci násilí. V přístavním městě Oděse na pobřeží Černého moře napadli pravicově radikální přívrženci nové vlády 2. května 2014 proruské Ukrajince a v Domě odborů upálili více než 40 lidí. Když francouzský filmař Paul Moreira zdokumentoval úlohu pravicových extrémistů a ultranacionalistů ve svém filmu „Masky revoluce“, požádala nová kyjevská vláda francouzskou televizi, aby ho nevysílala. Francouzi její přání s odkazem na svobodu tisku ignorovali.^{583/}

Sestřelení letu MH17 a sankce proti Rusku

Zatímco USA svoji roli v únorovém puči držely v tajnosti, nepřátelský obraz Ruska byl rozšiřován evropskými médii na všech kanálech. Spojené státy naléhaly na Evropskou unii, aby zavedla proti Rusku sankce. Po secesi Krymu zavedla Evropská unie v dubnu 2014 první sankce – zákaz vstupu a zmrazení kont vybraným osobám z Ukrajiny a Ruska. To však bylo jen takové píchání špendlíkem. Spojené státy proto tlačily na 28 členských zemí EU, aby sankce zpřísnily. Uvnitř Evropské unie však v této otázce nepanovala jednota. To se změnilo teprve 17. července 2014, kdy byl ve zmatku probíhající občanské války nad východní Ukrajinou sestřelen dopravní letoun společnosti Malaysia Airlines, směřující z Amsterdamu do Kuala Lumpur. Na palubě letu MH17 zahynulo všech 298 lidí.

Tato tragická událost patří spolu s teroristickým útokem nad Lockerbie a letem číslo 655 společnosti Iran Air, sestřeleným Američany, k největším katastrofám v historii letecké dopravy. Odpověď na otázku, která z obou válčících stran má sestřelení dopravního letounu nad Ukrajinou na svědomí, je nejasná a stala se předmětem prudkých sporů. Nová ukrajinská vláda a Spojené státy prohlásily, že stroj sestřelili raketou „země-vzduch“ proruští separatisté. Rusko činí za katastrofu odpovědným bojový letoun, nebo raketu „země-vzduch“ ukrajinské armády. Vyšetřování, provedené nizozemskou stranou, vedlo k závěru, že letoun byl podle všeho zničen raketou „země-vzduch“ typu „Buk“, aniž by ovšem vyjasnilo, která z bojujících stran tuto raketu odpálila.^{584/}

V New Yorku se sestřelením letu MH17 zabývala také Rada bezpečnosti OSN a 21. července 2014 jednohlasně schválila rezoluci číslo 2166. Odsoudila sestřelení dopravního letounu

a požadovala zavedení komplexního, důkladného a nezávislého mezinárodního vyšetřování.^{585/} Dne 29. července 2014 se Rada bezpečnosti touto problematikou zabývala znovu. Na začátku zasedání uctili přítomní minutou ticha památku obětí. Poté požadovali zástupci Nizozemska a Malajsie vytvoření mezinárodního tribunálu OSN, který měl vyjasnit, kdo nese za sestřel odpovědnost. „Rusko chce a podporuje mezinárodní vyšetřování, mezinárodní trestní soud k tomu však není nutný,“ prohlásil ruský velvyslanec v OSN Vitalij Čurkin a využil proti navržené rezoluci práva veta. „Rusko se svým vetem pokouší zabránit tomu, aby se 298 obětem dostalo spravedlnosti,“ protestovala americká velvyslankyně v OSN Samantha Powerová. Návrh rezoluce obdržel 11 kladných hlasů, Čína, Angola a Venezuela se zdržely.^{586/}

Rusko, které svým vetem přijetí rezoluce zmařilo, dalo tímto postojem v Radě bezpečnosti OSN najevo, že po válce v Kosovu v roce 1999, v Iráku v roce 2003, v Libyi v roce 2011 a v Sýrii už Spojeným státům a Západu nedůvěřuje. Obávalo se, že by „tribunálu MH17“ bylo využito k protiruské propagandě. Velvyslanec Čurkin dal najevo, že o nezávislosti vyšetřování pochybuje, a řekl, že tato není vzhledem k „agresivnímu propagandistickému pozadí v médiích“ zajištěna.

Spojené státy a Evropská unie učinily za sestřel letu MH17 bez jakýchkoli důkazů odpovědným Rusko a 29. července 2014 zavedly ekonomické sankce, namířené přímo proti Rusku. Ruská měna – rubl – utrpěla poté dramatický propad. „Chtěl bych zdůraznit, že tyto sankce jsou nezákonné, neboť postrádají legitimizaci Radou bezpečnosti OSN,“ kritizoval ruský poslanec Vladimir Guteněv. „Tato opatření porušují jak pravidla Světové obchodní organizace WTO, tak i mezinárodní právo.“ Rusům neušlo, že se na části sankcí Evropské unie podílelo také Švýcarsko a porušilo tím svou neutralitu v ukrajinském konfliktu. „Jsme poněkud zklamáni,“ řekl ruský politik.^{587/}

Občanská válka na Ukrajině mezitím eskalovala, protože na obou stranách přišly ke slovu těžké zbraně. Vláda vyslala do bojů na východní Ukrajině vrtulníkové jednotky a separatisté sestřelovali vrtulníky protiletadlovými raketami. Do boje se zapojily tanky ukrajinské armády a separatisté proti nim použili protitankové řízené střely. Separatistické a vládní jednotky sváděly těžké boje o letiště v Doněcku, které bylo v jejich průběhu totálně zničeno. Spirála násilí se roztáčela stále rychleji.

Spojené státy a Rusko sváděly v zákulisí boj o politický vliv v zemi. Organizace spojených národů nemohla být v tomto kontextu aktivní, protože oficiálně vůbec žádný konflikt neexistoval. Hlavní aktéři se stálým místem v Radě bezpečnosti prováděli své operace v utajení. Rusko podporovalo po americkém puči v Kyjevě částí Ukrajiny s ruskojazyčnou většinou, aby tak zmařilo integraci Ukrajiny do NATO. Není jasné, kdy na Ukrajinu dorazili první ruští vojáci. Jisté ovšem je, že se ruští vojáci zapojili do občanské války na straně separatistů. „Posílali sem jenom vojáky z povolání,“ vyprávěl ruský voják Dorži Batomunkujev v ruských novinách *Novaja Gazeta*. „Hlásil jsem se dobrovolně,“ řekl mladý voják, který podepsal s ruskou armádou tříletou smlouvu a 8. února 2015 se svou jednotkou, tvořenou 31 tanky a 300 muži překročil hranice z Ruska na Ukrajinu. „Každému bylo jasné, že jedeme přes hranice,“ řekl Batomunkujev. Na východě Ukrajiny bojoval jako tankista a 19. února 2015 byl raněn. Novináři z listu *Novaja Gazeta* se s ním setkali v nemocnici v Doněcku. „Přemalovali jsme čísla i všechny ostatní identifikační znaky na vozidlech. Z uniforem jsme sňali veškerá označení,“ prohlásil Batomunkujev.^{588/}

Protože američtí vojáci, kteří podporovali výcvik ukrajinské armády, sledovali americkou televizi a ruští vojáci zase ruskou, měly obě strany naprosto odlišný obraz nepřítele. A obě byly

přesvědčeny o tom, že bojují za spravedlivou věc. „Dávali jsme se v televizi na zprávy,“ vzpomíná Batomunkuev na dobu před nasazením na Ukrajině. „A pak v Oděse při požáru zahynuli lidé. Bylo nám z toho úplně špatně. Mysleli jsme si: To se přece nesmí dělat, to je nelidské, to je bezpráví.“ Poté se vypravil do války. „Bojoval jsem za spravedlivou věc.“ V průběhu operací na Ukrajině poslouchal spolu s ostatními ruskými vojáky na mobilním telefonu rádio Sputnik. „Dávali diskusní pořad o otázce, jestli jsou na Ukrajině ruští vojáci. Všichni hosté říkali: ‚Ne, ne.‘ A my jsme tam byli. No jo, ale kdo by to otevřeně přiznal. Naší vládě je jasné, že musíme pomoci, ale oficiální vyslání vojsk by mohlo Evropu a NATO podráždit. Je ale jasné, že také NATO se do toho vměšuje, dodává sem zbraně.“⁵²⁴

Válka na Ukrajině je podle oficiální verze občanskou válkou Ukrajinců proti Ukrajincům. Protože z pozadí se na konfliktu podílejí Spojené státy a Rusko, musí být válka z historického hlediska vzato označena za mezinárodní konflikt, srovnatelný s kubánskou krizí. Zatímco píší tyto řádky, válka na Ukrajině pokračuje. Když šla kniha v roce 2016 do tisku, nebylo jasné, jak tento nebezpečný konflikt dopadne. Vysoký komisař OSN pro lidská práva Said Raad al-Hussein ve své bilanci uvedl, že válka si za dva roky až dosud vyžádala něco kolem 10 000 lidských životů. V mírové dohodě z Minsku bylo obsaženo ujednání o stažení těžkých zbraní ze zóny konfliktu. Díky tomuto smysluplnému opatření boje mezi ukrajinskou armádou a separatisty polevily a obyvatelé mohli načerpat novou naději.⁵²⁵

⁵²⁴ Hanns Jürgen Küsters: *Der Zerfall des Sowjetimperiums und Deutschlands Wiedervereinigung* (Böhlau Verlag 2016), s. 256.

⁵²⁵ Marie Katharina Wagner: *Das grosse Rätsel um Genschers angebliches Versprechen*. *FAZ*, 19. dubna 2014.

⁵²⁶ Marie Katharina Wagner: *Das grosse Rätsel um Genschers angebliches Versprechen*. *FAZ*, 19. dubna 2014.

⁵²⁷ „Der Wortbruch ist eine Legende“. Interview s autorem filmu Ignazem Lozem. *Phoenix TV Presseportal*, 14. července 2015. Jeho film „Poker um die Deutsche Einheit. Wurde Russland in der NATO-Frage getäuscht?“ běžel 14. července 2015 na Phoenix TV.

⁵²⁸ Gabriele Krone-Schmalz: *Russland verstehen: Der Kampf um die Ukraine und die Arroganz des Westens* (C.H. Beck 2015), s. 99.

⁵²⁹ Uwe Klusmann, Matthias Schepp a Klaus Wiegrefe: *Absurde Vorstellung*. *Der Spiegel*, 48/2009, s. 47. Viz též: Hubert Seipel: *Putin: Innenansichten der Macht* (Hoffmann und Campe 2015).

⁵³⁰ Heinz Brill: *Die NATO-Osterweiterung und der Streit um Einflussphären in Europa*. *Österreichische Militärische Zeitschrift*, Nr. 6, 2009, s. 39.

⁵³¹ „Russen über den Tisch gezogen“ – Gorbatschow kritisiert Nato. *Die Presse*, 2. dubna 2009.

⁵³² Zbigniew Brzezinski: *Die einzige Weltmacht. Amerikas Strategie der Vorherrschaft* (Fischer 2001), s. 91.

⁵³³ NATO online Library: *The Atlantic Alliance and European Security in the 1990s*. Address by Secretary General, Manfred Wörner to the Bremer Tabaks Collegium, 17. května 1990.

⁵³⁴ Henry Kissinger: *Vier Vorschläge für eine ausbalancierte Unzufriedenheit*. *Internationale Politik und Gesellschaft (IPG)*, 6. března 2014.

- 535 John Mearsheimer: Warum der Westen an der Ukraine-Krise schuld ist. *Foreign Affairs*, 1. září 2014.
- 536 Bucharest Summit Declaration, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council, Bucharest, April 3, 2008. www.nato.int
- 537 Winfried Schneider-Deters: Die Ukraine Machtvakuum zwischen Russland und der Europäischen Union (BWV Verlag 2014), s. 109.
- 538 Confidential. Ambassador William Burns. Nyet means Nyet: Russia's NATO enlargement redlines. 1. February 2008.
- 539 Untersuchungsbericht zum Georgien-Krieg. Tbilissi hat angefangen – Moskau hat provoziert. *Neue Zürcher Zeitung Online*, 30. září 2009.
- 540 Youtube: STRATFOR: US-Hauptziel seit einem Jahrhundert ist es, ein deutsch-russisches Bündnis zu verhindern.
- 541 Youtube: STRATFOR: US-Hauptziel seit einem Jahrhundert ist es, ein deutsch-russisches Bündnis zu verhindern.
- 542 Německá poslankyně Sahra Wagenknechtová, Die Linke. Spolkový sněm, 19. března 2015.
- 543 John McCain tells Ukraine protesters: „We are here to support your just cause.“ *Guardian*, 15. prosince 2013.
- 544 Die Klitschko Kolumne. *Bild*, 20. února 2014.
- 545 Offene Fragen zu Ereignissen auf dem Maidan. Interview s Inou Kirschovou. *Wiener Zeitung*, 19. února 2015.
- 546 Stephan Stuchlik cit. in: Blutbad am Maidan: Wer waren die Todesschützen? *Telepolis*, 12. dubna 2014. Taktéž: Wer waren die Scharfschützen des Maidan? *Vysílání ARD Monitor*, 10. dubna 2014.
- 547 Das erste Interview mit Klitschko und Poroschenko. *Bild*, 28. května 2014.
- 548 Ukrainian President Address to Congress. *C-SPAN*, 18. září 2014.
- 549 Youtube: Ex-CIA-Offizier: Das sind die wah-ren Schuldigen am Ukraine Krieg. 21. září 2014.
- 550 Ivan Katchanovski, School of Political Studies, University Ottawa: The Snipers Massacre on the Maidan in Ukraine, 3. září 2015, s. 65.
- 551 Schüsse in den Rücken. *FAZ*, 6. března 2014. Taktéž: Abgehörtes Telefonat sorgt für Aufsehen. *RP Online*, 6. března 2014.
- 552 Paul Craig Roberts: Am Rande von Krieg und wirtschaftlichem Kollaps. *Antikrieg.com*, 11. prosince 2014.
- 553 Video a text in: Victoria Nulands Ausrutscher. *Spiegel Online*, 7. února 2014.
- 554 Proof of US Sponsored coup in Ukraine. Investment Watch (IWB). Spreading the truth. Empowering the people. 28. ledna 2015.
- 555 Video a text in: Victoria Nulands Ausrutscher. *Spiegel Online*, 7. února 2014.
- 556 „Fuck the EU“ für Merkel „absolut unakzeptabel“. *Die Welt*, 7. února 2014.
- 557 Norman Spreng: Putin-Versteher: Warum immer mehr Deutsche Verständnis für Russland haben (Books on Demand 2015), s. 15.
- 558 Ron Paul: Reckless Congress „declares war“ on Russia. Ron Paul Institute for Peace and Prosperity. 4. prosince 2014.
- 559 Karl Albrecht Schachtschneider: Der Kampf um die Krim als Problem des Staats- und Völkerrechts. *Zeit-Fragen*, 22. dubna 2014.
- 560 Wladimir Putin: Interview with the Italian newspaper Il Corriere della Sera, 6. června 2015.

- 561 Jakemento: Ukrainischer Geheimdienst-Chef: Putsch in Kiew wurde aus US-Botschaft gesteuert. Ruský vysílač *Rossija 1*, 12. března 2014.
- 562 Russlands Krim Coup. *Neue Zürcher Zeitung*, 18. března 2015.
- 563 Eugen Drewermann: Wir sind hier, Nein zu sagen. – Proslov k demonstrantům před budovou Bundespräsidialamt v Berlíně, 13. prosince 2014.
- 564 Rada bezpečnosti OSN, 1. března 2014.
- 565 Rada bezpečnosti OSN, 1. března 2014.
- 566 Rada bezpečnosti OSN, 1. března 2014.
- 567 Wie die Krim innert 20 Tagen russisch wurde. *Neue Zürcher Zeitung am Sonntag*, 23. března 2014.
- 568 Putins Rede an die Welt. *Neue Zürcher Zeitung*, 23. března 2014.
- 569 Putins Rede an die Welt. *Neue Zürcher Zeitung*, 23. března 2014.
- 570 Rada bezpečnosti OSN, 15. března 2014.
- 571 Gabriele Krone-Schmalz, interview s NDR, 16. dubna 2014. Přepis na: Journalistische Berichterstattung über Russland: Ein weiterer grossartiger Sieg. *Carta 24*, duben 2014.
- 572 Karl Albrecht Schachtschneider: Der Kampf um die Krim als Problem des Staats- und Völkerrechts. *Zeit-Fragen*, 22. dubna 2014.
- 573 Die Krim und das Völkerrecht. Kühle Ironie der Geschichte. *FAZ*, 7. dubna 2014.
- 574 Kreml rügt Merkels Wortwahl. Keine Annexion der Krim. *FAZ*, 3. června 2015.
- 575 Die Krim und das Völkerrecht. Kühle Ironie der Geschichte. *FAZ*, 7. dubna 2014.
- 576 Dieter Deiseroth cit. in: „Wer den Einsatz von Atomwaffen anordnet, handelt verbrecherisch“. *Telepolis*, 2. dubna 2015.
- 577 Norman Spreng: Putin-Versteher: Warum immer mehr Deutsche Verständnis für Russland haben, s. 358.
- 578 Tagesschau, ARD, 5. září 2014. Komentář Rolfa-Dietera Krauseho, WDR, k summitu NATO.
- 579 Kampf gegen Separatisten: Putin fordert von der UNO Verurteilung der Ukraine. *Spiegel Online*, 15. dubna 2014.
- 580 Konflikt mit Russland: Obama fürchtet das Krim-Szenario. *Spiegel Online*, 16. dubna 2014.
- 581 Brennan in der Ukraine: Was machte der CIA-Chef in Kiew? *Spiegel Online*, 15. dubna 2014.
- 582 Mathias Bröckers a Paul Schreyer: Wir sind die Guten. Ansichten eines Putinverstehers oder wie uns die Medien manipulieren (Books on Demand 2016), s. 77.
- 583 Masken der Revolution. Fernsehkanal Canal+ bricht das Schweigen über ukrainische Rechtsradikale. *Der Freitag*, 6. února 2016.
- 584 Der Kreml zweifelt an MH17-Bericht. *Nordwestschweiz*, 14. října 2015.
- 585 Rada bezpečnosti OSN, rezoluce číslo 2166 z 21. července 2014.
- 586 Rada bezpečnosti OSN, 29. července 2014.
- 587 „Wir sind etwas enttäuscht“. *Basler Zeitung Kompakt*, 4. listopadu 2014.
- 588 „Wir werden die Ukraine erledigen“. *NZZ am Sonntag*, 8. března 2015.
- 589 „Wir werden die Ukraine erledigen“. *NZZ am Sonntag*, 8. března 2015.
- 590 Neuer UN-Bericht zum Ukraine-Konflikt. Zahlreiche Tote trotz Waffenruhe – Tages-schau, ARD, 3. března 2016.

16. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI JEMENU V ROCE 2015

V březnu 2015 napadla Saúdská Arábie, podporovaná zeměmi NATO – Spojenými státy, Francií a Velkou Británií – sousední Jemen. Jemen je asi o polovinu větší než Německo a čítá 25 miliónů obyvatel. Severní Jemen vstoupil v roce 1947 do OSN a v roce 1990 se spojil s Jižním Jemenem v Republiku Jemen. Chudá země byla v dosud ještě mladém 21. století opakovaně bombardována zahraničními mocnostmi. Na severu hraničí se Saúdskou Arábií, na východě s Ománem, na jihu s Arabským mořem a na západě s Rudým mořem.

Strategicky velice důležitou oblastí je jihozápadní pobřeží Jemenu, pouze 27 kilometrů široká úžina Bab al-Mandab, oddělující Arabský poloostrov od Afriky. Proplouvají tudy ropné tankery, přepravující denně skoro čtyři milióny barelů surové ropy z Perského zálivu Suezským průplavem do Středozemního moře a dále do Evropy. Strategický význam úžiny Bab al-Mandab si uvědomili také Číňané, kteří na jejím břehu v malé africké zemi Džibuti v roce 2016 vybudovali svoji první zahraniční vojenskou základnu. V Džibuti mají stále vojenské základny rovněž Německo, Francie a USA, které odtud kontrolují úžinu Bab al-Mandab a provoz ropných tankerů.

Útoky amerických dronů na Jemen v roce 2009

Dne 17. prosince 2009 vydal americký admirál William McRaven, velitel Spojeného velitelství speciálních operací (Joint Special Operations Command – JSOC), rozkaz k útoku na malou jemenskou vesnici al-Majalah. Z velitelského stanoviště v Pentagonu sledoval se svým štábem satelitní snímky útoku. „Postavy o velikosti mravenců se pohybovaly sem a tam po obrazovce, když tu je náhle sežehl ostrý plamen,“ referuje americký žurnalista Jeremy Scahill, který se útokem zabýval. „Přenosy tohoto typu jsou v JSOC označovány jako ‚Kill-TV‘.“^{591/}

Útok Američanů na Jemen proběhl v utajení a bez mandátu Rady bezpečnosti OSN, v důsledku čehož byl nezákonný. Americké velitelství speciálních operací JSOC operuje ve skrytu a vede „špinavé války“, jak je trefně nazývá novinář Scahill. Příslušníci JSOC jsou všichni přesvědčeni o tom, že násilí je možno vykořenit jedině násilím a že teroristé musí být pobiti. Po teroristických útocích z 11. září 2001 aktivita JSOC prudce vzrostla. Pro OSN mají důstojníci JSOC jedině opovržení, Chartu OSN považují za naprosto bezcennou a Valné shromáždění i Radu bezpečnosti za trapnou skupinu žvanilů, která toho sice mnoho namluví, ale nic nedělá.

„Jsem pevně přesvědčen o účelnosti cíleného zabíjení, protože se při něm jedná o lidi, kteří už pro další vyšetřování nemají význam,“ vyložil své stanovisko americký specialista na boj proti terorismu Malcolm Nance. „A když jsou tito lidé příliš silní na to, aby je bylo možno vyřídit na bojišti, musí je dohnat Hellfire.“ Hellfire jsou laserem naváděné rakety „vzduch-země“, vyrobené mocným americkým zbrojařským koncernem Lockheed Martin a odpalované buď z bezpilotních dronů Predator, nebo z bojových vrtulníků Apache. „S chirurgickými údery jsme dosáhli velkých úspěchů,“ soudí Nance o četných útocích dronů, které Spojené státy provedly v různých zemích od roku 2001. „Vnikli jsme tam prostě – abychom byli upřímní – úplně stejně jako Izraelci a dronem nebo raketou Hellfire vyhodili do vzduchu vůz, ve kterém seděl hledaný muž. Vletěli jsme tam, vyfotografovali mrtvolu, potvrdili smrt ... a zase se stáhli. Tak jsme to měli dělat.“^{592/}

Výsledky války dronů jsou Američané nadšeni, jsou přesvědčeni, že raketami Hellfire musí být zabiti všichni teroristé, aby se zvýšila bezpečnost Spojených států. Na Chartu OSN a v ní zakotvený zákaz použití síly úplně zapoměli. Jsem toho názoru, že Nance a jeho kolegové se mýlí a že svou koncepci nepromysleli do všech důsledků. Co by se stalo, kdyby také Rusové, Číňané a Evropané vybudovali velitelství speciálních operací jako je JSOC, nasazovali všude po světě drony a odstřelovali raketami Hellfire všechny, které označili za nepřátele? Nebo kdyby drony začaly používat teroristické milice? To by byl konec OSN. Nebude-li nikdo dodržovat zákaz použití síly v mezistátních sporech, vypukne anarchie a chaos. Útoky dronů nejsou nikdy úplně přesné. Vždycky jsou jimi zabiti také nevinní lidé, což dále roztáčí spirálu násilí.

Filozof Friedrich Nietzsche správně zdůraznil, že každý pohled, každý poznatek, každé hnutí myslí odkrývá v daném okamžiku existující věc jen z určité omezené perspektivy a že je proto důležité perspektivy měnit. „Existuje jen jeden perspektivní pohled, jen jeden perspektivní poznatek; a čím více myšlenek o té jedné věci necháme přijít ke slovu, čím více očima, různými očima tuto věc dokážeme zkoumat, o to úplnější bude naše představa o této věci a naše objektivita,“ praví hlubokomyslně Nietzsche. Tento úsudek je podle mého názoru pro bádání o problematice míru centrální. Člověk se musí přesunout do jiné skupiny, neustále usilovat o nové, jiné perspektivy a být si přitom vždy vědom toho, že také tyto nové perspektivy jsou jen svazčkem myšlenek a v žádném případě nemohou poskytnout úplný obraz.^{593/}

I ve válce dronů se musí perspektiva neustále měnit. Pro lidi v Jemenu vyhlížela situace úplně jinak než v Pentagonu, kde byl vydán rozkaz k útoku. Když na obec al-Majalah 17. prosince dopadly americké rakety, přijal šejch Saleh bin Fareed, vůdce mocného jemenského kmene Aulaq, telefonát. Muži jeho kmene mu referovali o katastrofě. V časných ranních hodinách dopadla na nuzné domky malé vesnice salva raket, jež usmrtila mnoho lidí včetně žen a dětí. Bin Fareed okamžitě zapnul televizi. Redaktor stanice *Al Džazíra* četl tiskové prohlášení jemenské vlády, v němž se pravilo, že jemenské letectvo provedlo úder na výcvikový tábor organizace al-Kajda a způsobilo teroristům těžkou porážku. Bin Fareed věděl z první ruky, že toto mediální sdělení je falešné. Rozhodl se, že se vypraví se svými muži terénním vozem do vesnice al-Majalah, aby se přesvědčil o situaci na místě.

To, co pak bin Fareed spatřil, jím hluboce otřásl. „Nevěřili jsme vlastním očím. Někdo s trochu slabším srdcem by se zhroutil. Všude kozy a ovce a mezi tím hlavy zabitých. Jejich mrtvolky a mrtvolky dětí. Někteří nebyli přímo zasaženi raketami, nýbrž sežehnuti ohněm,“ vyprávěl později americkému novináři Jeremymu Scahillovi. Celá vesnice byla poseta částmi mrtvých těl. „Nebylo možno říci, zda to maso pochází ze zvířat, nebo z lidí.“ Mnohé z obětí byly ženy a děti. „Jenom děti, stařeny, ovce, kozy a krávy.“ Nejednalo se o žádný výcvikový tábor teroristů. „Byl to jen velice chudý kmen, jeden z nejchudších v celém jižním Jemenu,“ prohlásil bin Fareed.^{594/}

Vůdce kmene zasedal také v jemenském parlamentu. Jako poslanec chtěl bin Fareed vědět, jaká tajná válka to v Jemenu probíhá. „Většinu mrtvých tvořili ženy, děti a staří lidé,“ vyprávěl jeden z přeživších jménem Muqbal. „Jesliže zabíjejí nevinné děti a říkají jim al-Kajda, pak jsme všichni al-Kaj-da,“ prohlásil přeživší. „Jestliže jsou děti teroristy, pak jsme my všichni teroristy.“ Vůdce kmene prohledal se svými muži bojiště a mezi troskami našel části stěel s plochou dráhou letu s nápisem „Made in the United States“. Nabyl přesvědčení, že se jednalo o americký útok. V tom měl pravdu.^{595/}

Bezpilotní drony odesílaly ve dnech před útokem i v jeho průběhu do Pentagonu letecké snímky. V časných ranních hodinách 17. prosince 2009 odpálila americká ponorka z pozice

u jemenského pobřeží na al-Majalah střely s plochou dráhou letu typu Tomahawk. Tomahawky, vyráběné americkou zbrojařskou firmou Raytheon za cenu až jednoho miliónu dolarů za kus, jsou raketovým motorem poháněné řízené střely o dosahu přes 2000 kilometrů. Tomahawky jsou Brity a Američany používány jako zbraně prvního úderu a mohou být osazeny jadernými nebo konvenčními bojovými hlavicemi. Při útoku na al-Majalah byly Tomahawky osazeny tříštivými bombami, při jejichž explozi je něco kolem 200 ostrých ocelových střepin rozmetáno na vzdálenost více než 130 metrů. „V podstatě jsou to létající zemní miny, schopné lidské tělo úplně roztrhat,“ tvrdí Jeremy Scahill, jeden z mála novinářů, který se tímto zločinem zabýval. Kromě toho byly bomby osazeny zápalnou municí, jež změnila cílovou oblast v ohnivou peklou, ve kterém uhořely ženy, ovce a děti.^{596/}

Nobelova cena za mír v roce 2009 pro Baracka Obamu

Poté, co útok na al-Majalah vešel ve známost, převzal za něj odpovědnost jemenský prezident Ali Abdullah Salih. Prohlásil, že jeho jednotky provedly protiteroristickou operaci, v jejímž průběhu zabily 34 teroristů. To byla lež, neboť ve skutečnosti byly ženy a děti zavražděny americkou střelou s plochou dráhou letu typu Tomahawk. Salih se chopil moci v Jemenu v roce 1978. Intriky a vnitřní boje o moc ve své zemi znal velice dobře, protože se na nich často podílel. Americký prezident Obama Salihovi po útoku zatelefonoval, aby mu „pogratuloval“ a „poděkoval mu za spolupráci a přislíbil další americkou podporu“.^{597/}

Dne 10. prosince 2009, pouhý týden před útokem, obdržel Obama v Oslu Nobelovu cenu za mír. Ve svém projevu obhajoval americké impérium a tvrdil, že americké války jsou „spravedlivými válkami“. Podle mého názoru bylo udělení Nobelovy ceny za mír prezidentovi Obamovi velkou chybou, protože si ji kvůli válce dronů, nezákonnému útoku na Libyi a jiným zločinům nezasloužil. Za Obamy bylo drony zabito více lidí než za Bushe, přestože oba vládli osm let. Kromě toho Obama intenzivně budoval dohlížecí stát. Názor, že Obamova vláda otočila politiku Bushovy éry, „je dalekosáhle chybný“, vysvětluje Jack Goldsmith, který v Bushově administrativě zastával funkci zástupce generálního prokurátora. „Nová vláda většinu Bushova programu převzala, něco z toho dokonce ještě rozšířila a jen velice málo omezila. Obama v podstatě změnil jenom obal, způsob argumentace, symboliku a rétoriku.“ Zatímco tedy útok na Irák, provedený v roce 2003 – za Bushe –, byl zjevný, probíhaly útok na Sýrii v roce 2011 nebo puč na Ukrajině v roce 2014 a bombardování Jemenu v roce 2009 – za Obamy – v utajení.^{598/}

Propagováním tzv. války proti terorismu v roce 2001 USA vedení války zintenzivnělo a pokusilo se tehdy Chartu OSN pohrbit. „Nyní je celý svět bojištěm,“ uvedl americký ministr obrany Donald Rumsfeld koncem roku 2004 v jednom z tajných memorand a posílil kompetence velitelství speciálních operací JSOC.^{599/} Rumsfeld se o Chartu OSN ani za mák nestaral, ale někteří Američané to viděli úplně jinak. „Válka dronů je nejvražednější teroristickou kampaní dnešní doby,“ kritizoval americký profesor lingvistiky Noam Chomsky. V tom má Chomsky podle mého názoru naprostou pravdu. S vynikajícím židovským vědcem Noamem Chomským jsem se setkal na MIT v Bostonu a jeho práce si velice cením. Válka dronů začala v říjnu 2001, krátce po teroristických útocích z 11. září 2001. Od té doby bylo drony zabito něco kolem 6000 lidí, z toho asi 3000 v Afghánistánu. Z pohledu muslima v Jemenu, Afghánistánu a Pákistánu jsou útoky dronů americkým terorismem. Z hlediska amerického impéria slouží k boji proti terorismu. Tím je potvrzena Nietzscheho teorie, že každý pohled je pohledem perspektivním.^{600/}

Někteří Američané, kteří drony v USA ovládali, mají dnes výčitky svědomí a svých činů litují. Brandon Bryant pracoval téměř šest let pro americkou armádu jako pilot dronů. Poté dal výpověď a na odchodnou obdržel certifikát: 6000 letových hodin, 1626 nepřátel zabitých v boji. „Při tom počtu se mi udělalo špatně od žaludku,“ vyprávěl Bryant. Od té doby se mladý Američan angažuje v mírovém hnutí jako *whistleblower*. Vystupuje proti válce dronů a pořádá také v Německu veřejné přednášky, během nichž zdůrazňuje, že i Německo hraje ve válce dronů důležitou roli.^{601/} „Útoky dronů jsou podle lidských i mezinárodně právních měřítek vysoce problematické,“ varuje Albert Fuchs. „V mnoha případech by se při těchto útocích mělo jednat o válečné zločiny.“ Hlavní odpovědnost za tyto válečné zločiny nesou USA. Na válce dronů se však nepřímo podílí také Německo: Americká letecká základna v Ramsteinu a zde umístěné „Air and Space Operations Center“ (AOC) slouží jako reléová stanice a spojuje pilotní stanici ve Spojených státech s cílovou oblastí dronu, ležící například v Pákistánu.^{602/}

Útok na al-Majalah nebyl žádnou izolovanou jednorázovou událostí, nýbrž součástí dlouholeté bitvy proti al-Kajdě. Jemen byl v uplynulých letech Spojenými státy opakovaně bombardován, přičemž Pentagon odůvodnil každý útok slovy: „boj proti terorismu“. Protože média o těchto věcech prakticky neinformovala, nevzbudilo to ve Spojených státech ani v Evropě větší rozruch. Bureau of Investigative Journalism odhaduje, že v období let 2002–2014 bylo v Jemenu během více než 80 útoků amerických dronů zabito něco kolem 530 lidí. Přesný počet obětí nelze nadále zjistit.^{603/}

Americká válka dronů rozšíření radikálních militantních muslimských skupin, jako je al-Kajda v Jemenu, nezabránila – právě naopak. Spirála násilí se roztáčela stále rychleji. Různé kmeny a vláda bojovaly proti sobě. Prezident Salih, který americký „dronový“ teror podporoval, musel v lednu 2012, po 34 letech u vlády, předat moc svému zástupci Mansuru Hadimu. Ani Hadimu se však nepodařilo vyvážit různé zájmy a nastolit v zemi mír. Země se propadla do občanské války mezi šiitskými rebely Hutii a sunnitskými bojovníky al-Kajdy. Povstálí Hutiové dobyli hlavní město San‘á a rozpustili parlament. Prezident Hadi musel v lednu 2015 odstoupit a poté, co rebelové vypsalí odměnu za jeho dopadení, uprchl do exilu v Saúdské Arábii.

Saúdská Arábie bombarduje v březnu 2015 Jemen

Dne 25. března 2015 napadli nový saúdskoarabský král Salman a jeho syn – 35letý ministr obrany Mohammad bin Salman – v rámci operace „Decisive Storm“ (Rozhodující útok) sousední Jemen. Protože útok byl logisticky a politicky podporován třemi zeměmi NATO – Spojenými státy, Francií a Velkou Británií – a bez jejich pomoci by se vůbec nemohl konat, musí být útok na Jemen klasifikován jako útočná válka, podporovaná NATO. Saúdská Arábie neměla mandát Rady bezpečnosti OSN, a její útok byl tudíž nezákonný, stejně jako útok iráckého diktátora Saddáma Husajna na Kuvajt v roce 1990. Na vojenské intervenci se podílely rovněž ozbrojené síly Egypta, Bahrajnu, Kataru, Kuvajtu, Jordánska, Maroka, Súdánu a Spojených arabských emirátů.

„Spojené státy potvrdily účast na mimořádné mezinárodní vojenské alianci,“ informoval britský *Guardian* den po začátku války a jen tak mimochodem poznamenal, že válka nemá mandát OSN.^{604/} Útok Saúdské Arábie na Jemen se stal předmětem ostré kritiky ze strany Íránu. Ministr zahraničních věcí teheránské vlády Mohammad Javad Zarif požadoval okamžité příměří. „Vojenské akce, vedené zvnějšku proti územní integritě Jemenu a proti jeho lidu, povedou jen

k dalšímu krveprolévání a zvýšení počtu mrtvých,“ řekl v rozhovoru pro stanici al-Alam. Také ministryně zahraničních věcí Evropské unie Federica Mogheriniová varovala před „vážnými regionálními konsekvencemi“.^{605/}

Útokem na sousední zemi se Saúdská Arábie pokoušela podpořit jemenského prezidenta Hadiho, který byl fakticky zbaven moci, a sunnitské kmenové milice. Zároveň pak oslabit Íránem podporované rebely Hutii a části jemenské armády. Saúdská Arábie zřídila rozsáhlou námořní blokádu, jež vedla v Jemenu, závislém z velké části na dovozu, k nedostatku potravin a pohonných hmot. Kvůli nedostatku pohonných hmot vysadila také vodní čerpadla, šířila se bída, propukaly nemoci. Koalice vedená Saúdskou Arábií bombardovala v Jemenu rovněž civilní objekty, jako nemocnice, školy, univerzity, letiště, mešity, vozidla pro rozvoz potravin, továrny, čerpací stanice, telefonní sítě a elektrárny. Tím se Saúdská Arábie zcela zřetelně prohřešila proti humanitárnímu mezinárodnímu právu, které útoky na civilisty a civilní infrastrukturu zakazuje. Organizace Amnesty International v jedné ze svých zpráv obvinila Saúdskou Arábii a „Spojenými státy a Velkou Británií vyzbrojenou“ vojenskou alianci z toho, že za porušení humanitárního mezinárodního práva bombarduje školy v Jemenu.^{606/} Útok Saúdské Arábie na Jemen ostře kritizovaly také Červený kříž a pomocné organizace OSN. „Od března, kdy v Jemenu došlo k eskalaci násilí, bylo zabito více než 3083 lidí, dalších 14 324 raněno a více než milión jich byl donucen opustit svá obydlí,“ praví se v dílčí bilanci pomocných organizací OSN, zpravované po třech měsících války, v červenci 2015.^{607/}

Ruský prezident Vladimir Putin kritizoval útok na Jemen na *Russia Today* jasnými slovy. Rusko si nepřeje žádné útoky na jiné země bez mandátu OSN. „Nejnovější dějiny však, bohužel, skýtají mnoho příkladů, kdy jednostranné akce bez mandátu OSN sledující krátkodobé politické nebo oportunistické zájmy vedly k dramatickým důsledkům,“ varoval Putin v únoru 2016. „Tyto příklady každý zná – jsou jimi Somálsko, Irák, Libye a Jemen.“^{608/}

V západních médiích byla válka v Jemenu zmiňována jen velmi zřídka. Mnozí lidé v Evropě a ve Spojených státech proto vůbec nevědí, že koalice vedená Saúdskou Arábií sousední Jemen bombardovala. Články na toto téma se objevují jen ojediněle. „Státy z oblasti Perského zálivu dobombardují nejchudší zemi arabského světa zpátky do předmoderní doby,“ referovaly *Süddeutsche Zeitung*. Německo by mělo dát jasný signál „okamžitým zastavením veškerých zbrojních dodávek státům z oblasti Perského zálivu a jejich spojencům“, požadoval list. „Téměř úplná pozemní, námořní i letecká blokáda Jemenu ve spojení s nepřetržitým bombardováním se mezitím rozrostla v mezinárodním právu odporující kolektivní trest, namířený vůči obyvatelstvu,“ žalovaly noviny. „Svět k tomu však mlčí. Jemen je zapomenutou válkou.“^{609/}

Protože masová média o válce v Jemenu téměř zcela mlčí, musí ti, kdož se zajímají o nezákonné války a chtějí se o věci něco dozvědět, sami pátrat na internetu. „Většina médií o kruté letecké a pozemní válce Saúdů v Jemenu prakticky vůbec neinformuje,“ kritizoval švýcarský žurnalista Urs P. Gasche na *Infosperber*. „Kde vládne války, tam běží propagandistická mašinerie na plné obrátky. Většina médií se do ní, bohužel, nechá zcela nekriticky zapřáhnout. To platí pro šíření neověřených informací a pro rozněcování emocí s cílem získat veřejnost na patřičnou stranu.“ Švýcarská televize informuje vždy kriticky o Putinovi a ruských náletech na Sýrii. Král Salman a jeho nálety na Jemen pro ni naopak nejsou žádné téma. „Válku, kterou vede Saúd-ská Arábie v Jemenu – ve vzduchu i na zemi –, pojednávají téměř všechna naše média jako nepodstatnou záležitost. Americká válečná propaganda šetří Saúdskou Arábii jako věrného spojence,“ poznamenává správně Gasche.^{610/}

Také Peter Maurer, švýcarský prezident Mezinárodního Červeného kříže, s nímž jsem se několikrát setkal a velice si ho vážím, odcestoval do Jemenu a po svém návratu označil situaci v zemi za „katastrofální“, přičemž média si zdejšího konfliktu málo všimají. „V Jemenu to po pěti měsících občanské války vypadá hůř než v Sýrii po pěti letech,“ varoval Maurer v srpnu 2015.^{611/}

Nizozemsko se poté pokusilo předložit v Radě OSN pro lidská práva v Ženevě návrh rezoluce, předpokládající obsáhlé mezinárodní vyšetřování porušování lidských práv a válečných zločinů v Jemenu. Pod tlakem Saúdské Arábie, Spojených států a Velké Británie však nakonec ustoupilo a vzalo svůj požadavek zpět.

Zbrojní průmysl vydělává na válce

Vyburcování internetem, stali se někteří evropští občané aktivními. Asi 750 000 evropských občanů protestovalo proti tomu, že britské, německé a francouzské zbrojní podniky dodávají Saúdské Arábii zbraně v hodnotě mnoha miliard euro. V petici rozšířené na internetu požadovali tito aktivisté uvalení zbrojního embarga na Saúdskou Arábii. V jedné z diskusí v europarlamentu v únoru 2016 poslanci prohlásili, že od zahájení leteckých útoků v březnu 2015 přišlo v Jemenu o život asi 6000 lidí, z nich mnoho civilistů. Europarlament poté velkou většinou rozhodl o uvalení zbrojního embarga na obchody se Saúdskou Arábií. Protože však členské státy EU nejsou povinny usnesení evropského parlamentu respektovat, prodávají sunnitskému královskému dvoru v Rijádu zbraně i nadále.^{612/}

William Hartung z Centra pro mezinárodní politiku ve Washingtonu kritizuje skutečnost, že americké zbrojní firmy, jako Boeing, Lockheed Martin a Raytheon, vydělávají na válce v Jemenu. Americké zbrojařské koncerny prodaly za prezidenta Bushe a Obamy zbraně Saúdské Arábii za mnoho miliard dolarů. Těchto zbraní bylo nyní použito při útoku na Jemen. Válka v Jemenu je „tichou válkou“, protože v Evropě a ve Spojených státech se o ní prakticky vůbec neinformuje a – jak říká břítký kritik Hartung – „je ve své esenci jedním jediným velkým válečným zločinem“.^{613/}

Nezákonnou útočnou válku Saúdů proti Jemenu odsoudil na konferenci, konané v březnu 2016 ve Washingtonu, také Sunjeev Bery, pracovník organizace Amnesty International ve Spojených státech, kde odpovídá za oblast Blízkého východu. Referoval o tom, že již dvanáct měsíců jsou kromě jiného v Jemenu neustále bombardovány také civilní cíle, mezi nimi nemocnice, obytné čtvrti, uprchlické tábory a dokonce sklad zboží pomocné humanitární organizace Oxfam. „Bezohledným plošným bombardováním Jemenu vliv Islámského státu a al-Kajdy v této oblasti vzrostl, taková je skutečnost,“ varoval Bery. Pokládal za nepřijatelné, že Spojené státy společně se Saúdskou Arábií ignorují veškeré platné právní normy. Z pohledu organizace Amnesty International neexistuje „žádný právní podklad“ pro americkou podporu války, kterou proti Jemenu vede Saúdská Arábie. Protože však americká média válku v Jemenu prakticky úplně ignorují, „mnozí lidé nemají ani tušení o tom, že se taková válka vůbec vede“.^{614/}

V době odevzdání této knihy do tisku v roce 2016 válka v Jemenu i nadále pokračovala. Cíl Saúdské Arábie – návrat vypuzené Hadiho vlády z exilu do Sana'á – se zatím dosáhnout nepodařilo. Hútiové, které Rijád pokládá za loutky Íránu, hlavní město Sana'á stále ovládají. Zeid al-Hussein, komisař Spojených národů pro lidská práva, útoky koalice vedené Saúdskou Arábií ostře odsoudil s tím, že v jejich průběhu jsou neustále zabíjeny děti a o život přicházejí

i další civilisté. Saúdská Arábie se tím však nijak nevzrušovala. Terorismus, definovaný jako použití síly o intenzitě pod prahem války k dosažení politických cílů, v Jemenů v důsledku bombardování neoslabil, nýbrž naopak posílil. „V chaotických podmínkách se stále více šíří al-Kajda a Islámský stát,“ varovaly *Neue Zürcher Zeitung*. Stejně jako se to stalo v případě Libye, hrozi také Jemenu propad na úroveň „failed state“ – státu, ve kterém již neexistuje žádná ústřední vláda, což je ideální živnou půdou pro teroristické milice.^{615/}

Kdo srovná útok saúdského krále Salmana na Jemen z března 2015 s útokem iráckého diktátora Saddáma Husajna na Kuvajt ze srpna 1990, okamžitě sezná, jak silně jsou naše emoce, naše myšlení a naše rozhořčení ovládnány médii. V případě nezákonné války proti Kuvajtu se ve Spojených státech i v Evropě ozvaly pobouřené hlasy, protože si to země NATO přály. Kolem nezákonné války proti Jemenu panuje mrtvé ticho, protože mocné státy NATO podporují Saúdy a nepřejí si žádné negativní ohlasy v tisku.

591 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege: Amerikas geheime Kommandoaktionen (dtv 2015), s. 374.

592 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 364.

593 Friedrich Nietzsche: Jenseits von Gut und Böse. Zur Genealogie der Moral. In: Giorgio Colli: Nietzsches Werke: Kritische Gesamtausgabe, Band 6, Teil 2 (Walter de Gruyter 1968), s. 383.

594 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 376.

595 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 376.

596 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 379.

597 Obama Hails Yemen's Efforts in Fighting Terror in Phone Call to President Salih. *Yemen News Agency (SABA)*, 17. prosince 2009.

598 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 365.

599 Jeremy Scahill: Schmutzige Kriege, s. 218.

600 Emran Feroz: Die mörderischste Terror--Kampagne der Gegenwart. *Telepolis*, 6. července 2015.

601 Geständnis eines Drohnenpiloten. Es sah aus wie eine kleine menschliche Person. *Die Zeit*, 27. října 2013.

602 Albert Fuchs: D wie Drohnenland? Zur Verwicklung Deutschlands in das globale Drohnenkriegssystem. *Wissenschaft & Frieden* 3, 2015, s. 42.

603 Kai Biermann: Drohnen. Chancen und Gefahren einer neuen Technik (Ch. Links Verlag 2015).

604 Dan Roberts: Saudi Arabia launches Yemen air strikes as alliance builds against Houthi rebels. *Guardian*, 26. března 2015.

605 Martin Gehlen: Jemen: Krieg auf der arabi-schen Halbinsel. *Die Presse*, 26. března 2015.

606 Amnesty International: „Our kids are bombed“: Schools under attack in Yemen. 11. prosince 2015.

607 Yemen: highest emergency response level declared for six months. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs OCHA, 1. července 2015.

608 Putin: Syria truce is real chance to end blood--shed. *Russia Today*, 22. února 2016.

- 609 Jemen: Der vergessene Krieg. *Süddeutsche Zeitung*, 15. září 2015.
- 610 Urs P. Gasche: Wo bleiben Schlagzeilen über saudische Angriffe? *Infosperber*, 2. října 2015.
- 611 IKRK-Präsident Peter Maurer – „katastrophale Lage“ in Jemen. *SRF Tagesgespräch*, 19. srpna 2015.
- 612 Jemen-Krieg. Europaparlament empfiehlt Waffenembargo gegen Saudi-Arabien. *Euronews*, 25. února 2016.
- 613 Ben Norton: Inside the first-ever summit calling for an end to the „suicidal death pact between the U.S. and Saudi Arabia“. *Salon*, 10. března 2016.
- 614 Ben Norton: Inside the first-ever summit calling for an end to the „suicidal death pact between the U.S. and Saudi Arabia“. *Salon*, 10. března 2016.
- 615 Jemen-Konflikt. Schelte der UNO für Saudi Arabien. *Neue Zürcher Zeitung*, 19. března 2016.

17. POKRAČUJÍCÍ NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI SÝRII

Sýrie vstoupila do Organizace spojených národů v roce 1945 jako zakládající člen. Když však v zemi v roce 2011 vypukla brutální válka, nedokázala světová mírová organizace Sýrii ochránit. Státy z oblasti Perského zálivu, Katar a Saúdská Arábie, se tehdy v součinnosti se zeměmi NATO – Spojenými státy, Velkou Británií, Francií, Tureckem a Německem – pokusily svrhnout prezidenta Bašára al-Asada. Když byla v roce 2016 publikována tato kniha, válka v Sýrii stále ještě pokračovala. Pro mnohé pozorovatele, s nimiž jsem měl možnost hovořit, je válka v Sýrii kvůli mnoha zúčastněným aktérům zcela nepřehledná. „Sýrie je chaos, do kterého nevidím,“ zní standardní odpověď, kterou jsem obdržel. Je pochopitelné, že ani já zde nemohu předložit nějakou konečnou nebo dalekosáhlou analýzu války v Sýrii, protože tato válka je i pro nás, historiky, velice mnohvrstevná a kromě toho nejsou mnohé prameny ještě vůbec přístupny. Jisté je dnes pouze to, že válka v Sýrii je strašlivou válkou. Staffan de Mistura, zvláštní vyslanec OSN pro Sýrii, v dubnu 2016 odhadl, že počet mrtvých v Sýrii již daleko překročil 400 000 lidí. Co se to, proboha, stalo? Jak jen mohla dříve stabilní země takto sklouznout do anarchie a chaosu?⁶¹⁶

Je Asad novým Hitlerem?

V médiích států NATO v Evropě i Severní Americe je syrský prezident Bašár al-Asad líčen jako „nový Hitler“ nebo „řezník z Damašku“. Jde o válečnou propagandu, jejímž účelem je morálně ospravedlnit změnu režimu v Sýrii. Také Noriega v Panamě, Milošević v Srbsku, Husajn v Iráku, bin Ládín v Afghánistánu a Kaddáfí v Libyi byli hanobeni jako „noví Hitlerové“, aby se nezákonné války NATO podařilo „prodat“ vlastním národům. Tento trik často funguje. Lidé přitom zapomínají, že Charta OSN změnu režimu striktně zakazuje a že historická realita je často mnohem komplexnější, než tvrdí propaganda NATO.

Sýrie má něco kolem 22 miliónů obyvatel. Více než 70 %, asi 17 miliónů lidí, je muslimských sunnitů. Také kurdská menšina se počítá k sunnitům. Kromě toho je v Sýrii něco kolem dvou miliónů křesťanů jakož i zhruba tři milióny muslimských Alavitů, kteří se všeobecně hlásí k šíitskému islámu. Alawité pod vedením Háfize al-Asada se v roce 1970 chopili moci a kontrolují od té doby vládu, armádu a vojenskou tajnou službu. Háfiz al-Asad byl prezidentem až do své smrti v roce 2000, od kteréžto doby vládne jeho syn Bašár al-Asad.

Sýrie – stejně jako Saúdská Arábie, Katar, Bělorusko nebo Čína – není žádnou demokracií s různými stranami, přicházejícími k moci na základě svobodných voleb. Propaganda NATO stále znovu předstírá, že všechny země, které nejsou demokraciemi, je z tohoto důvodu možno bombardovat. To je naprostý nesmysl, který by mohl celý svět uvrhnout do plamenů války. Charta OSN výslovně zakazuje vedení útočných válek – každá země si může stanovit svou formu vlády sama, na základě principu suverenity. NATO sice může svrhávat vlády, ale bomby NATO nemohou žádnou demokracii vytvořit, což se jasně ukázalo na tragických příkladech Afghánistánu, Iráku a Libye. Ve fungujících demokraciích je zapotřebí různých stran, svobodných voleb, respektování politické opozice, ochrany občanských a lidských práv, svobody tisku a především mírového řešení konfliktů. Posledně zmíněný bod je rozhodující a právě zde je NATO špatným vzorem.

V Sýrii opakovaně docházelo k případům mučení a zneužívání moci. Vládnoucí Alavité odstavili od moci fundamentalistické muslimy a džihádisty, povstání Muslimského bratrstva ve městě Hamá bylo v roce 1982 brutálně potlačeno. Asadova vláda musí být proto zcela zřejmě označena za autoritářskou. „Vláda nadále netolerovala odlišné názory,“ kritizovala organizace Amnesty International ve výroční zprávě za rok 2010. „Kritikové vlády, obránci lidských práv, domnělí odpůrci režimu a jiní lidé, vyjadřující odlišné názory, byli často zatýkáni a dlouhodobě drženi ve vazbě. Někteří z nich byli v nespravedlivých procesech odsouzeni k trestům vězení,“ praví se ve zprávě Amnesty International. „Mučení a jiné způsoby zneužívání moci byly nadále na denním pořádku a zůstávaly nepotrestány.“ Kdo však na základě výše zmíněných faktů označuje Asada za „nového Hitlera“, idealizuje Třetí říši.⁶¹⁷

Především však třeba uvážit, že pokud se jedná o téma lidských práv a demokracie, nemohou si země, které napadly Sýrii – mezi nimi Katar, Saúdská Arábie, Turecko a Spojené státy – osobovat žádnou morální nadřazenost. V tomto ohledu by se totiž stal kozel zahradníkem. Americká tajná služba CIA před vypuknutím války opakovaně posílala do Sýrie politické vězně a nechávala je mučit syrskou tajnou službou (Extraordinary Rendition Programm). Známým se stal případ Mahera Arara s dvojím (syrským a kanadským) občanstvím. Tento muž byl v roce 2002 při přestupu na Kennedyho letišti v New Yorku Američany zatčen, neoprávněně obviněn z příslušnosti k al-Kajdě a deportován do Sýrie. Po dobu deseti měsíců byl pak syrskou vojenskou tajnou službou (SMI) držen v maličké cele, 90 centimetrů široké, 1,80 metru dlouhé a 2 metry vysoké. V roce 2003 byl Arar propuštěn a vrátil se do Kanady, kde se mu podařilo prokázat svou nevinu.⁶¹⁸

Přestože Asad a jeho mocenský aparát někdy postupoval vůči politickým protivníkům velice brutálně, byli si Alavité zároveň vědomi toho, že nemohou výsadní postavení svého klanu a dominanci politické strany Baas založit pouze na násilí. Proto uzavřeli se sunnitskou většinou – obchodníky a živnostníky z Damašku a Aleppa – spojenectví. „Dohoda zněla: Vy nebudete nastolovat otázku moci a my vás za to nebudeme rušit při vašich obchodech,“ vysvětluje německý odborník na oblast Blízkého východu Michael Lüders. Náboženským menšinám, především křesťanům, byla zaručena svoboda vyznání, pokud nebudou zpochybňovat vůdčí postavení Alavitů. Různé etnické skupiny žily za Asada vedle sebe v míru. Křesťané mohli neomezeně vyznávat svoji víru a šiité se sunnity se vzájemně respektovali a nevráždili se mezi sebou. Klan Asadů vedl Sýrii jako sekulární stát socialistického ražení.⁶¹⁹

„Sýrie byla pokojnou zemí, kde neexistovalo žádné napětí mezi jednotlivými vrstvami společnosti,“ vzpomíná také indický velvyslanec Shri V.P. Haran na rok 2009. „Syrské ekonomice se dařilo dobře a průměrný růst činil více než pět procent.“ Nebyla tu ani válka, ani terorismus. „Veřejný pořádek nepředstavoval nikdy žádný problém,“ vzpomíná indický velvyslanec, který působil v Sýrii od roku 2009 až do roku 2012. V období před vypuknutím války v kavárně ve vnitřním městě Damašku pravidelně vypil svůj šálek čaje a poklábosil s lidmi. „Byly to kouzelné okamžiky a kouzelné dny,“ říká velvyslanec Haran. „Moje kolegyně mi vyprávěly, že mohly klidně nosit šperky, ve dvě hodiny ráno pospíchat samy domů a cítily se přitom naprosto bezpečně. V některých čtvrtích měly restaurace otevřeno ještě v pět ráno.“ Veřejná bezpečnost nebyla ničím narušována.⁶²⁰

Syrský prezident Asad není žádný nový Hitler. Před vypuknutím války se vystudovaný oční lékař Asad těšil podpoře zhruba 80 % obyvatelstva Sýrie. V roce 2009 byl v jedné anketě zvolen nejoblíbenější arabskou osobností. Asad není žádným fundamentalistou, nýbrž je sekulárně a liberálně orientován. „Ve skutečnosti byl prezident Asad u obyvatelstva velice oblíben. Byl

mladý, vzdělaný na Západě a nebažil po penězích ani po moci – takový je názor mnoha Syřanů,“ vypráví Karin Leukefeldová, která jako novinářka na volné noze píše pro různé deníky a týdeníky články z Blízkého a Středního východu a Sýrii zná takřikajíc z první ruky. Jenomže média blízká NATO nechtějí její rozdílnou analýzu slyšet. „Prezentujete Asada příliš pozitivně, postrádám tam kritiku toho, že vraždí svůj lid, že je diktátor, že ničí zemi – takové výtky slýchám stále dokola od redaktorů nebo na poradách,“ vysvětluje Leukefeldová.^{621/}

Aby bylo možno „prodat“ změnu režimu obyvatelstvu států NATO, musí být Asad prezentován jako nový Hitler. Odlišné hlasy, jako je ten Karin Leukefeldové, jsou potlačovány. Od vypuknutí války v roce 2011 byly v západních médiích rozšiřovány „masivní falešné informace“ o Sýrii, jejichž cílem bylo demonizovat Asada a „prodat“ válku vlastnímu obyvatelstvu států NATO, kritizuje žurnalista Helmut Scheben, který 16 let pracoval pro švýcarskou televizi SRF. Mnohé zprávy, které přinášejí CNN, ZDF nebo *Spiegel*, se jednostranně opírají o neprůhlednou „Syrskou pozorovatelnou, dohlížející na dodržování lidských práv“ (Syrian Observatory for Human Rights, SOHR) Usámy Aliho Suleimana, který pod pseudonymem Rami Abdul Rahman provozuje „PR-agenturu Asadových protivníků“ a z řadového domu v Coventry severně od Londýna rozesílá do světa zprávy o Sýrii.^{622/}

Tajná válka NATO proti Sýrii

Hlavní důvod vypuknutí války v Sýrii spočívá v tom, že země NATO – Spojené státy, Velká Británie, Francie a Turecko – usilují o změnu režimu v Damašku a svržení Asada. Mnohé operace probíhaly ve skrytu a pro veřejnost zůstávaly dlouho nepostřehnutelné. Nyní jsou však již dostupná historická data, která dokazují, že válka v Sýrii je ve skutečnosti tajnou válkou NATO. „Depeše ministerstva zahraničních věcí, publikované prostřednictvím Wikileaks, dokládají, že Bushova vláda usilovala o destabilizaci v Sýrii a že tyto snahy měly přesah až do období Obamovy vlády,“ odhalil americký investigativní novinář Seymour Hersh v dubnu 2016. „Bush dával Sýrii v letech svého prezidentství vždy do spojitosti se třemi členy „osy zla“ – Irákem, Íránem a Severní Koreou.“ V prosinci 2006, více než pět let před vypuknutím války, vypracoval William Roebuck, který působil na americkém velvyslanectví v Damašku, analýzu „slabých míst“ Asadovy vlády a vyjmenoval metody, s jejichž pomocí se dá „pravděpodobnost destabilizace“ zvýšit. Doporučoval podněcovat napětí mezi stoupenci jednotlivých náboženských vyznání. „Další depeše z roku 2006 dokládá, že americké velvyslanectví poskytlo 5 milionů dolarů na financování disidentů,“ referuje Hersh.^{623/}

V roce 2008, tři roky před vypuknutím války, požadovaly Spojené státy svržení Asada u příležitosti tzv. konference Bilderbergských. Bilderbergští jsou soukromým spolkem vlivných osobností z oblasti politiky, vojenství a ekonomiky, pocházejících převážně ze států NATO, založeným v roce 1954. Tito lidé se každoročně setkávají. Poprvé se tato akce konala v hotelu Bilderberg poblíž nizozemského Arnhemu – odtud také název spolku. Na konferencích se diskutuje o minulých i budoucích válkách NATO, neboť většina zúčastněných je věrnými stoupenci této vojenské aliance a o Chartě OSN nemá valné mínění. Konference trvají zpravidla tři dny a konají se v prvotřídních hotelech. Přístup mají pouze osoby, které se mohou prokázat pozváním předsedy. S jistou mírou nadsázky by bylo možné Bilderbergské označit za think tank NATO.

Francouzský novinář Thierry Meyssan referuje o tom, že na konferenci Bilderbergských, konané od 5. do 8. června 2008 v Chantilly ve státě Virginia v USA, požadovala americká ministryně zahraničních věcí Condoleeza Riceová svržení syrské vlády. Riceová hovořila jménem Bushovy administrativy. V průběhu konference tento plán podpořili také Evropané, mezi jinými Volker Perthes – německý odborník na oblast Blízkého východu a ředitel Nadace pro vědu a politiku (Stiftung für Wissenschaft und Politik) v Berlíně. Později vedl projekt The Day After (TDA, Den poté), usilující o svržení Asada a „přechod k demokracii“ v Sýrii. Existence projektu TDA vešla v Německu ve známost až v roce 2012.^{624/}

Jakými slovy přesně americká ministryně zahraničních věcí Riceová požadovala pět let před vypuknutím války v Sýrii svržení Asada, je pro historiky těžké posoudit. Protože konference Bilderbergských probíhají v tajnosti, média o nich na žádost NATO neinformují. Také účastníkům je zakázáno, aby po konferenci hovořili o jejím obsahu a odhalovali identitu zúčastněných. Po skončení konference sice účastníci obdrží protokol, tyto dokumenty však na rozdíl od protokolů OSN zaprvé nejsou veřejně přístupny historikům a za druhé to nejsou žádné doslovné záznamy, nýbrž pouhá shrnutí obsahu jednání. Výroky, které jsou tam zachyceny, nejsou nikdy připsány konkrétnímu účastníkovi, nýbrž vždy zemi jeho původu.

Také penzionovaný americký generál Wesley Clark, který jako vrchní velitel spojeneckých vojsk v Evropě (Supreme Allied Commander Europe – SACEUR) velel silám NATO při nezákonném útoku na Srbsko v roce 1999, potvrzuje, že neokonzervativci v Bushově administrativě chtěli svrhnout nejen Husajna v Iráku, ale rovněž Asada v Sýrii. Vyprávěl mu o tom již v roce 1991 v Pentagonu neokonzervativní zastánce tvrdé linie Paul Wolfowitz. „Z války v Zálivu jsme se poučili v tom, že můžeme nasadit své ozbrojené síly v tomto regionu – na Blízkém východě – a Sověti nás nezastaví,“ prohlásil Wolfowitz. „Máme teď k dobru nějakých pět nebo deset let, abychom tyto staré sovětské režimy – v Sýrii, Íránu a Iráku – odstranili dříve, než se objeví nějaká příští supervelmoc a vyzve nás.“^{625/}

Jak odhalil bývalý francouzský ministr zahraničních věcí Roland Dumas, chtěli Asada svrhnout také Britové. „Byl jsem v Anglii dva roky předtím, než vypukla válka v Sýrii,“ vzpomínal na rok 2009. „Setkal jsem se tam s britskými špičkovými úředníky, kteří se mi svěřili, že v Sýrii něco chystají,“ řekl. „Velká Británie připravovala invazi do Sýrii prostřednictvím jednotek povstalců. I když jsem už nebyl ministrem zahraničních věcí, zeptali se mě, zda bych se toho nechtěl zúčastnit.“^{626/}

Asada chtěli svrhnout rovněž Francouzi, byli však názorově rozděleni. Poradce prezidenta Nicolase Sarkozyho pro oblast Blízkého východu Nicolas Galey na tajném jednání francouzského ministerstva zahraničních věcí na jaře 2011 v Paříži prohlásil: „Bašár al-Asad musí být svržen a bude svržen.“ Tomu údajně odporoval francouzský velvyslanec v Damašku Eric Chevallier. Uvedl, že podle vlastních poznatků, které získal v Sýrii, „Asadův režim svržen nebude a Asad je silný“. Něco takového ale Galey nechtěl slyšet. „Přestaňte mluvit takové nesmysly. My se nemáme držet faktů, nýbrž musíme dohlédnout dál než na špičku vlastního nosu,“ řekl údajně Galey Chevallierovi.^{627/}

Válka o ropovody a plynovody, vedená Katarem a Saúdskou Arábií

K tomu, aby dosáhly změny režimu, potřebovaly země NATO – Spojené státy, Velká Británie, Francie a Turecko – spojence přímo na místě. Nalezly je ve dvou monarchiích z oblasti Perského

zálivu – Kataru a Saúdské Arábii. Také ony chtěly Asada svrhnout a měly pro to svoje vlastní důvody. Jako vždy v oblasti Blízkého východu, hrály zde i nyní hlavní roli suroviny – ropa a zemní plyn.

Na rozdíl od sousedního Iráku nedisponuje Sýrie velkými zásobami ropy a zemního plynu. Těžba v Sýrii činila před vypuknutím války asi 400 000 barelů ropy denně a u zemního plynu 5 miliard kubických metrů ročně. To jsou sice pozoruhodná čísla, leč ve srovnání se Saúdskou Arábií, Íránem a Katarem musí být syrská těžba ropy a zemního plynu označena za skromnou. Přesto jsem toho názoru, že nezákonný útok na Sýrii má s ropou a zemním plynem mnoho co do činění, protože Sýrie je nesmírně důležitou tranzitní zemí pro vedení ropovodů a plynovodů. Tato skutečnost je v západních médiích, blízkých NATO, ovšem zmiňována jen velmi zřídka. Přitom ten, kdo kontroluje vládu v Damašku, může také kontrolovat přísun ropy a zemního plynu syrskými produktovody do Evropy.^{628/}

Suezská krize dokazuje, jak je Sýrie jako tranzitní země důležitá. Jak zmíněno výše, Egypt byl v roce 1956 v rámci nezákonné války napaden Francií, Velkou Británií a Izraelem, načež egyptský prezident Gamal Abdel Násir nařídil zablokování Suezského průplavu. Jako náhradní trasu by tehdy bylo možno použít velký ropovod, provozovaný společností Iraq Petroleum Company (IPC). Tento ropovod dodával surovinu z iráckého Kirkúku přes Sýrii do středomořského přístavu Tripolisu na území Libanonu. Četné čerpací stanice umožňovaly dopravu ropy přes poušť, přičemž nejvýše položený bod se nacházel v nadmořské výšce 900 metrů nad mořem. Násir však tuto alternativu předešel. Na jeho příkaz provedli syrští inženýři v roce 1956 na čerpacích stanicích ropovodu sabotáže. Tím byl transport ropy přes území Sýrie znemožněn.

V roce 2009, dva roky před vypuknutím války, se o ropovodech a plynovodech na území Sýrie jednalo znovu. Katarský vládce, šejk Hamad bin Khalifa al-Thani, přiletěl do tureckého lázeňského střediska Bodrumu a oznámil tam tureckému ministerskému předsedovi a pozdějšímu prezidentovi Recepovi Tayyipovi Erdoganovi, že by Katar velice rád postavil plynovod, vedoucí z Kataru přes Saúdskou Arábii, Jordánsko a Sýrii až do Turecka. „Máme velký zájem na tom, abychom měli plynovod, vedoucí z Kataru do Turecka,“ řekl al-Thani. Turek Erdogan byl návrhem nadšen, neboť doufal, že touto cestou posílí moc Turecka. Evropská unie je silně závislá na dodávkách ruského zemního plynu. „Plynovod mezi Katarom a Tureckem by přispěl k tomu, aby se tento problém jednou provždy vyřešil,“ doufal Erdogan.^{629/}

Turecko a Katar měly ovšem jeden problém: Pro plánovanou stavbu plynovodu potřebovaly souhlas Sýrie, jenž Asad odmítl. „V roce 2009 se Asad zdráhal podepsat Katarom navrženou dohodu, podle které měl vést plynovod z katarského naleziště North Field, hraničícího s iránským nalezištěm South Pars, přes Saúdskou Arábii, Jordánsko a Sýrii až do Turecka, aby tak zabezpečil zásobování evropských trhů na úkor Ruska,“ soudí britský badatel Nafeez Ahmed. „Asad odůvodňoval odmítnutí tím, že hájí zájmy svého ruského spojence, který je nejdůležitějším dodavatelem zemního plynu do Evropy.“^{630/}

Asadovo rozhodnutí nebylo až tak úplně překvapivé. Sýrie je již léta spojencem Ruska, nakupuje v Moskvě zbraně a Rusové mají vojenské základny v Latakii a Tartusu. Sýrie tudíž nebyla ochotna podpořit Katar v tom, aby zaplavil Evropu svým zemním plynem, nýbrž rozhodla se respektovat zájmy Putina a Gazpromu. Toto rozhodnutí rozzuřilo nejenom katarského vládce al-Thaniho a tureckého ministerského předsedu Erdogana, ale také saúdského prince Bandara bin Sultana, který projekt katarského plynovodu podporoval, aby oslabil věčného rivala – Írán.

Ropa a zemní plyn se tak znovu nestaly pro místní obyvatelstvo požehnáním, nýbrž prokletím. „Myslím, že Saúdská Arábie a Turecko představují dvě největší nebezpečí pro světový mír,“ soudí Američan Dick Black, který jako poslanec za Republikánskou stranu zasedá v Senátu za stát Virginia. „Je to Saúdská Arábie, která svou wahhábitskou doktrínou rozsévá terorismus po celém světě. Není to Írán nebo Sýrie ani žádná jiná země.“ To je nebezpečné, varoval Black, protože Saúďové a Turci dodávají zbraně džihádistům, aby dosáhli svržení Asada. „Turecko podporuje aktivity rebelů z Islámského státu a pomáhá frontě al-Nusra, která je ve spojení s al-Kajdou. ... A toto vychází z Turecka, se souhlasem nejvyšších politických kruhů.“^{631/}

Syrská vláda dvojí hru Kataru, Saúdské Arábie a Turecka prohlédla a podepsala rok po vypuknutí války, v červenci 2012, dohodu o výstavbě plynovodu s Íránem. V dokumentu se pravilo, že v budoucnosti povede přes území Sýrie plynovod, dodávající zemní plyn z íránského naleziště South Pars přes Irák a Sýrii do Evropy. Toto Asadovo rozhodnutí bylo pro sunnitské země – Saúdskou Arábii a Katar – políčkem. Hlavně z toho důvodu, že kdyby se Asada nepodařilo svrhnout a plynovod by byl postaven, znamenalo by to posílení pozice šíitského Íránu v oblasti Perského zálivu. Na evropských trzích by se neprodával katarský, nýbrž íránský zemní plyn.

Veřejnosti málo známé plynové naleziště, které zažehlo válku v Sýrii a je využíváno jak Íránem, tak i Katar, se rozkládá v Perském zálivu na ploše 10 000 čtverečních kilometrů. Je to největší plynové pole, jaké bylo na světě objeveno. Naleziště je rozděleno státními hranicemi: Katar nazývá svou část North Field, zatímco Írán tu svou South Pars. Obě země spolu soutěží v tom, která strana dokáže naleziště lépe a rychleji vyčerpát. Katar vyváží od roku 1996 z North Fieldu zkapalněný zemní plyn (LNG) pomocí tankerů, ale tento způsob je drahý a pracný. Plynovod by umožnil intenzivnější vytěžování naleziště. Společnost National Iranian Oil Company (NIOC), která je odpovědná za produkci naleziště South Pars, je přesvědčena, že se tu zemní plyn může těžit ještě 30 let, tedy nejméně do roku 2040.^{632/}

Přitom tu jde o miliardy. Z ročního statistického bulletinu Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC Annual Statistical Bulletin) je možno zjistit, že Katar měl v roce 2013 z vývozu ropy příjmy ve výši 60 miliard dolarů, Írán rovněž 60 miliard dolarů a Saúdská Arábie dokonce 320 miliard dolarů. Boj o ropovody, plynovody a odbytové trhy je realitou. Hraje v něm důležitou roli, kde se ropovody a plynovody nacházejí, a čí suroviny jsou na jakém trhu prodávány. Pro tyto zájmy se zabíjí. Válka v Sýrii je ve svém jádru ekonomickou válkou a točí se kolem plynovodů a miliardami nasyceného exportního trhu v Evropě.^{633/}

Saúdský princ Bandar bin Sultan byl Asadovým rozhodnutím upřednostnit stavbu plynovodu s Íránem natolik rozzuřen, že v srpnu 2013 odletěl do Moskvy a pokusil se přesvědčit Rusko, aby nechalo Asada padnout. Saúďové slibovali, že i přes plánované svržení Asada nebudou přes Sýrii plynovod, který by zpřístupnil jejich zemní plyn Evropě, stavět. Jenže Putin už jejich slibům nevěřil a prohlásil, že Rusko i v těchto těžkých dobách setrvá v přátelství vůči Sýrii.^{634/}

Vypuknutí syrské války ve městě Dará v březnu 2011

Ve výše uvedené kapitole, věnované Libyi, jsme viděli, že americká tajná služba CIA a britská tajná služba MI6 v době tzv. arabského jara porušily suverenitu Libye, podporovaly povstalce a záměrně podněcovaly napětí mezi jednotlivými znepřátelenými skupinami v zemi. V Sýrii

měly události podobný průběh. Rozhodující roli v nich sehrálo město Dará na jihu Sýrie, poblíž hranic s Jordánskem, neboť právě zde válka vypukla.

Dne 11. března 2011 zadržely syrské bezpečnostní síly ve městě Dará nákladní automobil, který přijel z Iráku a vezl velký náklad „zbraní, výbušnin a přístrojů pro noční vidění“. Zpravodajská agentura syrské vlády – SANA – oznámila, že účelem dodávky zbraní bylo „rozpoutat v Sýrii akce ohrožující vnitřní bezpečnost Sýrie a rozšířit v zemi povstání a chaos“. Zatímco tento nákladní automobil se podařilo zadržet, jiná vozidla stanoveného cíle dosáhla, protože pro syrské bezpečnostní síly bylo nemožné systematicky kontrolovat celou délku hranic s Irákem a Jordánskem.^{635/}

V témže měsíci začaly demonstrace. „Povzbuzení ‚arabským jarem‘, požadovali nyní příslušníci opomíjené sunnitské dolní vrstvy svobodu, demokracii a sociální spravedlnost,“ soudí německý žurnalista Jürgen Todenhöfer. Tyto požadavky byly legitimní a většina lidí protestovala pokojnou formou. Problematické však byly útoky na policejní stanice. Stejně jako v Libyi byly tímto způsobem jako podle scénáře provokovány státní bezpečnostní složky. Syrský prezident se pokusil konflikt uklidnit. „Byly tu však síly, které o žádné uklidnění nestály,“ tvrdí Todenhöfer. Do země proudily zbraně a peníze. „Hlavním sponzorem byl stejně jako v případě Libye malý Katar.“^{636/}

Indický velvyslanec Shri V. P. Haran, který působil v Sýrii v letech 2009 až 2012, potvrzuje, že vypuknutí války v Sýrii bylo řízeno ze zahraničí. „Mnohé z problémů v Sýrii jsou zahraničního původu, ze zdrojů, které se pokoušejí zbavit se nepohodlného režimu,“ tvrdí Haran. „Od února, kdy zažil protesty Bahrajn, se některé nevládní organizace snažily organizovat protesty v Damašku,“ vzpomíná indický velvyslanec. „Těchto akcí se však zúčastnilo sotva 20 až 30 lidí.“ Neexistovala žádná většina, která by chtěla svrhnout Asada. V březnu bylo ve městě Dará zatčeno několik mladíků, kteří na zdi domů nastříkali graffiti s nápisem: „Lid chce svrhnout vládu“. Následně došlo k demonstracím, jež sice ve městech Dará a Latakíja způsobily chaos, ale v Aleppu panoval i nadále klid. Proto byly „do Aleppa vypravovány autobusové zájezdy“ lidí, kteří „něco zapálili na ulicích a táhli dál. Novináři pak referovali o tom, že Aleppo se vzbouřilo“, vzpomíná indický velvyslanec. Média rozdmýchávala napětí, v čemž vynikala zejména Katarem kontrolovaná televizní stanice *Al Džazíra*.^{637/}

Jihosyrské město Dará bylo destabilizováno jako první. Patnáctý březen byl na Facebooku a jiných sociálních sítích překřtěn na „Den vzteku“ a v Dará došlo k prvním velkým demonstracím. Tyto demonstrace pokračovaly 18. března. Státní moc nyní reagovala použitím vodních děl a slzného plynu a v řadách demonstrantů došlo k prvním dvěma obětem.^{638/} Dvacátého března, třetí den protestů v Dará, se protestovalo za propuštění zatčených mladíků – autorů zmíněných graffiti, požadujících změnu režimu. „Aby uvolnila napětí, učinila vláda netypické gesto – nabídla propuštění zatčených školáků,“ informovaly *Israel National News*. „Ale v průběhu nové vlny násilí bylo v neděli zabito sedm policejních úředníků a vypáleno sídlo strany Baas a budova soudu.“ Tím byla spirála násilí záměrně nažhavena. Facebooková stránka s názvem „Syrská revoluce 2011“ vyzývala obyvatelstvo k povstání proti prezidentovi Asadovi a požadovala skoncování s korupcí a útlakem.^{639/}

Když byla zapálena vládní budova a zavražděni policisté, nejednalo se již o žádnou pokojnou demonstraci, nýbrž o pokus agentů-provokatérů vyvolat chaos. Demonstrace byly infiltrovány ozbrojenci, kteří střelili na policisty i do civilistů. „Od samého počátku jsem na těchto protestech viděl ozbrojené demonstranty ... ti jako první zahájili palbu na policisty,“ řekl očitý svědek páter Frans Van der Lugt australskému politologovi Timovi Andersonovi. „Velmi často pak

následovalo násilí ze strany bezpečnostních složek, které bylo odvetou za brutální násilí ozbrojených povstalců.“ Anderson, který na toto téma napsal vynikající knihu, právem hovoří o „špinavé válce proti Sýrii“, protože zde bylo pokojných a oprávněných demonstrací zneužito k tomu, aby byla země uvržena do války.^{640/}

Saúdská Arábie podporovala činnost agentů-provokatérů a dodávala zbraně do mešity al-Omari ve městě Dará, sloužící islamistům jako zbrojnice. V době od března do srpna 2011 prosakovalo do Sýrie přes dlouhou hranici s Irákem stále více ozbrojených bojovníků z řad salafistů, Muslimského bratrstva a al-Kajdy. Tito džihádisté chtěli svrhnout „nevěřící“ sekulární Asadův režim a zřít „boží stát“. Mezi džihádisty byli „odštělovači, kteří kupodivu stříleli jak na demonstranty, tak i na příslušníky bezpečnostních složek“, zjistil Todenhöfer. „To oni dramaticky vyostřili situaci. Že zde tito provokatéři byli, je nesporné. Sporné je to, pro koho pracovali.“^{641/}

Džihádisté záměrně usilovali o eskalaci násilí, protože chtěli svrhnout Asada. V průběhu pohřbu zabitých policistů a vojáků pálili zákeřní střelci ze střech okolních domů do davu truchlících. „Mnohé dokumenty včetně videozáznamů zachycovaly zákeřné střelce na střechách, jak v průběhu pohřbu pálí do davu a na policisty,“ shledal Australan Anderson. Katarská televize *Al Džazíra* se pokoušela veřejnost zmást tvrzením, že „není jasné, kdo na koho střílel“. Současně vyzval v Saúdské Arábii islamistický salafista, šejk Adnan Arour, ke svaté válce proti liberálním alavitským muslimům: „U Alláha, proženeme jejich (alavitů) těla strojkem na maso a pak je předhodíme psům.“ Džihádisté otevřeně vyhlásili, že chtějí zřít chalífát a celou Sýrii etnicky „vyčistit“. „Křesťany do Bejrútu, alavity do hrobu“, znělo jejich bojové heslo.^{642/}

Násilí stále více eskalovalo a 11. července 2011 – vnitřní nepokoje v Sýrii trvaly právě čtyři měsíce – prohlásila americká ministryně zahraničních věcí Hillary Clintonová, že syrský prezident Asad pozbyl veškerou legitimitu a není pro Sýrii „životní nutností“. Nedrží dané slovo a přes silící protesty neprovádí žádné reformy. Clintonová tak otevřeně vyzvala ke změně režimu.^{643/}

Srovnáme-li vypuknutí války v Sýrii s vypuknutím války v Libyi a pučem na Ukrajině, je nápadné, že ve všech třech válkách vsadila organizace NATO na skryté vedení války. Nebyl to otevřený útok s tanky a vojáky, jako například invaze Saddáma Husajna do Kuvajtu v roce 1990 nebo invaze do Panamy, provedená v roce 1989 Georgem Bushem starším, kde byli útočníci před celým světem ihned jasně viditelní. Byly to tajné operace, které vedly k eskalaci situace, zatímco jejich původci zůstávali skryti v pozadí. Pro Radu bezpečnosti OSN a obyvatelstvo států NATO jsou takové konflikty těžko průhledné, neboť státy podílející se na skrytém vedení války svoje kontakty s bojištěm popírají a stopy za sebou zametají.

Džihádisté jako pozemní vojsko NATO

Protože nechtěly vyslat do bojů svoje vlastní vojáky, používaly země NATO a monarchie z oblasti Perského zálivu ke svržení Asada jako pozemní jednotky radikální džihádisty z různých zemí. Křesťanům v Evropě a ve Spojených státech se na první pohled zdá neuvěřitelné, že by země NATO cvičily džihádisty a zásobovaly je zbraněmi. Vždyť všechny země NATO – s výjimkou Turecka a Albánie – jsou přece křesťanské. Proč by měli právě křesťané podporovat militantní muslimské teroristy? Mnohým lidem to dodnes nejde do hlavy. Jenomže historická

fakta ukazují, že přesně to se děje, s cílem svrhnout Asada. Sunnité a šiité jsou v Sýrii proti sobě štvání státy NATO, a jak řekl analytik CIA Philip Giraldi, „křesťané končí v mlýnku na maso“.^{644/}

Válka v Sýrii je vlastně novým vydáním spolupráce USA a CIA s džihádisty, známé z Afghánistánu 80. let, nebo z války v Bosně v 90. letech. „Salafisté, Muslimské bratrstvo a ‚al-Kajda v Iráku (AQI)‘ (tak byl tehdy nazýván pozdější Islámský stát) jsou hlavními silami, které vedou povstání v Sýrii,“ pravilo se správně v situační zprávě americké vojenské tajné služby Defence Intelligence Agency ze srpna 2012 s poukazem na skutečnost, že tyto skupiny usilují o vytvoření chalífátu. „Západ, státy od Perského zálivu a Turecko podporují opozici, zatímco Rusko, Čína a Írán podporují režim.“^{645/}

V evropských a amerických médiích blízkých NATO se čtenářům pochopitelně nevypráví čestně a otevřeně o tom, že NATO kooperuje s džihádisty za účelem svržení Asada. Tím by byli běžní „lidé z ulice“ právem otřeseni, protože organizace NATO stále zdůrazňuje, jak důležitý je její boj proti militantním islamistům. Ještě důležitější je však pro ni změna režimu a džihádisté jsou jen prostředky, posvěcenými účelem podle staré vojenské taktiky: „Nepřítel mého nepřítele je mým přítelem.“ V médiích blízkých NATO, jako jsou *Spiegel*, *Süddeutsche Zeitung*, *FAZ* a *Neue Zürcher Zeitung*, se však o džihádistech nehovoří, nýbrž užívá se zpravidla termínu „rebelové“. To mimoděk upomíná na film „Rebel Without a Cause“ z padesátých let, ve kterém James Dean jako rebel usiluje o lásku a uznání. Psychologové vědí, že slovo „rebel“ nám zní mnohem lépe než „džihádista“ nebo dokonce „islámský terorista“, jak nazývá džihádisty syrská vláda. Bylo by naprosto nemožné, aby se v tisku států NATO objevil titulek typu: „NATO a monarchie od Perského zálivu spolupracují s islámskými teroristy na svržení Asada“. Něco takového se člověk v našich mainstreamových médiích nikdy nedočte.

„V Bílém domě ještě dnes tvrdí, že jsou to umírnění rebelové. To je bláznivé,“ prohlásil americký novinář Seymour Hersh v květnu 2016. „Vyzbrojujeme stále ještě lidi, o nichž se tak nějak domníváme, že to nejsou žádní islamisté.“ Americký boj proti Asadovi posiluje džihádisty. „Ve světle protiteroristické strategie je to, co děláme, prostě nesmyslné,“ soudí nezávislý analytik Hersh.^{646/} Také americký poslanec Tulsi Gabbard z Havaje na CNN upozornil, že jsme na jedné lodi se špatnými lidmi. „USA a CIA se pokoušejí svrhnout Asadovu vládu,“ prohlásil Gabbard v říjnu 2015. „USA a CIA by měly tuto nezákonnou a kontraproduktivní válku za svržení syrské Asadovy vlády ukončit a soustředit se na boj ... proti islámským extrémistickým skupinám.“ Gabbard bystře seznal, že svržení Asada a boj proti Islámskému státu jsou ve vzájemném rozporu, a je tedy nutné soustředit se na boj proti Islámskému státu. Jinak bude „pronásledování náboženských menšin a křesťanů v Sýrii ještě horší a náš nepřítel ještě mnohem silnější“.^{647/}

Výše citovaný dokument DIA „ukazuje, že americká vláda nejpozději v srpnu 2012 rozpoznala pravý extremistický charakter a pravděpodobný výsledek syrské rebelie“, zejména původ teroristických milicí Islámského státu, komentoval stav věcí Charles Shoebridge, který byl v britské tajné službě odpovědný za obranu proti terorismu. „To však bylo hodnoceno jako výhoda americké zahraniční politiky. Svědčí to také o rozhodnutí usilovat léta o to, jak vědomě oklamat s pomocí poddajných médií západní veřejnost a namluvit jí, že syrská rebelie je z velké většiny umírněná,“ soudí Shoebridge. Takový charakter však povstání v Sýrii nemělo. Boj proti Asadovi byl od samého počátku veden džihádisty okolo al-Kajdy, později překřtěnými na Islámský stát.^{648/}

Experti na terorismus, jako je například Shoebridge, hodnotí spolupráci NATO s džihádisty jako nebezpečnou a mají pravdu. Muslimské bratrstvo, fronta al-Nusra, al-Kajda a zlopravěstný

Islámský stát v Iráku a Sýrii (ISIS) – někdy také známý pod názvem Islámský stát v Iráku a Levantě (ISIL) nebo Daeš – jsou všechno organizace nebezpečných militantních džihádistů. Bojují proti Asadovi a za zřízení chalífátu. Spojené státy v rámci válečné propagandy mátlly vlastní veřejnost tvrzením, se kterými skupinami kooperují a se kterými bojují. Také tzv. Svobodná syrská armáda (SSA), sestávající v podstatě ze sunnitských vojáků dezertovavších ze syrské armády, je pouhým nástrojem ke svržení Asada. Když al-Kajda, al-Nusra nebo bandy ISIS dobyly nějakou oblast, daly křesťanům několik dnů času na útěk. Ti, kteří neuprchli, byli zmasakrováni. Také ve vztahu vůči šiitům neexistovala žádná tolerance. Bojovníci Islámského státu vyhazovali v dobytých oblastech do povětří mešity šiitů a stínaly hlavy „nevěřícím“, kteří nebyli ochotni konvertovat k sunnitskému islámu. Je pochopitelné, že tito fanatičtí džihádisté byli někdy nazýváni „teroristickými milicemi“.

„Obsah tajného dokumentu člověku úplně bere dech,“ uvedl Jürgen Todenhöfer poté, co byl dokument DIA v roce 2015 zveřejněn. Bylo tím totiž jasné, že státy NATO spolupracují s džihádisty na svržení Asada. Člověk musí přečíst patřičné pasáže dvakrát, aby dokázal uvěřit: „Salafisté, Muslimské bratrstvo a ‚al-Kajda v Iráku (AQI)‘ – tak byl tehdy nazýván pozdější Islámský stát – jsou hlavními silami, vedoucími povstání v Sýrii,“ praví se v dokumentu zcela jasně a potvrzuje se tím, že „Západ, státy z oblasti Perského zálivu a Turecko“ s těmito skupinami spolupracují s cílem svrhnout Asada. „Nositel Nobelovy ceny za mír jako patron teroristů! Západ na straně mezinárodního terorismu! Jako vědomý podporovatel mezinárodního terorismu!“ kritizoval Todenhöfer. Média států NATO však nechala dokument ve válečném zmatku zapadnout. Svě čtenáře a diváky informovala pouze alternativní média, jako *Hintergrund* nebo *KenFM*.^{649/}

Ředitel americké vojenské tajné služby DIA, generál Michael Flynn, potvrdil novináři Mehdimu Hasanovi pravost zprávy. „Ano, tento dokument DIA ze srpna 2012 jsem viděl,“ řekl. Novinář Mehdi Hasan chtěl poté vědět, proč Spojené státy spolupracují s radikálními džihádisty. „Bylo to záměrné rozhodnutí vlády,“ opáčil Flynn. „Musíte se opravdu zeptat amerického prezidenta, co vlastně dělá, protože je to velice matoucí.“^{650/} Tím uhodil generál Flynn hřebík na hlavičku. Matoucí je, že NATO spolupracuje s al-Kajdou. Příčiny této spolupráce jsou jasné teprve tehdy, vezmeme-li v úvahu konečný cíl – změnu režimu. Poté už válka v Sýrii matoucí není. Známý americký režisér, autor scénářů a producent Oliver Stone, který se ve svých filmech „Platoon“ (Četa), „John F. Kennedy“ a „Nixon“ opakovaně kriticky zabýval americkými dějinami, tuto americkou dvojí hru ostře kritizoval. „Destabilizovali jsme celý region, vyvolali chaos,“ komentoval situaci. „A poté obviňujeme Islámský stát z chaosu, který jsme sami vyrobili.“^{651/}

Na americké vnitropolitické scéně se o válce v Sýrii vedou ostré spory. Generál Michael Flynn a další vysocí důstojníci si nepřejí, aby byl Asad nahrazen džihádisty. Považují za chybné, že státy NATO podporují radikální islamistické skupiny, jako je Islámský stát či fronta al-Nusra. „Kdyby americká veřejnost znala informace tajné služby, které my každodenně na nejcitlivější úrovni vytahujeme na světlo, byla by šokována,“ řekl Flynn investigativnímu novináři Seymourovi Hershovi. „Znali jsme dlouhodobou strategii a operační plány Islámského státu a diskutovali jsme také o tom, že Turecko záměrně přehlíží neustálé posilování Islámského státu na území Sýrie.“ Odpovídající zprávy DIA však narazily u Obamovy administrativy na „enormní odpor“. „Měl jsem pocit, že pravdu prostě nechtějí slyšet,“ prohlásil Flynn, který byl nucen podat demisi. Plukovník Patrick Lang, který pro DIA pracoval deset let, uvedl, že Flynn „na sebe přivolal hněv Bílého domu, protože naléhal na to, aby se o Sýrii řekla pravda ... Nechtěl držet

hubu“.⁶⁵² Pokud chce historický výzkum proniknout houštinou lží a násilí, obklopující válku v Sýrii, je odkázán na údaje „z dobře informovaných zdrojů“, nazývaných dnes Insidery (zasvěcenci).

Zbraně z války v Libyi pro džihádisty

Dnes žijeme ve věku informační exploze. Informace se šíří světem mnohem rychleji než dříve a pro válčící strany je také stále obtížnější udržet je v tajnosti. „NATO už vyvíjí tajné aktivity v Sýrii,“ odhalil dobře informovaný bývalý analytik CIA Philip Giraldi již v prosinci 2011. „Neoznačené bojové letouny NATO přistávají na tureckých letištích poblíž syrských hranic a přepravují zbraně z arzenálu zabitého libyjského vládcu Muammara Kad-dáfího.“ Zbraně, ukořistěné v průběhu nezákonné útočné války NATO v Libyi, byly přeposílány do Sýrie, kde posloužily k vyzbrojení džihádistů. Všechno probíhalo v utajení. V novinách v Berlíně, Bernu a Vídni se o tom člověk nic nedočel a také ve večerním zpravodajství nebyla o těchto souvislostech ani zmínka.

Válka v Sýrii byla nezákonnou útočnou válkou NATO a monarchií od Perského zálivu. Ve státech NATO v Evropě a Severní Americe však většina lidí mylně věřila tomu, že se jedná o občanskou válku diktátora proti lidu, vedenou bez jakéhokoli podílu NATO. Giraldi ústřední roli NATO brzy odhalil, nedostalo se mu však prakticky žádné pozornosti. „Francouzské a britské speciální jednotky cvičí syrské rebely přímo na místě,“ tvrdí Giraldi, „CIA a americké speciální jednotky dodávají rebelům údaje, zjištěné průzkumem, aby se mohli vyhnout střetům se silnými jednotkami syrské armády.“⁶⁵³

V létě roku 2012, kdy již v bojích s džihádisty padlo 4800 Asadových vojáků, informoval konečně také *Spiegel* o tajné roli NATO, označoval však džihádisty zavádějícím termínem „bojovníci hnutí odporu“ nebo „rebelové“ – přesně podle úzu, stanoveného propagandou NATO. „Stále znovu se vynořují pověsti o tom, že zahraniční speciální jednotky podobně jako v Libyi cvičí také v Sýrii bojovníky hnutí odporu. Dosud však pro to nebyly žádné důkazy,“ tvrdil německý zpravodajský list. Nyní však již důkazy, že jak Britové, tak i Američané jsou ve válce v Sýrii aktivní, existují. Američané, informoval *Spiegel*, radí Saúdské Arábii a Kataru, „které teroristické milice mají podporovat dodávkami zbraní a které nikoli“.⁶⁵⁴

Spojené státy podporují všechny skupiny, které chtějí svrhnout Asada, veřejnost však ujišťují o tom, že se spolupracuje jen s „umírněnými rebely“, tedy s těmi „dobrymi“. V srpnu 2012 americký prezident Obama veřejně prohlásil, že k tajné podpoře syrských rebelů zmocnil CIA. V témže měsíci se objevil třímínutový záznam brutální popravu zajatých stoupenců syrského prezidenta Bašára al-Asada na školním dvoře v Aleppu komandem teroristů. Další strašlivá videa následovala v průběhu války. Brutalita džihádistů byla naprosto zřejmá.⁶⁵⁵

„Nevyhlášenou válku Západu a diktatur od Perského zálivu proti Sýrii“ však kritizovalo jen málo médií, mezi nimi *Junge Welt*. „Mezinárodnímu právu odporující vměšování do záležitostí suverénního státu včetně zosnování ozbrojeného povstání a vyzbrojování a výcviku povstalců“ je naprosto nezákonné. Není přijatelné, aby byl tento postup západního „společenství hodnot“ prezentován jako jeho „plné právo“.⁶⁵⁶ Také vedoucí představitel německého mírového hnutí, teolog Eugen Drewermann, spolupráci s džihádisty ostře kritizoval. „Nejdříve si vychovají stavěcí psy, cvičí je a trénují, a když jsou pak kousaví nebo na povel dost poslušně nelehnu,“

musí být v rámci války proti terorismu zlikvidováni,“ říká Drewermann. „Má toto nadále procházet jako moudrost americké vlády a strategie NATO?^{657/}

Němečtí experti, dokonce i tací, kteří vědí, že se v jádře jedná o útok NATO s cílem dosáhnout změny režimu, označují válku v Sýrii zavádějícím způsobem za náboženský konflikt a vytvářejí tím zmatek. Vedoucí mnichovské bezpečnostní konference Wolfgang Ischinger tvrdil na stanici *Deutschlandfunk*, že konflikt v Sýrii je v první řadě nábožensky motivovaný a povstání proti Asadovi je „šiiitsko-sunnitská náboženská válka“. Podpora džihádistů ze strany NATO zůstala opomenuta.^{658/} Prezident Asad vidí situaci přirozeně úplně jinak. „Kdo jsou tito teroristé? Kdo je Islámský stát? Kdo je fronta al-Nusra? Jsou to prostě extremistické produkty Západu,“ řekl Asad pro *Russia Today*. „Jako al-Kajda v Afghánistánu, aby bojovala proti Sovětskému svazu.“^{659/}

Skutečnost, že NATO kooperuje s džihádisty, vychází na světlo jen kousek po kousku. V létě 2012 informoval *Spiegel* o tom, že bývalí příslušníci britské speciální jednotky SAS v Iráku u syrských hranic cvičí džihádisty a poté je posílají do bojů v Sýrii. „Při výcviku se omezujeme na taktiku, techniky vedení boje a postup,“ řekl jeden z bývalých příslušníků SAS. „Budeme-li Asadovy protivníky moci naučit, jak vyhledávat úkryt, střílet a vyhýbat se odhalení odstřelovači, doufejme, že to pomůže.“^{660/} *Spiegel* ovšem své čtenáře opomenul upozornit, že je zakázáno podporovat v jiné zemi rebely a militantní bandy a rozdmýčovat tak chaos. Mezinárodní trestní soud v Haagu řadí zločin agrese k nejtěžším zločinům, jaké na světě vůbec existují.

Agrese je definována jako „použití ozbrojené síly jedním státem proti suverenitě, územní nedotknutelnosti nebo politické nezávislosti jiného státu“. Organizace spojených národů do této definice zahrнула i vedení tajné války a jako útočné jednání zakázala „vysílání ozbrojených band, skupin, teroristů nebo žoldnéřů jedním státem či jeho jménem, aby tyto subjekty prováděly ozbrojenou silou akce proti jinému státu“. Přesně to se však děje v Sýrii. Státy NATO – USA, Velká Británie, Francie a Turecko – se spolu se Saúdskou Arábií a Katarom dopustily zločinu agrese vůči Sýrii a vyzbrojují a cvičí džihádisty.

Jak odhalila BBC, cvičilo Turecko Asadovy protivníky v příhraničních oblastech se Sýrii. Thwaiba Kanafani přišel do Sýrie z Kanady a připojil se ke Svobodné syrské armádě. Absolvoval speciální vojenský výcvik v tajných výcvikových táborech na území Turecka. Rebelové z SSA tam podstupovali turecký vojenský dril. „Turci nám opravdu hodně pomáhají,“ řekl Kanafani. „Mnozí absolvují v těchto táborech základní výcvik. Je velice profesionální. Člověk může spát jen čtyři hodiny denně. Musí zlézat hory a prodělává výcvik se zbraní. Je to tvrdá práce.“^{661/}

O spolupráci Turecka a monarchií z oblasti Perského zálivu s džihádisty informovala od léta 2012 také agentura *Reuters*, která je ovšem podle úzu NATO nazývala „rebely“. „Podle údajů zasvěcených osob ze zemí od Perského zálivu zásobují Turecko, Saúdská Arábie a Katar syrské rebely tajně zbraněmi“ – tolik *Reuters*. V jihotureckém městě Adana u základny NATO Incirlik vybudovali Asadovi protivníci tajný opěrný bod. „Jsou to Turci, kdo mají v tomto opěrném bodě hlavní slovo,“ tvrdila „s tamějšími událostmi dobře seznámená osoba“ v katarském hlavním městě Dauhá. V opěrném bodě je však přítomna také americká tajná služba CIA, která prý zde má značný vliv.^{662/} V obsáhlé rešerši z března 2013 potvrdily rovněž *New York Times*, že z Kataru a Saúdské Arábie byly do Turecka a Jordánska dodávány zbraně, které pak šly přes příhraniční oblast dále do Sýrie. Tím bylo jasné, že válka v Sýrii „byla podněcována ze zahraničí“, jak píše blízkovýchodní korespondentka Karin Leukefeldová.^{663/}

Násilí plodí násilí. Ve svém boji proti džihádistům byl Asad podporován Íránem a šiitským hnutím Hizballáh, v důsledku čehož se válka dále rozšiřovala. O přežití a vlastní stát bojují také

syřští Kurdové, spolupracující s Kurdy z Turecka a Iráku. Kurdská milice YPG („Yekineyen Parastina Gel“, tedy „Lidové obranné jednotky“) bojuje proti Islámskému státu a obsadila rozsáhlé oblasti podél syrsko-tureckých hranic. Tato skutečnost zase rozeznila Turecko, které hodlá zabránit vzniku nového státu – „Kurdistanu“. Turečtí vojáci pozice YPG opakovaně ostřelovali a turecká vláda prohlásila rebely z YPG za „teroristy“.

Člověk si musí představit, že by Sýrie v roce 2011 zřídila v Mexiku, na hranicích s USA, tajné vojenské tábory a v součinnosti s Mexikem tam cvičila bandy pašeráků drog, kteří by poté prosakovali přes hranice do USA, v Los Angeles a ve Washingtonu stříleli americké vojáky a policisty a zapalovali vládní budovy. Spojené státy by to, pochopitelně, právem odsoudily v Radě bezpečnosti OSN a tyto bojovníky by označily za teroristy. Přesně totéž však Spojené státy dělaly spolu s Brity, Turky, Francouzy, Saúdy a Katařany v Sýrii. Bylo to nelegální a nesprávné a uvrhlo to celý region do chaosu.

Džihádisté zakládají v červnu 2014 chalífát

Nezákonné války NATO v Afghánistánu, Iráku, Libyi a Sýrii, které vyvolaly nestabilitu, beznaděj a chaos, vedly k posílení islamismu. Vyhlášení chalífátu v částech Sýrie a Iráku v červnu 2014 znamenalo pro džihádisty, že „dosáhli jedním rázem toho, co jejich ideologie až dosud označovala za vzdálený cíl, jehož splnění se zdálo být hudbou daleké budoucnosti“, konstatoval švýcarský expert na Blízký východ Arnold Hottinger. V tomto tehdy jediném chalífátu na světě žilo něco kolem šesti miliónů lidí. Protože chalífát může čerpat suroviny ze syrských a iráckých ropných polí a prodávat je přes Turecko na světových trzích a kromě toho vydřít z vlastního obyvatelstva daně a poplatky, financuje se Islámský stát v Sýrii sám. Také bojovníci Islámského státu jsou relativně dobře zaplacení – „každopádně dostávají víc, než by ve svých domovských státech mohli očekávat jako nezaměstnaní nebo příležitostní pracovníci“, komentuje situaci Hottinger.^{664/}

Spolupráce států NATO s islamismem je nebezpečná věc, protože islamismus je radikální, intolerantní a násilnickou odnoží islámu. Islamismus nesmí být zaměňován s islámem. Islám je mírumilovné a tolerantní světové náboženství, založené na etických principech. V různých zemích má více než miliardu vyznavačů. Je naprosto chybné, jsou-li muslimové paušálně označováni za násilnické či intolerantní, neboť takoví nejsou. Právě tak falešné by bylo označovat paušálně za násilnické či intolerantní křesťany, židy nebo hinduisty, neboť také tyto náboženské skupiny jsou ve svém jádru orientovány na etické principy a mírovou koexistenci. Je pochopitelné, že také v křesťanství existují okrajové násilnické skupiny, jako například Ku-Klux-Klan, ale tyto reprezentují křesťanství právě tak málo, jako teroristické milice Islámského státu islám.

Džihádisté a teroristické milice Islámského státu se pohybují ve svatém písmu islámu jako ve skladu se zbožím a vybírají si odtud prvky, které se jim hodí k legitimizaci násilí a mocenské politiky. „Islamistické ideologie všeho druhu vybírají z širého moře základních náboženských spisů islámu vhodné pasáže ... a skládají je dohromady tak, aby sloužily jako opora jejich ideologického výtvaru,“ vysvětluje orientalista Hottinger. V čele chalífátu na severozápadě Iráku a ve východní části Sýrie stojí Abu Bakr al-Baghdádí jako „chalífa Ibrahim – velitel věřících“. Baghdádí je irácký džihádista, odpovědný za různé válečné zločiny. Spolu se svými stoupenci definuje „Islámský stát“ jako stát, spravovaný podle práva šaría. „Protože šaría sestává z velkého

bloku nekodifikovaných právních představ, definovaných jako boží právo, existuje také v tomto rámci pro islamistické ideology stejná možnost výběru, jako v případě koránu,“ říká Hottinger. Islamisté „mohou vhodné pasáže vypreparovat a všechny ostatní pominout“. Islamisté nejsou tolerantní a vedou boj proti všem, kdo odmítají vyznávat jejich ideje. Za rouhačství a homosexualitu je v chalífátu, ovládaném teroristickými milicemi Islámského státu, trest smrti – stejně jako v Saúdské Arábii. Konzumace alkoholu je zakázána. Krádež se v chalífátu stejně jako v Saúdské Arábii trestá utětím ruky.^{665/}

Islamismus byl v islámském světě skutečně „pod tlakem převahy Západu“, vysvětluje Hottinger. V mnoha muslimských zemích Západem podporovaná privilegovaná a často zkorumpovaná horní vrstva zcela opomíjela zájmy dolní vrstvy společnosti. A je to právě tato muslimská dolní vrstva, tvořená milióny lidí v různých zemích, z níž islamisté rekrutují své stoupence tím, že jim nabídnou oporu a identitu. „Ideologové nacházejí své publikum u osob a skupin, které pocítují svou současnou situaci jako nespravedlivou a zároveň beznadějnou“, ví Hottinger, jenž zná muslimské země z vlastní zkušenosti. „Ideologie jim poskytuje příslušnost, naději a orientaci tam, kde předtím cítili pouze beznaděj.“

Islamismus je ideologie, myšlenková konstrukce. V Pentagonu jsou přesvědčeni, že ideologii jako je islamismus lze využít coby užitečný nástroj ke svržení vlády a poté ji s pomocí letadlových lodí a dronů zničit. To je ovšem obrovský omyl, svědčící o aroganci impéria. Vždyť válečné operace vedou téměř ve všech případech k tomu, že počet lidí zachvácených beznadějí a považujících svou situaci za bezvýchodnou dále narůstá. V zemích, bombardovaných organizací NATO – Afghánistánu, Iráku, Libyi a Sýrii –, muslimský fundamentalismus nikterak neoslabil, nýbrž naopak posílil. „Dlouhodobá válka v Afghánistánu vedla k přeměně této země v permanentní výcvikový tábor, v němž mnozí islámští bojovníci získali praktické zkušenosti v zacházení se zbraněmi a výbušninami,“ ví také Arnold Hottinger. K dosažení průlomu však džihádistům dopomohla teprve nezákonná útočná válka zemí NATO – Spojených států a Velké Británie, vedená v roce 2003 proti Iráku. „Protiamerický odpor v sunnitských částech Iráku vnesl do součinnosti důstojníků tajné služby a jiných propuštěných důstojníků bývalé irácké armády s islamistickými ideology nový vývoj,“ připomíná správně Hottinger. „Částečně i v americkém zajateckém táboře Camp Buqa se tyto lidé naučili vzájemně poznávat a oceňovat své názory.“ Poražená armáda Saddáma Husajna znovu povstala ve formě Islámského státu. „Spolupráce s důstojníky armády, bezpečnosti a tajné služby svrženého diktátora, které Američané „na hodinu“ propustili a vyvolali v nich tak pocit rozhořčení, přinesla islamistickým džihádistům znalost důležitých technik, jež tyto lidé za Saddáma nacvičovali po celá desetiletí.

Mírové hnutí vždy zdůrazňuje, že násilí vždycky vede k ještě většímu násilí. Útokem na Irák v roce 2003 byla zažehnuta jiskra, která v roce 2011 vyvolala válečný požár v Sýrii. „Islámský stát je, jasně a důrazně řečeno, ‚Made in USA‘. Je právě tak ‚Made in USA‘, jako byla Američany vytvořena al-Kajda,“ tvrdí bystrý německý znalec Blízkého východu Michael Lüders. „Protože Spojené státy nerozumějí tomu, že vojenská intervence ... vytváří chaos. Výsledkem jsou pak radikální uskupení jako Islámský stát.“^{666/} Také německý expert na oblast Blízkého východu Ulrich Tilgner potvrzuje: „Bývalí důstojníci Saddáma Husajna vyvinuli výzbroj a perfidní teroristickou strategii Islámského státu. ... Islámský stát je vzkříšením Iráku Saddáma Husajna.“^{667/} S Ulrichem Tilgnerem, Arnoldem Hottingerem, Erichem Gyslingem a dalšími znalci Blízkého východu jsem byl v roce 2013 v Kataru, kde jsme navštívili také televizní stanici *Al Džazíra* a mohli jsme si mimo bojiště udělat vlastní obrázek o válce v Sýrii.

Útok otravným plynem v Ghutě 21. srpna 2013

V roce 2013 se zřetelně ukázalo, jak mohou být džihádisté nebezpeční. Dne 19. března 2013 došlo v Khan al-Assalu poblíž Aleppa k použití chemických zbraní. V médiích okamžitě začalo kolovat tvrzení, že za útok je odpovědná syrská vláda prezidenta Asada. To však neodpovídalo skutečnosti. „Máme výpovědi svědků z řad lékařů, uprchlíků v sousedních zemích a nemocničního personálu, dokládající, že chemické zbraně nebyly použity vládou, nýbrž opozicí,“ prohlásila Švýcarka Carla del Ponteová, někdejší hlavní žalobkyně Mezinárodního trestního soudu pro válečné zločiny v bývalé Jugoslávii.⁶⁶⁸ Také švýcarský lékař Franco Cavalli potvrdil, že „jediný ověřený případ použití otravného plynu v Sýrii (Aleppo) byl jednoznačně připsán džihádistům“.⁶⁶⁹ Rebelové zřejmě provedli klamnou operaci, aby mohli spáchaný válečný zločin podsunout vládním jednotkám a zdiskreditovat tak Asada. To se však nepodařilo. „Za první útok chemickými zbraněmi v Khan al-Assalu, při kterém přišlo o život 29 lidí, byli odpovědní džihádisté v řadách povstalců,“ potvrdil rovněž dobře informovaný Günter Meyer, vedoucí Centra pro výzkum arabského světa (Zentrum für Forschung zur Arabischen Welt – ZEFRAW) univerzity Johannese Gutenberga v Mohuči.⁶⁷⁰

Rada bezpečnosti OSN se touto záležitostí zabývala a rozhodla se vyslat do Sýrie tým expertů, kteří měli případ vyšetřit. Inspektoři OSN dorazili do Damašku 19. srpna, avšak ještě dříve, než mohli zahájit činnost, došlo 21. srpna 2013 v Ghutě u Damašku k druhému a ještě většímu útoku otravným plynem. Tento si vyžádal něco mezi 300–1500 mrtvých. Americké impérium za tento zločin okamžitě učinilo odpovědným Asada. „Jsme připraveni kdykoli zasáhnout,“ prohlásil v televizi prezident Obama. „Jaké poselství sdělujeme světu, když může nějaký diktátor zplynovat stovky dětí a nestihne ho za to žádný trest?“⁶⁷¹ Také spolková kancléřka Merkelová prohlásila, že za použitím otravných plynů zřejmě stojí Asad. Noviny v Německu a ve Švýcarsku poté vyzvaly k válce proti Sýrii. *Zeit* pod titulkem: „Západ prakticky nemá pochybnosti o Asadově vině“. A švýcarský bulvární *Blick* se tázal: „Vstoupí nyní Obama do Sýrie?“⁶⁷²

Média nasměrovala rozhořčení veřejnosti proti Asadovi. Skutečnost, že NATO spolupracuje s džihádisty, zůstala znovu opomenuta. „Asadova vláda usmrtila plynem více než 1000 lidí,“ tvrdil americký prezident Obama 10. září 2013 s vážnou tváří v televizi. „My víme, že Asadův režim je za to odpovědný. ... A to je důvod, proč jsem po důkladných poradách rozhodl, že je v zájmu Spojených států odpovědět na použití chemických zbraní Asadovým režimem cíleným vojenským úderem.“ Náčelník generálního štábu Denis McDonough tvrdil v listu *New York Times*: „Nikdo, s kým jsem hovořil, nepochybuje o údajích tajné služby, které se sarinovými útoky spojují Asadův režim.“⁶⁷³

Podle Mezinárodního trestního soudu v Haagu je použití otravných plynů zcela jasným válečným zločinem. Válečný zločin definuje jako „hrubé porušení“ zákonů a zvyklostí, používaných v mezinárodních ozbrojených konfliktech, a sice „úmyslné útoky na civilní obyvatelstvo“ a „použití jedu nebo otrávených zbraní“.⁶⁷⁴ Trestní soud ale současně definuje jako velmi těžký zločin také agresi. Prezident Obama se pokoušel zmást veřejnost tím, že tvrdil, že bombardování Sýrie Spojenými státy, tedy zločin agrese, je oprávněné, protože se Asad použitím otravných plynů dopustil válečného zločinu. Tato argumentace však není logická. Jestliže po jednom zločinu následuje další zločin, není v konečném důsledku méně, nýbrž více zločinů.

Rusové hodnotili situaci pochopitelně úplně jinak. Útočná válka, kterou proti Sýrii hodlají zahájit Spojené státy, odporuje principům mezinárodního práva, upozornil ministr zahraničních

věci Sergej Lavrov. Západní země nemají pro použití chemických zbraní syrskou vládou žádné důkazy. A kdyby takové důkazy měly, musely by je předložit Radě bezpečnosti OSN v New Yorku.^{675/} Také generální tajemník OSN Pan Ki-mun varoval USA před samostatným postupem. Požádal Washington, aby nechal útok otravnými plyny vyšetřit experty OSN.^{676/} Obama se rozhodl útok odvolat, protože ruský prezident Putin přesvědčil syrského prezidenta Asada, aby zastavil program výroby chemických zbraní a jejich stávající arzenál nechal zničit pod dohledem mezinárodní komise tak, aby USA nadále neměly žádný věrohodný důvod k zásahu.

Dne 15. září 2013 předložila OSN první zprávu o útoku otravným plynem. Na jejím vypracování se spolupodílel profesor Ake Sellstrom, který potvrdil, že v Ghutě 21. srpna 2013 skutečně došlo k použití chemických zbraní. „Toto zjištění nás velice zneklidňuje,“ uvedli autoři zprávy.^{677/} Věcně zpracovaná zpráva neobsahuje žádné spekulace o tom, kdo mohl za útokem stát. Dne 12. prosince 2013 předložila komise druhou a závěrečnou zprávu, která potvrdila, že také v Khan al-Asalu byly 19. března 2013 použity chemické zbraně. Neuváděla však, kdo byl za tyto válečné zločiny odpovědný.^{678/}

Investigativní novinář Seymour Hersh poté položil kardinální otázku: „Či to byl sarin?“ a poukázal na skutečnost, že za útokem stáli džihádisté. Již v květnu 2013 „informovala CIA Obamovu administrativu o tom, že al-Nusra pracuje se sarinem, a vypracovala také alarmující zprávy, že i další radikální sunnitská skupina, al-Kajda v Iráku (AQI) ví, jak se sarin vyrábí“, odhalil Hersh. To byly brizantní informace, „neboť al-Nusra je známá tím, že provedla nesčetné sebevražedné útoky proti křesťanům a nesunnitským muslimům“ v Sýrii. Al-Nusra chce v Sýrii svrhnout Asada a zavést právo šaría. David Shedd z americké tajné služby Defence Intelligence Agency (DIA) byl v červnu 2013 informován o tom, že „al-Nusra je schopna vyrobit a použít sarin“. Izraelská tajná služba mohla dokonce provést zkoušku použitého sarinu, zjistil Hersh.^{679/}

Administrativa prezidenta Obamy však „údaje o frontě al-Nusra a její schopnosti použít sarin ignorovala a tvrdila i nadále, že chemickými zbraněmi disponuje pouze Asadova vláda“, vysvětluje Hersh. To byl Obamův obvyklý trik, sloužící k ospravedlnění útoku na Sýrii. Na této nebezpečné hře se podílela rovněž americká velvyslankyně v OSN Samantha Powerová. V září 2013 prohlásila: „Je důležité pochopit, že sarin má pouze Asadův režim, a my nemáme žádný náznak, že sarinem disponuje také opozice.“^{680/}

„Když došlo k útoku, musela by být al-Nusra rovněž podezřelá, jenže Obamova administrativa hodnotila informace tajné služby selektivně, tak, aby ospravedlnila úder proti Asadovi,“ dochází k závěru Hersh. „Tento selektivní výběr informací tajné služby byl velice podobný procesu, použitému k ospravedlnění války proti Iráku.“^{681/} Analýza odvážného žurnalisty Hershe umožňuje jasný náhled do pozadí války v Sýrii. Jenže *Washington Post* a *New Yorker* odmítly jeho příběh otisknout, protože byl pro ně příliš ožehavý. Hersh nakonec musel své poznatky publikovat v *London Review of Books*.

Odvážní poslanci tureckého parlamentu se Hershových závěrů chopili a začali aféru s otravným plynem zkoumat. Zjistili, že dokumenty a materiály z vyšetřování jistého obchodníka zadržného se sarinem, jehož případ dostal na stůl státní návladní v Adaně, potvrdily, že teroristé použili otravný plyn. „Máme telefonní záznamy, které ukazují: ISIS obdržel nezbytný materiál k výrobě smrtícího sarinu z Turecka,“ odhalil turecký poslanec Eren Erdem ze strany CHP v říjnu 2015. Pokud má Erdem pravdu, stojí tedy za tímto válečným zločinem Turecko a tím i NATO. „Pokud se celé aféry týče, chová se Západ pokrytecky,“ shledal Erdem. Nechtějí tento teroristický útok chemickými zbraněmi objasnit, protože jsou s jeho původci na jedné lodi. Prezident Erdogan to nechtěl slyšet a nechal dokonce Erdema obžalovat z velezrady.^{682/}

„Vyhrožují mi smrtí,“ referoval Erdem. „Ale já jako vlastenec jsem proti této věci (s otravným plynem), protože to ruší celkový obraz mé země.“ Má prý složku „s veškerými detaily, jak byl sarin v Turecku vyroben a dodán teroristům“.^{683/}

Video se stínáním hlav a americký útok z 23. září 2014

„Obamova administrativa chtěla podporou tzv. ‚umírněných‘ muslimských militantů v Sýrii dosáhnout svržení vlády Bašára al-Asada a instalace nějaké americké loutky, jejímž prostřednictvím by zabránila stavbě klíčového plynovodu Írán-Írák-Sýrie,“ konstatoval v létě 2014 zcela přesně australský analytik Mike Whitney. „Tento plán se však až dosud nezdařil a snad se nezdaří ani v blízké budoucnosti.“ Pak by snad byl plánovaný plynovod z Íránu do Sýrie jednou postaven a Spojené státy, Saúdská Arábie a Katar by válku v Sýrii prohrály, věřil Whitney.^{684/}

Jenomže impérium se tak rychle nevzdalo. Poté, co útok otravným plynem ke zdůvodnění amerického úderu na Sýrii nepostačil, prezentoval Washington nový důvod – stětí dvou Američanů v Sýrii. Dne 19. srpna 2014 byl na Youtube umístěn videozáznam, zachycující stětí amerického novináře Jamese Foleyho. Zprvu bylo nejasné, kdo toto video vyrobil. Foley má na zmíněných záběrech oblečen oranžový oblek vězňů z Guantanamo. Pod černou maskou skrytý popravčí, kterému britský tisk kvůli londýnskému akcentu přisoudil přezdívku „džihádista John“, drží Foleymu pod krkem ostrý nůž. Samotný čin není na videu zachycen, je na něm patrné pouze Foleyho bezhlavé tělo. CNN převzala tyto záběry pod šokujícím titulkem: „Američan sťat Islámským státem“. Tajné služby pátrají po tom, zda je video pravé, sdělila CNN.

Dne 2. září 2014 se objevilo nové video, zachycující stětí dalšího amerického novináře, Stevena Sotloffa, teroristickými milicemi Islámského státu. Pracovníci amerického National Center for Media Forensics univerzity v Denveru prohlásili, že popravy Foleyho a Sotloffa nejsou autentické, snad jenom záběry bezhlavých mrtvol. „Je zajímavé, že obě stětí odehrávající se na videích jsou zinscenovaná,“ komentoval to Jeff Smith z univerzity v Denveru.^{685/} Pochybnosti vyjádřil také investigativní novinář William Engdahl. Video umístila na Youtube Rita Katzová z neprůhledné organizace SITE (Search for International Terrorist Entities). „Podrobnosti, které se nyní objevily, ukazují, že obě videa jsou zfalšována, patrně zinscenována profesionálními herci, za účelem získání podpory veřejnosti pro bombardování Sýrie Spojenými státy a svržení demokraticky zvoleného prezidenta Bašára al-Asada,“ tvrdil Engdahl.^{686/}

Zda jsou videa pravá nebo zfalšovaná, nejsem schopen posoudit. Jisté je, že historie s otravným plynem byla neprávem připsána na vrub Asadovi a že tudíž také aféra se záznamy, zachycujícími stětí obou Američanů, by měla být vyšetřena důkladněji. To se však dosud nestalo. Obama využil videí k tomu, aby probíhající leteckou válku proti Iráku rozšířil také na Sýrii. „Barbarským způsobem sťali dva americké novináře,“ prohlásil prezident Obama 11. září 2014 v televizi. Zmínil rovněž teroristické útoky z 11. září 2001 a připomenul: „Islámský stát představuje pro lidi v Iráku a Sýrii nebezpečí ... Pokud se proti nim nepostavíme, ohrozí tito teroristé celý region a také Spojené státy,“ řekl Obama. „Náš cíl je jasný – Islámský stát oslabíme a následně zničíme ... bude však nějaký čas trvat, než tento rakovinový nádor zlikvidujeme,“ prohlásil. Poté otevřeně volal po svržení Asada: „V boji proti Islámskému státu se nemůžeme spolehnout na Asadův režim, který terorizuje svůj vlastní lid. Tento režim ztratil svoji legitimitu. Musíme posílit opozici jako protiváhu vůči Islámskému státu.“ Své vystoupení

zakončil americký prezident slovy: „Jakožto Američané chápeme svoji odpovědnost z pozice vedoucího národa. Od Evropy po Asii, od Afriky po Blízký východ se zasazujeme za svobodu, spravedlnost a důstojnost. Tyto hodnoty provázely náš národ od času jeho založení. ... Bůh ochraňuj Spojené státy americké.“^{687/}

Obama prohlásil, že nezasadí do bojů žádné americké pozemní jednotky, nýbrž hodlá spolupracovat s místními silami. V otázce, kdo přesně bude tím místním partnerem, však panoval velký zmatek. Obamou prezentovaná komplikovaná strategie předpokládala oslabení Islámského státu a posílení Svobodné syrské armády. To nebylo hned jasné ani americkým televizním komentátorům, protože, jak známo, bojovníci SSA a ISIS byli sice rozhádanými, ale přece jen bratry ve zbrani. „Jsem poněkud zmaten,“ připustil moderátor Chuck Todd na televizní stanici NBC. „Myslel jsem, že Svobodná syrská armáda bojuje proti Asadovi, často bok po boku s ISIS?“ Jeho partnerka v rozhovoru, velvyslankyně v OSN Samantha Powerová to sice nemohla popřít, avšak ujistovala ho: „Svobodná syrská armáda bude nyní v mnohem silnější pozici, aby mohla bojovat proti Islámskému státu a zároveň s tím vyvíjet tlak na Asada.“^{688/}

Rusko o tom přesvědčeno nebylo. Ministr zahraničních věcí Sergej Lavrov varoval, že existují důvody pro předpoklad, že americké údery budou směřovat nejen proti oblastem pod kontrolou Islámského státu, ale rovněž proti syrským vládním jednotkám, s cílem oslabit Asada – přestože i jeho vojáci bojují proti teroristickým milicím Islámského státu.^{689/} Také iránský prezident Hassan Ruhání protestoval v projevu, proneseném v New Yorku, proti plánovanému americkému útoku na Sýrii a označil ho za nezákonný, protože není zaštitěn mandátem Rady bezpečnosti OSN a protože není předem schválen syrskou vládou.^{690/}

Tentokrát se však již americký útok na Sýrii odvrátit nepodařilo. Dne 23. září 2014, jedenáct let po útoku na Irák, zahájily Spojené státy bombardování Sýrie a odůvodnily je bojem proti terorismu. Protože byl však tento útok veden bez mandátu OSN, musí být klasifikován jako nezákonná válka. Švýcarský tisk byl nadšen. „Konečně: Obama sáhl po velkém klacku,“ hlásal titulek ve večerním vydání bulvárního listu *Blick*. „Této noci se Spojené státy poprvé oficiálně zapojily do války v Sýrii. Bombami a drony bylo zabito 20 brutálních teroristů Islámského státu.“^{691/}

Historie se sudovými bombami

Zatímco letecká válka v Sýrii nabírala na intenzitě, kolovalo v západních médiích obvinění Asada z použití „sudových bomb“ proti civilnímu obyvatelstvu. Sudové bomby jsou nízkonákladové bomby, vyrobené z ocelových sudů nebo jiných větších nádob, naplněných výbušninami a kovovými úlomky. Lze je svrhávat i z civilních vrtulníků a letadel. Zatímco Obama sám dal na Sýrii svrhávat bomby, tvrdil 28. září 2014 na Valném shromáždění OSN, aniž by svá obvinění nějak doložil, že Asad „shazuje sudové bomby, aby masakroval nevinné děti“. Obama se tak pokoušel znovu získat morální převahu v propagandistické válce, jeho snaha se však nesetkala s úspěchem. „Znám ještě jednu zemi, která používala sudových bomb: Spojené státy americké. Ve Vietnamu jsme sedm let shazovali sudové bomby, naplněné napalmem,“ trefně poznamenal americký novinář Seymour Hersh.^{692/}

„Tisíckrát opakovaným tvrzením,“ že Asad sudovými bombami úmyslně zabíjí děti „zdůvodňuje Západ nutnost svržení Asada,“ vysvětluje německý mírový aktivista Joachim Guilliard. Zaměřit se na leteckou válku bylo odvážné, protože Washington ve svých válkách

opakovaně používal bomb s obohaceným uranem, bílým fosforem a také tříštivých bomb. Za posledních 70 let svrhl více bomb na více zemí než kterákoli jiná země. Tvrzení o sudových bombách proto z historického hlediska vzato nemohla znít nikterak přesvědčivě. Kromě toho se občas falšovala nebo překrucovala fakta. Americká organizace Human Rights Watch (HRW) rozšířila 26. února 2015 prostřednictvím Twitteru snímek těžce poničeného města s textem: „Sýrie vzdor zákazu i nadále používá sudové bomby“. Podle Guilliardova odhalení byl však snímek již 13. února publikován v listu *New York Times* a zachycoval kurdské město Kobani, zničené, jak zněl podtitulek, „islamistickými silami a nálety koalice, vedené Spojenými státy“. To bylo troufalé: Američané město bombardovali a poté dali do oběhu jeho fotografii jako doklad Asadových válečných zločinů. Dne 8. května 2015 rozeslal šéf HRW Kenneth Roth další snímek zničeného města, který měl ukázat, „co Asadovy sudové bomby způsobily v Aleppu“. Jak zjistil Guilliard, jednalo se ve skutečnosti o fotografii, pořízenou o rok dříve v Gaze.⁶⁹³

Rada bezpečnosti OSN jedná o problematice terorismu

Slovo „terorista“ slibuje na první pohled v komplikovaném světě orientaci a jasnost: Teroristy jsou zlí lidé, kteří používají násilí, uřezávají hlavy jiným lidem a páchají sebevražedné atentáty s výbušnými pásy, upevněnými na vlastních tělech. To je jasný a solidní obraz nepřítele. Jenže realita je komplexnější. Bude-li násilí páchající mladý muž označen za teroristu, džihádistu, rebela nebo bojovníka za svobodu – to závisí na úhlu pohledu. Mudžáhedínové vyzbrojení CIA, kteří v 80. letech bojovali v Afghánistánu, byli západními médii líčeni jako „bojovníci za svobodu“ nebo „rebelové“. Z pohledu Rusů to však byli „saúdští teroristé“. Podobně pak za války proti Srbsku: Bojovníci UCK, podporovaní organizací NATO, byli v médiích států NATO oslavováni jako „bojovníci za svobodu“, zatímco Srbové je nazývali „teroristy“. Také za války proti Nicaragui neoznačoval americký tisk tamější Contras za teroristy, přestože by si tento název zasloužili. Bylo tomu tak proto, že Washington Contras financoval a cvičil. Zkrátka a dobře: Rozhodnutí, kdo je a kdo není terorista, závisí na politickém hledisku, protože násilí má mnoho tváří. Slovo „terorista“ dnes neznamená o mnoho více než „protivník“ nebo „nepřítel“.

To je také zřejmé, zkoumá-li člověk diskuse probíhající v Radě bezpečnosti OSN. Dne 24. září 2014 – zatímco na Sýrii dopadaly první americké bomby – se v New Yorku sešla Rada bezpečnosti OSN k jednání o problematice terorismu. Nálada byla napjatá. Za normálních okolností se na půdě OSN setkávali velvyslanci různých zemí. Tentokrát ovšem přicestovali vedoucí představitelé států a ministři zahraničních věcí osobně. Prezident Obama se účastnil zasedání spolu s ministrem zahraničních věcí Kerrym a velvyslankyní v OSN Powerovou. Za Francii a Velkou Británií byli přítomni prezident François Hollande a ministerský předseda David Cameron. Rusko zastupoval ministr zahraničních věcí Lavrov. Téma terorismu dominovalo celému zasedání, aniž by byl však pojem „terorismus“ přesně definován, takže každý z řečníků mohl mít jinou představu o tom, koho v Sýrii počítat mezi „teroristy“ a koho k „umírněné opozici“. Patnáct zastoupených zemí nicméně jednohlasně přijalo rezoluci číslo 2178, zavazující všechny země světa k boji proti terorismu.

Prezident Obama vystoupil jako první a prohlásil, že al-Kajda, al-Nusra a ISIS „jsou teroristické organizace, ohrožující životy lidí v Sýrii a Iráku“, a proto je třeba s těmito skupinami bojovat. S tím souhlasil francouzský prezident François Hollande, který vyjádřil své zděšení z vraždy dvou amerických novinářů. Také britský ministerský předseda Cameron prohlásil

zavraždění dvou amerických novinářů za barbarský akt, pocházející „jako ze středověku“. S organizacemi ISIL, al-Šabáb, Boko-Haram a al-Kajda je prý třeba vést boj vojenskými prostředky. Když se ovšem uváží, že tyto tři státy NATO džihádisty tajně podporovaly a v roce 2011 společně s monarchiemi od Perského zálivu vyvolaly válku v Sýrii, je nutno tato vystoupení hodnotit jediné jako pokrytecká.

Poté, co Spojené státy, Nigérie, Francie a Velká Británie deponovaly svá vyhlášení války terorismu, nabádala argentinská prezidentka Cristina Kirchnerová moudře k zamyšlení. „Situace bude nadále stále komplikovanější,“ správně popisovala roztočenou spirálu násilí. Existuje „stále více skupin, které si počínají stále brutálněji“. Názvy těchto skupin se přitom neustále mění. Ještě před rokem byli Asadovi protivníci v Sýrii označováni za „bojovníky za svobodu“. „Nyní jsme shledali, že mnozí z těchto bojovníků za svobodu bojují v řadách Islámského státu. Kdo to byl, jenž Asadovy protivníky zformoval, dal jim zbraně a podporoval je jako bojovníky za svobodu? Kirchnerová věděla, že Asadovy protivníky zformovaly, vyzbrojily a vycvičily Spojené státy, Velká Británie, Turecko, Saúdská Arábie a Katar, avšak nechtěla to takto otevřeně vyjádřit, protože zástupci všech zmíněných zemí byli zapojeni do rozhovorů. Proto řekla: „Myslím tedy, že mnohé z těchto věcí musíme prozkoumat ještě podrobněji. Měli by to udělat především ti, kdo mají k dispozici mnohem lepší informace než já jako prezidentka Argentiny.“ Je třeba vyšetřit, kdo od těchto teroristických skupin kupuje ropu, kdo jim dodává zbraně a kdo je cvičí. Kromě toho se musí vyřešit palestinský konflikt, neboť tento dále rozněcuje napětí na Blízkém východě a radikalizuje muslimy, požadovala Kirchnerová.

Ruský ministr zahraničních věcí Lavrov argumentoval podobně. Islámský stát, al-Nusra „a jiné teroristické organizace“ se staly silnými, protože obdržely „pomoc ze zahraničí“, řekl. Je nutno skoncovat s dvojí morálkou, „která rozděluje teroristy na dobré a zlé“. „Nyní je naléhavě nutné, aby všechny státy dodržovaly rezoluce Rady bezpečnosti požadující odepření veškeré podpory teroristům a zastavení všech forem nezákonného obchodu s ropou ... jakož i přerušení transferu zbraní z Libye.“ Útok na Irák, bombardování Libye a „podpora extremistických protivníků Asada v Sýrii problém terorismu nesmírně prohloubily“, stěžoval si Lavrov a prohlásil, že se také musí ukončit palestinský konflikt, protože tento teroristům ulehčuje „získání morální podpory a stálou rekrutaci nových členů“.

Poté vystoupil s projevem turecký prezident Recep Erdogan. „Nejprve bych chtěl poděkovat svému příteli Barackovi za to, že tuto důležitou diskusi na nejvyšší úrovni umožnil,“ začal Erdogan svou řeč. „Přestože syrský režim používal proti vlastnímu obyvatelstvu násilí, mezinárodní společenství setrvalo v nečinnosti,“ tvrdil. „To vedlo k tomu, že se v Sýrii znovu vynořila al-Kajda a stala se nyní pod novým názvem Islamic State in Iraq and the Levante (ISIL) ještě silnější.“ O tom, že Turecko v tajných vojenských táborech na svém území Asadovy protivníky cvičilo a že je zásobovalo zbraněmi, se Erdogan pochopitelně nezmínil. „Turecko se vždy snažilo zabránit pronikání zahraničních bojovníků do regionu,“ tvrdil pokrytecky Erdogan. Turecko zná problematiku terorismu velice dobře z boje proti Kurdům. „Turecko trpělo terorismem mnoho let. Při teroristických útocích zemřely tisíce dětí,“ líčil Erdogan boj proti Kurdům, které paušálně označil za „teroristy“. „Stojíme v řadách těch, kdo nejlépe chápou, kolik bolesti může terorismus způsobit.“

Jak bylo výše zmíněno, jednali v roce 2009 turecký prezident Erdogan a král Kataru al-Thani o stavbě plynovodu, kterou pak syrský prezident Asad zamítl. Nyní se oba muži znovu setkali na půdě Rady bezpečnosti OSN v New Yorku. „Katar je součástí mezinárodního společenství, bojujícího proti terorismu,“ ujišťoval al-Thani pokrytecky. „Existují teroristické vlády, které

vraždí svoje vlastní občany,“ stěžoval si al-Thani a mínil tím syrskou vládu. „Nemůžeme čekat, až bude zavražděno ještě více lidí,“ připomínal šejch a vyzýval tím zcela otevřeně ke svržení Asada.

Kdo studuje projevy, pronesené na půdě Rady bezpečnosti, ten rychle sezná, že každá země nahlížela problematiku terorismu z poněkud jiné perspektivy. Srbský ministr zahraničních věcí Ivica Dačić potvrdil, že s terorismem je v každém případě nutno bojovat. V narážce na UCK a útok NATO z roku 1999 však prohlásil, že Srbsko má vlastní zkušenosti s teroristy, kteří tehdy prosakovali do země jako „bojovníci ze zahraničí“. „Koncem devadesátých let působili extremističtí bojovníci v jižní srbské provincii Kosovo spolu se secesionisty,“ zdůraznil Dačić. Ministr zahraničních věcí Pákistánu Sartaj Aziz poté prohlásil, že jeho země zaplatila za boj proti terorismu „vysokou cenu“. „Za oběť terorismu padlo více než 50 000 lidí, mezi nimi tisíce příslušníků našich bezpečnostních sil,“ řekl. Také alžírský ministr zahraničních věcí Ramtane Lamamra prohlásil, že jeho země získala v devadesátých letech v boji s terorismem mnoho zkušeností a že tento boj potrvá ještě dlouho. Zasedání se rovněž účastnil šíitský irácký ministerský předseda Haider al-Abadi. „V ulicích Bagdádu denně explodují automobily naložené trhavinami“ a zabíjejí lidi, konstatoval al-Abadi. Sunnitské teroristické milice ISIS obsadily části Iráku a povraždily stovky Iráčanů. Teroristické milice prodávají iráckou ropu prostřednictvím podlouníků a jsou podporovány přívrženci bývalého sunnitského prezidenta Saddáma Husajna. „Jestliže chceme porazit terorismus na celém světě, musíme ho nejprve porazit v Iráku,“ požadoval al-Abadi.

Na závěr zasedání, kdy Obama již odešel a zastupoval ho ministr zahraničních věcí Kerry, promluvil velvyslanec Bašár al-Jaafari, stálý zástupce Sýrie v Organizaci Spojených národů. Prohlásil, že v Sýrii jsou aktivní teroristé, „kteří vedou válku jiných zemí“. Podpora teroristů je prostředkem skrytého vedení války. Přestože turecký prezident Erdogan a také katarský šejch al-Thani seděli ve stejné místnosti, nebral si al-Jaafari servítky a prohlásil, že Turecko, Katar a Saúdská Arábie „jsou hlavními sponzory teroristů“. Tím uhodil hřebík na hlavičku a v místnosti zavládlo velké napětí. Teroristé napadali v Sýrii obyvatele, armádu, školy, nemocnice, mešity, kostely, historické památky, továrny a obytné domy a způsobili syrskému státu velké škody. „K těmto zločinům by nemohlo dojít bez podpory, které se teroristům dostává od jistých vlád, které jsou členy této mezinárodní organizace. Tyto země ochraňují teroristy v médiích, cvičí je a financují.“ Al-Jaafari ostře kritizoval také americký útok na Sýrii – aniž by ovšem Spojené státy přímo jmenoval: „Chtěli bychom zdůraznit, že vojenské útoky svého cíle, jímž je boj proti terorismu, nedosáhnou, nebudou-li prováděny v souladu s mezinárodním právem a v dohodě s dotčenými zeměmi.“ Všem přítomným bylo jasné, co tím syrský velvyslanec myslel: Útok Spojených států na Sýrii byl nezákonný, protože Washington k němu neměl ani mandát Rady bezpečnosti OSN, ani souhlas prezidenta Asada.^{694/}

Francie bombarduje Sýrii od 27. září 2015

Sýrie byla až do konce II. světové války francouzskou kolonií a Paříž se vždy snažila znovu získat v regionu svůj ztracený vliv. Francouzské letectvo zahájilo útoky rok po americkém útoku, 27. září 2015, opět bez mandátu Rady bezpečnosti OSN. „Francouzské letectvo poprvé bombardovalo postavení teroristických milicí ‚Islámského státu‘ v Sýrii. Otázka, zda je to z hlediska mezinárodního práva legitimní, je ovšem předmětem sporů,“ pravilo se v denním

zpravodajství ARD krotce. Francie odůvodňovala svou válku tvrzením, že syrské obyvatelstvo musí být ochráněno jak před násilím ze strany islamistů, tak i před „vražedným bombardováním Bašára al-Asada“.^{695/}

Útok Francie na Sýrii byl, pochopitelně, zcela nezákonný a v německém denním zpravodajství by to bývalo mohlo být řečeno naplno. Jenže v médiích států NATO platí pravidlo, podle kterého se války NATO nesmějí nikdy tvrdě kritizovat. Bylo by právě tak nezákonné, kdyby byl býval v září 2015 Asad bombardoval Paříž. Charta OSN praví naprosto jasně, že žádná země nesmí bombardovat jinou zemi bez mandátu Rady bezpečnosti. Chování Francie bylo tím ohavnější, že ještě „před vypuknutím syrské občanské války byla operacemi speciálních sil vytvořena fakta, která teprve občanskou válku rozdmýchala“, vzpomínal německý politik CDU Willy Wimmer. „V součinnosti s dalšími válkychtivými mocnostmi – Spojenými státy, Velkou Británií, Saúdskou Arábií a Katarem – byly vytvořeny poměry, mířící na známá slabá místa Sýrie.“ Francouzské bombardování je nezákonné a v rozporu s mezinárodním právem, rozpoznal správně Wimmer. Nějaké právo francouzské vlády na její „postup v Sýrii v žádném případě neexistuje. Jedinou možnou legitimaci Francie od samého počátku vyloučila: mandát Rady bezpečnosti OSN.“^{696/}

Rusko bombarduje Sýrii od 30. září 2015

V důsledku útoku zemí NATO – Spojených států a Francie – a podpory džihádistů ze strany Turecka, Saúdské Arábie a Kataru se syrský prezident Asad dostával pod stále větší tlak. Mnozí očekávali, že nyní dojde v Damašku ke změně režimu a Asad bude svržen. Jenže Asad se nemínil vzdát. Na pozvání prezidenta Vladimira Putina odletěl do Moskvy a požádal Rusko o pomoc. Rusové sledovali, jak Spojené státy s Velkou Británií napadly v roce 2003 Irák a Saddám Husajn byl oběšen. Viděli, jak v roce 2011 Francouzi, Britové a Američané napadli Libyi a Muammar Kaddáfí byl zastřelen a zahrabán v poušti. Organizace spojených národů nepřispěla ve všech těchto případech k ochraně postižených zemí vůbec ničím. To přesvědčilo Moskvu, že musí v Sýrii vojensky intervenovat, aby svržení Asada zabránila.

Moskva reagovala rychle. Již za tři dny po francouzském útoku zahájila ruská armáda 30. září 2015 bombardování Sýrie. Protože regulérní syrská vláda ruské letectvo pozvala, nejednalo se o žádné porušení Charty OSN. Žádná právní norma nezakazuje zásah jednoho státu do občanské války na žádost vlády dotčeného státu. „Za tohoto předpokladu je intervence Ruska v Sýrii v souladu s mezinárodním právem,“ tvrdí právnička Laura Visserová.^{697/}

Na rozdíl od Američanů a Francouzů se Rusové přesně dohodli s Asadem a velením syrské armády. Ruské letectvo zaútočilo v součinnosti se syrskou armádou jak na teroristické milice Islámského státu, tak i na postavení rebelů, podporovaných Spojenými státy. Současně s tím podniklo americké letectvo útoky na pozice Islámského státu, zatímco syrští Kurdové, podporovaní Američany, bojovali jako pozemní armáda v pohraniční oblasti mezi Tureckem a Sýrií. Komplikovaná válka s tolika aktéry hrozila přerůst v přímou konfrontaci mezi Spojenými státy a Ruskem. „Ruské letectvo zasáhlo pozice rebelů, podporovaných USA,“ zněla poplašná zpráva listu *New York Times*. „Ruské střely s plochou dráhou letu křížovaly nad oblastmi, ve kterých operovaly americké bojové letouny.“ Situace byla skutečně nebezpečná. Ve válce se mohou vždycky přihodit neplánované věci. V listopadu 2015 sestřelili Turci ruský bombardér.

Rusko protestovalo a prohlásilo, že stroj se v okamžiku sestřelu nacházel nad územím Sýrie, zatímco Turecko tvrdilo, že Rusové neoprávněně narušili turecký vzdušný prostor.^{698/}

Po této události se napětí mezi Tureckem a Ruskem vystupňovalo. V březnu 2016 prohlásil ruský ministr zahraničních věcí Sergej Lavrov, že Turecko jako členská země NATO se neřídí pokyny USA. „Nyní začínají USA pociťovat, že nemohou vážné problémy řešit jednostranně. Nemohou již dále kontrolovat země, které byly jejich dlouhodobými spojenci,“ prohlásil Lavrov. V tom měli Rusové pravdu, protože zatímco Spojené státy podporovaly Kurdy v Sýrii, Turecko tytéž Kurdy v Sýrii bombardovalo. Státy NATO tudíž netáhly úplně za jeden provaz. „My jsme USA vícekrát upozorňovali, že to všechno porušuje naše ujednání, naše rezoluce,“ kritizoval Lavrov. Avšak Washington nemá Turky pod kontrolou. Ankara nechtěla připustit posílení Kurdů v severní Sýrii. „Na syrském území existují západní a východní kurdské enklávy s územím Islámského státu mezi nimi. A přestože Kurdové na obou stranách bojují proti Islámskému státu, s naší pomocí i s pomocí Spojených států, říkají Turci, že je pro ně nepřijatelné, aby se obě tyto enklávy spojily – třeba i jako výsledek vítězství nad Islámským státem.“ Tím se stalo zřejmým, že pro Erdogana je důležitější zabránit sjednocení Kurdů na syrském území než dosáhnout vítězství nad teroristickými milicemi IS.^{699/}

Ve válce v Sýrii nebyly ve sporu pouze státy NATO – také sunnitským povstalcům se nepodařilo vytvořit jednotné vedení. Americký znalec Blízkého východu Joshua Landis z toho vyvodil, že Západ v Sýrii „spektakulárně ztroskotal“. Postup Asada a Putina je koordinovanější, tvrdší, a tudíž i silnější. Válka v Sýrii bude ještě rok nebo dva trvat, předpovídal Landis v únoru 2016. „Jestliže Rusové svým letectvem dopomohou Asadovi k vítězství, přispěje to ke krátkodobému zvýšení uprchlické vlny. Z dlouhodobého hlediska vzato by však mohla být občanská válka ukončena a Islámský stát i fronta al-Nusra zničeny.“^{700/}

Velká Británie bombarduje Sýrii od 2. prosince 2015

Válka v Sýrii je s postupem let stále komplikovanější, protože do roztočené spirály násilí je vtahováno stále více aktérů. Členská země NATO, Kanada, svrhla první bomby na Sýrii v dubnu 2015, seznała však, že se tím dopustila porušení mezinárodního práva. „Výmluva není možná: Letecké údery Kanady v Sýrii stojí na slabých, nebo přinejmenším nestabilních právních základech,“ prohlásil kriticky právník Robert Lesperance.^{701/} Dne 15. září 2015 svrhla bomby na Sýrii také Austrálie. Turecko začalo bombardovat Sýrii 16. září 2015. Sýrie a rovněž Charta OSN sklouzly do stavu naprostého chaosu.

Britové, kteří – jak bylo výše zmíněno – na počátku války s pomocí bývalých elitních vojáků SAS tajně cvičili Asadovy protivníky, nechtěli pochopitelně přenechat konečné vítězství Asadovi a Rusům. Proto po dlouhé fázi tajného postupu „za kulisami“ zasáhli 2. prosince 2015 zcela otevřeně do války a začali svými bojovými letouny Sýrii bombardovat. V londýnském parlamentu se předtím 397 poslanců vyslovilo pro válku a 223 hlasovalo proti. „Dolní sněmovna učinila správné rozhodnutí k zajištění bezpečnosti Velké Británie,“ radoval se ministerský předseda David Cameron a zdůvodnil útočnou válku nutností boje proti terorismu.

Ještě v srpnu 2013 přitom britský parlament souhlas s válkou odepřel. Ke změně názoru došlo teprve po velkém teroristickém útoku. Když 13. listopadu 2015 povraždili teroristé v pařížském divadle Bataclan a na dalších místech francouzské metropole 130 lidí. Většina atentáčníků pocházela z Francie a z Belgie. Francouzský prezident Hollande a britský ministerský předseda

Cameron však nasměrovali rozhořčení veřejnosti proti Sýrii. Ve Francii byl vyhlášen výjimečný stav. Někdejší prezident Nicolas Sarkozy požadoval proti islamistům dokonce „totální válku“.^{702/}

Sarkozyho formulace „totální válka“ vyvolala u historiků, jako jsem já, velké rozčilení, protože – jak víme – se již jednou někdo ptal: „Chcete totální válku? Chcete ji, bude-li to nutné, ještě totálnější a radikálnější, než jakou si ji dnes vůbec můžeme představit?“ Byl to Hitlerův ministr propagandy Joseph Goebbels, jenž se takto tázal 18. února 1943 v berlínském Sportovním paláci. Většina Francouzů si na to však již nepamatovala. Byli zděšení, naplnění strachem, zmatení a zuřiví. Proto se jim „totální válka proti terorismu“ jevila jako chytrý nápad.

Rada bezpečnosti OSN tyto útoky přijetím rezoluce číslo 2249, předložené Francií, 20. listopadu 2015 – týden po atentátech v Paříži – jednohlasně odsoudila. „Islámský stát v Iráku a Levantě (ISIL) (známý též pod názvem Dáeš) představuje pro mír a národní bezpečnost hrozbu dosud nepoznaných rozměrů,“ pravilo se v usnesení Rady bezpečnosti. Francouzský velvyslanec v OSN François Delattre řekl poté novinářům, že válka Francie proti Sýrii je nyní legitimizována právem na kolektivní sebeobranu. Jak však v říjnu 2015 správně konstatoval profesor Philippe Lagrange z univerzity v Poitiers, nejednalo se o tento případ. „Francie až do současnosti vždy vykládala mezinárodní právo se zřetelem na oprávněnost použití síly,“ řekl. „K bombardování Sýrie je zapotřebí buď souhlasu zákonné úřední moci dotčené země, nebo rezoluce Rady bezpečnosti OSN. My nemáme ani jedno, ani druhé.“^{703/}

Francouzský list *Le Monde* tvrdil, že rezoluce číslo 2249 je mnohoznačná. „Konkrétně nedává rezoluce 2249 žádné zákonné oprávnění k vojenskému zásahu v Sýrii nebo Iráku, protože nespadá pod kapitolu VII Charty Organizace spojených národů, upravující použití síly,“ konstatoval *Le Monde* jasně a správně. „Avšak formulace textu, stanovující, že v boji proti Islámskému státu jsou povolena ‚veškerá nezbytná opatření‘, poskytuje prostor pro interpretaci v souladu s francouzskou diplomacií,“ tvrdilo se v listu.^{704/} Jenomže tomu tak není. Formulace ‚veškerá nezbytná opatření‘, použitá v bodě 5 výzvy adresované všem státům, neskýtá žádný prostor k pochybnostem, jelikož bezprostředně za ní následuje formulace ‚v souladu s mezinárodním právem, zejména s Chartou Organizace spojených národů‘.^{705/}

Protože však Francie bombardovala Sýrii již od 27. září 2015, byla debata o této otázce poněkud akademická, neboť rezoluce musí vždy předcházet útoku, má-li mít tento nějaký legální základ. Členská země NATO – Francie – tedy bombardovala Sýrii bez mandátu OSN. To je nezákonné. Prezident Hollande se dopustil těžkého zločinu agrese a spolu s prezidentem Obamou by měl stanout před Mezinárodním trestním soudem v Haagu.

Teroristického útoku, spáchaného v Paříži, využili pro odůvodnění své války v Sýrii také Britové. Ministerský předseda Cameron zaujal 26. listopadu 2015 ve sněmovně poslanců jednoznačné stanovisko, že mu rezoluce číslo 2249 umožňuje bombardování Sýrie. Tato rezoluce byla jednohlasně schválena a potvrzuje, že Islámský stát představuje pro svět hrozbu. „Rezoluce vyzývá všechny státy k tomu, aby – a zde znovu cituji – podnikly ‚veškerá nezbytná opatření‘ k zamezení teroristické činnosti,“ prohlásil Cameron v parlamentu před hlasováním. Nyní je třeba kooperovat s cca 70 000 bojovníky SSA. A dodal: „Ustoupíme-li od svého záměru, že také Asad se musí poroučet, nemůžeme Islámský stát porazit.“^{706/}

Britský premiér Cameron přizpůsobil rezoluci rovněž zamýšlené změně režimu, přestože zmíněný dokument o ničem takovém nehovořil. Francouzský a britský útok na Sýrii byl – stejně jako ten americký – útokem nezákonným a porušením mezinárodního práva. Tři členské země NATO se znovu dopustily zločinu agrese. V Londýně proti útoku na Sýrii protestovalo něco kolem 4000 lidí. Svě poselství vyjádřili na plakátech a transparentech: „Don't bomb Syria“

a „Stop the War“. Organizace NATO se svou „bombardovací politikou“ neuspěla již v roce 2001 v Afghánistánu, v roce 2003 v Iráku a v roce 2011 v Libyi. Britská vláda však nehodlala hlasu mírových aktivistů naslouchat.

Syrský velvyslanec v OSN, Bašár al-Jaafari, který se v západních médiích prakticky vůbec nedostal ke slovu, protestoval 6. září 2015 na půdě Rady bezpečnosti. Prohlásil, že celý svět hovoří o boji proti terorismu, ale v Sýrii je současně teroristů využíváno ke svržení řádně zvolené vlády. „Jak to, že se pouze v případě Sýrie a Iráku hovoří o teroristech jako o 'nestátních ozbrojených skupinách'?“ tázal se al-Jaafari. „Terorista v USA je označen za teroristu. Když se teroristé objeví ve Francii, Španělsku, Belgii nebo Velké Británii, jsou označeni za teroristy. Proč tedy nejsou označeni za teroristy, když operují v Sýrii? To je přece cover-up (plášť).“ Je naprosto nepřijatelné, že členské státy OSN používají teroristy jako tajnou armádu proti Sýrii. „Zastavte vměšování Turecka, Saúdské Arábie, Kataru a Jordánska. Zastavte vojenský výcvik ‚umírněných opozičních teroristů‘“, požadoval al-Jaafari zuřivě. „Jsou-li činy ISIS, al-Nusry ... a jiných teroristických band utulávány, svědčí to o tom, že existují země, které tyto bandy ochraňují.“ To v žádném případě neodpovídá zásadám Charty OSN. Prohlásil dále, že „snažně doufá“, že „syrská krize bude projednávána nezávisle na intervencionistické politické agendě jistých vlád včetně jistých členů Rady bezpečnosti. Utrpení Syřanů se stupňuje a mnohonásobuje. Skončujme s tím!“^{707/}

Rada bezpečnosti OSN se válkou v Sýrii zabývala stále znovu. A syrský velvyslanec v OSN al-Jaafari se stále znovu pokoušel vnést světlo do temnot. „Existují důkazy o tom, že zahraniční vměšování do vnitřních záležitostí států vede pouze k jejich zničení, humanitárním krizím, chaosu a k tomu, že se tyto státy změní ve fabriky na výrobu extremistů a teroristů“, zněla jasná a korektní Syřanova analýza. „To je přesně to, co se stalo, když jste zničili Irák, Libyi a další země. To je přesně to, co se dělo od doby, kdy jste k nám poslali ISIS, al-Nusru, Chorasán a další.“ Zpustošení Sýrie je výsledkem vnějšího vměšování, „jehož rozsah je znám každému včetně vašich plánovačů“.^{708/}

Německo táhne 4. prosince 2015 do války v Sýrii

Zatímco jiné státy NATO již Sýrii bombardovaly, Německo stále ještě váhalo. Nálada se tu změnila teprve po teroristickém útoku v Paříži. V rozpravě probíhající 4. prosince 2015 ve Spolkovém sněmu horoval poslanec SPD Rolf Mützenich pro válku a prohlásil: „Útoky z Paříže se vryly do evropské paměti,“ a proto je třeba se Islámskému státu postavit. Mützenich citoval rezoluci Rady bezpečnosti OSN číslo 2249 a prohlásil, že společenství států se tímto dokumentem vyzývá, aby proti vzniklé hrozbě „bojovalo všemi prostředky“, což je „ve vztahu k Chartě Organizace spojených národů“. Toto Mützenichovo vyjádření bylo zavádějící. Každý, kdo text rezoluce číslo 2249 důkladně přečte, totiž jasně vidí, že Německu právo vést proti Sýrii válku žádné nedává. Pro válku na Blízkém východě agitovala rovněž CDU. Evropané musí „konečně přijmout politickou odpovědnost za tento region, také ve jménu a v zájmu naší vlastní národní bezpečnosti“, žádal poslanec Norbert Röttgen za potlesku z lavic CDU a SPD.^{709/}

Jiní poslanci válku odmítali. „Přesně před třemi týdny padlo v Paříži za oběť barbarskému teroristickému aktu 130 lidí. Pachatelé byli téměř výlučně francouzskými a belgickými občany, vyrostlými ve zdivočelých předměstích Bruselu a Paříže,“ prohlásila Sahra Wagenknechtová ze strany Die Linke. „A vy tu nyní stojíte a říkáte, že oslabíme a porazíme Islámský stát tím, že

budeme bombardovat a tedy i zabíjet stejně nevinné muže, ženy a děti v Rakká a jiných syrských městech. Co je to za šílenost?“ Wagenknechtová prohlásila, že bude hlasovat proti nasazení Bundeswehru v Sýrii, neboť „válka všechno jedině zhorší. ... Také bombardování je teror.“ Při hlasování o válce v Afghánistánu v roce 2001 mnozí ve Spolkovém sněmu ještě věřili, že proti terorismu lze použít války, ale Taliban má nyní přesto v obyvatelstvu větší oporu než kdy předtím. „Celá tato válka byla jeden veliký omyl.“ V Libyi a Sýrii se historie opakovala. „Pentagon přece před nedávnem připustil, že různé islamistické teroristické skupiny a zpočátku dokonce i Islámský stát byly podporovány Spojenými státy za účelem oslabení Asada,“ upozornila dobře informovaná poslankyně. „To je opravdu smutná pravda: Byl to Západ a byly to především Spojené státy, kdož stvořily toto monstrum, které v nás dnes vyvolává strach a děs. Taková je pravda, kterou nechcete slyšet. Ale je to produkt našich válek, západních válek v tomto světě. ... Ve všech těchto válkách nejde nikdy o nic jiného než o plyn, ropu a sféry vlivu.“ Válka proti Sýrii nemá mandát Organizace spojených národů – je tudíž v rozporu s mezinárodním právem i ústavou SRN. Je třeba zastavit dodávky německých zbraní Saúdské Arábii a Turecku – to by Islámský stát skutečně oslabilo, prohlásila Wagenknechtová.⁷¹⁰

Frakce CDU/CSU a většina poslanců SPD hlasovala pro nasazení Bundeswehru v Sýrii, zatímco Die Linke a většina Zelených proti. To přineslo 4. prosince 2015 následující výsledek: 445 poslanců hlasovalo pro válku v Sýrii, 145 proti a 7 se zdrželo. Německého lidu se stejně jako v případě války proti Srbsku v roce 1999 a války proti Afghánistánu v roce 2001 nikdo na nic neptal. Z historické perspektivy vzato je překvapivé, jak se Německo po dlouhé fázi bez válek v relativně krátké době znovu změnilo v zemi aktivně vojensky zasahující v cizích zemích.

Willy Wimmer, někdejší státní tajemník v ministerstvu obrany, dlouholetý politik CDU a bývalý viceprezident OBSE, ostře kritizoval politiku spolkové kancléřky Angelý Merkelové. Soudil, že vyslání Bundeswehru do války v Sýrii je naprosto chybné. V rozhovoru s berlínským žurnalistou Kenem Jebsenem upozornil: „Spolkovou vládu nezajímá ani to, co stojí v naší vlastní ústavě v souvislosti se zákazem vedení útočné války, ani Charta OSN a monopol moci. Dnes se musí vycházet z toho, že nasazení Bundeswehru v Sýrii má jen jediný cíl – pošlapat Chartu Organizace spojených národů a to, co z ní zbude, odstranit.“ Wimmer prohlásil, že je velice znepokojen a především „udiven tím, že národ je tak zticha“.⁷¹¹

Válka v Sýrii Chartu OSN těžce poškodila – to vidím stejně jako Willy Wimmer. S argumentem boje proti terorismu již vytáhlo do války tolik států, že je obtížné zachovat si přehled. „To, co dělá spolková kancléřka poté, co Spojené státy začaly s protiprávními válkami proti Afghánistánu, Iráku, Libyi a Sýrii, přece není nic jiného než že Spojené národy, které vznikly jako výsledek II. světové války a bídy v Evropě, obrací v prach a popel,“ kritizoval Wimmer. „Ze Spojených národů pak nezůstane vůbec nic!“⁷¹²

Willy Wimmer, který byl v letech 1976–2009 nepřetržitě členem Spolkového sněmu, zná mezinárodní politiku z první ruky. Patří k oněm odvážným Němcům, kteří se angažují v mírovém hnutí a vyjadřují se také kriticky k NATO. „Spojené národy byly degradovány na slepé střevo NATO,“ kritizoval Wimmer. „Jestliže už nemáme mezinárodní právo, budeme se řídit zákonem džungle, americkým zákonem a potáhneme do velké války. ... Na tom pracují Spojené státy. ... To je strašný vývoj.“⁷¹³ Wimmer vzpomenul nezákonný útok Hitlera na Polsko a konstatoval, že účastí ve válce v Sýrii Německo „na straně Francie naváže na politiku z roku 1939“.⁷¹⁴

Spolková ministryně obrany Ursula von der Leyenová z CDU hodnotila situaci pochopitelně zcela jinak. Útoky z Paříže ukázaly, že v hledáčku teroristických milicí Islámského státu se

nachází také Německo. Odvolávala se na rezoluci Rady bezpečnosti OSN číslo 2249 z 20. listopadu, která vyzývá všechny státy, aby podnikly veškerá nezbytná opatření k zastavení Islámského státu. Proto se bude Německo na tomto boji podílet 1200 vojáky. Vojáci měli letouny typu Tornado podpořit průzkumnou činnost partnerů z NATO. Kromě toho měli létat s tankovacími stroji, umožňujícími bojovým letounům doplňování pohonných hmot ve vzduchu. Do doprovodného svazu francouzské letadlové lodě Charles de Gaulle měla být také začleněna jedna německá fregata. Podpořit partnery z NATO je správné a důležité, pravila von der Leyenová.^{215/}

Na webové stránce spolkové vlády bylo jako zdůvodnění účasti Německa na válce v Sýrii uvedeno právo na kolektivní sebeobranu a článek 51 Charty OSN. Rada bezpečnosti OSN podle tohoto zdroje „vyzvala všechny národy, aby podnikly nezbytná opatření k boji proti takzvanému IS v Sýrii (rezoluce 2249 z 20. listopadu 2015)“. Webová stránka uvádí občany v omyl. Vzniká dojem, jako by válka v Sýrii byla legální válkou, posvěcenou OSN. Skutečnost je však úplně jiná.

Willy Wimmer rychle seznal, že rezoluce číslo 2249 Rady bezpečnosti OSN Německo k válce proti Sýrii neopravňuje. „Existuje pojem pokoutního advokáta, který očividně používá striktní právní argumenty, aby legitimizoval věci, které na tomto světě legitimizovat nelze,“ prohlásil v rozhovoru s Kenem Jebsenem. „A to, co tu udělala spolková vláda a čemu Spolkový sněm velkou většinou hlasů poželal, má přesně tuto kvalitu. ... To se může udělat, pokud je k dispozici rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN, opravňující k použití síly a vojenskému zásahu. Ale to, co Organizace spojených národů v souvislosti s Islámským státem nebo situací v Sýrii a teroristickými útoky v Paříži ‚hodila na papír‘, neobsahuje nic, vůbec nic, co by k vojenskému zásahu opravňovalo. Spolková vláda obchází očividná fakta a obelhává německou veřejnost ... Umíme přece všichni číst a víme tedy, co v těch rezolucích stojí. Nestojí tam nic, co by použití vojenské síly Spolkovou republikou Německo legitimizovalo!“^{216/}

Rezoluce číslo 2249 z 20. listopadu 2015 „odsuzuje strašlivé teroristické útoky“, ke kterým došlo týden předtím, 13. listopadu 2015 v Paříži, jakož i další teroristické útoky, jež se odehrály v Tunisku, Turecku, Rusku a Libanonu. V rezoluci se pravilo, „že ti, kdo teroristické útoky provádějí nebo jsou za ně odpovědní ... musí být pohnáni k odpovědnosti“. Rada bezpečnosti zdůraznila, že ISIL, al-Nusra a al-Kajda představují globální, dosud nevídané ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti, v důsledku čehož je Rada bezpečnosti „odhodlána proti tomuto dosud nevídanému nebezpečí všemi prostředky bojovat“. Proto – a zde přichází rozhodující pasáž, na niž se později odvolávala spolková ministryně obrany von der Leyenová – „vyzývá Rada bezpečnosti všechny členské státy OSN, které jsou toho schopny, aby podnikly veškerá nezbytná opatření v souladu s mezinárodním právem, především pak s Chartou OSN ... k likvidaci ochranných zón, které ISIL zřídil v podstatných částech Iráku a Sýrie“.^{217/}

Tato rezoluce tedy vyzvala k boji proti Islámskému státu a jiným teroristickým milicím. To bylo správné, protože proti militantnímu islamismu je třeba bojovat. Ale v rezoluci se zcela jednoznačně pravilo, že se tento boj musí dít v souladu s mezinárodním právem a Chartou OSN. Tento požadavek je klíčový. Pokud by se nad Islámským státem zvítězilo, avšak za cenu zničení Charty OSN, byla by to pro svět špatná volba. Charta OSN a v ní zakotvený zákaz použití síly jsou směrníky, ukazující, kterak vybědnout z roztočené spirály násilí – budeme-li chtít. Rezoluce číslo 2249 v žádném případě nedala všem zemím světa právo bombardovat Sýrii. Právě naopak – nabádá všechny země světa k dodržování Charty OSN.

Také německá ústava (článek 26) zdůrazňuje, že se Německo nesmí podílet na bombardování jiných zemí. „Jednání, úmyslně konané a směřující k narušení mírového soužití národů, zejména příprava k vedení útočné války, je protiústavní. Takové jednání je trestné.“ Podle trestního zákoníku může být podíl na útočné válce potrestán doživotním vězením nebo vězením v minimální délce deseti let.

Německo provedlo první operaci v Sýrii 15. prosince 2015. Německý tankovací letoun odstartoval toho dne z turecké letecké základny Incirlik, pronikl do syrského vzdušného prostoru a ve vzduchu doplnil pohonné hmoty bojovým letounům NATO. To nebylo legální, neboť Německo nemělo mandát Rady bezpečnosti OSN, který by jeho letectvu povoloval vniknout do syrského vzdušného prostoru. Na základně Incirlik bylo umístěno 200 německých vojáků. Od 8. ledna 2016 přelétaly německé bojové letouny Tornado denně nad Irákem a Sýrií. Když spolková vláda na jaře 2016 oznámila, že hodlá vydat 65 miliónů euro na dobudování turecké vojenské základny v Incirliku, vyvolalo to protesty strany Die Linke (Levice). „Na Středním východě nesmí dojít k žádnému nekonečnému nasazení Bundeswehru,“ varovala Christine Buchholzová, mluvčí levicové frakce Spolkového sněmu v otázkách obranné politiky. Mínila, že německá spolková vláda chce zcela zjevně krok za krokem dosáhnout pozice vojenské mocnosti v krizovém regionu, bohatém na ropu. To není žádná válka proti terorismu, nýbrž boj o geostrategické a ekonomické zájmy.⁷¹⁸

Se svou kritikou války v Sýrii, rozpoutané Spojenými státy, se nijak nedržel zpátky ani Oskar Lafontaine – manžel Sahry Wagenknechtové, který byl mnoho let politicky činný v řadách SPD a později Levice. „Spojené státy celá léta bombardují Přední Orient, ale uprchlické vlny mají zdolat Evropany,“ stěžoval si Lafontaine. „A Merkelová se zase jednou ukazuje jako věrná vazalka velkého bratra. Přitom by bylo v první řadě povinností Spojených států, aby přijaly lidi, prchající před jejich ropnými válkami.“⁷¹⁹

Také podle Willyho Wimmera byla spojitost mezi nezákonnými válkami a uprchlickými vlnami zcela zjevná. „Spolková kancléřka má tu drzost říkat, že se s migračním hnutím vypořádáme, budeme-li bojovat s příčinami této migrace,“ řekl Wimmer. „Pak mohu jenom říci, že zbytek německého národa přece ví, že tu máme migrační vývoj, protože Američané ve spojení s Francouzi a také Brity v oblasti mezi Afghánistánem a Mali obrátili všechno v prach a popel. Pokud chci bojovat s příčinami této migrace, pak musím odmítnout účast na těchto válkách a učinit přítrž těm, kdo je vedou. Z německé půdy – viz Ramstein – jsou řízeny vraždy, prováděné po celém světě s pomocí dronů, a my se na tom podílíme. Pak se divíme, že lidé z postižených oblastí říkají: Než mi vezmete i život, když jste mi předtím vzali základní podmínky k životu, vydám se na cestu k vám. Taková je přece pravda, se kterou máme co do činění. Zdá se, že spolková kancléřka pokládá německý národ za hlupáky, jinak by něco takového neřekla.“⁷²⁰

Kancléřka Angela Merkelová to, pochopitelně, viděla úplně jinak a požadovala v souladu se Spojenými státy změnu režimu v Sýrii. Válka v Sýrii byla po deseti letech působení v úřadě její první „vlastní“ válkou. Na válce v Libyi v roce 2011 se totiž Německo nepodílelo. A válku v Afghánistánu Merkelová převzala po svém předchůdci Gerhardu Schröderovi. Je třeba vycházet z toho, že Merkelová nenapadla Sýrii tak úplně dobrovolně – tlak USA a dalších států NATO byl velký. Teprve po teroristických útocích z Paříže přešla plně na transatlantickou pozici a s ní spojenou rétoriku. Merkelová překrucovala skutečnosti, za uprchlickou krizi činila odpovědným Asada a požadovala jeho svržení. „Nezapomínejme, že většina uprchlíků, kteří

k nám přicházejí, uprchla před Asadem,“ tvrdila Merkelová směle. „Asad i nadále svrhává sudové bomby na svůj vlastní lid – do budoucna pro něj v čele státu nemůže být místo.“⁷²¹

Tím, že také ona požadovala změnu režimu v Sýrii, zařadila se Merkelová do závěsu za válečné štváče – Spojené státy, Velkou Británii, Turecko, Saúdskou Arábii a Katar. To je nezákonné. Žádná země nesmí svrhnout vládu jiné země. „V naší vlastní ústavě říkáme, že musíme dodržovat ustanovení Charty OSN,“ připomínal Willy Wimmer poté, co Německo vytáhlo do války v Sýrii. „I ve vojenském řádu výslovně stojí, že se smí jednat pouze v souladu s platnými ustanoveními mezinárodního práva a každému jednotlivému vojákovu je uloženo zkoumat, zda se tím řídí. Pokud to nedělá – a to platí také pro spolkovou kancléřku nebo spolkového kancléře, dopouští se ve vysoké míře trestného činu. Takové jednání by bylo, pokud by došlo k obžalobě, trestáno až deseti lety vězení.“ Wimmer má naprostou pravdu. Útok na Sýrii probíhá bez mandátu OSN. Je to nezákonná válka. Všichni, kdo se na ní podílejí, se dopouštějí trestného činu.⁷²²

Naštěstí jsou v Německu právníci, kteří před americkým impériem a NATO okamžitě nepadají naznak, nýbrž se i po vypuknutí války zasazují o respektování mezinárodního práva. „Pro nasazení Bundeswehru v Sýrii neexistuje podklad ani v mezinárodním právu, ani v platném ústavním právu,“ protestoval Manuel Brunner, asesor pro veřejné a mezinárodní právo na Leibnizově univerzitě v Hannoveru. „Tím je celá ta záležitost protiústavní.“ Protože opoziční strany ve Spolkovém sněmu jsou příliš slabé a nesplňují kvotum pro podání návrhu Spolkovému ústavnímu soudu, nemůže být zavedeno příslušné ústavně právní řízení.⁷²³ „To, co dělají v Sýrii Francouzi, Britové, Američané, Saúdové a Katařané, je agresivní jednání zakázané Chartou Organizace spojených národů, a tudíž i trestné,“ kritizuje rovněž Willy Wimmer. „To znamená, že my stojíme na straně agresorů.“⁷²⁴

Nezákonným útokem na Srbsko v roce 1999, nezákonným útokem na Afghánistán v roce 2001 a nezákonným útokem na Sýrii v roce 2015 vykopalo Německo pod tlakem Spojených států a dalších partnerů z organizace NATO válečnou sekeru. To je nejen politováníhodné, nýbrž nebezpečné, protože nezákonné války patří k nejtěžším zločinům, jaké existují. Německé mírové hnutí proto dnes stojí před největší výzvou od roku 1945: Přes veškerý strach z terorismu musí ukázat, zda se Německo může znovu vrátit zpátky na cestu míru a mezinárodního práva.

⁶¹⁶ Neue Schätzung des UN-Sondergesandten: Vermutlich weit über 400.000 Tote durch Krieg in Syrien. *Russia Today Deutsch*, 26. dubna 2016.

⁶¹⁷ Amnesty International: Report 2010 zur welt--weiten Lage der Menschenrechte (Fischer Verlag 2010), s. 447.

⁶¹⁸ Amrit Singh: Globalizing Torture: CIA Secret Detention and Extraordinary Rendition (Open Society Justice Initiative 2013), s. 32.

⁶¹⁹ Michael Lüders: Wer den Wind sät. Was westliche Politik im Orient anrichtet (C.H. Beck 2015), s. 65.

⁶²⁰ Indiens Botschafter bestätigt: Krieg in Syrien wurde von aussen angezettelt. *Deutsche Wirtschafts Nachrichten*, 16. ledna 2016.

⁶²¹ Karin Leukefeld: Bashar al-Assad. Ein Feind wird gemacht. *Informationsstelle Wissenschaft und Frieden*, 4, 2015.

- 622 Helmut Scheben: Syrien, ein Krieg um Gas und Öl. *Infosperber*, 2. prosince 2015.
- 623 Seymour Hersh: Die Akte Assad. *Cicero*, 28. dubna 2016.
- 624 Thierry Meyssan: Strippenzieher des Krieges in Syrien. *Zeitfragen*, 2. února 2016. Dále: Sebastian Range: The Day After. Ein konspirativer Zirkel referiert in Berlin die Zukunft Syriens. *Hintergrund*, 29. srpna 2012.
- 625 Projev Wesleyho Clarka ze 3. října 2007 pro Commonwealth Club v San Franciscu. Cit. in: Glenn Greenwald: Wes Clark and the neocon dream. *Salon News*, November 26, 2011.
- 626 Christof Lehmann: Dumas, „Top British officials confessed to Syria war plans two years before Arab Spring“, *NSNBC*, 1. června 2013.
- 627 Srv. k tomu kapitolu „Spor na Quai d’Orsay“ in: Georges Malbrunot: Les Chemins de Damas – Le dossier noir de la relation franco-syrienne (Robert Laffont 2014).
- 628 Čísla z: BP Statistical Review of World Energy. Červen 2015.
- 629 Tamsin Carlisle: Qatar seeks gas pipeline to Turkey. *The Nation*, 26. srpna 2009.
- 630 Nafeez Ahmed: Syria intervention plan fue-led by oil interests, not chemical weapon concern. *Guardian*, 30. srpna 2013.
- 631 Dick Black v interview na RT America, vysíláno 11. ledna 2016.
- 632 USA International Business Publications: Iran Mineral, Mining Sector Investment and Business Guide (Business Publications 2015), s. 222.
- 633 OPEC Annual Statistical Bulletin 2014, s. 17.
- 634 Nafeez Ahmed: Syria intervention plan fue-led by oil interests, not chemical weapon concern. *Guardian*, 30. srpna 2013. Viz též: Moscow rejects Saudi offer to drop Assad for arms deal. AFP, 8. srpna 2013.
- 635 Tim Anderson: Der schmutzige Krieg gegen Syrien. Washington, Regime Change und Widerstand (Liepsen Verlag 2016), s. 57.
- 636 Jürgen Todenhöfer: Volk gegen Volk. *Süddeutsche Zeitung*, 3. září 2012.
- 637 Indiens Botschafter bestätigt: Krieg in Syrien wurde von aussen angezettelt. *Deutsche Wirtschafts Nachrichten*, 16. ledna 2016.
- 638 Uwe Jürgen Ness: Zu Syrien und der Mär vom friedlichen Beginn der Proteste. *UJN*, 13. října 2012.
- 639 Gabe Kahn: Syria: Seven Police Killed, Buildings Torched in Protests. *Israel National News*, 21. března 2011.
- 640 Tim Anderson: Der schmutzige Krieg gegen Syrien, s. 52.
- 641 Jürgen Todenhöfer: Volk gegen Volk. *Süddeutsche Zeitung*, 3. září 2012.
- 642 Tim Anderson: Der schmutzige Krieg gegen Syrien. Washington, Regime Change und Widerstand (Liepsen Verlag 2016), s. 58.
- 643 US Department of State: Remarks of Secretary of State Hillary Rodham Clinton with European Union High Representative for Foreign Affairs and Security Policy Catherine Ashton After Their Meeting. Washington, 11. července 2011.
- 644 Philip Girardi: NATO vs Syria. *The American Conservative*, 19. prosince 2011.
- 645 Defense Intelligence Agency DIA: Bericht zu Syrien vom August 2012. Cit. in: Der westliche Wunsch nach einem Islamischen Staat. *Hintergrund*, 2. června 2015.
- 646 Frank Herrmann: Secmour Hersh: „Im Sinn einer Antiterrorstrategie ist unsinnig, was wir tun“. *Der Standard*, 20. května 2016.
- 647 Tulsi Gabbard – a Democrat from Hawaii and member of the Armed Services Commit-tee – speaking with Wolf Blitzer on CNN, 27. září 2015.

- 648 Der westliche Wunsch nach einem Islami-schen Staat. *Hintergrund*, 2. června 2015.
- 649 Der westliche Wunsch nach einem Islami-schen Staat. *Hintergrund*, 2. června 2015.
- 650 Mehdi Hasan v televizním vysílání Head to Head s bývalým ředitelem DIA Michaellem Flynnem. *Al Jazeera*, 4. srpna 2015.
- 651 Jake Anderson: „Oliver Stone: Forget ISIS, America Is the Real Threat to the World“, *Antimedia*, 21. září 2015.
- 652 Seymour Hersh: Die Akte Assad. *Cicero*, 28. dubna 2016.
- 653 Philip Girardi: NATO vs Syria. *The American Conservative*, 19. prosince 2011.
- 654 Bürgerkrieg in Syrien: Britische Elite-Kämpfer bilden Rebellen aus. *Spiegel Online*, 23. července 2012.
- 655 Rüdiger Göbel: Obama schickt die CIA. *Junge Welt*, 3. srpna 2012.
- 656 Werner Pirker: Geheim-Transparenz. Obama billigt CIA-Subversion in Syrien. *Junge Welt*, 3. srpna 2012.
- 657 Eugen Drewermann. Wir sind hier, Nein zu sagen. – Proslov k demonstrantům před budovou Bundespräsidialamt v Berlíně, 13. prosince 2014.
- 658 Rüdiger Göbel: Obama schickt die CIA. *Junge Welt*, 3. srpna 2012.
- 659 „Der Westen beweint mit einem Auge die Flüchtlinge und zielt mit dem anderen das Gewehr“. Interview syrského prezidenta Bašára al-Assada pro *Russia Today*, 22. září 2015.
- 660 Bürgerkrieg in Syrien: Britische Elite-Kämpfer bilden Rebellen aus. *Spiegel Online*, 23. července 2012.
- 661 Syria crisis: Turkey training rebels, says FSA fighter. *BBC News*, 4. srpna 2012.
- 662 Geheime Waffenlieferungen an syrische Rebellen. *Reuters*, 27. července 2012.
- 663 Eric Schmitt: Arms Airlift to Syrian Rebels Expands, with Aid from C.I.A. *New York Times*, 24.3. 2013. Taktéž: Karin Leukefeld: Bashar al-Assad. Ein Feind wird gemacht. *Informationsstelle Wissenschaft und Frieden*, 4, 2015.
- 664 Arnold Hottinger: Islamismus: Ideologie von weltbedrohendem Ausmass. *Journal21*, 3. února 2016.
- 665 Arnold Hottinger: Islamismus: Ideologie von weltbedrohendem Ausmass. *Journal21*, 3. února 2016.
- 666 Youtube: Michael Lüders: Wer den Wind sät: Was westliche Politik im Orient anrichtet. TV SWR, 12. dubna 2015.
- 667 Ulrich Tilgner. Schweizer Radio und Fernsehen (SRF), vysílání Arena z 20. listopadu 2015.
- 668 Syrische Rebellen sollen Giftgas benutzt haben. *Blick*, 6. května 2013.
- 669 Kriegshetze ohne Beweise. *NZZ am Sonntag*, 1. září 2013.
- 670 Das Assad Regime hat absolut kein Interesse, Giftgas einzusetzen. *Tages-Anzeiger*, 21. srpna 2013.
- 671 Bereit für den Militärschlag. *Neue Zürcher Zeitung*, 1. září 2013.
- 672 *Zeit Online* a *Blick*, 26. srpna 2013.
- 673 Jens Wernicke: Lügen für den Krieg. *NachDenkSeiten*, 26. dubna 2016.
- 674 Římský statut Mezinárodního trestního soudu, 17. července 1998.
- 675 Sergei Lawrow: Handlungen westlicher Länder in Syrien widersprechen dem Völker-recht. *Stimme Russlands*, 26. srpna 2013.
- 676 UN-Generalsekretář varnt vor voreiligem Angriff. *Zeit Online*, 28. srpna 2013.

- 677 United Nations Mission to Investigate Allegations of the Use of Chemical Weapons in the Syrian Arab Republic. Report on the Alleged Use of Chemical Weapons in the Ghouta Area of Damascus on 21. August 2013, s. 5.
- 678 United Nations Mission to Investigate Allegations of the Use of Chemical Weapons in the Syrian Arab Republic. Final Report, s. 18.
- 679 Seymour Hersh: Whose sarin? *London Review of Books*, 19. prosince 2013.
- 680 Seymour Hersh: Whose sarin? *London Review of Books*, 19. prosince 2013.
- 681 Das Weisse Haus und die manipulierten Daten. *Tages-Anzeiger*, 8. prosince 2013. Rovněž: Jens Wernicke: Lügen für den Krieg. *NachDenkseiten*, 26. dubna 2016.
- 682 Turkish MP faces treason charges after tel-ing RT ISIS used Turkey for transiting sarin. *Russia Today*, 16. prosince 2015.
- 683 Treason! Lawmaker Discovers It's Bad Idea To Accuse Erdogan of Supplying Sarin Gas To ISIS. *Zero Hedge*, 17. prosince 2015.
- 684 Mike Whitney: The latest in the New Cold War. My Money's on Putin. *Counterpunch*, 12. srpna 2014.
- 685 Media Forensics Experts Analyzing ISIS Video In Denver. *CBS Denver*, 3. září 2014.
- 686 William Engdahl: Steckt eine ehemalige Angehörige der IDF hinter den gefälschten Videos über Foley und andere Enthauptungen? *Kopp Online*, 26. září 2014.
- 687 Youtube: Rede an die Nation: Barack Obama zur Strategie gegen den IS-Terror am 11.09.2014.
- 688 Youtube: Chuck Todd to Samantha Power: Do the Syrian Rebels know we are training them to fight ISIS? Meet the Press with Chuck Todd. *NBC News*, 21. září 2014.
- 689 Obama plant Luftangriffe gegen syrische Ziele. Gegner könnten neben den Islamisten auch die Regierungstruppen sein. *Junge Welt*, 11. září 2014.
- 690 Zuerst Bomben, dann Fragen. *Basler Zeitung*, 23. září 2014.
- 691 *Blick am Abend*, 23. září 2014.
- 692 Frank Herrmann: Seymour Hersh: „Im Sinn einer Antiterrorstrategie ist unsinnig, was wir tun“. *Der Standard*, 20. května 2016.
- 693 Joachim Guilliard: Mittel der Kriegsführung. *Junge Welt*, 26. ledna 2016.
- 694 Rada bezpečnosti OSN, 24. září 2014.
- 695 Frankreich bombardiert IS-Miliz im Syrien. *Tagesschau*, 27. září 2015.
- 696 Willy Wimmer: Hände weg von Syrien! *Kopp Online*, 29. listopadu 2015.
- 697 Laura Visser: Russia's Intervention in Syria. *European Journal of International Law*, 25. listopadu 2015.
- 698 Assad Makes Unannounced Trip to Moscow to Discuss Syria With Putin. *New York Times*, 21. října 2015.
- 699 Sergej Lawrow: USA verlieren die Kontrolle und die „Cowboy-Methoden“ werden bald Vergangenheit sein. *Uncutnews.ch*, 19. března 2016.
- 700 Der Westen ist spektakulär gescheitert. *NZZ am Sonntag*, 14. února 2016.
- 701 Robert Lesperance: Canada's Military Operations against ISIS in Iraq and Syria and the Law of Armed Conflict. *Canadian International Lawyer*, Vol. 10, No. 2, 2015.
- 702 Hollande im Krieg. *NZZ am Sonntag*, 15. listopadu 2015.
- 703 Nicolas Boeglin: Resolution 2249 berechtigt nicht zur Bombardierung in Syrien. *Voltaire Netzwerk*, 6. prosince 2015.

- 704 Marie Bourreau: L'ONU autorise „toutes les mesures“ contre l'Etat islamique. *Le Monde*, 21. listopadu 2015.
- 705 Nicolas Boeglin: Resolution 2249 berechtigt nicht zur Bombardierung in Syrien. *Voltaire Netzwerk*, 6. prosince 2015.
- 706 Prime Minister's Office. Oral statement to Parliament. PM statement responding to FAC report on military operations in Syria. 26. listopadu 2015.
- 707 Rada bezpečnosti OSN, 16. září 2015.
- 708 Rada bezpečnosti OSN, 27. září 2015.
- 709 Deutscher Bundestag. Plenarprotokoll. Berlin 4. Dezember 2015.
- 710 Deutscher Bundestag. Plenarprotokoll. Berlin 4. Dezember 2015.
- 711 Youtube: KenFM am Telefon: Willy Wimmer zur Entsendung deutscher Truppen nach Syrien. Zveřejněno 30. listopadu 2015.
- 712 Youtube: KenFM am Telefon: Willy Wimmer zur Entsendung deutscher Truppen nach Syrien. Zveřejněno 30. listopadu 2015.
- 713 Youtube: KenFM am Telefon: Willy Wimmer zur Entsendung deutscher Truppen nach Syrien. Zveřejněno 30. listopadu 2015.
- 714 Willy Wimmer: Hände weg von Syrien! *Kopp Online*, 29. listopadu 2015.
- 715 Bundesministerium der Verteidigung. Bundestag berät Syrien-Einsatz. 2. Dezember 2012.
- 716 Youtube: KenFM am Telefon: Willy Wimmer zum JA für den Einsatz der Bundeswehr in Syrien. Zveřejněno 5. prosince 2015.
- 717 Rada bezpečnosti OSN, rezoluce číslo 2249 z 20. listopadu 2015.
- 718 Bundespresseportal. Luftkrieg über Syrien: Nein zu einem weiteren Endloseinsatz der Bundeswehr. 26. dubna 2016.
- 719 Oskar Lafontaine: Tanzt „dear Angela“ nach Obamas Pfeife? *NachDenkSeiten*, 25. ledna 2016.
- 720 Zdroj: Youtube: RT Deutsch-Interview: Willy Wimmer zur Münchner Sicherheitskonferenz. 15. února 2016.
- 721 Angela Merkel verlangt den Sturz von Syriens Präsident Assad. *Deutsche Wirtschaftsnachrichten*, 13. prosince 2015.
- 722 Zdroj: Youtube: RT Deutsch-Interview: Willy Wimmer zur Münchner Sicherheitskonferenz. 15. února 2016.
- 723 Auslandseinsätze der Bundeswehr: Jurist spricht von „Betrug am Bundestag“. *Schaumburger Nachrichten*, 13. dubna 2016.
- 724 Youtube: KenFM am Telefon: Willy Wimmer zum JA für den Einsatz der Bundeswehr in Syrien. Zveřejněno 5. prosince 2015.

18. SHRNU TÍ

Historická fakta z posledních sedmdesáti let jasně ukazují, že země NATO opakovaně zaútočily na jiné země a porušily tak zákaz použití síly, zakotvený v Chartě OSN. Severoatlantická obranná aliance není silou pro bezpečnost a stabilitu, nýbrž hrozbou pro světový mír.

Země NATO – Velká Británie a Spojené státy – napadly v roce 1953 bez mandátu OSN Írán a svrhly tamější vládu. Země NATO – USA – napadla v roce 1954 bez mandátu OSN Guatemalu a svrhla tamější vládu. Země NATO – Francie a Velká Británie – napadly v roce 1956 v součinnosti s Izraelem bez mandátu OSN Egypt. Země NATO – USA – napadla v roce 1961 bez mandátu OSN Kubu. Země NATO – USA – napadla v roce 1964 bez mandátu OSN Vietnam. Země NATO – USA – napadla v roce 1981 bez mandátu OSN Nicaraguu. Země NATO – USA – napadla v roce 1986 bez mandátu OSN Libyi. Země NATO – USA, Německo, Velká Británie a Francie – napadly v roce 1999 bez mandátu OSN Srbsko. Země NATO – USA, Velká Británie, Francie a Německo – napadly v roce 2001 bez mandátu OSN Afghánistán. Země NATO – USA a Velká Británie – napadly v roce 2003 bez mandátu OSN Irák. Země NATO – USA, Velká Británie a Francie – napadly v roce 2011 bez mandátu OSN Libyi. V současnosti vedou země NATO – USA, Velká Británie, Francie, Turecko a Německo – v součinnosti s monarchiemi od Perského zálivu, Katarem a Saúdskou Arábií bez mandátu OSN válku proti Sýrii.

Severoatlantická obranná aliance opakovaně uvrhla řadu zemí do chaosu, zabíjela lidi a rozpoutala vlny uprchlíků. Stále větší počet občanek a občanů Německa, Švýcarska a Rakouska proto zaujímá k dějinám NATO kritický postoj. Dochází k poznání, že země NATO vždy vedly útočné války a s pomocí lží, válečné propagandy a alianci nakloněných médií je „prodávaly“ vlastnímu obyvatelstvu. Tím bylo prohospodařeno mnoho důvěry. Švýcarsko a Rakousko by se měly vrátit k přísné neutralitě, nevysílat do zahraničí žádné vojenské jednotky a odejít z tzv. Partnership for Peace (Partnerství pro mír), protože vzhledem k útočným válkám organizace NATO se mnohem spíše jedná o „Partnership for War“ (Partnerství pro válku). Německo by mělo z NATO vystoupit, s připomenutím vlastních dějin nevysílat do zahraničí žádné vojenské jednotky a jako neutrální země se zasazovat o dodržování mezinárodního práva a mírové řešení konfliktů.

Také probíhající „válka proti terorismu“ je prostoupena lžemi. Tato válka, vyhlášená v roce 2001 Spojenými státy a zeměmi NATO, nenabízí žádnou věrohodnou možnost výstupu ze spirály násilí a reálné problémy terorismu také neřeší, protože v jádru není vůbec zaměřena na teror, nýbrž na boj o ropu, zemní plyn, peníze a moc. Takzvaná válka proti terorismu je jen bojem o suroviny a globální vládu, tedy „starým zbožím v novém obalu“. Její bilance po 15 letech je zničující. Mnohé státy – mezi nimi Afghánistán, Irák, Libye a Sýrie – jsou zcela destabilizovány. Rozšířily se nedůvěra a strach, teroristických útoků nebylo, nýbrž naopak přibývalo, zatímco občanská práva jsou odbourávána a kompetence státu-dohlážitelské posilovány. Takzvaná válka proti terorismu živí vojenskoprůmyslový komplex a oslabuje lidská práva i Chartu OSN: musí být ukončena, protože ztroskotala.

Kdo přečetl tuto knihu od začátku až do konce, mohl by snadno z takového množství násilí a lží propadnout zoufalství. Přitom se ale nesmí zapomínat na skutečnost, že na světě existují milióny lidí, kteří se o téma míru zajímají, a tisíce lidí, kteří se aktivně angažují v mírovém hnutí. Podle mého názoru není k zoufalství žádný důvod a mírové téma zůstane vysoce aktuální po celé

21. století. Musíme si vydobýt větší mediální kompetence, sami aktivně hledat na internetu a číst knihy místo toho, abychom pasivně konzumovali každodenně předkládané *News* (zprávy). Existují nezávislí, chytří a odvážní vědci a žurnalisté, které bychom měli sledovat místo toho, abychom slepě důvěřovali válečné propagandě médií, nakloněných Severoatlantické obranné alianci.

Vedle mediálních kompetencí je pro mne důležitým prvkem změna v systému získávání energií. Protože mnohé války jsou vedeny o ropu a zemní plyn, angažuji se osobně se svým institutem SIPER ve prospěch vize energie ze stoprocentně obnovitelných zdrojů. Měli bychom opustit ropu, zemní plyn, uhlí a atom a vsadit na decentralizované získávání energie ze slunce, vody, dřeva, zemského tepla a větru. Já sám vyrábím solární energii z panelů na střeše svého domu, jezdím v elektromobilu a teplo pro domácnost zajišťuji pomocí tepelného čerpadla. Ve svých přednáškách i knihách vyzývám všechny, kdo mají tu možnost, aby se odstíhli od naftového a plynového topení a vsadili na elektromobily. Nepotřebujeme už další války o ropu a zemní plyn. Právě mladým lidem, to jest čtenářkám a čtenářům mezi patnácti a pětadvaceti lety, bych chtěl poradit, aby pozitivně vzhlíželi do budoucnosti a mírumilovně a tolerantně spolupracovali na dalším rozvoji tohoto světa. Tato Země je báječnou planetou, kde život se všemi svými výšinami i hlubinami stojí za to a lidé v hloubi svých srdcí touží po stejných věcech.

Někteří by na základě poznatků, zveřejněných v této knize, mohli požadovat bezpodmínečné zrušení mírotvorné organizace OSN, protože tato skutečně v mnoha případech nefungovala. To by však nebylo moudré. Mně jako historikovi se jeví nápadnou skutečnost, že my, lidé, se již více než 3000 let navzájem zabíjíme ve válkách. Válka je konstantou lidských dějin, jakýmsi starým obyčejem. V mezinárodní politice je jakožto prostředek k řešení sporů zakázána teprve od roku 1945. Nemůže být ani dostatečně zdůrazněno, že zákaz použití násilí, zakotvený v Chartě OSN, je jen sedmdesát let starý a tedy alespoň z historické perspektivy vzato vlastně velice mladý. Je naprosto normální, že po 3000 letech válek si změna vyžádá nějaký čas a že se ještě všechno nedaří tak, jak požaduje Charta OSN.

Jiní lidé pohlízejí na mírotvornou organizaci OSN s velkou nedůvěrou. Někteří z pozorovatelů se obávají, že OSN ve vzdálené budoucnosti odstraní všechny národní státy a vytvoří diktátorskou světovou vládu. To však považuji za nepravděpodobné. Je přirozené, že také na půdě OSN existuje zneužívání moci a korupce, a je proto důležité i moudré zachovávat vůči této organizaci bdělost a kritický postoj. Že by však OSN jednou v budoucnu odstranila národní státy, nelze očekávat, protože národní státy by se tomu oprávněně bránily a také proto, že základní myšlenka Charty OSN spočívá v zachování a respektování národní suverenity.

Charta OSN a Všeobecná deklarace lidských práv patří k nejcennějším historickým dokumentům, které by nám všem měly sloužit jako orientace na cestě 21. stoletím. Já mohu každému jedině poradit, aby si oba tyto dokumenty přečetl a přemýšlel o nich. Již za studentských časů jsem si kdysi v OSN deklaraci lidských práv objednal a pověsil jsem si ji jako plakát na stěnu svého pokoje. „Všichni lidé se narodili jako svobodní a sobě rovni ve vážnosti i právech. Jsou nadáni rozumem a svědomím a měli by spolu jednat v duchu bratrství,“ zdůrazňuje deklarace lidských práv, kterou dne 10. prosince 1948 jednohlasně přijalo Valné shromáždění OSN. „Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost“ (článek 3) a „každý má právo na svobodu smýšlení, svědomí a vyznání; toto právo zahrnuje i možnost svobodné změny vyznání a světového názoru“ (článek 18).

Je pochopitelně pravda, že Charta OSN i deklarace lidských práv byly denně porušovány. V některých výše zmíněných případech byly oba tyto dokumenty dokonce postaveny proti sobě. Tak například v Libyi byla v roce 2011 s odkazem na lidská práva záludně rozpoutána válka, představující porušení Charty OSN. Tyto problémy budou existovat i v budoucnu, a nelze je proto ignorovat. Současně však musíme poukázat na skutečnost, že existuje docela dost zemí, v nichž se lidská práva i Charta OSN dodržovala, což vždy vedlo k rozkvětu té které společnosti. Kromě toho byly cíle OSN neustále posilovány. Tak například 25. září 2015, kdy bylo na vrcholném summitu šéfů států a vlád OSN schváleno 17 Sustainable Development Goals (SDG – cílů udržitelného rozvoje). V tomto dokumentu se členské státy OSN zavazovaly omezit chudobu, hlad a diskriminaci žen a podporovat výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Především se ale znovu zavazovaly k zamezení všem formám násilí, protože mír a stabilita jsou základními předpoklady k tomu, aby byl trvalý rozvoj vůbec možný.

„Švýcarsko má životní zájem na tom, aby se v mezinárodních vztazích prosadilo právo proti násilí a nikoli naopak,“ prohlásila kdysi někdejší spolková radní Micheline Calmy-Reyová.^{725/} V tom měla plnou pravdu, neboť malé země, jako je právě Švýcarsko, si nepřejí, aby svět sklouzl do války a chaosu. Musíme se orientovat na právo a starat se o jeho prosazování. Ve Švýcarsku vládne již 170 let mír. Žádná jiná země světa ani žádná ze sousedních zemí se nemůže ohlížet tak daleko do mírové minulosti. Během *Sonderbundskrieg* (válka proti sedmi katolickým kantonům, které v roce 1845 vytvořily tzv. Sonderbund – pozn. překl.) – posledního vojenského konfliktu, odehrávajícího se na švýcarské půdě – se v roce 1847 zabíjeli Švýcaři navzájem. Občanská válka trvala 27 dní a vyžádala si 86 mrtvých. Dnes je Švýcarsko neutrální, není členem NATO a mezinárodních válek se neúčastní.

Když se jakožto švýcarský historik v roce 2016 podívám na americké impérium a NATO, mám, přirozeně, důvod k obavám. Náš svět se skutečně ocitá v kritickém a nebezpečném přelomovém bodě. Ničivá politika vojenských intervencí a nezákonných změn vládnoucích režimů, prováděná a podporovaná americkým impériem, členskými státy NATO a médii nakloněnými NATO, nadále roztáčí spirálu násilí. To není pro naše děti a vnuky příznivý vývoj. Organizace NATO se změnila z obranné aliance v agresivní válečnou alianci. Nadešel čas odkázat jak NATO, tak i americké impérium do patřičných mezí.

Nějaké nové „anti-hnutí“, jako je dnes v Evropě rozšířený antiamerikanis-mus, nemůže tuto problematiku vyřešit. Nejen proto, že Evropané ve svých dějinách tajnou válku sami používali – zrovna tak jako Rusové a Číňané. Především však z toho důvodu, že je naléhavě zapotřebí oživit globální impuls: „My, lid Spojených národů“, neboť tento impuls vyjadřuje cenné ideje lidského pokolení, pro něž je jakékoli „anti-hnutí“ a jakýkoli druh nacionalis-mu doslova jedem. Tato idea jednoty stojí proto právem v prvním odstavci, na samém počátku Charty OSN a inspiruje od té doby lidi na celém světě k navázání spolupráce přes národní hranice – nezávisle na pohlaví, barvě pleti, náboženství, úrovni vzdělání, majetku a stáří, a také nezávisle na stupni integrity či dokonce prolhanosti a brutality jejich vlastní, aktuálně úřadující vlády. Principy suverenity a sebeurčení musejí být znovu respektovány. Útočné války a násilné změny režimů je třeba odmítnout. Dodržování mezinárodního práva a orientace na Chartu OSN je naléhavější než kdy jindy. Potřebujeme více kooperace, nikoli více štěpení. Právě součinnost evropského mírového hnutí s mírovým hnutím ve Spojených státech je velice důležitá, protože americké impérium lze pokojnou cestou reformovat jedině zevnitř.

Masová média často a bez ověření přebírají informace, které jsou jim dodávány ze státních orgánů. Mnohé lži, které se v masových médiích během posledních sedmdesáti let rozšířily – od

incidentu v Tonkinském zálivu ve Vietnamu v roce 1964 až po existenci zbraní hromadného ničení a následný útok na Irák v roce 2003 – ulehčily politikům oklamání obyvatel a vyprovokování válek. S rozšířením internetu a s pomocí kritických knih má však v kontextu informační revoluce, ve které se právě nacházíme, stále více lidí možnost prohlédnout tuto dvojí hru a válečnou propagandu rozhodně odmítnout. Někteří z nich se dokonce kvůli tomu zbavili svých televizorů. Informační revoluce nám může pomoci v tom, abychom se globálně, přes hranice jednotlivých zemí, navzájem spojili a rozšířili své uvědomění. Doufám, že si budeme postupně získávat stále více mediálních kompetencí, abychom dokázali propagandistické lži prohlédnout.

Dvacáté století se stalo, poměřováno počtem zahynulých ve válkách, nejnásilnějším stoletím v lidských dějinách a také 21. století, bohužel, nijak moc mírově nezačalo. Platí zde proto, že je třeba vyvodit individuální i kolektivní poučení z dřívějších zkušeností, pozitivně změnit vlastní uvědomění a vystoupit z ničivé spirály násilí, lži a vražd. Především proto, že takové chování působí mnoho utrpení a nepřispívá ani k osobnímu, ani ke kolektivnímu štěstí.

Již po celá staletí se vůdčí osobnosti z různých zemí i kultur celého světa aktivně angažovaly v boji za mír a intenzivně přemýšlely o tom, jak překonat válku a teror a odejít z neustále roztáčené spirály násilí. Sophie Schollová z Německa, Martin Luther King z USA, dalajláma z Tibetu, Eckhart Tolle z Kanady, Johan Galtung z Norska, Dag Hammarskjöld ze Švédska Mahátmá Gándhí z Indie, Deepak Chopra z USA a mnozí další se o získané poznatky podělili s veřejností. Není nám tedy třeba moudré rady, nýbrž jejich převedení do praxe. Poznání, že potřebujeme vybudovat trvalejší a spravedlivější svět, který bude mít více obnovitelných zdrojů energie, poctivější média a méně násilí, samo o sobě nestačí. Chce to také činy, které tuto vizi pomohou uskutečnit. Gándhí k tomu výstižně poznamenal: „Buď ty sám tou změnou, kterou chceš ve světě vidět.“⁷²⁶

⁷²⁵ Warum die Schweiz Interesse hat an einem Frieden in Nahost. *NZZ am Sonntag*, 25. srpna 2013.

⁷²⁶ Ralph Keyes: *The Quote Verifier: Who Said What, Where and When* (Macmillan 2007), s. 75.

Chronologie: Vybrané nezákonné války po roce 1945

1945	Ve Spojených státech založili 26. června zástupci 50 zemí světovou mírovou Organizaci spojených národů. Charta OSN zakotvila zákaz použití síly a zdůraznila: „Všechny členské země řeší své mezinárodní spory mírovými prostředky.“
1947	V USA byly založeny vlivná Rada národní bezpečnosti (National Security Council – NSC) a zahraniční tajná služba CIA (Central Intelligence Agency). Oba tyto orgány se v následujících desetiletích intenzivně podílely na plánování a vedení nezákonných válek s cílem vybudovat a zabezpečit nadvládu amerického impéria.
1949	Ve Spojených státech založili 4. dubna zástupci dvanácti států Severoatlantickou obrannou alianci (North Atlantic Treaty Organisation – NATO). NATO je největší a nejsilněji vyzbrojenou vojenskou aliancí, jakou kdy svět viděl. Po skončení takzvané studené války se proměnila z obranné aliance v útočné společenství 28 členských států.
1953	V Íránu byl 19. srpna v rámci nezákonné války, vedené britskou tajnou službou MI6 a americkou tajnou službou CIA, svržen demokraticky zvolený premiér Muhammad Mosaddek. Cílem této operace bylo dostat íránskou ropu pod britskou a americkou kontrolu. Rada bezpečnosti OSN Írán neochránila.
1954	V Guatemale byl 27. června v rámci nezákonné války, vedené americkou tajnou službou CIA, svržen demokraticky zvolený prezident Jacobo Arbenz. Arbenzova pozemková reforma byla zrušena. Rada bezpečnosti OSN Guatemalu neochránila.
1956	Od 29. října útočily Izrael, Francie a Velká Británie na egyptského prezidenta Gamála Abdela Násira, aby ho svrhly a převzaly kontrolu nad Suezským průplavem. Pokus o změnu režimu ztroskotal. Rada bezpečnosti OSN byla zablokována vetem evropských států NATO.
1961	Na Kubě se Spojené státy 15. dubna pokusily svrhnout prezidenta Fidela Castra prostřednictvím nezákonné invaze v Zátocě sviní. Rada bezpečnosti OSN byla zablokována lživými konstrukcemi, a Kubu tedy neochránila, pokus o změnu režimu však přesto ztroskotal. O rok později rozmístil Sovětský svaz na Kubě jaderné rakety. Následně vyhlásily Spojené státy námořní blokádu ostrova. Svět se ocitl na samém pokraji jaderné války.
1964	Prezident Spojených států Lyndon Johnson 4. srpna prohlásil, že USA byly v Tonkinském zálivu napadeny severním Vietnamem, což se později ukázalo jako lež. Spojené státy bombardovaly bez mandátu OSN Vietnam a vedly proti němu nezákonnou útočnou válku. V jejím průběhu přišly o život tři milióny Vietnamců, zahynulo také 58 000 amerických vojáků. Rada bezpečnosti OSN Vietnam neochránila.

1986	Mezinárodní soudní dvůr OSN v nizozemském Haagu 27. června odsoudil USA za vedení tajné kontrarevoluční války proti Nicaragui. Americké impérium rozsudek ignorovalo.
1986	Spojené státy 14. dubna bombardovaly Libyi, aniž by k tomu měly mandát OSN. Útok, provedený v rámci nezákonné útočné války, byl odsouzen Radou bezpečnosti OSN. Rezoluce však nevstoupila v platnost, protože země NATO – Francie, Velká Británie a USA – se stálým členstvím v Radě bezpečnosti využily svého práva veta. Rada bezpečnosti OSN Libyi neochránila.
1989	Americký prezident George Bush starší napadl 20. prosince v rámci nezákonné útočné války Panamu a svrhl tamějšího vládcu Manuela Noriegu. Rada bezpečnosti OSN útok odsoudila, ale tři členské země NATO – Francie, Velká Británie a USA – využily svého práva veta, a rezoluce tudíž nevstoupila v platnost. Rada bezpečnosti OSN Panamu neochránila.
1990	Irácký diktátor Saddám Husajn napadl 2. srpna v rámci nezákonné útočné války bez mandátu OSN sousední Kuvajt. Rada bezpečnosti OSN útok obratem jednohlasně odsoudila. Mezinárodní ozbrojené síly pod americkým velením vyhnaly Iráčany z Kuvajtu a na Irák bylo uvaleno hospodářské embargo. Rada bezpečnosti OSN Kuvajt úspěšně ochránila.
1991	Chorvatsko a Slovinsko vyhlásily 25. června nezávislost. Jugoslávie se rozpadla a byla bombardována letectvem NATO. Za války v Bosně byla dobytá ochranná zóna OSN ve Srebrenici a OSN se projevila jako bezmocná. Válka skončila Daytonskou dohodou z 21. listopadu 1995.
1998	Zástupci 150 zemí se 17. července na jednání v Římě dohodli na vytvoření Mezinárodního trestního soudu, který má za úkol vyšetřovat těžké zločiny agrese, válečné zločiny, genocidu a zločiny proti lidskosti a trestat jejich původce.
1999	Srbsko bylo 24. března bombardováno letectvem NATO. Provincie Kosovo se následně odštěpila od Srbska. Na nezákonném útoku, probíhajícím bez mandátu OSN pod velením USA, se podílely různé země NATO, mezi nimi také Německo, jež se tak poprvé od konce II. světové války znovu zapojilo do útočné války. Rada bezpečnosti OSN Srbsko neochránila. NATO se proměnilo z lokální obranné aliance v globální útočné spojení.
2001	Přestože neprůhledné teroristické útoky na věže Světového obchodního centra z 11. září nejsou dodnes vyjasněny, vyhlásilo americké impérium tzv. válku proti terorismu a napadlo 7. října bez mandátu OSN Afghánistán. Na této nezákonné útočné válce se později podílely také jiné členské státy NATO, mezi nimi Velká Británie, Francie a Německo. Rada bezpečnosti OSN Afghánistán neochránila.
2003	Irák byl 19. března v rámci nezákonné útočné války bez mandátu OSN napaden státy NATO – USA a Velkou Británií. Americký prezident George Bush mladší a britský

	<p>premiér Tony Blair zdůvodnili zahájení války snahou o likvidaci zbraní hromadného ničení, což se později ukázalo jako lež. Irácký diktátor Saddám Husajn byl oběšen. Část kádrů irácké armády se později připojila k sunnitským teroristickým milicím tzv. Islámského státu a zřídila v rozsáhlých oblastech Sýrie a Iráku chalífát. Rada bezpečnosti OSN Irák neochránila.</p>
2011	<p>Libye byla 19. března bombardována státy NATO, vedenými USA, Francií a Velkou Británií. Libyjský prezident Muammar Kaddáfí byl v průběhu války zabit. Státy NATO se odvolávaly na rezoluci 1973 Rady bezpečnosti OSN, která ovšem povolovala pouze zřízení bezletové zóny a nikoli změnu režimu. Tato útočná válka byla tedy nezákonná.</p>
2011	<p>Katar a Saúdská Arábie – ropné monarchie z oblasti Perského zálivu – se v součinnosti se státy NATO, USA, Velkou Británií a Francií, pokusily svrhnout syrského prezidenta Bašára al-Asada. Nezákonná útočná válka začala 11. března rozdmýcháním nepokojů ve městě Dará. Útočníci podporovali džihádisty a později pod záminkou boje proti terorismu bombardovali Sýrii. Zákulisně vedená tajná válka uvrhla Sýrii do chaosu. Rada bezpečnosti OSN Sýrii neochránila.</p>
2014	<p>Na Ukrajině svrhly USA 20. února s využitím prostředků tajné války po nezákonném převratu prezidenta Viktora Janukovyče. Rusko poté bez mandátu OSN, a tudíž rovněž ilegálně, obsadilo poloostrov Krym. Dne 16. března se většina obyvatel Krymu vyslovila pro odtržení od Ukrajiny a připojení k Rusku, jež bylo také obratem provedeno. Na východě Ukrajiny se rozhořela občanská válka. Rada bezpečnosti OSN Ukrajinu neochránila.</p>
2015	<p>Jemen byl 25. března bez mandátu OSN napaden Saúdskou Arábií, podporovanou zeměmi NATO – Spojenými státy, Francií a Velkou Británií. Rada bezpečnosti OSN Jemen neochránila.</p>
2015	<p>Německý Spolkový sněm schválil 4. prosince zapojení do války v Sýrii a odůvodnil tento krok „bojem proti terorismu“. Spolková kancléřka Angela Merkelová požadovala svržení prezidenta Asada. Spojené státy, Velká Británie a Francie bombardovaly Sýrii bez mandátu Rady bezpečnosti OSN, čímž zahájily další nezákonnou útočnou válku NATO.</p>

DALŠÍ LITERATURA

- Anderson, Tim: Der schmutzige Krieg gegen Syrien. Washington, Regime Change und Widerstand (Liefsen Verlag 2016)
- Bamford, James: NSA. Die Anatomie des mächtigsten Geheimdienstes der Welt (Bertelsmann 2001)
- Becker, Johannes: Der Libyen-Krieg. Das Öl und die »Verantwortung zu schützen« (LIT Verlag 2012)
- Beham, Mira: Kriegstrommeln: Medien, Krieg und Politik (Deutscher Taschenbuch Verlag 1996)
- Blum, William: Killing Hope. US-Military and CIA Interventions since World War II (Common Courage Press 1995)
- Bröckers, Mathias und Schreyer, Paul: Wir sind die Guten: Ansichten eines Putinverstehers oder wie uns die Medien manipulieren (Books on Demand 2016)
- Brzezinski, Zbigniew: Die einzige Welt--macht. Amerikas Strategie der Vorherr-schaft (Fi--scher 2001)
- Chomsky, Noam: What Uncle Sam really wants (Pendo 1993)
- Chomsky, Noam: Intervence (Knižní klub 2008)
- Chomsky, Noam: Hegemonie nebo přežití. Americké tažení za globální nadvládou (Mladá fronta 2006)
- Chomsky, Noam, Vltchek, Andre: Západní terorismus (Broken Brooks, 2014)
- Effenberger, Wolfgang und Wimmer, Willy: Wiederkehr der Hasardeure: Schattenstrategen, Kriegstreiber, stille Profiteure 1914 und heute (Zeitgeist 2014)
- Elsässer, Jürgen: Wie der Dschihad nach Europa kam (Niederösterreichisches Pressehaus 2005)
- Griffin, David Ray: The New Pearl Harbor (Olive Branch Press 2004)
- Gritsch, Kurt: Krieg um Kosovo: Geschichte, Hintergründe, Folgen (Innsbruck University Press 2016)
- Hinckle, Warren, Turner, William: The Fish is Red. The Story of the Secret War Against Castro (Harper & Row 1981)
- Khan, Mansur: Die geheime Geschichte der amerikanischen Kriege. Verschwörung und Krieg in der US-Außenpolitik (Grabert 1998)
- Lüders, Michael: Wer den Wind sät. Was westliche Politik im Orient anrichtet (C. H. Beck 2015)
- O'Brien, Conor Cruise: The United Nations. Sacred Drama (Hutchinson 1968)
- Paterson, Thomas: Contesting Castro. The United States and the Triumph of the Cuban Revolution (1994)
- Ratner, Michael: Who Killed Che? How the CIA Got Away with Murder (OR Books 2011)
- Russell, Bertrand: Unarmed Victory (George Allen & Unwin 1963)
- Scahill, Jeremy: (dtv 2015)
- Simons, Geoff: The United Nations. A Chro--nology of Conflict (1994)
- Talbot, David: The Devil's Chessboard: Allen Dulles, the CIA and the Rise of America's Secret Government (Harper Collins 2016)
- Wolf, Klaus Dieter: Die UNO: Geschichte, Aufgaben, Perspektiven (C. H. Beck 2011)
- Zumach, Andreas: Globales Chaos – macht-lose UNO (Rotpunktverlag 2015)

Obsah

Poděkování

Úvod

1. Založení OSN v roce 1945

Již nikdy válku

193členských států OSN

Zákaz použití násilí, zakotvený v Chartě OSN

Činnost OSN sabotována s pomocí lží

2. Založení NATO v roce 1949

28 členských států NATO

Partnerství pro mír

3. Impérium USA

Jak se pozná impérium?

USA jsou oligarchií

Martin Luther King o aroganci moci

4. Založení mezinárodního trestního soudu v roce 1998

Co je to zločin agrese?

Co je válečný zločin?

Co je zločin proti lidskosti?

Co je genocida?

Kdo bude odsouzen?

Vláda práva místo mocenské politiky

George Bush a Tony Blair jsou váleční zločinci

5. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI ÍRÁNU V ROCE 1953

Vystoupení premiéra Mosaddeka v OSN v roce 1951

Nezákonné svržení Mosaddekovy vlády 19. srpna 1953

Média v zemích NATO o puči mlčí

Omluva za puč

6. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI GUATEMALE V ROCE 1954

Pozemková reforma prezidenta Arbenze

Prezident Arbenz svržen v rámci operace, řízené CIA

Rada bezpečnosti OSN Guatemale nepomohla

Castillo Armas se chápe moci

Ernesto Che Guevara zavražděn

Eisenhower varuje před vojenskoprůmyslovým komplexem

7. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI EGYPTU V ROCE 1956

Spiknutí s krycím názvem „Operace Musketeer“

Izrael, Francie a Velká Británie útočí

OSN vysílá mírovou misi

Lidové povstání v Maďarsku v roce 1956

8. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI KUBĚ V ROCE 1961

Revoluce v Karibiku

Zápalné bomby padají na Kubu

Vražedné úklady

Fidel Castro v New Yorku

Vylodění v Zátocě svini 15. dubna 1961

Organizace spojených národů v průběhu invaze selhává

Operace „Mongoose“ sabotuje kubánské hospodářství

Operace „Northwoods“ zastavena

Rusové rozmístí rakety na Kubě

Kennedy vyhláší námořní blokádu Kuby

Krizové zasedání OSN v New Yorku

OSN je soudní síní světové veřejnosti

Krizová diplomacie generálního tajemníka U Thanta

Moskva stahuje své rakety

Americké hospodářské embargo odsouzeno Organizací spojených národů

9. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI VIETNAMU V ROCE 1964

1954– Francie ztrácí svoji kolonii Indočínu

Zavraždění prezidenta Ngo-dinh-Diema

Válečná lež o incidentu v Tonkinském zálivu v roce 1964

Manipulace CIA s masovými médii

Nezákonné bombardování Laosu a Kambodže

Generální tajemník OSN U Thant se marně pokouší o zprostředkování

10. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI NICARAGUI V ROCE 1981

Guerillový vůdce Augusto Sandino bojuje proti Yankeeům

Sandinisté se chápou moci

1981: Contras zahajují nezákonnou útočnou válku

1986: Mezinárodní soudní dvůr odsuzuje Spojené státy

Aféra Írán – Contras

11. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI SRBSKU V ROCE 1999

USA zřizují vojenskou základnu na území bývalé Jugoslávie

Americké impérium štěpí Jugoslávii

Vyhlášení nezávislosti Chorvatska a Slovinska v roce 1991

Vypuknutí války v Bosně v roce 1992

Květen 1995: NATO bombarduje Bosnu

Masakr ve Srebrenici v červenci 1995

Daytonská dohoda z listopadu 1995

Spojené státy posilují Kosovskou osvobozenou armádu

Údajný masakr v Račaku v lednu 1999

NATO bombarduje 24. března 1999 Kosovo

Německo táhne znovu do války

Válečná lež o koncentračním táboře v Prištině

Válečná lež o masakru v Rugovu

Milošević umírá ve vězení OSN

12. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI AFGHÁNISTÁNU V ROCE 2001

Invaze sovětských vojsk v roce 1979

Teroristické útoky z 11. září 2001

Útok na Afghánistán 7. října 2001

- Německo posílá vojáky do Afghánistánu
Nezákonná válka proti Pákistánu v roce 2001
13. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI IRÁKU V ROCE 2003
První válka v Zálivu v roce 1980
Druhá válka v Zálivu v roce 1990
Invaze do Panamy v roce 1989
Rada bezpečnosti OSN odsuzuje útok na Kuvajt v roce 1990
OSN vyhlašuje hospodářské embargo vůči Iráku
USA a Velká Británie bombardují v roce 1998 Irák
Útok Bushe a Blaira na Irák v roce 2003
14. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI LIBYI V ROCE 2011
Prezident Ronald Reagan bombarduje Libyi v roce 1986
Teroristický útok nad Lockerbie v roce 1988
Posílení práv žen v Libyi
Muammar Kaddáfí hovoří v OSN v roce 2009
Vypuknutí občanské války v únoru 2011
NATO bombarduje od 19. března 2011 Libyi
Nový princip „Responsibility to Protect“ (R2P)
15. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI UKRAJINĚ V ROCE 2014
Rozšiřování NATO směrem na východ
Vrcholný summit NATO v Bukurešti v roce 2008
Puč na Ukrajině 20. února 2014
Fuck the EU: Nezákonný puč USA v Kyjevě
Znovuzískání Krymu v březnu 2014
Secese Krymu a ruské veto v Radě bezpečnosti
Občanská válka na Ukrajině začíná 15. dubna 2014
Sestřelení letu MH17 a sankce proti Rusku
16. NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI JEMENU V ROCE 2015
Útoky amerických dronů na Jemen v roce 2009
Nobelova cena za mír v roce 2009 pro Baracka Obamu
Saúdská Arábie bombarduje v březnu 2015 Jemen
Zbrojní průmysl vydělává na válce
17. POKRAČUJÍCÍ NEZÁKONNÁ VÁLKA PROTI SÝRII
Je Asad novým Hitlerem?
Tajná válka NATO proti Sýrii
Válka o ropovody a plynovody, vedená Katarem a Saúdskou Arábií
Vypuknutí syrské války ve městě Dará v březnu 2011
Džihádisté jako pozemní vojsko NATO
Zbraně z války v Libyi pro džihádisty
Džihádisté zakládají v červnu 2014 chalífát
Útok otravným plynem v Ghutě 21. srpna 2013
Video se stínáním hlav a americký útok z 23. září 2014
Historie se sudovými bombami
Rada bezpečnosti OSN jedná o problematice terorismu
Francie bombarduje Sýrii od 27. září 2015

Rusko bombarduje Sýrii od 30. září 2015

Velká Británie bombarduje Sýrii od 2. prosince 2015

Německo táhne 4. prosince 2015 do války v Sýrii

18. SHRNU TÍ

Chronologie: Vybrané nezákonné války po roce 1945

DALŠÍ LITERATURA